THE UNIVERSITY
OF ILLINOIS
LIBRARY
From the library of
Doctor Ernst Bergmann
Leipzig
Purchased in 1925
100
Sch96p
Emblems
RARE BOOK ROOM

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

http://www.archive.org/details/peripateticusnos00sch

Hæc est Vita æterna, ut cognoſcant te ſolum verum Deum, et quem miſisti JESUM Christum. Joan. 17. v. 3.

Sapientia Incarnata;

ecce plus quam Salomon hic. Matth. 12. v. 42.

Ipsum audite Matth. 17. v. 5.

Videte, ne quis vos decipiat per Philoſophiam, et inanem fallaciam, ſecundùm traditionem hominum, ſecundū elementa mundi, et non ſecundùm Christum. ad Coloſs. 2. v. 8.

Gottfrid Rogg deline.

Joh: Melchior Gutwein sculpsit A.V.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

PERIPATETICUS NOSTRI TEMPORIS, *SEU* PHILOSOPHUS DISCURSIVUS,

In biennali Cursu, per Discursus Symbolico-Physicos, ad Discursum, juxta Sanctorum Philosophorum Exempla, piè curiosum instructus; & publicæ Disputationi propositus,

IN ALMA, AC PERANTIQUA, CÆSAREO-ARCHIDUCALI UNIVERSITATE FRIBURGO-BRISGOICA.

PARS I.

SEU

MICROCOSMUS.

PRÆSIDE

P. IGNATIO SCHWARZ S. J.

PHILOSOPHIÆ PROFESSORE ORDINARIO,

Defendente

D. Henrico Eha, Schönbergensi Suevo, Philosophiæ Candidato.

Mense Augusto, M. D. CC. XXIV.

Friburgi Brisgojæ, Typis Francisci Xaverij Schaal, Typogr. &c.

100
Sch96p

NOMINA
DOMINORUM DOMINORUM
CANDIDATORUM,

Quos Prosapiâ, Virtute, & Doctrinâ conspicuos,

Ac per legitimum Examen probatos,

DECRETO INCLYTI COLLEGIJ PHILOSOPHICI;

In Alma & Perantiqua Cæsareo- Archi- Ducali

UNIVERSITATE FRIBURGO-BRISGOICA

Ritu publico,

Et solenni, supremâ LL: AA: & Philosophiæ Laureâ impertivit

P. JGNATIUS SCHWARZ S. J.

Philosophiæ Professor Ordinarius.

In Summa Divæ Virginis Æde. Die 22. Augusti, M. DCC. XXIV.

Classis I. Ordine Alphabeti.

D. Henricus Eha, Schönbergensis Suevus, Defendens.

D. Honoratus Josephus Stibi, Wurzachensis Suevus.

D. Josephus Antonius Bader, Rottenburgensis Suevus, Collegij Sapientiæ Alumnus, Defendens.

Prænobilis D. Josephus Antonius Xaverius Christ de Goldberg, Friburgensis Brisg. Defendens.

Classis II. Ordine Alphabeti.

Prænobilis D. Adamus Laurentius Melchior Mayr, Friburgensis Brisgojus.

Prænobilis D. Franciscus Fridericus Ambiel, Sedunensis Vallesius.

Prænobilis D. Franciscus Nicolaus Noblat, Belloforensis Alsata, Defendens.

D. Joannes Jacobus Wolff, Waldishutanus Rauracus.

D. Michaël Joseph, Forcheimensis Brisgojus.

Classis III. Ordine Alphabeti.

D. Antonius Hiemer, Lauteracensis Suevus.

D. Christianus Adolphus Sulzberger, Wendtlingensis Brisg.

D. Franciscus Josephus Rogg, Frauenfeldensis Helvetus.

D. Franciscus Leopoldus Weizenegger, Lauffenburgensis Rauracus.

D. Nicolaus Möhrle, Rottenburgensis Suevus.

570531

Classis

Classis IV. Ordine Alphabeti.

D. Antonius Haas, Waldseensis Suevus.

Prænobilis D. Franciscus Antonius Mathias de Bömble, Brigantinus Acronianus, Collegij Sapientiæ Alumnus.

D. Franciscus Antonius Pflueg, Friburgensis Brisgojus.

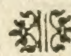
D. Franciscus Jacobus Brenzinger, Friburgensis Brisgojus.

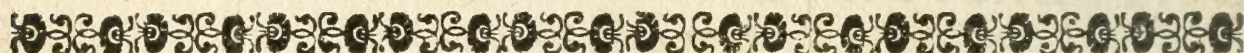
D. Franciscus Josephus Byhler, Friburgensis Brisgojus.

D. Joannes Georgius Jörg, Kauffburanus Algojus.

D. Joannes Ignatius Weikhardt, Tyrckheimensis Suevus.

D. Joannes Martinus Thyrtscher, Martinzellensis Algojus.

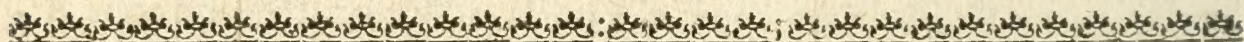
ACCESSORES.

Ornatissimus, ac Doctissimus D. Josephus Franciscus Meris, Keiserstulensis Helvetus, Theologiæ Specul: & Moralis Studiosus.

Ornatissimus, ac Doctissimus D. Josephus Franciscus Häsler, Villinganus Suevus, Theol: Mor: S. Script. Ss. Can: Studiosus, & Instit. Imper. Candidatus.

His accessit, magnâ cum laude, ex Philosophia Molshemiana.

Prænobilis D. Josephus Antonius Ignatius Stapff, Friburgensis Brisgojus.

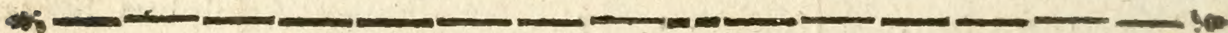

Quæstiones in Actu publico disputandæ.

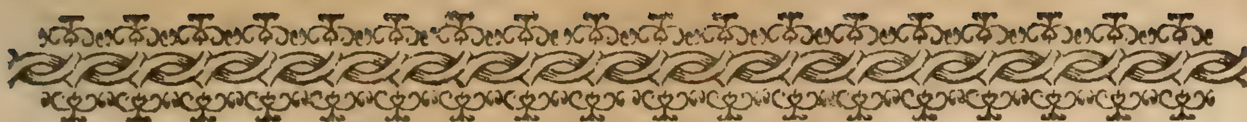
I. An Plato bene definiverit Philosophiam esse *Meditationem Mortis*?

II. An Peripatetico nostri temporis magis proprium scire, an sapere?

III. Quale discrimen inter Peripateticum nostri temporis Catholicum, & Acatholicum?

Friburgi Brisgojæ, Typis Joannis Baptistæ Waltpart.

CHRISTO JESU,

INCARNATÆ SAPIENTIÆ, DUODENNI DEO, DOCTORUM DOCTORI, INTER DOCTORES MEDIO,

PERIPATETICO NAZARENO,

PHILOSOPHIÆ ANTIQUÆ REFORMATORI, RECENTIORIS, & SANCTÆ AUTHORI, *PHILOSOPHORUM NOSTRI TEMPORIS* AMORI, & AMATORI,

DEDICATIO.

Quò raperis audax penna?
A Natura dum volas ad Authorem Naturæ?
Temeraria levitas te rapit sursum:
Ab infimo tendis ad Summum,
Non transito medio.
Frustra sum:
Volat irrevocabilis penna,
Ipsâ levitate velocior:
Bis volat penna,
Quia Amoris alis pennata,
Atque ipsis elata, & alata Cœli Favonijs.
Volat, secúmque rapit hæc folia, *Job. 13.*
Ne infra Olympum illa rapiat *Ventus,* *v. 25.*
Et difflando avenam, sicuti *Stipulam,*
Suam ventosa Vanitas *ostendat Potentiam.*
Ergò vola, nec revola:
Eris Authori Anáthema,
Nisi Authoris Authori sis Anathéma.
Non accusat, sed excusat te tua levitas:
Patrocinio indiges omnipotente,
Te nihil potentem, ut protegat:
Sapientiâ opus est *infinitâ,*
Ut tantæ præbeat inscitiæ asylon.
Nullus splendor creatus,
Sat dissipare potuisset has tenebras.

)(Repe-

Reperiſti ſurſum,
Quod non reperiſſes deorſum,
Juvenili Partui Patronum,
Infantem DEUM.
Non inveniſſes in homine,
Patronum tam potentem, & humilem:
Tam potentem qui poſſet,
Tam humilem qui vellet,
Cauſam tui ſuſcipere,
Niſi infinitè potentem, & humilem,
Duodennem DEUM.
Jure te conſecras *Doctorum Doctori:*
Indiges Doctore,
Qui Doctrinam faciat ſanam;
Indiges Doctorum Doctore
Qui ſanam faciat, ſimul & ſanctam.
Jure te conſecras
Medio inter Doctores,
Ut diſceres medium,
Quod illi tenere ſolent Philoſophi,
Qui Beati, quia Sancti,
Ut ſcires,
Doctores non eſſe Doctores,
Niſi ſit in medio Chriſtus,
Hoc eſt,
Niſi ſit in medio Virtus.
Ex Auditorio diſces,
Diſcendi modum, atque docendi:
Nempe Philoſophiam
Tradendam piè, diſcendam ſanctè,
Quia *in templo.*
En! Chriſtus
Eſt Auditor, ſimúlque Auditorum Inſtructor,
Ut ſic docere te doceat,
Ne unquam diſcere erubeſcas.
Dat reſponſa, & accipit,
Ut Diſcurſus tuos inſtrueret
Per Diſcurſum.

Jure

Jure te conſecras
Peripatetico Nazareno,
Peripateticus fuit,
Nam pertranſiit benefaciendo; *Actor.* 10 *v.* 38.
Ut diſceres,
Philoſophiæ veræ epitomen,
Sic *tranſire* per temporalia,
Ne amittas æterna.
Peripateticus fuit,
Qui nunquam meliùs docuit,
Quàm quando non docuit,
Nósque ſuperbiam noſtram dedocuit,
Nazaræo ſilentio Ipſum *Verbum.*
Nunquam meliùs luxit,
Quàm quando non luxit,
Et per ipſas Nazaræ tenebras,
Noſtrum confudit ſpurium ſplendorem.
Ne quære,
Quid totis triginta annis fecerit Chriſtus:
Primas Sophorum Cathedras Faber deſtruxit,
Novásque humilibus fabricavit:
Difficilis labor, tot annis laborari debuit.
Ne quære,
Quid totis triginta annis docuerit,
Sat docuit,
Quia latuit, atque tacuit:
Difficilis lectio, tot annis doceri debuit.
Jure te conſecras
Philoſophiæ antiquæ Reformatori:
Vidit Philoſophos veteres luxiſſe, ſed non arſiſſe:
Nam ignibus luxêre,
Sed quia fatui, fatuis.
Hinc meliùs ut lucerent,
Lucem veram haurire à tenebris docuit.
Vidit Philoſophiam veterem fabricâſſe multa,
Parum ædificâſſe,
Imò nihil, niſi in aëre.
Hinc Faber meliùs docuit Artem fabrilem,

Primà

Prima ponere ultimo loco,
Et ultima primo.
Jure te conſecras
Philoſophiæ ſanctioris Authori,
In qua jubemur priùs facere, quàm docere:
Priùs rationi conformiter vivere, quàm loqui:
Philoſophiam magìs exprimere moribus,
Et vitæ curſu, quàm inani diſcurſu.
Denique Jure te conſecras,
Philoſophorum noſtri temporis Amori, & Amatori:
Amor eſt,
Nam in ſe colligit Amorem omnem,
Qui in ſe colligit omnem Amoris cauſam.
Quid vagamur per creaturas,
Cùm amandum ſeſe offert Creator?
Quid miramur in creaturis pulchritudinis ſtillas,
Quas in ſe colligit Chriſtus,
Pulchritudinis totius Oceanus?
Amor eſt Chriſtus,
Et eò major, quò minor,
Hoc ipſo Maximus, quia Parvulus,
Et verè Delicium Generis humani.
Sed & Amator eſt Amatorum:
Nam
Prov. 8. *Illi deliciæ, eſſe cum filijs hominum.*
v. 31. Tam eſt humilis, ut neminem reſpuat:
Tam eſt amabilis,
Ut amari, & amare non modò velit, ſed optet.
Vola igitur felix penna, nec revola:
Affer parvulo DEO hæc parvula folia;
Dic, legat Puerulus
Hac in nuce Amoris Iliadem.
Plura non adde,
Niſi Apoſtoli amantis epiphonema:
1. ad Cor. *Si quis non amat Dominum noſtrum JEſum Chriſtum,*
16, v. 22. *Anáthema ſit.*

Ita vovet, ſéque totum devovet

Devotiſſimus Henricus Eha, Philoſophiæ
Candidatus.

PROŒMIUM.

Ulta ſunt, benevole Lector, ad quæ ut paucis tibi reſpondeam, poſtulas. Nec tuum abnuo tribunal, quia judicis ex æquo prudentis: ex eo fas eſt hoc æſtimare, quòd me compelles, nec unà mecum, quæ tenes, folia, indictâ causâ, condemnes. Quamvis, ut fatear, nec illum, ad Rhadamanthi vel Æaci urnam, injuriæ poſtularem, qui partum hunc, etiam ante lucem, jam condemnâſſet ad tenebras. Quid enim, dicere potuiſſet, cum non ineptis noſtri temporis Criticis, quid à Peripato ſperes, quod ſat politum pro lima ſæculi, ſat delicatum pro guſtu, ſat novum pro genio? monſtra parit, quisquis in Philoſophia novi quid parturit; novitates ejusmodi jam exoletæ cum Stagira, jam cum Athenis ſunt antiquatæ. Philoſophum ornare putant ætatis noſtræ Philoſophaſtri, dum centones, quos ſatis roſit jam tinea, noviter epomidi aſſuunt: Peripatum renovant, dum Xenophanis codicem, à pulveribus perpurgatum, novo jam involucro, edunt in lucem: ſed actum agunt, ſaxúmque volvunt cum Siſipho: non enim facilè problema phyſicum eruderabis, quod non centies coctum, denuóque recoctum publico propoſuit Philoſophia, ſcilicet novo conditam obſonio, antiquam crambem. Fruſtra igitur fatigat calamum, qui cum atramenti diſpendio paginas illinit, quas non niſi araneæ telis ſuis compingent; quas unà cum caſſis nucibus exſpectant glires, & veluti grande onus, ipſæ jam jam formidant bibliothecæ. Hoc illi, & ut fatear, me adeò non refragante, ut & ipſe Philoſophiæ armarium, jam pridem crederem exhauſtum: hinc eſt, cur recentes

 proba-

probarem Philosophos, qui ex panoplia ascetica mutuârunt tela, utiliùs debellaturi philosophicæ vitia vitæ, quàm doctrinæ. Id tamen, his non obstantibus, est in confesso, quòd si novitatis nimiùm ambitiosa cupiditas Peripato calamum subtrahit, tandem in alijs quoque scientijs, eundem suspendet idem moderni sæculi fatum. Adoro ego multiplices ingenij partus, quibus, pro sua methodo, vectigal Minervæ solvunt & aliæ Facultates: id solùm sustineo, sic novatoribus suam deberi gloriam, ob recenter inventa, ut & ob noviter perpolita, honore debito non frustrentur renovatores. Certè, si quid hac in re vitij, id non tam esse dixerim Philosophiæ egentis, quàm delicati nimiùm genij, cuncta fastidientis. Hujus igitur palatum ne penitùs corrumpamus, ea afferre est animus, quæ utut nova non sint, non tamen adeò videantur ingrata, ut etiam noviter repetita displiceant. Scio, horret junior ætas ire per salebras ac senticeta Philosophiæ, quæ dum ingenium acuunt, pungunt. Genium, & non raro ingenium superant sublimia propter subtilitatem, abstrusa propter profunditatem, quæ pridem, summa laude, enodaverant illi, quibus ingenij acies pro Alexandri gladio fuit. Nobis ea præplacuit semita, quæ suâ planitie adeò non absterreret, ut etiam amœnitate alliceret. Eripienda nempe Tyronibus tam vana, quàm pernitiosa persuasio, qua Philosophiam sibi fingunt severam fronte, supercilio asperam, jejunam, maciéque penitùs exsuccam, in salebrosis Lybiæ desertis exulem potiùs, quàm peregrinam: sciant, sic equidem suis redimitam spinis, ut tamen amœnissimis pariter floribus abundet: sic confragosum esse aditum, ut tamen in lætissima hospitem vireta tandem deducat. Quapropter sic mecum statui, Philosophum nostri temporis tum demum utiliter aptari Philosophiæ, si illi pariter ipsa accommodetur Philosophia, suísque genius inescetur cupedijs, curiosus scilicet curiosis. Non enim Philosophos tangit illud Oraculum, *quòd Dij oderint curiosos:* sed curiositas, aliàs vitium, in Philosophia virtutis nomine gloriatur. Et quia ad eruditos discursus tot ambagibus currit polita nostri sæculi ætas, sciat, non nisi in Philosophia compendiosam patére semitam: hospitem in Peripato judica, si quem vides, qui eruditos inter, hianti ore, balbutit, vel stupet: Philosophus non est, quem in hoc mundi theatro verba deficiunt. Atque ut dulci misceamus etiam utile, id animo ratum, fixúmque, sic infor-

Euclides.

mare

mare ingenium, ut ſimul animum excolamus. Hæc characteriſtica Philoſophi noſtri temporis, ſic tranſire per temporalia, ne omittat, vel amittat æterna: ſic de creaturis diſcurrere, ut itentidem aſcendat ad Creatorem: hic eſto finis noſtri laboris. Nec id alienum quis à Philoſopho putet, nec novum, nec inconſuetum: mos hic multorum, ad morem Sapientiæ Incarnatæ. Nunquid enim hæc, ab unda putei ſtagnantis ad aquas gratiæ ſalientes? à vite terreſtri ad vitam cœleſtem? à ſemente ad verbum DEI? à lilijs agri ad Providentiam? à ficulnea ad Divinam Juſtitiam, diſcurſum non tam detorſit, quàm amæniſſimè divertit? Verbo: hæc Verbi Divini perpetua methodus philoſophandi, quam imitari ſi minùs poſſumus, imitari poſſe vel maximè cupimus. Ideam porrò propoſiti laboris ſic accipe: Amœniores materias, quas ſparſim fuſiùs alij, ſic colligere animus erat, ut tyro ſuaviter diſceret, veteranus utiliter doceret: quòd ſi relegas dudum lecta, memineris (cujus nunquam cuperem te oblivisci) hæc non ſcribi Philoſopho inſtructo, ſed inſtruendo, qui reperiet forſan, quæ, labore nimis incommodo, alibi vix indagaret. Hæc porrò problemata phyſica ſic tractare intendimus, ut ubi filum diſcurſus porrexerit, veritates, ùt diximus, ethicas ſparſim immiſceamus: occaſionem dabunt vel præfixa emblemata, vel Sanctorum exempla, quos in Philoſophiæ noſtræ Patronos eligere placuit, ut ſi non ſacra, ſaltem minùs eſſet profana. Cæterùm ſi in decurſu defuerint multa, cogita, mihi ſæpe tempus, me ſæpius tempori defuiſſe. Et quia tyronem ad diſcurſum inſtruimus, per diſcurſum commodiùs finem hunc aſſequemur: ſi modus hic diſplicet, audi, quid reponat noſtri temporis non nemo: *mos iſte*, inquit, *per dialogos diſputationes conſcribere, magnorum virorum exemplo cœptus, multorum judicio probatus, paucorum criminatione non vitiabitur.* Mihi ſufficiat denuò exemplum Sapientiæ Incarnatæ, quam duodennem, in medio Doctorum, diſputantem deſcribit S. Evangeliſta, & nî fallor, diſputantem familiari dialogo, quia *audientem illos, & interrogantem eos.* Hinc calamum non tam devovi ſyllogiſticæ formæ, quod erat faciliùs, quàm amico cum tyrone colloquio, quod erat ſcopo convenientiùs: Philoſophum imitatus, qui etiam in mortis confinijs, vino Rhodio Lesbium prætulit, quia ſapidiùs: Volo dicere, qui Menedemo prætulit Theophraſtum in Peripato Succeſſorem,

Theſes hìc editæ 1721.

Luc. 2.

ſorem, quia, ùt Gellius advertit, *hominem ſuavitate inſigni linguæ pariter atque vitæ.* Atramentum videbis à bile & toxico depuratum, quia non niſi amicæ inter amicos lites. Stylum quod attinet, multi, ut ſolet, deſiderabunt multa, pro varietate guſtûs carpent plurima: his enim deerit Livij gravitas, illis fœcunditas Ciceronis: alij argutias exſpectabunt Maſenij, alij optabunt delicias Bidermanni: mihi ut fatear, ſectari placuit, ſtylum Juventuti Academicæ, cui ſcribimus, & amœniori materiæ, de qua ſcribimus, magìs accommodatum: quem ſi fortè aſſeras minùs adultum, præter intentum nil loqueris: nam ſequimur in ſoccis Juventutem, & in cothurnis pro merito veneramur ſenectam. Plura non addo, addet, quæ deſunt, tua Lector benevolentia, qua ſi manum non poteris, probabis ſaltem conatum. Idem ſuffragium à Sapientia Incarnata, ejúſque Sede Virginea exſpectamus, quibus unà cum Philoſóphiæ biennio, laborem qualemcunque ultimatò dicamus, & conſecramus.

MAU-

S. Augustinus, Mediolanj etiamnum Philosophus, scien=tiam sine virtute damnat: surgunt indocti, et cælum rapiunt, et nos cum doctrinis nostris volu=tamur in carne et sanguine. l. 8. Confess. c. 8.

Gottfridt Rogg del: Ioh. Melchior Gutwein sculps. A. V.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

MAUSOLÆUM PERIPATETICUM: *Sive* DISCURSUS I *PRÆLIMINARIS,* De Principiis & Principibus PHILOSOPHIÆ.

LEUCOTHEUS. Philoſophiæ ſtadium, DEO auſpice ingreſſurus, neſcio, an in ipſo limine offendar potiùs, quàm offendam: adeò ſymbolica facies avocat, dum invitat, petentíque Peripatum, non petitum in Peripato monſtrat Parnaſſum. *MELANDER.* Mitte inanes metus: hoſpitem, oratorijs aſſuetum illecebris, ſi ſeriâ nimiùm fronte exciperet Philoſophia, non tam alliceret forſitan, quàm terreret. Interim tibi velim perſuadeas, quòd ex Parnaſſo quoque non inamœna ſit ad Peripatum ſemita. *LEUC:* Si ita habet, te Ducem ſequar: & eò promptiùs, quò amœniore in calle me duces jucundiùs. Sed quid illud? *non litterâ, ſed ſpiritu:* cur unâ manu invitas hoſpitem, & alterâ repellis? *MEL:* Abſit: eclypſin

Apoſtolicam nota, non litterâ *ſolâ*, ſed ſpiritu: nempe nocet, ubi docet fructus Scientiæ, niſi prægustetur fructus ex arbore vitæ: ſolâ Scientiâ nihil pernicioſius, Scientiâ virtuti junctâ nihil utilius: unam ab altera ſeparare Chriſtiano Philoſopho nefas: hæc illi meta, ſic Philoſophiæ decurrere ſtadium, ut teneat virtute bravium. Leucothee! hoc tibi paucis: à curſu, atque diſcurſu abſtineas, oportet, ſi filum, quod porrigo, recuſas: Ducem me non habebis, ſi diſplicet Lojolæa Ignatij teſſera: *minus Scientiæ, plus virtutis.* LEUC: Non abſtrahit, ſed magìs allicit me hic Scopus: malim & ego, Cœlum rapere cum indoctis, quàm de Cœlo doctè diſcurrere, & diſcurrendo Cœlum amittere cum Sophis minimè ſophis. Auguſtini movet Oraculum, trahit exemplum. *MEL:* Meritò; nam veræ continet fundamenta Philoſophiæ, dum vanam ſine virtute, demonſtrat Philoſophiam. Audi, quam Auguſtini Sententiæ Interpres Atticus ſubjungat paraphraſin.

Stupeſcat Peripatus
Novum è Philoſopho veteri
Derepentè Philoſophum.
Doctorum qui hactenus Doctor,
Indoctorum modò Diſcipulus,
Factus eſt doctior
Ab indoctis.
Illud mirum:
Quòd ubi in rudium Schola
Dedidicit ſapere,
Verè ſapere didicit;
Nunquam doctior,
Quàm ubi didicit,
Se nihil ſcire,
Et ipſis rudibus ſe magìs rudem.
Paradoxam Philoſophiam!
Cujus Magiſtri ſunt Idiotæ:
Auguſtini Diſcipuli:
Cujus objectum,
Cœlum, quod rapitur:
Cujus fundamenta ſunt Virtus:
Prolegomena, vitæ ſimplicitas,

Cujus

Cujus doctrina est Ignorantia,
Epitome
Mundi stultitia: 1. *Cor.*
Stultus fiat, ut sit sapiens. 3.
Illud quoque stupendum,
Quòd Augustinus,
Oculatus etiamnum cæcus,
Primam hujus Philosophiæ lucem
A tenebris hauserit:
Nunquam magìs subtilis,
Quàm cùm sese fateretur carnalem:
Nunquam illustrior,
Quàm cùm tenebras suas daret in lucem.
Adeò nunquam puduit,
Solem è tenebris erupisse.
Vidit novus hic Sophus
Indoctos in cælo, Doctos in cœno
Carnis & Sanguinis.
Obstupuit,
Indoctis doctis repleri sidera,
Doctis indoctis repleri tartara.
Hinc
Meliore in vitæ forma
Conclusit,
Cum stultis sapere,
Quàm cum sapientibus mundi
Desipere:
Nam
Sapientia hujus mundi 1. *Cor.*
Stultitia est apud DEUM. 3.

LEUC: Nova, nî fallor, Philosophandi hæc semita, nova in Peripato methodus discurrendi. *MEL:* falleris: Philosophiam ubi ab Ethnicis ethnicam accepit nostra Religio, mox sibi similem reddidit, sanctam scilicet, quia Christianam. Hinc meliora doctus Doctorum Phænix Augustinus, primum veræ Philosophiæ lapidem posuit, cùm dixit: *nullam homini esse causam philosophandi, nisi ut sit beatus.* Jam verò, beatitudinem cùm

partim in veritate, partim in veritatis contemplatione ſtatuat Stagirita, meritò pro Philoſophiæ noſtræ fine ſtatuimus *notitiam de rebus naturalibus diſcurrendi*, ſed ita, ut per veritates creatas, ſcalam veluti myſticam, quam olim Pittacus Mitylenæo templo donarium, ad Veritatem Increatam, ultimam ſcilicet beatitudinem, feliciùs aſcendamus.

LEUC: Quòd ſi metâ adeò divinâ gloriatur Philoſophia, quid cauſæ ſubeſt, quòd in Peripato Primates, tot errorum Authores, tot ſcelerum Duces, tot Hæreſum Architecti, & Inventores? quid cauſæ ſubeſt, quòd ab ipſis Ethnicis, infami ſtigmate, toties proſcripti, toties ab Urbe ejecti, ab ipſo orbe ejiciendi, ſi Thule ultimâ remotiorem invenire fuiſſet Thulem? quid cauſæ ſubeſt, quòd Philoſophiam, Chriſtiani etiam Cæſares, nunc nominârint *Reipublicæ peſtem*, nunc *Regnorum perniciem*? quòd ipſa Eccleſiæ Lumina, nunc velut *Hæreſum Parentem*, & *vitiorum nutricem*, nunc velut *ſimplicium ſeductricem* & *fallaciarum artificem*, extremis convitijs, exagitârint? *MEL:* dabimus cauſam, abſque tripode Delphico: nempe occidit littera, ſi ſit *ſola*, ſpiritu ſi imbuatur, vivificat. Non feriunt Philoſophiam veram hæc ſpicula, ſed illam, quam Apoſtolus non inaniter dicit *inanem*, Verbo: ſi quid orbis à Philoſophia incommodi, non Philoſophiæ, ſed Philoſophantium hic error fuit. Retuliſti ſpuriæ probra, genuinæ referam nunc glorioſam Antitheſin. Primas hac in panegyri ſibi meritò vendicat Romanæ eloquentiæ Primas. Huic Philoſophia eſt *bonorum Artium Mater, cultura animi, extirpatrix vitiorum, virtutum nutrix, animi medicina, vitæ dux, Magiſtra morum, diſciplina bene vivendi, Inventrix legum, Scientia nunquam ſatìs laudanda, cui qui pareat, omne tempus ætatis poſſit ſine moleſtia degere: Bonum denique, quo optabilius nullum, nullum præſtantius datum mortalium generi, Deorum conſenſu, nec dabitur:* & quid poſſit ad Philoſophiæ laudem dici ſublimiùs? Hanc ipſam non Reipublicæ peſtem, ſed Parentem, non Regnorum perniciem, ſed Nutricem, quot pene litteris, tot teſtimonijs, in orbem declamant veterum monumenta: Triſmegiſtum ter maximum, quia Regem, Philoſophum, & Sacerdotem, pro Reipublicæ Authore, agnoſcunt Ægyptij: Chaldæi & Perſæ legiſlatores adorant Magos: Græci ad lyram Orphei myſticam, quia Philoſophicam cicurati, feritatem barbaram deponunt: Soloni faſces deferunt Athenienſes,

S. Paulus ad Col. 2.

Cicer. l. 2. 5. Tuſ.

Cat. Major.

Lace-

Lacedæmones Lycurgo: Sinæ Confutio: Romam ipsam, sub Romulo deformem caulam, imò *latronum speluncam*, meliorem in formam, redigere Numa Philosophus debuit. Paucis: origines suas revolvant Respublicæ, & semper invenient, Philosophos vel Authores, vel Reformatores: ut adeò Socrates non ineptè: *Philosophi efficiunt divina nôsse, humana regere:* & quid putas ad Philosophiæ gloriam afferri possit convenientius? Imò Philosophos nec ostracismis infames, nec Pontico dignos littore, testantur coronata etiam Capita, quæ maluêre à Philosophis regi, quàm regere: potiùs instrui, quàm regnare: priùs imperia accipere, quàm dare. Philippus Macedo latere te nequit, qui à Moderatore Philosopho (Lysidem appellant) moderari Sceptra non solùm didicit, sed didicisse insuper est gloriatus. Alexander, re & nomine Magnus, è Stagiritæ imperijs, & sibi & orbi, tam bene didicit imperare, ut majori gloriæ duceret, se Philosophi factum esse discipulum, quàm natum esse Mundi Monarcham. Probant hoc insuper tot obelisci honoris, erecta tot Mausolæa & aræ, tot etiam Regibus denegata gloriæ monumenta, quibus Platones, Pythagoras, Socrates, & Stagiritas, velut Regnorum Atlantes, adoraverat orbis, insculpta ubique epigraphe: *tum demum beatas fore Respublicas, cùm vel Philosophi regnarent, vel Reges philosopharentur.* Imò vel ipsis cæcis ad oculum hoc demonstrat fictilis Epicteti lucerna, quæ à pretioso Philosopho tantum habuit in orbe pretium, ut illam, tribus drachmarum millibus, orbis Principes licitarentur: & quid ultrà petas ad Philosophiæ commendationem vel efficacius vel gloriosius? si ergo censuris fulminant Sancti Patres, tremat spuria, sub lauro stat vera, stabítque semper Philosophia: non enim ista hæresum Mater, sed malleus, non vitiorum nutrix, sed virtutum. Experti hoc sæpius Islebici Sophistæ, hinc philosophicum lapidem dum veluti Lydium reprobant, probant. Testantur lunaticæ Machometis Talpæ, quæ quia Talpæ, errorum amantes, Philosophiæ lucem & fugiunt, & contemnunt. Ipse Julianus Apostata nunquam magis est persecutus Ecclesiam, quàm ubi persecutus Philosophiam, dum illam è Christiano orbe proscripsit. Cujus Musomastigis vituperium unicum, est grande Philosophiæ encomium, eò quòd, Nazianceno teste, *nihil unquam, nisi grande bonum vituperare consueverit.*

Titus Liv.

LEUC: Emphaticum agis encomiasten: sed nempe indiget Philosophia; nam inter Sophos non omnes Philosophi, præcipuè si contemnant. Age Philosophiæ natales edissere: conciliabit forsitan amicos illustre Stemma. *MEL:* mihi crede, fuliginosas admodùm ceras numerat: nam ipsi mundo coævam, & Protoplasto à Numine infusam, sine vitio hæreditaverant posteri. Subin è cataclysmo feliciter enatantem, suscepêre variæ gentes, Græcia præcipuè, quæ in Athenæis, quasi domicilio stabili diu cultam, ad nostra sæcula sic transmisit, ut illam Sapientiæ non tam nutricem, quàm genitricem veneretur Posteritas. Philosophiæ cultores quod attinet, à varijs varia, ùt ferè solet, sortiti sunt nomina: Ægyptiis dicti sunt *Sacerdotes*, Babyloniis *Chaldæi:* Persæ nominaverant *Magos*, Indi *Gymnosophistas:* Græci *Sophos*, Galli *Druidas* appellârunt; Germanis hodiedum *Magistri*, Italis *Doctoris* titulo insigniuntur: antonomasticè tamen *Philosophi* ut vocitentur mos dudum invaluit, cujus nominis etymon Pythagoræ Samio, suam debet originem. Nam à Leontio, Phliasiorum Rege, interrogatus, quis esset? non *Sophum*, quod fuisset jactantiùs, sed Philosophum, & Sapientiæ solummodò amicum, se dixit, quod erat modestiùs: ut planè videas, ipsum Philosophi nomen, à virtute prognatum, te admonere non tam scientiæ, quàm virtutis. Sed utì in nomine varij, ita in docendi methodo, quoque erant diversi. Pythagoras cortinà tectus, doctiores discipulos intra, reliquos extra Sacrarij velamen instituebat, ab his solummodò auditus, ab illis etiam visus. Menedemus & sedendo & stando, Stagirita docuit ambulando: Chrysippus sub dio, sub Stoa Zeno scholas aperuit: Antistenes Gymnasium, quod Cynosargen, Aristoteles Lyceum elegerat: Platoni præplacuit Academia, quia locus Athenis remotior: non enim Sapiens inter tumultus. Cæterùm, quia rara ingeniorum concordia, in varias abiêre Sectas Philosophi: tres nomen celebrius posteris reliquêre: Stoici scilicet, qui Zenonem ùt Principem, Academici, qui Platonem, Peripatetici, qui Aristotelem adorabant. Hi omnes cum suis asseclis, ubi solis Scientiæ fructibus avidiùs inhiârunt, inani vento non tam pasti sunt, quàm inflati: *nam dicentes se sapientes Stulti facti sunt:* omnes, dum ad Sapientiæ culmen, relicto virtutis tramite, sunt enisi, evanuêre: nam cognoscentes DEUM, nec sicut DEUM glorificantes, traditi sunt in de-

ad Roman. 1

in desideria cordis. Et quid mirum, si, Ducibus vertiginem passis, & asseclæ, eodem ex præcipitio corruêre, eò profundiùs, quò cæcos cæci secuti sunt altiùs?

LEUC: Philosophiæ Patricios nominâsti: horum si in epitome pleniorem notitiam dederis, tibi antiqua forsitan, nova afferes tyroni. *MEL:* lubens assentior: est enim Philosopho probrosum, suos Principes si ignoret, quos si minùs imitari, admirari in plurimis poterit. Zenonem Cytticum Cyprus dedit in lucem, ut majorem ab illo lucem acciperet Græcia, orbis splendorem. In infortunio invenit fortunam: nam infelici naufragio adeò feliciter in Piræum ejectus est, ut ipse furentibus Austris, Nereóque fædifrago non semel eucharisticon caneret: ab oraculo ubi pretium coloris pallidi didicit, illum non à Libitina, sed docta Pallade statuit mutuare; hinc ubi in evolvendis mortuorum eloquijs, aliquot olei amphoras combussit, Doctorum more impalluit. Cratem ille sequutus Discipulus, mox è Discipulo Magister, à Cleante, Crysippo, aliísque sua vidit adorari vestigia. Hinc est, quòd primus Stoicorum Sectæ initium, Stoa verò (quod porticum indicat) nomen dederit, cùm non nisi in porticu, veluti digno Stoicis Athænéo, Sophus hic disputaret. Philosophiæ Stoicæ fabricam hoc stabilisse legitur fundamento, quòd felicitatem humanam in vita statueret, quæ ad dictaminis amussim, & rationis leges, naturæ suprà animalia elevatæ conformiter exigeretur. Et sanè doctrina hæc, sive sua novitate, sive honestate sic discipulos rapuit, ut in Magistri verba non jurarent modò, sed & virtute hac Stoica, inter furentis fortunæ ludibria felices, inter tormentorum equuleos propemodùm insensibiles, si non essent, saltem esse se dicerent, crederéntque. Et quod mireris, non nisi unicum Zeno admiserat DEI nomen & Numen, plurium titulis, unius asserens designari virtutes. Dialecticam pugno, explicatæ manui Rhetoricam comparabat. Adolescenti, ùt habet vitium ætatis, plura deblateranti, his ille pessulum: *natura geminas tibi aures, os unum attribuit, plura ut audias, quàm loquaris.* Pro parte Scientiæ posuit, ignorantiam eorum, quæ sciri non debent, nec utiliter possunt. Bene loquentes, sed malè viventes Alexandrinæ comparaverat monetæ, quæ artificio bella, metallo spuria. *Modicum,* inquiebat, *sæpe non modicam dat operi perfectionem.* Vernam, furti reum, cum castigaret,

ret, ísque ingeminaret itentidem, sese prædestinatum ad ejusmodi furta: *utique*, aiebat, *sed & simul ad ejusmodi verbera.* His, aliísque prudentiæ humanæ argutiis, tantam nominis gloriam Athenis fuerat adeptus, ut coronâ cum aureâ donarent cives, fusam ex ære Statuam erigerent, ipsásque urbis claves, velut in manus semi-DEI, quot diebus, deponerent, raro hos inter contribules exemplo. Accedit, quòd genio & ingenio præclarissima nomina, huic Sectæ accesserint, Zenonísque Philosophia, præ reliquis plurimos, vel ad æmulorum invidiam, numeraret Sectatores.

LEUC: Hic ergo primus ingenium sic soli sacravit Palladi, ut hæc illi honores sine virtute, ut immortalitatem nominis sine vitæ integritate? *MEL:* erras, non nisi spurius honor est, ignísque fatuus, si luceat absque splendore virtutis. Zenonem in tenebris ethnicis si luscum vides, quid inde? ad fidei lumen contemplare hanc noctuam, & stupebis cæcitatem Cimmerijs
Rom. dignam tenebris : *nempe obscuratum est insipiens cor eorum.* En
1. DEUM, quem Sophus hic credidit unicum, laudabili veritate, deteriori mox falsitate esse animam docuit, quæ huic spectabili mundo, velut corpori unita, animaret inconditam hanc terræ molem: & quid tali monstro fingi possit ineptiùs? res omnes incommutabili ordine, fataliq; prorsus necessitate, sic volvi, evolvíque asseruit, ut fatum hoc, ipsimet Jovi insuperabile, cæterà omnipotentes, hac tamen ex parte imbelles ligaret manus: & quid cogitari posset rationi difformius? scelera, staterâ nimiùm dolosâ librabat, cuncta ejusdem ponderis asseverans, eodémque, crediderim, supplicio damnâsset Neronem, sævientem in homines, ac Domitianum sævientem in muscas. Sileo sexcentos errores, in quos dum lapsus est mente, quid mirum, si vertiginem passus, tandem lapsus est corpore? nam gravi casu afflictam, violenta morte, sibi animam expulit; scilicet, ut fato, quod finxit vivus, concederet mortuus, erroris etiam in morte Magister, qua falsò docti, tum docuêre discipuli, violentas sibi manus inferre probrosum non esse, sed gloriosum, quia Stoicum.

LEUC: Depinxisti prototypon ambullatæ in Ethnico vanitatis. Vel unus mihi Zeno sufficeret, proposito lemmati sat aptus testis: quòd plus noceat, quàm doceat sola sine virtute scientia:

entia: nempe *ad veram ſapientiam pervenire non poſſunt, qui falſæ ſuæ ſapientiæ fiduciâ deſipiunt. MEL: Utique mi* Leucothee: hinc *vides, quòd Deus non probet multa ſcientem, ſi modum ſciendi neſcierit: vides, quomodo fructum & utilitatem ſcientiæ in modo ſciendi conſtituit. Quid ergo dicit, niſi ut ſcias, quo ordine, quo ſtudio, quo fine quæque nôſſe oporteat: quo ordine? ut illud priùs, quòd maturiùs movet ad ſalutem: quo Studio? ut illud ardentiùs, quod vehementiùs ad amorem: quo fine? ut non ad inanem gloriam, curioſitatem, aut aliquid ſimile, ſed tantùm ad tuam & aliorum ædificationem.* *S.Greg. in mor. S. Ber. ſup. Cant. ſer.36.*

LEUC: Forſan Divinus Plato ſupra hominem ſapuit, & meliorem de Sapientia, quam feliciùs coleret, ſibi finxit Ideam? MEL: Ideæ Platonicæ figmentum ſunt, non Platonicum, ſed à Platonicis Platoni affictum. Quis enim de divino Philoſopho tam humaniter, imò inhumaniter, & ineptè? cæterùm, an Zenone propiùs tetigerit punctum, patebit brevì. Plato anno mundi ter milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quinto primam legitur aſpexiſſe lucem: infelix, quia ante Lucem mundo exortam anno ſupra quadringenteſimum vigeſimo octavo: felix tamen pro illius temporis conditione, quia aſpexit lucem Athenis urbe ſi non orbis Dominâ, ſaltem Magiſtrâ. Non decido litem, an illi plus Gloriæ natale ſolum, an ille dederit natali ſolo: inter Academicos hoc eſto problema. Illius parentem hiſtoriæ Ariſtonem nominant, fortaſſe ideò, ne hominem cœlo delapſum falsò ſibi poſteritas. Certè vix nato imbrem aureum ex aſtris delapſum ferunt, apéſque certatim mox advolâſſe, quæ, melle in pueruli labra depoſito, futuræ præluderent eloquentiæ: & enim verò hæc tanta fuit, ut vulgò haberet proverbium: *Jovem ſi atticè loqui vellet, non alio quàm Platonis ore locuturum.* Primam ætatem trivit, terendo colores, *Pictoribus atque Poëtis* familiaris, ut quibus licerent omnia, liceret etiam facilè, ad liberalium artium lauream, amico dare licentiam. Sed ad altiora illam vocaverat Philoſophia, quam ubi vix nôſſe cepit, efflictim deperiît: hujus amore adhærens Socrati, mox Cratilo, demum Thermogeni, celeberrimis ævi ſui Philoſophis, cùm ſciendi ſitim accenderent potiùs, quàm levarent, Doctos ubique gentium inveſtigare ſtatuit, propoſito tam audaci, quàm efficaci: nam Megaræ in Achaia Euclidem, Cyrenes in Lybia Theodorum, Matheſcos Principes audiît: ſubin Pythagorica viſurus oracula,

Philolaum & Euritum, in magnam Græciam contendit: necdum ſatur, Gymnoſophiſtas in ultimis Indijs inveſtigâſſet, niſi Sagata Pallas, togatum Clientem, ſtrictis etiam armis, inhibuiſſet: hinc in Ægyptum flexit, ubi ſacras Scripturas didiciſſe teſtis
Stromat. 1. eſt Clemens Alexandrinus, à quibus tantum luminis & Sapientiæ hauſit, ut vulgari cognomine Moſes Athenienſium audiret.

LEUC: Mirentur alij tam ſublimem in ethnico Sopho Scientiam, ego Scientiæ demiror ardorem: repudium omnium mereretur Philoſophia, nî doctorali annulo, ſibi deſponsâſſet hunc procum. Sed cur frigent jam tempora? an Philoſophia in rugas abiît vetula, ætatíſque nativum perdidit decorem? *MEL:* abſit, non perdidit, ſed auxit. Alit & noſtra ætas Platones, qui ſuis non rarò Tymæis utiliùs impalleſcunt. Si tamen, quod minimè ſuſpicor, ſub famoſo ponte, detineret quoſdam ignaviæ remora, non ideò Peripatus rueret: contemnit ejusmodi caudices Philoſophia, qui non niſi ex otio pullulant, creſcúntque Papho, non Pindo. Id tamen fatendum, quòd ſi reviviſceret Plato, miraretur, Philoſophiam tot in regnis à ſe quæſitam, ab hisce, tribus ſæpe paſſibus diſtantem negligi. Stuperet Pythagoras, illam, quam, deſertâ Patriâ, peregrinam inveſtigâſſet, ab inertibus faſtidiri, non rarò domeſticam: Apollonius diceret, ſe Perſas, Caucaſum, Albanos, Scythas, Meſſagetas pervagatum, tandem veniſſe ad Brachmannos, ut Hierarcham in throno ſedentem aureo, & de Tantali fonte potantem, paucos inter diſcipulos, de motu ſiderum auſcultaret: inde per Elamitas, Babylonios, Medos, Aſſyrios, Parthos, Syros, Phænices, Arabes, Paleſtinos reverſum uſque Alexandriam, demum perrexiſſe in Æthiopiam, ut Gymnoſophiſtas audiret, & tot eloquijs celebrem Solis menſam videret in Sabulo. Quid ad hæc dicerent calamiſtrati, quos ais, ephæbi potiùs, quàm Sophi? dicerent, in Lyceis vel gynæceis molliùs ſeſe latitare cum Achille muliebri ſub habitu, aut ſi invitos ad bella cogeret Pallas, navigare ſe quidem, ſed uſque Cyprum, ubi dediſcerent foris, quod domi obiter didiciſſent. Certè niſi melior turba ſuſtentaret Peripatum, Stagirita ipſemet revocaret, demonſtratam ſibi toties
1. *Metaph.* gnomen, quòd *mortalium quivis Scientias appetat*, cùm non niſi ſtertendo, doctos fore ſe ſperent, infames iſti Heſiodi.

LEUC:

LEUC: Frustrà aculeum figis, ubi obductus pridem est callus: veterno im̄oriuntur. *MEL.* sed neque feriunt spicula, quos non tangunt, tui similes puto, quos extrà teli jactum industria posuit: hinc telam, quam texit Plato, prosequimur. Peregrè ubi in Patriam est reversus, mox scholas in Academia aperuit: locus is erat, mille passus Athenis dissitus, arborum amœnus umbrâ, & studijs amicus, ipsa solitudine à curis animum avocante. Suburbanum hoc nemorosum ita coluit atque excoluit heros, Academius nomine, & hinc etymon Academiæ ab Authore, à loco autem nata est Secta Academica. Cæterùm quidquid eximij in Sapientibus Græciæ observaverat Plato, in suam id contulit Philosophiam, in ethicis Socratem, Pythagoram in Logicis, in Physicis Heraclitum sequutus, flore ex omnibus, ad instar apiculæ, delibato: sic docet, miscétque Sententias, ut in quam ipse partem flectat, ignores: hinc Academicum dogma, de omnibus dubitantium, nulla veri certitudine, aut Scientiâ. Imò tantæ in Sapientia tanta (quod mireris) modestiæ fuit, ut discipulis diceret, suam de virtutibus doctrinam tenerent, dum sanctior se obtulisset, tunc enim Platoni veritatem præferrent. Et verò virtutes adeò coluit, ut etiam in alijs adamaret: hinc Athenis parum proficiens Siciliam, Italiam petiît, ac Ægyptum, imbuendis exterorum moribus, meliorem operam locaturus. Ad Dionysium tyrannum cùm vela faceret, rogatus, quò cursum? *in Siciliam*, inquiebat, *male ex Capite laborantem:* tantúmque abest, ut tigris ista furores solitos fureret, ut etiam *vittatam navim miserit obviàm, & ipse quadrigis albis exceperit littore egredientem.* **Plin.** Imò, quod nisi vidissent Syracusæ, non crederent; Platonem aureo vectum essedo, Dionysius ipsemet auriga, in urbem induxit. Denique an virtus tanta, an virtute neutiquam minor Scientia, Platonem reddiderit celebriorem, lis est, quæ dudum fatigavit Doctores. Ipsèmet Doctorum Phænix Augustinus, lectione Platonis ad virtutem se inflammatum testatur. *l. 7. Confess.* Cato de im̄ortalitate animæ Platonem legens, præsentium tædio, & futurorum amore, pugionem in pectus mersit, tanta illius calamo fuit facundia. Numen unicum credidit, imò & ipse creditur in mysterium SS. Triados penetrâsse, sive hunc ab Ingenio, sive à sacris paginis acceperit radium: certè de divinis divinè adeò sensit, scripsítque, ut antonomastica phrasi diceretur Divinus. Quæ

causa fuit, ut Patrum plerique Platonicam complecterentur Philosophiam, & ab illa, ad Catholicam fidem, nullo negotio, quàm plurimi, velut ad meliora castra, transirent.

LEUC: Tertullianus, nî me fallit memoria, tam diviné non sensit, de doctrina Platonica, dum eam armarium appellat, è quo depromptis itentidem armis, Ecclesiam oppugnaret hæretica pravitas. *MEL:* Tertullianus de ideis exoticis, *in quibus hæretica Gnosticorum relucere Semina* asserit, hoc tulit judicium, quod ego meliore judicio Platonicis tribuo, quàm Platoni: & quis omnem jure damnet doctrinam, ex qua venenum sugunt araneæ? harum hoc vitium est, non illius. Ne tamen me putes, quòd apotheosi donare velim Platonem, monstrabo mox hominem, cæcum, quia sine lumine fidei, turpiter lapsum, quia in tenebris errantem, quamquàm hic casus non tam Platonis, quàm ethnicæ noctis fuit. Imprimis docuit animas, in hunc mundum venire, refertas rerum omnium simulacris, eásque nil novi discere, sed reminisci solumodò: nec aliter corpori, quàm aurigam currui, navarchum clavo adesse, substantias scilicet, corporum motrices tantùm, non formas: id quod contrarium lumini rationis. Admisit Palingenesiam, idémque corpus sæpius Phænicem esse, nasci videlicet, & renasci, mori, resurgere. Animarum in corpora descensum per orbes mundanos fieri asseruit, non nisi gradatim: nam aliquando animæ vitam esse æthercam, in vicinia stellæ, cui naturâ vel affectu maximè esset conjuncta: aliquando dæmoniacam in igne, in aëre heroicam, in terris humanam: imò in bestias transire, sed illas, quas moribus referrent: cantorum in luscinias si bene, si malè canerent, in bubones, audacium in leones, versipellium in vulpes, Homeri in pavonem, Orphei in cygnum, Thamyræ in Philomelam, Agamemnonis in aquilam, Thersitis in Simiam: id quod oppositum principijs fidei. Sustinuit insuper magno anno (id est Platonico) revertente, qui novem suprà quadraginta annorum millia continet, quo nempe spatio nona sphæra gyratur, omnia eo statu reditura, quo aliquando fuerant: Academiam videlicet cum ijsdem frondibus, umbris, subsellijs, Platonem cum ijsdem discipulis eodem gestu, eodem disputantem situ, me quoque hìc discurrentem, unà tecum eadem facie proditurum in orbem, eo ferè modo, quo Phæbus, emenso circulo, in eadem

Moreri.

Refert S. Aug. in Gen. ad litt. c. 10.

dem

dem ſolet ſigna recurrere: hinc malorum ſupplicia æterna non fore, qui & Origenis error fuit: quæ omnia non modò fidei, ſed ipſius quoque naturæ principijs repugnant. Sileo, quod cœlis animam dederit, imò & muſicum concentum, adeóque ſingulis orbibus præpoſuerit ſuam Sirenem, veluti choragam. Sileo, quòd pæderaſten aliqui ſi non arguant, certè non temerè ſuſpicentur: hos, inquam, errores ſileo, aliósque plurimos, quia ſat patet, quàm in lubrico, ad tenuem ſolius Naturæ facem, ceſpitaverit Sophus, ut etiam Chriſtiani puеruli, & adhuc à matre rubentes, errores hos rideant, meliúsque de DEO divinísque inſtructi, Doctoris tanti poſſent eſſe Doctores. Sileo, laudabilis vitæ probroſam mortem: nam inter epulas nuptialis convivij ſic ſe refecit, ut amplius non eſuriret: læta morte defunctus, quia inter Hymenis jubila, & quidem eodem die, quo ante annos octoginta & unum natus eſt inter lamenta: hæc omnia ſileo, quia ſat patet, quòd *ſola nil proſit Scientia, qua plerique non ad DEI gloriam, ſed ſuam laudem utuntur, dumque de ipſa extolluntur, ibi peccant, ubi peccata emendare debuerant.*

Moreri.

Iſid. l. 3. de ſum. bono.

LEUC: Utique de Platone ſat patet: & quid ſperem de Ariſtotele? Si divinus Plato tam turpiter, quid Ariſtoteles humanus? *MEL:* Platonem cognomine divinum dixit, Stagiritam ſi non dixit, certè divinum ſenſit, ac venerata fuit Antiquitas. Nec ita immeritò: nam Numinis fuit hæc Providentia, ut in hoc naturæ miraculo demonſtraret, quantùm natura poſſet, & quantùm, etiam ubi ſumma, deficeret: eò crediderim fine, ut hic defectus gratiam comendaret, quæ uno momento plus virtutis & Scientiæ tribuit minimis, quàm natura, etiam longo labore adjuta, poteſt conferre maximis. Certè in Seneca, quantùm virtutis potuit, natura exercuit: in Alexandro, quantùm roboris; in Lycurgo, quantùm Juſtitiæ; in Scipione, quantùm pudicitiæ; in Ariſtotele quantum ingenij habuit & ſapientiæ. Stagira fuit, Macedoniæ oppidum, diu ignobile nomen, donec poſt orbem conditum anno ter milleſimo, ſexcenteſimo, ſeptuageſimo, ante reparatum anno trecenteſimo, octuageſimo tertio, hoc orbis prodigium, edidit, ſibíque, non ſine regnorum invidia, immortalem gloriam peperit. Parentes habuit hic Stagirites, Phæſtiadem atque Nicomachum, tam nobiles avito genere, ut ab Æſculapijs aliqui divinas illorum ceras deducant:

tam copiosos, ut affluerent opibus: tam famâ celebres, ut arte medica florerent, Machaonis si non agnati, certè æmuli: hinc est, ut & filius elementa Artis acciperet, dicere solitus: *Medicus sum, ut & amicis meis prodesse possim.* Subin varios lusit lusus cum Aristotele fortuna. Primum juventæ florem, ùt solet, inter voluptates attrivit, patrimonij spes inter epulas decoxit, pessimus sibi, quia malè providus medicus: hinc rerum omnium inopia, cui sarciendæ, sub ferreo Marte, argentea cogitur mereri stipendia.

LEUC: Dolendum Juventutis hoc fatum aiunt, ut ejusmodi ruat in præcipitia: & nostra tempora non rarò stupent præproperas metamorphoses, de quibus minimè fictè Ovidius caneret: *quàm subitò miles, qui Sophus ante fuit.* Et quam incantationis plùs quàm Circeæ causam assignas? *MEL:* nullam assigno: assignant Patrum oracula passim non unam: & quia de sua ætate Sententiam ferunt, sine piaculo referam. Primam, aiunt, ætatem esse improvidam; sed hæc ferenda: alteram addunt scandalosam nimiùm libertatem, cui Parentes fræna non arctant, sed connivendo laxant: cui Curatores non ponunt repagula, sed indulgendo subdunt calcaria: & quid mirùm, si non sit pratum, quod non pertranseat Juventutis luxuria? quid mirum, quòd in Academijs & suos subinde numeret Discipulos Epicurus? sed ulteriùs nolim esse interpres, ne contrà quàm obstinaveram animum, amarius verbulum vel invito exprimat dolor. Utinam Philosophi isti sequerentur Philosophum, Christiani Ethnicum, qui desipuit, sed & resipuit juvenis: nam bellum dum infeliciùs caderet, Delphos transiit, ubi ab oraculo persuasus, castra scholis, ferrum calamo mutaret, Marte scilicet, delicatum hunc militem aversante. Ergo annos duodeviginti natus, Athenas migrat, totúsque in Philosophiam intentus, Platoni instituendum se tradit, atque hunc indefessâ industriâ, annos audiit omninò viginti. Obstupescant hìc Philosophorum tot inania nomina, quæ Peripatum fulcire se autumant, suo robore Atlantes, dum temporis malè feriati horas aliquot, in Latio græcantes, comburunt; & tamen ad cursûs philosophici metam, epomidem exspectant, an ut lacerent clitellarij, an ut ornent Sophi, non dixerim.

LEUC:

LEUC: Intelligo: Suspirijs loqueris: sciet compati, qui sciet, quoties inanis defluat Regentum sudor. Plato, crediderim, in excolendo Stagirita, feliciùs sparsit sementem. *MEL:* Utique: vix enim philosophica libare placita ceperat, cùm continuò tantam industriam, subtilitatem, & indolem prodidit, ut illum Plato jam *mentem Academiæ*, jam *Philosophum veritatis* appellaret. Platonici etiam *dæmonium* ob ingenij acumen, Plinius *virum immensæ subtilitatis*, Averroës *terminum humanæ intelligentiæ* dixerat, non inaniter persuasus, quod ut verosimile de Minerva finxit Parnassus, hoc ut verum in Aristotele sentiret Peripatus, nempe hominem illum esse, si tamen hominem, certè è Jovis cerebro prognatum. Accessit Divino propè ingenio plùs quàm humana industria, ut de illo disertè Quintilianus: *in ambiguo esse, Scientiáne rerum, an Scriptorum copiâ, an eloquendi suavitate, an inventionum acumine, an varietate operum clarior fuerit.* Cibi parcissimus erat, inopiâ etiam parsimoniam augente: nam ferunt, odorati pulveris mercaturâ, dum adhuc discipulum ageret, fecisse quæstum, Philosopho indignum, nî vendentem sustentandæ vitæ sic excusâsset necessitas, utì ementes crebrò accusat effœminata vitæ mollissimæ vanitas. Libros Mosis dum legeret, dixisse fertur: *pulchra scribit hic barbarus, si quæ scribit, probaret.* *Eusebius.* Perpetuus hic Aristoteli labor & æstus fuit, rerum causas appetere, nec aliter conquiescere, adeò ut cùm ægroto poculum porrigeret Medicus, nisi dictâ priùs medicinæ causâ accipere recusaret: *Philosophum,* inquiens, *non brutum curas, causam expone.* Somnum libabat potiùs, quàm capiebat, manu æneam gestante pilam, cujus in subjectam pelvim sonante casu expergefactus, vigilias repetebat. Studium & lectio tam pertinax, ut illum Plato *Anagnosten*, hoc est, lectorem, appellaret: quatuor librorum centurias, vel ùt alij, septingenta quadraginta septem volumina exaravit, quorum non nisi paucula, avara nobis indulsit ætas. Versus (nam & Pierides coluit) quadragies millies, quinque trecentos, felici venâ, profuderat teste Laertio: adeò, contrà multorum censuram, Dux ipse à peccato philosophico absolvit illos, qui sic colunt Peripatum, ne tamen spernant Parnassum.

LEUC: Hactenus tu Platonis in Stagiritam elogia: sed nunquid palinodiam denuò cecinit, dum eum nunc discipulum ingratum, nunc pullum diceret recalcitrantem? *MEL.* Hæc convi-

tia discipulum non arguunt, sed Magistrum: nam illa non nisi æmula, ùt solet, expressit contentio, cùm discipulum videret jam pene suprà Magistrum. Jam tria lustra sub Platone exegerat Stagirita, cùm alia sentire à Magistro cepit: hinc illæ lacrymæ. Sed veritas discipulum, æmulatio agebat Magistrum: hunc quòd ad usque aras veritatis coluerit semper, testis est ara, quam Platoni erexerat, hac epigraphe: *Hic est, cui reverentiam & amorem debent omnes.* An majus gratitudinis monumentum ab ethnico exigat ethnicus? litem dijudicate Christiani Philosophi, & vestris, siquidem potestis, exemplis Aristotelem ingratitudinis condemnate: hæc, ùt loquimur, per parenthesin. Platone è vivis sublato, Stagirita quoque Athenas deseruit, & in Mysiam ad Hellespontum, ubi Hermiam regnare acceperat, jam olim amicum, secessit. Hic non hospitium modò, sed & Thalamum invenit, Pythiâ Regis Sorore, in uxorem ductâ: tantos tunc quidem Philosophia merebatur honores. Sed non longa felicitas fuit, nam Hermiâ à Persis devicto, captóque Philosophus, exul denuò, in Lesbon Insulam, & Mytilenem transiit: illic aliquandiu moratus, tantum famæ philosophando collegerat, ut exilium in aulam mutaret. Nam litteris à Philippo Macedonum Rege invitatus, Alexandro instituendo Magister præficitur. En epistolæ syngrapham: *Natus mihi filius, Aristoteles, quo quidem vehementer lætor; sed non tam quòd natus, quàm quòd eo potissimum tempore natus, quo tu tantus, talisque Philosophus ei præire potes ad Sapientiam & virtutem, ac dignum efficere dignitatis, potentiæque meæ successione.*

LEUC: Speciosum, quia regio firmatum Sigillo, elogium. Spes utique impleverit, imò superaverit Stagirita? *MEL*: ne dubita. Agebat tunc Alexander quartum decimum ætatis annum; octo alios regius adolescens sub Aristotele meruit, ab eóque eloquentiâ, physicis, moralibus, politicis, arcanísque artibus (quas huic uni commisisse Plutarchus tradit) imbutus est; & quidem tanto profectu, ut peregrinus sit in orbe, qui ignoret, Alexandrum, omni moralium virtutum genere, quæ illud fastigium decebant, sic à Philosopho instructum, ut præcelleret cunctos, parémque Reges inter non numeraret. Agnovit hoc Philippus, qui Præceptori tanto statuas. & publica posuit monumenta. Agnovit ipsemet Alexander, qui præter statuas, ejus quoque

quoque memoriæ, collapsam de novo erexit Stagiram; Imò *plus se debere Aristoteli est professus, à quo eruditus, quàm Philosopho, à quo genitus fuisset.* Et ne elogijs solumodò gratus esset & liberalis, aliquot hominum millia, in totius Græciæ, Asiæque tractu, illius adorare jussit imperia, omnium scilicet, *quos venatus, aucupia, piscatúsque alebant: quibúsque vivaria, armenta, alvearia, piscinæ, aviaria erant in cura, quos percunctando quinquaginta fermè volumina illa præclara de animalibus condidit:* cui labori octingenta talenta, hoc est Budæo teste, quadringenta octoginta aureorum millia liberalissimus Alexander in sumptus transcripsit. *Muretus or: 3.* *Plinius l. 8. c. 16.*

LEUC: Præclarum, haud dubiè minerval, quod, nescio, an magìs commendet liberalitatem Discipuli, an merita Magistri. *MEL:* est utroque condignum. Sed finio Stagiritæ vitam, quam ille finiît anno ætatis sexagesimo tertio. Nam Alexandro in Persiam profecto, Aristoteles Athenas secessit, ubi Lyceum à Magistratu acceperat. Non illi data epomis, sed potiùs is datæ epomidi dedit splendorem: nam apertis scholis mox celeberrimam Peripateticorum sectam instituit, sic dictam, quòd globo discipulorum cinctus, disputaret inambulando. Sed non diu tenuit hoc fastigium gloriæ: quippe post Alexandri fata, cùm æmulorum invidiâ apud Hierophontem Judicio postularetur, quòd Deorum multitudine damnatâ, unum assereret, causam dixit, & mox Chalcidem, spontaneo se ostracismo damnans, profugit, metuens, ne Socratis exemplo, hanc ob causam damnati, eidem & ipse fato succumberet: Gloriosum exilium, si vita, finísque melior accessisset. Chalcide secundo ab Alexandri obitu anno, ad mortis confinia eum morbus deduxerat. Morientem cùm circumstantes Discipuli rogarent, cui Lyceum relinqueret, Theophrasto Lesbio, an Menedemo Rhodio Philosophis? vino labra admovit, libatóque Lesbio, Rhodióque: *Jucundum est*, inquit, *Rhodium, sed jucundius Lesbyum*: quo dicto prætulit Theophrastum. Tandem & ipse fatis concessit, de causa mortis, variantibus inter sese historicis: nam alij dolore confectum scribunt, quòd causam Euripi, novies quotidiè reciprocantis, assequi non posset: alij hausto veneno, alij viscerum dolore consumptum putant. Quidquid sit, Stagiritæ scientiam Philosophus laudet, vitam non cupiat, vitæ finem non optet.

Cælius l. 16. c. 34. LEUC: Et tamen audivisse me memini, quòd morti proximus, inter lacrymas, & suspiria doloris plena, primi Entis clementiam, cujus causâ exulabat, implorârit, in hæc verba erumpens: *Ens entium miserere mei.* MEL: Et ego audivisse me memini, quòd dum Euripi motus non caperet, se in mare præcipitem dederit, hisce verbis: *me cape, quia te non capio.* Sed nempe, uti varij varia, ita multi fabulosa, plures incerta: hinc omittere fabulosa, & certiora seligere placuit. Cæterùm, uti Aristotelis non probo vitia, ita nec sua laude fraudo virtutes. *Libertas animi* tanto erat digna Philosopho: unicum DEUM, quem agnovit, etiam cum periculo vitæ asseruit. Alexandrum, quòd Callisthenem innocentem leonibus objecisset, acriter objurgavit: hinc suspiciones in illum, & Regis indignatio concitata. *Pietas* illi in DEUM tanta, quantam superstitio & tenebræ permittebant: teste Laërtio libellum de votis & precationibus conscripsit: certè summam felicitatem in DEI contemplatione constituit. *Animus* utrique fortunæ par, & æqualiter in prospera & adversa libratus, quem nec ista frangerent, nec illa extollerent. Hinc *mores* quoque Philosopho tanto non impares, utpote qui amorem non tam provocarent, quàm extorquerent. Summa in illo *Humanitas* atque *Benignitas*: contumelijs à quopiam lacessitus: *non*, inquit, *adverteram.* Absentis in eum convitia cùm quis referret: *absentem*, ait, *etiam verberet.* Præ reliquis tamen eminuit in illo *Prudentia*, qua veluti humanâ conditione superior, hominum animos admiratione sui suspendit. Interrogatus, quidnam lucrarentur mendaces: *ut etiam cùm vera dixerint,* inquit, *minimè illis credatur.* Probro cùm illi daret amicus, quòd probroso homini stipem dedisset: *non*, inquit, *homini dederam, sed humanitati.* Rogatus, quidnam omnium citissimè consenesceret? *gratia*, inquit. Quid sit spes? *vigilantis*, inquit, *insomnium.* Quæsitus, quo differrent docti ab indoctis? *quo*, inquit, *viventes à mortuis.* *Eruditionem*, dicebat, inter prospera esse ornamentum, inter adversa refugium: hinc interrogatus, quid ex Philosophia lucri reportâsset? *hoc*, inquit, *ut injussus faciam ea, quæ plerique faciunt per legum metum.*

LEUC: Enimverò ista dogmaticè non minùs, quàm eruditè: punctum tulisset, credo, nî vitia virtutibus miscuisset. MEL: Imò, nî virtutes majoribus vitiis corrupisset. DEUM unum asse-

asseruit, sed & negavit, dum illi Providentiam denegavit. Mundum docuit fuisse æternum, nec DEUM posse, nisi mutetur, alios procreare mundos, húncque, quem creâsset, produxisse non sponte, sed fatali coactum necessitate: & quæ hæc monstra ingenij, vel sacrilegi potiùs humanæ mentis abortus? Sed nec voluntas sibi constitit semper: in transversum crebrò flexit innata Antiquis Sophis superbia. Nam Isocratem cùm audiisset, aperto Rhetoricæ ludo, summis laudibus extolli, & ipse Rhetoricam docere aggressus: *non est æquum*, inquiens, *me tacente loqui Isocratem.* Staturam corporis pusillam, quam ei dederat natura, eum in finem, ut mundus Philosophos non à corporis mole, sed ingenij magnitudine metiretur, is præter naturæ finem, muliebri arte adjuvit: nam odoramentis, balneis, annulis, cultúque supra Philosophum insigni, corpus deformaverat potiùs, quàm emendabat, adeò ut ab effæminato luxu Platoni, quia viro, meritò displiceret. Sed qui muliebri cultu jam virum exuerat, quid mirum, quòd affectu quoque se transformârit in fœminam? Pythiam efflictim adeò deperibat, ut etiamnum vivæ (prô dedecus!) veluti Eleusinæ Cereri, aras erigeret, thus adoleret, & victimas tanquam Numini immolaret: indignum Philosopho facinus, cui lectus pro Ara, intellectus pro victima, pro thure voluntas, voluptas pro Numine fuit.

l. 12. met. c. 9.

LEUC: Moves mephitim, ex qua innumera manâsse vitia, ipsus sat assequor. Id jam superest, ut doctrinæ Peripateticæ progressum paucis edoceas. *MEL:* Theophrasto, Discipulos inter charissimo, suos Stagirita libros commisit. Hic Neleo, Neleus reliquit filiis, qui Regum Attalicorum metu, libros omnes instruendæ bibliothecæ conquirentium, eos terræ infoderant: illic per 160. annos sepulti, indignum tineis pabulum tandem Apelliconi Tejo venditi, scribarum manibus revivixerant, sed, ùt fit, anastasi infinitis erroribus corruptâ. Primus Sylla Romam detulit, ubi Alexandri Aphrodisij commentarijs novam lucem aspexerant. Secutus Ammonius Alexander, anno Christi 210: mox Themistius, qui licèt ethnicus, Christianis tamen amicus, imò Augustini Magister. Magno Magistro major Discipulus successit, cujus in Aristotelem merita, etiamnum sentit Posteritas. Subin circa sæculum sextum, sub illustri Boëtio, Aristoteles, latinè jam loqui doctus, in Theodorici aula comparuit, séque

 viden-

videndum etiam præbuit Occidenti. Circa annum octingentesimum à thaumaturgâ Damasceni manu in epitomen est redactus; sed anno 1150. obscuriorem nactus est calamum ab Averroe, & Avicenna, qui Cordubæ instituto Collegio, Philosophum paraphrasi barbarâ, dilatârunt potiùs, quàm illustrârunt. Post hæc Americus, Sorbonæ Sophus, Stagiritam dum reddidit illustrem, penitùs obscuravit: nam ubi ethnico adhæret strictiùs, hæreticus factus est: unde pœnam interpretis, doctrina Philosophi luit Parisijs, circa annum 1210, publico concremata incendio. Sed brevì illustrior è cineribus rediît: nam sub annum 1250, operâ, studio, doctissimísque commentarijs Alexandri Alensis, Sanctorum Alberti M. Bonaventuræ, & Aquinatis præcipuè, toto orbe decantari cœpta, soláque in triumphum ducta est, reliquis Philosophorum sectis, nativâ in caligine relictis. Patritius testis est, circa annum 1400, tantâ omnium Doctorum æmulatione certatum esse, ut supra duodecim voluminum millia, typis impressa, per Europam circumferrentur. Nunc temporis Universitas nulla, quæ Aristoteli cathedram non dedicârit. Parisiensis anno 1611, publico decreto se illius doctrinæ obstrinxit, ut vel sic fuliginem incendij quondam illati abstergeret. Hanc sequutæ sunt aliæ, quæ tot elogijs jam Aristotelem celebrant, ut referre illa si velim, discursus curret in infinitum.

l. de perip. discuss.

LEUC: Ita est: Philosophiæ Primipilis litatum satìs. Scio, quòd multa sciverint, modò bene, & ad æternitatem feliciter: nam *ad majoris culpæ cumulum pertinet, scire, quod sequi debeas, & sequi nolle, quod scias.* *MEL:* appositè: cepisti, ut video, doctrinam, quam D. Augustinus, exemplo suo, tibi cupit impressam. Audi, epilogi locò, quàm ille divinam discursûs nostri anacephaleosin: sic ipsemet de se ipso. Quid mihi proderat, quòd annos natus fermè viginti, Stagiritæ categorias, sine Magistro, sic didici, ut antequàm discipulus, jam Professor, publico illas plausu prælegerem, nilque haberent doctissimi quod docerent, multa quæ discerent? quid mihi proderat, quòd libros omnes, quos quidem Minerva amœnior, legisse solummodò, fuerit intellexisse? quid? quòd severioris quoque Palladis disciplinas, solo Intellectûs acumine, citiùs penetrârim, quàm perlustrârim? quid mihi proderat Ingenium, per omnes doctrinas agile, quo nodosissima quæque sic enodaveram, ut ipsum me fugeret nomen

Isid. l. 2. de sum: bono:

l. 4. Conf. l. 16.

men difficultatis, nisi aliorum experientia id docuisset? quid inquam proderant ista, quando & oberant, nec ad usum, sed perniciem magìs valebant? quid mihi proderant bona, non bene utenti, sed deformiter & sacrilegâ turpitudine in doctrina pietatis erranti? aut quid oberat parvulis ingenium tardius, cùm à DEO longè nunquam recederent? *En! indocti cœlum rapiunt, & nos cum doctrinis nostris volutamur in carne & sanguine.* Hæc ille epiphonematis locò, quæ qui intelligit, solidámque philosophandi methodum negligit, Philosophus est, Augustino Professore, Cœlique laureâ indignus. Finiamus: & quoniam Stagira, suas defuncto Philosopho non modò aras erexit, sed & splendida Mausolæa, nos ad Urnam Aristotelicam, cum Augustino, virtutem Scientijs præferente, affigemus hoc Epitaphium.

EPITAPHIUM
Ad Urnam Aristotelicam erectum.

Plange Natura!
Jacet hìc Stagirita, per quem stetisti,
Qui nisi pro te stetisset,
Jaceres.
Jacet extinctus Ille,
Qui orbem universum animaverat
Ad meliorem vitam.
Jacet elinguis,
Cujus ore diserta jam discurrit
Posteritas.
Jacet
Inter indoctos, jam mortuus,
Qui inter doctos semper ambulaverat vivus,
Quia Peripateticus.
Naturæ debitum solvit,

Cui pene totum, quod in orbe habet præconij,
Debet Natura.
Qui in vita Semi-DEUS superavit Naturam
Homo factus in morte,
A Natura est superatus.
Hinc
Mortuum meritò luges, qui tibi sic luxit vivus:
Aristoteles *anagrammatico nomine*
Sol erat iste:
A quo totam, qua radias,
Hausisti lucem, atque splendorem.
Sol erat iste:
Nam solus illuminavit
Philosophicum Mundum.
Sed
Eclypsin à morte jam passus,
Et quidem totalem:
Cùm
Ita occiderit,
Ut ampliùs non oriatur.
Hinc
Meritò Illi jam parentas Natura,
Quia parentas, si non Parenti,
Curatori saltem, atque Cultori.
Reddidit, quæ dedisti:
Dedisti ingenium, is tibi dedit ingenij fructum.
Dedisti talenta:
Auxit hæc per labores,
Ut cum fœnore tibi redderet honores.
Satìs te coluit, quia excoluit:
Cur ergo perdis Cultorem?
Fateor,
Vivus te prodidit, sed non te perdidit:
Revelavit Secreta, quæ celaveras,
Ut revelaret.

Perdidi-

Perdidisti majus quid Alexandrô,
Dum perdidisti Alexandri Magistrum:
Is enim gladio nodum unum dissecuit:
Hic ingenij acie solvit omnes.
Fateor,
Miraculum fuit,
Quòd hoc Mundi Miraculo corruente,
Non corruerit pariter eruditus Orbis.
Nam
Successores non habuit,
Si spectes Liberos,
Si libros, habuit plus septingentis,
In quibus etiam mortuus,
Vivit septingenties Immortalis.
Dedit ergo industria, quod negavit Natura,
Sibi ipsi superstes
Vivit post mortem:
Dum nequit vivæ vocis oraculo,
Muto clamore, vocéque mortua,
Totum per orbem,
Suæ est Præco gloriæ immortalis.
Felicem Stagiritam!
Si juxta Naturæ leges tam bene vixit,
Quàm doctè scripsit.
Infelicem!
Si Scientia sola *dum eum docuit,*
Nocuit.
Si qui in vita bene semper conclusit,
Conclusit malè in morte,
Vitium incurrens Æternitatis.
Infelicem!
Si causas secundas dum curiosiùs investigavit,
Neglexit Primam.

Si Na-

Si Naturam dum invenit bene ſpeculando,
Gratiam perdidit malè vivendo.
Quid juvat Stagiritam Scientia,
Si DEUS ſcrutetur cauſas,
Non tam Scientiæ, quàm vitæ?
Quid juvat?
Si hìc laudatur, ubi non eſt,
Et ibi crematur,
Ubi eſt.
Abi Philoſophe,
Et cogita,
Quàm ſit vanum Solatium,
Laus in tormentis.
Cogita,
Quàm miſerum ſit Scientiæ ſolius *Stipendium,*
Si elogia, quibus laudaris, non audias,
Et tormenta, quibus cruciaris,
Suſtineas.

SPINX

S. Dionysius in Areopago Sophus, à tenebris lumen, quia ex Eclypsi Deu agnovit, cùm dixit: **Aut Deus** naturæ patitur, aut mundi machina dissolvetur: Subin à meliore œdipo, S. Paulo, explicato Ignoti Dei ænigmate, ad veri Dei agnitionem perductus. Ex Brev. Rom.

I. Melchior Gutwein sculps.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

SPHINX CLARISSIMA
Sive
DISCURSUS II,
DE DEO
Rerum omnium Principio.

ELANDER. Satis in Atrio hæsisti nuper: en! patet tibi nostrum jam Athenæum. Ingredere si lubet, & secretiora Philosophiæ lustra Sacraria. LEUCOTHEUS. Papæ! quam novam tu mihi pandis Poëcilen! Stoámne video Zenonis, quam Mycon, vel Polygnotus, suo variegetatam penicillo ornaverat? *MEL:* Magna cupis componere parvis: Symbola vides, quibus tumultuaria manus, peristromatum locò, Philosophicum hoc Musæum mihi ornaverat. LEUC: Et quem in finem? *MEL:* Ut Symbolico hoc velamine tecta, Juventuti meliùs aptetur Philosophia. LEUC: Nova methodus philosophandi. *MEL:* Falleris, nisi novam dicere velis Antiquitatem. Veterum Philosophorum vestigia terimus, quos à longè, si salutaveris, deprehendes, quòd, pleráque Philosophiæ mysteria, non nisi sub emblematum schemate, ac ænigmaticis fabula-

rum allegorijs, publico proposuerint: & meritò, ne scilicet quibusvis è trivio lippis, aut circumforaneæ cerdonum vappæ, apertum quà latè potest, Philosophiæ sanctuarium pateret. Sic Ægyptios legimus, per Sphingem exundantem Nilum, Græcos per Proteum materiam primam, per Saturnum horas, & tempora designâsse. Hinc non malè Comes Natalis Mythologiam, *antiquum Philosophiæ domicilium*, & ipse Stagirita Philosophos *fabularum amatores*, appellat: quia (ut in hunc locum Scholiographus) Poësis animos, ad Philosophiam dispositos reddit, aptósque. Quid multis? Crisin non moror, quam Ipsamet Sapientia incarnata suo refutat exemplo: Hæc in parabolis divina Oracula optimè, nos in symbolis Philosophica saltem malè, nisi malevolis, non proponemus.

Kirch. t. 3. Oedip. 3. In l. Mytho. Maurus.

LEUC: Displicere consilium nequit: Imò mihi (licèt minor sim, ut suffragium feram) ùt quod maximè arridet. Sic erit ad vota amplissimus, nî fallor, campus, in quem, te Duce excurram, & eò quidem jucundiùs, quò curiosiùs. MEL: Scopum meum divinas, tuam utilitatem. Sat ampla est messis pro serendis colloquijs: elige, quod placet, Symbolum, & filum porriges, quo per Philosophici labyrinthi mæandros, calle non inamœno, decurras. LEUC: D. Dionysius, quam Athenæ, ùt Sophum, ùt Judicem Areopagus suspexit, nescio, quid hieroglyphico illo Schemate portendat: *Ex umbra lucem.* Sphingem agit, dum in ænigmate loquitur, hinc age, precor, illius Ædipum. MEL: Mundo notum est, quòd primam Dionysius lucem ex tenebris; quòd Solem Justitiæ non viderit, nisi per eclypsin: nam cùm noctem illam paradoxam, quia meridianam, in morte Christi, Heliopoli cerneret, agnovit ex mundi oculo, tam mirabiliter obtenebrato, quòd Cœli Oculus oculos clauderet; hinc exclamavit: *Aut Deus naturæ patitur, aut Mundi machina dissolvetur.* Et quid mirum, quòd semel à tenebris illuminatus, plenam deinde lucem ex ænigmate hauserit? Erat Athenis Ara, *Deo ignoto*, dudum erecta: verissimum ænigma! si enim Deus, quomodo ignotus? si ignotus, quomodo Deus? dudum desideraverant Ædipum cæcutientes in Areopago talpæ. Misit Deus Apostolum gentium, qui quod ignorantes colebant hactenus, annuntiavit, plenúmque ænigmati diem attulit, nec sine lucro & præmio; nam inter reliquos lucratus est Sophum (superi!

peri! quale præmium, Deo Sphinge, Paulo Ædipo dignum!) Dionysium, quem veræ fidei luci ita restituit, ut nemo meliùs, per speculum, divinum Solem aspiceret, quàm sublimis hæc Aquila; nemo clariùs de Divina Sphinge, in ænigmate, scripserit, nisi cui facie forsan ad faciem, in viventium lumine se relevavit.

LEUC: Nunc capio, quid ænigmaticum schema, præfixum discursui: *Sphingem clarissimam* vocas *DEUM ignotum.* MEL: meritò Sphingem dico, quia nemini cognitum: clarissimam, quia nulli non cognitum: quid hæres? Deus est, qui quàm apertè patet, quòd sit, tam occultè latet, quid sit: Percipe rationem. Quid Philosopho magìs incognitum, quàm quid sit Deus? Quære Simonidem cum Hierone, & rei considerandæ diem petet, mox alterum, demum plures, & sic deinceps, dum te moræ denique pertæsum hoc responso dimittet: quò diutiùs cogito, eò rem obscuriùs penetro. Ex longinqua Ægypto advoca Sapientes: quid dicent? silebunt, ciconias tibi monstrando, & crocodillos, animalia linguis carentia, ut vel mutis hísce symbolis tibi insinuent, Deum penitùs ineffabilem. Augustinum in scrobem fundere videbis Oceanum: Gregorium stupebis, ora digito premere, quia pene omne, *quod de Deo dicitur, eò ipso jam indignum est, quod potuit dici.* *Cic. l. 1 de nat. Deo.* *l. 20. Mor.*

LEUC: Exstant tamen non pauca Sapientum oracula, quibus veluti genuinis coloribus exprimunt Divinitatem. Thali Milesio Deus est *Ens entium omnium antiquissimum*, quia nunquam cœpit: Platoni *Vivens sempiternum, & optimum:* Trismegisto, *Gloria omnium, principium universorum.* Hipponensis nunc vocat *pedem ex toto, quia ubique: nunc oculum, quia omnia videt: nunc manum, quia omnia operatur.* Mellifluus ait, *quod nec partibus constet, ùt corpus, nec affectibus distet, ùt anima, nec formis substet, ùt omne quod factum est.* Denique cum Aquinate, torrens Theologorum, *actum purissimum,* asserit *compositionis omnis expertem, quo nihil majus, nihil melius, aut præstantius potest excogitari.* MEL: Effatis ejusmodi memoriam acuis, ænigma non solvis: dic enim, amabo, si penicillo magni Gregorij, divinum Ectypon tibi depingerem, dicendo Deus est, *qui intra omnia manet, ipse extra omnia, supra omnia, & infra omnia:* si assererem, quòd ibi excedat, ubi sustinet, ibi impleat, ubi circumplectitur: quòd Idem superior & inferior sine locatione, amplus sine latitudine, subtilis *Trism. in Pimand. c. 2.* *Aug. ep. 112. cap. 36.* *Bern: de consil. l. 5.* *Greg. l. 1. mor.*

fine explicatione: quòd sempiternus sine tempore, sine qualitate bonus, sine quantitate magnus: si adderem, quòd ubique præsens sit sine situ, ubique totus sine loco, transcendens omnia sine motu, manens intra omnia sine statu, creans omnia sine indigentia, gubernans omnia sine labore: si definirem, quòd ille sit, quem nec spatia dilatent, nec coarctent angustiæ, quem voluntas non variet, nec corrumpat necessitudo, nec mœsta perturbent, nec læta demulceant; in quo nec oblivio quidquam tollit, nec memoria reddit, nec præterita transeunt, nec futura succedunt: dic, mihi amabo, an hac paradoxâ paraphrasi ænigma evolverem, an involverem potius? nempe videmus *nunc in ænigmate*, & qui scrutator est Majestatis, opprimetur à gloria. Quòd si meæ diffidas sententiæ, ad DEUM appella, solvíque tibi ænigma pete: quid audies? *sum qui sum: Alpha & Omega, Principium & Finis*: En! ænigma novo solutum ænigmate: nempe *DEUS ænigma est, nostris quia lumen in umbris, Ædipus & Spinx est: hæc Solo, at ille Polo*.

LEUC: Sic intricas hoc tuum ænigma, ut vix videam, quo modo clarissimè id extricabis. *MEL*: Dixi obscurissimum est, quid sit DEUS, clarissimum, quòd sit DEUS: nam, utut spissæ Gentilitatis fuerant tenebræ, tamen claritatem veritatis hujus, obscurare non poterant: quippe Philosopho non posse non esse cognitum supremum Numen, fassus est, etiam Ethnicus Cicero: quid, inquit, esse potest tam apertum, quid tam perspicuum, cùm Cœlum suspicimus, & Cœlestia contemplamur, quàm esse aliquod Numen præstantissimæ Mentis, quo hæc regantur? agnovit Seneca dum ait: quid enim est natura (Naturans scilicet) quam DEUS, & divina ratio toti mundo, partibúsque ejus inserta? confirmavit hoc Stagirita, dum dixit: quod in triremi est Gubernator, quod Rector in curru, Dux in Urbe, in Exercitu Imperator, hoc in mundo est DEUS. Jure igitur Zaleucus Locrensem illum, Urbe proscripsit & Orbe, qui Cœlum terrámque aspiceret, & tamen tot oculis, Cœli terræque Dominum, non videret.

L. 2. de nat. Deo. — *de Benef.* — *in proœmio legum.*

LEUC: Quidquid sit, sunt hodiedum, qui oculato in syrmate, velut Argos, se circumspiciunt, & tamen ad hanc lucem cæcutiunt talpæ, ac in meridie diem quærunt. *MEL:* Sunt prô dolor! quos tamen homines minimè dixeris, sed hominum mon-

monstra, mundi probra, nauseantis naturæ vomitus, Stygísque spurios abortus: sunt Machiavelli contribules, Epicuri de hara Satyri, Athei. Triplicis generis monstra, velut totidem furias, in mundum, contra mundi Authorem, trifaux evomuit Cerberus: primum in Nembroto, *Polytheos:* sed ubi hanc Hydram à Christo debellatam conspexerat, mox emisit alteram, primæ oppositam, *Atheos Voce:* his verò, cùm ipsa natura, vocem impiam, strangularet, medioxumam enisus est pestem, omnibus monstris magìs monstrosam, *Christianos nomine, Polytheos opere, reverà Atheos*, de quibus pridem non sine gemitu Damianus: *quid prodest, si quis Christianè credat, & gentiliter vivat?*

LEUC: Nulláne supersint Philosopho tela, quibus debellet ejusmodi Lernæas pestes? *MEL:* Supersunt utique. Præbet Philosophia tam multa & efficacia, contra Atheum imprimis, ut nisi cum Batto in lapidem obriguerit, manifesta ratione convictus, non possit non herbam porgere: sed lyram Arcadi pulsas, cæcóq; nequidquam obijcis colores. Leucothee, difficulter ratione decertatur cum Atheo, qui rationem se exuisse non profitetur modò, sed etiam gloriatur. Age si lubet, & cum Gentium Doctore *testimonium* exhibe si non de Coelis, in unanimi saltem omnium, qui à mundi incunabulis vixerant, mortalium sensu atque consensu: in testes adduc Ætates, & Nationes omnes, genijs & ingenijs diversas, quæ quamvìs in contradictionis studia pruriant unanimi tamen calculo huic veritati subscribunt: & nunquid ad tam discordem concordiam cogit evidens veritas, rapítque vis altior? sed non rapitur Atheus: oggannit omnibus unus, stat firmus in sua infirmitate, & si ferrum non sufficit, triplici chalibe obarmat frontem, ut, voce saltem, huic hominum consensui neget assensum. Cum magno Augustino *totius naturæ clamorem* oppone, dic in aëreo Cœlorum fornice auscultet siderum voces, quæ sua celeritate discurrunt, sua mole de DEO annunciant: dic, ut audiat tonitruum mugitus, grandinum strepitus, cadentis pluviæ susurros, ventorum tumultus, mutas meteororum voces, totámque in siderejs regionibus *musicam:* & nunquid, contentissimo clamore, clamant: *confessio ejus super Cœlum & terram?* clamant sed surdo: nam Atheus aures habet, nec audit, imò ne audiat, obturat, Ulyssis consilio in suum malè utens exitium. Cum divo Ambrosio *Librum* hujus mundi legendum

Actor. 14. v. 16.

15. *Civit. c.* 3.

Plato.

Psal. 148. in c. 2. Luc.

præbe, videat, quot creaturas, tot characteres, DEI Digito exaratos: obstupescat magnificum opus, compositum ex innumeris, summéque contrarijs partibus, tam constanti rerum omnium temperie invariatum: contempletur, quàm terra amœnè rideat in pratis, quàm superbè se se ostendat in viretis, quàm blandè virescat in hortis, quàm luxuriosè frondescat in pomarijs, & nunquid, trabalibus litteris, has legere voces poterit: *Ipse fecit nos & non ipsi nos?* sed frustrà est, litteras se nôsse negat, ut-
4. *de de-* pote in cujus mente occalluit dudum stupor. Cùm Eusebio *Spe-*
monstr: *culum* præsenta, conscientiam propriam, introspiciat, & depre-
c. 8. hendet principia synteresεos, quibus dictat Virtutem honestam, inhonesta vitia: sentiet remorsus, qui suadent fugiendum malum, faciendum bonum: & nunquid hoc speculum indicat supremum Legislatorem, Remuneratorem & Vindicem? *sed nempe*
l. 1. *stultus considerat nativitatem suam in speculo, abit, & obliviscitur.*
contra Denique cum Angelico *Rationis lumen* accende, quo meridiana
Gent: luce clariùs videt, dari Ens productum, adeóque & improdu-
c. 13. ctum; si enim vitare velit sequelæ necessariæ vim, vel incidet in Scyllam mutuæ prioritatis, vel in Charyptin processûs in infinitum. Sed frustrà lumen accendis, nam & in meridie nox est, cùm palpebras claudit obstinata in errore voluntas.

LEUC: Tam ferreas ego costas vix esse homini credam, ut impavidus, & sine sensu, ferat tela tam fortia. Quid igitur rationis opponit? MEL: Erras, dum de homine loqueris: *homo brutum* est Atheus, à quo frustrà rationem exspectes: id unum oggrunnit: casus, casus est, ne cadant de Cœlo sidera: casus est, quòd hæc mundi spectabilis machina, è temerè volantibus per inania atomis, in compagem, hac elegantiâ & ordine visendam, coaluerit. Si replices, humanam igitur fidem non superare, quòd ex confluentibus casu coloribus vel ipsi Parrhasio invidenda effigies: quòd ex concurrentibus sua sponte saxis, Solymæum Palatium: quòd jactis, fortè fortunâ, alphabeti litteris, ingeniosa Homeri Ilias consurrexerit, deglutiet absurdum, & Struthionis instar grandem bolum hunc devorabit. Si addas prodigia, quæ naturæ viribus majora, majorem infiniti Entis virtutem comonstrant: si dicas, sublato Numine, errorem fore universalem, probos, infelicissimos, felicissimos improbos, Marpesiæ rupis instar, stabit immotus: si processum ali-

quem,

quem, seriémque agentium infinitam transmittas, ibis in circulum, finitámque senties in probando tuam prudentiam, stultitiam Athei in negando senties infinitam.

LEUC: Ita est: hinc verba ne perdas, precor: ventos pascis, si philosopharis cum bestia: sufficiunt hæc abundè rationis compoti, quam si exuit Atheus, nec sufficient infinita: nempe non est, nisi insipiens, qui dicit in corde: *non est DEUS.* Expone poitùs, an feliciori Minervâ Polytheos Philosophia nostra debellet? MEL: id equidem opinor: hi enim dum existentiam DEO adjudicant, videntur sapere supra feras, utut infra homines pluralitate desipiant. DEUS enim si unus non esset, Deus non esset, quia non esset illud, *quo nihil meliùs*: optimum non est, quod non est solum, quia melius est esse solum, nec sibi in Imperio habere æqualem. DEUS, si unus non esset, Deus non esset, quia *perfectissimus* non esset: finge Jovem, qui præsit superis; Plutonem, qui inferis: finge Neptunum, cujus ad vota fluat Oceanus, Oeolum, cujus nutibus adspirent venti, singuli habent sua, nullus omnia: deerit alteri, quod habet alter, ille autem perfectissimus esse nequit, cui aliquid deest perfectionis. DEUS, si unus non esset, *Supremus Dominus* non esset, quia detrectant Imperia dignitate pares: imperet Saturnus, spernet imperium Jupiter, & in Latio coget latere imbellem Deum. Deus si unus non esset, *absolutè liber* non esset: sæpe nollet unus, quod vellet alter: Æneam protegeret Paphia, Juno persequeretur: *Nam sæpe premente DEO, fert DEUS alter opem.* Quod si Deos sympaticos fingas, fingis ridiculos: qui enim consentire liberè possunt, & liberè poterunt dissentiri: nempe pluralitas Numinum, est nullitas Numinum: Unitas Dei est veritas Dei. Viderunt hoc etiam lusci in tenebris Ethnici: ridet Socrates Joves adulteros, Mercurios rapaces, lascivas Veneres: Plato exsibilat in fanis Pythones, Crocodillos in adytis, Simias in delubris: ipsemet Stagirita spernit cepas, & allia, & siquæ alia nascuntur in hortis Numina, quæ quia fungi, non nisi fungos numerant adoratores.

LEUC: Herclè! non inaniter hanc pugnam pugnat Philosophia, dum DEI existentiam Atheis, unitatem Polytheis demonstrando, utrósque feliciter expugnat. Sed quid de tertio monstro? quænam Lerna hanc spuriam orbi immisit Hydram? ex spuma Cerberi prognatum credam, tam fatalem

talem humano generi abortum. MEL: Nihil exaggeras: sunt Christiani, sed nomine, quia Christum profitentur, sed voce: sunt Catholici, sed sine forma pro forma, quia fidei sese commodant, vel accomodant potiùs, ad speciem & sine specie: larvam remove, prô qualia monstra, Gorgonijs fœdiora spectris! sunt Christiani exteriùs, interiùs Athei: credunt quod volunt, sine fide ad omnem fidem venales, quia ad omnem Religionem indifferentes: nullam probant, nec ullam reprobant, ultima cura Religio, quæ jam transiit in externum, politicúmque Reipublicæ ritum: laudant in fide, quod commodum, quod incommodum, risu exsibilant: ipsi suæ fidei Authores, pro genio formant, reformant pro libitu, pro libidine deformant: vivunt, ut edant, edunt, ut vivant; nam vitam agunt, ùt feræ, mortem optant, ùt bestiæ. Quid multis? sunt Christiani nomine, reverà Athei. Sed est horum & alia species: sunt, qui catholicè credunt, sed ita vivunt, quasi non crederent: nullum mysterium negant, & tamen cuncta operibus reprobant: sentiunt cum Christianis, sed cum Ethnicis vivunt, & Atheis, utrísque pejores, quia supra Ethnicum Atheúmque mendaces. Cœli præmia credunt, sed quasi non crederent, quia turpiter negligunt: æterna dicunt inferni supplicia, sed quasi non dicerent, quia non horrent. Verba si consulas, DEUM existere, etiam Vindicem, asserunt, sed negant, quem asserunt, dum horrendis sceleribus Vindicem offendunt. DEUM unum adorant, & cum Polytheis sibi plurima Idola fabricant: nunc enim thus adolent Veneri, nunc aras erigunt Plutoni, nunc genua curvant Mercurijs, nunc victimas immolant Lyæis: frustrà Christiani titulo gloriantes, & in spurcitijs Ethnicos imitantes, atque utinam non superantes! Ejusmodi Christiani nominis Simijs, meritò diem dicunt Gentiles, ad Hieronymi cortinam: audiant Oraculi hu-
Sup. Ps.80. jus Sententiam. *Cui DEUS venter est, ei DEUS recens est, quotcunque vitia habes, tot habes recentes DEOS: iratus es, ira tibi DEUS est: vidisti mulierem, & concupîsti, libido tibi DEUS est: unusquisque enim, quod cupit, & veneratur, hoc illi DEUS est.* Nempe hæc est
L.7.in Luc.c. 14. illa, de qua Ambrosius, Christianos inter, *Idolorum Servitus.* Et utinam ejusmodi monstra non invenirentur plurima, sub bysso & purpura in aulis, sub olidis centonibus in caulis, sub vitta in gynæceis, & quod Philosophiæ dedecorsum, sub epomide in Lyceis!

LEUC:

LEUC: Et quæ clava erit tam fortis, quæ vires adeò validæ, ut Hydræ huic contundant monstrosum caput? *MEL:* hìc opus, hìc labor est; imbellis nimiùm est ipsa manus Herculea, hìc opus est brachio Omnipotentis. Ne tamen nihil agere videatur Philosophia, ex veritate geminâ, superiùs stabilitâ, sic urgebit Theosophus ejusmodi Philosophum irrationalem. *Datur DEUS*, ergò Creator, à quo formatus, pro quo es factus: hic finis tuus, unicus, ultimus, ab isto quantùm recedis, tantùm à tua felicitate discedis: hæc tua beatitudo, extra quam non poteris non esse miser. Frustrà vagaris per creaturas: spinosæ sunt mundi divitiæ, quia pungunt: amaræ deliciæ, quia transeunt: vanæ honorum illecebræ, quia evanescunt. Irritant terrena, non satiant, hinc inquietum cor tuum erit, nisi in centro hoc conquiescat. Quid frustrà torques te miser? si non movet te excellentia finis, si non trahit jucunditas, si tua te non rapit felicitas, necessitas te cogat, oportet: aut enim, conformiter ad finem vivendo, dabis debitam Numini gloriam, aut, agendo difformiter, dabis certam ac inevitabilem pœnam: aut sponte glorificabis inter Superos Bonitatem divinam, aut coactè apud Inferos severissimam tolerabis Justitiam: alterutrum est necesse, elige. Ulteriùs: *unus est DEUS*, Cor unum: cur ergò dividis DEUM inter & Creaturas? Ingrate! Te totum tibi, imò totum quoque se tibi dedit, cur ex toto tu reddis partem, & hanc non totam? prô dolor! Tanto negas tantillum! *Infinitus est*, & *omnia tanquam nihilum coram Ipso;* coram nihilo omnium, minus nihilo Cor tuum, & tamen hoc, danti omnia, recusas? avare nimiùm, qui dum sufficis DEO, tibi DEUS non sufficit! sed quid loquor? magna perfidia, Cor DEO dare dimidium: major, aufferre totum: maxima, ablatum DEO, totum consecrare diabolo. At honores promittit: scilicet magnum inane, & grande nihil; quid enim sceptra, nisi aureæ compedes? quid purpura, nisi miseriæ tegumentum? *In momento* ostenduntur *mundi Imperia: In momento*, quia dum placent, transeunt: *ostenduntur*, quia non possidentur: quæ omnia, bene si nôssent homines, plura essent Regna, quàm Reges. At Divitias offert; quæ te pauperem faciant: nam toto eget mundo, cujus non explet mundus cupiditatem: animus quærendi cupiditate anxius, amittendi metu miserrimus, ad omnes fortunæ injurias expositus,

Ps. 38.

Matth. 4.

quò plus habet, plus cupit. At Delicijs allicit, sed quæ non sine
Jer: 2. v. 19. amaritudine gustantur, & tamen æternis supplicijs expiantur: nunquid *amarum est dereliquisse Dominum DEUM suum*?

LEUC: Tam piè, quàm efficaciter stringis: sed ignosce, hac formâ extra formam cum Philosopho ambulas. MEL: quid ita? LEUC: quia sensim in ascesin delaberis. MEL: aptiùs in Ethicam dixisses; sed nunquid & tu in oblivionem delaberis illius, quod primùm heri? meminisse poteras (quod vel ideò tibi iterum iterúmque inculcatum eo) Philosophiæ nostræ non alium esse finem, nisi quem statuit Plato, Divinitatis nempe notitiam, & amorem: quem sic Philosopho ratum est persequi, ut illum assequar Ethicus: dixi; ita ratum, fixúmque. Pergo, argumentis physicis majorem de DEO dare notitiam, ut subin Ethica, majorem in Philosophis generet amorem. Finge tibi, quod sibi quondam Boëtius, in Peripato grande jubar, finge, spectabilem tibi se sistere Philosophiam: percipe, ut alloquatur Philosophos nomine, re tamen brutis, quàm hominibus similiores. Existit DEUS, existit unus, quod si non creditis, docente me evidenter scitis, nisi rationis lumen, naturâ etiam repugnante, penitùs extinxistis: existit igitur à se, & quod consequitur, in omni perfectionis genere, infinitus: quod enim Ens est à se, à nullo participat rationem Entis: quòd si verò causam sui non habet, perfectionem, avaris limitibus circumscriptam, habere nequit: nam quidquid cernitis limitatum, à sua causa, cernitis limitatum, quæ aut non potuit, aut non voluit plus perfectionis effectui communicare: est igitur omnia DEUS. Quidquid pulchri relucet in sole, quidquid placet in stellis, quod blandum arridet in iride, quod rapit in floribus, quod recreat in fontibus, quod in pulchritudine creata fascinat, omnia reperire in DEO est. Plus dico: omnes has perfectiones continet sine defectu; bonus est sine qualitate, magnus sine quantitate, immensus sine extensione, æternus sine spatio temporis: remotissimè distat ab omnibus, & tamen vicinissimus est: nullo loco constringitur, & ubique præsens est, semper agit, & semper quiescit, omnia mutat, & nunquam mutatur, movet omnia ipse Immobilis, comprehendit omnia, & à nemine comprehenditur. Plus dico: omnes has perfectiones continet modo excellentissimo: possidet sine limite, quia infini-

infinitus: continet ſine indigentia, quia eſt naturæ plenitudo, habet ſine permixtione, quia eſt actus puriſſimus: complectitur ſine diviſione, quia eſt ſpiritus ſimpliciſſimus. Omnia DEUS eſt, imò, nihil DEUS eſt rerum: congere quidquid perfectionis eſt in rebus corporeis; ſume in unum, quidquid pulchritudinis in ſpiritibus reperitur, mendax ſim, niſi dicas cum S. Auguſtino *omne hoc pulchrum eſt, ſed non ſicut tu DEUS meus.* Perge, & quam concepiſti Ideam, millies & millies multiplica, iterúmque millies, ac millies dices, hæc non eſt Deus, ſed aliquid infinities pulchrius, infinities beatius, infinities amabilius, hoc eſt Philoſopho Deus: & hunc imenſum Bonitatis Oceanum derelinquunt, rebelles lumini, ſibíq fodiunt ciſternas, in creaturis diſsipatas, quæ continere non valent aquas: quàm infinitæ ſuo modo malitiæ eſt hic contemptus! Semei, canis mortuus, maledictis laceſſit Regem priùs adulterum, parricidam, nunc ob ſcelera exulem, ſortíſq; vindicis ludibrium. Amalecites tardam expellit animam Principi agonizanti, Patriæ hoſti, victo, & beneficij locò mortem non tam poſcenti, quàm extorquenti: et ecce! continuò ad menſuram vilitatis in offendente, Majeſtatis in offenſo creſcit atrocitas ſceleris. Metire modò, ſi potes, Philoſophe, è nihili tui abyſſo Majeſtatis infinitæ offenſam, & deprehendes malum tam grande, pene dixiſſem, quàm grandis eſt Deus, ſiquid Deum infinitè magnum æquare poſſet. Verbo: Deum eſſe neceſſe eſt, qui enormen peccati malitiam comprehendere velit: diabolum eſſe oportet, qui peccatum admittit, ſi nôrit, quid illud ſit. *l. 2. Reg. c. 16.*

LEUC: Superi! quale monſtrum Philoſophus peccator! væ huic, qui ſpreto DEO cogitat, ſe quidquam melius habiturum: an ultrà creſcere poſſit criminis tam atrocis immenſitas? MEL: Poteſt: audi Philoſophiam, ùt exorbitantes à ratione Philoſophos reducat in orbitam. Infinitæ perfectionis eſt DEUS: ergò immenſus: implet omnia ſpatia, nec impletur: eſt intra omnia non incluſus, eſt extra omnia, nec excluſus: ubique præſens eſt, penetrat abyſſos, emetitur cœlos, perſpicit intima cordium: quæ ergò protervia coram DEO committere, quæ coram homine non auderes? nimis inſolens eſt, legem infringere, dum adeſt Legislator; ridere pœnas, cùm ſpectat Judex; conculcare pretium ſanguinis, cùm videt Redemptor. Infinitæ perfectionis eſt DEUS: ergò infinitè bonus:

quid quid es, beneficium DEI es: quot numeras momenta, tot innumera numeras beneficia: nimis igitur ingratum, eo momento DEUM offendere, quo suis te beneficijs obruit. Infinitæ perfectionis est DEUS: ergò infinitè potens: operatur omnia in omnibus, in Ipso agimus, movemur, & sumus: in Ipso & per Ipsum omnia, sine Ipso nihil: prorsus igitur inauditum, è divinis auxilijs instrumenta scelerum cudere, & velle, ut ad horrendum sui Deicidium concurrat DEUS. Infinitæ perfectionis est DEUS: ergò infinitè Sanctus: procumbunt Angeli, dum sanctitatem DEI proclamant: velant facies suas, & tantum lumen non sustinent: complicant alas, & præ admiratione manent immoti: inclinatur Cœlum ad reverentiam, Orbis universus adorat: & tu peccator sordide, Epicuri de hara, Sophe, tu sustinebis Majestatem impurus, qua nihil purius? tu speres intuiturum te faciem, qua nihil sanctius? Apage! ad scofras, ad hircos, omni hirco putidius animal, magísque fœtidum monstrum. Infinitæ perfectionis est DEUS: ergò pariter infinitè Justus. Vindicat in Cœlo: punit in Paradiso: ulciscitur in ipso Deo Incarnato: in Angelo cogitatio, in Adamo morsus, in Christo culpa aliena tam atrociter castigatur: & tua tantáque flagitia speres tu impunita? quid quid agas in quamcunque te partem vertas, seriùs, ocyùs luendum peccatum est, hìc vel illic, igne aut aqua, lacrymis vel flammis: tua est optio, Justus Judex, inflexibilis, non leniendus, omnibus æquus exiget ad usque ultimum quadrantem.

LEUC: Philosophus non est, quem ista nec tangunt, nec angunt: frustrà apostrophen amplificaret longiùs Philosophia. MEL: Et tamen quàm multos est invenire, qui ad hanc naturæ vocem surdi, vel obdurati potiùs, in ipsa naturalis scientiæ palæstra, rationem exuunt, ipsámque jugulant naturam. Sed ad sanctiorem Philosophum, Areopagitam intelligo, revertamur. Sic iste audiît Philosophiæ clamantis vocem, ut responderet, non verbis modò, sed quod majus est, factis. Imò superavit naturam, qui sic æquaverat gratiam, ut DEUM, quem nôsse cœperat, in naturæ caligine, amare pergeret in lumine gratiæ. Felicem Areopagitam, qui aram, *ignoto DEO* erectam, sic Philosophus coluit, ut tanquam Theosophus magìs excoleret! nam erecto in titulum libro, quem

igno-

ignoto DEO inſcripſit, nullus eſſe ampliùs poteſt, cui DEUS poſſit eſſe ignotus. Dionyſij de DEO ſcientiam demonſtrare, ſi cuperem, irem in infinitum: dixiſſe ſufficiat, eum de DEO tot ſcripſiſſe oracula, quot liber ille continet verba: maximum nomen inter Scriptores adeptus, quia de DEI Nominibus ſcripſit; hunc tibi librum, Bibliothecæ inſtar, offerrem, niſi ſphæram transgredi philoſophicam formidarem. Illius igitur locò accipe Categorema, quod, Areopagita dictante, contra degeneres à natura Philoſophos, ad Authorem naturæ ipſa dedit Natura.

CATEGOREMA
Adverſus hominem à Natura ad Authorem Naturæ.

Juſtus es Domine!
Et rectum Judicium tuum!
Hinc
Non repelles velut injuſtam,
Si verum ſit alloquium meum.
Nihil ago contra Naturam,
Dum à Natura degeneres
Accuſo filios
Natura Mater.
Non muto Naturam,
Dum inclamo te Judicem,
Quem fruſtrà hactenus proclamavi Authorem.
Elingui voces, mutæ lamenta,
Exprimit mutus dolor.
Vindica Matrem,
Quam filij Matris oppugnant.
Te ipſum ulciſcere,
Quem Authorem Naturæ,
Contra Naturam
Laceſſunt Naturæ monſtra,
Novi Typhones
Rebelles Enceladi.

 Cur

Cur dissimulans peccata hominum taces?
Cur vides, quasi minùs videres?
Et ad cæcam connives insaniam?
Amore hominis creâsti omnia:
Creata omnia homo vertit,
In odium Creatoris.
Jussisti,
Cuncta ut homini serviant,
Homo serviat tibi:
Et ecce!
Hic servit omnibus,
Uni non servit Tibi.
Voluisti,
Creaturarum usum in tuam Gloriam,
Et quid vides,
Nisi constantem abusum in Tui contemptum?
Statuisti,
Te ipsum pro fine, Creaturas pro medio,
Quò meliùs te Authorem cognosceret,
Amaret Factorem.
Statuit homo,
Creaturas pro fine, te DEUM pro medio,
Apertis oculis non videt Authorem,
Per beneficia offendit Datorem!
Histeron proteron!
Per instrumenta Salutis,
Suæ fortunæ faber,
Sibi fabricat instrumenta perditionis.
Clamant Creaturæ silentes,
Ipse fecit nos, non ipsæ nos:
Et contra clamorem Naturæ,
Thus adolet Creaturis.
Finis ultimus illi, deliciæ:
Quot videt Creaturas, tot erigit aras,
Tot colit Numina,
Quot in se continet nomina
Voluptas.

Creatoris

Creatoris legibus Natura obtemperat,
Solus homo
Creatoris leges invertit,
Totámque Naturam evertit.
Abutitur
Aëre ad blasphemandum,
Igne ad nocendum,
Die ad patranda scelera,
Nocte ad contegenda,
Divitijs ad fastum,
Delicijs ad luxum:
Ordinatis omnibus
Inordinatè:
Quique creatus est homo,
Ex homine se facit brutum:
Qui Dominus omnium,
Fit sponte mancipium:
Magister brutorum, brutorum Discipulus.
Ecce! homo, quasi unus ex nobis!
Verbo
Ratione utitur, ratione ut abutatur,
Contra naturam cogit Naturam,
Ipsáque, si posset, bruta
Perverteret perversius.
Vindica igitur scelera:
Naturam ab inhumano homine,
Ulciscere Auctor Naturæ.
Ecce!
Tot criminum testes, quot Creaturæ;
In Cœlum
Quæ suspirando clamant,
Et hominem clamando accusant.
Audior!
Et Authoris vocem sine voce audio
Natura!
Ascendit, inquit, tuus in Cœlum clamor:
Parantur fulmina, & lento jam jam pede

Festinat

Festinat vindicta.
Apoc. c. 6. Requiesce modicum tempus,
Dum compleatur mensura,
Et commensuratam non modicè complebit pœnam
Justitia.
Tibi dabo fulmina, tibi tonitrua,
Spirabis in terra furores,
De Cœlo dabis terrores,
Laxabo frena,
Refrenati tam diu furoris.
Armabo Author Naturæ,
Naturam contra Naturam,
Quia homo
Armavit Naturam, contra Authorem Naturæ.
Tu ipsa
Te vindicabis Naturam, Naturæ vindicabis Authorem,
Quique in cunctis deliquit homo,
Ferietur in cunctis,
Pugnabítque pro me orbis Terrarum
Contra insensatos.

FLAM-

S. Franciscus Xaverius, Sorbonæ Sophus, in disputatione de anima, errorem dedoctus, animæ pretium discit, ac docet in theatro orbis, Thesi illa: quid prodest, si mundum universum quis lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? Matth: 16. v. 26. ex Vita.

Gottfrid Rogg del. Ioh. Melchior Gutwein sculps. A. V.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

FLAMMA PROMETHEI
Seu
DISCURSUS III, DE ANIMA.

EUCOTHEUS. Quem tu Prometheum hodie, Olympo reducem? quos ignes, de solis rota ſubductos memoras? *MELANDER.* Fabuloſam cortinam remove: mox apparebit. Anima eſt, quam igneo tectam velamine è Cœlis Mythologi traxerant, pro more fabulantes de veritate, dum à Phæbo, luminum Parente, deducunt animæ geneſin: quaſi verò ſupra Phæbum non foret Phæbus divinior, Sol juſtitiæ, à quo nobilius Stemma, igneámque indolem anima hauſiſſet: ſcilicet, tendit *ſurſum, quia deſurſum* deſcendit à Patre luminum. Cum ejusmodi vatibus (quod Peripato dedecoroſum) fabulati ſunt quoque Philoſophi, quos inter Leucippus & Hyparchus, qui ignis mobilitate leviter moti, natales animæ, velut principium motûs, huic elemento adſcripſerant: parum certè ſubtiles, dum ſic animæ ſubtilitatem; parum nobiles, dum illius nobilitatem, ignobili ignis ſplendore, obſcurârunt potiùs, quàm illuſtrârunt: Illuſtriorem Philoſophiam, ab ignito Ignatio, Xaverius didicit, Sorbonæ Doctor: quàm pretioſa ſit iſthæc flammula, docere nemo meliùs potuit, quàm cœleſti igne inflammatus iſte Prometheus

metheus: nemo utiliùs discere, quàm Philosophus ille, tam facilè sic inflammandus, ut totum orbis ambitum inflammaret: noscis notissimam gnomen: *Ite, accendite omnia.*

LEUC: Superi! in quàm grandem Philosophum Xaverius evasit, ex disputatione de anima? Thesi unica: *quid prodest?* plus didicit, quàm illum omnes docuêre Sophi: felicem Xaverij Philosophiam, qua intellectus sic animæ demonstrat naturam, ut voluntas curet naturæ præstantiam! Sed cum Diogene revertamur ad dolium: dic, quosnam Philosophi sensus de anima? MEL: Utinam sufficerent quinque! sed nunquam, credo, minùs unanimes, quàm cùm de anima sentiunt. Audi paradoxa: Diogenes, vertiginem fortè passus in dolio, natales animæ adscripsit *aëri: aquæ* Hippias, Hesiodus *terræ.* Natam *ex igne simul & aëre* Epicurus, *ex aqua & terra* coagulatam sensit Xenophanes. Heraclitus Ponticus dixit *vaporem:* Archelaus *lucem,* radiantem *ex cerebro:* Asclepiades *diffusam* per totum corpus. Alcmeon sibi persuasit, animam esse *Corpus Cœleste,* Thales *magnetem:* Critias *sanguinem: Ex elementis omnibus* composuit illam Empedocles. Necdum finis sapientis stultitiæ: Plato minimè divinus, *Harmoniam musicam* judicavit; Bias *Intelligentiam incarceratam:* Democritus (ridete ridentem omnia!) *atomorum coagulum* dixit, quod respirando se continuò reparet. Critolao visa est esse *quinta essentia* purissimorum spirituum, Possidio *Idea*, Melissæ *motus æternus*, Averroi *forma assistens:* Heraclito physico scintilla *stellaris essentiæ.* Galenus denique, in hoc puncto sibi dissimilis, quia Medicus sat malè sanus, quem tumultuario agmine non minùs insani sequuntur Athei, animam judicavit *temperiem quandam*, quæ ubi è qualitatibus vix resultavit, mox videt cum lyncibus, cum apris audit, cum araneis sentit, se movet cum aquilis, cum Aristotele discurrit, judicat cum Salomone. Superi! quàm hæc stupenda & stupida Sophorum deliria, quæ si faciliùs penetrant, quàm spiritualem substantiam (quo tamen clypeo stupiditatis unico se invincibiles rudunt) Ingenium gratulor, sed quod meritò illis invideant nefrendes: nam percipe, ut ex hara, velut Peripato, ad hominem sui similem, argumentum grunniat porcus: audite Galeni asseclæ, Sophi irrationales! anima, si vestræ fides Philosophiæ, temperies est qualitatum: sed Galeno judice, quem adoratis, temperies vestra, ad unguem,

Quid sit anima.

Metho: 7.

guem, nostræ simillima: ergò anima vestra nostræ simillima, dicam in forma, ad vestræ Philosophiæ informem formam, & gloriam, *porcina.*

LEUC: Acutè dentem intorquet aper hic Calydonius: impravisum, credo, hoc telum est: hinc crudius infligit vulnus, quàm ut illud ferant molles hi Adonides Veneris. Sed edicas, velim, an tam humiliter omnes de anima? MEL: minimè: altiùs illam extulêre nonnulli; sed quia difficile est *ne quid nimis;* dispari sensu, parem penè errorem incurrerant. Ex stemmate Divino, natales animæ, deducit Seneca: hinc Themistius *DEI substantiam* nominat: Socrates *inextinguibilem Numinis scintillam:* Secundus *DEUM incarnatum:* Pythagoras *pignus* vocat *affinitatis Divinæ:* Trismegistus *radium Divinitatis:* Carpocrates, *particulam Divinæ mentis:* Tullius *Rem* nominat *prorsus Divinam, terrenis omnibus superiorem:* Plotinus non æmulam modò, sed & *æqualem* naturâ *Numinis Divinitati.* En radios, in quibus mirum non est, si nimius culpetur splendor, nam lucent in tenebris ethnicæ Antiquitatis. Veritatis oracula si presſiùs consulamus, naturam animæ exprimit Stagirita, dum illam vocat, *principium quo vivimus, sentimus, & intelligimus:* nobilitatem hujus principij jam à principio declaravit ipse Creator, dum illam ectipon dixit Divinæ mentis: *factam* nempe *ad imaginem & similitudinem SS. Trinitatis.*

Terent: in And: in qu:natur: in qu:Tuscul. l, 1. de ani: c. 1. Gen. 1.

LEUC: Parvi nunquam mihi anima fuit: tam grandis tamen thesaurus quòd corpore circumferatur, multi mecum ignoraverint hactenus. MEL: Placet candor tuus Leucothee! sed & meus non displiceat velim. Ita est: *nescit homo*, nescit sæpe & Sophus, *pretium ejus.* Dicam (non enim Amicos inter linguæ periculum) dicam, quod te ipsum sæpe adverterit, non sine gemitu: alit nonnunquam Peripatus, quos sanè deceat, multum, plus, plurimum à peritioribus Ethnicis discere. Nil vilius animâ, toties quoties pro lenticula venalis prostat: inter bona propemodum derelicta, primò est occupantis: non ratiocinantur de illa ùt Sophi, sed grunniunt ùt Epicuri, levíque aëre leviùs, Brasilicos inter fumos, illam exsufflant, pessimi trapezitæ, dum margaritam tam leviter projiciunt ante porcos. Utinam saperent, & Sapientum albo cùm nomen suum inscripserint, Sapientum oracula sæpe consulerent! Quærant Philoso-

Job. 28. v. 13.

phos, quos doctoratûs laureâ Cœlum jam coronavit, & dicent Chrysostomi, animam esse *hæreditatem Divinam*: Cyrilli, *opus inter opera DEI excellentissimum*: Gregorij, *sanctuarium Divinitatis*: Hilarij, *speculum perfectionum DEI*: Pauli, *Regnum DEI*, *cujus pulchritudine captus ipse DEUS*, *non dedignatur pro suo id seligere habitaculo*, Teste S. Bernardo: Augustini illam vocabunt, *Divinæ miraculum Omnipotentiæ*. Quærant Xaverios, quibus angusta sunt mundi spatia, ut in altero quoque mundo animas quærant: quos non retardat mare periculis, terra monstris, Cœlum injurijs, utut nimbos crucibus, fulminibúsque mixtos depluat immitis Jupiter. Ignatios consulant, qui pedem, olympo jamjam insertum, denuò retrahunt, ut cum æterno sui periculo, huic periculo animam subtrahant. Quærant sexcentos alios, quorum Zelo, nec ipsum Cœlum metas ponere potuit; quærant & discant facere pro anima propria, quod alij facere non dubitârunt pro aliena. Quòd si minùs Sapientibus credunt, Incarnatam Sapientiam consulant: reponet Mellifluus: *& dixit multa*, *& gessit mira*, *& pertulit dura*, in animæ emolumentum: dixit thesaurum absconditum, sic æstimavit: fecit centum miracula, sic indagavit: tulit crucem, vitam dedit & sanguinem, sic amavit. Quærant & *intelligant se Christi sanguine redemptos*: *nolintque amplius se exhibere venales.*

S. Bern: de dilig: DEO.

S. August:

LEUC: Ita est: cur enim tam pretiosi suo Authori, tam sibi reddantur viles? paradoxum adeò histeron proteron, in Philosopho mirari possum, non capere. MEL: Me quoque incuria tanta suspendit attonitum: caperem, si Peripatus noster metempsychosi subscriberet, cujus delirijs actus Pythagoras animam dixit non suam, sed alienam, commodatam solummodo, non donatam: hinc apud Nasonem; *Ipse ego* (*nam memini*) *Trojani tempore belli Panthoides Euphorbus eram, cui pectore quondam hæsit in adverso gravis hasta minoris Atridæ.* Qua vesaniâ abreptus quoque Empedocles, Piscem (asellum crediderim marinum) fuisse se quondam, fidenter adeò credidit, ut Pythagorico more, summo sibi piaculo duceret, vesci quocunque vivente, ne simul cum carnibus avos, & proavos devoraret. Caperem, si plures homini animas nostra adstrueret Philosophia, quarum unam cum Manichæis, quia malam, inferno: alteram, quia bonam, Cœlo possent transscribere: vel quod Galeni fuit per-

Quotuplex.

Ovid: l. ult: metam:

versum

versum dogma, quarum unâ in hepate perditâ, restaret altera; hac ex corde ad Inferos detrusâ, in cerebro tertia tandem sapere posset, & errorem, bis malè commissum, meliore fato corrigere. Sed nescit insana ejusmodi scita Peripatus sanior: anima, quam habes Philosophe, tua est, & quidem unicè tua, quia unica: cur ergò, quod tuum est, negligis? bona curas fortunæ, quia tua: utut tua non sint, quia ùt sua brevì mors auferet. En quàm præpostera sit tua sollicitudo! Curas ùt tua, quæ non sunt tua, & tua negligis, ùt aliena. Nunquid quod Balaamo Arcas, hoc tibi tua, jure, oggereret anima. *Quid feci tibi? cur me percutis?* cur me vulneras, plùs quàm tertiò tot peccatis? cur me occidis? nónne anima tua sum? & utinam *animal* essem! fors animam Arcadis si circumferres, tractares mitiùs, certè non posses crudeliùs. Hæc illa: quibus, quod superaddam, non suppetit, nisi quod anima quoque sit *unica:* Superi! quæ unica, unicè chara, quia rara, præter animam: æstimantur quoque vilissima, quando unica: sola anima vilescit, utut nobilissima, simul & unica. *Quam dabit homo commutationem pro anima?* hanc certè solam si perdat, dicere potest: *amici, perdidimus omnia.*

Num:22 v. 30.

Math. 16.

LEUC: Verum nempe, quod dixeras: *nescit homo pretium ejus.* Id solummodo mirum, quòd & Philosophi possint ignorare tam nobile stemma, excelsos adeò animæ spiritualis natales: fuêre, nî fallor, qui ad rerum materialium ignobile chaos illam detruserant, sat nobiles fore se rati, si cum brutis, quæ vitâ non superarent, æqualia in mundo subsellia occuparent. MEL: Fuêre, sed Philosophi non fuêre, nisi nomine tenus: si enim vel supra canem Æsopicum sapiîssent, radicem cognovissent è fructibus, ex operationibus animam spiritualem. Nunquid enim, edicite monstrosa Machiavelli progenies, nunquid enim, quò propiùs æmulantur operationes certò angelicas, eò recedunt longiùs ab illis, quos materiales in brutis nemo non profitetur? nunquid in sua sphæra Intellectus cognoscit nunc singularia, nunc universalia, nunc finita, nunc infinita, nunc substantias, nunc accidentia, quæ omnia fugiunt armatos etiam microscopijs oculos? nunquid quæ ratio cognoscit objecta creata vel increata, sensibus superiora vel congrua, appetit voluntas? nunquid ista suo modo tendendi est libera: illa universalis & abstractiva:

Proprietates.

nunquid jam comparat, jam se reflectit, jam judicat, jam discurrit: quæ omnia, materialem sensuum sphæram, toto cœlo transcendunt & superant. Omitto levioris armaturæ subsidia, quæ contra Atheos, in aciem solet educere Philosophia: cui ista minùs sufficiunt homo non est, nisi quem forsan Deucaleon, è duro silice materialem, quia saxeum progeneravit. Id solummodo velim, advertas, quisquis animam admittit spiritualem, admittit indivisibilem: hæc enim proprietas illam, velut filia Matrem, consequitur. Hinc, si legis, quòd decollati cujusdam vertex, quondam sæpius subsultârit, spiritibus, velut è pyrobolo erumpentibus, id tribuendum: unde frigescentibus musculis, sic brevì dentes coiverant, ut canis auriculam, sanguinem fortè lingentis, & fortiter stringerent, & pertinaciter ex illa diu hærerent. Si legis, Mexicani juvenis verticem amputatum, in hæc verba subitò prorupisse: *Ipsi me interfecerunt*, potentia motrix sic impulerat linguam, ut verba à jamjam morituro concepta, voce intermortuâ balbutiret: nisi forsan similia Divinæ mavelis adscribere Providentiæ. *Immortalitatem* quod attinet, authore Scoto, vix reperies sonantioris nominis Philosophum (Epicuri hippocentauros non nomino) qui non ultrò fateatur animam aliquamdiu fatis superstitem: evincit hoc unaminis naturæ sensus, exigit Numinis providentia, præmiantis pro merito probos, punientis pro merito improbos. Jam si superstes aliquamdiu, cur non semper? an agentia oppones contraria? at non habet: an defectum causæ allegas? conservat DEUS: an subjecti absentiam? subjecto non indiget: an fortè defectum finis obtendis? sed intellectiones si admittis post Fata, finem jam admisisti: utut accuratiùs hæc ponderanda Philosophicæ trutinæ, & eruditis Sophorum circulis, reservemus.

Tylkowski de anima.

Acosta l. 5. hist. c. 14.

LEUC: Contestata adeò veritas, de animæ prærogativis, hostem habere nequit in Christiano Peripato: non nisi Stoici sunt, & Epicuri de grege Onocrótali, qui oppositum rudunt, novóque crudelitatis prodigio animam secant in partes. MEL: Ità est: unanimi calculo probant hanc veritatem Philosophi, & utinam vitâ non reprobent! animam indivisibilem asserunt: cur ergo toties cum corde dividunt creaturam inter & Creatorem? Immortalem esse demonstrant, & tamen, voluptatis momentaneæ toxico, persæpe enecant, ut Cœlo mortua, inter cruciatus

æternos vivere cogatur æterna. Spiritualem affirmant, & infra materialium ſordes detrudunt hocCœli delicium. Superi! quale ſpectaculum, Amphitheatro Neronis digniſſimum! Dominatur corpus, penè dixiſſem, porcus, & anima ancillatur: carnalis beſtia in triumphum ducit, delapſum cœlo ſpiritum: nobilitate, terrena cuncta, tranſgreditur anima, divino alenda nectare, angelorum conſortijs digna, inter creaturas Regina, ſublime meretur in aura ætherea ſolium: & ecce! in terris exul damnatur ad beſtias: in voluptatum cœno volutatur, porcorum inſtar, Augiæ ſtabulum purgare cogitur, miniſtra ſenſuum, corporis mancipium, brutorum ludibrium. Quàm vilis ô ſophe, tua tibi facta eſt anima! Spiritualis hujus theſauri pretium ſi ignoras, in unum collige ſolis aureum jubar, lunæ argenteum pallorem, ſiderum rutilos ſplendores: collige, quidquid magnitudine viſendum, pulchritudine ſtupendum offerunt immenſa cœli aſpectabilis atria, reponet Angelicus: *majus pretium eſſe unius animæ, quàm corporum innumerabilium.* In cumulum congere coronas & ſceptra, Occidentis totius theſauros, Dalmatici auri montes, maris Erithræi gemmas; congere quidquid pretioſum ſuis in viſceribus alit hic mundus, & judicium aureum feret Chryſoſtomus: *nullius rei pretium, cum anima conferendum: nec totum quidem mundum.* Denique oculis propone univerſi hujus immenſam propemodum gloriam, regna, imperia, honores, divitias & voluptates: mox aderit licitator ſtygius, *hæc omnia tibi dabo, exclamans*, ſolam animam redde, habebis hæc & plura, ſi cupias. Prô pudor! hoſtis, noſtri aliàs contemptor, tanti tamen animam æſtimat! offert omnia nundinator avarus, & quàm multi pro nihilo vendunt animam prodigi, *propter pugillum hordei;* propter lenticulam momentaneæ voluptatis. *Ezech. c. 13.*

LEUC: Hæc phreneſis, vel potius furiæ ſunt Juventutis, quos utinam cum Ulyſſe ſolummodo fingerent! Spes foret melioris ſpei cum tempore: ſed malo huic afferre lacrymas, medelam non poſſumus. Hinc precor, me paucis quoque edoceas, quid Philoſopho ſint animæ facultates? MEL: de præcipuis, nî fallor, notitiam poſtulas, quas trito jam nomine Voluntatis, Intellectûs, atque Memoriæ deſignamus. Has potentias illi, qui ſacramentum dixêre Angelico, in ſuis principijs bene, in noſtris verò non niſi gratìs diſtinguunt ab anima. De memoria *Memoria.*

ria quid dicam? Myſterium hoc naturæ tam magnum eſt, támque reconditum, ut extra ſe propemodum raptus, Philoſophorum Phœnix Auguſtinus, in hæc verba proruperit: *Magna vis eſt memoriæ: neſcio, quod horrendum DEUS meus! profunda & infinita multiplicitas, & hoc animus eſt, & hoc ipſe ſum.* De illius natura & indole hoc unum novimus, quòd teſte Damaſceno, ſit *promptuarium animæ*, quo diverſiſſimas recipit ſpecies, receptas retinet, retentas ad obſequia, & functiones animæ fideliter reddit. De artificio divinamus multa, miramur plurima, ſcimus propemodum nihil. Ingredere cum Auguſtino *ingentem memoriæ Aulam*, in aula mirare innumerabiles receſſus, in receſſibus infinita propemodum penetralia, quibus, veluti totidem repoſitorijs, miniſterio ſenſuum, tot rerum imagines reconduntur. DEUM immortalem! quale prodigium, niſi foret vulgare? impero, & ad nutum proſiliunt famulæ ſpecies ſine motu: hæ ſegniùs, promptiùs illæ imperium audiunt ſine ſenſu: nunc catervatim ſine lege, nunc ſe ſe ſiſtunt imperturbato ordine ſine duce: jam vagantur per cerebrum, ſed ſine ſtrepitu, jam ordines turbant, ſed ſine tumultu. In obſcurâ veluti camerâ repræſentant præterita, cùm ſint præſentes: res magnas, dum magnitudine careant; immenſas, cùm tamen mole deſtituantur: quæ audivimus, repetunt ſine voce, quæ vidimus, monſtrant ſine luce: ſine luxu convivia exhibent, bella ſine ſumptu, ſine faſtu triumphos. In hac memoriæ ſpecula, quos vidi, video colores, & diſcerno in tenebris: clamores Stentoreos in ſilentio arbitror: lecta relego ſine libris, dicta repeto, quieſcente linguâ: nunc advoco abſentes amicos, & mox ùt præſentes ſe ſiſtunt: nunc reſuſcito mortuos, mox adſunt ùt vivi: illos intueor ſine oculis: alloquor ſine voce: ſine auribus audio: ſine manibus contrecto, minimè ſolus, vel cùm maximè ſolus. Illud intra mira ſtupendum, quòd in memoriæ ſpeculo idem ipſe mihimet ipſi occurram: repeto ſine actione, quæ egi: loquor ſine locutione, quæ dixi: lætitiæ meæ memini, quin ſim lætus: triſtitiæ recordor, quin ſim triſtis: imò lætus triſtitiam, triſtis ſæpe volvo lætitiam: ſine timore timorem recolo, ſine cupiditate ſum meæ memor cupiditatis. Illud denique inter ſtupenda miraculum, quòd non tantùm memoriæ, ſed & non memoriæ memoriam habeam, ipſius puta oblivionis: adeſt cùm abeſt memoria, in ſua

l.10.Confeſſ.c.17.

l.1.c.8. & ſeq.

præſens

præſens abſentia, abſens in ſua præſentia: quid dicam? an non erit in mea memoria illud, cujus ſum memor? abſurdum: quòd ſi oblivio in memoria, privationem memoriæ in mea habebo memoria, hunc in finem, ne priver memoriâ, & obliviſcar: abſurdum abſurdo maius. Si oblivionem adeſſe dicam in imagine ſui vicaria, quæ cognoſcatur: ergo adfuit ipſa oblivio, quæ velut prototypon imaginem ſui impreſſit. At quomodo? metas humani ingenij, quas hìc terminat ingeniorum omnium meta Auguſtinus, nefas eſt tranſgredi. Cum hoc Sancto Doctore exclamo: *quis* myſterium hoc *indagabit? ego certè Domine laboro hìc, & laboro in me ipſo factus ſum mihi terra difficultatis.* *l.c.c.16.*

LEUC: Davo ſimpliciorem me ſentio, cùm de memoria differit Oedypus Hipponenſis, tam paradoxa hactenus me audiîſſe non memini; nempe ubi rudes exiſtimant ſcirpum, Docti nodos reperiunt. Myſterium, credo, non abſimile continet excitatio ſpecierum, quam quidem experior, ſed quæ tyronis eſt infelicitas, ipſam non capio experientiam. *Excitatio ſpecier:* MEL: Non ſolus es: ſunt quos Peripatus inter Primates emeritos collocat, qui arcani hujus incertos ſeſe publicè profitentur. Quæ veri ſimiliora, ſtrictiùs proſequor. Cerebri penetralia unà mecum animo ſubi, erunt nonnulli, qui innumeras mox tibi cellulas, Anatomica clave, aperient, diſtributos in cellulis monſtrabunt ſpiritus, quibus veluti totidem veredarijs, vicariæ rerum imagines, inſident. *Haunold:* Omnes exſpectant imperium: fac frena laxes, quæ inijcit viſcoſa humiditas, & ad nutum proſilient paratæ. Alij tenuiſſima cerebri filamenta detegent: quibus ramorum inſtar extenſis, veluti totidem folia, annectunt ſpiritus, ſpecierum bajulos: & iſti pruriunt ad ſaltum, ſi frigoris gluten reſolvat calor, mox avolabunt: *Burgundi,* Alij, quibus ſpirituum nativa levitas, vagáque indoles minùs videtur congruere, cum ordinata, conſtanti, nec raró diuturna, quam experimur, reminiſcentia, ſpecierum caſtra metantur in cerebello, quæ pars, quia ſicca magìs & dura, aptiùs imagines retinet, uſque dum è ſuis tentorijs, juxta ſignatos ordines, ab anima evocentur. Alijs via media præplacet, ſic uni ſeſe ſententiæ commodant, ut alteram non derelinquant: ſpiritibus, veluti ſenſuum internuntijs, rerum imagines tribuunt; hæ ubi ad phantaſiam delatæ, conſimiles ablegant ad cerebrum, ibidem, ùt in arma-

rio, ſtabiliter hæſura, uſque dum ab ijſdem ſpiritibus, alíisve cauſis, in debito ordine excitentur. Hæc illi, vel ideo beati, quia medium tenent, cunctáque facilè experimenta dilucidant.

LEUC: Orexin curioſo moves Philoſopho: appetens appeto ſcire, quæ toties fruſtrà in me experior. Patere, ſcrupulos tibi meos aperiam: quos ſine Jovis Olympici dyphtera ſolves, atque abſolves. Et imprimis quidem, quid cauſæ ſubeſt, quòd nunc iſta, nunc illa in memoriam verriant? quòd ſæpe, cujus nolo, ſim memor, cujus volo, ſim immemor? MEL: Animum adverte, & evaneſcent, ſi quæ ſunt hujus dubij tenebræ. Plenam memoriæ indifferentiam determinant Ideæ, quas Peripatus nominat, intentionales: his anima, veluti inſtrumentis, adjuta, reminiſcitur Alcibiadis potiùs, quàm Timonis. At quis has ſpecies excitat? in promptu cauſa: Phantaſmata, per materiales ſignata imagines, à quibus, quamdiu in corpore animam circumferimus hoſpitem, ob relationem ſympaticam, ſpirituales illæ dependent, & excitantur. Verùm inſtantiùs premis: quæ cauſa ſuis è latebris ſimulacra phantaſtica provocat? enimverò non una: plures ſibi hoc negotium vendicant. Sæpe affluentes turmatim ſpiritus, ſtertentes in cerebello ſpecies, animant: hinc inſtigante naturâ, confricare occiput ſolemus, ut ſegniores ſpiritus ſtimulemus, per ſpiritus ſpecies. Plerumque calor conſtrictas frigore reſolvit: hinc febris ardore laxati, ebulliunt ſpiritus, atque ſic per diverſa phantaſmata, turbatæ pariter ſpecies, in cerebro tumultuantur. Non rarò hìc ſuum exercet imperium voluntas: nam quia ſenſûs interni eſt Domina, nunc huic, nunc illi objecto applicat phantaſiam: hinc circa quæ volumus, etiam expreſsiùs verſamur. Subin DEUS has ipſe motor imagines ſuſcitat: ſubin Angeli aſſiſtentes, hinc inſpirationes bonæ à bonis, ſuggeſtiones malæ à malis. Nunc ſpecies mota, movet quoque affinem, nunc mutuo fœdere ſeſe trahunt, indole & naturâ conſimiles. Denique hoc in negotio plurimùm ſibi faceſſit negotij mentis affectio: aſſiduè ludit cum ectypis, quorum adorat archetypa: nempe, quod quis amat, hoc cogitat, nec ſicut ab oculis, ita recedit à mente, quod ſemel peſſimè faſcinavit mentem.

LEUC: Occurrit, quod Philoſophus nuper, calamiſtrato cuidam Matris Idaliæ columbo; in querelas hic effuſus, ani-

mi laxabat ſinum, formarum phantaſmata cauſſatus, quibus memoriam nunquam non obturbaret tentator ſtygius. Sed agnovit eroticum ſymptoma Philoſophus: & falleris, inquit, dum in jus vocas Cacodæmonem, hìc innocentem: Tua tibi affectio dæmon eſt, quem alis in corde: hæc archimima, in umbratili memoriæ ſcenâ, repræſentare nil didicit, niſi Cyprum. In animo olida tibi ſtagnat mephytis, & miraris, quod purulenti in cerebrum ſeſe levent vapores? *de corde exeunt cogitationes*: radicem tolle, amorem eijce; eſſe non debes amans, eſſe nî velis amens. Miratus ille hanc ſibi novam philoſophiam: an ſecutus ſit, & executus, non comperi hactenus. MEL: Rectè hic equidem; non emarceſcunt hæc lolia, niſi ſtirpitùs eradicentur. Scilicet ideæ, quas tradit profani amoris philoſophia, æternæ ſunt & immutabiles; nam illas in Lunæ concavo, nunquam non contemplantur Latmij Endymiones. Et quod pejus; contra Philoſophiæ noſtræ principia agunt hæ ſpecies in virtute ſubſtantiæ, nec rarò tragicos producunt effectus: imò, quod paradoxum: per illas agunt cauſæ in diſtans: in abſentia vulnerant, & ſæpe per ſympaticam antipatiam abſentes quoque occidunt. Sed hæc ſub roſa; redeamus in orbitam.

Mat. 15. v. 19.

LEUC: Id ego edoceri jam cuperem, unde tanta non rarò memoriæ ſit differentia? ſunt, quibus cerebrum, putes, cum Batto in lapidem obduruiſſe, adeò duram ſe illis exhibet novercam natura. Sic olim Herodem, quem cognomento Sophiſtam Hiſtoriographi nominant, in ſtuporem utique, rapuit filius adeò ſtupidus, ut viginti quatuor Græci alphabeti litterulas, nullo labore caperet, uſque dum, conſtitutis tandem ephebulis, quos totidem characteres diſtinxerant, per continuam longiſſimi temporis aſſuetudinem, naturæ duritiem ſuperâſſet. Quid? quod & Nationes integras, quas inter etiam Thracia, tam hebeti memoriâ perhibent, ut citiùs lapidem cavet gutta, quàm illis, obſtinatum in ſua duritia, cerebrum emolliatur. Contrà alios memoria beat tam felix, ut humanam propemodum fidem res ſuperet. Certè à te ipſo percepiſſe me memini, Senecam nunc bis centum hexametra, nunc duo nominum millia, auditu unico percepta, non ſolùm hæſitatione nulla, ſed etiam ordine retrogrado, memoriter reddidiſſe. Midritatem, duabus ſupra viginti Nationibus imperantem, ſingularum linguis ita locutum

Areſius l. 6. impreſ: 178.

Ipſe l. 1. declam:

Plin; l. 7. c. 14.

Muretus l.3. Var: lecti: ferunt, ac si omnes cum unius Matris lacte suxisset. Obstupuit quoque Padua, cùm triginta sex nominum millia, eodem quo hauserat ordine, à Juvene repetita, & quidem nullo errore perciperet. Nec inter hebetes numerandus Joannes ille Palæstinus, qui universa sacræ Scripturæ volumina, eâ fuit memo- *Euseb: Cæsari.* riâ complexus, ut quibuscunque verbis filum porrigeres, id linguâ nunquam fallente, ad usque exitum prosequeretur. Sed & memoria Cyri neutiquam oblivione delenda: nam tanta fuit, *Plin: l. c.* ut è suo exercitu, qui sexies centena militum millia complectebatur, quemvis non tantùm nomine, sed & cognomine pro- *Idem l. c.* prio compellaret. Ulteriùs progressum memorant Lucium Scipionem, qui singulos cives, quorum myriades plurimas tunc numeraverat Roma, onomastico non semel titulo salutârit. Il- *Idem l. c.* lud denique miraculo proximum, Charmidem, sidus quondam in Græcia magnitudinis primæ, quæcùnque auribus hausit, felicitate prorsus imperturbabili, è memoria, velut patente è pagina, mox recitâsse: imò, quoscunque libros legendo decurrerat, memoriâ mox tenuisse, helluonem bibliorum, & bibliothecarum voraginem propemodum infinitam: & hæc sunt, quæ de felicitate memoriæ, posterorum memoriæ Veteres commendârunt.

MEL: Tua probatur hæc eruditio: Cæterùm dixisti multa, non multum: paucis habe problematis decisionem. Sunt, quibus cerebellum & siccum est & exsuccum; quibus aridi torpescunt spiritus, spissæque caput ubique perforant aristæ: hinc navigant in sicco semper, nec nisi invitâ Minervâ stramineam frustrà memoriam flagellant. Thracum verò durities ex eo originem trahit, si Conimbricensibus fides, quod soli Cœlique natura, siderúmque influxus qualitates memoriæ inimicas, jugiter imprimant: unde Thebanos quoque ingenio obtuso & pingui, *lib. de divinat:* Athenienses perspicaci atque acuto fuisse, Author est Oratorum Princeps: eò quod Thebas crassus, Athenas rarus subtilísque aër solitus sit animare. Contrà sunt, quibus viscosa cerebri indoles, quibus spiritus humidi, aptíque ad recipiendam, ceræ instar, quamvis imaginem: & hi prodigiosa non rarò memoriâ excellunt. Id tamen de humiditate velim advertas, quòd sicut memoriæ promptæ est genitrix, ita, si nimia, oblivionis quoque sit Mater: nam, aquæ instar, facilè ideas omnes admittit,

sed

ſed nec difficulter dimittit: hinc hæret aqua ſæpiſſime, fidémque, quam citò dedit, citiùs rumpit, in ipſa fide infidelis memoria. Contrà illi, quibus duriuſculum quidem, minimè tamen in adamantem obriguit cerebrum, fideliorem cæteris memoriam experiuntur. Quippe nativa ſiccitas, quas obiter non recepit ideas, nec etiam deſultoria levitate repellit: hinc melancholicis diuturna memoria, qui ſicut res apprehendunt moroſiùs, ſic etiam profundiùs inſigunt. Illi tamen, quibus inter ſiccum & humidum, temperata conſiſtit cerebri indoles, cum ipſa Minervâ, de memoriæ palma poſſunt contendere: nam quæ capiunt facilè, etiam retinent conſtanter: hinc eſt, cur meliori memoriâ Juvenes, minùs aptâ pueri utantur, & ſenes: nam pueros ſuperat juventus temperatâ magìs humiditate, ſenes ſiccitate libratâ magìs ad pondus: unde faciliùs his ſpecies imprimunt, illis tenaciùs impreſſas conſervant.

LEUC: Ut video, in multis experimentis, appoſitè caliginem diſcutit hæc tua phyſica: patere, ulteriùs eſſe me curioſum. Cur multis ſubitò omnia, imò cur multi ſubitò omni prorſus memoriâ excidunt? notus eſt, communi quoque parœmiâ, ad exordium docti certaminis, derepentè *mutus Hipparchion:* noti ſunt Theophraſti, qui coram populo Athenienſi peroraturi; Herodes Attici ad M. Antonium verba facturi; Heracliti Lycij, qui coram Principe Severo dicturi; noti ſunt & ipſi Demoſtenes, utut Oratorum in Græcia Principes, qui Philippum Regem, Amyntæ filium, Oratorio apparatu allocuturi, præter ſpem omnium, quaſi Letheis in undis ſubitò naufragi, hianti ore ad inſtar piſcium, obmutuêre. MEL: Oblivionis tam paradoxæ occaſio timor eſt; fugat hic ad præcordia ſpiritus, nativúmque cum ſpiritibus calorem: hinc memoriæ officina in cerebro, ſic conſtringitur ſubito frigore, ut rerum imagines penitùs aboleantur. Accedit, quod non rarò ipſamet ſollicitudo, quam pro memoria gerimus, memoriam turbet, quia ſpiritus diſſipat, primarios memoriæ adminiſtros: ab horum obſequijs cùm plurimùm pendeat hæc facultas, plurimùm quoque pendet problematum erudita analyſis. Scire forſan deſideras, cur poſt libata frugali etiam Cerere prandia, ferias ſibi memoria depoſcat? cauſa latere nequit Philoſophum: vapores nempe meatus ſpirituum obſtruunt, ipsíque cum ſuo calore ſpiritus

Conimbr:

ritus ad obſequia ventriculi avocantur. Miraris, quòd illis vulnera, his verò morbi ſic hebetârint memoriæ aciem, ut Corvinus Meſſala proprij quoque nominis ſit oblitus? in promptu eſt cauſà: nam vel læditur memoriæ ſedes, vel ſpiritus, intemperie nimia turbati, avolant & conſumuntur. Cauſam indagas, cur irâ vel vino ebrij, vix quæ capiunt, capiant, adeò omnium ſeſe immemores ſentiunt, poſtquam Morpheus motos tandem potuit componere fluctus? contrà quas amor vel juventus ſemel ſpecies impreſſit, cur vix ſera ætas oblitteret, *adeòque ſervet odorem teſta diu?* ſcilicet in homine emotæ mentis, ſunt cuncta in motu, etiam ſpiritus, hinc ſpecierum præpediunt impreſſionem. In ebrijs, ſicut in ſomniantibus ſemiſopita languet memoria, hinc ſpecies, uti non niſi obiter imprimuntur, ita nec niſi evanidæ exprimuntur. Alia amori eſt indoles: non perfunctoriè is ſuos amores: ſed quia & frequenter de illis loquitur, & attentiùs cogitat, quid mirum? ſi inculcata toties idola non niſi ſera delere poſſit oblivio. Experta hoc Mater illa Seraphica, cujus poſtquam Divinus amor cor jaculo transfixit, non potuit non eſſe memor ſui Dilecti, ſingulis etiam vitæ ſuæ momentis: id quod propria manu teſtatum Orbi reliquit. Denique, quòd ætate provecti faciliùs in eorum memoriam redeant, quæ percepêre, ùt juvenes, quàm quæ diſcunt, ùt ſenes, in cauſa eſt, ſuperveniens cerebro cum ætate durities, hæc enim antiquas ſpecies pertinaciùs retinet, ne elabantur, recentes impedit, ne imprimantur.

LEUC: Vix ſupereſſe videri poſſet, ſive mihi, quod diſcam, ſive tibi, quod de memoria doceas. *MEL:* Ne tu tyronem te probas, de quo vulgò proverbium: *Logicus omnia.* Vel ſi tibi cum Platone nulla de novo Scientia, ſed Scientiæ nova tantùm memoria, ediſſere, cur ad voluntatis imperium nunc promptæ proſiliant ideæ, nunc tardiùs obſequantur? cur ſolùm in genere, ſæpe nulla in ſpecie ſpecies? cur non nunquam penitùs imperium detractent rebelles, vel longè aliæ, quàm citentur, erumpant? cùm tamen ad primum mentis Angelicæ nutum obſequioſa celeritate mox advolent, junctíſque veluti vocibus conclament: *adſumus?* cur non iidem & ingenioſi & bene memores, ſed ſæpe qui tenuioris memoriæ, minùs celeri & acuto ingenio polleant? cur in nonnullis imaginatione læsâ non lædatur

memo-

memoria, & viciſſim? cur denique infinita propè ſpectacula hæc nobis exhibeat facultas, quorum tamen imagines ſuppeditare noſtri ſenſus non poterant? Eja, Oedipum age, & epomidem concedemus. Sed humeros contrahis, onúsque ſolvendi rejicis in probantem. En igitur paucis: Nos inter & Angelos magnum utique diſcriminis chaos: Illorum memoria ad arbitrium nunquam non expedita: noſtra, quamdiu quidem hac aurâ fruimur, indiſſolubili nexu phantaſmati alligatur: & licèt huic in cerebello tentoria figas, ſpiritus tamen phantaſmatis & ſæpe bajuli, & ſemper ſolent eſſe motores. Hinc ſi in cerebrum penetrent, puriori excocti ſanguine, non niſi ludicra: ſi melancholico nati humore, non niſi tetrica, vel invito, phantaſmata obtrudent. Si in cerebro, nativa humiditate diſpoſito, calidiores affluant ſpiritus, ſpecies habebis ad imperium promptas: ſi in ſicco torpeſcant, experieris cunctantes: ſi in malè diſpoſito, avolent, vel corrumpantur, & ſimulacra corrumpi neceſſum eſt: unde oblivio, quam in phreneticis ſæpius admiramur. Alterum problema, quod attinet, ingenij acumen rectè ſtatuitur in *promptitudine mentis, qua facilè invenimus, quæ latent, & ſuper inventa profundè diſcurrimus.* Pendet autem hæc promptitudo ab internorum miniſterio ſenſuum, maximè à facultatis, quæ cogitationibus præſidet, expeditis obſequijs, quibus, diſcurrente intellectu, & ipſa particulariùs circa ſingula diſcurrit: jam verò cùm durities cerebri, quæ rerum idola tenaciùs retinet, facultatem hanc remoretur, colliges, nî fallor, quomodo ingenium hebetet, id ipſum quod memoriam efficit diuturnam. Ad tertium audire lubeat Conimbricenſes: etſi, horum judicio, imaginationem atque memoriam, in eodem cerebri domicilio colloces, penetrale tamen unius ſiccum, & alterius eſſe poterit humidum: unde temperamenti mutatio, quæ ſat eſt ad turbandum imaginandi officium, non continuò ſufficit ad retardandas memoriæ functiones. Ad ultimum denique, toto collo negandum & pernegandum, in memoriæ theſauris quidpiam latere reconditum, quod miniſterio ſenſuum non debeatur: novas imagines dicimus, quas noviter combinatas meliùs diceremus. Finge tibi Orbilium, aliúmve in Magiſtratu gramaticali togatum Patrem: quære, unde illi tot nomina, nulli intellectui ſat nominanda? & ad ſummum non niſi 24. litteras in medium proferet, quibus

Conimbr. probl. 4. de mem.

Probl. 13

non

non unum, ſed novos novóſque conſarcinet Calepinos. Euclidem, notum in Matheſi oraculum, conſule, & è 10. cifris innumeros tibi numeros combinabit. Orphei cytharam explora, & videbis è ſeptem Muſicæ elementis harmoniam conſurgere diſſonam, non tot quin ſæpius variatam: cur ergo memoria dirigere Protogenem nequeat, vel Apellem, ut è diverſis vultûs humani partibus, ſed alio, alióque modo vel proportione diſpoſitis, effingat infinities diverſa hominum ectypa, quorum nullum hauſiſſe ſenſibus etiam per Jovem lapidem jurabit? hæc nempe ſunt naturæ miracula, quæ experiri, conceſſum eſt omnibus, comprehendere, ne quidem Sophis.

Intellectus. LEUC: Crediderim enimverò, in memoriæ adytis ſupereſſe plura, quæ curioſam ſui memoriam poſcerent: ſed hoc modo de memoria ſic diſcurremus, ut intellectûs penitùs obliviſcamur. *MEL:* Rectè mones, quod memoriæ dedimus nimium, facultatibus reliquis detrahemus. Intellectu caret, qui in illo non intelligit intellectûs Authorem: vix enim alibi ſuam magìs potentiam oſtendit Numen, quàm in iſta potentia. Hæc Philoſopho dicitur facultas, qua cognoſcimus omnia, quæ quidem veritatis ſphæra, nobis objicit percipienda. Hoc ergo paradoxum hujus potentiæ fatum, tam multa quòd intelligat, & ſe ipſam ignoret. In alienis rebus ad inſtar Argi eſt oculata, cæca in ſuis: forìs erudita, intùs ignara, extra ſe ubique præſens, intra ſe abſens: nôſſet, credo, ſe ipſam, ſi à ſe abeſſet, & idcircò ſe ipſam non videt, quia ſibi eſt præſens. Superi! quanta facultati huic facultas! cernit præſentia, inſpicit futura, cognoſcit diſſita, attingit ſublimia, penetrat ſubtilia, ſcrutatur profunda, diſcernit bonum à malo, verum à falſo: non conſtringitur vinculis, carceribus non cohibetur, ferreos vectes, clausáſque portas pro libitu penetrat, & ubi in tenebris putas ſquallentem, ipſa, extra ſe ipſam, per Mundi patentis ſpatia ſpatiatur. Celeritas quoque illi eſt ſumma: momento in Cœlum avolat, & diſcurrit cum Angelis, momento ad terram revertitur, & ſylvas incolit: nunc aquam, nunc aërem, nunc ignem petit, omnium elementorum incola: ſed dum igni ſe immiſcet, non aduritur, dum Oceanum intrat, non demergitur, dum aërem viſitat, non humectatur. Plus dico, poteſt tenebras ingredi, quin obſcuretur, penetrare nihilum, quin confundatur: meditari tempora, quin

3. de ani. c. 5.

fluat

fluat cum annis, conſequi motum, quin moveatur. Illud præprimis admiratione digniſſimum, quòd ſi fortè nubila ſint tibi tempora, nullósque numeres amicos, mens ſola, ſibi ſoli ſufficiat: in ſe ipſo concilium convocat Intellectus, quot cogitationes, tot numerat Achates intimos: cum his, in cordis conclavi delibêrat, diſcurrit, ſtratagemata ſtruit, & deſtruit, machinas hoſtiles explodit ſine fragore, bella debellat ſine cruore, ſine obice parat victorias: verbo, ſine proditionis periculo ſubornat omnia, niſi ipſe ſit ſibi periculum, ſéque ultrò ſibi velit eripere proditor ſimul, & inimicus.

LEUC: Grandis Hercle prærogativa, quam Superis æmulam poſſidet Intellectus! uſi hoc fuerint, in ſuum & Univerſi totius emolumentum Salomones, Auguſtini, Stagiritæ, & alij, quos ingenij acie Aquilas, fœcunditate Phœnices, præſtantiæ gloriâ velut Semideos, erectis propemodum aris, adorat Poſteritas. *MEL:* Defuêre nunquam Divina Orbi Ingenia, quæ, de natalium ſplendore, cum ipſâ Pallade certarent. Luſtra, ſi lubet, prodigioſos, quos nullo non tempore edidêre, partus, & obſtupeſces Naturæ miracula, non æquata modò, ſed ſuperata. Quid linguarum varietate divinius? ſecreta animi pandimus, quæ licèt aure percipias, niſi velim, nunquam percipies. Idem vocabulum plurifariàm, imò è pauculis litteris, infinita formamus vocabula: & quis ad tam arctam epitomen, diſcurſus omnes novit contrahere? Intellectus. Quòd ſi, naturæ vitiô, lingua denegaret officium, defectum ſupplet Orthographia: ponit hæc linguam in manibus, ut loquamur per calamos, per epiſtolas alloquamur abſentes. Et ſi ingenio gloriam fortè Fata invideant, *victura meis mandantur nomina chartis*: & quis iſta adinvenit ſubſidia? Intellectus. Quòd ſi Orthographicus labor deterreat, adeſt Typographia, cujus beneficio plus una dies, quàm annuus labor, Amanuenſis minimè otioſi, edere poteſt in lucem: & quis divina invenit hæc adminicula? utique Intellectus. Sileo tot ingenij decora, quot orbis exhibet volumina: effecit his Intellectus, ut etiam mortales, immortalitatem Superis, ampliùs non inviderent: ſcilicet *Ars longum Scriptori prorogat ævum.* Per libros vivunt etiam mortui, quia nobiſcum loquuntur, ùt vivi: auſcultamus illos ſilentes, abſentes conſulimus, & nunquam meliùs diſcimus, quàm ubi cineres docent, & de rebus diſcurrunt

Tibull.

Volateran. l. 35. Philolog.

Horat.

Umbræ. Per libros elapſa tempora revocamus, & Majorum heroicos auſus in abſentia admiramur præſentes. Quæ memoriam fugiunt, è fuga ephemerides retrahunt, & fruſtrà jam atterit ætas, quæ ipſam atteri non ſinunt ætatem. Id tamen unicum addo, hanc ingenij gloriam, niſi virtute, veluti lumine gloriæ, elevetur, vanitatis fumo fore obnoxiam, & nunquam magìs mortalem, quàm cùm inaniter gloriatur ſe immortalem. Senſit hoc Chryſippus, qui ſeptuaginta; Ariſtarchus, qui mille commentarios exaravit, quos omnes abſumpſit flamma, ut ſaltem illuſtriùs perirent. Senſit Dionyſius, in grammaticali Republicá emeritus dudum Patricius, quem ultra tria millia quingentos; Triſmegiſtus Sudra, quem ſupra quingentos viginti quinque, ſex & triginta librorum millia, manu propria exarâſſe ferunt, quorum omnium ne quidem littera eſt ſuperſtes. Senſit Conſtantinopolis; cujus Bibliotheca viginti librorum millibus celebris, unà cum Draconis ilio, viginti pedes longo, & Homeri Iliade, aureis litteris exaratâ, uno incendio periit, vel ipſo fumo demonſtrans, quàm inutiles ſint Hominum curæ, quantúmque ſit in rebus inane. Senſit denique Alexandria, ubi Ptolomæus Philadelphus Bibliothecam, collectis erudito ex Orbe undique biblijs, inſtruxit, quam tamen & ipſam devoravit Vulcanus, nequicquam inde doctior factus, niſi quòd Intellectui hoc acclamaret Satyricon: *exitus eſt Studij parva favilla tui.* Rationem facti tam lamentabilis non injuſtam juſtus Lypſius aſſignat, dum hanc Bibliothecam *non in uſum tantùm, ſed ambitionem, nominisque ſplendorem*, erectam aſſerit. Hinc vanitatem humanæ mentis deplorans, denique exclamat: *periêre voluminum ſeptuaginta millia: O Theſaurum! ſed in re æterna non æternum.*

Ovid. l. 5. triſt.

De Bibliothec. c. 1. 2.

LEUC: Si minùs in libris, in artibus ſaltem immortalem aſſequitur gloriam Intellectus, dum non modò illas invénit, ſed inventas ad eum perfectionis apicem perpolivit, ut Momus ipſe non haberet, quod carperet. *MEL:* Ita eſt: in teſtes adduci poſſent præprimis Muſica, Pictoria, Matheſis, centúmque aliæ, quarum prodigia, Magiæ artificiali, meliùs reſervamus. Nunc *ne quid nimis*, delibo paucula de Voluntate. Magnum & iſta eſt Naturæ myſterium. Solam ſe novit ipſa, quid velit libera; nam ſua ſervat ſecreta ſibi: imò nec ipſa totam ſe novit; ſolus totam agnoſcit, qui totam condidit: ſed dum voluntatem intelligit, liberta-

Voluntas.

bertatem non lædit: ita agit ſupremum Dominum, ut voluntas ſuo dominio non ſpolietur: Dominus & Domina agunt actione communi, uterque movet, & movetur: uterque primus eſt, uterque ſecundus: uterque prior-eſt, neuter poſterior: liberrimè voluntas amplectitur, quod decorum, liberrimè refugit, quod putat noxium. Et illud præcipuè mirum, quòd in hoc Providentiæ ordine, diviſum non habeat cum Jove Imperium: flecti poteſt, cogi non poteſt: inclinari, non frangi. Afferte vincula Nerones, non conſtringetis; cataſtas, equuleos Domitiani exerite, invitam non compelletis: rotas, acinaces ſtringite Juliani, nolentem ad vota non adigetis: ſupra humanam potentiam eſt hæc potentia; imò (DEO ſic liberè ordinante) ut ita dicam, ſupra Divinam, utut reſiſtet nunquam, reſiſtere poteſt ſingulis Cœli auxilijs, nec ipſe DEUS ſalvare poterit nolentem.

LEUC: Audacter tu iſta, & quidem ringentibus, ùt aiunt, Heterodoxis! quid putas ad iſta Ephori hæreſis Janſenianæ? *MEL:* Fremant, & infremant: illorum ſtridore mihi neutiquam dolebunt dentes: id unum aſſero, meretur vel ſua impietate hoc monſtrum, ut peculiarem illi paginam alibi conſecremus. Nunc, ne oporteat invertere clepſydram, vela contraho, hanc tibi ſtatuens diſcursûs anacephalæoſin: Anima *tua* eſt: *ſerva igitur animam*, quia *tuam:* audi, quod quondam Mellifluus: *quæſo te, ſi tam ſollicitus es, ſi nec minima negligis, ſi tam prudenter ſervas paleas tuas, etiam horreum tuum ſervare memento, imò verò ne exponas theſaurum, qui ſic ſterquilinio incubas tuo.* Dicamus igitur, quod Adrianus Martyr Tyranno, Eccleſiæ theſauros petenti: theſauri *animæ noſtræ ſunt, has perdere nullatenus volumus.* Anima *una* eſt: hinc illius jactura irreparabilis: quòd ſi igitur tentatio ingruat, ſi invitent Sirenes, ſi alliciat Mundus, dicamus, quod quondam dixit, coronâ triplici Benedictum Caput, cùm injuſtum quid peteretur à Principe: *duas animas ſi haberem, ultrò Principi unam & libenter darem: perdere, quam ſolam habeo, nec lubet, nec licet.*

Eccleſ. 10. *Ser. 7. in Pſ. 90.* *Benedictus Pontif. XII.*

LEUC: Bellum oraculum, tam dignum Pontifice juſto, qui dedit, quàm injuſto Principe, qui recepit. Utinam hoc ego, mihíque ſimiles, ſuis in apophthegmatis, uſurparent! in Peripato locum non haberet improperium illud: *gens abſque conſilio, & ſine prudentia.* Sed quoties Sophi minimè ſophi, dum animæ pretium ignorant, illo etiam Davo ſtupidiores, à quo gem-

Deuter. 32.

In di-rept: Urbis Grand-son. Eccl, 37.

mam, denarijs aliquot divenditam ferunt, quam Julius, hoc nomine secundus, viginti florenorum millibus comparare non modò voluit, sed comparâsse etiam lucro apposuit. *MEL:* Rectè asseris: Philosophus non est, qui etsi omnia sciat, animæ tamen suæ pretium nesciat: nam *Sapiens animæ suæ sapiens*, juxta oraculum Sapientis. Triplicem Academiam, Philosophis erectam, à Divina Sapientia legimus, ubi qui pretium animæ negligit, veram Sapientiam negligit, quia negligit salutem. Primam aperit Infernus: in hoc Lyceum *descendamus viventes*, ne descendere mortui compellamur. Et quid aliud, ærumnoso in carcere docent, relegati hi è Cœlo Philosophi, nisi pessimam conclusionem, qua ex animæ finitæ jactura, infinitam; ex particulari intulêre universalem? quid enim prodest, si mundum universum lucrati, animæ passi sunt detrimentum? Quin & ab ipso mendaciorum Magistro licebit discere veritatem: quid agit Alastor stygius, imò quid non agit, ut animam agat in transversum? quot non struit insidias? quot non adhibet tentationum machinamenta? nunc aperto Marte furiosos parat assultus: nunc sub ovina pelle dissimulat rapacem lupum: sæpe malus corvus ova pessima excoquit, libros intelligo, patre diabolo dignos: nonnunquam delicijs allicit, nec rarò divitias obtrudit: & licèt novam, hoc quæstu, pœnam sibi comparet nundinator improbus, non absterretur: licèt superbiæ tumore penè rumpatur, tamen nullum servitium abnuit, nunc strygum mancipium, nunc sagarum jumentum: sæpe agaso, vel Arcas: modò olidus hircus, modò sordidus ex hara porcus: semper vigilans ad nocendum, semper rugiens ad devorandum. Hæc ille, alienam ut animam perdat: quid Philosophus, ut animam propriam salvet? Superi! exclamare libet cum Salviano: *quis furor est hic? viles à nobis animas haberi, quas etiam diabolus putat esse pretiosas.* Academiam alteram erectam vides in monte Calvariæ: *quàm pretiosus sis ô homo, si forte Creatori non credis, interroga Redemptorem*, inquit S. Eucherius. Nam *Redemptorem, nemo fallit, nemo circumvenit, nemo premit, egit contractum, sanguinem fudit pro nobis:* quibus verbis conclusionem subjungit Hipponense Oraculum: *erige te ergò ô anima, tanti vales!* Stupuêre juvenem Sophum priora sæcula, qui, cùm stationes, Christi mysterijs sacratas, Hierosolymis visitaret, in Calvariæ monte sic exclamâsse fertur:

hom.2.in Symb. Apost: in Psal. 102. Thom, à Braban:

hìc

hìc erecta fuit statera cœlestis, sacrosanctæ Crucis; in illa ex una parte appensus Dei Filius, ex alterâ anima mea; tantùm hæc ponderavit, quantum Ille, & pro hac anima, data est vita Christi. Tam pretiosum animæ lytrum, dum mens attonita stupet, in tanta subitò erupit suspiria, ut cor disrumperet, & animam, Cœlo tam pretiosam, redderet Redemptori. Denique Cœlum suspice, & tibi tertiam aperient Cœlites Academiam: clamabant Catharinæ Senenses: *ô si videres, Philosophe! pulchritudinem animæ tuæ, fata millena & millena oppeteres, ut illam redderes securam,* Nobilitatem extollerent Sancti Leones: *cognosce,* ô Sate Sanguine Divûm! *cognosce dignitatem tuam, & Divinæ consors factus Naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri conversatione redire,* Pauli Apostoli dicerent animam DEI filiam adoptione, jure *hæredem cœli, cohæredem Christi.* Sancti quoque Nili repeterent, quod olim Ottoni, gratiam offerenti: *utimur gratiâ. salva animam, Christo tam pretiosam.* Denique omnium locò Xaverij ingeminarent, *Fili miserere animæ tuæ, placens DEO:* nam *quid prodest: si mundum Universum lucreris, animæ verò tuæ detrimentum patiaris?* sufficiat thesis ista Philosopho, quàm si ex tribus his Academijs non didicit, è Sophorum simul, & Beatorum Albo est expungendus. Finio discursum, & epiphonematis locò tibi Panegyricon porrigo, quod D. Xaverio de Philosophia tam sanctè merito, Peripatus dicat & dedicat.

Serm. 1. de Nati: *ad Rom. 8.* *Eccles. 30.*

OBELISCUS HONORIS
D. FRANCISCO XAVERIO
Ex disputatione de anima
Melioris Philosophiæ lauream adepto, animarum Doctori, & Zelatori ad metas Antipodum erectus.

Non plus ultrà
Viator,
Nisi cum Archimede in Mundo
Pedem ponere velis
Extra Mundum.

Siste:

Siste:
Nam hìc stitit Xaverius,
Unum utriusque Orbis Miraculum.
Peripateticus fuit,
Nam Orbis ambitum peragravit,
Optimè discursivus
Etsi ambulârit in circulum.
In Occidente
Factus erat Philosophus,
Ut in Oriente
Crearetur Gentium Doctor.
Ibi studuit, ut hìc doceret,
Has præmissas ibi præmisit,
Ut gloriosam hìc poneret conclusionem.
Verbo:
Ortus est in Occidente Discipulus,
Ut in Oriente occideret
Professor.
Novum hunc Mundi Philosophum
Ut Parisij parerent,
Geminos dedêre Magistros:
Sorbona bonum fecit Philosophum,
Ignitum Ignatius,
Reddidit Christianum.
Illustravit illa intellectum,
Accendit hic voluntatem.
Thesi unicâ: quid prodest?
Sic impugnavit, & expugnavit
Novellum Doctorem veteranus Miles,
Ut nunquam gloriosiùs vicerit,
Quàm sic victus;
Nunquam feliciùs surrexerit,
Quàm sic prostratus.
Nam argumento unico devictus semel,
Eodem semper devicit omnes.
Ex detrimentis collegit emolumenta,
Et non lucrando Mundum, lucratus est Mundum,
Unà cum animæ suæ

Et mil-

Et millionis integri emolumento.
Gratulor tibi Philosophia;
A Gentibus gentilem
Accepit Christianus Orbis:
Sed per Xaverium,
Christianam restituit Gentili Orbi.
Tantus jam Dialecticæ honos,
Ut, quæ olim clavis Scientiarum,
Docente Xaverio
Jam sit clavis Cœlorum.
Quæ, gentili Philosopho,
Fuit Organum vanitatis:
Christiano Doctori,
Instrumentum sit veritatis.
Felicem Philosophiam!
Cujus objectum Gentiles,
Modus sciendi est fides,
Finis, Conversio Gentium.
Xaveri!
Fuisti Philosophus, Zenone melior:
Philosophando
Hic homines vertit in lapides;
Philosophando
Tu lapides vertisti in homines.
Fuisti Geometra,
Nam immensum non semel mensus es
Globum terraqueum:
Sic didicisti currere
A claudicante Ignatio,
Ut motum perpetuum in te inventum,
Miraretur Orbis.
Fuisti Astronomus:
Nam errare docuisti Mercurios,
Saturnos, & Veneres,
Fixámque in Cœlo
Observari jussisti Crucem.
Unum tamen, præ Scientijs omnibus,
Se sibi vendicat Philosophia.

Plato
De Natura bene, quia Diviné:
Tu meliùs:
Quia de DEO philoſophicè diſputâſti.
Nam per ſenſibilia Inſenſibilem,
Ex pluribus Dijs neceſſitatem Unius,
Ex terrenis æterna,
Ex Creaturis Creatorem
Feliciter demonſtrâſti.
Confutâſti Confutios, Popas Papæ,
Ponzios Fidei Symbolo
Subjeciſti.
Sophiſticam deſtruxiſti Gentilem,
Ut Analyticam Fidei
Novus Philoſophus demonſtrares.
Tandem
Poſtquam animæ vitam,
Quam à Philoſophia ſemel acceperat Sophus,
Alijs reddidiſſet non ſemel,
Fatis ſuccubuit,
Nulla mole
Niſi meritorum oppreſſus.
Nunquam mortalis creditus,
Niſi cùm mori viſus.
Redi Viator,
Ad Philoſophos in Occidentem,
Et dic,
In Oriente Solem luxiſſe,
Splendidiùs nunquam,
Quàm in Occaſu.
Philoſophiam Xaverij prædica,
Quam ſi multi diſcerent ſanctiùs,
Docerent utiliùs.
Lectionem ultimam Xaverij repete,
Qua dixit:
Ex epiſt. S. Xav. Non occiderent in Oriente tot animæ,
Si in Occidente plures Philoſophi
Novo in Indijs Orbi
Orirentur.

COLOS-

S. Franciscus Borgias, aspectu Corporis, in Philosophum è Duce mutatus, mòxque sanctioris Peripati Doctor, hanc Philosophis sæpe Thesin, ut ipse aiebat, disputandam affixit de corpore: **ex nihilo factus sum, in nihilum redactus sum**. ex Vita. Ioh. Melchior Gutwein sculpsit.

Gottfrid Rogg del:

THE LIBRARY
OF THE
[illegible]

COLOSSUS MYSTICUS DANIELIS *Seu* DISCURSUS IV, DE CORPORE.

EUCOTHEUS. Colossum proponis hodie, Rhodio supparem, nî fallor; de quo pariter non immeritò diceres: *etiam, dum jacet, miraculum est. MELANDER.* In Rhodio artificium, in isto artificij Symbolum obstupuêre quondam Ægypti Satrapæ, dum tandem Daniel, divinior Oedipus, grande mysterium, velut ex tripode, evolvit. Nam Megacosmum hoc designari monstro asseruit, ejúsque Imperia, per vicissitudines varias, fatali lapide, corrutura, *quasi in favillam,* dum ex ipsis veluti cineribus Regnum resurgeret aliud, æternis sæculis duraturum. Hæc Dius hic Flamen, spiritu prophetico entheus, à cujus mente non aberramus, si hoc symbolicum schema à Megacosmo transferimus ad Microcosmum: nam corpus humanum inter & mundum, neutiquam modica analogia. Hunc enim incolit DEUS, velut theatrum Omnipotentiæ, illud inhabitat anima velut palatium vitæ: hic Numinis templum,

illud est Ejusdem Sacrarium: in isto quatuor elementa, in illo quatuor elementis totidem respondent humores: in isto sidera, in illo siderum instar, duo fulgurant lumina: in isto meteorologicæ impressiones, in illo analoga temperamentorum symptomata, ut adeò jure, non nemo hominem dixerit *Creaturam ultimam,*
Ex Scarlat. *& præstantissimam, eò quòd totius Mundi habeat partes, nihilque sit in majori hoc Mundo, quod non in Homine reperiatur.*

LEUC: Intelligo affinitatem: admirabilem hanc Mundi machinam, & gloriosa ejusdem Imperia lapis ille mysticus prosternet, subitóque rediget in favillam: & pari fato humani corporis Statua, per mortem, quæ peccati stipendium, in triste nihilum relabetur: hinc utriusque Colossi stylobatæ, meritò hanc affigis Epigraphen: *quàm citò grande nihil!* *MEL:* Crede mihi, est digna hæc veritas, quam Philosophicâ trutinâ maturiùs expendamus. Borgiam age, etiamnum Aulicæ Fortunæ Protheum, vide, vel quia oculis non fidendum, saltem audi, quid ille viderit in Isabella, quam dixerat, adeò bellam, ut esset formæ prodigium, & naturæ miraculum: quam affirmaverat dignam, cui Discordiæ pomum offerrent Parides, ac veluti pulchritudinis Deæ thus adolerent Dij Principes Europæ. Miraberis in isto Ectypo vanitatis, stupendam humani Corporis fabricam, &
2. de part. animal. c. 7. siquidem ad Stagiritæ adagia, *in singulis naturæ operibus Numen inest*, in humano Corpore, veluti divino solio, illud fateberis resplendere. Phidiam novimus, quòd præter Sculptorum morem, non ex apposita syngrapha; *Phidias sculpsit*: sed ex artificij elegantia dignosci voluerit, imò potuerit: nam Tertulliano si fides, in Jovis Olympici Statua *Phidiæ artificis manus adorabantur.* Meliori jure hoc intelligimus de Divino Artifice: Authorem sat loquitur opus, sine nomine sat prodit nomen & Numen. Nec ipsi Stoici fuêre adeò stoici, ut corporis fabricam non sentirent, *opus esse Divinæ Solertiæ.* Age enim: quid in humano corpore non necessarium? quid superfluum? imò quid non stupendum vel admirandum? omnes partes artificio tanto dispositæ, ut nihil ingeniosius: ita symmetricè, ut nihil formosius: ita sapienter, ut nihil aptius fingi queat ad finem, cui pars quælibet destinatur. Archiatros interroga, Medicinæ Principes, Galenos, & in humano corpore dicent sex musculorum centurias reperiri, quorum singuli decem fines, universim sexies millies multiplicatos numerant;

rant: dicet, corporis ſcheleton conſtare oſſibus, plùs quàm ducentis, quorum quodlibet ad quadraginta diverſos fines, uſúsque à Protoplaſte Divino eſt ordinatum, ita, ut octies mille fines, in ſolis oſſibus, ſibi præfixos, numeret Natura. Ulteriùs aſcendit Viringus, in anatomicis Argus oculatiſſimus, qui cuivis oſſiculo functiones ducentas ſupra octoginta attribuit, adeóque ſolam compagem oſſeam, ad ſcopos, quinquageſies ſexies millies diverſos, à Conditore deſtinatam aſſerit, & obſtupeſcit. Quære Æſculapios, Machaonas, centúmque alia, Medicinæ Divina propemodum Nomina, & cum Galeno aſſeverabunt, non tantùm cuilibet parti aſſignatos ab Architecto divino certos fines, functiones & uſus, ita, ut centum millia proportionum in quovis homine reperiantur, ſed tantam inſuper in his omnibus connexionem, ut *horum, ſi quid immutes, totam repente utilitatem conſpicias labefactatam.* Quid igitur mirum, ſi hujus fabricæ, plùs quàm humanæ intuitu, etiam talpæ, in tenebris Ethnicis, palpârunt ſupremum Opificem, ſapientiſſimum Intellectum, & ùt Plato loquitur, *αἰτιωτάτην διάνιαν, cauſantiſſimam Intelligentiam?* quid mirum, ſi Galenus Phyſiologiam ſomaticam, *perfectæ Theologiæ verum* dicat *Principium?* Quid mirum, ſi Theophraſtus hominem aſſerat *Univerſitatis Exemplar:* Plinius *Naturæ Epitomen:* Pythagoras, *rerum omnium menſuram:* Laurentius *parvum Mundum, Miraculum grande, Auguſtum DEI Templum:* Ægyptij *Miraculorum Miraculum?* Quid mirum, ſi in extruenda hominis mirabili fabrica, Tertullianus DEUM *deditum manu, ope, conſilio, ſapientiâ, imò totum* fuiſſe aſſerat *occupatum.*

S. Gallen. de nat. & arte.

Gale. de uſu part. l. 1. c. 1.

l. 17. de uſu part.

Citat. à Scarl. in Proœm.

LEUC: Et quem in finem hanc coacervas panegyrin? Borgiam, Aulæ Carolinæ cimelion, imitari me juſſeras: quid inde? *MEL:* Multùm ſanè: in Iſabella bellam obſtupeſce Artificis dexteram: *Ipſe fecit nos.* Sed quam priùs obiter, fixis jam oculis intuere, nam nullum ampliùs in aſpectu periculum. En! quæ priùs ſtetit pulchritudinis ectypon, modò jacet humanæ ſpeculum vanitatis: avertit jam omnium oculos, quos priùs in ſe convertit: amoris ſpiculis quæ proſtraverat alios, jam mortis ſpiculo corruit, quia lapillo ſepulchrali proſtrata, per peccatum reducta in pulverem, imò in nihilum: *tam citò grande nihil!* Evanuit jam formæ decor: in oculis elanguit vigor: impalluêre in fronte lilia, emarcuêre in genis roſæ: de Iſabella quid ſupereſt?

evanida vitæ vappa, mortis larva horribilis, putredinis ſentina, fœtoris cloaca, ſeminarium vermium, turpitudinis ſpectrum, naturæ nauſea, hominum terror, deforme ſcheleton: & tandem quid moror? cinis & nihilum. Vidit, & videndo obſtupuit metamorphoſin hanc Borgias. Necdum Philoſophus jam diſputabat de corpore, & ut ſanctiùs diſputaret, voto ſanctiſſimo ſanxit, ſic frequentare Peripatum, ut perſpectâ rerum labilium inanitate, deſereret mundum. Dictum, ratum: nam factus è Duce Philoſophus, è Philoſopho Doctor ſimul & Dux, quando Diſcipulos ad ſanctiorem Philoſophiam non modò inſtruxit verbo, ſed & duxit exemplo. Juvat Candidato huic, ad Peripatum pergenti, hoc offerre propempticon.

Abi:
Sat ſtetiſti ad tumulum,
Ambulabis meliùs,
Si petes Peripatum.
Abi:
Sat hæſiſti in forma,
Ambulabis meliùs extra formas.
Partiales hactenus defendiſti,
Cadavericam
Impoſterum defendes.
Perge,
Favebit, ùt auguror, Philoſophia,
Quia necdum Philoſophus
jam ita bellè
Concluſiſti in forma.
Abi:
Alieni corporis ſat vidiſti
Interitum:
Jam meliorem tui procura
Ortum.
Necdum Philoſophus
Naturam mortis jam penetras:
Hinc
Meliori jam ſtude vitæ,
Ut novus Philoſophus
Novam habeas ex morte vitam.

Abi:

Abi:
Corruptionem tui sat speculatus,
Dicere potes putredini,
Melioris vitæ
Pater meus es tu,
Mater mea,
Vermibus.
En!
Ut necdum Philosophus jam ponas thesin,
Quòd unius corruptio,
Alterius
Sit generatio.
Abi:
Ex disputatione de Corpore
Jam factus es Doctor:
Brevì fies
Ex disputatione de Anima.
Theses novas si pones,
Hujus de corpore memento semper:
Ex nihilo factus,
In nihilum ero brevì redactus.

LEUC: Magnum profectò, ex corporis Physica, profectum hausit sanctus iste Philosophus; & ego, ne fructu penitùs caream, majus mihi lumen expeterem: fac, quæso, his discipuli votis ne desis, brevémque humani corporis, dato anatomiam. MEL: Prolixa tu breviter: conabor tamen, & pro discursu curiosa magìs seligam, & erudita. Tres esse humani corporis *regiones* sacra docent Medicorum subsellia: *Suprema* in cerebro, rationis, sensúsque sedes: *media* pectore comprehensa, spiritus ac vitæ est domicilium: *Infima* sub diaphragmate, naturæ nutrici destinatur in officinam. Regionis primæ, pars utique prima, Caput est, quia præcipua animæ sedes. Os cranij apertum inspice, & sese mox offerent *meninges*, seu geminæ cerebri fasciæ, quarum unam à mollitie *piam*, alteram à crassitie *durám matrem* appellant. His velatam cernes cerebri medullarem sub-

ſtantiam, temperamento frigidam æquè ac humidam, ac in tres partes ordinatè diviſam. In his conſpicies innumeros fornices, & cavitates, quas texturâ mirabili *Choroides* veſtiunt, ſuíſque, mæandris ſexcentæ diſtinguunt venæ, atque arteriæ: videbis varias denique glandulas, pinealem præcipuè, è qua velut radice, nervorum ramuſculi in ſingulas partes corporis diſperguntur. En! cauſam, quæ Carteſio ſuaſerat, ut huic glandulæ animam, velut Prometheum Caucaſo, alligaret, ratus, quòd ad clavum ſic poſita, facilè impelleret nervos, funes veluti nauticos, & adhærentes nervis Spiritus pro libitu animaret, dimitteret nuntios, & pineali in ſolio, reciperet legatos. Felicem Philoſophum! qui quæcunque inaniter finxit ùt vera, non modò credere potuit, ſed in ſuis principijs etiam debuit.

Carteſ. de trin:corp. dimenſ. LEUC: Ita eſt: nam inter Carteſianæ fulcra Philoſophiæ, eſt illud quoque phantaſticum, *quòd quæ primò concipit phantaſia, hoc ipſo, res inter conditas, jam numeret natura.* Id verum forſitan, ſi conciperem, Carteſianos vortices, non niſi in Authoris gyrari cerebro, unde tantam re vera caput vertiginem. MEL: dentem preme: malè decet cenſuræ virgula Tyrones. Carteſij mentem non probo, ſed nec ingenium reprobo: ejus capiti forſan aras erigeret Philoſophia, ſi quàm ſubtiliter, tam verè docuiſſet hic Sophus. Cæterùm omni ætati magno ſemper in pretio fuerat humanum Caput, quia ingenij ſedes, & almæ ſacrarium Sapientiæ, Schola certè Platonica illud, tanquam Megacoſmi epitomen, eſt admirata: Cœlo id æquabat Antiquitas: nam Serapidi Olympum impoſuit capitis locò, utpote quod ejus ambitum parvitate ſua tranſcenderet, artificium compendio complecteretur. Celtæ deauratis Avorum calvarijs, veluti cyathis, coronabant menſas, & utinam minus ſuperſtitionis, plus ingenij ex illis hauſiſſent! Ægypti Flamines non niſi Jovi, Deorum Capiti, conſecraverant Caput, rati, quòd ſi per caput jurarent, Sacramento, mortalibus inviolabili, ſeſe obſtringerent. Sed nec mira deſunt, neque miracula, quibus in capite libri, vel potiùs in libro capitis, ſcriptam legimus æterni Numinis Providentiam. E fundamentis cùm exſurgeret Roma, *Plin. l. 28. c. 2.* effoſſum caput, recenti ſanguine etiamnum ſtillans, & incorruptum: ſanè multiplici omine. *Caput*, nî fallor, deſignaverat, Urbem, Orbis Caput futuram: *Sanguis*, tot ſanguinolenta Tyrannorum

norum Capita: *Integritas*, incorruptum Ecclesiæ Romanæ Caput, de quo scriptum est *potestas ejus potestas æterna, & Regnum ejus non corrumpetur.* Vidit purpuratum Caput, elapso sæculo, Gallia, cujus organa duplicata: hinc duplicatam obstupuit Orbis sagacitatem. Ægyptiorum capita ferunt adeò saxea, ut vix molarium ictibus confringantur: Indorum in Hispaniola adeò ferrea; ut stricti etiam ferri aciem hebetent: contrà Persarum vertices tam molles asserunt, & imbecilles, ut levi dissiliant calculo, & conterantur. *Dan. 7. v. 14.* *Richeli.*

LEUC: Id quoque mirum, cujus testem Cardanus Italiam cupit: fuit, quem oriente Phœbo, capitis quotidie dolor corriperet, continuo ad usque meridiem augmento, à meridie decremento, vespere dolorem denique finiente: adeóne Capiti inimicum, sit istud benignum sidus? MEL: non una hujus symptomatis causa est: calor præcipua, & antipathica Phœbo temperies: sed nec minima capillus, dum parciùs, quàm par est, exsugit noxios humores: adeò non ad ornamentum solummodo, sed etiam commodum dedit capiti pilos natura: hinc illos neutiquam pili duxêre Veteres. Primam lanuginem dedicârant Apollini, velut primitias Juventutis: sic legimus de Nerone, quòd lanuginem, proprijs ipse manibus, deportârit in Fanum, ut intelligeret Numen, nil lanugine sanctius, arísque dignius in Nerone. Proceræ arbori Cincinnos, consecrare consueverat Romana pubes, pignus Absolonis fato dignissimum. Meliùs, quia Germanæ virtuti convenientiùs, egêre Teutones, dum inituri bellum, capitis cyrrhum, igne sacro combustum, offerrent Marti, cum juramento, non rasuros se capillitium, donec rasis hostium capitibus, redire possent victores. Hæc superstitio Gentium, à qua quantùm abludant illi, non dixerim, qui fictis muliebriter cincinnis litant quotidie Vanitati, dum contra Imperium Numinis, non Cœlo cæsariem, sed cum Gentilibus Proserpinæ consecrant, *de var. c. 44.* *Capilli.* *Sueto.* *Scarlat.* *Tacit: de mor: Germ.* *Num. 7. v. 18.*

LEUC: Ut video, capilli quoque, velut animi symbolum, de homine, muta voce, enuntiant. MEL: sic videtur; certè visum est Græciæ Sophis, qui Juvenes, molliùs calamistratos, proclamabant imbelles, *colo aptiores quàm hastæ.* Hinc Cajum Cæsarem legimus, quòd, si quem offenderet comptulum Ganimedem, mox forfice, quem hunc in finem secum ferre con- *Scarlat. de capill.* *Tranquillus in vita Caligulæ.*

re consueverat, muliebrem raserit capillum, asserens non sine affuso lixivio: *Odi in pueris puellas.* Hæc illi pro Gentis more. Id certum, Cæsariem in signum humanæ indolis, vitæque morúmque non raro assumptam. Intonsa denotaverat Philistæis Samsones; Numini Sacratos Judæis; Ægyptijs attonsa indicaverat Augures & Sacerdotes; Romanis bello devictos, mortíque adjudicatos; sparsa signaverat Antiquis luctum, conspersa cinere, pœnitentiam. Imò & Populos hodiedum distinguit coma: Sinæ, utì & Thraces, attondent caput, sed his, ex parte dextera, intortus è crinibus nodus dependet: illis ex occipite defluit crinitum syrma. Macæ sic radunt capitis verticem, ut tamen, comis in orbem crescentibus, se coronent. Euboicos cerneres capillitio fuso per tergora: Abantes occiput crinitos, partem anteriorem attonsos, ne ab hostibus prehendi queant pugnantes: contrà Anases videres, promissis à fronte crinibus, occiput verò, Occasionis ad instar calvos, ne à victoribus teneri valeant fugientes. Illud denique fatendum, capillum non modicum esse hominis ornamentum. Popeæ, Neronis conjugi, tanta fuisse legitur crinium venustas, ut singulis, speciali plectro, applauderent Poëtæ: si qui fortè deciderent, purissimo inclusi auro, dicabantur Junoni: & quia æmulus Phœbo color, sic fascinaverat oculos, tota Roma, in comæ aureæ gratiam, vestita flavis incessit. Et illud notum, quòd, cùm *gravaret* Absolonem Cæsaries, detonsæ quot annis reliquiæ, ducentis siclis publicè vænirent: in quam auream appendicem, aureus interpres Petrus Chrysologus: *in impij capite non aliquam virtutum, sed tantùm vitiorum sarcinam Scriptura designat: ponderabat, inquit, capillos capitis sui.* In quæ verba non nemo hanc paraphrasin Atticam.

Plut. in vita Thes.

Strabo

Infelix pondus,
Cujus ipsemet factum pondus,
Dum ponderati crines
Ponderârunt pendentem
Ex arbore.
Infelix coma!
Ex qua Parcæ non fila,
Sed fati duxêre funem:
Cujus pretium non-serviit,

Nisi

Nisi ad naulum,
Quod solveret Charonti:
Sed bene pependit
In crine mortuus,
Qui sic pependit à crine vivus.
Qui propter comam dum viveret,
Se supra reliquos extulit:
Hunc meritò coma
Supra cæteros evexit,
Dum moreretur:
Habet quod voluit,
Ventosus Princeps
Aëreum Mausolæum.

LEUC: Nempe *per quæ quis peccat:* quid mirum, si vanitas vitæ in aura sic evanescat? sed superest alius de comis nodus, qui meritò Philosophum suspendat. Dari infantes canos quis facilè credat? paradoxum, quia hyems in vere: & tamen prope Athesiam visuntur fœminæ, semel tantùm puerperæ, si tamen puerperæ, quia senes potiùs pariunt, quàm infantes: nam lucem, cùm primùm aspexit partus, canitiem induit. Sic Orosium, Ferdinandi Cæsaris pullum, unius noctis in carcere squallor tam repentè mutârat, ut, si minùs induit Senem, saltem è canitie Aula colligeret, quòd exuerit juvenem. Eandem metamorphosin cùm in affine, conjurationis reo, videret Gonzaga, Mantuæ Princeps, metu mortis defunctum, vitâ donavit. Polonia quoque tale quondam in Ratislao spectaculum est admirata: nam Parens Regius perfidiam ut castigaret, noctu dormientem, à quatuor larvatis, in lapicidinam, sandapilâ efferri jussit: altera nocte cùm relatus esset in thalamum, surrexit: sed quantùm mutatus ab illo! nam nisi annos ætatis viginti duos novisset Aula, octogenario majorem jurâsset; ita incanuit. Sed cur vagamur extra Patriæ limites? Ludovicum Bavariæ Ducem, ob conjugem malè suspectam, pejùs damnatam, & demum pessimè trucidatam, sic spectris agitatum novimus, ut in ætatis flore repentè circumtulerit hyemem. Jam ego per omnem Stagiram te adjuro, quæ causa Philosopho digna, canitiem tam re-

Solinus c. 53.

pentinam? *MEL:* Sunt, qui uno ictu problematis nodum enodâſſe ſe autumant, ſi defectum caloris allegent, quem vehementia ſubiti metûs ſolet inducere: non aliter ac ſeneſcentes, ſenſim canitiem induunt, quia ſenſim exuunt calorem. Sed novam petit ſolutionem ſolutio: dicant enim, cur mortui non incaneſcunt, utut mors penitùs extinguat, timor mortis non niſi retrahat calorem? propiùs igitur punctum tangunt, qui præter
S.Gallen. caloris defectum, effuſionem ſubalbidi humoris obtendunt, quem in pilo latentem, ubi mœſtitia timórve vehementiùs premit, quà data porta, quærit effugium, ſícque ſubito pallore tinctum, decolorare capillum poteſt.

LEUC: Quis putet, quòd humor ejusmodi putridus tantum Senio decus, tantúmque promereri honorem queat? toti Mundo *venerabilis canities.* *MEL:* Imò venerabilis ſibimet ipſi: quis neſcit, quòd detecta capita poſtulet, glorioſa nive contectum Caput? teſtem ſi cupis, Ottonem conſidera, Imperij
Cuſpinus. Caput. Ingens huic in mento ſilva, quæ venerabilem genis aſperſit umbram, inferiùs reſonante luco: & quod mirum, non ita in ſceptro & purpura, quàm in hoc cano vellere ſibi Cæſar complacuit, nunquam magis ſerius, quàm quando mulceret barbam, illáque omni annulo firmiùs, decreta ſtabiliret & juramen-
Plutar. in l. conviv. ta. Nec Lacedæmon ille ſibi diſplicuit in cano ſyrmate, qui quæſitus, cur barbam promitteret, cor uſque defluam? repoſuit: *ut canos intuens capillos, nihil illis committam indignum.* Id facilè dabimus, ſylveſtre mentum eſſe fortitudinis ſymbolum: canitiem prudentiæ velamen, ſed tamen non unicum & neceſſarium. Fuêre Amazones ſine barba fortes: ipſum Apollinem,
Scarlat. à Muſis Juvenem coli, eſt in comperto. Hinc Ducem de Domo Burbonica legimus (Heroum, imò Divûm de Sanguine Satum nomino, cùm nomino Burbonenſem) qui Seniori, mentum innocuum exprobranti, ſic quondam Laconicè: *non barbis, ſed enſibus pugnatur.* Eodem ſtylo, atque novaculâ raſit cavillatorem, qui dicenti ſententíam, oggerere auſus eſt: abſtineret à jure dicundo, dum barba recreſceret: nam ille breviter: *Amice non barbâ; ſed mente Judicium ferimus.* Denique cùm Henricus, Rex Galliæ, Legatos Venetos remitteret, ad deponendam priùs lanuginem, illorum aliquis Regi his barbam vellere: *ſi promiſſa facit Sapientem barba, quid obſtat, Barbatus poſſit, quin caper eſſe Plato.*

LEUC:

LEUC: Cynicum dentem conjungit barbæ hic Venetus. Quid ergò de dentibus eruditi Philoſophi memorant? *MEL:* Pauca, relatu tamen digniſſima. Dentes invicti ignibus, quod mireris, cavantur pituitâ: dentes humani, toxicum quoddam alunt, hinc ex adverſo nudati, nitorem ſpeculi hebetant, & columbarum fœtus implumes necant: triplicem dentium ordinem, velut eximium fortitudinis ſignum, hiſtoriographi de Hercule referunt. Illud Hippocrati eſt exploratum, quòd, qui dente multiplici prævalent, prævaleant vitâ: raritatem verò in dentibus, compendioſæ eſſe vitæ indicium. Ordinariâ naturæ lege, trigeſimum numerum vel adimplent vel ſuperant: Timarcho tamen Nicoclis filio non niſi geminum dentem, Pyrrho Epirotarum Regi non niſi unicum fuiſſe legimus. Glorioſum omen, & optimum, pueros naſci cum dentibus, peſſimum naſci fœmellas: teſtatur hoc Cneus Papirius, & Marcus Curio dentatus: uterque lucem, quam cum dentibus hauſerat, geſtorum gloriâ illuſtrârat,: teſtatur hoc Ludovicus XIV. Rex Galliæ, quem natum cum heroico dente, quia acuto, etiam in juventute ſenſit, & doluit Hæreſis. Oppoſitum in fœmellis teſtatur quædam Valeria, quam, quia cum dentibus natam, exitio civitati futuram, prædixit Oraculum, nec fefellit. Illud mirum, quòd ſicut in colubri cerebro gemma, in maris conchâ progerminat margarita, ita in Sileſij adoleſcentis gingiva dens quondam aureus protuberârit, ſi Nierembergio fides: & nunquid, ſi pluribus naſcerentur ejuſmodi dentes, plures haberemus chirurgos? Eodem teſte, dens albi Simij, Peguano Regi, Indíſque tanti pretij fuit, ut, poſtquam Conſtantino Luſitaniæ Proregi, cum gaza regia in prædam ceſſiſſet, trecenta coronatorum, quos vocant, millia in illius lytrum obtulerint. Imò legationem miſére annuam, ingentibus theſauris onuſta navi, ut illius ſolumodo Sigillum, aromaticæ cuidam cretæ, auróque condítæ, liceret imprimere. Certè ejusmodi dentium meſſem ſi habuiſſet Cadmus, non projeciſſet, ſed erecto dentium monopolio, venales Indis propoſuiſſet.

S. Gallenſ. *S. Gallenſ.* *l.1.c.10.* *l.9.c.41.*

LEUC: Quod Indis Simij dentes, hoc Perſis Nares ſunt aquilinæ, quibus in Cyri memoriam, non raró thus adolent, ita ut non niſi ex adunca proboſcide humanam pulchritudinem metiantur. Et quid emunctæ naris Philoſophi de hoc membro

Plutarch. in apoph.

vel curiosius vel eruditius? *MEL*: Olfactûs propriam sedem in membranulâ collocant, quæ utut nervulis, arteriísque innumeris distincta, tenuissima tamen, interiores narium anfractus vestit: hæc quò subtilior, magísque à defluvijs depurata, eò aptiùs recipit, acutiúsque sentit odores: hinc *odora Canumvis*, vulturísque mira sagacitas, quam ad milliaria quingenta cadaver invitat, irritamentum fœtentis gulæ. Sed & Ductori ille manipuli peregrinantis (Hamor nomine) obesæ neutiquam naris fuerit oportet, qui ubi ubi locorum in orbe esset, odore solo distinxerat. Illud mirum, quod de D. Hilarione, & Philippo Nereo legimus; tam sagax utrique erat judicium narium, ut iste occultam quoque animæ tabem, à Venere afflatam: ille totum animæ statum, vitiíque prædominantis effluvia, odore solo agnoverit. Nil celare hic poterant Cyprij pulveres, nil tegere Sabæi liquores, quin conditam opobalsamo upupam, vel aromatis delinitum illicò hircum adverterent: etsi Amaracum induissent Adonides, totámque Hyblam in corpore circumtulissent, audiissent illud satyricon: *non bene semper olet, qui bene semper olet.*

Plin:

S, Gallens. Drex. l. 2 c. 4. in amussi. Brev. Rom.

LEUC: Quod ergo Philosophi de odoris natura, & indole judicium ferunt? *MEL:* Qualitatem secundam alij, alij atomorum motus in medium afferunt: lingua prodit Authores. Illud hìc obiter, velim, notes, quòd sine corpusculorum effluvijs natura non propaget odores. Neque dictatorium illud hìc à te exigo: *Ipse dixit. Originem* propagationis explora, videbis, nisi affrices solida, nisi liquida agites, vel vi caloris in fumos resolvas, odores rarissimè exhalandos. *Medium* diffusionis examina, & senties successivam, nunc promoveri à Zephyro calidiùs flante, nunc impediri à Borea constringente, vel turbulentiùs cuncta difflante. *Finem* ipsum considera, odoris perceptionem, quam non nisi attractis cum aëre corpusculis obtinebis. Sileo, quod odorifera corpora, aëreo Jovi exposita, molis aliquid, odoris plurimum deperdant, clausa verò in annos Nestoris conserventur. Hanc nucem mordent, qui mordicùs adhærent Peripato, nec sine dolore dentium, & gingivæ.

Boile.

LEUC: Ignosce, Atomismum olet hic odor, qui sine atomis non propagatur. *MEL:* Ne tu nasutus es supra Rhinocerotem: clamas illorum clamores, qui ad cujusvis corpusculi nomen, mox Peripatum ruiturum proclamant. Nil hìc decido,

do, mentem meam ſi cupis, ad incudem alibi mitte ſententiam, & malleabitur. Id jam dixiſſe ſufficiat, odoris phænomena, etiam extra Peripatum, non deſtitui congrua geneſi. Moſcus Indicus non niſi in Patrocli ſellis pretioſum ſpirat odorem, propter antiperistaſin: ambræ particula, geminum luſtrum, minutis ſingulis, ſique linguâ utamur gnomonicâ, etiam ſecundis, corpuſcula quaquaverſum exſpirat in orbitam, propter ſubtilitatem prorſus ſtupendam, qua conſtat, corpuſculum ſenſibile unicum in milliones inſenſibilium plurimos ſe ſe dividere. Hoc qui negat, fidem Authoribus denegat, qua meliorem nec dabit ipſe, nec habet. Audi Grimaldum, quem inſignis experientia teſtem facit, omni exceptione majorem; ait ille, lignum Braſilum neutiquam diminutum, etſi extracta ſint ſexagies, nonagies, quinquies millies millena corpuſcula. Sabæi odoriferis terræ halitibus ſtupefacti, ſulphuris hircinæque barbæ ſuffitu ſe recreant. Sic memorant Menalcam, fragrantiâ balſami, paſſum olim deliquium, nec niſi ſuetis Augiæ aromatis, ad hominem denuò rediiſſe. Imò nec Veris deliciæ, omni naſo deliciæ: quid amœnius roſâ? ab illius tamen odore ſic abhorruiſſe legimus Oliverium Caraffam, ut Veris tempore Româ ſecederet, armatâ cuſtodiâ ad conclave purpurati Principis excubante, ne quis hoſpitum roſam inferret, ingratiſſimam hoſpitem. Barbarigo ſenſum, Laurentio Uratislavienſi etiam vitam eripuit roſarum odor, ut proin meritò in clibano, calidis etiam lacrymis, eluerint tantum ſcelus. Id addo (quidquid ſit de natura & indole) odoris geneſin non eſſe niſi ex humido, ita tamen ut primariam ſibi filiam vindicent calor & ſiccitas, qui humido prædominantur: hinc illi, quibus temperamentum ſiccum & igneum, etiam in corpore felicem non nunquam alunt Arabiam: teſtis eſt ſtaturâ parvus, ſed magnus ille virtute Macedo, cujus corpus merum ſpiraverat cinnamomum, ut & ſudor, & veſtis interior, fragrantiam medicam retinerent: imò etiam ab exangui cadavere, diem ſeptimum incorrupto, tanta ſtillavit ſuaveolentia, ut DEUM facilè credidiſſet Antiquitas, niſi toties ſeſe hominem demonſtrâſſet. Nihil addo de corporum damnatorum fœtore, de Beatorum fragrantia: non enim ad naturam, quæ ſupra naturam. Scimus Simeonem ſtylitem, quòd vivus Seminarium vermium: mortuus officinam aromaticam

Cromer.

Plut.

Muret. repræſentârit. Illud non omittendum, cujus meminit inſignis *Or:* 10. Orator: ex Averno, mephiti Campaniæ, tam putridos eructari halitus, ut derepentè volucres enecet, etiam ſolummodo prætervolantes: talem Auernus; & qualem, putas, fœtorem dabit infernus?

Cor. LEUC: Faxint Superi, ne Sophorum ullus experiatur. Sed anatomicum diſcursûs filum ne interrumpas: quis Philoſopho ſenſus de Corde, corporis parte præcipua? *MEL:* Cor, Authore Philoſopho, *primum eſt in vivente, ultimum in moriente:* hinc meritò appellatur nobiliſſima animæ ſedes, domicilium vitæ, fons ſanguinis, quo deficiente, partes cæteræ deficiunt & exareſcunt. Euripi miracula continet motus ſiſtoles, atque diaſtoles, per quas, vivas veluti naturæ antlias, è perenni cordis ſcaturigine, ſanguis agitatur in circulum. Ampliorem cordis anatomiam ſi cupis, Momi feneſtram ab Animaſtica petas; oportet. Quæ curioſa magìs, ſuccinctiùs proſequor. Militem vul-*de hom. c. 6. a.* 1. nere in cor accepto, diebus undecim vitam produxiſſe Jonſtonus eſt author. Si Plinio fides, cor extincti ab aconito, cre-*Plin. l.* 11. *c.* 37. mari nequit: ſic cor Germani Cæſaris, medijs in flammis, Salamandræ inſtar, manſit illæſum: tantum frigus eſt toxico, ut etiam Vulcanum domare poſſit, domantem omnia. Leoni, Bucephalo, quibus animus major, cor minus dedit natura: Cervo & lepori majus dedit, quia minor eſt animus: hinc inter homines quoque, audaces in parvo pectore grandes alunt Leones: timidi in magno corde puſillos lepores, & fugitivos cervos circumferunt. In corde Ariſtomenis, viri armorum gloriâ celebris, apparuit hirta pilorum ſeges, ob nimium, reor, calo-*emb.* 127 rem, quod Alciato fortis animi Symbolum. Mauris inhæret *Scarlat.* perſuaſio, elephantem duplici formatum corde: quorum uno furores coquat ad bella, altero utatur ad pacem. Illud inter naturæ miracula numeres, quod de arbore Malabares teſtantur: *S. Gallenſ.* huic pulchritudinis laude, florum copiâ, & odoris præſtantiâ laurum cedit vel ipſa Laurus; forma ſeminis refert figuram cordis, & meritò, nam eſt præſtantiſſimum cordis alexipharmacum. Hanc arborem, utut pervenuſto flore viſendam, incolæ Cupreſſi titulo, *triſtem* appellant, nam nocte floret pulcherrima, cùm primùm ſolis radio tangitur, angitur, cadítque triſtis, marcétque.

LEUC:

LEUC: Nocti sacram hanc arborem dixerim, cùm tamen Phœbo cor dedicaverint Antiqui. *MEL:* Dicârunt meritò, si per Phœbum intellexêre *Divinam Virtutem*: hæc enim postulat pro sacrificijs *primogenita*, quod in homine cor esse diximus ex Stagirita. Victimas sine corde odêre etiam Dij, quia excordes: & DEO Deorum placere putes? Sacrificante Cæsare hostia bis sine corde inventa: quod omen, utique pessimum, Marcello, Cajo Principi, ejusque contigit successori, quo etiam anno, fatali ferro, sunt interempti. DEUS amator, & vel ideò Zelator est cordis humani: Intellexit hoc ille, quem religiosum olim incolam coluit eremus: hic munus DEO gratissimum, cùm nôsse percuperet, à cœlo audiît ænigmaticum hoc responsum: *Dimidium Lunæ, Lunam, cum Principe Romæ:* *Exod. 13*

vel ut Blesensis

Tolle caput Corvi, caput Oris, viscera ceRvi;
Hoc petit à nobis Dominus, qui conditor Orbis.

Dom. 15. post Pent.

Sine Oedipo colligis, cor designari hoc gripho. Et tanto DEO quis deneget tantillum? cùm Gentiles legamus ad Idolorum vota tam promptos, ût solummodo Mexici, quod est Regni metropolis, annis singulis, viginti infantum millia trucidarent, eorúmque corda, immani barbarie evulsa, Dijs offerrent sacrilegum in holocaustum. Quòd si cor Numini offerre velis, edictum illud tibi dictum existima, quod quondam Solon, Sophorum Princeps, Athenis jusserat promulgari: *ne scilicet civium ullus cor suum unquam divideret.* Sed & illud observes, cor DEO dignum, hoc est, à mundi sordibus mundum ut serves, Deum hospitem si velis. Superi! quàm multis accidit, quod quondam Nobili, Fridericum in venatione ad prandium invitanti: comparuit Imperator; sed conclave sordidum ingressus, ajebat comiti: *en stabulum pro tuis canibus.* Mox Nobili cum supercilio: *Imperatorem invitaturus, si non ad divitem, certè mundam domum invitare debebas.* Denique non sine stomacho abiens: *malo*, inquit, *sub cœlo, quàm manducare sub cœno.* *ex P. Zumsteg fol. 83.*

LEUC: Adverto parabolam. Sed prô dolor! rari natant Ignatij in hoc mundi gurgite vasto, qui in corde Christum, aureis incisum notis, circumferunt. *MEL:* Ita est: clavim pro mortalium cordibus, quam DEO assignaverant Veteres, applicare *Nadasi an cœl. 1. Feb.*

care ſi poſſes, cerneres plures, reor, in orbe Daiilas, quibus cor Cupidinis telo, quam Thereſas Seraphicas, quibus amoris Divini jaculo foret transfixum: videres ſæpiùs latere arma furoris, quàm inſtrumenta amoris, quæ in corde Claræ de monte Falco reperta legimus. Imò ſi, anatomico cultro, viſcera rimareris, cor ſæpe nullum in pectore reperies. Illius jaceret in arca, quod de Euclione prodit Italia: 1. hujus jaceret in ara, quod de Presbytero obſtupuit Roma. 2. Plurium corda in manu Veneris invenires, paucorum in latere Salvatoris, quod de Alphonſo Eſquiera, magno Societatis noſtræ Heroë, annales produnt. 3. *Nempe ubi theſaurus tuus, ibi cor tuum.* Noſtris Martinijs ſimiles, ego vellim Philoſophos, 4. quibus Chriſtus in forma Parvuli, Cœlo delapſi, quondam apparuit, arcu inſtructus & pharetrâ, telóque pectus ſic vulneravit, ut è vulnere traxerit perennem vitam. Sed hiſteron proteron! adeſt Amor profanus, mox cor offertur: adeſt Amor divinus, mox cor auffertur. Quid ergò mirum? ſi multis accidat in vita caſus, 5. quo derepentè conciderat, ſanus olim Ferrariæ adoleſcens, cui vermis, in corde latens, Lacheſis locò, ſtamen vitæ arroſerat: qui vermis arte nulla, liquore nullo, niſi ab allijs cepíſque expreſſo poterat enecari. Non difficulter colligis, quem ego vermem, opiner. Quid denique mirum, ſi aliquando in morte cor Chriſti, toties vulneratum, ijſdem verbis alloquatur ingratos, quibus cor celeberrimi Martyris, in flammis illæſum, ingratitudinem exprobrâſſe Barbaris legimus: *Cur occidiſtis me, qui vos dilexi, qui vos quæſivi, qui veſtræ ſalutis causâ huc fui peregrinatus? dicite: cur occidiſtis?*

LEUC: Ex hactenus recenſitis, duo miror miracula humani cordis: primum eſt magnitudo in parvitate: nam ùt ajebas, exiguum cor eſſe debet, ut ſit magnum: ingentem virtutem ut habeat, habere debet exiguam molem, eò capaciùs, quò anguſtiùs, quæ parvitas alijs membris noceret, ea cordi prodeſt. Secundum: quod mundo impleri velit, quo nequit, quod DEO repleri nolit, quo poteſt. *MEL:* Non miraris immeritò, nam ſunt hæc duo prodigia primæ claſſis. Adeò amplum eſt cor humanum, ut etſi pars ſit, major ſuo tamen ſit toto: exilis hominis portio, toto homine grandior, particula mundi, & mundus ei votorum particula eſt: admittit omnia, nec impletur, poſt omnes theſauros adhuc avarum, poſt omnes delicias adhuc avidum,

In vita.
1. *Cornel. in Matth.* 6.
2. *Barri. to.* 1. *an. Sacr. c.* 8. *ad annum* 1636.
3. *Nilus myſt. p.* 1. *exhort.* 12.
4. *Engel, Dom* 12. *poſt Pent.*
5. *P. Zechent. de verme conſ. f.* 38
6. *V. P. Rochi Gonzolez. S. J.*

dum, poſt omnium bonorum copiam adhuc egenum, tunc etiam vacuum eſt, cùm eſt plenum: & quod magìs mirum, implere cùm DEUS cupit, recuſat: petit cor hominis DEUS, qui illud condidit, petit quaſi rem alienam & tamen ſuam, petit reſtitui ſibi, quod ipſe donavit, & munus credit, dum ſuum recipit: & ne recuſet homo, impreſſit cordi deſiderium ſui, & tamdiu inquietum reddit, quamdiu eo hoſpite caret, qui ſolus hoſpitium implere poteſt. En! amplitudinem cordis, æqualem amplitudini DEI. Meditabatur Auguſtinus myſterium Trinitatis, prætergreſſus naturam, eò ibat audaci cogitatione, quò homini ire non licet; irriſit Angelus puer, Auguſtinum ſenem, & foſſulam oſtendit: in quam totum Oceanum derivandum tum dixit, cùm ipſe totum intra ſe derivaverit DEUM. Agnovit errorem Auguſtinus, clauſit ingenium, cor aperuit, & totum excepit DEUM.

LEUC: Satìs de còrde: cui iſta necdum ſufficiunt, excors eſt: reliqua, quæ adhuc de Corpore ſuperant, fac avidum ne celes tyronem. *MEL:* In diem craſtinum aures para & oculos, quo iſthæc animæ organa, animaſticæ forſan novaculæ, exactiùs ſubijciemus. Strictim modò reliquias de corpore colligam. Non adeò ignobilis manus eſt, ut illâ palpare nequeas dexteram Omnipotentis. Imò ipſis digitis, digitus Conditoris demonſtrari poteſt, & *dicier: hic eſt.* Manus certè Artium omnium ſi non Magiſtram, Miniſtram ſaltem ſe probat prorſus thavmaturgæ virtutis. Nunc coloſſos Rhodios elaborat, tam admirandæ molis, ut neque brachijs ejus pollicem ſtringeres: & ecce! *Tantum Eharetis manus tantilla.* Nunc format formicas tam tenues, ut armatum oculum membrorum exilitas fugiat: *en tanta dexteritas Myrmecidis dexteræ!* Quid dicam de tot alijs manufactis? quæ mundus velut miracula obſtupeſcit, modò ſubjunctam legat epigraphen: Manus Phydiæ *ſculpſit: pinxit* Parrhaſij dextera: Apellis digitus *delineavit.* Quid de obſequijs dicam, quæ in arte ſcribendi præſtat Ingenio dextera? Mens ſqualleret ignobilis, niſi manus accederet interpres: Intellectus foret ſine memoria, niſi Amanuenſis operâ memoriam figeret, hominémque redderet Immortalem. Imò quantum à Sapientia pretium, tantum à fortitudine pondus accedere manui, quis ignorat? etiam lanionibus notum eſt illud: *Milo ſi feriat pugno, procum-*

Manus, & digiti.

Theodor:

Trebell: Polus in trig: Tyr. 3, Reg. 12. Cœlius apud Scarlat: Plutarch.

procumbit humi bos. Famosus est Roboam, qui uno digito sic afflixit fortissimos, ut quasi sub incude dolerent; malleove percussi corruerent. Sed nec pedibus sua desunt prodigia: fuêre, qui brachijs truncati, manus invenirent in pedibus: nam illis asciam tractare, ludus: bellissimè calamum regere, habitus: sclopeta in scopum scitè exonerare, usitatus frequenter jocus: imò fuit, qui fila pedibus duceret tam peritè, ut manum Phrygiam Arachne ipsamet jurâsset. Sed & aures in pedibus habere solent Tyranni: hinc Dionysio supplex, cùm ad pedes accideret quispiam, exprobranti facinus amico, reposuit: *Non ego in culpa sum, sed Dionysius, qui aures habet in pedibus.*

Facies.

Dion.

Mythologi.

S. Hier: ep. ad Fur.

in Phœdr.

in Conviv.

LEUC: Inter corporis membra, facies, credo, Regina est, summúmque prodigium naturæ. Quis enim non obstupescat majestatem illam, quæ in facie, patente veluti solio, etiam sese prodit invictam. Trajanum certè etiam in gregario præliantem sago, *canities, orisque majestas Principem prodidit.* Notum est illud: *Priami species digna Imperio.* Ulyssen quovis Iro pauperiorem, quia nudum, inermem, marísque perfidi rejectamentum, Phæaciæ incolæ, etiam ignotum, agnovêre ùt Principem, tantam reverentiam vultùs spiraverat majestas. Quis non admiretur sympathicum fœdus, quod habet cum partibus intestinis? *speculum animi* meritò diceres, totiúsque corporis non compendium modò, sed & mutam, disertissimámque simul interpretem. *MEL:* Rectè observas: nam sine vocibus ætatem prodit & sexum: sine litteris legendam exhibet temperiem, & valetudinem: imò, veluti verior Momi fenestra, latentes animi motus, affectúsque oculis proponit ac manifestat. Sed est alius, qui magìs faciem illustrat, splendor: pulchritudinis scilicet, qua gloriatur se Charitum sedem, magnetem cordium, Amoris thronum. Nec jactantiùs gloriatur, quàm veriùs: quis enim sat capiet vim formæ flexanimem? prodigiosum venustæ frontis Imperium quis explicabit? sic allicit, invitos quoque ut rapiat; sic rapit, ut spontaneis constrictos vinculis ducat in triumphum. Rectè equidem Plato, nil fortius in mundo dixit, ad subjuganda mortalium corda, quàm formæ venustum jubar: nam, Xenophonte judice, vis quidem *Fortitudini* magna, sed magnis laboribus fulcienda: *Sapientiæ* major, sed perpetuis jungenda studijs: *Pul-*

chritudini

chritudini maxima, quæ, ùt notat Carneades, perfringit omnia, ſine laborum moleſtijs, animos flectit ſine ſtudij tædijs, bella gerit ſine milite, ſine viribus debellat, ſine armis triumphat: Verbo, ſolo aſpectu, Circeo veluti philtro, faſcinat cuncta, ipſamet exarmata exarmat omnia, ſuæque ſubijcit poteſtati.

LEUC: Ita eſt: advertit quoque, nî fallor, Philoſophos veteres, nullam eſſe ætatem, conditionem hominum nullam, quæ tantæ ſeſe potentiæ ſubtrahere valeat; hinc Pulchritudinis ectypon, mulieris ſymbolo adumbrabant, quæ manu floſculos diſſuaviando, ſubſtrata pedibus animalia premeret, *piſcem* cum *alite*, cum *lepore Leonem*: en! hierogliphicum ſchema, quo tam abjectos, quàm elatos in aëra, imbelles æquè ac fortes, ſubjacere deſpotico Pulchritudinis jugo, ſignificârant. *MEL*: Enimverò non malè lineamenta hic penicillus: videt nulla non ætas, pulchritudinis throno certatim ſubſterni, nunc ligones à Titiris, nunc à Sophis epomidem, à Conſulibus faſces, Sceptra à Regibus. Imò videt & obſtupeſcit ad has aras, ipſam inclinari haſtam à Marte, ſacrari pharetram ab Apolline, ſuſpendi fulmen à Jove. Oculos, ſi lubet, immerge paululùm Hiſtoricis monumentis, & per ſexcenta prodigia confirmatum ſtupebis Pulchritudinis ſolium. Mox occurret formoſa Rachel, quæ ex Jacobo libero fecit mancipium, quia bis ſeptenni ſervitute unam emere ſervitutem non recuſavit. Occurret Thamar, quæ ex fratre ſano, fecit inſanum, quia erotica phreneſi inſanientem. Siſtet ſe Betſabee, quæ ſic ſibi ſubdidit Regem, ut ex pio faceret impium, quia adulterum, ex impio mox impijſſimum, quia adulterum ſimul & homicidam. Siſtent ſe Moabitides, quæ ex Salomone ſene infantem, ex Sapientiſſimo fecêre ſtultiſſimum, quia Idolorum ſuorum idolis thus adolentem. Imò & Herculem videbis, cui, quis crederet? Omphala extorſit clavam; mutatámque in colum androgyno reſtituit, dignum effœminato Hercule trophæum. Cleopatram cernes, quæ ſeditioſo tumultu Romanum Imperium ſic concuſſit, ut Marcum Antonium vitâ, famâ, boniſque omnibus ſpoliârit: prô pudor! virum fœmina, adeò bella fecit imbellem. Quid dicam de pulchritudine Helenæ, cui ſuis ſepulta cineribus, hoc tamen *Ælianus* Troja elogium: dignam eſſe, ut pro illius amore *non modò Tro-* *l.* 12. *ja arderet, ſed totus mundus certaret*; Et enimverò arsêre Ilia, *variar.*

nam illustrari sat ista forma non poterat, nisi per Patriæ fumos: non sat ardere fax belli hæc sibi visa, nisi Europam & Asiam sic accenderet, ut simul extingueret utramque. Quid dicam de Juditæ decore, qui sic Assyrios rapuit, ut Holoferni quoque vitam eriperet? quid de Ester? quid de Aspasia? quibus forma dedit, quæ non dedêre natales: imò quibus non dedisset armorum potentia, quæ dedit inermis Amorum Domina, Venustas: nam è tugurijs Assueri solium conscendit illa, hæc, abjectâ colo, sceptra rexerat Cyri & Artaxerxis. Sileo Catharinas, quæ Maxentios; Agathas, quæ Quinctianos plùs cruciârunt vultûs amœnitate, quàm illi has Martyres tormentorum crudelitate: plùs animos usserant frontis decore, quàm illi corpora flammarum ardore: tam graviter sæviit pulchritudinis castæ *tacita tyrannis* in suos tyrannos. *Veteres.* Sileo Isabellas, Joannam Portugalliæ Principem non commemoro, *Alphonsi filia.* cui Angliæ, Galliæ, Austriæque paranymphi, Paridis pomum, unà cum Imperij pomo, non sine Zelotypia nequidquam obtulerant: id unum assero, Ludovicum XI. cum Deæ istius ectypon contemplaretur, præ extasi provolutum in genua, sic exclamâsse: *Grates tibi Creator, quòd tantæ pulchritudinis creaturæ mihi dederis aspectu frui*: & hæc sunt formæ prodigia, hæc pulchritudinis despotica tyrannis, qua premitur Mundus cum gaudio, opprimitur cum voluptate: plura non addo, ne si longiùs de forma, gradiar extra formam.

LEUC: Scio innumeras Syrtes, Scyllas novi, naufragijs infames, quas hoc mare pulchritudinis mortuum: scio quòd filiæ hominum, ipsam mundi juventam, suâ formâ sic deformaverint, ut sordes vix bene ablueret cataclismus. Illud non penetro, unde fonti præstigiosa adeò virtus? *MEL:* Hæc oculorum infirmitas, quæ hæret in superficie; hæc animi vanitas, quam facilè perstringit fucatus splendor. Edic enim Leucothee, quid pulchritudo? Soboles infirma, cujus genitrix, membrorum proportio; nutrix, colorum fluxa permistio; origo, lutum; cunæ, cuticula. Quid pulchritudo? flos, qui manè oritur, conteritur vespere: Rosa, quæ cujusvis febriculæ æstu mox elanguescit: Lilium, quod severiore Zephiro emarcescit: fœnum agri, quod hodie est, cras in clibanum mittitur. Quid pulchritudo? fulgur, quod evanescit in ictu oculi; aurora transiens; Iris caduca, cujus stabilitas non nisi aërea. Quid denique pulchritudo?

pomum

pomum Sodomæ, cujus superficies ridet, nucleus mœret in cinere: fimetum niveo contectum vellere: sepulchrum dealbatum, mephytis stagnans, hamus illecebrâ tectus, coluber coloratus in herba. En! Deæ hujus horoscopum, quæ tot in homine motus, tot in Orbe ciet tumultus.

LEUC: Utinam! in hac Physica, se magìs philosophos probarent Philosophi, meliúsque pulchritudinis fluxæ agnoscerent vanitatem! *MEL:* Utinam detraherent fronti inanem cuticulam, prô! quàm deforme illicò obstupescerent scheleton, immane monstrum! caduca, reor, sic illicia spernerent, & meliore cambio pro periturâ, pulchritudinem quærerent Immortalem. Quid enim hæc marcessibilis, ad immarcessibilem illam, quam revelabit quondam in corpore Gloria? Umbra est; sed quid dico umbra? vanitas, lepra, deformitas est. Cum Apelle in unum ectypon congere, quidquid decoris in suis Helenis Græcia, imò quidquid venustatis in suis Amasijs hactenus obstupuit Mundus: ab Aspasia aureum capillum, vel ab Albo sic argenteos transfer cincinnos, ut nihil fingi possit concinnius: ab Augusto oculos mutua, è quibus, veluti gemino sidere, emicent blandiores juxtà atque puriores illecebræ: à Sabino, Maximini filio, suavissima sume labiorum corallia: Zenobiæ dentes deprome, qui eburneam conchylen, totidem margaritis ditatam referant: Hephestionis vultus efforma, Majestate regia celebres, qua non adæquet modò, sed etiam superet Alexandros: Narcissi eburneam adumbra frontem, in qua casta natitent lilia: genis adde rosas Adonidis: in venustissimo ore, velut in Cynthiæ solio, sedeat venustas; ridenti arrideant veneres, colludant toto in vultu gratiæ: in habitu emineat dignitas, totóque corpore diffusus efflorescat color: accedat Cleopatræ suada, támque urbanus in voce lepos, ut etiam Cæsares vulneret & Pompejos: tota denique Corporis symmetria accedat tam elegans, ut, quod de Albio Tibullo, majestas & amor bene conveniant, & in una sede morentur; & quid emendicatus hic formæ fucus, ad illum splendorem, quem dabit gloriosa quondam anastasis? dixi: Umbra est, atque deformitas. In lippientes Lias, tussientes vetulas, in bustuarias larvas abeunt Helenæ, si huic decori quis comparet. Et tamen (prô hominum sortem præposteram!). & tamen amamus Æsopos, cùm aspicimus Spuri-

 nas

nas & Democles: cadavera amplectimur, cùm se se brachijs, infundit ultrò, Angelica venustas: superbimus de sordibus, gloriamur de fuco, corniculæ instar, quam deplumabit mors improvisa, detractísque spolijs, putredini vermibúsque in prædam dabit.

LEUC: Crediderim, quòd multi formæ suæ magìs consulerent, si formas cadavericas examinarent crebriùs, quam partiales. Sed raros, nisi fallor, reperies, qui cum Lidvvina malint esse deformes, quàm minùs casti. *MEL:* Sic nempe nostra amamus pericula, ut pereamus. Non enim multis, reor, Divi Bernardini elogium competit: *quod castitatem egregiâ formâ repugnante sanctissimè custodierit.* Notum illud Poëtæ: *rara est concordia formæ atque pudicitiæ:* quia *difficile custoditur quod plures amant: & aliquo modo & aliquando expugnatur, quod ubique incessitur.* Utinam non sæpe sæpius, hoc probaret experientia, nec in corpore, quod *DEI templum* est, Doctore Apostolo, toties renovaret mœsta Solymæi templi excidia. Surrexerat octavum hoc mundi miraculum, mera inter miracula, ex candenti marmore sic septennio creverat, ut tamen nullum audires mallei strepitum, triginta hominum millia præparabant cedros atque cupressos: octogesies mille lapicidæ marmora perpoliebant. Quid dicam de splendore & opulentia? superbiebant obrizo coruscantes parietes, Phœbi jubar prope extinxerant, decies mille candelabra aurea, die noctúque ardentia: thuribulorum viginti millia Arabiam jugiter exhalabant: ex auro purissimo fulgurabant Aræ, hìc oneratæ decies mille aureis phialis, ibi vigesies mille ex argento candidissimo pateris exornatæ: quid multis? Sacrarium diceres, in quo excolendo omnem Sapientia humana industriam: in quo ditando Orientis opes natura penitùs exhausisset: & tamen postquam semel destructum, ad priorem denuò gloriam surrexisset, tædâ unicâ, quam è turri Antonianâ, miles Titi, temerario furore, injecerat, tam subitò concepisse Vulcanum ferunt, ut tota Solyma, unà cum Romano exercitu, ad restinguenda incendia advolante, prohibere nequiverit, ne in tristes cineres, iterato fato, collaberetur. En! Archetypon humani corporis: sufficit sæpenumero peccati unica scintilla, præcipuè Cyprijs si sit delapsa caminis, & mox in tanta exardescit incendia, ut nulla gratiarum fluenta, nulla Superûm hominúmque

S. Hier. l. 1. contra Jov.

que

què subsidia, restinguere valeant, truculentam flammæ serpentis luem. Et sic prodigiosa hæc Promethei cœlestis fabrica, in cineres denique recidit, suísque se ipsam sepelit ruinis.

LEUC: Triste fatum, cujus aspectu non solùm Borgias, sed Sophorum quilibet exhorrescat. *MEL:* Tantum malum peccatum est, imò ilias malorum. Illud, in malo hoc pessimum, quòd pejores invenire sit homines, qui malo pessimo non moveantur: lapillum putant, dum molari pondere sternantur, & corruant. Vidit D. Borgias Colossi hujus in Isabella ruinam, vidit, & ne surgeret solùm, sed & elevaret sibi similes Sophos, hunc stylóbatæ Colossi incidit Gryphum.

ÆNIGMATO-GRYPHUS
Colosso Corporis Mystico
Incisus
Ad Oedipum Philosophicum.

Stato
Ad hanc Statuam Oedipe,
Et quid de illa statuas, vide.
Colossus est Mysticus,
E nihilo grandis, è grandi denuò nihilum,
Hìc
Jacet jam grande nihil.
Cùm stetit, nil mirabilius:
Cùm corruit, nil miserabilius:
Stando oculorum illicium,
Jacendo vanitatis ludibrium,
Lapillo unico, quia sepulchrali,
Sic in cinerem corruit,
Ut priùs tangentem Sidera,
Jacentem modò dispergant venti.
Quamdiu stetit, videbatur Idolum,

Quam-

Quamprimùm jacuit, prodebat dolum:
Nam ex putredine patuit
Inane Numinis Nomen,
In quo nihil dignum thure
Præter fœtorem.
Contrà:
Si bene stando tulit persecutores,
Injustè cadendo, meruit adoratores:
Nil pretiosius vilî,
Cùm nobilitat aras,
Nec pinguiores habet Ecclesia victimas,
Quàm ossa atque reliquias,
Etsi ipsis cineribus condiantur:
Id paradoxum hoc in Colosso,
Quòd illo nil pejus, nil melius.
Nil pejus, si habeas bene,
Nil melius, si habeas malè.
Illius odium, amor est:
Odisti, si malè amaveris,
Si bene oderis, amâsti.
Procurare illi bona non poteris,
Nisi procures mala:
Nam
Si supprimas, erigetur:
Si debilites, confortatur:
Si mortifices, vivificatur.
Contrà:
Si tractas ùt hospitem,
Experieris ùt hostem:
Fit inimicus domesticus,
Si putatur amicus.
Nunquam habebit te pejùs,
Quàm si habeas meliùs.
Si nutris, serpens est,
Qui in sinu necat nutricem:
Si mulces, tygris est,
Quæ efferatur inter blanditias.
Si fræna laxas, recalcitrat;

Et eje-

Et ejectum tibi injicit jugum.
Verbo:
Experieris ùt feram,
Nî adhibeas ferulam:
In servitutem nî redigas,
Redigeris in servitutem.
Illud pessimum:
Quòd si servias, servis tyranno:
Quòd si colas, colis Idolum;
Vel potiùs Protheum Idolorum.
Nunc enim induit Bacchum,
Tótque victimas abligurit,
Ut unus omnibus,
Uni non sufficiant omnes.
Nunc induit Venerem,
Et suas sine numero variat species.
Nunc Mercurium induit,
Ut induatur bysso & purpura,
Ruborem
A Mercatoribus mercaturus.
En!
In uno trunco Mercurium,
Imò Pantheon Idolorum.
At
Vix se sustulit altiùs,
Ruit profundiùs:
Nam mortis lapillo cùm tangitur,
Frangitur,
Et à tantillo tantus
Vertitur in tantillum,
Imò in nihilum.
Hinc jam adeste
Genealogici Thrasones:
In hoc Colosso
Ceras nobilitatis ne quærite:
Nam lutum fuit.
Idem sub sago & purpura:
Nullo discrimine

Cyrum inter & Irum,
Ut appareat, quanta vanitas,
Si lutum supra lutum superbiat:
Quanta inanitas,
Si à lutosa ceræ fuligine
Quæratur splendor.
Adesto!
Sybaritica Soboles,
Cui DEUS est pinguis Venter.
En!
Ut lautè in vita pastum,
Jam lauti depascant vermes:
Ut videas,
Non frustrà saginatum
Tot ferculis ferculum
Pro tot convivis.
En!
Quot incommoda,
Tua procuraverint commoda,
Cùm per delicias jam putrescat,
Quod mortificationis sale
Non fuerat conditum.
Adeste!
Epicuri Nepotes:
Ænigma solvite;
Colossus ipse
Dignum Philosophiâ vestrâ est præmium.
Nam truncus est,
Qui in cineres corruet,
Ut sciatis,
In vita malè arsisse.
In truncum resurget denuò,
Ut sciatis,
In orco bene arsurum.
Porcus *est,*
Nam in vita adeò perversa,
Non potest non vobis esse
Inversum Corpus.

SCYLLA

B. Aloysius Gonzaga, Romæ in peripato etiamnum discipulus, jam Angelicæ Doctor Philosophiæ, dum, Clausis oculis, auribúsque, melius videre, et loqui docet Pseudo-Philosophos, solo silentio confutans futiles Epicuri circulos, maláque malæ sectæ consortia. Ex vita.

G. R. del. I. M. Gutwein sculps.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

SCYLLA, CHARYBDIS, *Sive* DISCURSUS V, DE AURE & OCULO.

EUCOTHEUS. Quæ tu hodie marina monſtra? quas in aure Scyllas, in oculo Charybdes? an Democritum me cupis, qui non niſi, effoſſis ſibimet oculis, didicit philoſophari? an Pythagorica ſilentia, ſurdóſque Academiæ lucos in Peripatum transferre eſt animus? paradoxam Philoſophiam, in qua Sophi ſine oculis auribúſque diſputent ſilendo; crediderim, de hirco-cervis. *MELANDER.* Næ tu buttabatta mi bone Mævi: de cortice garris, more Sciolis ſolenni, & nucleum non attendis. Sic ego cæcum te Philoſophum velim, ut acutiùs videas: ſic ſurdum, ne aures præbeas abſurdis. Abſit, ut oculos tibi eruant Muſæ, modò claudant cum Thamira, ne videas vanitatem: tyrannorum eſt aures abſcindere, ſed Sarmenti cujuſdam, vel Galbæ inſulſis ſalibus illas occludere, Philoſophorum. *Juv. Sat. 5.*

LEUC: Adverto, quos tu in aure, & oculo ſcopulos. Sed cur Charybdes, cur Scyllæ? *MEL:* Enimverò non niſi per tranſitum ſalutâſti Mantuanum Oraculum, ſi hæc ignoras: refricabo memoriam.

Virg. l. 3. Æneid.

Dextrum Scylla latus, lævum implacata Charybdis
Obsidet, atque imò barathri ter gurgite vastos
Sorbet in abruptum fluctus, rursúsque sub auras
Erigit alternos, & sidera verberat undâ.
At Scyllam cæcis cohibet spelunca latebris,
Ora exertantem, ac naves in saxa trahentem.
Prima hominis facies, & pulchro pectore Virgo
Pube tenus, postrema immani corpore pistris
Delphinum caudas utero commissa luporum.

Et quid aliud sæpe oculus, nisi Juventæ charybdis? plures animas jam Cœlo rapuit, quàm ista Herculi juvencas: imò crystallino gurgite plures, quàm ista aqueo demersit. Quid aliud auris, nisi Scyllæ caverna, quæ ubi haurit impudicos monstri latratus, *Ora proterva canum*, in Cerbereos rictus attrahit innocuas rates, ac deplorandis sæpe naufragijs præcipitat in profundum. Quid si Scyllam quoque circumsonent Sirenes, hilaris illa navigantium pœna, blandæque mortes, gaudiúmque crudele? quid faciat Innocentiæ cymba, inter sacrum & saxum hìc dubia? Hercle, *nisi cæca & surda, peribit:* imò jam sæpissimè periit: Audi, quàm Claudianus, claudicante neutiquam plectro, ejusmodi infortunium adumbret.

Ovid. metam. l. 14.

Dulce malum pelago Siren, volucrésque puellæ,
Scyllæos inter fremitus, avidámque Charybdim,
Musica saxa fretis habitabant dulcia monstra:
Blanda perîcla maris: terror quoque gratus in undis:
Delatis licèt huc incumberet aura carinis,
Implêssentque sinus venti de puppe ferentes,
Figebat vox una ratem: nec tendere certum,
Delectabat iter reditus, odiúmque juvabat:
Nec dolor ullus erat, mortem dabat ista voluptas.

LEUC: Superet Ulyssem oportet, qui in his vadis tentat evadere: capio, quòd *surdo & cæco sub Duce sola salus.* *MEL:* Ita est: Ulyssem superat Gonzaga: tam bene apud Philosophos audiît, quia surdus: tam libenter visus est, quia cæcus: tam feliciter, per mille pericula, deduxit ratem, quia seduci non potuit,

tuit, utpote Angelus, aure carens & oculo. Stupebat Peripatus, cùm inter Logicæ ſpinas videret hoc lilium, nec unquam magìs aperuit oculos, quàm cùm illos modeſtè demitteret hic Sophus. Suſpexit ſæpe loquentem, ſed plùs ſilentem, nam loquendo, bene quidem propugnavit rationis Ens phyſicum, at voces, ſilendo meliùs refutavit. Sed nec objectum auris erat quilibet ſonus, nam niſi aërem puriùs modificatum non admittebat: optimus inter Philoſophiæ Auditores Auditor, etſi ſurdus: diſertiſſimus Dialecticus, etſi mutus, utpote cujus vel ſolo ſilentio didicerant reliqui bene loqui.

LEUC: Dignus ſanè beatus iſte Philoſophus, ad cujus aras non modò oculos, ſed & aures ſuas ſuſpendat ſtudioſa Juventus. *MEl:* Ita eſt: ſi è tholo tam innocenti penderent oculata hæc anathemata, non toties à DEO fierent anáthema: *maledictus, qui errare facit cæcum in itinere:* nam utrumque ſenſum, non niſi Innocentiæ victimas, ac Sapientiæ Miniſtros, Creator cupit. Latere nec cæcos Ethnicos potuit veritas tam oculata: hinc Minervæ, Virtutum Deæ, ac Scientiarum Præſidi oculos, aures Memoriæ conſecrabant, bene gnari, quòd ſi oculos dicarent Cupidini, excæcarentur; ſi Sirenibus aures, de interitu periclitarentur.

Deut. 27 v. 18.

LEUC: Ut video, nil utroque hoc ſenſu melius, ſi bene utaris: nil pernitioſius, ſi abutaris: pro Pharo Philoſophis ſerviunt, Pſeudo-Philoſophis pro Charybdi & Scylla. Age, ſi per te licet, ducamus jam parallelum, & uter alteri, in externa Republica ſenſuum præſtet, philoſophicâ trutinâ decidemus. *MEL:* Non diſplicet eruditum certamen: videbimus, an pro Monarchia, an pro Duumviratu ſuffragium ferat Peripatus: cujus tu patrocinium ſuſcipis? LEUC: Illius utique qui causâ cadere non recuſabit: nam ſub tali Cauſidico non poteſt non periclitari cauſa etiam optima. Quid quid ſit, de aure legi nuper non nulla, & à te ipſo accepi plurima: referam tibi nota, ut à te audiam ignota. Deciſionem litis quod attinet, tuum venerabor tribunal, ne contra Apollinem pronuntiando ſententiam, differenti de aure, longiores cum Myda fors creſcant aures.

Oculi Structura.

MEL: Oculos quod attinet eorúmque ſtupendam ſtructuram, partium varietatem prope incredibilem, proportionem, ſummo Naturæ ſtudio elaboratam, quivis, etiam luſcus, ſi videat,

deat, veluti totidem prodigia, meritò admiratur. Quam bellè thesaurus hic sinu duplice, velut cistâ osseâ, concluditur, ne periculo citra tutelam esset expositus! quàm securè tam à cilijs, quàm à palpebris, velut adductis valvis, defenditur! forma interior quàm affabrè concinnata! modica hominis portio est, & tamen major est toto homine: parva mundi particula est, & tamen æqualis est toti mundo: humores, quibus alluitur; tunicæ, quibus cingitur; nervi, quibus distenditur; musculi, quibus movetur; venæ, quibus alitur; arteriæ, quibus micat; spiritus, quibus subsultat, totidem miracula sunt. Quale miraculum est humor crystallinus? meretur hic tam illustre nomen, dum exæquat splendorem. Crystallinum sequitur vitreus: inseritur unus alteri, nec confunditur: amant se invicem, & se adjuvant, custos est humoris crystallini humor vitreus, & pene nutricius, hic humoris vitrei alumnus est, & pene filius. Utrique amabiles insidias tendit retina, utramque amanter capit, facítque, ne diffluant. Retinæ proxima est tunica uvea, eáque concava, ut humores ambiat; mollis, ne lædat; tenuis, ne opprimat; pellucida, ut, quod tegit, ostendat. Utramque irrigare debet humor aqueus, ne exarescant: ne motu perpetuo fatigentur, lenit aqua laborem: ne humor crystallinus à tunica cornea patiatur, interfluit aqueus, & vulnera excipit, quæ non sentit. Quid dicam de pupilla, nobilissima oculi parte & amabilissima? hæc pars oculi minima simul & maxima, hæc sedes amoris & majestatis: per hanc oculus amat, per hanc imperat, per hanc irascitur, per hanc miseretur, per hanc parcit, & punit. Quod admiratione dignissimum est, per hanc videmus. Aperit se oculus & mundum recipit: claudit se oculus, & mundum excludit. Satìs est, plura ad oculi dignitatem si cupis, ipso oculo explora oculum, mirabitur (quod mireris) is semetipsum, & nunquam satìs.

Auris fabrica. LEUC: Non inficior thavmaturgam oculi fabricam, modò Auri sua quoque concedas esse prodigia. Epitomen non immeritò dixerim, quàm ideò fabricavit Natura, ut in exigua aure, artifex maxima audiret. Artificium totum ostendit in parte: nam auriculam, quasi vestibulum elegans auri præfixit, ut ornaret: ex cartilagine, ne deflueret fœdiùs; non ex osse, ne sæpius frangeretur. In homine minor est, ut major sit pulchritu-

do:

do: conchæ figuram refert, ut ſcias, pretioſius quidpiam latitare ſub vili: ſemper aperta, ut agat excubias; hemiſphærica, ut ſonos colligat, quos hemiſphærium diſpergit. Quid de quaternis meatibus dicam? primus flexuoſo ſinu refringit aëris impetum, ne vehementiùs irruat: ſordes nutrit, ſed non niſi gratiâ puritatis: nam fovet internas, ut viſcoſitate ſua externas prohibeant. Foramen, cui *Oris petroſi* nomen, ſic meatum hunc claudit, ut tamen magìs magíſque aperiat, ad uſque *tympanum*; membranam intelligo, in qua ſubſiliunt voces, ſed ſine ſtrepitu, & tympanotribam agente impetu, gyrantur in turbinem, ſed ſine confuſione. A tergo ſi tympanum ſpectes, aperit ſpelæum, quod eſſe Cyclopicum, primo intuitu, diceres: nam adeſt malleus cum incude & ſtapede (tria oſſicula ſunt tympano annexa) quæ vocalem aërem tundunt, atque retundunt, nec tamen confundunt. Subin ſeſe aperit *Labyrinthus*, in quo tam mirabiles anfractus, ut Ariadnæ filum ipſe Theſeus peteret: tres præcipuè viſuntur conchæ, aëre plenæ, quæ velut per tubæ ſpiras ſonos agunt in circulum, ſicque recipiunt, ut receptos ulteriùs propagent. Pandit ſe denique meatus, retortus in cochleam, quem ideò, reor, *foramen cæcum* appellant, quòd non inveniat exitum: nam in nervum ſenſorium deſinit, in quo fieri auditionem ſuadet ratio, Anatomici judicant, Peripatetici confirmant.

MEL: Oculi fabricam oſtendi, ſed necdum in fabrica culmen perfectionis: quæ attuli, fundamenta ſunt potiùs, quibus nihil non paradoxum ſuperinſtruit Natura. De oculi objecto quid dicam? dicuntur tam multa, tam varia, ut, quid dicam, ignorem: ne tamen ſilentij tenebris involvam hoc Phœbi jubar, dicam pauca, ſed non pro foro, ut contentioſiùs lites decidam, ſed pro colloquio, ut de litibus te ad diſcurſum erudiam. Uniſona Sophorum omnium vox eſt: objectum oculi Lux eſt & Color. Sed audi, in quam diſſonos clamores hæc tandem deſinat harmonia. Qui ad Ariſtotelis organum modulantur, Lucem *qualitatem* eſſe pronuntiant, *à corpore luminoſo productam.* Pauca verba, myſteria plurima, quæ luce indigent, ut naturam lucis, magìs illuſtrent. *Qualitas* eſt, quæ ſubſtantiæ inſtar reflectitur: *abſoluta*, quæ tot radijs in pupillam confluentibus, non intenditur: *perfectiva* eſt, quæ tamen non penetrat opaca. *Qualitas* eſt, quæ tranſiens per plura media, in ipſo re- *Lux.*

fringitur

fringitur aëre: *absoluta*, quæ tamen respicit homogeneas partes, situm rectum, porósque, ut permeet: *perfectiva*, quæ tamen speculum causticum, utut diaphanum, transire nequit, quin sese colligat, & reflectatur. En! qualitatem mirabilem, quia *specialem*, nam ita tenet proprietates substantiæ, ut simul retineat qualitatis nomen: sic sequitur corporis, cui inhæret naturam, ut illam tamen non assequatur. Sed nec clariùs lucem illuminant, qui, plenis igniculorum effluvijs, sese dicunt à Cynthio illustrari: nam, cum Empedocle, lumen esse contendunt subtilissimam flammam, à corpore lucido quaquaversùm diffusam, & propagatam usque ad oculum. En! oppositam qualitati mirabili, non mirabilem minùs substantiam. *Substantia* est, quæ, qualitatis instar, propagatur sic *in instanti*, ut ad minimum sex milliones supra ducenta septuaginta octo milliarium millia emetiatur. *Substantia* est, quæ infinitis effluvijs, per septem & sexaginta jam sæcula, Phœbum minimè minuit, etsi diebus singulis, quantitatem emitteret, globo terraqueo æqualem. *Substantia* est, quæ occidente Phœbo, vel momento destruitur sine causa, vel latet in diaphano aëre, quin videatur. Taceo, quòd in decussationis minimo puncto, infiniti igniculi, omni ex hemisphærio confluant, quin confundantur, sese uniant, quin penetrentur, ulteriùs pergant, quin retardentur. Sileo innumeras pororum series citra obstaculum, rectissimas corpusculorum lineas citra impedimentum. Non comemoro, visionem nil fore, nisi titillationem merissimam, aliáque innumera, quæ Grimaldo Judice, *videntur tam dura, ut non nisi à robustissimo Struthionis stomacho possint concoqui.* Id ego sentio in hac lite, nil in Philosophia obscurius luce, quæ quò magìs elucidatur, eò majoribus involvitur tenebris.

Color. LEUC: Forsitan de colore certius feret Judicium Philosophia? *MEL:* Falleris: fatendum, quod res est: cum multis, qui tamen oculatos se credunt, judicamus ùt cæci; nam judicamus, non quod videmus, sed potiùs quod non videmus: colores permanentes videmus, & cum luce dicimus transeuntes. Percipe paradoxa judicia, quibus forum Philosophicum perstrepit. Clamant, quos Peripatetici spiritus animant, Color *Qualitas* est: ita Philosophus Veritatis interpres: sic unico verbo, litem longam decidunt Laconici. Sed reclamant illi, qui Veritati, non Philo-

Philoſopho Sacramentum dixiſſe ſe autumant: qualitatem hanc, illegitimam criminantur, quia incerti ſobolem parentis, obſcuris fotam cunis, nec niſi in Peripato adultam. Edicant enim, ſi *ſola attritione* marmor nigrum, abit in pulverem ſtabiliter candidum: ſi *ſola commixtione* coloris nigri cum albo, prodit ſtabilis cæſius: ſi *ſola liquatione* nix perdit albedinem: ſi *ſola agitatione* atramentum fit candidum, *ſoláque* atramenti *tincturâ* aqua colorem induit conſtanter nigrum: edicant, amabo, quæ cauſa productiva coloris novi, quæ deſtructiva antiqui? qualitatum temperiem fortè allegant, ſed fabuloſam, quia Protheam, utpote, quæ immutata ſæpe mutat colorem, id quod centum experientiæ ad oculum demonſtrant. Taceo difficultates, quibus qualitates qualitatibus augent, ut hiſce levis armaturæ ſubſidijs ſtipati, ſe ſe recipiant tutiùs, in ignorantiæ aſylon. At his glaucoma objicimus, & interim nobismet ipſis, obtrudimus forſan palpum. Quos hi, apertis oculis, non vident colores, nos etiam clauſis, palpare credimus in textura, quæ nunc in ſtrias depreſſa, nunc in conos erecta, jam lævigata in ſubtiliſſimas laminas, jam in ſphærulas gyrata, illapſæ lucis radios, aliter alitérque poſſit colligere, ac variare. Specioſum inventum, ſi tantum habet ſoliditatis, quantum ſplendoris. Id fatendum, quòd ſi Peripatus Democraticum tribunal appellet, communi plebeculæ ſenſu, causâ cadere fas eſt: nam non niſi apud Poëtas, *nox abſtulit atra colorem*, & quivis, etiam noctu, Europæos manere albos, Æthiopes nigros, aurum intra terræ viſcera eſſe fulvum, argentum in arca candidum judicabit. Sed *nimium ne crede colori*: falluntur perſæpe ſenſus, & fallunt, etiam ſemetipſos: oculi præſertim, quos oculatos ne leviter credas, niſi rationis lumine illuſtrentur. Nec illud in Peripato novum, quòd ſenſum, etiam communem, corrigat ratio, rationem inſtruant experimenta, quibus habemus, colorem ſtabilem, niſi mutatâ ſuperficie non mutari, texturíſque varijs, varios reſpondere colores; quæ conjunctio mutua, certis experientijs conteſtata, non obſcurum præbet indicium, colores à textura, veluti fundamento, non diſtingui, niſi ab illis, quibus volupe eſt, multiplicare Entia, abſque ſolido fundamento. Sed de coloribus ſatìs, quos exactiùs terendos tyronum circulis reſervamus.

Sonus. LEUC: Fateor: illustre est oculi objectum, vel solùm ideò, quia obscurum: mirabile, quia clarissimè videtur, nec intelligitur. Ecce! lux illuminat oculum, & intellectum obscurat: videmus colores, imò palpamus propemodum, & tamen Naturam non penetramus. Sed nec, objecto auris, sua desunt prodigia, quæ dum arrectis auribus capimus, minimè capimus. Quot non resonant de sono strepitus, de vocibus voces, de clamoribus clamores? qui ore Peripatetico loquuntur, more suo ad qualitates confugiunt, auxiliatrices non immeritò diceres, cùm in subsidium toties advocentur. Qui Atomismum sic reprobant, ne tamen penitùs aversentur, naturam soni constituunt in tremore, & impetu corpusculorum modificato. Bellum systema, nisi forsan nimiùm sese fundet in aëre: sic autem explicant, nî fallor. Collisio corporum mutua, in subjecto sonoro, sonum parit *primarium:* quem motum dicunt, non qualemcunque, sed certo modo modificatum: exprimunt hunc per tremores, & pressiones: per vim elasticam corporis, partiúmque interiorum, qua ex agitatione resultant vibrationes innumeræ, nunc acceleratæ, nunc retardatæ, nunc interruptæ per morulas. Subin hic tremor sese communicat vicino corpori: hinc sonus oritur *secundarius*, per quem vibrationes intelligunt, motúsque tremulos, undulationes, aërísque crispationes, aptas ad nervum acusticum agitandum: sive dein hæc propagatio accidat per vibratas aëris subtilioris particulas, usque ad aurem: sive fiat per communicationem impetûs homogenei, prout patet in aquæ circulis, injecto lapillo sese agglomerantibus. Hic denique tremor in auris concavum receptus, atque in membranam cochleæ effusus, per nervi acustici fibrillas, determinat animam ad eliciendas auditiones. Quòd si propagationis tam paradoxæ causam indages, *vim elasticam* aëris tensi, compresśiq; obtendent; quin & *tremorem* corporum solidorum, *motúmq;* aëris externi, ad aurem usque continuati, mox allegabunt. Si interponas obstacula, indagando, qua ratione crispationes & undulationes tam variæ, permeare possint invariatæ? hærebunt paululùm ad hunc nodum, quem quia extricare vel nolunt, vel nequeunt, Peripato solvendum relinquunt, qui & ipse in qualitatis suæ vehiculo, non impendiò minorem sentit difficultatem.

MEL:

MEL: Assequeris Authorum mentem, qui post multos de sono clamores, ravim dum sentiunt, tamen dissentiunt: habemus Hercle, cur miremur Naturam, quam etiam per aure loquentem non intelligimus, oculisque visam non penetramus. Pergo ad alia, quæ oculum comendant, prodigia. Vide quanta illius celeritas! momento ad Cœlum evolat, momento solem & stellas lustrat, momento se Cœlum insinuat, nec oculum implet: mirabiles sunt Cœlorum motus, sed velociùs non eunt orbes cœlestes, quamvìs impellantur ab Angelis: impellunt se ipsos oculi, & sistunt se; hoc libertatis est privilegium, sistere se posse & movere, gaudent libertate oculi, qua carent Cœli. Aperit sese oculus, & arboris umbrosæ speciem recipit impressam, quacum anima mox producit expressam, quam dicimus visionem. Hæc arboris visio, per nervos opticos, ad usque cerebrum propagat speciem impressam sui, organóq; sensûs interni, sive cerebro imprimit: hæc subin species unà cum anima cerebri, producit speciem aliam visionis, arborísq; visæ expressam, quam cognitionem, phantasma, appellant. Sed necdum satìs: phantasma, ubi animâ adjutrice, in sensitiva memoria, reliquit ideam sui, quam vocant, rememorativam materialem, sese cum intellectu jungit possibili, ipsámque generat intellectionem umbrosæ arboris. Intellectio, postquam cum anima produxit speciem rememorativam sui spiritualem, partiali virtute concurrit ad desiderium voluntatis, umbrâ fruendi frigidâ. Tandem, ut mysterium absolvam, volitio, relicta ideâ, sui rememorativâ, potentiæ motivæ imperat, ut voluntatis imperium exequatur, citatísq; pedibus hominem transferat, ad umbram arboris desideratam. En! quot negotia perficiantur sine negotio: momento peracta res est; imò tanta in cunctis celeritas, ut non notetur, hoc ipso, reor, prodigiosa, quia notari nequit. *Visio.*

LEUC: Mira quoque sono celeritas, sed non tanta: hanc tamen supplet intensio, quam inter paradoxa physica jure numerat Philosophia. Memini, à me visam ingentem Aulam, ab artificioso fornice celebrem: in oppositos angulos conversi Achates duo, sic invicem taciti colloquebantur, ut stantes in medio Zoili, nec verbulum audirent, nec intelligerent. Pavimenti medium si pede modico pulsares, tantus insonuit fragor, ac si tormentum bellicum exploderet hostilis furor. De natatore *Soni intensio.*

tore quodam, ex Panthoto Medico ipſe mihi narraveras, illum in campana, ùt vocant, urinatoria, infra aquas demiſſum, venatorium inflâſſe cornu, ſed ob immanem, ex omnibus campanæ punctis repulſum ſtrepitum, illicò vertigine & ſurditate correptum. Quid dicam de tubo acuſtico, qui etiam ſurdaſtris tympanum pulſat, ſopitúmque excitat auditum? quid de ſpeculi parabolici foco, in quem ſonori radij ſic concurrunt, ut ore eidem oppoſito, vocem reddat Stentoream? quid de ſpecubus, ciſternis, cavis Muſicæ inſtrumentis? quid de ſcalis in cochleam circumeuntibus, quid de tympano prope urbis mœnia pulſato? in quibus omnibus, mirabili naturæ ludo, ſic ſeſe voces intendunt, ut Auditorem, niſi Philoſophum, in ſtuporem meritò rapiant. Sed minora ſunt iſta, quàm ut moveant peritos Phyſicæ Cultores. Stagiritam cornu cujuſdam mentionem facere perhibent, quo inflato Pellæus Heros exercitum, Orbis domitorem, ad multa ſtadia diſperſum, ſive collegerit, ſive in aciem diſpoſitum ad triumphos ſic animârit, ac ſi ſingulos militum præſens alloqueretur. Sed fidem propemodum ſuperat Morlandi tuba, quam non niſi pro Fama confectam crederes, ut nempe glorioſum Authoris nomen, totum per orbem faciliùs ſic divulgaret. Tam prodigioſo artificio hæc tuba ſonum intendit, ut Architalaſſus ſua Imperia ad integram claſſem, abſque emiſſarijs lembis, in momento diffunderet: ut civitas, preſſa obſidione, amicum exercitum, de maturandis ſuppetijs, per ſigna ſubitò edoceret, cujus inſigne ſpecimen dedit ultima urbis Tanger, in Africa ſitæ, obſidio, ubi reſciſſo ab hoſtibus vallo, cùm intercluſus in urbem eſſet nuntijs aditus, uterque tam valli, quàm munimenti Præfectus, per ejuſmodi tubas, de ferendo ſubſidio, ejúſque modo & tempore colloquebantur, & quidem idiomate Anglico, à Mauris hoſtibus non intellecto. Sed hìc nondum ſeſe finit utilitas: cape tubam Morlandicam, & unius litui, eidem inſerti, clangore imminentem exercitum ſimulabis: modico ſclopo, intra illius cavitatem exonerato, tormenta bellica æmulaberis. Infla hunc lituum, & diſperſa inter procellas navigia contra naufragium: militum cuneos, in tenebris palantes, contra hoſtiles aſſultus, conſilio & ope tutus, præmunies. Imò utilitati neque deeſt jucunditas: plures ejuſmodi tubas inflare ſimul ſi jubeas, Martialem muſicam, è diſſitis locorum interval-

in l. de Secretis ad Alex.

tervallis, phonaſco nullo comparente, in campo libero adornabis. Si altiore è ſpecula, fraudis ſive ignarum, ſive immemorem, curſum ſiſtere jubeas, voce quaſi cœlitùs delapsâ, ad meliorem frugem animabis attonitum, joco ſerio, ſi non invitum. Hæc omnia velut prodigia, cùm ſtupet rudior popellus, ridet Philoſophus: ſcit enim cauſam, ſoni ſcilicet intenſionem, ortam ab aëris reflexione: nam cùm ſonus diffundatur in ſphæram, in ejusmodi machinis ad ſingula latera alliſus, vocali radio dupliciter flagellat aurem, directo ſimul & reflexo: quid ergo mirum, ſi vis conjuncta ſonum efficiat fortiorem? hinc è contrario muri periſtromatis tecti obtundunt voces, pluviæ & nives campanarum clangorem minuunt; planities libero aëri expoſita, reciprocos ſonos nunquam progenerat, & frequens auditor contentam declamantis vocem propè elidit: quia nempe ſonus, his objectis, vel langueſcens, vel omninò abſorptus, ampliùs reflecti nequit.

MEL: Reflexè tu iſta, nî fallor: oculum intendis deprimere, quia ſonum tam artificiosè intendis. Sed recurris ad machinam. Quòd ſi ab artefactis laudari oculus poſſit, hydraulicum aſpice ſyphonem, dabit iſte ſpectaculum Cœlo dignum. Iridem de Cœlo lapſam, in arcum imbrificum, ipſa Juno ſtupeſceret, adeò mira colorum varietas oculum extra oculum rapit. Quid dicam de microſcopio? nil in iſto reperitur exiguum, præter nomen & molem: nam nil tam exiguum, quod non reddat eximium: nil tam parvum, quod oculo non exhibeat magnum: nil in natura eſt tam occultum, quod non faciat oculatis apertum: ipſe oculus cæcus foret, niſi duce microſcopio uteretur. Certè naturam inviſibilem hactenus, viſibilem reddidit, dúmque prodidit, fecit mirabilem, in ipſa fidum proditione. Sed nihil mirabilius fecit ſe ipſo: maximum in minimo: nam objectum vigeſies millies majus facit ſe ipſo: format Elephantem ex muſca; pulices reddit monſtra, dum monſtrat; motum ſiſtoles in pulice exhibet, ſanguiníſque in venis curſum: imò illo vides ſpirantem, & reſpirantem: quòd ſi tubulum auri aptare poſſes, ùt oculo, fors tuſſientem quoque audires. Miras profectò experientias legimus, quæ fidem non facerent, niſi fidem illis facerent Authores, omni fide digniſſimi. Sturmio hoc divinum inventum oſtendit in ovulo erucæ, omnes corpuſculi partes: has ipſas Malpigio in

ovi ſaliente puncto: Harvæo in fœtu humano, etſi formicam magnitudine non exceſſiſſet. Armato ejuſmodi oculo deprehendit de Lanis vermiculos adeò tenues, ut eorum milliones viginti ſeptem, granulum tritici vix æquarent, quorum totidem pedes, ſi in unum colligeres, craſſitiem fili ſerici, etiam ſubtilioris, non ſuperarent. Imò Caſſato ſi fides, particula caſei in exiles adeò vermiculos eſt reſoluta, ut primò armatum etiam oculum fugerint; ſed ubi, calore ſolis, animati ſe moverant, tunc enimverò exercitum deprehendit, cujus numerum innumerabilem nec Cyrus ipſemet iniviſſet. Et quæ prodigia de teleſcopio memorem? oculum in Cœlos attollit, & ſidera ad oculum detrahit: Cœlum à celando fruſtrà jam dicimus, nam, teleſcopio invento, nihil amplius mortales celat. Fruſtrà in remotiſſimis ſpatijs abſcondit ſeſe Saturnus: nullum illi jam Latium ſupereſt ad latendum: emiſſarijs vitreis à fuga retrahitur, unà cum ſatellitio, quod tamdiu callidus celârat Senex. Fruſtrà gloriatur jam Jupiter, ſua eſſe ſecreta ſibi, quæ nec Junoni leviter in aurem: nec ipſam Dyphteram ſat tutam ſentit & tectam, poſtquam exploratore oculo detecta in faſcijs; poſtquam per ſuos Comites ſe quoque proditum ſentit, & ſtupet. Mars ipſe armatum formidat oculum, nam technas in umbone ſcit obſervatas: imò nec tutam ampliùs novit conjunctionem cum Venere, niſi iteratis ludibrijs, per ipſos homines, velit exſibilari. Mercurius quoque jam fugit lucem, & in hominum conſpectu rarus comparet, ſcit nempe ſuos clariſſimè exploratos errores: nec tuta novit jam eſſe furta, ubi in ſpeculo noctes excubat oculus, ſat oculatus, quia vitreus; ſat vigil, quia potiùs in Argo centum, quàm hic unicus ſopiretur. Nec ſplendente fuco, ſat tegit nævos pallida Cynthia: nec ſcintillantibus radijs ſat cornua jam occultat gippoſa Venus. Phœbus ipſe tot ſæculis non tam illuxiſſe, quàm illuſiſſe Mundo convincitur, dum aureo purpuriſſo ſic nequit jam maculas tegere, ne detegantur, nunquam clarior mundo viſus, quàm in maculis, nunquam magìs illuminatus, quàm ubi teleſcopium ſplendores nimios non nihil fregit, & obſcuravit. Quid multis? oculum Deorum arbitrum facit hæc machina: ſtationes luſtrat, conjunctiones obſervat, explorat diſſidia: retrogrados ſignat, notat abſentes, venientes præoccupat. Stupeſce Antiquitas, plus oculus jam ſcit de Dijs, quàm

tui

tui de oculo ſciant Dij. Ejuſmodi machinam ſi habuiſſent Gigantes, montes montibus non accumulâſſent: in ſilentio aſcendiſſent Cœlos, ne notarentur: Jovis fulmina exploràſſent, ne ferirentur: ſtratagemate vitreo decepiſſent Deos, ne fugerent: tubis opticis, veluti totidem tormentis, expugnâſſent Cœlum, ne expugnati Cœlo dejicerentur & interirent. Verbo: tam mirabile eſt hoc inventum, ut ipſa quoque inventio fuerit pene miraculum: nam debetur partim Fortunæ, partim Hollandi cujuſdam Ingenio, qui circa annum milleſimum ſexcenteſimum octavum, cùm una manu lentem teneret convexam, alterâ vitrum concavum oculo applicaret, improvisò notavit, apparentem objecti magnitudinem ingenti augmento excreſcere. Sed hæc rudimenta ſolummodo, quia ſat rudia, niſi illa ad opticæ leges Philoſophia perpoliviſſet. Debetur hæc gloria Galilæo de Galilæis, quem Academia Florentiæ ab ingenio Aquilam, ab oculo Lincem eſt admirata; utpote qui tubis opticis effecit, ut oculi pupilla, plùs quàm cryſtallina Archimedis ſphæra, omnes aſtrorum motus, ſola jam circumferret. Celebret ſeculum decimum quintum Columbos, qui novum Orbem; plus celebrat decimum ſeptimum Galilæos, qui in firmamento tot novos Orbes invenerat, quot in Galaxia, Orione, & Pleiadibus nova ſidera, centies ſpectabili hoc Mundo majora, detexiſſe ſe gloriatur.

LEUC: Neſcio, an teleſcopium oculo, an teleſcopio oculum magìs illuſtres: ſed ſeponamus paululùm machinas, & apparebit, num oculo, vel auri Natura plures delicias. Echo è latebris prodeat, fugitiva Nympha, ſéque judicandam ſiſtat ad Philoſophicum tribunal. Quid de hujus natura & indole? quid de origine, & natalibus memorem? illius ectypon adumbrare ſi tentem, notâ dicacitate, quod quondam pictori, mihi oggeret forſan Satyricon.

Vane, quid affectas faciem mihi pingere, Pictor, *Auſonius Epig. 11.*
Ignotámque oculis ſollicitare Deam?
Aëris & linguæ ſum filia: Mater inanis
Judicij, vocem quæ ſine mente gero:
Extremos pereunte modos à fine reducens
Ludificata ſequor verba aliena modis:
Auribus in veſtris habito penetrabilis Echo,
Et ſi vis ſimilem pingere, pinge ſonum.

ipſamet

Ipſamet de ſe annuntiet, de ſuo ſtemmate reſpondeat quæſita: námque ſat eſt vocalis, ut loqui poſſit; ſat garrula, ut loqui velit. Et ecce! quàm ænigmaticâ locorum mixturâ ſuam ipſa ſibi effigiem. *Echo.* *Genealogiam meam,* ſi quæritis, pro matre agnoſco linguam, pro patre Jovem aëreum, aurem pro obſtetrice, pro incunabulis fauces, pro nutricibus pulmones. Illud malum eſt, quòd caream tutore, licèt pupilla: nam cùm me parturiunt labia, fugant: cùm me recipiunt aures, extinguunt. Hinc vix nata, denaſcor denuò, nec eſt ſpatium vitæ majus, quàm quantum itineris à faucibus eſt ad aures. *Nomen* ſi indagatis, *reſonantiam* Latini, *filiam vocis* Hebræi me nominant. Alij *jocoſam* me dicunt *imaginem:* alij montium incolam, ſermonis nuntiam, loquacem auram, animam ſaxorum, ſororem ſuſpirij, ſylvarum oraculum appellant. *Hor. l. 2. ode. 12.* *Studia* ſi inquiritis, fateor nulla ſunt, & tamen adeò ſum erudita, ut omnes linguas loquar, atque intelligam: adeò ingenioſa, ut quidquid ſemel audivi, didicerim, parata toties reſpondere, quoties quis paratus eſt quærere. Elinguis ſum fateor, nec tamen incapax ad loquendum: nam muta montium culmina ſic loqui me docuêre elinguem, ut novo miraculo voces reddam ſæpiùs mortuas, ſemel vivas, ſibi ſuperſtites, & hæredes ſui, quæ inflexis ſaxorum ſcrobibus, veluti tumulis, clauduntur, ut iterum naſci poſſint infeliciore ortu, quàm funere. Muta ſum, fateor, & tamen loquaces adeò reddo lucos, ut vocales Dodonæ quercus, fatidicúmque nemus præ ſtupore mutum jam torpeat, & conticeſcat. *Formam* nôſſe ſi cupitis, ſine forma eſt, neque tamen deformis: nam Nympha ſum, ſed ſine corpore; imago, ſed ſine facie; anima, ſed ſine vita; unica & tamen ſæpiùs multiplex; vox ipſa & ſimulacrum vocis, ſermo verus & tamen pictus, non alia artifice, quàm me ipſa. Quòd ſi *indolem* inveſtigetis, volare ſoleo ſine pennis, ſine ore loqui, ſine auribus auſcultare: ſæpe minitor, ſed abſque cholera: ſæpe amanter blandior, ſed abſque corde: ſæpe ratiocinor, ſed abſque mente: promitto multa, nihil obſervo: nil volens, poſtulo, tota vox, & vocem non habeo: eadem ſum diverſa: nunc criſpata in modulos, aures mulceo: nunc vehementiùs intenſa, terreo: nunc fracta emollio: ubi vitam non habeo, operor, ubi operor, non vivo: ſtans in ore in plura loca diffugio: habito ibi, ubi non ſum: in vicinia moror, & loco

careo:

careo: sæpe per transitum ausculto, & ultima furor clamantis verba: hinc sermone malè accepto, pejùs mutilato, pessiméque inverso sæpe ludere suevi, atque illudere. *Casus vitæ* si scire est animus, innumeris sum subjecta: nam sæpe incido in cavernas, nunc rupibus allidor, nunc per saxa præcipitor: sed quæ mea est in isthac infelicitate felicitas: cùm inter silices confracta corruo, illæsa surgo: cùm intet petras percussa quatior, nil incommodi patior: cùm cautibus truncata dissilio, integra tamen permaneo: imò, fractis inter scopulos viribus, resumo vires: inter saxa dum morior, orior, & in tot casibus nunquam penitùs concido, sed rediviva semper per iteratam surgo anastasin. *De Virtutibus* rationem si petitis, non me laudo: virtutem etsi nullam haberem, saltem facerent Zoili, ut haberem tot inter opprobria patientiam. Nunc *garrulam* calumniantur, utut loquar nunquam, nisi quæsita: *protervam* dicunt, etsi fari nunquam audeam prima: *vagabundam* asserunt, utut latebras amem, nec nisi solitaria degam in speluncis: *impudentem* proclamant, etsi nullum unquam aspiciam, nec sim unquam ab ullo visa: *tetricam* criminantur, licèt ludibundum naturæ jocum, jocantémque ludum, nunquam non satagam, mortalibus me exhibere: taceo scommata, quibus me exsibilant veluti strepitum volantem, fragilémque ventorum prædam: quibus me contemptim exsufflant veluti nubem instabilem, levem ventum, inanem flatum, umbram, & nihilum. Hæc sileo, nam dudum assuevi ludibrijs; his meam debeo metamorphosin: nam *vidi, arsi, flevi, tristémque heu fata! repulsam spreta tuli, sum nunc vox, sonus, aura, nihil.* Fecit ergo contemptus, ut sim, quæ sum: absit jactantia (nam more meo relata refero) *Miraculum naturæ:* non ergo faciet contemptus, ut ne miraculum perseverem.

Sanazar.

Plin. l. 36. c. 15.

MEL: Facit Echo ex nihilo aliquid, hoc ipso reor, quòd, Authore Plinio, sese faciat miraculum naturæ. Nec ego huic nihilo nihil concesserim: prodigiosum adeò fateor, ut illo nil mirabilius habeant aures. Percepimus, quid Echo sentiat de se ipsa, judicio philosophico jam decidemus, de illa quid sentiamus. Si in pugnum contrahimus, quæ illa, Nympharum more, per longiorem paraphrasin, apparebit, nil aliud esse, nisi *Sonum reflexum, vocem reciprocam, & repercussam.* Sed qua ratione, quibúsque circumstantijs reflectatur hic sonus, *adeò est incognitum,*

nitum, inquit curiosissimus Phonurgiæ Interpres, *ut quidquam aliud.* Fatetur ipsemet, quòd miris artibus fugitivam Nympham conatus sit sistere, sed incassum: nemorum abdita lustravit, vallium ima, & summa montium est perscrutatus, nihil non intentatum reliquit, sed in vanum. Nam ùt de se ipsemet: *dum eam persequor fugit: dum fugio persequitur: dum blandè loquor, blandè eludit: dum valde clamo, quasi, assectis sibi vocibus adscitis, voces congeminat, cedere nescia: subinde veluti indignabunda, responsum aversa, subterfugit, nonnunquam ad unum verbum, garrulitate penitùs insolenti, decem alia refundit: hac varietate sæpe illusus, nunc cantibus, nunc instrumentis musicis fugacissimam sistere, modisque omnibus placare conatus sum; sed illa sylvis assueta, cicurari nescia, conatus omnes elusit.* Sic ille: en vagam indolem! citiùs credo Mercurium figeres, quàm hanc Deam: sed fugitiva licèt, & omni Partho velocior, Philosophiæ tamen oculos fugere nequit, atque effugere: detegit ista nativis latebris tectam, & eruit proprietates, utut in imis absconditas cavernis. Nam à Philosopho edocta, constanter tenet, quòd Echo tunc animetur, cùm sonus incurrit in corpus læve & concavum, ubi, pilæ instar repulsus, resilit in aurem: ex quo sua sponte jam fluunt conditiones, quas respicit 1.mò quidem corpus oppositum debet esse, ad sonum ejúsve species remittendas, *idoneum* 2.dò *concavum*, ut sonum colligat: *phonocampticum* seu reflexivum, & si Conimbricensibus fides, aliquo modo politum: requitur 3.iò certa distantia, in qua determinanda ipsimet Authores inter sese longissimè distant.

Kircher. l.1. & l. 9. p. 4. Musurg. univers.

l.2.de an: c. 8.text. 80.

LEUC: Est unum & alterum erotema, quod mihi scrupulum: id proponere si per te liceat, aurem commodabo, velut ad oraculum Delphicum. Quid causæ subest, quòd Echo plerumque non nisi perfida sit verborum interpres, cùm non referat, nisi voces aut mutilatas, aut in ultimis syllabis inversas, & imperfectas? si clames: *tace Nympha, tecum non colloquar:* dicacula reponet *loquar.* Fuit Echo polyphona, quæ in eodem loco stanti, continuò aliter, alitérque respondit: si clamâsses; tibi verò grates reponam quo *clamore*? mox respondisset *amore, more, ore, re.* *MEL:* Ita est: ordinariâ lege corrumpit verba, nec nisi ultimis syllabis inhiat pantomima. Ea forsan est ratio, quòd sonus ex labili, quia aërea indole, per partes continuò dilabatur:

labatur: quid ergò mirum, quòd non niſi ultimæ ſyllabæ, maligno fato ſuperſtites, redeant ad Authorem? adde, quòd priores ſyllabas turbare ſoleant poſteriores, adeóque expeditus non niſi ultimis pateat regreſſus, quæ proin ſe ipſis juniores, ſed magìs fractæ, nota ſpatia relegunt, & jam ſemimortuæ auribus illabuntur, veluti in cunabulis tumulum quæſituræ, cùm puduiſſet extra patriam ſepeliri.

LEUC: Ut quid igitur Echo, quaſi ſuæ ipſamet pertæſa perfidiæ, ſubin integros reddit ſonos, ſubin tetrica omninò ſtupet & obmuteſcit? nota ſunt mœnia Cadurci, ad fluminis Olthi ripam, in quibus Echo, urbem aliàs exoſa, præter naturæ indolem, tam pervium ſibi ſolium erexit, ut ad Majeſtatis prodigioſæ alloquium neminem non admittat. Neutiquam hìc balbutiens, dimidiatas deglutit voces, ſed pleno ore, reddit omninò integras, & clariores quidem, magísque, quàm ipſa receperat, articulatas. Imò periodos integras, Muſicæ longiores concentus eodem ordine repetit, ut ne unicam quidem ſyllabam hæſitando corrumpat. *MEL:* Nullum hoc in puncto myſterium: perfectiùs reſpondet Echo, cùm in phonocamptico corpore, meliùs correſpondent requiſitæ ſuperiùs conditiones. Fac enim adſint in gradu mediocri, loquetur Echo, ſed moroſa, nec niſi dimidiata verborum funera, referet ad aurem: quòd ſi in gradu perfecto ſimul concurrant, ſine ore oris vincet miracula, loquetur expedita, ſéque vel ex ultimis verbulis, probabit Nympham, hoc eſt litigioſam, quæ nunquam tacebit prima: garrulam, quæ multa ad linguam, nihil ad limam: improvidam, quæ quidquid venit in buccam, ſine mente effutit, nihílq; conſiderat: verbo fœminam, ad cujus gerras tu citiùs audiendo, quàm illa loquendo defatigabitur. Confirmat muliebrem genium, in obſervantijs ſuis ſuperſtitioſa religio: unica ſi deſit conditio, obſtinata tacet, ut ex Pythagora citiùs ſatyram, quàm ab illa verbulum: hinc ſi objectum aſperius, vel etiam mollius; ſi hiatibus abundet, ſonum non repetit, ſed diſpergit: imò ſi loci commoditas ceſſet, ceſſat & ipſa, ac in ſpeluncis vivere mavult deſerta, quàm in ædificijs erectis incommoda. Illud prorſus fœmineum, quod conſtanter inconſtans, ſibíque ſemper diſſimilis: mutatur ad locum, nam in iſto mutilat voces, in illo multiplicat: variatur ad tempora, nam

observata, quod quæ de die solummodo septies, de nocte bis septies repetat, ob aëris nocturni tranquillitatem: deprehensa est alia manè, alia vesperi, Prothei in morem. Imò vento quolibet vertitur: Romæ Boreâ flante resumit vires, flaccescit spirante Austro: humoribus regitur, nam cadentibus pluvijs, nivibúsque obtusa & melancholica, post nubila splendente Phœbo mox alacrior resonat: verbo, si Lunaticam dicas, dicis quod res est, nam mutabilior Lunâ, Vertumno levior, in singulas sese variat anni partes.

Kirch. phonurg. l. 1. sect. 1. prolus. 3.

LEUC: Agnovit quoque Lucretius Echûs muliebrem indolem, ex hoc præcipuè, quòd adeò subin loquacula, ut eandem vocem sæpe sæpius repetat:

Carus l. 4. de rer. nat.

Sex etiam, aut septem, loca vidi reddere voces,
Unam cùm jaceres: ita colles collibus ipsis
Verba repulsantes iterabant dicta referre.

Et verò in Ticini castro (Basilicæ Ducali hoc nomen est) ter decies vox eadem repercussa redit, adeò exactâ syllabarum omnium emphasi, ut multi non naturæ id esse opus, sed latentis dæmonis illusionem, sibi penitùs persuaderent. In villa agri Mediolanensis palatium visitur, non minùs oculo ab arte, quàm auri ab Echo mirificâ stupendum. Nam prospicit ex alto fenestra, per quam si vocem emittas, plùs quàm trigesies, novo semper prodigio, mortua simul & rediviva, attonitam relabitur in aurem. Sed adhuc sonantiùs præ dolore immugijt Mausolæum, quod defunctæ Cæciliæ ex vivo, vocalíque marmore erexerat Metellus: nam eo erat artificio constructum, ut plorantium ejulatus, & clamores, repetitáq; in hoc versu elogia, *semper honos, Noménque tuum,* Cæcilia, *laudésque manebunt,* in immensum sese multiplicarent, dum in defunctæ gloriosam memoriam duplex illa Hecatombe, ludíque funebres celebrabantur. Nec rupes illa silentio prætereunda, cujus artificio Abyssinos Popas sæpe legimus abusos. Hanc Natura in montibus Provinciæ Goyanæ eâ excavârat industriâ, ut voces in oppositæ rupis cacumine, demissiùs prolatas, Stentoreas redderet: clamantis verò sonos, in morem exercitûs, inter jubila tripudiantis, intenderet, ac multiplicaret. Simile spectaculum Vesuvius exhibet, Mons in Campania famosus, quia malè fumosus. Hinc, post

Kirch. Musurg. l. 1.

post exoneratum incendio ultimo craterem, per varios canales meantem undam, cum undâ voces, in vertice prolatas sic propagat ad ima, ut in radice, loquacem undam, vel redivivum in undis Narcissum, tibi colloqui jurares. Hinc audias, hoc in loco Pastorum colloquia, solâ naturæ garrulitate, licèt neminem videas, in vicinia existentem: cane unico, in vertice montis latrante, audias venationis integræ fremitus, adeò sonus, ab effossis canalibus interceptus, interditur, ac repercussus multiplicatur. Addo denique jocosum Carpati prodigium: Mons est in Hungaria celebris: in hujus Vertice si sclopum manualem explodas, vel tenuem dissolvas lapillum, mox strepitus, confracto baculo initio similis, per sylvas & valles sic circumfunditur, ut tormentorum fragorem, ac discurrentia fulmina referat, atque totius montis ruinam, cum innumeris vacillantibus saxis, tracturus videatur. En! ut cum Lucretio pariter finiam, quàm in multas voces *vox una repentè diffugiat?*

Quæ bene cùm videas, rationem reddere possis
Túque tibi, atque alijs, quo pacto per loca sola *l. c.*
Saxa pares formas verborum ex ordine reddant?

MEL: Duo sunt, quorum causas à Philosopho Lucretius petit: 1.um, unde polyphonismi echonici? 2.um, unde intensio illorum tanta? Echo sæpius multiplicata ex eo originem trahit, quòd vox semel repercussa, in alias & alias incidat cavitates, è quibus orta successivè reflexio eundem sonum reverberat sæpius ad aurem. Et hoc est mysterium illud, quod à Natura Ars didicit, Naturæ simia: hinc videas erectos in Ecclesijs choros, eo artificio, ut tres cantores id ipsum præstent, quod centum, magno psallentium commodo, majori ædificationis Ecclesiasticæ emolumento. Videas Principum aulas ita dispositas, ut etiam parietes sint auritæ; nam nihil dixeris tam demissè, quod altiùs in conclavi non percipiat Princeps. Videas acusticas fabricas, quæ hominum instar loquantur: Tubos quibus ad milliaria quinque Italica & alloquaris absentes, & absentium responsa intelligas, ut tamen stantes in intermedio arbitri nihil percipiant. Intensionem echonismi quod attinet, eandem pro causa reflexionem in tuba Morlandica allegâras: nec ego dissentio; id solùm

Kirch. l.1.phon. Cornaus.

ſum addo (quod ibidem , ne interrumperem diſcurſum , diſſimulabam) hanc reflexionem , cauſam unicam non eſſe, quia minimè ſufficientem : nam præter radios primigeniæ vocis reflexos , juvat plurimùm eorundem collectio , qua per impreſſum tubo impulſum phonicum, recto tramite exporrecti, ſphæram ſuæ activitatis, rectâ lineâ longiore compenſent. Demonſtrant hoc centum experientiæ: hinc ſi funiculo aures obſtruas, eóque ferreum inſtrumentum duro corpori allidas , ſonus ingens , Erfortianæ campanæ ſuppar , per criſpatum funiculum,
Pauſan. auditûs organo illabetur. Sic littus Ægæi maris ſonum cytharæ;
Laërt. mons oræ Quatomalenſi finitimus harmoniam pnevmatici organi æmulatur,ob variam è magnitudinis variæ cavernis,ortam aë-
Solin. ris reflexionem : ſic ob ſitûs ſinuoſi latebras fons Haleſinus quie-
c. 10. ſcit, ſi ſileas; ad cantum tibiæ ſubſultat, ſpumat, ac turgeſcens
Plin. l. 2. denique exundat. Sic ſi in ſpecum Dalmatici littoris projicias
c. 45. lapillum, orietur turbo: ſi in ſpeluncam illam Finlandiæ ani-
Olaus M. mal vivum præcipites , erumpet ſonus tam ſtupendæ virtutis ,
hiſt. gent. ut aſtantium aures ſuffocet , & veluti bombardæ ſtrepitu pro-
ſepten. ſtratos interimat, quod, Kirchero teſte, non niſi internæ ſpe-
l. 11. *c.* 4. cuum figuræ , quæ ſoni radios colligit, reflectítque, eſt adſcribendum. Sed infinitus ſim , ſi cuncta ſoni miracula animus ſit recenſere : ſufficiant iſta, quæ qui non ſtupet , eſt ſtupidus, quia ſurdus , cui fruſtrà tu fabulam.

LEUC: Gaudeo, quòd ipſemet agnoſcas prærogativam, quam ſupra oculum auris: nunquid Pæana huic meritò intonem? *MEL:* Si velis ante triumphum: næ tu, finitâ nondum luctâ, curules jam in Capitolium dirigis. Magna ſunt auri prodigia, ſed nec oculo deſunt majora. Sonum miraris in aure, in oculo ſtupeſce ſpecies. En! exeunt ab objectis, per aërem volitant, ſéque inſinuant ſenſibus: quot verba, tot paradoxa: ſi exeunt ab objectis, intra objecta debuerant naſci: at quo Parente? quo partu? qua obſtetrice in lucem exeunt? an ſunt pelliculæ objectorum? at quis eas abſtraxit? an imagines rerum? quis eas pinxit? an ſigilla? quis ſculpſit? an objectorum nuntij? quis emittit? ſi per aërem volitant, dic, quibus pennis? ſi impelluntur, quo impetu? ſi aſcendunt, qua levitate? ſi deſcendunt, qua gravitate? ſi rectà eunt, quo tramite? aërem implent, ſed quo modo? ſi plures ſimul, quàm ſubtiles? ſi permix-

tæ,

tæ, quàm exiles? ſi diviſæ, quàm tenues? ubique ſunt, nam ubique exhibent objectum: permixtæ, nec confuſæ; diviſæ & continuæ; ſejunctæ & unitæ. Nunc impelluntur à ventis, quin loco cedant: obruuntur à pluvijs, quin madeſiant: exuruntur à ſole, quin inflammentur. Nunc premuntur ab ingredientibus, nec opprimuntur: fugantur à currentibus, nec confunduntur: turbantur ab occurrentibus, nec perturbantur: nam in ipſa confuſione ordinem ſervant, ſuccedúntque partibus partes, totis totæ, mortuis redivivæ. Novas ſpecierum ſuppetias continuò ſubmittunt objecta, ſemper plena, nunquam exhauſta, ſuppetiæ ſuccedunt ſuppetijs, nec tot cladibus decreſcunt vires, nec minor eſt numerus poſt tot jacturas. Ut tamen tutiores ſe præſtent, per humores oculi natitant, & in retinæ latebris ſe occultant: ibi reſident ſine pondere, vagantur ſine ſtrepitu, compenetrantur ſine confuſione: oculum excitant ſine murmure; per eas videmus, nec illas cernimus; per illas ſentimus, nec cadunt ſub ſenſus: cadunt tamen ſub intellectum, ſed ita, ut propemodum illum vincant. Atque ideò inter Doctores oculatiſſimus Aquinas, *p.3.q.78. a.3.* hiſce ideis convictus, utpote tenuioribus, & à materiæ fæce liberioribus medijs, quibus oculus, functiones ſuas exercet, primatum inter ſenſus non immeritò huic ſenſui videtur deferre, atque adjudicare.

LEUC: Túne ad Angelici cortinam decides hanc litem? an ex ejus judicio feres ſententiam? *MEL:* Enimverò oportet, niſi tribus Anti-Cyris caput inſanabile geram: & eò quidem fidentiùs, quòd cum Angelico ſentiat Sophorum torrens. Veteres Pulchritudinis ſedem in oculo collocant, unde Antiquitatis laureati Flamines, Dearum formam celebraturi, non niſi ab oculo, veluti pulchritudinis animâ, ſumebant initium. Divinus Plato, *diviniſſimam partem* oculum appellat: cujus benefi, *Citat. à* cio in poſſeſſionem cognitionis philoſophicæ perveniſſet. In *Scarlat.* eandem ſententiam abit Philo, dum ait: *defluxit Philoſophia de Cælo in hominum animos, ſed oculis ſequeſtris deducta eſt in hoſpitium.* 1. & alibi *quod mens in animo, hoc in corpore oculus.* Orpheus *naturæ* *Hom.55.* *ſpeculum* nominat; Galenus *membrum divinum*, in cujus gratiam *in Joann.* conſtitutum ſit cerebrum. D. Chryſoſtomus 1. *membrorum no-* 2. *biliſſimum, corporis gubernatorem, microcoſmi Solem* pronuntiat. *l. 10.* D. denique Auguſtinus 2. *oculos inter ſenſus Principes* eſſe aſſerit, *Confeſſ.*

quorum *c. 35.*

quorum gratiâ Divinus Architectus prata floribus pinxerit, distinxerit colores, stabiliverit elementa, Cœlum ornârit sideribus, & hac pulchritudine variâ, ac pulchrâ varietate, spectabilem hanc Mundi machinam procreârit. Atque hanc ob causam pronuntiâsse crediderim Stagiritam, magìs à nobis diligi oculos, quia plura docent; scientiæ autem cupiditas omnibus sciatur esse congenita. Hinc ubi rem, in paucis nobis acceptam, paucis exprimere cupimus, cariorem ipsis oculis, vel ocellum nostrum compellamus. Nec à vero aberravit nominatissimus ille Sapientum Thales, palàm edicens, tantum esse oculos inter, atque aures discrimen, quantum veritatem inter & mendacium: omnibus quippe usitatum novimus, teste Seneca, ut ampliorem oculis fidem tribuamus, quàm auribus nimioperè fallacibus: ac licèt vera referant, segniùs tamen irritant animos demissa per aures, quàm quæ sunt oculis commissa fidelibus. Atque inde factum autumo, quòd natura auribus, quia vilioribus, humiliorem in capite stationem designârit, & famulorum instar, à latere incedere jusserit; visum verò, quia *Regem Sensuum*, teste Philone, in vultu, veluti regali solio, sublimârit. *l. de Abr.*

LEUC: Ingratam de auditu tu auribus cantilenam: nec deessent, quæ contra sententiam tam absolutam exciperent, Stagiritæ præprimis favor, qui auditum, testimonio publico, *Sensum disciplinæ* appellat: protestaretur Democritus, qui facto planè heroico, sibi oculos eruit, eum in finem, ut aptiorem se redderet Philosophiæ. Quia tamen, oculorum amore, excæcatum jam sentio Philosophiæ tribunal, ad Ethicum appellare compellor. Non ego hìc in medium afferam, centum in oculo maculas, quibus gloriosus adeò splendor hebetatur, si non penitùs obscuretur: non dicam, tam esse miserum, ut, cùm primùm aspicit lucem, mox effundatur in lacrymas, ac si calamitatem suam ipse agnosceret, & deploraret: non commemorabo tam esse delicatum, ut quavis festucâ, veluti lanceâ; quovis pulvisculo, radióque solis intensiore, veluti spiculo, vulneretur: tam es-
1. se timidum, ut ad umbram periculi nictitando sese abscondat,
Vegezius. 1. *primúsque* omnium *in pugna vincatur.* Tam imbellem, ut Gale-
2. nus 2. ultra centum infirmitates enumeret, quibus subjicitur:
n introduct: observ. tam denique fragilem & caducum, ut omnium primus in morte languescat, & extinguatur. Hæc prætereo cuncta, non enim

mens

mens eſt ex oculi maculis, auribus emendicare ſplendorem: pro auditûs defenſione allegâſſe ſufficiat palmare gentium Apoſtoli teſtimonium, quo mundo atteſtante aſſeruit, perfectæ felicitatis noſtræ fundamentum & originem haberi ab auribus, eas eſſe virtutis omnium primæ radicem, illius nempe virtutis, ſine qua impoſſibile eſt placere DEO: nam *fides eſt ex auditu.* *Rom.* 10.
Capiantur oculi Phœbi luciditiſſimis radijs, at excellentius lumen *v.* 17.
per aures illabitur: res præſentes oculi mirentur, per fidem auribus exceptam, futura quoque penetramus: coloribus delectentur oculi variegatis, ac cæruleo Cœlorum aſpectu: at aurium ſubſidio, ſic mentis acies, ac fides roboratur, ut, eâ illuſtrante, ſaltem in ænigmate contemplemur DEUM, nullo corporis oculo ſpectabilem; ut æterna gaudia, ut profundiſſimum damnatorum carcerem, aliáque myſteria, cæteroquin obſcuriſſima, ſi non clarè, indubitatè tamen perſcrutemur. Jam verò, quæ malorum excogitari ſeries poterit, quam non contexere ſoleat par unicum oculorum? *vidit* Mulierum prima *pulchrum oculis pomum:* & quia vidit, ſerpentis invidiâ periît: aperuit oculorum *feneſtras*, & ſtatim *intravit mors*, ac per omnes homines pertran- *Jerem.* 9
ſivit: en! lamentabilem caſum, ſupra quem Mellifluus aculeatam apoſtrophen: *quid tuam mortem tam intentè intueris? quid ſpectare libet, quod manducare non licet? etſi aſpicere culpa non eſt, culpæ tamen occaſio eſt:* en! *ſerpens porrigit pomum, & ſurripit Paradiſum.* Quid, amabo, in cauſa eſt, quod Divinus Pſaltes, & DEO & homini fidem tam perfidè ruperit, niſi oculus? dicere poterat: *ùt vidi, ùt perij, ùt me malus abſtulit error:* quem in errorem bellè D. Baſilius: *ipſis Juſti oculis uſus eſt diabolus pro telo, & momento à via virtutis abreptum deturbavit in præceps.* Quid igitur mi- *Seleuc.*
rum, quòd Seleucus Locrenſium Legislator adulteris evelli ocu- *or.* 17.
los juſſerit, *tanquam Duces & raptores ad culpam?* quid mirum, quòd illos Salvianus *naturales animæ cuniculos* appellârit, qui unicâ ſcintillâ laſcivi intuitûs incendantur, ſtragémque edant, nullis lacrymis reſtinguendam. Quid mirum, quòd Seneca chriſtianè omninò dixerit, *oculos ſcelerum omnium Duces, & irritamenta ma-* *l. 2. de*
lorum, ut ipſa jam cæcitas, eſſe *pars Innocentiæ* credatur, ſuffragan- *Provid.*
te Clarevallenſium Abbate Petro, qui perdito, vi morbi, oculorum uno, gratias agebat Numini, quòd *unum ex hoſtibus perdidiſſet.* Quid de ſpectaculis dicam, quæ ubi maximè comica, per

oculum fiunt maximè tragica, nam in ferali cataſtrophe plerumque inſonat lamentatio Jeremiæ: *oculus meus deprædatus eſt animam meam.* Quid dicam de peſtilentibus libris? ſatìs dixi, ſi partus dixero, patre diabolo dignos, æterníſque illuſtrandos incendijs. quid de laſcivis archetypis? faciunt hæc ex oculis Baſiliſcos, de quibus Paoletus, *quòd quæcunque viſa inficiant, ſolóque aſpectu necent, imò ſe ipſos proprio viſu interimant.* Liceat jam reſolvere erotema illud Eccleſiaſtici: *nequius oculò quid creatum eſt?* audacter in Orbem declamo: *nihil.*

Thren. 3. *Serm.* 3. *de purif. B. V.* *c.* 31.

MEL: Næ tu Argô es oculatior in oculi probra: multa coacervas; pauca, quæ oculum tangunt, plura, quæ abuſum oculi feriunt. Et ego oculum damno, malè oculatum, cupióque, probóque oculum prudenter cæcum. Aloyſium oculis ſuis ophtalmicum eligat juventus: diſcat clauſis oculis bene videre, Sophi hujus exemplo: acutum in illo viſum mirantur Cœleſtes Aquilæ, & tamen tam erat cæcus, ut in Aulæ Gynæceo fœminam nullam, nec propriam quoque matrem unquam aſpexerit: tam cæcus, ut in triclinio neſciret illius ſedem, quem tamen præ reliquis jure ſemper ſuſpexit. Et nihilominùs tam erat oculatus, ut oculorum Evergetam, etiam poſt mortem, centoculum probent Aræ. Admirentur ſaltem adoleſcentes, ſi minùs imitentur illam Partheniam columbam, quæ ubi cerneret procum, oculorum ſuorum ſplendore, Cupidinis inſtar, jam excæcatum, ſibi oculos eruit, erutóſque transmiſit cæco, opportunum collyrion, nam quod oculi fecerant vulnus, curârunt, ſuáque cæcitate meliorem cæco dedêre viſum. Id cuperem, ut ab exemplo generoſæ Aquilæ (D. Aquilinum intelligo, Ebroicenſem Epiſcopum) non degenerarent lippientes pulli. Hic fortè incidens in illa verba: *ſi oculus ſcandalizat te, erue eum:* factus eſt Cœlo ſupplex, ut ſi ſcopulum prævideret in oculo, excæcaret. Res mira! continuò pro reverentia eſt exauditus: uno miraculo excæcatus, ut extra Eccleſiam cerneret omninò nihil: altero ſic viſum retinuit, ut ritè Epiſcopali munere fungeretur. En! fatum cunctis optandum, quo ſimus cæci ad profana, oculati ad ſacra; quo ſic oculi ſentiamus emolumenta, ut detrimenta timere non debeamus. Quòd ſi aulæa, Cyprijs lituris oblita, ſeſe oculis ingerant, Regium Ludovici XIII. exemplum ſequere. Hic invitatus à Procere, conclave vix ingreſ-

Soph. pr. Spir. c. 60

ſus, regreſſus eſt denuò: cauſam quærenti Nobili, hæc ille verba, Laconicâ cedro digniſſima: *duc ad locum, ubi oculos aperire poſſim*: acutè inſinuans Gallica lilia, etiam pictos, è quibus quondam prodierant, formidare bufones. Venenatos librorum partus quod attinet, ſapiens ab inſipiente conſilium capiat Juventus: en! quid in arte Magiſter:

Eloquar invitus: teneros ne tange Poëtas;
Submoveo dotes impius ipſe meas.

Imitetur factum Sophi illius heroicum, qui amore Partheniæ Matris, cùm laceràſſet centonem Tibulli putidum, factus ex impio pius, ex pio Religioſus, ex Religioſo denique Sanctus: avaros non nimiùm, ſi Cœlum emere nolumus papyri fruſtis. Et quia commune Juventæ vitium eſt, oculi glaucoma, juvat ex Theologia Sandæi medica medicamen apponere. Recipe: ficulnei perizomatis Evæ folium unum: ſtatuæ ſalis Uxoris Loth grana quinque; plantaginis, à Dina Sichimis collectæ, manipulos duos: lacrymarum Davidis uncias tres: in mortario cordis contunde, piſtillo crucis, inter tundendum influant lacrymæ tuæ, ut melior ſit compoſitio: fiat faſciola, ex linteo, quo Chriſti velata ſunt lumina, dictóque collyrio oculi oblinantur, ſimúlque fœdus cum oculis percute, ut ne quidem de virgine cogites, nec unquam videas vanitatem. Recipe: probatum eſt.

Auri-gemma. p. 2. f. 112.

l. 3. com. 23.

LEUC: Enimverò, occipite toto aſſentior, oculum, ejusmodi collyrio emendatum, ſua ab erudito Orbe mereri encomia: ſed oculus non eſt, quia cæcus: laudo ophtalmicos Aloyſio ſuppares, oculos non laudo: manent illi in laſcivo *amore Duces*, & cruces: *Cupidinis Sedes, Veneris latebræ, impudici Cordis nuntij*, minimè pudici: quod dixi, dixi: *nequius oculo creatum nihil.* *MEL:* Næ tu pertinaciter extra rhombum: ſi errorem tuum non vides in oculo, ſaltem percipe in aure. En! tuam arguendi aſſumo methodum. Quid nequius creatum eſt aure? id ego affirmans affirmo, quódque in aure audis de aure, prædica ſuper tecta, Innocentiam, plerumque primò in auribus naufragam. Cæcum finxêre Cupidinem Poëtæ, ſat nocivum rati, ſi loqui poſſet: cùm quot ſpuat ex ore verba, tot jaciat ſpicula. Hoc agnovêre D. Athanaſij tempora, quibus ait, Chriſtianos à ſolutiore verbulo, velut à morſu Ptiæ abhorruiſſe: hæc ſer-

Propert. Philoſtr. Aug.

P 2 pens

pens est contagiosi adeò toxici, ut solo halitu necet, excæcet sputo, morsu, venenatâ veluti sagittâ ictos, derepentè interimat. Illud mirum, quòd vulneret, quin videas cicatricem; quòd lethaliter sauciet, quin sentias dolorem: contabescis hilariter, delectabiliter exspiras. En! ectypon lascivæ vocis: sed nempe veteri penicillo est adumbratum. Alia vivimus tempora, quibus, quæ Proavi horruêre, ùt aspides, animosi Nepotuli rident ùt muscas. Errâstis Hieronymi, dum veluti *solœcismos magnos* Christianis lasciva exprobrâstis colloquia: solœcismos non curant nostri temporis hirci, quibus ingenium acuit stercus, gloriam adauget fœtor. Scrupulosi nimiùm fuistis Regij Psaltes, dum illotas ejusmodi fauces *sepulchra* dixistis *patentia*, quæ quot verba, tot putrida eructent cadavera. Per auxesin locuti estis Ambrosij, dum crocitantes ejusmodi corvos ad Hircaniæ relegâstis sentinas, eò quòd *communis essent pernicies Civitatis.* Concionatorio æstu abrepti estis Basilij & Isidori, dum turpiloquia dixistis *viam* ad facta turpissima: dum *oblectamenta inanium fabularum* nominâstis *incentiva libidinum.* En! vestra refutant oracula Sabellici nepotes, dum sine fronte oggruñiunt effrontes: *lasciva est nobis lingua, at vita proba est.* Enimverò proba est: non tangit hos Sophos, Sophorum Principis effatum: *quia ex turpiter loquendi licentia sequitur, & turpia facere:* absit; negatur sequela: cum Minerva de puritatis laureolâ decertant, etsi quid quid Cypridis olet Camarina, plenis ructibus propinent. Mente malâ nil proferunt, sed intentione turpissimâ, Apostoli implentes verba, per *prava colloquia* non segniter *corrumpunt mores.* Æquivoco cortice obvelant fimum, morosiùs ut illum eruant nati per noctem fungi: Joviales esse non possunt, nisi ex Augia cupedias, putidi Ganymedes ministrent. Verbo nullam agnoscunt lætitiam, nisi cum illo Rege, vel potiùs Regum probro, pungere nefrendes possunt, ut gruñiant. Vah dedecus nostri temporis! revivîscant Gentiles Sophi, Sophorum circulos auscultent, & mentiar, nisi Diogenes Cynicus multos allatret, velut porcos; nisi lucernam arripiat, & inter Sophos quærat Philosophos; nisi Epicurus in plerorumque auribus obstupescat se redivivum.

ad Heliod. — *Psal. 5.* — *in Luc. c. 6.* — *Hom. 24. l. 4. de sum. Bon.* — *Polit. l. 7. in fine.* — *Argentonus.*

LEUC: His sordibus oppletas aures non tueor, tueatur Hercules, si denuò purgare velit Augiæ stabulum. Aures ego Philosophis velim, quales Macheti fuisse legimus, qui ad ejus-

modi

modi aphrodiſia verborum, mox in ſomnum delapſus, evigilare priùs non poterat, quàm ſaniora ſererentur colloquia. Aures ego Philoſophis velim, quales in D. Koſtka ſtupuêre quondam Peripatetici Viennenſes, qui dum extra formam malè diſputarent de forma, hic in deliquium incidit, nec ad ſe ampliùs rediiſſet, niſi illi ad ſaniorem diſcurſum pariter rediiſſent. Audi, quàm ex hoc facto nuper parænesin Poëta extemporaneus ad Juventutem.

Num Saulus, num Koſtka bonus, benè noſce, Sodalis:
Verbis iſte ſuis ſe probat, ille ſuis.

MEL. Non fallit hæc linguæ characteriſtica: nam in Sociorum delectu nihil melius, quàm judicium aurium. Sed ſpero, quòd ex hactenus diſputatis, & tu judicium corrigas, tam de oculo, quàm de aure: ſpero, quòd in meam ſis conceſſurus ſententiam, nil utroque hoc ſenſu melius, ſi bene, nil utroque pejus, ſi malè utamur, & abutamur. En Threnodiam, quam nuper ſtylo Attico inciſam, anathéma cum oculo ſuſpendi ad Aram Aloyſij, oculorum Evergetæ.

NAUFRAGIUM INNOCENTIÆ

Ad oculi ſcopulum, in teleſcopio Peripatetico, Juventuti exhibitum.

Obſtupeſcite Cœli, & portæ ejus deſolamini vehementer:

Jer.2.v.12.

Tam pauci per Portas has intrant,
Quia tam multi per Oculum egrediuntur.
Animæ porta eſt Oculus:
Hanc malè ſi aperis, clauduntur illæ:
Hanc bene ſi claudis, illæ aperiuntur:

Cœli portæ, animæ portus ſunt,
Sed deſolantur,
Quia tot in Oculo animæ naufragantur.
Obſtupeſcite:
In unico Oculo innumeri ſcopuli:
Etſi ſufficeret unicus,
Ut omnes animæ perirent.
En Paradoxum!
Naufragantur tot in Oculo animæ,
Quia navigant in ſicco:
Nam non perirent,
Si in lacrymis naufragarentur.
Obſtupeſcite:
Nullus in Oculo Æolus, ſed ſerenitas vitrea,
Quæ tamen plures, quàm Æolus, excitat tempeſtates.
Non turbaretur anima, ſi Oculus turbaretur.
Nullæ in oculo procellæ,
Sed pejor procellis malacia,
Quia oculata malitia,
Quæ ſine ſtrepitu ſubvertit ratem.
In Oculo nulla tonitrua,
Sed improvisò te obruunt fulmina,
Periîſti, nec periîſſe te advertiſti.
Illud mirum,
Quòd raro bruta ſine fulmine fulgura.
Neque flamma extinguitur,
Etſi tranſeat per humores:
Imò intenditur,
Et ipſis aquis demerſam intendit cymbam.
Obſtupeſcite!
In mari Oculi vitreo, ſine cantu nocent Sirenes:
Influunt per humores, ut inficiant mores:
Sordes non abluunt in ſtagno uveo,
In aqua lotæ, manent illotæ,
Nec eſſe deſinunt impuræ,
Etſi in pura natitent cryſtallo.
Tam ſunt contagioſæ,
Ut ſola ſufficiat ſpecies,

Ad de-

Ad deformandam animæ speciem,
Imò quò pulchrior earum forma,
Eò magìs deformat.
Tam sunt nocivæ,
Ut blandiendo furant, illuminando obscurent,
Oblectando crucient, alliciendo inficiant,
Præsentiâ inquinent, aspectu necent.
Nec innocens ipsa est Retina,
Quia retina,
Foret melior retina, si formas non retineret.
Hinc fit ex retina remora,
Nam remoratur salutem, dum retinet mortem.
Accedit,
Quòd tricuspidis Neptuni vices
Malè suppleat Cupido,
Nam unico telo triplex sæpe infligit vulnus,
In humore piscatur pellucido,
Et tamen capit:
Imò nil caperet,
Si in turbido piscaretur.
Hamum projicit igneum,
Mordemus, & morimur,
Sic in undis natam is igne nutrit
Degenerem Venerem.
Obstupescite Sidera,
Quòd nobis occludat Sidera hoc frontis Sidus:
Lux ipsa, qua nihil melius, nihil oculo pejus:
Splenderet meliùs, si non splenderet,
Videret meliùs Oculus, si nil videret,
Nec per lucem ingereret tenebras:
Si cæci essemus, peccatum non haberemus. *Joan. 9.*
Dum ergò nos malè illuminat, excæcat, 41.
Nec patitur unquam majorem eclypsin
Microcosmi hic Cynthius,
Quàm cùm splendet.
Obstupescite,
Quòd etiam optima Oculo malo sint pessima,
Et ipse pessimis pejor,

Cùm in-

Cùm Innocentiæ ultrò demergat cymbam.
Superi! quale naufragium:
Projicimus ſponte cœleſtes opes,
Tot lacrymis acquiſitas:
Ceſſamus à remis,
Hæc vada ne evadamus:
Abſcindimus ultrò ſpei reſiduæ anchoram:
Invitamus pericula,
Faciliùs ut pereamus.
Ipſam Innocentiæ gemmam
(Heu! fluite lacrymæ,
Plorate fatum, nunquam ſat deplorandum!)
Ipſam Innocentiæ gemmam
Inconſulti demergimus,
Damno lacrymabili, quia irreparabili.
Ceſſate Urinatores,
Non referetis hanc gemmam,
Nam merſa eſt in profundo,
Quòd ſine fundo.
Denique
Nos ipſi fragilem confringimus cymbam;
Ultrò ruimus in Charybdim.
Obſtupeſcite Cœli,
Quia ſponte mergimur, & læti demergimur,
Perimus inter tragica gaudia,
Et luberet perire ſæpius,
Si liceret.
Plorate igitur Oculi,
Quia Innocentiæ ſcopuli,
Lacrymis eluite ſcelus,
Quod commiſiſtis in gaudijs.
Sanate vulnus, quod inflixiſtis.
Vos verò Juvenes Sophi,
In ictu Oculi ſæpiùs icti,
Semel jam ſapite:
Eſſetis inſanabiliter icti,
Si etiam icti non ſaperetis.

LEUC:

LEUC: Et ego auri non poſſum non exprobrare auditum, quia tot ſcelerum reum. Si tamen culpam potiùs rejici cupias in Auditores, dente Cynico vellicabo illum in illis Philoſophis, qui hactenus in Peripato, tam mali fuerant Auditores. Noveris de Dionyſio Siciliæ tyranno, quòd carceris ſui ergaſtula, in auris concavæ ſpiram, ſic efformârit, ut per foramen exiguum in conclavi, & facilè audiret captivorum gemitus, & mixta ſingultibus lamenta perciperet, quibus, veluti ſuavi muſicâ, identidem ſe recreabat purpurata hæc in ſolio tigris. Quòd ſi inferni ergaſtula, hanc in formam formata, damnatorum ululatus emitterent, quid, quæſo, audirent Philoſophi illi, tyrannis omnibus magìs tyrannici, qui laſcivis colloquijs tot in ſtygium carcerem detrusêre captivos? quid audirent? ſi ignorant, huc aurem accommodent, audiant, ùt anima petatur pro anima, ùt clametur vindicta: percipiant Diras, nunc è longinquo, quas, niſi reſipiſcant, brevì percipient propiùs in Inferno.

DIRÆ
Per Tubum acuſticum ex orco miſſæ ab Anima ſeducta ad Seductorem.

Audi maledicte,
Et audiendo tibi tinniant ambæ aures;
Nam peſſimè dictis, me tam malè feciſti audire,
Ut audiam æternùm jam maledicta.
Illa ego,
Quæ caſtos quondam columba gemitus:
Illa ego,
Quæ non niſi innocuos balatus ovicula:
Sed te crocitante, didici crocitare cum corvis;
Te ululante, ululare cum lupis;
Te grunniente, grunnire cum porcis.
Stupeſcat Antiquitas metamorphoſin!
Quod impudentes Ovidios puduit fingere,
Hoc te non puduit loquendo facere:
Habent nefrendes, quo glorientur,

Nam modestiùs grunniunt, quàm tu loquaris.
Mentiris Philosophum,
Nam fœtor Epicureum te probat hircum:
Tam crudi ex ore ructus
Stagnantem probant cordis mephitin,
Quæ solo halitu afflat necem.
Id in te optimum,
Quod verba volent;
Nam si fixa manerent in aëre,
Continua mundum afflaret pestis.
Mentiris Philosophum,
Nam Philosomatum lingua te probat monstrum:
Deformas Philosophiam, dum disputas de formis:
Discursus pessimos formas,
Quia concludunt semper in forma.
Nil tuis circulis est vitiosius;
Nam in illis nil nisi vitia resonant,
Disceptantur Paridis lites, quas poma decent,
Sed Tantalea Stygijs in undis.
Fallor!
Non mentiris Philosophum,
Pythagoræ probas Metempsychosin:
Nam anima tam lasciva
Non poterit non migrare in porcum,
Ex porco in orcum.
Habet tua lingua prærogativam,
Quam sibi cuperet stygius Sophista:
Nam Mundum citissimè perversurus,
Aliter non loqueretur.
Fallor:
Aliter loqueretur, quia modestiùs:
Nam lascivè adeò loqui, etsi vellet, non posset,
Etsi posset, non vellet.
Et tamen,
Lascivi hæc verba proci, sunt joci:
Stupete Inferi, sic jocatur!
Quid ageret, si seriò ageret?

Stupe-

Stupescunt Tartara jocantem,
Contremiscerent seriò perorantem.
Sunt joci, nam sunt acumina,
Quæ iram DEI dum acuunt,
Animam pungunt, & libro vitæ expungunt.
Sunt joci, sed serij,
Nam nunquam magìs dæmon est serius,
Quàm inter hos jocos.
Sunt joci, quia sales,
Sed nimiùm insulsi:
Nam nulla in sale salus,
Si purulentam animæ putredinem afferat.
Sunt joci,
Sed Stygijs luendi focis:
Nam hos jocos seriò condemnant Superi,
Meritò castigant inferi,
Semper luunt, & nunquam eluunt damnati.
Sunt joci, minimè joci,
Nam post se trahunt æterna lamenta.
Et inter hos jocos
Tu solus rides,
Risus crudeles, quia Sardonicos:
Nam occídis, & óccidis ridendo.
Tu solus rides,
Et venenata serpentum sibila,
Cachinnando exsibilas.
Ergò ride:
Nam solus habes prærogativam,
Ut ridendo ruas ad Tartara.
Rue, sed rue citò,
Nam inter fletus exspecto ridentem,
Cachinnantem inter stridores dentium.
Rue,
Nam fauces meritò tibi aperit Cerberus,
Quas malè toties aperuisti:
Deglutieris mortuus,
Qui deglutire nil poteras vivus.

Rue,
Ad Sodales, quos pessimè ruere fecisti:
Ad dæmones, quorum vices optimè obiîsti.
Si non sat mali sunt pro tua malitia,
Pervertere poteris perversos.
Nam testor,
Dum à te avulsus, inter dæmones crucior,
Nullum audivi, te magìs scelestum.
Sufficis unus pro omnibus:
Nam collectos in te Socio habebo dæmones,
Totum in tuo consortio infernum.
Ergò rue,
Exspectant te Ixionis rotæ,
Promethei Vultures:
Exspecto repetens Repetitorem,
Resumam verba, repetam dicta;
Ob tua dicta
Æternùm sis maledictus,
Æternùm sis maledictus.

VIRGU-

S. Sylvester bicenus quondam Philosophus, vanitatis somniis diu abreptus, æternùm obdormisset, nisi ad deforme formosi Iuvenis cadaver, oculos fortè aperiens, exclamâsset: Heu! sum, qui fuit: ero, qui est. Sanctiorem dehinc Philosophiam professus, sic vigilavit, ut etiam alios, lethargo simili sopitos, excitaret. ex Ferrar:

G. Rogg deline. Iohañ Melchior Gutwein sculpsit. C.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

VIRGULA MORPHEI, *Sive* DISCURSUS VI, DE SOMNO, ET SOMNIO.

LEUCOTHEUS. Te celare non ausim, quòd quæ sapuit hactenus, penè hodie Philosophia desipuit. *MELANDER.* Et quid tam subitò palatum corrupit? LEUC: Percipe: dum, quæ herì contulimus, mente relego hodie, non advertenti obrepit Morpheus, placidóque ligatum somno, in insomnia abripit jocularis ludio. Superveniens fortè Evander, soporem excussit: huic somni expono somnia; rationem peto à Philosopho pridem jam Laureato: hìc ille hærere, & vel vigilans somniare de Morphei Virgula, ineptus fabulator: credo ronchos ad Apollinis lyram peritiùs duceret auritus ille Rex Phrygiæ, quàm hic in Peripato Somniator discurrat. *MEL:* Adverto, omnes Philosophos tu Sophos putas: sed falleris. Midas ille purpuram tulit, cur non & Davus Epomidem? LEUC: Id enimverò probrosum: frangat barbiton Delius, si ludere ignorent illi, quos vulgus æstimat Homeros. *MEL:* Non est, cur mireris: sunt quibus volupe est subtilitatibus acuere, vel potiùs obtundere Ingenij aciem; hinc ista vel contemnunt, vel negligunt. LEUC: Sed quanto dedecore!

decore! cùm obvia ignoret Philoſophus, & hircocervos venando, ad ea, quæ in ſe ſentit, cæcutiat. *MEL:* Tu quidem bene: ſed de guſtibus Philoſophorum, cave, ne diſputes: expone potiùs, quæ de ſomno & ſomnio priùs Evandro: curabo, ne ſomnijs te deludam.

LEUC: Quid rei ſit ſomnus, quid ſomnium? quæ utriusque cauſæ, quæ proprietates animus erat percipere. *MEL.* Somnum, quod attinet, ſi fides eſt Stagiritæ, *paſſio* dicitur *primi ſenſitivi*, quod vocant ſenſum communem. Sed nunquid hac In luce etiamnum ſunt tenebræ? quid rei ſit ſenſus communis indagas? hujus ergò naturam ut penetres, ſcire oportet, *præter ſenſus externos dari quoque ſenſus internos, non in hominibus modò, ſed etiam brutis.* Veritas hæc eſt è Philoſophiæ decalogo, quam qui negat, hæreſin ſapit Carteſianam. Et nunquid vertiginem patitur, ſenſúque caret, & ratione, qui bruta dicit automata, omni ſenſu carentia? videre bruta nemo ſanæ mentis non videt: nemo non ſentit, ea ſentire per ſenſus externos. Quòd autem & ſentiant per ſenſus internos, operationes manifeſtè demonſtrant. Nam finge tibi Actæonem, Dianæ latebras perſcrutantem: cervum, quem videt, perſequitur; ſed à cervo, quem videt, revocantis *diſcernit* vocem, quam minimè videt: quòd vocem perceperit, *percipit*, & ut percipiat meliùs, utramque arrigit aurem: Lares *quærit* abſentes: ſcipionem *horret*, non *ignarus* doloris præteriti: ligatis ſenſibus ſomniat, ſomniando *latrat*. Hæc ſi ſenſibus externis attribuas, oculus diſcernet, extra ſphæram, colorem à ſono, auris audiet operationem, qua audit, ſenſus percipiet objectum abſens, præteritum ſentiet; quæ omnia ſunt paradoxa, Philoſophiæ principijs adverſantia. Senſus igitur ſit oportet, qui diſcernat objecta, ad diverſos ſenſus externos ſpectantia: qui percipiat operationes eorum elicitas, qui cognoſcat abſentia, repræſentet præterita, quem ſenſum dicimus eſſe internum.

LEUC: Capio: ſed an idem de hoc ſenſu Philoſophi ſentiunt? *MEL:* Unanimi calculo probant omnes: utut in ejus diviſione & organo nonnulli diſſentiant. Ego minora Sidera veneror, Solem ſequor Angelicum, qui ſenſum internum quadrifariam diſpertit. 1.mò, *in ſenſum communem*, quo potentiam denotat, quæ ſenſationes cognoſcit externas, & harum adminiculo

culo ipſa quoque objecta præſentia. *Communis* meritò appellatur, eò quòd commune veluti centrum ſit, ad quod ſpecies, ſenſationum vicariæ, confluunt, quarum varietate, & ipſa diſcernit ſenſuum diverſorum objecta. 2dò, ponitur *Phantaſia*, quæ potentia, veluti ſedula nutrix, relictas conſervat, à ſenſatione præteritâ ſpecies, quarum operâ percipit res quoque abſentes; & prout has ſpecies, pro innata levitate, non rarò ineptè combinat, à Stagirita *Imaginatio* nuncupatur. Huic affinis eſt *Memoria*, quæ ſpeciali tamen modo, in objecta tendit, ùt jam præterita: in homine ſubin excitari ſolet diſcurſu, & tunc induit nobiliorem naturam, quia ſpiritualem, & titulo *Reminiſcentiæ* gloriatur. Quarta potentia ab Angelico dicitur *æſtimativa*, quæ percipit ipſas quoque negationes, futura, præterita, nulli ſenſui externo perceptibilia: hæc ex officio proponit convenientiam, aut disconvenientiam rerum, ut appetitus, aliquo modo, hoc eligat, & illud reſpuat, hoc fugiat, id proſequatur. De hac potentia Philoſophiæ tribunalia perſtrepunt, & etiamnum ſub judice lis eſt, quam alibi pluribus decidemus.

LEUC: Injeciſti priùs mentionem de Organo ſensûs interni: huic, nî fallor, ſedem in corde fixit Philoſophus: hoc domicilium quis mutare præſumat? *MEL:* Facultas medica, quæ uno ore reclamat, vocem Principis Galeni ſequuta: hic dum ſtabilem in cerebro ſedem ſenſui interno aſſignat, clariſſimis experimentis demonſtrat, veritatem in Philoſophi cerebro non ſemper ſtabilem fixiſſe ſedem. Et nunquid ſomniorum phantaſmata experimur in capite? in quo ſi liges cerebri nervos, ceſſabit: ſi liges cordis arterias, etiam ceſſante pulſu, non ceſſabit ſenſus internus. Structura igitur cerebri aptiſſimum ſensûs communis eſt domicilium, quia ſpirituum genitrix, nervorúmque origo: per quos ſicuti ſpiritus animales ad ſenſus ſingulos devehuntur, ita commercio mutuo, ſenſationum externarum ſpecies, ad ſenſum communem, veluti centrum, facillimè revehúntur. Cæterùm ex illo Medicinæ phœnomeno, quo una cerebri parte, fortè fortuitò læſa, una ſolummodo læditur ſenſûs interni functio, certum eſt, internos ſenſus non eundem in cerebro habere ſitum: ſed qualem habeant, incertum; divinet Apollo, ſi poteſt. Maurus ſenſum communem locat in fronte: conclave interius æſtimativæ aſſignat potentiæ: phantaſiæ dat

ſynciput,

ſynciput, memoriæ occiput: an bene, viderint Anatomiſtæ. Sed relinquamus incerta, ad certiora, unde per ambages ſenſim ſumus delapſi, jam revertamur.

LEUC: Bene mones, nam ex dictis apertiùs jam lucet lumen, quod accendit Philoſophus, dum ſomnum dixit: *paſſionem ſensûs communis.* Sed quod diſcrimen jam dabit deliquium inter & ſomnum? *MEL:* Ejus locò id aſſignat arcanorum peritiſſimus arbiter, ac interpres Maurus, cùm è Philoſophi mente ſomnum dicit, *ligamen ſenſûs*, ſed eò fine, *ut ſpiritus reparentur:* id, quod deliquio aptari nequit. Contingit igitur ſomnus, quando ligatur ſenſus interior, quando ſpiritus internuntios inhibet, ne vim ſenſitivam miniſtrent, quando externis ſenſibus indicit ferias, reparandis ſpiritibus opportunas. Ligari autem ſenſus ſolet interior, à vaporum aſcendentium nebulis, qui dum frigore cerebri condenſantur, nervorum ora, ac meatus ſingulos obſtruunt, atque adeò viam ſpiritibus, ad organa ſenſuum derivandis, occludunt, quibus proin deſtituti ſenſus externi, à functionibus neceſſariò feriantur.

Quæſt. 49

LEUC: Nec Morpheus, credo, depingeret coloribus alijs Somni naturam, & indolem. Sed quæ cauſa ſubeſt, cur non nulli ſomno utantur tam tenui, ut dormientes veluti vigilent: alijs verò ſit adeò fortis, ut nec Capitolij anſeres, nec ipſe Stentor facilè eos ad officium revocet: aliquibus denique adeò profundus & pertinax, ut nec Salmonei currus, neque æmula Jovi tonitrua turbare quietem poſſint. *MEL:* Uti ligamen ſenſuum eſt ſæpè diverſum, ita & diverſus ſæpè eſt ſomnus. Fac enim remiſſiùs ligentur ſenſus, ut ſpiritus aliqui ad eos permeent, utut ad plenum uſum non ſatis idonei, ſomnus erit, ſed imperfectus: dormies, ſed velut oculis cum Leone apertis; nam dormiendo audies, loquéris, & ambulabis. Fac autem vinculo ligari ſenſus tam arcto, ut nulli ſpiritus penetrent, virtutis ſenſitivæ miniſtri, ſomnus erit perfectus: quòd ſi meatus à viſcoſis vaporum nebulis ſic obſtruantur, ut diſſolvi ampliùs nequeant, orietur Lethargus.

LEUC: Et hæc ipſa, nî fallor, declarare ratio poterit, cur pleriſque ſponte, alijs nonniſi clamoſis orientis Phoſphori nuntijs ſolvatur ſomnus. Sed & ſcire percuperem, quomodo hæc ipſa fiat ſive ſpontanea, ſive violenta ſomni diſcuſſio. *MEL:*

In

In oppoſitis eâdem argutari methodo ſolet Philoſophia: hinc ſomnus *ligatio ſenſuum*, vigilia verò *ſolutio*: illi natura dedit pro fine, *ut reparet ſpiritus*; huic, *ut operetur* per ſpiritus reparatos: illum inducit gelata vaporum *conjunctio*; hanc *diſſolutio*: ille fit ſpiritus *retinendo*; hæc *communicando ſpiritus retentos*. A ſomno igitur excitari quid aliud erit, quàm vapores cerebri diſſipari? quod ſi fieri contingat à calore nativo, tua ſponte evigilabis; ſi horrore ſubito, vel terrore, qui nervos concutiat, ac torpentes ſpiritus ventilet, alieno arbitrio excitaberis.

LEUC: Frigus igitur cerebri, quo vapores, in meatibus condenſati, viam ſpiritibus obſtruunt, prodigioſa eſt illa Morphei Virgula, cujus attactu nos in ſomnum delabi fabuloſa finxit Antiquitas? *MEL:* Eſt ſomni cauſa non minima, minimè tamen eſt ſola: ſunt, quibus ſomnum conciliat *fatigatio*: ſiquidem intenſus labor ſpiritus diſſipat, quorum defectu, utut ſenſuum nervi non obſtruantur, facilè quis labi ſolet in ſomni grata deliquia. Alijs caput inclinat *refectio corporis*, maximè ſi ſit facta ex cibo potúque fumoſioris ſubſtantiæ, puta, vini, papaveris, abſynthij, opij: tunc enim vapores, craſſiori agmine è ſtomacho elevati, vagabundos ſpiritus aggrediuntur, opprimunt, jugulant, ſenſúſque ligant captivos. Sed & *muſica* conciliatrix ſomni eſt non inamœna: nam harmoniacis Orphei blanditijs intenta anima, & velut extatica, facilè ſolet ſenſuum obliviſci: hinc ſpiritibus eos deſtituit, quos ad auditum convocat, & ad muſicos concentus invitat. Hi proin pro innatâ indole humorem, ſi quem ibi inveniunt, ſolvunt in halitum: atque ita auditum vaporibus obnubilatum, ſenſúſque reliquos, ſpiritibus deſtitutos, facillimè ſubire ſolet jucunda quies.

LEUC: Non caret cerebrum nativo calore, niſi fallant, ſive fallantur inter Philoſophos multi: quo igitur pacto congelabit vaporum aſcendentium globos? quo pacto congelati ſuos obſtruere meatus poſſunt? *MEL:* Non caret cerebrum omni calore, ſed nec caret majori frigore; nî enim fallat, ſive fallatur inter Philoſophos Princeps, cerebrum magìs omnibus partibus abundat frigore. Id ſaltem non ibis inficias, eſſe frigidius corde: utì ergò, teſte Philoſopho, vapores, ſolis calore è humidis terræ viſceribus ſurgentes, in regione aëris mediâ, ſic congelantur, ut in aquam verſi, ad ima ſuo pondere recidant; ſic calidio-

l. de Som. c. 3.

calidiores ventriculi halitus, in Zonâ cerebri frigidâ, nullo negotio constringuntur, ut deorsum denuò trusi, viam spiritibus intercludant.

LEUC: Fatigatio sæpe, si non semper, est genitrix sudoris, adeóque & avia siccitatis, quam sudor in membris generat: unde igitur illa suppetet halituum copia, quæ obnubilet cerebrum, fessósque oculos ad somni quietem claudat? *MEL:* Quod *fatigatio* sudorem corpori exprimat, nemo negaverit, nisi pulvillo semper affixus Endymion: sed & eodem calore humores, quos in membris hinc inde dispersos, constrictósque frigore invenit, solvit, liquefacit, & alimenti locò evaporat ad cerebrum. Quod, si deficiat ejusmodi humor, deficit somnus, laborem vigilia excipit. Hinc si nimio, subitóque motu exhaustæ sint corporis vires, somnus ad usque deliquium obesse potest: nam cùm caloris reliquias ad interna cordis penetralia revocet, moles corporis spirituum vigore destituta deficit, & collabascit.

LEUC: Et alimenta quoque, Te Judice, somnum vel movent, vel promovent. Ut quid ergò multis, variisque edulijs gravatos, somnus fugit, utut votis omnibus invitetur? *MEL:* Ignis suffocatur nimiâ lignorum congerie; & quid nî calor quoque nativus, alimento nimio obruatur? hinc tarda concoctio, tardus vapor, qui somnum conciliat. Ciborum varietas stomachum in officio non tam juvat, quàm variat: hinc eructatio frequens, quæ corpus huc illuc versat, & vapores, ne sursum sese tollant, à via directa avocat, dissipátque.

LEUC: Utut non nimium, multum tamen, imò plus alijs melancholici comedunt: cur nihilominùs minùs alijs dormiunt? contra Æthiopes, quos inclementiùs allatrat Syrius, indolem, à suo climate, præ alijs nacti sunt torridam: cur nihilominùs somnolentos plùs alijs vides, præcipuè dum urit æstas calidior? refellunt ista, quæ de somno stabiliebas, principia. *MEL:* Minimè gentium: nam quibus melancholicus abundat humor, temperamento utuntur sicco, sed & simul perfrigido: appetitum acuit siccitas; sed & frigus atra bilis intendit. Quid ergò mirum, quòd alimento non perfruantur, quódque calor ventriculi modicus, coquere somni nutritios vapores nequeat? Æthiopes, Aphrodisæo Judice, torrentur calore externo, vix calefiunt interno:

Aristot. c. 3. de somn.

interno: hinc in capite coacervant pituitam, quæ ſolis æſtu ſoluta defluit, ſomnóque parat patentes aditus.

LEUC: Superſunt alia, quæ dormiendo equidem ſentio, vigilando non capio, infelix Philoſophus, qui quod ſtertendo expertus ſcit, expergefactus philoſophando ignorat. Edic enim, cur ſomnus primus eſt arctior? cur in latere dextro eſt ſuavior? cur matutinus jucundior? cur veſpertinus, imò diurnus omnis moleſtior? *MEL*: Rem habe paucis: ad ſomni initia abundat humor, qui copioſiùs calore primo exſpirat: hinc paulatim abſumptus, ſomnum gignit liberiorem. Pars autem dextera Philoſopho eſt motûs principium, hinc quia per diem fatigatur frequentiùs, noctu quieſcit etiam ſuaviùs. Denique ſicut orientis Phœbi anaſtaſis, propiore radio, è terra vapores, ita & ex corpore humano ſoporiferos excitat halitus, qui denuò caput obnubilant, & ad placidam quietem invitant. Contrà recedente ſole, innati caloris nutritio, plùs nocent omnia noxia: quid ergò mirum, ſi, cùm importunitate temporis noceat ſomnus omnis diurnus, plùs noceat veſpertinus?

Prob. ſect. 6. q. 6. & 7.

LEUC: Audivi ſæpiùs, quòd dormiendo nonnulli operentur rationi conformiùs, quàm alij vigilando: nam ſæpe diſcurrunt in roſtris ùt Tullij, in ſynedrijs conſultant, & judicant, velut Catones: carmina pangunt ad æmulationem Maronis: in Peripato diſputant ad uſque invidiam Socratis. Ut quid ergò deſtitui ratione in ſomnis dicimur? *MEL:* Non abs re deſtitui dicimur rationis uſu, ſi intelligas plenum illum, quo fruimur vigilantes. Variat enim hunc uſum ipſa ſomni varietas. Plerumque ſomniantibus nobis phantaſiæ imagines fluctuant, atque ita quoque titubat ratio, ſuo minùs ordinatè functa officio. Quòd ſi vivaciùs phantaſma objecto inhæreat, in intellectu quoque, ex ſympatico utriusque commercio, meliori ordine ſpecies, vel excitantur, vel generantur. Neque ego tibi jugulum frangerem, ſi ſuſtineres, ligato tam molliter Intellectu, voluntatem quoque, ſuo non penitùs deeſſe officio. Id ſolùm contendo, libertatem non fore perfectam, quam tamen requirit Theologica Themis ſive ad meritum, ſive grave demeritum. Quòd enim in prætextatis eſt ætas nondum excocta, quod in Juventute præceps animi paſſio, quod in Viris ebrietas,

hoc est in omnibus somnus, qui necessariâ vaporum nebulâ rationem minuit, si non penitùs tollit.

LEUC: Planiorem somni Physicam enodaveras hactenus: supersunt aliqua, quæ mihi quidem videntur mira, si non miracula. Horum causas cognoscens cognoscam, si per te licet. Martialem evolvi nuper, apud quem è gliribus unus sic poëtatur: *tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo tempore sum, cùm me nil nisi somnus habet.* Felix somnus, qui curat famem, simúlque procurat pinguedinem! Apuleius multa *de nebula somni,* quam extasis sequitur adeò fortis, ut nec Brontes, nec Steropes, nec ipse credo Pyracmon soporem discuteret: plura historiæ de somnis adeò diuturnis, ut dormiendo sæculum superârint semivivi Endymiones. *MEL*: Multa in cumulum congeris: pensiculatiùs singula arbitremur. Quod Martialis de gliribus, arcanum non est, quod superet Philosophiæ tribunal. His enim, dum hybernis se se latebris continent, obtorpescit nativus calor, qui cùm lentiùs humorem absumat, pituitam, in penario velut domestico, asservatam, vertit in eorum substantiam, qua nutrimenti locò pasti, quid mirum est, si dilatentur? Soporifera Apuleij nebula nec unam, nec planam adeò sortitur originem. Naturali virtute exspirant illam venena: hinc de Medæa Valerius: *Colchis spumare venenis, cunctáque Lethæi quassare silentia rami perstat.* Ex Marone si quæras, medicamentis illam adscribet; sic Cumæa Cerbero *mille soporatam, & medicatis frugibus offam obijcit.* Si ex Nasone, herbis adjudicabit & succis: sic enim ille de Colchide: *pervigilem superest herbis sopire Draconem, Lethæi spargendum gramine succi.* Sed & Magia sæpe, ad excitandam hanc somni nebulam, sua applicat pharmaca, non alio nisi orci sive Genio sive Ministro. Nunc maleficia exhalant verbis: *verbáque ter dixit, placidos facientia somnos:* nunc cantibus inspirant: *Tu quoque relictis pervigil Colchis ades, sopite primùm cantibus serpens meis:* nunc sopiunt ferali fumo, quem excitant adusti cadaverum digiti: nunc fœtore, quem exspirant tabo manantia mortuorum hominum membra: nunc fatali lumine, quod subobscurum exhalant, certo oleo inunctæ, certo lychno instructæ, certis ritibus incantatæ faces: nunc centum alijs Thessalicis artibus, quas in Orci Peripato discit & docet præstigiatrix impietas. Somni tempora, diutiùs à quibusdam protracta, quod attinet, haud dubiè mira de illis

L. 13.

Flacus l. 7. de Argon.

Æneid. 6

7. *Met.*

Ovid. 7. *Met.*

Apud Senecam.

Del Rio c. 2.

de illis historiæ memorant. Ursi totam hyemem dormiunt, &
neque vulneribus excitantur. 1.Sub fasce stramineo post messem *1.*
cœpit quiescere, totúmque autumnum ac hyemem dormiendo *Rad. in*
transigere rusticus Teuto: tam dulcis post laborē est quies. 2. Ad *aul. san.*
sepulchrum D. Clementis totum annum dormivit Juvenis; evi- *c. 10.*
gilavit tandem, dixítque: dormitum satìs est ad sepulchrum, *2.*
dormietur longiùs in sepulchro. Quin & quandoque bonus dor- *Greg.*
mitat Homerus, sed septem horas excedere nefas, quæ satìs sunt *Turr. l. 1.*
Juveníque seníque. Excedunt hos sæpe alumni Palladis, quos *mir. c. 36*
inter ille, 3.qui cubili suo inclusus septem annos, libris incumben- *3.*
do, consumpsit: magno utique scientiæ damno hic dormiît, ma- *P. Schal-*
jore alij otiantur. 4.Epimenides Cretensis, ovem dum quæreret, *lerer*
æstu fatigatus annos 77. in specu dormiendo quievit: evigilans *Conc. 17.*
tandem, quærendæ oviculæ institit. Sed &, teste Laertio, 5.Epa- *4.*
minondas quadraginta propemodum annos; Sancti Fratres, *Pausan.*
quos cognomento dormientes appellant, tempore Decij, mon- *5.*
ti Cœlio prope Ephesum inclusi, ipsos centum, nonaginta & *L. 1. c. 11*
unum annos continuos dormiendo exegerant: verè Sancti mi- *6.*
rabiles, quia dormientes, quos tot inter Sanctos tantùm sep- *Rader. l.*
tem invenies. Asserunt Olympiodorus & Aristoteles, oculatus *c.*
testis, inventum esse hominem, qui per totam vitam suam nullum cibum sumpsit, nunquam dormivit, quíque ad instar Cameleontis solo aëre, & solis calore, vitam constanter produxit. Horum proin eventuum, si à saniore Philosophia causam exquiras, nunc illos adscribet vaporum exundantium copiæ; nunc obstructis pertinaci pituitâ nervis; nunc temperamenti, loci, & temporis circumstantijs; nunc pinguedini calorem nutrienti, viscoso humido, calori modico, defluxionibus capitis; nunc denique divinæ Providentiæ, cujus causas si indages, reponam cum Lyrico: *tu ne quæsieris, scire nefas.*

LEUC: Profundiùs somno immergimur, vix tempus suppetet somniandi. *MEL:* Decerpemus aliquid somno, ut vigilemus de somnio: edic quæ hac nocte tibi pinxerat Phantasus? *de Somnio.*
LEUC: Tam confusa & varia, ut quæ vidi, non viderim, somniando dubius, evigilando perplexus. Si per te licet, colores teram pro more, tu Apellem imitando, duc lineam, & primam quidem in fronte, ut ad oculum pateat Somni ectypon, natura, proprietas, indoles. *MEL:* Eloquentiæ oracula si consuleres,

forsan diceret Tullius, somnia esse muta naturæ spectacula, ubi loquimur sine voce, sine oculis videmus, tangimus sine sensu, Assueri convivijs fruimur sine gustu; ubi varias sine gestu personas agimus Joculares Mimi, ubi comœdias mœstâ, Tragœdias lætâ finimus catastrophe, mirabiles Roscij. Diceret, esse Ludos phantasiæ umbratiles, ubi vanæ sine viribus iræ, sine manibus luctæ, duella sine hoste, pugnæ sine armis, sine sanguine vulnera, sine damno clades, sine emolumento victoriæ. Diceret, Illusiones esse Phantasticas, ubi in obscurâ mentis sopitæ camerâ, nunc inter divitias videmur Iri, inter centones Cræsi; nunc sine vinculis victi, sine Lauris Victores; nunc Actiacas cernimus Cleopatræ clades, nunc gloriosos Cæsaris ad Capitolium usque comitamur triumphos. Sed Tullijs relinquamus hæc paradoxa, qui penicillo Rhetorico sic expressam Somnij venditare solent Effigiem. Philosophi sumus, qui quod Orator in plano fusiùs, in pugno dicunt succinctiùs. Hinc à Principis nostri mente non aberrabis, si Somnium *phantasma* nomines, *durante somno elicitum*: phantasmata enim, quæ mollibus, sed tamen tenacibus cerebri fibris inhærent, atque ergastulis, si somni tempore à quibuscunque agentibus excitentur, imaginationi occurrunt, variásque sive fingunt imagines, sive formant spectacula, ad moventis arbitrium paratissimi histriones. Somnium igitur veluti passio Phantasiam præcipuè afficit, licèt & intellectus sociam non raró operam jungat, dum somniamus de DEO, de Angelis; dum formamus discursus, quæ omnia potentiæ materialis sphæram longissimè superant, atque virtutem.

LEUC: Et quænam tu agentia putas, quorum nutu è latebris suis prosiliunt phantastici ludiones? *MEL:* De his varij varia non tam philosophantur, quàm somniant. Synesius Phantasum sibi fingit, Somniorum Authorem, Author ipse omni Phantaso magis fanaticus. Plato, aliàs divinus, de somnio sentit ùt homo, quia à veritate dissentit, dum solos spiritus somnij administros esse affirmat. Porphyrius bona somnia bonis, mala tribuit Genijs malis, utrobique non malè: sed ubi somnij genesin statuit per innatas quoque animi notiones, quas ex alterâ vitâ mens detulit, hìc enimverò non modò somniat, sed delirat, ineptus metempsichosis Sectator. Stoici inter alias causas ad Fatum quoque confugiunt, notum inscitiæ communis asylon:

L. de insom.

In Conviv.

lon: & ipſe, quod mireris, Philoſophus dormit, cùm agit de ſomnijs, DEUMque excludit Authorem. Minùs cæteris Sopitus hac in re fuit Hypocrates, dum ſomnia adſcribit Naturæ & DEO. Solus pro veritate vigilat D. Gregorius, dum tria aſſignat principia: *Naturam,* unde ſomnia *naturalia; Dæmonem,* unde *dæmoniaca; DEUM,* unde *Divina,* Del Rio Interprete, ſuam trahunt originem. *L. de div. per inſomn.* *L. 8. mor. c. 13. l. 4. dial. c. 48*

LEUC: Nî me fugit memoria, plura è Magno Gregorio cauſarum genera affert Pererius. *MEL:* Affert: ſed quæ ad tres hósce fontes ſuâ ſponte veluti confluunt. Natura ſiquidem pro diſpoſitione varia mentis & corporis, varia quoque movere ſolet inſomnia. Fac enim in corpore, atra bilis prævaleat, & ſomniantem terrebunt ſpectra, quæ in ſpelæis Colchicis creat thavmaturga Medææ Soboles: nunc eum in fugam agent annoſæ Stryges, aut è Circes Gynæceo equeſtres in hirco vetulæ: nunc fumoſos in capite vortices gyrabit nubilus; per vaſtas ſolitudines errabit tetricus; vagabitur per triſtes tenebras, horridáque noctis ſilentia formidoloſus: nunc obſcuros ingredietur Dionyſij carceres: nunc ſentire ſibi videbitur Ixionis rotas, Diomedis equos, vel humano ſanguine fumantes Buſiridis aras. Si imperium inter humores teneat cholera, videbis nunc ſomniantem Bellonæ faces, vexilla flavis coloribus horrida, fatales rixas, horrenda prælia: nunc videre ſibi videbitur Martis furore everſa funditùs Ilia: nunc Neroniana ſtupebit Romæ conflagrantis incendia. Si ſanguis ebulliat, jam læta ſomniabit Floræ palatia, mirabitur Tulipæ crocum, ſtupebit Adonidis purpuram, cum aviculis per arbores ſaliet, per aëra volitabit cum Icaro: jam occurrent phantaſtica Bacchi orgia; ridebit Democriti riſus, ſaltabit ad Amphionis cytharam, tripudiabit inter convivia, convivabitur inter tripudia. Si dominium exerceat Phlegma, ſomnians modò gemet ſub onere Siſiphus, ſæpè tardam & mille obſtaculis impeditam molietur fugam: modò inſpiciet pellucidos Narciſſi fontes, modò balneis ſe recreabit cum Cynthia: nunc implebit Danaidum inania dolia, nunc fugitiva cum Tantalo piſcabitur poma, vel mœſta cum Ulyſſe patietur in mari naufragia. Inſuper & illud amat contingere, ut, quæ corpus dormiendo patitur, patiendo animus ſomniet: ſic in ſomno amiſit viſum Ruffinus Cornelius, & eundem in ſomnio ſibi viſus eſt *Plin. l. 7. c. 50.*

Galen. in l. de præsagijs. sus est amisisse: sic ille dormiendo tactus paralysi, somniando in lapidem, velut alter Battus, se credidit immutatum. Animi dispositionem, quod attinet, Protheam non immeritò dixeris, tam varijs Morpheum induere formis assolet. Quid enim somniat *timore* mortis penè præmortuus, in carcere Manlius, nisi Parentis furores, nisi catastas & mille tragica mortis imminentis præludia? quid Nisus *amore* saucius, nisi Eurialos? quid Vatiniano incensus odio Hannibal, nisi Romæ ruinas, Capitolij busta? quid Columbus, *sollicitudine* plenus, nisi novos in Orbe Orbes? nempe *multas curas sequuntur Somnia*, non aliter ac fides cytharæ, cessante etiam manu, ulteriùs tremunt, ac tinniunt. Sed & illa, quibus assueta est vitæ conditio, sæpe animo somnianti oberrant: sic somniat piscator *æquora, stagna, lacus, vada, flumina, retia, pisces:* Venator, *& nemora, & saltus, volucrésque, canésque, ferásque:* Bellator, *tympana cum lituis, collisos ensibus enses, vexilla & Clypeos, vulnera, mille neces.* Denique alia Somnia movere solet intrinseca corporis, sive plenitudo, sive inedia: alia extrinsecus aër, vel subin varius quoque influxus Siderum, quæ sicuti varias in lapidibus, metallis, & plantis generant formas, ita in phantasia quoque varias, vel movent, vel gignunt etiam species, virtuti à Sideribus illis promananti conformes.

Perer. de Som. Annib. Eccles. 5. v. 2.

S. Greg. l. c.

Del Rio l. 4. c. 3.

LEUC: Lippis oculis sim oportet, si posthac somnia non discernam, quæ naturæ suos natales debent. Sed illa quis nôsse poterit, quæ sive DEUM, sive Dæmonem Authores habent? *MEL:* Ex Authore partum, ex partu nosces Authorem: malus Genius immittit somnia; immittit & Genius bonus, sed hic ab illo diversa, uterque in modo dispar, in fine contrarius, ut facilè ex cauda serpentem, & radio solem desumas. Ingrediamur, quo Morpheus filum porrigit, Regionem Somni silentem, lustremus diversos Somniantium thalamos, & ecce! hìc in fano Serapidis dormit Pelleus Juvenis, discítque occulta pro Ptolomæi salute medicamina, Serapidi tamen Stygio facilè cognoscenda: ibi dormiunt tres Orientis Legati, discúntque arcana, sed quæ intimis Herodiani pectoris abstrusa recessibus, patére nequeunt, nisi illi, qui dicitur cordium Scrutator DEUS. Hìc in psychomanteo Pasiphaës audiunt Spartani futura, sed quæ naturalibus connexa causis facilè divinat hæc orci interpres: ibi futura pariter audiunt Josephi Ægyptij, sed quæ à causis li-

Aristophanes in Plut.

Matth. 1. & 2.

Cic. Tus.

Gen. 37.

ſis liberis dependent, omnémque intelligentiæ creatæ ſphæram longè excedunt, & ſuperant. Hìc in lectiſternijs Amphiaraus ſomniantium turbat humores; hunc ad fatales iras incitat Æſculapius, illum ad libidinem movet Gazæa Venus: ibi ſua ſomnia ſomniant Joſephi nutritij, ſed ſomniando Mundum vigilantē confundunt, dum in ſomnijs diſcunt myſteria fidei, ad quæ Mundus in vigilijs ſomniat. Quid jam dicam de modo? non uno ſe inſinuat cœleſtis Morpheus: nunc terrore concutit Nabucodonoſorem; nunc placidâ ſopit Virgulâ Jacobum, ad pedes myſticæ illius ſcalæ attonitum; nunc velato vultu monſtrat ſe Pharaoni; nunc apertâ fronte apparet Danieli. Id tamen luculentum in modo Genij utriusque diſcrimen: Stygius planè horret agnoſci: hinc ementitâ obſcurus larvâ, hominem ſic reddit perplexum, ne primâ ſtatim fronte prodatur. Cœleſtis & ipſe, obſcuriore peplo, non nunquam velatus, ſic tamen ſe prodit, interiori quodam lumine, quo mentem illuſtrat, ſuaviori quodam influxu, quo voluntatem inclinat, ut homo de fide ſomnij planè certus, DEUM non poſſit non ſentire Authorem. Sed quo quis ſpiritu agatur in ſomnijs, è diſpari fine, velut lapide lydio facillimè colliget: tenebrarum Princeps reſpicit Occidentem, Orientem Angelus lucis. Is revelat occulta, ut paſcatur curioſæ mentis inanitas, foveatur ſuperſtitio, ſtabiliatur ſuperbia: hic, ut promoveatur propria, vel aliena utilitas, declaretur fidei veritas, deſtruatur error: *per ſomnium loquar ad Prophetas.* Is illudit per tela Cupidinis, ut malos impellat ad vitia, bonos perturbet, fervidos à pietatis ſtudijs retrahat: hic ſanctiores movet Ideas, ut à vitijs malos retineat, conſoletur bonos, ſegnes incitet, omnes à malo deterreat: *terrebis me per ſomnia.* Ille pandit futura, ut perplexitate mentem confundat, erroribus impleat, præſtigijs elidat: hic ut avertat pericula, in dubijs doceat, in agendis, cavendíſque præmoneat, inſtruat: *per ſomnium erudiens eos inſtruit diſciplinâ.* Verbo ille pro ſcopo habet, ut noceat, hic ut proſit: ille ut ſeducat, hic ut ſeductos reducat: ille ut ſpoliet, hic ut donis cœleſtibus ditet: *Senes veſtri ſomnia ſomniabunt:* quia *effundam ſpiritum meum.* Evolve, ſi placet ſacros annales, & horum ſexcenta leges exempla, in quibus DEUS per ſomnia nunc à malo abſterret Abimelecum; nunc ad bonum hortatur Gedeonem; nunc Magos in Orientem reduces inſtruit; nunc Salo-

Dan. 2. *Num* 13. *v.* 6. *Job. c.* 7. *v.* 14. *Job. c.* 33 *v.* 15. *Joël. c.* 2. *v.* 28. *Gen.* 20. *Jud.* 7. *Mat.* 1.

Salomonem ditat; nunc denique per Danielem prædicit Regnorum revolutiones inexpectatas, quæ omnia lubebit potiùs legere, quàm audire.

LEUC: Ita est; id jam pluribus me, quæso, edoceas, quænam sit somnijs habenda fides? *MEL:* Neque hac in re, quod mireris, inter Philosophos convenit; imò mirareris fortasse, si conveniret. Pythagoræ tribunal si adeas, in Stoicorum consessu, non sine supercilio dicet sententiam, somnijs omnibus fidem adstruet, venerabitur ùt mera Naturæ silentis oracula, quibus vel declarantur obscura, vel futura præfigurantur: nam rerum omnium, inquit, mensura est humana conditio: hujus existimatione, non ipsâ rerum naturâ, veritas constat, vel falsitas: tale igitur erit unumquodque, quale videtur homini, sive sano, sive insano, sive sobrio, sive temulento, sive vigilanti, sive dormienti. En! bellum argumentum, Philosopho fanatico, & Stoicorum applausu dignissimum. Contrà Xenophanes Colophonius, antiquitate celebrior, quàm veritate, cuncta somnia ridet, velut aniles fabulas, & mera cerebri aberrantis deliria. Quid enim? inquit, an non una eadémque omnium somniorum natura? par igitur credendi aut omnibus, aut nullis est ratio: sed plerisque negandam fidem, quis negat? nil ergò causæ est, cur, plerisque rejectis, sit aliquibus tantùm habenda fides. Adde, si certa tibi sunt aliqua somnia, certa sit illorum effectrix causa oportet: at quænam illa? num naturam prætendis? pessimè; natura est ordinis amica, atque constantiæ: in somnijs, quid nisi confusio? nisi plena temeritatis est inconstantia? quid nisi ludibria Morphei, quem non immeritò dixeris nugivendulum, jocularem Mimum, naturæ Simiam, fallacem Mercurij Nepotem, cui natale solum est mendax Creta, cui Sinon nutritius, cui mores Prothei, cujus studia inanes umbræ, cujus Pater de stirpe Grajugenum, cujus Mater fabulosa Antiquitas. An forsan DEUM pro Authore allegas? sed quàm indignè! nunquid DEUS obibit dormientium lectos, concursabit grabatos, stertentibus injiciet somnia, quæ expergefacti vel non ampliùs recordentur, vel non intelligant, vel quod pejus, contemnant? apage sis: nam DEO digniùs senties, pro utilitate humana consultiùs, rationi quoque convenientiùs, si dicas à DEO dari visa, non sordidis, non indoctis, sed optimis & sapientibus; non

dor-

dormientibus, ſed vigilantibus, quia magìs ad intelligenda diſpoſitis; non per ænigmata, ſed apertè indicando, quæ ab homine cupit intelligi. Ita iſti nictantes, & pandiculantes balbutiunt, per extrema, veritatis devia, aberrantes, dum Bæotico ſtupore abrepti, vel omnibus, vel nullis fidem ſomnijs adhibent, oppoſitâ quidem ſtoliditate, pari tamen vecordiâ: nempe ſcitum eſt illud Oratoris Romani, nil eſſe tam ἄλογον ſeu ἀδύνατον, quod non à Philoſophorum quopiam aſſeratur. Nos veritatis ſequamur veſtigia, & viâ mediâ incedamus. Pleraque ſomnia eſſe meriſſima ſomnia, omníque prorſus indigna fide, nemo negaverit, niſi qui ſomniavit nunquam, vel ſemper. Hoc enim liquidò probat phantaſtica ſomniorum natura, quæ per ſpiritus malè diſtortos, per Metamorphoſes imaginum ſubitas conſtanter illudit: demonſtrat experientia, quæ continuò fallit: definit ipſa Scriptura: *ubi multa ſunt ſomnia, plurimæ vanitates.* Quòd denique *ſomnia non omnia viſa ſint errare*, veritas eſt, quæ nec ipſos fabuloſos aliàs Mythologos latuit: audi Homerum.

Cic. 2. de divin. *Eccleſ. c. 5.* *Odyſſ. 7.*

Sunt geminæ Somni portæ, quarum altera fertur
Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris:
Altera candenti perfecta nitens elephanto,
Sed falſa ad Cœlum mittunt inſomnia manes.

Nempe, more poëtico, fabuloſo cortice veritatis involvitur nucleus, quam qui cum Xenophane negat, ſuperſtitionis poſtulat tot peritiſſimos Podalyrios, qui ægrorum ſomnia ad agnoſcendos, vel curandos etiam morbos dijudicant: inſcitiæ accuſat tot Phyſiologos, qui tanto ſtudio ſomniorum cauſas, ac portenta rimantur: falſitatis arguit ipſa Scripturæ oracula, quibus veriſſima ſomniantes refert Jacobos, Joſephos, Pharaones, Salomones, alióſque ſexcentos, quod jam non eſſet cum dormientibus ſomniare, ſed delirare cum ebrijs, cum phreneticis inſanire.

LEUC: Quòd ſi quæ vera ſunt ſomnia, obſervare vera nil oberit: quod ergò de Onirocriticis tibi judicium? *MEL:* Illud Eccleſiaſtis: *qui attendit ad inſomnia, quaſi qui apprehendit umbram, & perſequitur ventum:* quia *multos errare fecerunt ſomnia.* Cujúſque ſomnij, quoquo modo contingat, etſi raró, etſi temerè atque *C. 34.*

fortuitò, habere curam, *Fatui* eſt. Ita pendere à ſomnijs, ut vitæ normam ad eorum amuſſin quis dirigat, faciat aliàs omittenda, omittat aliàs facienda, *Stolidi*, & ſupra Stoicos fanatici eſt. Exiſtimare, quòd futurorum indicia, ſomnijs, etſi nullam connexionem habentibus, inſint, *Impij*: quòd promiſcuè quibusvis à DEO præſignentur futura, *Superſtitioſi*: quòd à Dæmone præſignari omnia poſſint, *Sacrilegi*: denique ſomnijs, velut è Diphthera Jovis, colligere & divinare futura, eſt prorſus *Idololatrici*. Sed horum abuſus prudenti Philoſopho Onirologiæ non tollit uſum, atque licentiam. Sunt ſomnia, quæ nec malè, nec imprudenter obſerves: nam ſolent, neſcio, quo pacto per tenebras, dum quieſcimus, noſtrorum ùt vitiorum, ita & virtutum ſpecimina, quibus multùm aſſuevimus, ſeſe prodere, & in ſomno plerumque palàm facere, qui, qualéſque fuerimus, antequam dormiebamus. Memini ego, ait Author acroamaticus, fuiſſe, qui ſua alijs facinora, nullis alioqui fidiculis exprimenda, per ſoporem intempeſtivè diſerti, prædicarent: memini viſos, qui noctu præliarentur, ſtrictóque pugione domum percurrerent: & experimur, aliquos noctu cululIos & vina, aliquos fritillos & aleam poſcere. Nempe *qualibus in rebus multùm ſumus antè morati*, ùt canit ille, noctem quoque, ſomnúmque traducimus. Hinc adeò dormientes inſuêrunt, *Cauſidici cauſas agere, & componere leges: nautæ contractum cum ventis degere bellum.* Idque non aliâ causâ, quàm quòd animum his ijſdem curis, ſtudiíſque vigiles occupârunt. Quid igitur mirum, ſi conſopitus, animum à Simulacro Cypridis non divertat, qui oculos antè, per omne Cupidinis theatrum, traduxerat? quid mirum, ſi ſomnians Tibulli lepóres aucupetur, venetúrque Catulli paſſeres, qui vigilans Propertij Cynthias, Biblidáſque lectitârat. En! non inanem Onirologiæ uſum, atque licentiam. Fac enim tibi Morpheus ſordidis phantaſiam illuſionibus inquinet: occaſiones de die datas examina, deprehenſas cave. Quòd ſi terriculamentis animum turbet, ſæpiúſque infeſtet, ſcrutare originem, & humorum intemperiem temperando, te à moleſtijs libera. Si denique nunc ad flagitia, nunc ad virtutes impelli te ſentias, in Authores inquire, malum ut fugias, bonum verò ſequaris. Juvat hìc addere Syneſij monitum, non utique ineptum, ſi Phantaſum illius in ſenſu veriore intelligas. Ait hunc

ſpiri-

ſpiritum moderato victu, ingenuis ſtudijs, tenore vitæ ad rationis leges exacto, ſedandíſque animi perturbationibus præparandum, ſi grata, quietáque habere ſomnia animus ſit: Pythagoras certè cubitum non conceſſit, niſi priùs ſuavi cantu demulſiſſet Phantaſum, cytharæque modulamine, ad læta ſomnia invitâſſet. Sed quod Pythagoræ cythara, hoc Chriſtiano Philoſopho ſunt nocturnæ preces; his fidibus delinitus, fidem non franget infidus aliàs Morpheus.

LEUC: Teneo cryſin de Onirocriticis: ſuperſunt Noctambulones, quos vocant, de quibus tuam quoque mentem percipere, etiam atque etiam cuperem. *MEL*: Mira horum ſymptomata oculati teſtes confirmant: Morphei excubitores, ſomníque portenta diceres, adeò vigilantium more loquuntur, reſpondent, diſputant, ſcribunt, ambulant, operantur. Sed debentur hæc paradoxa virtutis imaginatricis potentiæ, quam in talibus propemodum thaumaturgam ſtupet Philoſophia: huic quoque febricitantes ſua ludibria, phantaſtici imaginarias extaſes, deliria ſua phrenetici, prægnantes ſuos non raro debent abortus. Fuit nonnullis phantaſia adeò turbida, ut quamvìs Iro affines, crederent ſe Mundi Monarchas: imò ut ipſimet ſeſe mortuos promulgarent, facti & ſui funeris comites, ac veſpillones. Hi malè delirant in phantaſia; pejùs alij de phantaſia, dum ejus vim ſeſe porrigere, in remota quoque corpora, autumant. a. Avicennam ſi conſulas, dicet, te ſolo animæ præſtantioris imperio, remotiſſimos faſcinaturum, vel ſanaturum: 2. ſi Alkindum admittet, per phantaſticos quoſdam radios te moturum loco res etiam diſſitas: ſi Michaëlem Montanum 3. tuebitur aucupem, virtute phantaſticâ, detracturum de Cœlo volucres: ſi Paracelſum, 4. concedet per ſpiritus, vi imaginationis expulſos, te deducturum de Cœlo imbres, tonitrua, fulmina: ſi Pomponatium, 5. aſſeret, per ſpecies imaginarias aurei montis, producturum te aureos montes: & ſi quæ ſunt alia fanaticorum ſive ludibria, ſive incantamenta, quibus ut fidem adhibeas, phantaſiâ pari, paríque helleboro indigebis. In eo tamen ſaniores inter Philoſophos convenit, virtutem phantaſticam plurimùm poſſe in corpus imaginantis, multùm quoque in alienum, ſi accedat arcta conjunctio, & ad recipiendam affectionem habilis diſpoſitio. Probat hoc Jacobi Patriarchæ induſtria, qui de ſe canere illud Poëtæ

a. *L. de an. ſ. 4. c. 4.*
2. *L. de Imag.*
3. *L. 1. des eſſais c. 2.*
4. *L. de Imag.*
5. *L. de incant. c. 3.*
Gen. 30.

a. Poëtæ poterat. a. *Me docet ipſa Pales* (Angelum putat Theodo-
Calpurn. retus 2.) *cultum gregis: ut niger albæ terga maritus ovis naſcenti mutet*
Eclog. 2. *in agna.* Demonſtrant tot ſtigmata, quæ à prægnantum phanta-
2. ſmate infantibus impreſſa, quotidie oculis uſurpamus: teſtantur
Q. 88. *in* hiſtoriæ, 3. quæ à matribus, aſpectu animalium territis, nunc gli-
Gen. ris, nunc urſi, vel ſimiæ ectypon prodiiſſe, authoritate minimè
3. vulgari perhibent, & obſervant. Jam corpus imaginantis, quod
Delrio attinet, nemo facilè Divo Thomæ 4. diſſentiet, juxta quem facul-
l. 1. tas phantaſtica in ea, quæ naturali ordine illi cohærent, poteſt
4. omnia; in ea, quæ inconnexa, poteſt omninò nihil. Phanta-
C. 3. *q.* 3. ſia certè non adjicere poterit ſtaturæ tuæ cubitum unum, alios tamen poterit, eósque ſat miros in corpore producere effectus. Nam finge tibi hominem, quales eſſe ſolent Noctambuli, cui apprehenſio vehemens, acris imaginatio, cui perturbatio frequens; in hoc ſi, ſopitâ etiam mente, ſeſe levent phantaſmata, ſi vivis coloribus res, ſenſibus hauſtas, adumbrent, excitabitur mox appetitus ad timorem, vel ad amorem, nunc ad iram, vel ad triſtitiam: his motibus jam aliter atque aliter affectus, nunc frigore torpebit, & impalleſcet, nunc calore rubeſcet, atque exiliet: nunc loquetur, nunc operabitur, nunc objectum proſequetur, vel fugiet, quæ omnia in Noctambulis cernimus, & admiramur.

LEUC: In mentem hìc mihi venit ſymptoma aliud, quod non ita pridem ſomniantem turbaverat. Somniabam, neſcio, quas ingratas cum Hecateâ nuru aliqua rixas: luctabar inaniter, conflictabar, ſed ſine viribus; clamare parabam, ſed non poteram, quia oppreſſus à pondere incubantis, ac vocem, & penè ſpiritum ſtrangulantis Canidiæ: quid quid ſit, dejectam ex hirco ſtrigem, rebar, edentulam, quæ verſis in me furijs, infami pondere non tam luctantem premeret, quàm opprimeret. *MEL:* Vulgi errore abriperis; quam tu volaticam Camillam exiſtimas, græco nomine Ephialtem Philoſophi nominant: quod ſymptoma gaſtrimargiæ ſuum debet horoſcopum. Nam ubi affluit alimenti ſatietas, impar culina eſt, ſuccumbit labori ſtomachus, unde mala concoctio: quid ergo mirum, ſi crudi vapores, ſi ſanguis minimè defæcatus, ſi ſpiritus obſcuri & tetrici evadant in cerebrum, ſi ſuo pondere aggravent, & velut incu-
L. de di- bi terrificam moveant ſomnianti imaginem? accedit, quòd ob-
vin. c. 1. ſervante Philoſopho, ea quæ ſomniantes percipimus, majora

longè

longè videantur esse, quàm sint: cùm enim sensus sopore obtusus, limatâ crisi, discernere objecta nequeat, quibus afficitur, ad notissima in eo genere, adeóque majora longè convertitur: fac enim, pituita aliquantulùm dulcis, defluat in dormientis palatum, in Samsonis favos incidisse se somniabit: si sonus exiguus aures pulsat, Jovis tonitrua, Enceladum fulminantis, audire sibi videbitur: si calor modicus partem corporis occupet, Phalaris tauros sibi finget, iisque cremari vivum se judicabit. Hinc est, quod & tu nuperrimè, spiritus cerebro incubos sentiens, injecto te opprimi Caucaso, vel à furiatâ Circe te suffocari putaveris; quod onus ut quis excutiat, conatur, luctatur, suspirat, succlamat, & tamen *in medijs conatibus æger succumbit, nec lingua valet, nec corpore notæ sufficiunt vires, nec vox aut verba sequuntur.* Habes mali originem stomachi debilitatem, humorum colluviem, quam, si te amas, cave: sunt ejusmodi symptomata morborum gravium certa & formidanda præludia. *Virg. 12. Æneid.*

LEUC: Supersunt leviora de somnijs dubia, quæ absque Alexandri gladio, nî fallor, solves. Et imprimis quidem, cur somniantes, multiplici varietate fallaciæ, nunc sibi videntur audire, nunc intueri, nunc legere, nunc cum Eurialis colloqui, cùm tamen res ita se minimè habeant? cur videre se putant nunquam aliàs visa? cur audire nunquam audita? cur animo obversantur tam nova, tam extranea & portentosa, ut aliquando nec pes, nec caput debitæ reddantur formæ? *MEL:* Eam habent imagines, quas sensus interni formant, naturam mirabilem, ut artem longissimè superent. Adonidem pingit Apelles, sed mutum sine voce, immobilem sine gestu: eundem tibi phantasia depingit, sed viventem, sed loquentem, ita ut, claussis etiam oculis, actiones videas, sopitâ aure percipias sermocinantem: sed nempe hæc est phantasmati virtus, ut non modò repræsentet rem ipsam, sed rei quoque adiuncta, loquelam, formas, figuras, loca, & actiones: unde cùm sensus sopiti operentur quasi per umbram, & ratio ligata errorem dissimulet, hæc omnia non aliter obveniunt somnianti, ac vigilanti. Alterius dubij causam in vapores & spiritus Stagirita refundit: hi enim in cerebro divagantur sine lege, turbant simulacra sine ordine, commiscent tumultuarij, hebetant confusi: unde est, quòd, animâ otio indulgente, vicarium regimen imaginatio occupet, quæ proin

proin, pro ſua indole ineptâ, ſpecies, velut pendentes in aëre nubes, nunc in hanc, nunc in illam mutat figuram, ex ijſdem variè combinatis, nunc hæc, nunc illa formare ſolet Idola, ut nil tam præpoſterum, nil tam monſtroſum cogitari queat, quod ſuâ Virgulâ creare nequeat Morpheus, etſi imagines nullæ de novo ſenſibus internis accedant. Ex his jam facilè liquet 1mò, cur hæc ipſa non accidant vigilantibus? animâ enim, ad clavum ſedente, ceſſat confuſio, vapores turbidi non obnubilant cerebrum, nec ſpiritus, vagâ licentiâ, tumultuantur, ſpeciéſque perturbant. Liquet 2dò, cur ſub auroram clariora, minúſque diſtorta ſint ſomnia? quia nempe vaporum copia, ſomni decurſu jam diminuta, ipſáque ſpirituum agitatio jam facta remiſſior, non ita ſenſuum internorum functiones perturbat. Liquet 3tiò, cur ineunte ſomno, præſertim ſi à menſa ſtatim ad culcitram, non illicò appareant ſomnia? quia vapores vehementiùs agitati, ſic confundunt imagines, ut veluti in aquâ motâ, ac turbidâ evaneſcant. Hæc ipſa ratio declarat, cur temulentis & helluonibus, vel nulla, vel confuſa appareant ſomnia? nam ſicut radios rotæ, citatiſſimâ vertigine circumactæ, non percipis; ſicut circulorum Mæandri, per plures lapillos, ſtagno injectos, ſeſe interſecant, atque confundunt, ita turbulenti vapores, motu ſuo perplexas reddunt imagines, ſomnianti non facilè diſcernendas. Liquet denique, cur aliqui totâ vitâ non ſomnient? quia ſpiritus habent tam agiles, tantámque exſpirationum vim ejaculantur in cerebrum, ut oſtendendis per quietem imaginibus locum minimè concedant.

LEUC: Mihi certè jam non occurrit, quod de ſomnijs curioſus indagem. Haſtam ſuſpendo, ſi quid occurrat tibi, & Sphingem age & Oedipum. *MEL:* Occurrit ænigma unicum, quod diſcurſui noſtro imponet epilogum. Datur in rerum natura *malum lætificans*, datur *bonum contriſtans*: quid illud? ſomnium dices, & meritò: nam ſomniavit Principum non nemo, ſceptro ſe ſpoliatum, & purpurâ, non jam Cræſi palatia, ſed Iri mappalia ſeſe incolere: evigilavit, & unà cum ſomnio fallaces umbras lætus diſcuſſit: en! *malum lætificans*. Fuit & alius, cathedrali honore conſpicuus, qui, cùm gemino in loco, Epiſcopos vita ſimul & dignitas deſeruiſſet, utriusque honoribus inhians, noctu per ſomnium, duos ſibi baculos offerri conſpexit,

iisque

iísque geminum ſibi pedum portendi credidit, vanus Augur: nam altero die, ex equo graviter in terram afflictus, cùm crus utrumque fregiſſet, grallásque ſibi ad promovendum corpus dari conſpiceret, exclamavit: ô fallax ſimul, & verum ſomnium! & ecce! hic *bonum contriſtans.* Bene igitur ſomnium dixiſti illud, quod bonum evigilantes amiſiſſe dolemus, quod malum experrecti evaſiſſe gaudemus.

LEUC: Hoc ænigma, credo, illi quondam Philoſophi ſolvent, qui dum in vita ſomniârunt, in morte tandem, ſed ſerò nimìs evigilant. *MEL:* Ita eſt; quærant, ſi lubet, qui ſomniando Mundum adorant, quærant, inquam, quid ſentiant jam vigilantes, poſtquam in cogitationibus evanuêre ſic ſomniantes.
Heu! 1. *veluti ſomnium ſurgentium, Domine, imaginem noſtram ad nihi-* 1.
lum redigis. 2. Turbati ſumus *inſipientes corde, dormivimus ſomnum* *Pſ.* 72.
noſtrum, & nihil invenimus in manibus noſtris. 3. *Quid profuit jam no-* 20.
bis ſuperbia, aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? tranſierunt 2.
illa omnia, tanquam umbra. 4. *Ecce! velut ſomnium avolans non inve-* *Pſ.* 75. 6.
nitur exiſtimata felicitas, tranſiit, velut viſio nocturna. Quærant, 3.
ſi lubet, inter Philoſophos Regem, inter Reges Philoſophum, *Sap.* 5. 8.
ſapientiſſimum, niſi Aras poſuiſſet mundanæ vanitati, feliciſſi- 4.
mum, niſi ſomniando nimiùm indulſiſſet vanæ felicitati: quæ- *Job.* 20.
rant, & gemens ingemiſcet: *omnia, quæ deſideraverunt oculi mei, non* 8.
negavi eis, nec prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur: ſed *Eccl.* 1.
in omnibus inveni vanitatem, & afflictionem ſpiritûs. Verbo: *vani-* & 2.
tas vanitatum, dicit Eccleſiaſtes, & omnia vanitas. Quærant inter Doctores, Doctorum Phœnicem, Auguſtinum, & ſuam exprimet in hæc verba ſententiam: *omnes iſtæ felicitates ſæculi, quæ videntur, ſomnia ſunt dormientium: nam quomodo qui videt theſauros in ſomnijs, dormiens dives eſt, ſed evigilabit, & pauper erit: ſic omnia iſta vana hujus ſæculi, de quibus homines gaudent, in ſomno gaudent. Evigilabunt, & invenient, ſomnia illa fuiſſe, & tranſiiſſe, ſicut dicit*
Scriptura, velut ſomnium ſurgentis. Quærant inter Sapientes Mun- *Ep,* 103.
di Octavum, Bernardum intelligo, & ex híſce præmiſſis deducet concluſionem: *ergò ſi ſapis, deſine ea ſequi, quæ & aſſequi miſerum eſt: beatus, qui poſt illa non abiît, quæ poſſeſſa onerant, amata inquinant, amiſſa cruciant: an non ea ſatiùs cum honore ſpernis, quàm cum dolore perdis? an non ea prudentiùs Chriſti cedis amori, quàm morti?*

LEUC: Onirocriticos hósce, si Philosophi in suis somnijs consulerent sæpius, dormirent, credo, securiùs, certè feliciùs evigilarent. Sed ignosce, unum est, quod in te miror; quòd præter morem, tu nullum discursui Patronum hodie; quòd nullum in tua Poëcile sanctiorem tu mihi Morpheum, cujus exemplo sic dormiamus in posterum, ut ad sanctiorem vitam evigilemus. *MEL:* Rectè mones, sic in avia me deduxit discursus, ut in epilogo quærendum mihi exordium. En! Beatum Sylvestrum, fabulosum minimè Morpheum, qui suo exemplo faciet, ut si minùs dormiamus, saltem oculos claudamus, ne amplius videant vanitatem. Auximi natus, in Piceno Juventutem trivit, vel attrivit potiùs: nam Philosophiam somniando exegerat, Professore Phantaso, qui per formas varias, deformaverat potiùs, quàm formaverat hunc mollem Sophum. Illius studium, vigilare noctes, dormire dies, vivere Mundo, & mori Cœlo, elegantium formarum esse amorem,& amatorem: sed lethargum illi excusserant vespillones; nam fortè fortunâ sarcophagum eruebant, quo non ita pridem reconditum corpus adolescentis, dum viveret, nobilitate & divitijs inclyti, nec non elegantiâ formæ, ad miraculum exculti. Aderat spectaculi arbiter Sylvester, cúmque occidisse oculorum tam lucidas stellas, defluxisse turpiter aureos illos capillos, turbatam putore illam frontis serenitatem, exspirâsse illam oris ambrosiam, illum genarum dulcissimum risum, illum denique, quem tota urbs ardebat, ignem omnem in pauculos subsedisse cineres videret: *heu mihi!* exclamavit, *nisi cum mente sanâ, oculos etiam abstulit Venus, in hoc speculo meum video vultum. Video planissimè: sum, quod hic fuit, & verò ero non multò pòst, quod hic est:* verba hæc gemitus interruperant, lacrymis deinceps loquentibus: abiit, sed melior, quàm accessit: excussit somnum, & ex suspirijs sensit, tandem aliquando se vigilare: aperuit oculos, vidítque formas, quas hactenus credidit substantiales, fluxas nimiùm esse, & accidentales. Agnovit ex hoc Naturæ ludo, à Phantaso constanter sibi illusum, somniâsse se somnia, nec nisi inanibus umbris hactenus inhiâsse, Hinc, relictâ Patriâ, deflevit solus, quod cum multis peccaverat. Sed nihilominùs diu soli esse non licuit: accivêre gemitus, similes socios, quíque somniantem secuti sunt, secuti quoque sunt vigilantem: quos ipse meliore Philoso-

losophiâ excultos, ad laureolam feliciter promovit, quam Discipulis, atque Magistro Cœlum dedit gloriosissimam.

LEUC: Admiror hac in Laureolâ tam faustam Philosophiæ coronidem: sed quibus putas, doctrinam hanc, Mundo novam, stabilivit principijs? *MEL:* Dabo illorum Epitomen. Thesin primam desumpsit ex D. Ambrosio, qui Philosophiam nil aliud esse dixit, quàm *meditationem mortis:* hinc Plato prorsus divinè: *rectè Philosophantes soli morti studere* asseruit, utpote quorum meditatio unica, *animam separare à corpore:* addit Macrobius, accomodè in Platonis sententiam: *mori etiam dicitur, cùm anima adhuc in corpore constituta, corporeas illecebras, Philosophiâ docente, contemnit, & cupiditatum dulces insidias, reliquásque omnes exuitur passiones.* Thesin secundam posuit ex Regio Davidis Oraculo, *homo vanitati similis: dies ejus sicut umbra prætereunt.* Nempe *omnia somnia*, ut bene dixerit Plato, nos similes illis, qui in subterraneâ specu, ostensas in umbra divitias, mirantur & concupiscunt: hinc conclusit cum Divo Ambrosio: *relinquamus umbram, qui Solem quærimus, deseramus fumum, qui lucem sequimur.* Thesin tertiam mutuavit ex illo Servatoris repetito sæpius monito; *vigilate:* nam *tempus non erit amplius.* Somnus à Natura nobis ingenitus, sed propter vigiliam: dormire oportet, ut vigilemus. Sed quàm malè multi observant hoc monitum, qui in Naturam injurij, vigilant noctes, dormiunt dies, quósque Hesperus in tripudijs vidit, Phosphorus somnolentos miratur, in meridie Phœbus obstupescit altùm sopitos. Samson dormiendo perdidit crines, cum crinibus vires: dormiendo his crescunt crines, decrescit tempus, augentur vires, minuitur virtus: non enim, velut dormienti Timotheo in casses venêre Urbes & Regna, ita istis stertentibus, ultrò sese aperient Sidera: *Regnum Cœlorum vim patitur.* Denique quartum modum sciendi, præ reliquis inculcavit, quo discerent ejus Discipuli: *bene mori.* Stagirita, modi hujus oblitus in vita, certè statueret hunc redivivus: hunc solum, qui didicerit, totam D. Sylvestri didicit Philosophiam. Sed quæ nostri temporis est infelicitas: piget discere, iuvat dormire: mirum sanè, quòd mortem sic horreat Juventus, somnum sic amore depereat; Homero si fides, *somnus est frater mortis:* si Horatio, mors est *sopor perpetuus: O stulta, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago?* dormi: *longa quiescenti tempora fata dabunt.*

L. de resur. *In Phædone.* *Ps. 143.* *L. 7.* *L. de fug. sæc. c. 5.* *Plut. in Apopth.* *Ovid.*

Catull. Dormi: *nam nox eſt omnibus una dormienda*: dormi, ſed cave, ne tibi mors dicat, quod olim vigili, malè vigili, quia dormienti, Plat. dixit Epaminondas Thebanus, dum eum haſtâ confodit: *talem relinquo, qualem invenio*, & utinam! jacentem ad Auſtrum potiùs, quàm Aquilonem. Sed tandem ſatìs: cui Theſes hæ diſplicent, legat ſtatuta, quæ ſuis Philoſophis Divus Sylveſter: accepit illa à mortuo, ut bene viveret: tu accipe à vivo, bene ut moriaris.

STATUTA ACADEMICA.
Ex mandato Mortis Peripato affixa.

Stato Philoſophe,
Statúmque tuum lege, & elige
In his Statutis.
Primò:
Statutum eſt mori.
Hæbr. 9. 27. *En! Philoſophiæ initium à termino ſumitur,*
In quem reſolvitur propoſitio vitæ:
Ut ſcias,
Quòd ablatâ per mortem copulâ,
Non niſi duo extrema remaneant,
Quæ quia extrema, ad terminos ſpectant,
Fauſtæ vel infauſtæ æternitatis,
Ut vel prædicentur in Cœlo,
Vel pœnis ſubjiciantur in orco.
Illud in mortis Logica mirum,
Quòd ipſa reſolutio reſolvatur in terminum:
Nam terminus mors eſt:
Non ſignificativus,
Quia nihil ſignificat:
Et hoc ipſo ſignificativus;
Nam multum ſignificat, quia nihil.
Categoricum teſtantur mortui omnes,
Quia abſolutè inevitabilem:
Nam è tumulis clamant:
Morimur omnes;
Fuimus, qui es; eris, qui ſumus:

Fuimus,

Fuimus, non ſumus; es, non eris.

Secundò.

Statutum eſt mori

Omnibus.

In Peripato mortis, nulla in uſu diſtinctio:
Nam mors eſt terminus abſolutus,
Et abſolutè privativus, quia cæcus:
Hinc neſcit diſtinguere inter Irum & Cyrum:
Inter formas Adonidis & Therſitis:
Inter Senem & Juvenem, doctum, ſive indoctum:
Sed poſitis cujuscunque vitæ præmiſſis,
Sine diſtinctione neceſſitat ad concluſionem:
Et utinam! non indirectam.
En! quàm nos bene mors doceat,
Etſi nihil diſtinguat!

Tertiò.

Statutum eſt mori omnibus

Semel.

Bis hoc ſemel conſidera:
Nam poſt ſe trahit æternum ſemper.
Time ſemel errare, ubi nemo bis errat:
Errores vitæ licet corrigere,
Errores mortis non corriguntur:
Nam erråſſe ſemel,
Toto Cœlo eſt aberråſſe pro ſemper.
Nunquam vives bene, ſemel malè ſi moreris:
Semel bene ſi moreris, nunquam vives malè:
Ubi ceciderit arbor, ibi erit.
Difficilè morimur, quia ſemel:
Moreremur faciliùs, ſi bis liceret.

Quartò.

Statutum eſt mori

Statuto tempore.

Nam Deus poſuit terminos, qui præteriri non poterunt:
Hìc ſiſtunt gradum etiam Hercules:
Quia non plùs ultrà.
Illud certum,

Quòd nil certius morte, nil mortis incertius tempore:
Differentia grandis,
Inter
Aliquando, & quando,
Ut nihil dicam de quomodo,
Quia hunc modum etiam nesciunt Modistæ.
Illud sat exploratum,
Quòd mors futura sit Echo vitæ:
Nam qualis vita, finis ita.
Cæterùm
Dies ultima latet, ne lateat,
Utq; quælibet instar ultimæ observetur.
Quintò.
Statutum est,
Gen. 3. Revertéris in pulverem.
Resolutione non indiget hæc resolutio,
Nam dabitur certò,
Et quidem usque ad materiam primam.
Illud mirum,
Quòd per accidens
Nulla in morte detur conversio,
Sed tota fiat per contrapositionem:
Fuisti Nobilis, eris Ignobilis,
Putrescet sanguis, quo gloriaris,
Nec inter calvarias, ùt inter ceras
Reperietur discrimen.
Dives es, fies egenus:
Ps. 48. 18. Quoniam cùm interieris, non sumes omnia:
Et ex centum tunicis,
Vix unicus manebit cento,
Thesauros ærugo, byssum corrumpet tinea,
Et delicatam cuticulam depascent vermes:
Lapidem philosophicum habebis,
Sed sepulchralem.
Quid es sollicitus de auro?
Post mortem naulo non indigebis,
Gratìs vehuntur Divites ad Ditem.

Formo-

Formosus es, fies deformis:
Pallescent rosæ, languescent lilia:
Tres fontis Charites erunt;
Fœtor, Putredo, Vermes,
Ut sic spicula mortis retundant tela Cupidinis.
Dum vivis, vive jam Bacchanalia,
Mors dabit larvam,
Ne agnoscaris, qui fueris,
In die cinerum.
Abi Philosophe:
Legisti Statuta,
Sed fac, ne legeris sine Statuto:
Hinc redi,
Et statue, operari bonum, dum habes tempus: *Gal.* 6. 10.
Excute somnum, ut meliùs dormias,
Ne æternùm indormias.
Mors somnus est, & somnus mors:
Hinc quò plus dormies, vives minùs.
Non habes exiguum tempus, sed multum perdis:
Lusu deludis vitam,
Quam brevem quereris:
Impellis tempus, quod ire dicis velociùs.
Non recipis brevem vitam, sed facis:
Inops temporis non eris, si non sis prodigus.
Hinc
Malo huic Philosophus provide:
Auge annos virtutibus,
Atque ut mortem fallas,
Incipe immortalis esse dum vivis:
Oportet
Ut futurus æternus,
Æternitatem inchoes intra tempus.
Somnia neglige, quia vana
Nam transeunt:
Vita ista Lyceum est,
Peripateticum te esse memento.
Si vis in sæculo vivere,

Vel in

Vel in ſæculo ſine ſæculo vive,
Vel ſæculum extra ſæculum exige:
Morere ſæpius, ut ſemel bene;
Morere in tempore,
Ne moriaris in æternitate.
Vigilabis bene,
Si hunc ſomnum ſæpe conſideres,
Iſaiæ.14. 11. Super te ſternetur tinea,
Et operimentum tuum erunt vermes,

SPECU-

S. Bruno, Parisiis etiamnum Philosophus, Physiognomiæ verioris arcana docetur à Doctore Philosopho, qui justo Dei judicio, occulta judicia revelare jussus, has è tumba conclusiones protulit: accusatus sum, Iudicatus sum, condemnatus sum. Fast: Mar: 6. Oct:

G. Rogg del: I. M. Gutwein sculps:

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

SPECULUM PHYSICUM,

Sive

DISCURSUS VII,

De

PRINCIPIIS PHYSIOGNOMIÆ.

EUCOTHEUS. Philoſophis ſpeculo inter dictum hactenus rebar, quia ſymbolo vani tatis, quod Gynæcea ornaret potiùs, quàm Athenæa: ſed ſcrupulum eximis, dum & tua Poëcile ejusmodi peripetaſmatis ſuperbit. *MELANDER*. Non inaniter, ſed philoſophicè ſuperbit hoc ſpeculo, quod utinam! inſpicerent tui ſimiles, forſitan haurirent inde plus veritatis, quàm vanitatis. Artis ſpecula, fateor, proſcribit Philoſophia, & meritò, quia dum formæ lites cum Paride judicant, extra formam Philoſophum abducunt. Nutriat ille potiùs ſylvam in mento incomptam, in qua hircocervi commodè ſtabulentur: frontem caperet, & rugas, nubium inſtar, adducat, unde cometæ, & fulgura promicent; voluminibus indormiat, ut magnum Naturæ librum cerebro complectatur. Hæc ſeveriora Catonis ſtudia: hoc Mundi ſpeculum, vel à Natura, vel à Naturæ nutrice Scientiâ perpolitum, Philoſophia inſpiciendum non modò Sophis permittit, ſed etiam moroſiùs con-

L. 1. natur. Q.Q. templandum proponit. Hinc si Senecæ fides, speculorum inventrix ipsa Natura, primum in oculo nobis proposuit, dum humori crystallino, à tergo adjunxit retinam: secundum in aqua, ubi fundum pro plumbo adhibuit, ut si ibi sese cernerent Sophi, non cum Narcissis perirent, sed, juxta consilium Socratis, formosi vitarent infamiam, deformes id, quod negat vultus, virtute redimerent: Senes nihil canitie suâ agerent indignum.

LEUC: Sed cedò, quid in hoc physiognomico speculo, peregrini tu mihi nominis adfers ex Hellade? quid *physiognomia?* an hæc Scientia in Peripato cognita? an civitate donata? & quæ ejus principia, ut speculi instar Philosopho servire queat? *MEL:* Apparet enimverò, quòd Hellespontum non superaveris: adeò non Athenis modò es hospes, sed & tota in Hellade peregrinus, ut ipsam quoque linguam ignores. Peripatum lustra, & mox *Maurus Præm.* oculis incurret hujus nominis etymon, dum *facultas* esse describitur, *qua ex signis fixis, in corpore apparentibus, naturam, indolem, mores, ac propensiones hominum, conjecturâ minimè vanâ, scrutatur.* En! genuinum hujus Scientiæ ectypon, cujus veluti fronti inscriptam hanc leges syngrapham: *ex notis ignota.* Scientiæ huius, quam Physica sibi numerat subordinatam, tam varia, quàm solida sunt fundamenta, quæ sua sponte dabit discursus. Præcipuum, cui veluti basi tota innititur Physiognomiæ structura, *C. 1. Physiog.* nobis insinuat Princeps noster Philosophus, *arctissimum nempe fædus corpus inter & animam,* quo fit, ut una alterius affectiones, motúsque communicatione mutua, consequatur. En! Scientiæ hujus Achillem, quem solidissimæ firmant experientiæ, quas jam habemus in temulentis, vel ægris, ubi anima, vel aggravatur à corpore, vel infirmatur: quas jam videmus, in æstuantibus furore, vel amore, aliísque animi motibus, quibus mutatione sensibili, & ipsum corpus compatitur, & commovetur. Hinc cum Duce nostro ita concludimus: inter corpus & animam datur mutua proportio, inter affectiones, motúsque sympatica quædam comunicatio: dari igitur potest facultas, qua ex corpore, veluti speculo, colligamus hominis naturam & temperamentum, ex temperamento inclinationes, humores, & mores. Jam facultas ipsa à nobis dicitur Physiognomia; adeóque datur Scientia physiognomica, quod in ordine ad quæstionem propositam erat hìc demonstrandum.

LEUC:

LEUC: Habeo artis lineamenta, sed habebo ampliùs, si quid naturæ, quid temperamenti nomine intelligas, fusiùs ex te intelligam. *MEL:* Natura cum temperamento synonimῶς accipitur à Physiognomis; utrumque pro complexione hominis, qua inclinatur ad hoc, vel illo modo operandum. De hac natura bellè ex Seneca Lipsius. *Natura semina bonæ mentis nobis ingenuit, fomites, & scintillas, quæ in alijs magìs, minùsque elucent, ùt est animi temperies*: de hac Poëta: *naturam furcâ expellas, tamen usque redibit.* Porrò pressiùs si indagemus, non uno penicillo expressam temperamenti effigiem cernemus. Stagiritæ, sicuti corpus nil est, nisi compositum ex elementis, ita temperamentum consistit in aggregato ex humoribus quatuor, *nempe cholerâ citrinâ, calidâ, siccâ, simili igni: sanguine calido, humido, simili aëri: phlegmate frigido, humido, simili aquæ: cholerâ nigrâ, simili terræ in frigore & siccitate.* Avicenna è primis quatuor qualitatibus, quintam quandam & simplicem sibi finxit emergere, quæ, quòd temperatas contineret omnium vires, in ea consistere jussit temperamentum. Sed meliùs à subtili Fernelio *propago* dicitur *sobolésque permixtionis, factæ è quatuor elementis*: à cujus mente non aberrabimus, si temperamentum dicamus *concentum quemdam quatuor principum qualitatum, ex omnium elementorum permixtione resultantem.* Ita Principes idiomatis Philosophici, ex ea potissimum ratione, quòd in hoc concentu, difformiter uniformi, consistat *inclinatio illa ad hoc, vel illo modo operandum,* quam uno *temperamenti* vocabulo communiter indicamus. Liquet igitur primò, humores ad temperamenta, quasi suas ad radices esse quidpiam consequens, nec ineptè, ad Galeni mentem, nominari *secunda veluti elementa, quæ massæ sanguineæ à corde genitæ insunt*: hinc non ideò quis naturâ terreus, vel melancholicus, ùt aiunt, quia multum atræ bilis habet, sed quia ex sua elementorum permixtione, multum atræ bilis habere exigit. Liquet secundò, quòd termino communi quidem, sed minùs physiognomico, hunc sanguinei esse temperamenti dicamus, *cùm* hæc (Fernelio Judice) *non temperamentorum, sed dominantium humorum sint nomina: neque enim illum temperamento sanguineo esse dicimus, cui multum est sanguinis: nisi dicere velis, quinque cujusvis hominis, qui ad extremum senium pertingeret, temperamenta, quia totidem numeramus ætates, humoribus multùm discrepantes*: sic decrepitorum ætas est frigida, Juvenum cen-

L. 2. ad Stoic. phil. diss. 10.

L. 3. physiolog.. c. ult.

L. & c. cit.

Ibid. l. c. c. 10.

ſetur calida. Liquet tertiò, unde quibuſdam diſtinctio inter temperamentum innatum, & adventitium; nam latiore vocabulo, cholericum, pro temperamento cholerico acceperunt: quippe ſicuti certum eſt, phlegma augeri poſſe in homine, qui temperamenti phlegmatici non eſt, ita pariter eſt prorſùs indubitatum, effectus minimè paucos temperamenti phlegmatici reperiri in eo poſſe, cui tamen contrarium Natura dedit temperamentum: contingit id, vel virtute, vel vitio, vel à cibo, vel alio ex accidente. Teſtis eſt omni exceptione major D. Patriarcha Ignatius: deceperat is, ùt ita loquor, ipſos in Orbis Urbe Principes Archiatros, qui phlegmaticæ eum Naturæ, unanimi calculo, condemnârant, cùm tamen eſſet in excellenti gradu cholericæ: effecit nempe in illo virtus, ut inſitus fibris calor, contra rationis imperium, non prodiret. Neque enim facilè dixeris, omnes Thebaidis incolas, temperamento fuiſſe melancholico, eò quòd longo exercitio, ſilentio & ſolitudini, rerúmque delectabilium contemptui aſſuevêre; nam per humores hos aſcititios non extinguitur primæva qualitatum temperies, ſed ſopitur non nihil, ac tegitur, & injecto, veluti capiſtro, continetur. Liquet denique quartò, à Medicinæ Principe Galeno bene ad calculum revocari novem ſolummodo præcipua hominis temperamenta. Primum eſt temperatum, quod alij *juſtum*, ſeu ad *pondus* appellant, eò quòd æquales à qualitatibus vires participet, juſtáque cæterorum lex ſit, ac regula: non temperata ſunt reliqua octo temperamenta: ſimplicia quatuor comuniùs jam cholerici, ſanguinei, phlegmatici, ac melancholici nominibus appellantur, cùm tamen meliùs longè ignei, aërei, aquei, & terrei nomenclationibus affici deberent, eò quòd ùt diximus, ab elementorum principaliùs, quàm ab humorum mixturâ oriantur: hæc, ùt talia, in nullo homine eſt reperire. Conjugatorum innumerabilis eſt variatio, quæ tamen ad quatuor præcipuè ſpecies revocantur, in quibus una qualitas prædominatur, ita, ut altera ſit conjuncta, in gradu ſolumodo excellenti: atque hinc dicitur temperamentum cholerico-ſanguineum, ſanguineo-cholericum, ubi id, quod ſecundo loco ponitur, præcellere intelligimus, & indicamus.

L. 1. de temp. c. 8

LEUC: Ad vota prolixiùs, temperamenti ectypon efformâſti, quod equidem Scientiæ hujus divinatoriæ objectum ego inter-

interpretor. Sed age, animum explica; quam, te Judice, meretur fidem Physiognomia? sunt, qui illius oracula ad Cingarorum tripodem, velut superstitionis, aut certè vanitatis evictæ ludibria relegant. *MEL:* Scio iniquam crysin, sed quam non ferunt, nisi dictatores illi, quibus cerebrum à dolio sæpius volvitur, quàm ipsi cum Sinopensi Philosopho dolium volvant. Scio rudiorum calumnias, sed quia rudiorum, non curandas scio, utpote quibus semper fuit solenne, altiora captu, spernendo explodere. Caligantes Talpæ sunt, vel potiùs veritatis lucem fugientes noctuæ: ideò Divinæ huic Scientiæ fidem negant, quia timent, ne vel invitis depingat nativum ectypon, ut non nisi propriâ convicti scientiâ, & conscientiâ fateri cogantur, majorem, quam vellent, Physiognomiæ habendam fidem. Hæc ipsa causa est, cur è Philosophis multi calamum strinxerint, & nobilissimam hanc Philosophiæ nostræ partem, ac Divinæ Præscientiæ æmulam, contra rudentes Zoilos, à probroso superstitionis stigmate, efficaciter non minùs, quàm acriter vindicârint. Me quod attinet, Physiognomistis meliori jure, illam adjudico Authoritatem, quam olim vatibus suis tribuit superstitiosa Antiquitas. Prodibant sæpenumerò, mendaces hi Diphteræ fabulosæ Consiliarij, è silentibus Idolorum adytis, & veluti divina passi, mille debuccinabant ludibria, quæ tamen, divina velut oracula, adorabat simplex popellus. Hæc nempe crassa erant Necromantiæ antiquioris deliria, dum tandem fucatæ huic falsitati larvam Philosophia detraxit, ac per Physiognomiam, veluti meliorem veritatis Magistram, suos non modò meliùs docuit sapere, sed & veriùs docere. Sic enim mecum jam pridem statui: Scientia, quæ non nisi evidentibus nixa principijs, Naturæ arcana rimatur, ignota deducendo per nota, naturali invicem connexa vinculo, neutiquam ad superstitiosam Antiquitatis Thulem est releganda, sed omnem potiùs, Eruditos inter, meretur fidem: talem esse Scientiam physiognomicam non negabunt artis periti, negare non poterunt imperiti, si paulò profundiùs naturalis hujus speculi fundamentis oculos immergant.

LEUC: Age igitur, Physiognomiæ Sacrarium aperi, & remotâ cortinâ, arcana prome Naturæ oracula, novus in Peripato Aruspex: habes me, velut ex tripode Delphico, suspensum. *MEL:* Triplicem Antiqui iniêre semitam, per quam ex inspe-

ctione somaticâ naturam, indolem, & propensiones hominis dignoscebant: sed triplex hæc semita, non nisi in totidem illos avia deducebat. Primi considerabant, *cum quanam animalium specie homo analogiam corpoream præseferret:* extremitates magnas, pilum durum, fulvúmque, leoni similem, si agnovêre, mox leoninæ indolis fortitudinem arguebant: quasi verò ex hísce indicijs, etiam cervo communibus, non eodem jure, quis posset deducere timiditatem: horum ergò augurium, teste Philosopho, mendax est, nisi statuatur indicium, quod omnibus, solísque brutis commune sit, quæ ejusmodi prærogativâ nobilitantur, pateátque hoc signum ad hanc unicè significandam, à Natura determinatam. Alij Gentes cum Gentibus comparabant, Thracibúsque, Scythísque corpore similes, continuò in moribus quoque æquales pronuntiabant, eâdem, qua priores, falláciâ, ijsdem ex fundamentis facilè refellendâ. Nonnulli è proprietatibus corporis propensiones animæ divinabant: sic in iratis notantes ruborem frontis, in timidis pallorem, continuò rubicundos cholericis, pallidos phlegmaticis annumerabant, quasi verò idem in fronte rubor, habere nequeat diversam Matrem, nunc iram, nunc verecundiam. Vana igitur fuêre Antiquorum oracula, quia non ex indicijs fixis, sed transeuntibus desumpta; alia igitur tentanda semita, quæ per solidiora principia ad veritatis physiognomicæ apicem nos perducat.

C. 2.

LEUC: Et quænam illa? *MEL:* E fundamentis, quæ fusiùs, & sine numero congerunt Authores, selectiora & quidem strictiùs non tam referam, quàm attingam, ne amœnitatem materiæ corrumpat prolixior discursus. Principium primum, quo veluti speculo temperamentum, & indolem, mores ac propensiones perspicias, dant *Parentes.* Quis enim tam vecors, tam sine mente vivit, ut non intelligat, eandem plerumque corporis indolem, veluti hæreditariam dotem, à Parentibus in filios transfundi: etiam lippis decantatum est illud; *quòd non degenerem, & imbellem feroces aquilæ generent columbam; quòd non procul à proprio stipite poma cadant.* Alterum præbent *Nutrices*, quæ unà cum lacte facilè humores, morésque suos instillant, tenerúmque prolis corpus immutant. Perhibet historica fides, hunc à scrofa, illum lactatum à capra, infelici embammate, suxisse mores ita degeneres, ut prior in luto non sine delicijs se volutaret, alter saltatim

tatim incedendo, etiam lubens, plantas attereret. Sed & *educatio, præcepta, Parentum mores, Moderatorum institutio* persæpe speculum exhibent, in quo filios contempleris: nam eandem, vel non multùm absimilem agendi methodum, consuetudo suæ implantare solet Naturæ, & quo semel imbuta recens servabit odorem testa diu, Poëta teste. Fundamentum quoque non modicum explorandæ indolis dant *Orbis plagæ*, vel *climata*, quæ ob diversos Siderum influxus, ob aëris, aquæ, & terræ varietatem, mores, propensionésque hominum mirabiliter variant. Comœdiam naturalem, in hoc Orbis theatro, spectare te crederes, ubi Natura ipsa est archimima, Actores homines, ejusdem quidem Naturæ, studiis tamen & linguis, moribus & affectionibus, omni ex parte diversissimis. Hinc aliquæ Nationes sunt bello insignes, aliæ ingenio, virtute aliæ, aliæ vitijs. Dicuntur (aliorum Sententiam refero, Paraphrastes solumodo, non censor; Nationum nulli infestus, quia Mundi civis, cui ex Instituti placitis, Patria ubique, & nullibi) dicuntur, inquam, Hispani grandes, gravitatis pleni, vultu serij, judiciosi, in cœptis constantes, Religionis, Gentísque propagandæ avidi, in Scientijs profundi, Legum & Regum amantes, proni ad mercaturas, honoris æstimatores, læsæque authoritatis ultores. Gallos ferunt humanos, litterísque humanioribus deditos, ingeniosos, & bellicosos, ad arma promptos, vestitu comptos, gestibus leves, fideles Regibus, affectos legibus. Italos asserunt callidos, ingeniosos, sed & promptos ad iram, quódque consequitur, ad vindictam; cultu officiosos, plùs scholis, quàm militiæ deditos: asserunt, quòd ament cantum, & sales, ac in mensa sueverint esse frugales; hinc læti convivunt, nec tamen fidunt. Poloni laudantur, ùt generosi, nobilitatis, & libertatis amantes, equitando versati, victu duri, apertis etiam tectis securi, ùt sine muris, sic sine curis. Germani prædicantur fide sinceri, artibus clari, asperi, laboriosi, in bello fortes, ad magna nati, sed & potûs amantes, ac Nationibus externis, Prothei in morem, sese facilè accommodantes, In Gentibus externis famosus est Asiaticorum luxus, Africanorum perfidia, Americanorum acerrima indolis vehementia. Montani dicuntur asperi, molliores ac desides feruntur Campestres: Maritimi & Insulani sæpe prædones, Indi mobiles, ingeniosi, Magiæ studiosi, numero fidentes: Assyrij

syrij superstitiosi, Persæ, Medi, Parthi, & Scythæ fidentes sibi: Phryges, Cappadoces mercenarij: Ægyptij ignavi, Afri infidi, Æthiopes animosi, pertinaces, vitæ, mortisque contemptores: Sinæ tam ingeniosi, quàm fastuosi &c. Hæc, sive vera, sive falsa, dicuntur, & unde tanta geniorum & ingeniorum diversitas? dixi, à soli natalis constitutione hæc suam trahit originem. Testis est ipsa experientia, qua Suecorum calvas, densiores duplo, videmus cranijs Germanorum; & unde? nisi, quòd Suecia Polo propior, majori longè rigescat gelu. Jam si frigori est tanta virtus, ut ossa induret, calori erit vis alia, & diverso calori vis denuò diversà: illud autem est in confesso, animum, inclinatione sympatica, dispositionem corporis sequi: tanta igitur, sit oportet, animorum, affectuum, morúmque varietas, quanta est corporum, quam pro diversitate climatum nemo non esse maximam videt, & admiratur.

LEUC: Si varietas climatis sic humorum temperiem variat, *alimenti quoque diversitas*, diversis in regionibus diversa, aliam atque aliam Physiognomis indolem indicabit. Sic legisse me memini, in Anglia erupisse subterraneos quondam homines, quorum viridem frontis colorem alimento humido ex herbis, & radicibus tribuit Physiognomiæ cultor Kircherus: nec immeritò; nam compertum est denique, eos etiam cum alimentis mutâsse colorem. Quòd si istis alimenta colorem, alijs mutare poterunt, & humores & mores. *MEL:* Non inaniter philosopharis: utì cibus, sic & *Convictus atque Societas* Physiognomistico Vati indicium præbent cognoscendi incognita, & divinandi occulta: quid magìs tritum, quàm illud Poëtæ: *noscitur ex Socio?* nempe sicut amor, ita quoque Societas, aut similes invenit, aut facit: oracula hæc ex divino tripode dudum fudit
Ps. 17. Regius Vates: *cum electo electus eris, & cum perverso perverteris.* Sed *ætatis* quoque *conditio*, Momicam aperire fenestram solet, ut facilè arcana cordis ominari Philosophus queat. Prætextatum in foro puerulum contemplare, & quid monstrat frons florida, lacteúsque in vultu color, nisi mentem ad innocua pronam gaudia? dum, ad Pompeji invidiam, jam triumphat in nucibus, jam molimine Dædalo ædificat luteas, vilia tecta, domos; jam velut in Bucephalo Alexander, equitat in arundine

longa:

longa: quid partes corpusculi molles, flaccidæ, atque lubricæ indicant, nisi aquam prædominantem, adeòque morbos per ulcera, tusses, prurigines, febres, convulsiones, centúmque alias humiditatis noxiæ filias, ac appendices. *Hippor. 3. aph. 24.* Adolescentem considera, occurret turgescente ex sanguine roseus genarum color, scintillantes ex oculis erumpent spiritus, mobiles in fronte natabunt succi: & quid huic è physiognomica Diphtera præsagies Augur? asperum nihil, jocosa omnia, inquietum Mercurij hydrargyron appellabis: dices vagum & levem, pertæsum ad seria, pronum ad ludicra, candidum, & verecundum: cum Venusino Vate Protheum pronuntiabis, *qui custode remoto gaudeat equis, & aprici gramine campi, cereus in vitium flecti, monitoribus asper, utilium tardus provisor, prodigus æris.* Cúmque spiritus & aqua ætati huic prædominentur, cum Hippocrate præsagies febres diuturnas magìs, hæmorragia narium, paucáque alia, quæ adolescentiæ incommoda solent insidiari. Id tamen hìc velim, notes, ætatem istam tam esse lubricam ad quodlibet vitium, adeò mollem & flexilem in omnes partes, adeò vagabundam per omnia, ut nullâ ratione certâ regi, sed quocunque impellit cupiditas, rapi temerè videatur: adeò sapienter Sapientissimus omnium ætatis istius semitam, captu dixit esse *difficilem.* *Prov. 30* In Juvenem, Senémque oculos intende, quàm diversa in utriusque vultu leges indicia, tam quoque argues diversas indolis proprietates. Illum liberalis, & vividus frontis color testatur, alienâ calamitate facilè mobilem, largum, prodigum, opúmque incurium & negligentem: hunc pallor demonstrat anxium, inquietum, sollicitum, suspiciosum, avarum, parcum in suis, avidum in alienis. In illo calidus ebullit sanguis, promicant distentæ venæ, turgescunt succi roscidi, & activi, ex quibus colliges sociabilem paribus, amicorum amicum, Sodalium studiosum, loquacem, ad lusus pronum: in isto sanguis parcus & frigidus, collapsæ venæ, succi aquei, crudi, effœtíque, è quibus conjicias tetricum, tristem, & querulum, deteriora ominantem, morosum, lentum, & frigidum. Illum spiritus copiosi, & impetuosi indicant gloriæ cupidum, ambitiosum, iracundum, violentum, præcipitem, in affectionibus effrenem, in amandi modo immodicum, ut bellè Seneca, *juventutis vitium esse dixerit, regere non posset impetum.* Hunc spiritus fracti, pauci & acidi reddunt cupiditatibus languidum, impatien-

tem, obtrectatorem novorum continuum, exactorem officiorum rigidum, insomnem, morbidum, & vitæ tamen cupidissimum: damnantem præsentia, laudantem præterita, exspectantem obsequia, & exigentem honoris, laudis, & venerationis officia. In Juvene robur virium indicat agilitatem, in Sene debilitas tarditatem: in illo articuli fortes immobilem, in hoc tremuli imbecillem; in illo viscera mollia monstrant vigorem, in hoc squallida, & exsiccata hebetudinem: in illo concoctionis facilitas sanitatem, in hoc debilitas languorem: in illo frons explicata sinceritatem, in hoc rugosa calliditatem: in illo capil-
Homer. litium firmum, *valorem mentis, sed consilium tenue*, in hoc calvities cana longam ex usu prudentiam, sed cum defluvio crinium mox defluxuram: in illo denique corpus erectum longiorem vitam, in hoc incurvum demonstrat propinquum tumulum. Et quid nî in terram brevì sit reversurus, in quo terra prædomi-
Hipp. 3. aph. 31. nans nunc *spirandi difficultates, nunc articulorum dolores, tusses, vertigines apoplexiæ, vigilias, oculorum humiditates, visum obtusum, aliáque innumera gignit morborum genera*, ut non immeritò Hipponense Oraculum: *quid est aliud videre Senem tremulum, canum, imbellem, infirmum, quàm cernere morientem vivum, aut viventem mortuum?* Sed nec juventutem dominium spirituum, oleíque à morbis, & mortis prodromis reddit securam; solent illi per febres acutas,
Aph. 29. morbos comitiales, aliáque symptomata non raró Libitinæ falci subjici, præmatura spolia, ut accomodè Poëta:

Dum loquor in sylvis, quid sit formosa Juventus?
Audiît hoc Echo garrula: ventus, ait.

Ex opposiâ geminâ hac ætate, exsurgit media, velut inter æstatem & hyemem, autumni temperies, ætas scilicet virilis. Hujus symmetriam, veluti animi iconem, si contempleris, reperies in actionibus circumspectum, in affectibus moderatum, impavidum, non incitatum, non languentem, non præcipitem, inhiantem honori, sed non immodicè, lucro, sed non avarè: videbis, ùt incedat in omnibus cautè, aggrediatur ardua, sustineat viriliter, perficiat fortiter; nam salis dominio, sale conduntur omnia, utut morborum acidum non avertatur. Varios morbos huic ætati, quæ durat cæteris longiùs, assignat Medicinæ Prin-
3. aph. 30. ceps Hippocrates, astmata, pleuridites, lethargos, phrenitides, chole-

choleram, homorrhoides, aliásque vitæ noſtræ miſerias, quibus in omni ætate cogimur exclamare:

Mille modis morimur mortales: vivimus uno:
Sunt hominum morbi mille, ſed una ſalus.

LEUC: Miror, quòd in hoc ætatis variæ ſpeculo, tam variatum ejuſdem hominis ectypon, detegat Phyſiognomia: Protheum dicerem, adeò diverſas, labente tempore, formas induit, ſuóſque exuit rurſum mores. Si ætatis conditio, nunquid & *Conditio Statûs* augurandi dabit indicia? rationem percipe, quæ rei hujus me penitùs convincit. Obſervaveram ſæpius, Thraſimandrum, dum pari mecum ſorte viveret, amicum; nunc ubi ſupra vulgarem auram, cæca elevavit illum Fortuna, totus alius, alia ore verſat, alia mente ſpirat. In Metamorphoſes Ovidij juráſſem, niſi oculi fabulam demonſtrarent. Nil loquitur, niſi fuliginoſas Nobilium ceras, herì natus ſtemmatis ſui truncus: ſtudia produnt, gloriæ in Poſteros propagandæ Zeloſum, familiæ amplificandæ percupidum, ſummos officiorum gradus affectantem: geſtus monſtrant molliorem, & delicatum, hoſtem laboris, comptulum, & ſuperbum, inferiores deſpicientem, & authoritatis rigidum exactorem: mores indicant jactabundum, injuriarum impatientem, ſumptuoſum, prodigum cùm de puncto honoris agitur, legum & litterarum, ſi non oſorem, ſaltem contemptorem, in omnibus denique ſe prodit talem, qui ſibi licere plus putet, etiam in vitijs, quàm ulli alteri, natalibus impari. *Conditio Statûs.*
MEL: Linguam acuit cholera; cave ne ultrà pergas: diſplicet etiam veritas, ſi tantùm pungat, nec ungat: ſit, quòd Thranſimandro honores mutârint mores, Nobilitatis neutiquam is eſt Prototypon, utpote à quo generoſa Illuſtrium indoles abhorret plurimùm. Interea non diffiteor, è ſtatûs conditione, non rarò colligi ſaltem adventitium, quod aiunt, hominis temperamentum. Sic ratio ſtatûs Cives probat urbanos, affabiles, lautos, & cultos: agricolas contrà duros & aſperos, laborum patientes, deliciarum ignaros. Illos cernimus artifices, ingenioſos; hos indociles, ſtupidos, conſuetudinum tamen tenaces, ac in opinionibus pertinaces. Illos experimur pronos ad factiones, vitijs Urbem inhabitantibus obnoxios: hos ad ſuperſtitiones æquè propenſos, ac veram religionem; aſtutos, lucris ſuis intentos, facilè irritabiles, ſeditioſos. Martis aſſeclas ſi con-

templeris, reperies ùt plurimùm fortes, audaces, temerarios, asperos, sanguinolentos: cernes non raro assuetos inferendis injurijs, & rapinis: deditos juramentis, & lusibus, Baccho, Bacchíq; pedissequis, quæ sæpe militarem sequi licentiam, cæcus est, qui ignorat. Principum, Regúmq; conditio mores format ad Majestatem compositos, providos, & circumspectos; sunt verbis facundi, sed non profusi: rerum militarium gnari, & œconomicarum studiosi virtutum: in adversis se probant constantes, in prosperis munificos: pollent judicio, subditorum calamitatibus moventur, victorijs non insolescunt, gaudent venatione, & lusibus, exercitijs equestribus libenter vacant, libentiùs bello: amant celebrari publicis laudibus, per ora ferri Provincias, quibus imperant; subditos, qui jussis obtemperant: dignitatis ac jurium magìs sunt retinentes, quò magìs se judicant potentes: sed nolo ire per singula. Sexûs muliebris effigiem pro colophone juvat annectere, quam fusiore penicillo, in sua animorum icone, adumbravit non ignobilis Author. Mores illis adstruit non raro simulantes, infidos & fraudulentos, sæpe tenaces, nec modicè avaros. In animi affectionibus vult variabiles, mediocritatis expertes, si amore flagrent, procaces prorsus, & impudentes, si excandescant, iræ impotes, & in vindictam obstinatas: addit etiam suspiciosas, irritabiles facilè, ac injuriarum vel maximè impatientes. Indolem asserit levem, astutam, utut arcta nimìs sit prudentiæ sphæra: laudis cupidam, ambitiosam, superbam, imò si opibus polleant, si formâ, vel quali quali doctrinâ tinctas se putent, ait, intolerabilem. Genium dicit mollem, formæ ad stultitiam usque studiosum; cæterà mobilem, & ad misericordiam pronum, fragilem ac inconstantem, qui pro armis non habeat, nisi lacrymas, suspiria, fraudes; qui non pugnet, nisi formæ scuto, & linguæ gladio. Sic ille.

Somnia. LEUC: Hactenus satìs de statu: cur somnia silentiô præteris? quæ ego veluti speculum Physiognomiæ clarissimum, præ reliquis in considerationem adducerem. Si enim Medicis serviunt, ad dignoscenda morborum symptomata, cur Physiognomis usui esse nequeant ad dijudicanda hominum temperamenta? *MEL:* Rectè tu equidem; sed de somnijs alibi, quæ hìc recoquere palilogiæ vitium foret. Illud non reticebo, *affectiones animi, quæ innocenter erumpunt,* omnium apertissimos comple-

Motus. xionis

xionis nuntios esse, ac proditores. Effatum hoc liquidò probat Venusina Vena Poëtica:

Tu nihil invitâ dices, faciésque Minerva, &c. *De Arte Poët.*
Format enim Natura priùs nos intus ad omnem
Fortunarum habitum, juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum mœrore gravi deducit, & angit:
Pòst effert animi motus interprete linguâ.

Non potuit scilicet latere hunc Vatem, esse aliquid, quod urat intus cholericum, sanguineum stimulet, melancholicum gravet, riget phlegmaticum. Fuit certè in Cyro quidpiam, ut etiam ignarum pastoritij puderet baculi, dormienti sceptra fingeret, conversantique, coævos inter, offerret primas. Quid multis? quàm naturæ ligni proclive est, in undis supernatare, terræ moveri deorsum, igni levari sursum, tam pronum est temperamento igneo, excandescere; melancholico, judicium obfirmare. Certè conjectura minimè inani, Heraclitum & Bellerophontem, Melancholicorum catalogo Theophrastus inscripsit, eò quòd deserta & invia lamentis, planctúque implerent identidem: est enim bilis tristitiæ primùm, postmodùm quoque insaniæ radix non infœcunda, quæ si semel frigore, & sicciferâ tenacitate cerebrum occupârit, accesseritque comes hypochondria, de antro & catena tibi prospice: nam proximus jam ardet Ucalegon.

LEUC: Non difficulter persuades: si enim generoso Massico est tanta virtus, ut teste Pittaco, *sicut speculum formæ*, ita *vinum mentis sit index:* affectui subitò elabenti quis similem neget virtutem? *MEL:* Nego similem, & longè adstruo majorem: hoc argumentum à fortiori in exemplo clarescet: ob oculos tibi pone tumulatum fortè Cremetem: videbis è cæmeterio abire imprimìs viduam, tantùm non luctu obrutam, sequi atratos Comites, pullatas præficas & pollinctores: omnium genis sedet pallor, innatant lacrymis oculi, ora quasi Riphæo frigore concreta altùm silent: ubi domum venerint, vestes modò, dein etiam gravitatem, paulò pòst etiam silentium damnant: subin accumbunt mensæ, mortuale epulum gustant, cyathos prensant. Ecce! redit oculis siccitas, color genis, ori lætitia. Ipsa non rarò vidua, ab epulis surgit Sponsa, & antequam scriniario capulum solvat, cunas dictat. DEUM immortalem! quæ tam dissidentium affectuum causa, nisi falernum? ferunt Legatum

Apud Athenæum l. 10.

Principis, Virum aliàs in Pythagoricâ palestrâ sat probatum, Aulæ dolo, sic poculis se proluisse, ut mero innatantem linguam in potestate amplius non haberet, sed edissereret, vel maximè reticenda. Prudentior Zeno Philosophus, cùm post epulas rogaretur ab Aulicis, quid Regi de eo referrent? *aliud nihil*, aiebat *quàm esse Senem Athenis, qui inter pocula silere sciret.* Jam si tanta vis vino est, ut inducat lætitiam, secreta expiscetur, affectus, diu multúmque vigili ratione domitos, in apricum producat, major erit temperamento, ad affectus proprios inclinandi: est enim vino & applicatum magìs, & majoris longè virtutis. Illud tamen te monitum pervelim, me de affectionibus loqui, qui non tam eliciuntur, quàm subitò elabuntur: siquidem actus, qui libero subsunt voluntatis imperio, complexionis non semper fidi sunt Exploratores: videbis, ut effervescant etiam aquei, igneíq; ad contumelias mitescant, ita tamen, ut vel ex modo non difficulter conjicias, iram phlegmatici adscitam, cholerici naturalem. Denique, ut filum tandem discursui rumpam, *actiones, motúsque corporis*, quia cum actionibus animi, naturali fœdere conjuncti, sæpe sæpius temperiem produnt, maximè si rationis imperium prævertant. Scintillabat oculis, genibúsque titubabat monstrum illud hominis, Julianus Apostata, & vel ideò, adhuc Juvenis, metum Viris sanctis incussit, minimè inanem, utì demonstraverat eventus.

LEUC: Ignosce, si filum abrumpis, dimittis invitum: discursûs dulcedine irritâsti orexin, non satiâsti. Perge, & quæ in genere hactenus, enucleatiùs per partes prosequere: recreabis, certum te velim, non fatigabis. *MEL*: Frustrà es: malim te avidum, quàm satiatum: sic redibis lubentiùs. Hastam sat fatigatam, cum Pallade inclinabimus paulisper arbori, somno dum indulgemus; in vivum, floridúmque germen excrevisse interea, licebit forsitan cras admirari. Speculum physicum jam inverto, aliud tibi offero Florentinum, quod esse librum testatur Brutus, *Speculi* nomine appellatum, eò quod Reipublicæ acta præcipua Posterorum oculis exhiberet. Liber hic *speculum loquens* est: illum aperiet aliquando conscientia propria: loquetur hoc speculum, tacebit nihil. Habete patientiam Physiognomi, satiabitur curiositas vestra. Hoc aliquando speculum inspicietis, & in momento unico videbitis omnia: hunc conscientiæ librum in

In Hist. Flor.

ictu

ictu oculi perlustrabitis, & in instanti scietis plura de vita, quàm tota vos docuerit vita: habete patientiam, in illo judicio poteritis exercere judicia; applicate vobis oraculum, quod Eloquentiæ flosculus, quem præcoci falce mors indiscreta demessuit, vobis è tumba acclamat:

Rhetor eram, dixi: conantem dicere plura
Parca vetat: mœstus nunc premit ora dolor.
Nullos curo tropos, nullas modò curo figuras,
Præteriit vitæ vana figura meæ.
Judiciale genus, solùm tractare licebit.
Væ mihi si, causâ deficiente, cadam.

Judiciale genus tractabitis Physiognomi: judicium dabitis, sed primò vestrum: statuetis vobis ipsis tunc vestrum horoscopum, & utinam ascendentem! adeste ergò in tempore, & in conscientiæ speculo lineamenta vestra notate; in hoc libro, vestri animi ectypon, legite, trabalibus litteris descriptum. Statutum est omnibus mori, statutum est post mortem judicium. Vix oculi corporis claudentur morte, aperientur animæ oculi. Heu! quale spectaculum, inopinatum, horrendum! in primo momento, thavmaturgo lumine illustratam, stupebit se anima: patebunt unico intuitu omnia: sine disquisitione se prodent occulta, sine reflexione manifestabunt se conscientiæ intima. Videbis cogitationes totius vitæ singulas, & simul omnes, citra confusionem: judicabis bonas, vel malas, citra hæsitationem: condemnabis vel approbabis in instanti, citra dilationem. Sed & verba simul videbis, omnia & singula, quin sis confusus: à bonis distingues mala, à malis pejora & pessima, quin sis perplexus: probabis vel reprobabis justissimè, quin sis suspensus. Imò cum cogitationibus & verbis, apparebunt simul & semel, omnia & singula opera, & quidem sine obscuritate: bona, vel mala agnosces sine ambiguitate: æternâ pœnâ, vel proemio digna senties, absolutissimâ æquitate. Et hæc omnia, intuitu simplici, velut in speculo agnosces: videbis omnia, quæ nunquam vidisti, deprehendes singula, ad quæ in vita minimè attendisti. In instanti patebunt cuncta vitæ instantia: in instanti eris accusatus sine lite, sine argumentis convictus, sine strepitu judicatus: in instanti lata erit decisiva Sententia, in eodem instanti data effe-

ctui,

ctui, túque vel receptus in Cœlum, vel relegatus ad exilium lustricum, vel detrusus ad exitium sempiternum.

LEUC: Superi! quàm horrendum est istud instans! quàm magni momenti est hoc momentum! jam non miror, quòd etiam Justissimi inter Justos *vereantur omnia opera, scientes, quòd Judex Divinus non parcat delinquenti.* Certè alia sunt illius judicia, alia hominum: Dominus est, nemo potest effugere: omniscius est, nihil potest latere. Quid dicet tunc Sophus, cùm ad hoc tribunal rapi se viderit solum, exutum epomide, destitutum Patronis? obstupescet ad novam hanc cathedram, ubi omnia apparebunt illi novissima, supra omnem fidem intelligibilia, supra omnem eloquentiam inexplicabilia, supra omnem intelligentiam incomprehensibilia? *MEL:* Ita est, frustrà formabit Sophismata, frustrà Aristotelicæ afferet argumenta subtilitatis: optimè Isidorus: *ad districti Judicis examen nec Justitia Justi secura est.* Nihil ibi valebit, quid quid hìc æstimatur. Sola virtus in pretio est, quid quid afferetur præter virtutem, oneri erit. Ut alij taceant, loqui & accusare incipiet Sophos conscientia propria: hæc in factis illorum testabitur, quod vidit; accusabit, quod dissuasit; laudabit, quod consuluit. Hæc Philosopho, juxta Physiognomiæ verioris principia, horoscopum statuet, tam inopinatum, quàm ingratum. Mores deteget primò *ex arcto nimiùm fœdere*, quod anima habuit cum corpore delicato. Dicet Philosophum non fuisse, sed φιλοσώματον, sensuum servum, ventris mancipium, corporis jumentum. Dicet, sic adhæsisse carni, ut mores traxerit molles, commoditatum amantes, delicijs immersos, inconsideratos, præcipites, & inconstantes: mentem ad carnalia pronam, ad superna obtusam, spiritum flaccidum, & excæcatum, animam vitæ præsentis cupidam, & pertæsam futuræ. Dicet ex arcto nimiùm fœdere duxisse vitam prorsus carnalem, deditam vitio, quod D. Paulus etiam nominari inter Philosophos prohibet: quod D. Cyprianus vocat *ruinam melioris ætatis*, adolescentiæ scilicet, & juventutis: per quod *Diabolus totum hominem ducit in triumphum*: propter quod, teste sancto Remigio, *salvantur pauci*, damnantur plurimi. Mores deteget secundò, *ex analogia*, quam Philosophus habuit cum brutis: dicet Philosophum non fuisse, sed subinde præcipitem

Job. 9. v. 28.

De bono Pudicit.

tem furore Pardalim, ſubin ſtertentem pigritiâ Arcadem: nunc gulâ voracem lupum, nunc luxuriâ fœtentem porcum: dicet fuiſſe Epicureâ de ſtirpe mulum, cujus nepotes dudum D. Hieronymus, antonomaſticῶς, *Philoſophorum pecudes,* appellavit: dicet fuiſſe Sardanapali viperam, vel Sibaritico de partu beſtiam, quæ beatitudinem ſuam in cœno, finem ultimum in delicijs poſuit, in nulla re brutis ſuperior, niſi quòd ratione utatur, ut abutatur, poſsítque deſipere infra pecus. Mores deteget tertiò *ex Educatione peſſima,* peſſimos: hæc non rarò corruptela Juventæ, hæc petra ſcandali, hæc Innocentiæ Charybdis. DEUM immortalem! *Educatio,* quæ deberet eſſe via ſalutis, filios ducit in avia ſuæ perditionis. Stupeſcite Parentes, & ſi quos hic titulus complices comprehendit, ſtupeſcite, quòd non niſi nomine ſitis Parentes, re ipsâ filiorum carnifices, & latrones. Stupebitis judicium, quod olim habebitis ex judicio natorum. Heu! Leucothee, quid miramur tot ova in Peripato peſſima, cùm audiamus crocitantes tot corvos? non enim obſcœnæ upupæ, candidam progenerant columbam. Progenerant filios, ne viperarum genimina in Orbe unquam deficiant: pietate crudeli dant vitam unam, ut cum tempore rapiant geminam. Sic inſtituunt, ut in medijs ad ſalutem deſtituant; ſic éducant, ut ſeducant, ſic nutriunt, ut ad macellum Diaboli ſaginent. Non ſat eſt illis in malum præceps Juventus; incitant, ut citiùs pereant; exemplo viam monſtrant ad orcum, ne ſaltem per ignorantiam ſalventur: filios non agnoſcunt, niſi pariter crocitent, & cum vitâ vitia quoque ſugant hæredes. Non ſat eſt illis prona ad interitum Juventus, Moderatores conſtituunt, qui Moderatoribus egerent: immorigeros, ut informando, natorum mores deforment: corruptos, ut filij eò certiùs corrumpantur, & pereant: atque ut pretioſiùs pereant, ſolvunt liberale Minerval, illis ipſis, quibus utiliùs ſolviſſent duplex, ſi natos nunquam inſtituiſſent. O Parentes, minimè Parentes, ſed potiùs tutores conſtituti ab orco: ſed potiùs nutritij, à Diabolo delegati, quorum filijs illud oggeras: *vos ex Patre Diabolo eſtis.* O Parentes, verè locum tenentes illius, qui homicida fuit jam ab initio: nam ipſemet ſi educare vellet filios veſtros, ſceleſtiùs educare nec vellet, nec poſſet; crudeliùs enecare etſi vellet, non poſſet.

Sed ad Conscientiam revertamur. Mores hæc deteget quartò, *ex Societate* perversa perversos. Sat foret perversus ille, qui inter perversos negaret se pervertendum: quid enim hoc aliud, nisi *inter ignes non uri, inter laqueos non capi, picem tangere, nec inquinari?* Oraculum est magni in Spiritu Magistri, *quòd qui cum pejoribus appetit conversari, jam se moribus depravatum ostendat.* Hæc nempe mala Societas, Innocentiæ pestis est, gangræna serpens, lues contagiosa: mori cupit, quis quis vivere cupit hos inter aspides venenatos. Optabat Isocrates, ut ejusmodi Juventæ probra, stigma circumferrent in capite, ut Nothi hi essent noti, & vitarentur. Noscis illos Philosophe (nam crocitando se produnt corvos) cur ergò frequentas? audis in aurem, *quòd tantò magìs glorientur, quantò magìs turpes sunt*, nec tamen fugis, sed Augustino ut probes te supparem, *etiam fecisse te fingis, quæ non fecisti, ne videaris abjectior, quò innocentior: nec vilior habearis, quò castior.* Infaustam Philosophi sortem! cùm illum pudet sui pudoris, cùm erubescit, quòd erubescat. Grande malum, cùm fingitur malum, quod etiam infectum, factum esse optatur: magna miseria, cùm quis mentitur se miserum, ne inter miseros putetur felix: quasi verò non sit miserrimus, qui miserrimis cupit esse æqualis; nec sat scelestus, qui cupit esse scelestior, ut selectissimis teneat æquale pondus. Exclamare libet cum Seneca, licèt Ethnico, Christianis plurimis plùs Christiano: hìc *non plùs ultrà: tunc enim consumata est infelicitas, ubi turpia non solùm delectant, sed etiam placent: nam desinit esse remedio locus, ubi quæ fuerant vitia, mores sunt.* Infelicem Peripatum! qui toties experitur, nec dolet, quod malè semel expertus Atheniensis Peripatus, & dolere cùm voluit, satìs non potuit. Erat ibidem Philosophus, Carmus nomine, quem si dixeris vitiorum sentinam, Juventæ pestem, Academiæ perniciem, laudâsti; nam ipsum scelus, huic Carmo compositum, videri poterat innocens: hic, inquam, Carmus (quæ est proprietas malorum pestilens) ut sibi similes crearet Philosophos, coram Academia erexit Aram, Cupidini sacram, hoc lemate: *amare, & amari:* ut sic scelus ostenderet, non impunitum modò, sed gloriosum, quia thure dignum, & Aris. Et ecce! quanta sit in Socio scelesto facultas, ut attrahat; quanta in Juventute infirmitas, ut attrahatur. Habuit stygium hoc stratagema, tam felicem in sua infelici-

S. Paulin. Ep. 2.

Hugo de Instit. Novit. c. 5.

Confess. l. 2. c. 3.

Epist. 93.

Clemens Alex. in Protrep.

licitate ſucceſſum, ut intra pauculos ſoles in Lyceo Athenienſi flagitioſa baccharetur licentia, & Academia in lupanar, Athenæum in Gynæceum meretricium ſit commutatum. Vah probrum, ſed ſolis Ethnicis exprobrandum! vivimus tempora, quibus nulla Cupidini Ara, ad minimum publica: quibus nulli Carmi, notorij ſaltem & tolerati. Quod ſi qui fortè in Peripato Sophi, qui Carmi Sectam profiteantur, excuſandi ſunt meritò, quia occulti: execranda quidem eorum malitia, ſed admiranda magìs, quia ingenioſa: non illi hæc publicè, quod ad ſcopum ineptius, ſed occultè, quod tutius: larvam induunt, ut ſecuriùs noceant: occultant ſcelus, ne eſſe ſceleſti prohibeantur. Excuſandi ſunt meritò, non enim Veneri erigunt Aras, ſed libros exarant, quibus plus Aris omnibus, erigendis Veneri, deſtruunt. novum hoc ſtratagema ab Annibale didicit pubes ingenioſa: Is enim, contra Eumenem, Regem Pergami, pugnaturus, viperas ollis incluſas projecit in caſtra, quæ ex improviſo erumpentes, hoſti priùs intulerant lethum, quàm ille ſtrinxerat ferrum. Hi nequiori aſtutiâ, ſic amatorijs Ovidij involucris, ſic olidis Tibulli centonibus occultant, & diſpergunt ſerpentes, ut non notetur venenum, niſi jam hauſtum, nec advertant ſe Juvenes periiſſe, niſi cùm periêre. Excuſandi ſunt meritò: non enim publicè erigunt Aram, ſed in occulto, aperiunt haram: venenum in ore circumferunt, conditum ſaccaro, cuilibet ut aſpergant, quemvis ut jocando quoque interimant: in urbanitatis cyatho propinant philtra, ſub amicitiæ ſchemate occultant tela, ut incautos feliciùs, contagioſâ lue, inficiant, infectos necent. Excuſandi ſunt meritò: nam bacchantur non niſi cum Thyrſo, quem floribus velaverant Bacchides, ut, pugionem floribus tectum, ſecuriùs mergerent in viſcera Viatorum: in Lyceis ſe Harpocrates ſimulant, in circulis produnt ſe Epicuros: in Eccleſijs fuſas putes ex ære ſtatuas, in conventiculis Ganeones: verbo: *intùs Nerones, foris Catones*, ſimulant ovem, ut tegant lupum. Denique excuſandi ſunt meritò, nam Eccleſiaſtico teſte, 1. non niſi 1.
in ſilentio mordent, ùt ſerpens: & quod ſatìs mirari non poteſt Se- *C.* 10.
neca, 2. *ijſdem ſunt vitijs gratioſi, quibus nocent.* Quid ergò mirum, 2.
quod eodem Authore, tam periti ſint *expugnatores alienæ pudici-* *Ep.*94.
tiæ, quàm negligentes ſuæ: quid mirum, quòd ſic exarment Cu- 3.
pidinis pharetras, ut plura tela, in Juventæ ruinam, velint emit- *Contr.l.*1

tere, quàm Venus ipsa possit sufficere. Stupete Carmi, Aras destruite, plus isti nocent silendo, quàm vos loquendo; plures occultæ Veneri immolant, quàm vos Cupidini publico Athenis sacrificâstis.

LEUC: Superi! quàm paradoxa tu affers hìc argumenta ad excusandas excusationes in peccatis. Non ausus sum hactenus perorantis Philippicam interpolare. Tune putas, sic in judicio excusandos quondam à conscientia improbos, proborum pessimos seductores? *MEL:* Ita est: sic excusando sat accusabit, sic laudando genuinum statuet, vel invitis horoscopum. Sed infinitus sim, si ire velim per cuncta Physiognomiæ principia, quibus coram tribunali Divino conscientia deteget Sophorum mores. Nil dico de *alimenti varietate*, quæ corpori subministravit tot incentiva libidinum; nil de *potûs diversitate*, qua cùm toties hauserunt malè salutem, vires corporis, animæque simul exhausêre salutem. Nil affero de *ætatis conditione*, quæ in omne malum præceps & prona; nil de *affectibus, erumpentibus innocenter*, qui rarò innocenter erumpunt, sed præcipiti plerumq; alveo, honestatis repagula disrumpunt. Non commemoro ista, quia non nisi frustrà, apud leves quosdam Philosophos, adeò gravia commemorantur. Clamat æterna Veritas, Præ-
Hebr. 10 cone Apostolo, quòd ita *peccantibus voluntariè jam non relinquatur pro peccatis hostia, sed terribilis quædam exspectatio Judicij:* sed huic clamori occlamat Salvianus, admiratione abreptus; *puto, non creditur DEO, & quid dico puto? utinam ambiguè putarem, & non evidenter cognoscerem! non creditur DEO.* Clamat Christus ad ejusmodi Stipendiarios orci Quæstores: *væ! homini, à quo scandalum venit;* sed non creditur DEO. Clamat DEI locò Hipponense Oraculum: *væ! etiam laudabili vitæ hominum, si remota discutias misericordiâ;* sed non creditur DEO: clamat conscientia propria, DEUMque *rigidum* proclamat in peccatis homini pro-
Matth. 5 prijs: *nam exiget ad usque novissimum quadrantem: crudelem* procla-
Job. 30. mat in alienis, *mutatus es mihi in crudelem,* animam exigendo pro anima; sed non creditur DEO.

LEUC: Quid ergò remedij superest? qui DEO non credit, jam creditur judicatus, & condemnatus. Forsan si à mortuis quis resurgat, credent infideles hæ noctuæ, oculósque aperient lumini rebelles Talpæ? *MEL:* Erras: habent Moysen & Pro-

Prophetas; his si credere renuunt, *neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* Ut tamen nihil intentatum relinquam, ab inferis mortuum excitabo; doceat ille, quæ in judicio didicit, ut ejus saltem exemplo, Sapientes simus, & sapiamus. Percipe, quod de Divo Brunone annales produnt, quibus fidem si demus, levitatis nemo nos arguat; nam est tanta authoritas, ut cum illa errare non possit non esse Philosopho gloriosum. Produnt illi hunc Sanctum, necdum Sanctum, sic Philosophiæ Parisijs dedisse operam, ut Mundi illecebras, si non amaret, neutiquam tamen aversaretur. Sed DEO sic disponente, accidit casus, è quo multi resurgerent: mors nempe accidit Doctoris cujusdam, per quem malè mortuum, meliùs vivere plurimi docerentur. Extulit ille è feretro fatali caput (en! dignam argumento physiognomico cathedram) séque horribili voce, nunc justo DEI judicio accusatum, mox judicatum, denique condemnatum asseruit. Obriguêre omnes, Bruno præsertim, qui hac triplici conclusione, sic in angustias redactum se sensit, ut si minùs de sacco, saltem circumspiceret de eremo; in qua novam exorsus Philosophiam, honorum umbras timere didicit ab umbra, aliósque suo exemplo docuit, fugere ad umbras, umbris ne fallerentur. Et ne tibi quoque Leucothee mundana vanitas obtendat umbram, lege Oraculum hujus Philosophi judicati, quod ne Posteritas oblivione unquam oblitteret, Divus Bruno lapidi sepulchrali, stylo incisum ferreo, reliquit. *Leuc.16.*

ORACULUM
PHILOSOPHI JUDICATI,
Ex Tripode sepulchrali ad Philosophos judicandos.

Rumpe
Suetum morti Silentium,
Infelix lingua:
Eloquere,
Quæ sine aure audiisti, sine oculo vidisti,

Fusisque mixta lacrymis,
Lacrymosa funde Oracula,
Quæ resorberet libentiùs
Mutus dolor.
Heu! quàm severa
Sunt vera DEI Judicia!
Accusatus sum,
Sine Advocato huc advocatus à Morte,
Tot causarum
Causam agere jussus,
Reus simul atque Causidicus.
Accusatus sum
Ab Angelo, haud ampliùs Protectore,
A Dæmone, fratrum delatore,
Et Accusatore.
Accusatus sum,
Unus à multis,
A Probis, quos non secutus, sed persecutus:
Ab improbis, quos malè fovi,
Quibúsque pessimè me devovi.
A Socijs, quos seduxi, nec reduxi:
A Superis, quos semper irritavi;
A Superioribus, quibus nunquam obtemperavi:
Ab inferis, quibus fui solatio;
Ab inferioribus, quibus scandalo:
A tot salutis medijs, quibus non usus:
A Creaturis omnibus, quibus abusus.
Accusatus sum:
Toto Cœlo hæc exprobrante,
Totâ terrâ vindictam clamante:
Ipsa Naturâ me accusante,
Ipso Judice hæc confirmante,
Scientiâ propriâ id non negante,
Conscientiâ propriâ hæc attestante.
Hinc accusatus, sum judicatus.
Reus à Judice:
Ab omniscio convictus,
A justissimo appensus,

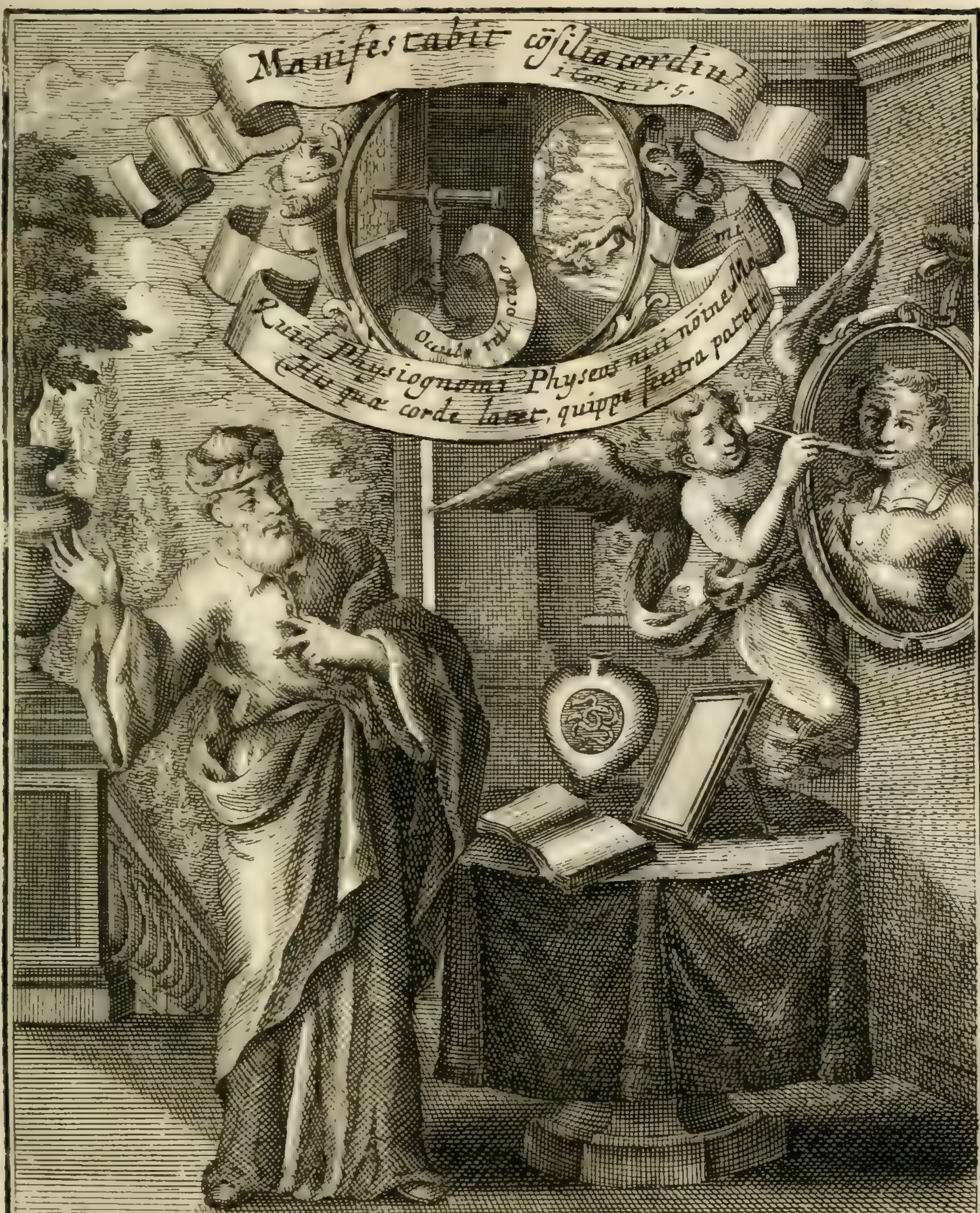
A seve-

A severissimo minor inventus,
Ab inexorabili non ultrà auditus,
Ab inflexibili repulsus.
Judicatus sum
Rejectâ omni exceptione,
Non auditâ ullâ excusatione,
Sine causæ dilatione,
Sine judicij appellatione.
Judicatus sum
De bonis & malis:
De malis, quæ feci bene,
De bonis, quæ feci malè,
De malis, quæ putaveram bona,
De bonis,
Quæ esse debuerant meliora.
De minimis, maximis;
Nam ab omniscio Oculo
Festucæ, sicuti trabes, extrahuntur
Ab oculo.
Judicatus sum
De apertis, occultis:
Nam sine umbra discutiuntur hìc umbræ,
Nec sunt ullæ hìc in tenebris tenebræ,
Hìc
Examinantur examina,
Cogitationes librantur in trutina,
Vagæ, & erraticæ Veneres
Hìc figuntur,
Et avolare jam nequeunt
Amentes mentis Cupidines,
Quique in vita cæci, fiunt hìc oculati,
Amotâ fasciâ vanitatis.
Judicatus sum
Prorsus de omnibus:
Nam otiosum etiam verbulum,
Minimè otiosè hìc ventilatur:
Sine joco judicantur hìc joci,
Sine palpo etiam levissima,

Hic

Hìc palpantur.
Judicatus ſum
De ſingulis,
Quæ feci, & quæ non feci, ſed facere debui:
Quæ feci omittenda, quæ omiſi facienda:
Non hìc omiſſa omiſſa,
Non prætermiſſa commiſſa.
Sic judicatus ſum condemnatus
Sententiâ juſtiſſimâ,
A DEI facie repudiatus:
Sententiâ irrevocabili,
Ad Cœli Patriam non revocandus.
Sententiâ æternâ,
Ad orcum jam deturbandus.
Propter oculos ſcopulos, ad fletus & tenebras:
Propter dentem, ad dentium ſtridorem:
Propter mentis ſuperbiam ad abyſſum:
Propter oris ſpurcitiam ad vermium fœtores:
Propter voluptatum momenta ad inferorum tormenta,
Propter gaudia ad mœrores,
Propter delicias ad dolores,
Propter faces libidinis,
Ad rogos infauſtæ æternitatis.
Heu!
Infelix Sophus!
Hæc loqui cogor ad Sophos,
Tenete Oraculum, erit miraculum,
Si mihi nunc ſimiles,
In Judicio,
Tunc ſitis diſſimiles.
Ite & ſapite:
Alieno Judicio, comparate vobis Judicium:
Præſens corrigite, futurum mutate,
Ne ſic viventes, aliquando morientes,
Mihi ſimiliter,
Sitis juſtè tunc accuſandi,
Strictiùs judicandi,
Severiſſimè condemnandi.

MOMI

S. Gregorius Naziāzenus, in Athenæo celebris quondam Sophus, sic Physiognomio didicit arcana, ut è Juliani, necdum Apostatæ lineamentis, clarè prædiceret futura vitia mentis, neutiquam vanus Augur; nam vera fuisse oracula, lacrymis fusóque sanguine testatus est Christianus orbis. & Vita.

I. M. Gutwein sculpsit. A. V.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

MOMI FENESTRA,
Sive
DISCURSUS VIII,
De
AUGURIIS PHYSIOGNOMIÆ.

ELANDER. Si lubet Leucothee, haſtam Palladiam reſumemus: en! quæ penè ſterilis herì, in novi germen diſcurſûs hodie refloreſcit. LEUCOTHEUS. In digitos miſi horas, & ſingula fermè momenta, dum licuit redire ad orbitam; adeò ſuo me lepóre ſuſpendit abruptum herì colloquij filum.

MEL: Probatur Mihi curioſa aviditas, quæ in Philoſopho ne quidem leve peccatum, ſed grande potiùs induſtriæ incitamentum. Herì ſpeculum, hodie Momi feneſtram tibi aperio, quæ de Phyſiognomia in illo herì obſcuriùs,quia in genere; hodie per iſtam enucleatiùs, quia in ſpecie perpendemus. LEUC: Qualem tu mihi feneſtram? ſiparium remove, ut mentem tuam penitiùs in illo contempler. *MEL:* Momus, infame Nomen, quia non niſi ab impudentia canini dentis Poſteris cognitum, poſt Creaturas & ipſum rodere Creatorem,per inauditam protervian,Theonino dente eſt aggreſſus: nam dicere auſus eſt, obli-

tum Numen, ne humano cordi fenestram apponeret, quo veluti speculo, sensa hominis homini paterent. Crysin hercle ingeniosam! contra quam vel ideò Natura exciperet, ne sensa monstri hujus exotica introspicere cogeretur. Sed nempe in bonum hominis, hæc sola solius DEI prærogativa, *quòd Scrutator sit Cordium:* præter hunc nullum admittit arbitrum cor humanum: si tamen admitteret, Physiognomus sibi primas meritò vendicaret: hunc, quia arcanorum omnium arbitrum, recusat Natura, multorum saltem exploratorem constituit Philosophia. Quid multis? Physiognomia est illa Momi fenestra, cui veriùs subscribas, *Occulo nil oculo.* Per hanc, dum secreta obscuriùs rimamur, fenestram parat supremus Judex, quæ lucidissimi ad instar solis manifestabit, in nota valle, secreta cordium, & abscondita tenebrarum. Enimverò

Non malè Gnomistam Naturæ ego dixero mystam:
Quippe, quod hæc celat, velata is cuncta revelat:
Prodit is humores, prodet mens conscia mores:
Judicat is frontes, damnabit at altera sontes.

LEUC: Momi fenestræ dedisti lucem, majorem symbolo claritatem: restat, ut & Patronum cœpti discursûs clariore notitiâ illustres. *MEL:* Gregorium vides, quem à Patria Nazianzenum, à scientiæ laude illustre Sydus, à sanctitatis splendore lucidissimum Ecclesiæ Solem, adorat Orbis: hunc ætate provectum sibi attribuit sacra Themis, quia Theologum: juniorem tamen sibi meritò Peripatus vendicat, quia Philosophum, & inter Philosophos celeberrimum Physiognomiæ Cultorem, atque Doctorem. In ætatis flore reliquit paternam domum, ut Philosophiam, tunc in Græcia hospitem, investigaret: invenit illam Athenis, sícque ad Annum usque trigesimum coluit, ut in ejus Ingenio sese stupesceret Philosophia, se ipsâ majorem. Nam sensit se exhauribilem, quia exhaustam: vidit posse se crescere, & superesse ingenium, quod totam caperet, nec impleretur. Hoc agnovêre Athenienses, hinc abire volentem retinuêre: oblatâ Sophisticæ cathedrâ, rati, neminem meliùs docere posse, quomodo vitandæ fallaciæ, nisi illum, qui neminem falleret, nec falli ab ullo posset. Tantæ Scientiæ neutiquam minor accessit virtus: castitatem, ejúsque nutricem, parsimoniam ita coluit, ut

nolim

nolim ducere parallelum, ne fors aliquos christiani nominis Sophos, Ethnicos judices; hunc Christianum. Cum fortitudine animi sic conjunxit justitiam, cum prudentia sic temperavit rerum caducarum contemptum, ut Catholicum jurâsses, nisi Cathecumenum sese ultrò fuisset professus: verbo: sic virtutes omnes in se collegerat, ut nihil defuerit ad sanctitatem, præter baptismum. Debuit hanc vitæ felicitatem sancto consortio, quod cum Basilio Magno, tunc Condiscipulo, habuit. En! quanti Philosopho referat habere probos contubernales. Accidit quondam, ut cum Juliano, necdum Apostata, congrederentur: nam tunc temporis illum adhuc adolescentem, sub Aristarchi cujusdam ferula, infeliciter, quia in Orbis Christiani exitium, educaverant Athenæ. Discurrebat cum Principe isto Gregorius, & quia Philosophus, sic discurrebat, ut plura videret, quàm loqueretur. Hoc enim Philosophos inter, aliósque discrimen, quòd hi loquantur, loquentes ut audiant: illi verò loquantur, loquentes ut videant; *loquere, ut videam te*: nam applicatâ per loquelam Momi fenestrâ cordis intima expiscantur. Sic ergò cum Juliano parvulo discurrebat Magnus iste Philosophus, ut oculos, frontísque lineamenta; ut nutus omnes, motúsque corporis singulos, ut verba, ipsámque loquendi methodum, Physiognomicâ trutinâ secum tacitus libraret: tum ille Amico, non sine gemitu, in aurem: Superi! quale monstrum in suam perniciem educat Patria! Juvenem putas, sed mihi crede, Catulus est juvenili sub corpore, cui lac Tigrides, cui spiritus dedêre Leones: Catulus est, qui in furoris Getici excrescet belluam: crede mihi, plus truculenti Sinonis, plus Catilinæ alit in pectore, quàm Achatis; Vesuvium tegit, & jam coquit tristes scintillas, ut cum tempore excoquat perituri Orbis incendia. Sed quid ego Physiognomistæ hujus Oracula refero? audi, ùt illa ipsemet referat in Oratione secunda, quæ elegantiâ styli meritò prima: *fecit me Vatem gestuum ipsius* (Juliani nempe) *deformitas, & ingens admiratio. Siquidem optimus est Vates, qui ex gestibus ipsis ratiocinatur. Nequaquam verò mihi hæc boni hominis signa videbantur: colli crebræ conversiones, humeri alternis subsultantes, oculi torvi, vagabundi, & furiosum quiddam contuentes. Pedes instabiles, crebræ geniculationes: nasus contumeliam, & contemptum spirans, figura vultûs derisionem significans, quomodo variabatur: risus crebri, altum crepantes: nutus, re-*

nutus sine sermone: Sermo interruptus, non complens sententiam: interrogationes crebræ & stultæ, responsiones inconcinnæ, & coacervatæ, inter se dissidentes sine ordine. Quis singula describat? talem vidi ante facta, qualem postea ipsa facta ostenderant. Utinam adessent, qui tunc mecum fuêre, & eadem viderant! testes sunt hujus meæ narrationis; qui meminerint, me edidisse hanc vocem; quantam pestem Romana Monarchia nunc alit! Hæc ille.

LEUC: Probas enimverò, etiam Sanctos Physiognomiæ neutiquam fuisse vel osores, vel contemptores: imò probat se ipsum D. Gregorius Physiognomicum fuisse Vatem, quia fatidicum simul, & veridicum Augurem. Hinc aptiorem discursûs Patronum non invenisses, qui Physiognomiam doceret sanctiùs, & ad illam nos incitaret utiliùs. Id obstupesco, quòd singula membra, motúsque corporis singuli sint totidem veluti linguæ, quæ Philosopho prodant secreta cordis. Fac igitur, has linguas intelligam meliùs, & fidem herì datam exsolves, ruptámque telam ad vota denuò prosequêris. Edic, quid actiones singulæ, quid singula hominis membra Physiognomis significant, ut ex illis, veluti totidem vitris, tam bellam sibi fabricent fenestram? *MEL:* Actiones & membra hominis singula, totidem esse specula, per quæ animi sui secreta pandit, veritas est, divino etiam calculo roborata: *ex visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus: Amictus corporis, & ingressus hominis enuntiant de illo.* Scilicet in casa nemo Principem quæsierit, nemo extra concham margaritas, nec vestigia canum canis allatrat, nec ferarum dissimulat. Timet etiam, cùm securus est lepus; fremit etiam, cùm angitur leo: incolam circumferimus, tam arctè corporis vinculis constrictum, ut agere nequeat, quin se prodat: catenam sequitur, quæ non vult, patitur, sæpe compatitur, prout herì diximus ex Stagirita. Quid igitur mirum, quod ex hoc fœdere sua deducant Physiognomistæ auguria? Videres, artis hujus peritos, in hominis vultum, intentos defigere oculos, obtutúque minimè perfunctorio totam librare corporis symmetriam. Grandiores corpore, nî aliunde tollatur vitium, tardiores mente pronuntiant, tardissimos si accedat humiditas, minùs tardos si siccitas: contrà staturâ parvos, majores ac promptiores ingeniô asserunt; præcipites, si sicci; minùs vehementes, si humidi: notum est illud; *rarò breves humiles vidi, longos sapientes.*

Ecclef. 19.

Ex toto corpore.

In

In promptu est ratio, nam tardiùs in magno, in parvo celeriùs sese communicant cerebro vitales spiritus: hinc mediocres optimè constitutos volunt, *quia medium tenuêre Beati.* Cæterùm corpora longa, & crassa multùm habent humiditatis; crassa & brevia plùs frigoris, minùs humiditatis.

LEUC: In capite judicij sedes est: quod ergò judicium de capite formant artis periti? *MEL:* E nimiùm grandi deducunt somniculosam ignaviam, eò quòd grande pariter humiditatis, vaporúmq; inde progenitorum sit receptaculum. E nimiùm gracili arguunt virium debilitatem, iram præcipitem, vulpinæ junctam astutiæ. Cæterùm plerumque sunt ingenio hebetes, turbati atq; indociles, cùm spiritus in arctum compressi, generent caloris excessum, excessus variam in spiritibus confusionem. Apolline dignum est illud, quod mediocri majus, justum tamen; maximè, si in fronte protuberat, & in sincipite malleatur. In illo, quod ex utraque parte incurvum, meritò illud desideres, quod vulpes in capite fictili desiderabat. Sphæricum indicat rotundam mobilitatem, ex qua instabilitas sequitur, oblivio, discretio modica, exigua non raro prudentia, quæ veluti filiæ ex instabilitate progerminant: insuper caput inclinat modestia, erigit confisa sibi audacia. E fronte leges effrontem, si torva; si parva, stupidum; si longa, latáque, audacem; si exporrecta, ingeniosum. Valde prominens indicat imaginatione pollentem. Iracundum rotunda; quadrata, & leonis instar subconcava, magnanimum; caperata, serium & cogitabundum; nebulosa, tristem; explicata lætum, & à curis securum. Denique ex tota facie, veluti ex frontispicio, sæpe animus prospicit: hæc si parva, significat callidam latere vulpem, mobilémque simiam: si grandis nimiùm & longa, ignavum Arcadem tegit, humorum copiâ confusum, spirituúmq; crassitie stupidum, segnémque. Et ipse color non raro animi depingit ectypon. Nam ex pallore leporem leges perterrefactum: ex livore invidam lyciscam: ex rubore verecundum, vel etiam leonem, incendia coquentem & fulmina.

deCapite.

Tylkowski.

Ex fronte.

De facie.

LEUC: Si frontispicium animi vultus, oculi erunt fenestræ, per quas sæpe sæpius, dum foras curiosiùs prodit, se prodit. Sic legisse me memini, oculos grandiores justô, & prominentes, humiditatis, adeóque & sociæ tarditatis esse indicium. E parvis astutiam, & siccitatem, non nulli asserunt tralucere:

De oculis

laudantur ſplendidi, charopíque, magnitudinis mediæ: ſi guttulis modicè fuſcis tingantur, ingenioſum; ſi nimìs rubentibus, iracundum; ſi nigricantibus, timidum; ſi pallidis, doloſum autumant: quibus major pupilla obtuſos, quibus minor acutos judicant: pupillas inæquales, monſtri indices volunt, utpote quos impreſſo veluti ſtigmate Natura ipſa notavit. Cæterùm è proſilientibus & globoſis myopes, è reconditis perſpicaces, è defixis cogitabundum, vel impudentem, inconſtantem è vagis, è nutantibus timidum, ex accenſis iracundum, è celeriter motis complexionem calidam, frigidam è lentis, è lucidis ſpirituum copiam augurantur. *MEL:* Non incognita refers, tot ſunt animo feneſtræ, quot oculi, fateor; ſed & quot membra, tot ſunt homini linguæ, quibus etiam ſilendo, arcana mentis eloquitur. *De ſuperciliis.* Supercilia elata arrogantem produnt, parva defectum caloris, adeóque timiditatem: multùm piloſa exceſſum, adeóque audaciam. Capillus frequens loquitur calorem, qui reſolutos in fumum humores propellit foras; hinc animus virilis: rarus frigidam humiditatem; hinc indoles imbellis. *De Capillis.* Pilus rectus & mollis annuntiat manſuetum,& timidum propter humorem: nimiùm criſpus, & durus fortem & præcipitem propter calorem: hos inter medius temperatam complexionem. Iracundum indicat ruber, moderatè ſubniger temperatum, ater melancholicum, *De Auribus.* flavus inſtabilem, aureus aureum. Imò & aures non audiunt tantùm, ſed & loquuntur: ſiquidem parvæ ingenium denotant, nimiùm longæ, Arcadicam ſtupiditatem. Inferiùs fiſſæ natos interdiu, non fiſſæ noctu: rationem, à ſe diſtinctam, non adſtruxit *De Naſo* hactenus experientia. Sed & in naſo naſutos ſe credunt, artis hujus Philologi: ex Aquilino ingenium arguunt, dignóſque generosâ alite ſpiritus. Ex ſimo ignaviam; ex craſſo bovinam ſegnitiem; ex acuto iracundiam caninam; ex rotundo leoninam magnanimitatem: ex rubicundo colligunt ſitibundum hepar; ex protenſo oderatûs ſubtilitatem. Sileo ejuſmodi ominis rationes, quas in analogiam cum brutis, & præcipuè qualitatum, humorúmque exceſſum, defectúmque, veluti radicem primam, non immeritò refundunt.

De Manibus. LEUC: Occurrit, quòd olim, dum adhuc tegeret me prætexta, è manibus, inſpectâ veluti Dyphterâ, mihi multa garriret inanis ludio, quæ, puerili memoriæ, quia leviter impreſſa, facilè

cilè delevit provectior ætas. *MEL:* Scio, ſunt Agyrtæ, thaumaturgo de furfure Prophetæ, quos vulgus Cyngaros, Græci nominant Chiromantas. Solenne his rudium ora ſuſpendere, putida deſpumando Oracula, ſed dum oculos capiunt, loculos rapiunt, non infelici ſæpe commercio mendaciſſimæ nugacitatis. Non tamen nullum huic rei fundamentum ſubeſſe cenſeas: convenit inter artis peritos, cutem in vola manuum è cunctis partibus maximè temperatam, adeóque non ineptum eſſe explorandæ indolis ſpeculum. Sic cum vetulis gerras non garries, ſi lineas cum cerebro, corde, & jecore dicas eſſe connexas, adeóque è longiùs per volam productis, & bene expreſſis, bonam iſtarum partium conſtitutionem, puta ingenium, longiorem vitam, & ſanitatem: contrà è brevibus, & interruptis his cuncta contraria, conjecturâ probabili omineris. Nugas cum pueris non venditabis, ſi è linearum copia humiditatem, ex inopia ſiccitatem: ſi è flaventibus choleram, è rubentibus ſanguinem, è nigricantibus atram bilem, è pallentibus phlegma in gradu colligas prædominante. Demum nec cum Æſopo fabulaberis fabellas, ſi è manu grandi, nervosáque robur, è craſſa pigram humiditatem, è minùs carnoſa valetudinem meliorem, è piloſa calorem, è molli, nec ſpongioſa ingenium, hebetudinem è dura, è longa, & gracili omineris timiditatem.

LEUC: Perge, precor, in anatomia hac curiosâ, et ſi quod ſupereſt membrum ad phyſiognomicum tripodem expendere ne graveris. *MEL:* Seligam pauca, eáque veritati magis conformia, cùm, ut breviùs abſolvam, tum, ut reſolvam ſolidiùs. Os grande, cui dedit Natura, dedit propter calorem, qui arguit guloſum, audacem, magnanimum: cui exiguum, dedit ob defectum caloris, qui ſociam trahit ſegnitiem, atque timiditatem: hiantia conſtanter labia denotant ſtupidum, ſubtilia, ingenioſum: elevata ſupra gingivam, caninam indolem imitantur. Pluralitas dentium longam vitam, brevem paucitas ſpondet, magnitudo demonſtrat robur. Mentum acutum iracundiam, ſubtile audaciam, bipartitum bonam probat temperiem. Inceſſus tardus mollem, concitatus animum calidum & virilem: Caro dura obtuſum, mollis ingenioſum: vox intenſa fortem, acuta timidum indicant. Rara barba ſubinde ſignum caloris, humores nimiùm exſpirantis; ſæpius humiditatis, ob quam vapores *Ex Ariſtotele.*

excre-

excrescere nequeunt. Copiosa in mento sylva caloris atque fuliginis præbet indicium. Matura calidam, sera temperatam, vel frigidam indolis Zonam demonstrant. Colli crassities tauros ostendit fortes & animosos: tenuitas ignavos, timidósque cervos. Cervix angusta & brevis apoplexiæ est prodroma: humeri lati, magníq; fortes firmant atque robustos. Adeps non nunquam testis est pinquioris Minervæ, egentioris macies, utpote cui rarò fumant tectorum culmina: nam nisi fallit, fallitúrque

L.2.c.5. Galenus Princeps, delicata vita, temperamentum irrorat effuso humore; tenuis, multóque distenta labore, per siccitatem constringit. Hinc eodem Judice, *quibus abundat humidum, quibúsque vita temperata, & otium,* promontoria facilè dilatantur. Cæterùm caro, cutis, & calor tam lævigatum Physiognomistis sunt speculum, ut Auctore Fernelio, *solius cutis contactu* (adde coloris aspectu) *liceat de universi corporis temperamento pronuntiare.*

Tylkowschi.

Fundamentum est arcta humorum connexio, mutuáq; communicatio qualitatum, qua suam temperiem per vapores & spiritus non rarò exsudant: ad oculum res patet in iratis, dum expallescunt; in confusis, dum erubescunt; in senibus, dum canescunt: hinc curioso ætatis nostræ Philosopho color pallidus semper illaudatus, quia arguit humiditatem, éstque proprius, vel effœminatorum, vel fœminarum: originem trahit ex pituitæ copia, sanguinis inanitate, & paucitate spirituum: quòd, si pellucidus sit, & quasi scintillans, bilis indicium erit. Fuscus non nunquam denotat atram bilem, & tunc prodit timiditatem, comitémque versutiam. Quòd, si natales rubræ choleræ debeat, siccitatis & caloris est index: hinc spirituum copia luculentum ingenij, & audacis iracundiæ signum, juxta illud Poëtæ: *in rubrâ pelle est animus rarò sine felle.* Rubeus color, nisi ex pulmonibus inflammetur, sítque albedini mixtus, temperiem denotat, sanguinis defœccati radicem; unde ingenij subtilitas, morúmq; probitas descendit. Sic ex flammeo maniæ sumunt prælùdia: ex maculoso indolem, pantheræ, tigridi, stellioníque consimilem, adeóque astutiæ nutricem, & genitricem. Omitto alia, de quibus discurrit Physiognomisticus Vates, sed non, nisi ratione Duce, & Philosophia Comite. Quamvìs, ut verum fatear, de singulis, quæ huc usque fusiùs, tu à me fidem ne postules, majorem, quàm ego tribuam, quámque tribuere Philosophis

phis

phis mos est, nempe probabilem: imò nihil meæ Sententiæ tribuas; relata refero, non decido.

LEUC: Crediderim enimverò, in decidendis hísce effatis, non modicum fore periculum falsitatis: me, quod attinet, Oracula veneror, si tamen non pleraque Cretensis effudit tripos. Cui enim tam leviter venalis sit fides, ut ex colore pallido audacter judicet mores ignavos, ex rubeo probos, ex maculoso indolem pantheræ analogam? taceo cætera, quæ nemo, nisi Ephebis forsitan, aptè persuadeat fabulosa Nutrix. *MEL:* Næ tu inaniter & ineptè: ùt video, grandior licèt fias, curta tibi vel memoriæ, vel judicij supellex. An una nocte exhalâsti jam cuncta, quæ ex Philosopho herì principia? si redire in memoriam velis, deprehendes, non ex unico signo, veluti ex ungue jam nôsses Leonem, temerè formandum judicium, sed è pluribus, & quidem proprijs, si in eundem effectum conspirent. 2. Conjecturam ejusmodi non continuò Oraculis annumerandam, quæ ab Ægerio luco novus recitat Numa, sed tenendam intra limites probabilitatis sæpe fallibilis. 3. Effata non tangere humanos actus, vel habitus, quos sibi reservat voluntas, & emendari virtute, vel etiam vitio corrumpi possunt; sed propensiones Naturæ congenitas, quæ è principijs physicis non pueriliter eruit, ùt tu ineptis, ars hæc virilis. Nam pone tibi ob oculos nobilem è Dianæ regiâ surculum, qui stemma à duro stipite truncus habet. Vide corporis molem, ad omnem Cartesij dimensionem indefinitè protensam: aspice, ùt festinet admodum lentè, ne motu celeriore calefacta diffluat adeps, cum prægrandi abdomine. Vide in capite grandi frontem angustam, oculos virides, nasum simum, & crassum, aures ad ulnam Arcadicam protensas, collum densum, carnosos humeros, cæterásque partes ab incuria, utì videri posset, Natura, temerè coagulatas potiùs, quàm compactas: & nunquid ingeniosum hunc esse Mercurium proclamabit præscia Physiognomiæ Dyphtera? absit, ut huic præsagiat nupturam Palladem, è Jovis cerebro prognatam, quem tot indices esse demonstrant bardum ex Arcadiæ finibus Thersitem. Sed & alias in alio notas explora: statura huic à mediocri non procul discrepans: caput sat amplum, sed malleatum, frons exporrecta, cæsaries subnigra, oculi scintillantes, & ignei, color ex albo in fuscum degenerans, tempora

Signa hebetis.

Signa ingeniosi.

vasta, & modicè concava, partes cæteræ non carnosæ admodum, proportio in omnibus justa: & nunquid feliciorem hunc Thamyram dicet Physiognomia, qui absque lyræ, & oculorum dispendio, Musas ad certamina provocet? nunquid felicius huic feret Physiognomia suffragium, argumento non inani persuasa, nobilius quid latere absconditum, cujus radij tam illustres, vel in externam sese effundunt corporis speciem, & symmetriam?

LEUC: Lucem affundis, qua è signis physiognomicis, cum judicio, prudens formari queat judicium: nempe fortior vis conjuncta, etiam in signis. *MEL:* Utique, quò plures, quò certiores se produnt testes, eò majorem sibi deposcunt fidem. Finge tibi Martiali è campo calentem etiamnum Sauromatam: gradu sit concitato, erecto corpore, extremitatibus membrorum magnis; adstet humeris latis, collo crasso, venis undique calore turgentibus; vox gravis desinat in acutam, abundent spiritus, pateant acutæ nares, crispentur crines, citrinus & subrufus sit frontis color, rubescant oculi, hirta promineat barbæ seges, & furiosum fatiget Austrum; quadret illi Sulmonensis Phœbi epithesis: *ora tument, nigrescunt sanguine venæ: lumina Gorgoneo sæviùs angue micant:* & nunquid multùm tu fluctuabis, an *indolem in iras pronam* tam manifesta indicia demonstrent? nî credas, experière; tange montem, & fumigabit, flammas spuet, etiam verbulum ciebit fulmina, obtutus asperior movebit tonitrua, non quiescet inultus, cujus præcordia tam turbulentum nutriunt Catilinam. Contrà finge tibi, moderatum incessu, incurvato non nihil corpore, mollem carne & humidum, oppositísque notatum indicijs: atque non difficulter oppositum *Mansueti* ectypon deprehendes. Sic, si videas hominem capillo durum, erectum corpore, pedibus firmum, crassum collo, oculis fulvum, colore squallidum: si cernas latera firma, humeros latos, costas grandes, dorsum Atlanticum, cui tutò incumbat Olympus, *generosum, & fortem* pronuntia, satum de stirpe Enacim, & Achilleo ex genere Nepotem. Ex opposito *Timidum* leporem prodet capillus mollis, corpus incurvum; imbellem monstrabunt imbelles lumbi, membra in extremitatibus parva, manus subtiles, collum longum & gracile: pusillanimem color albus vel subniger, capillus erectus: tardum facies carnosa, & tamen parva; denique in agendo deprehendes sæpe confusum,

Signa iracundi, & mansueti.

Generosi.

Timidi.

subtri-

subtristem, mutantem sæpiùs vultus, moventem palpebras. Sic è Philosophi calculo albus, purúsque in fronte color, pinguedo in oculis, facilis lacrymarum fluor animum notat *misericordem: liberalem* humeri soluti, facies ampla, frons superiùs elevata: at qui contrarijs notati signis, duritiei & avaritiæ probrosum stigma, probrosi circumferunt Euclíones. Sed non vacat recoquere, quæ cocta sparsim superiùs: ut singula singulis applices, dabit judicium, quod si lubet, explora.

Misericordis.

LEUC: Id de meo judicio est exploratum, & mihi & tibi, quod non raro in judicium peccet: fac igitur, filum porrigas, in præcipuis saltem temperamentis, ut aberrare etsi velim, non possim. *MEL:* Faciam, ut aberrare, etsi possis, non velis. Temperamenta simplicia, velut prototypa, depingam primò: ex hísce facilis erit delineatio conjugatorum. Age, hos mihi gemellos, ad oculi trutinam, membratim libra: huic rubore florido ridet amœna facies: genarum purpuram distinguit niveus candor: grandiores oculi, velut lucida Sidera, amœnè scintillant: capillus in rufum paulatim degenerat: carnem, non nimiùm pinguem emolliunt succi, quos tegit lenior cutis: sonorus est vocis clangor: concitato motu pulsant arteriæ: frequens, & facilis exspirat sudor: venustatem amabilem tota spirat corporis symmetria. Illi contrà in fronte livet obscurus color: horret rarus nigro in capite capillus: in tenui corpore corrugatur exsucca caro: nigrescunt oculi, & velut è geminis captivi antris prospiciunt: tarda pulsat arteria: balbutit velox, & aspera gracili in voce lingua: & nunquid bene hujus temperiem tu melancholicam judicabis, illius verò sanguineam? utique: nam etiam luscus prædominantem in illo aërem videt, cujus virtutes sanguis humidus, calidúsque, motu facilis, dulcis, ac ruber ex asse refert: in isto autem utraque manu palpabit dominium terræ, quam atra bilis siccitate sua & frigore imitatur. Hinc ex tripode minimè vano, illius indolem dices neutiquam suspiciosam, aut invidam, pronam ad risus & iram, sed non nisi brevissimam: hujus suspicacem, & timidam, tetricam, atráque continuò coquentem nubila, & tempestates. Illius mores experieris affabiles, ad omnes urbanitatis leges excultos, mites, ac hilares: hujus è contrario asperos, silentio plusquàm Pythagorico severos, Thebaidem olentes, jugíq; tristitiâ torpen-

Temperamentum Sanguineum, & Melancholicum.

tes, & lacrymis. Illum præsagies in cœptis inconstantem, hunc pertinacem: illum sincerum, & credulum, secretorum proditorem, facilè decipiendum; hunc versutum, & arcanorum custodem rigidum: illum liberalem, ut & sua, séque totum non difficulter communicet; hunc tam retinentem in suis, quàm sui. Illum mobilem asseres, ad omnes affectus teneriores, præcipuè amoris, & compassionis: nam multùm amant sanguinei, plus amantur: & si Veneris flammas semel concepit eorum furnus, concrepent campanæ, crepéntque, cataclismos effundat æther, frustrà restinguetur incendium. Contrà hunc dices in affectibus concipiendis tardum propter frigiditatem, in retinendis constantem propter siccitatem: segniter, sed insigniter amant terrei; eodem modo & irascuntur. Illum asseres bellarijs inhiantem, atq; cupedijs: hunc stimulante continuâ fame, crassiores meditantem bolos: illum dormientem multùm, & suaviter, quia etiam in somnijs ludicrum: hunc non nisi parum, & interruptis crebriùs intervallis, quia spectris identidem agitatum. Illum, nisi atra bilis figat Mercurium, ad Musas declarabis propemodum ineptum: certè minorem cathedram, nec in virtute, nec in scientia ascendet facilè: nam etsi è Jovis cerebro ingenium traxerit, Juppiter non est, quia Jovialis, erronibus, non fixis annumerandus. Cùm enim horreat labores, velut equuleum, pulpita veluti transtra, cum Pegaso volitabit semper, sed sine ungula. Huic contrà, nisi limites ater excedat humor, facilem prædicere Minervam poteris: nam Heliconis susurros citiùs audiunt Silentiarij, venásque amœniores in solitarijs Parnassi jugis faciliùs detegunt. Nempe *Carmina secessum scribentis, & otia quærunt.* Ut nihil dicam, ejusmodi homines in dandis consilijs sæpe perspicaces aquilas, in exequendis se probare promptos Achilles. Denique, ut verbô complectar omnia: illum dices Democritum, ridentem semper, & lætum, saltitantem, & ludicrum, ludicra ubique sectantem: nam ad solitudinis nomen aërei patiuntur penè deliquium; hinc sociabiles amant societates, & utinam bonas! in malis quippe & faciles luem admittunt, & non difficiles spargunt. Hunc verò alterum jure asseres Heraclitum, nam nec lætatur, nec ridet, nisi, felix cum Astronomis forsan, Mercurium videat, & contempletur. Cæterùm sine causa tristis plerumque, inter philomelas bubo, nec amatur, nec amat

Ovid. l. 1. Eleg. 1. trist.

hic

hic Timon, nisi musicam, eámque quò magìs mœstam, eò pro genio magìs amœnam. Quòd si lætiore plectro effundatur in gaudia, adeò rimarum plenum se probat, ut risu, jocísq; penitùs diffluat: sed post scenam hanc ludicram, ubi solus sibi relinquitur, in profundius tædiorum chaos relabitur, suam effusis largiùs lacrymis tristitiam recoquit, muscas cum Domitiano exanimat, manésq; suos examinat, rerum inanium inanis Scrutator. Hinc obnoxium sese reddit, mille suspicionibus, scrupulis, apprehensionibus vanis, dæmonúmque ludibrijs veris, & nî metas ponat, exundanti prærupto aggere humori, cavendum de laqueo, vel aperiendum certè sapientiæ extremæ gymnasium, quod asserunt, morotrophium.

LEUC: Geminos hos ego fratres non dixerim, nisi forsan Castorem & Pollucem, quorum oriente uno, occidit alter; vel saltem geminos Polos, quorum hunc arcticum, illum antarcticum appellant. *MEL:* Ita est: sed en! aliud, non minùs dispar, par nobile fratrum. Fixis hunc oculis intuere, videbis macilentum, ut igneo calore siccatum scheleton crederes, nisi spiritibus vividum, agiléque corpus vivum Mercurium probaret: crine niger, & crispus; subniger, rufúsque fronte, ut de illo sibi meritò caveat Romanus: vultu spirat Catonem, Romanam curiam in supercilio, Capitolium in rugis circumfert: sidera radit erecto vertice, nec nisi extremis pedibus terram tangit: inquietæ manus, pedésque; concitatus est gradus, nî gravitate forsitan affectatâ humum, positis veluti columnis, percellat: tota corpori habitudo est gracilis, robusta tamen, loquitur citò, si tamen loquitur, & non potiùs clamat, calore linguam extenuante: hinc balbus frequenter, *malo*, ùt ait Baconus, *Viris sapientibus & præclaris frequente.* Et cujus tu temperamenti hunc hominem judicas? nunquid flamâ Promethei animatum, igneáque prognatum cholerâ, & vel ex ipsa aura ætherea delapsum asseres? hinc horoscopum si huic fas sit statuere, dices quietem illius sat inquietam, quia modicam, sæpéque vanis per somnia rixis, incendijs, cædibus turbatam: inhiantem acidis asseres, nec modico saturum alimento, vix tamen ossibus hæsurum, etsi continuus conviviorum eidem flueret Eurippus. Indolem declarabis, moribus asperam, dente Cynicam, contradictorio spiritu aculeatam, audaciâ animosam: hinc sæpius vitatam, quàm

Temperamentum cholericum.

Barone Verulamio sylva sylvar. cent. 4. n. 386.

amatam ; cùm nec ipsi blandimentis favores mendicent, sed pro meritis exspectent, & postulent: Genium notabis ambitiosum, honoris cupidum, jactabundum & arrogantem: cholericis præprimis proprium æstimare sua, contemnere aliena: innatum, eluctari ad summa, nec quiescere nisi in vertice Olympi. In amore ominaberis tardum, quia turbidum: si tamen ignito, conceptus superveniat ignis, octavum, credo, superaret caloris gradum, si posset: præprimis tamen in iras dices præcipitem: semper fumat, & si fomitem præbeat melancholia, etiam furit, totáqua eructat incendia Vesuvius cholericorum: ambitiosis consilijs, cave, obicem ponas, nam retardatum magìs furet incendium, & in vindictas implacabiles erumpet. Vide, ne fidas: quàm diu sunt ambitiosi, tam diu sunt iracundi, id est semper: in alijs sunt inconstantes, in ira constantissimè feroces: non remittunt, sed sub memori cinere ignem in multos annos occultant, datáque occasione nocentiùs feriunt, quò innocentiùs negliguntur. Cæterùm Ingenio dices præstantem,& si Naturâ videas parvum, dices etiam præstantissimum, quia celerrimum, ùt fidem facit Philosophus. Hinc est, quòd excitatum, & promptum augureris in agendo, si tamen agit, & non potiùs impetu temerario rapitur. Quod enim volet, citò volet, & seriò; sed inconstanter: nam cholericorum proposita, stupæ instar,momentô in flammam abeunt, & extinguuntur. Quòd si bilis atra firmet instabilem Protheum, tunc enimverò dices in capiendis propositis celerem, sed in retinendis magìs constantem: dices, laborum amantem, animi celsitudine Aquilam, generositate Leonem: dices in dandis consilijs Ulyssem, in exequendis Achillem, in perfringendis difficultatibus magnanimum Hectorem, & vel ideò ad maxima quæque Reipublicæ munia natum, factúmque.

Temperamentum phlegmaticum.

LEUC: Probas, ex aura ætherea hunc delapsum; hinc facilè colligo, in mari mortuo, vel regione phlegmatica natales alteri statuendos. *MEL:* Divinas: nam cadavericam defendit formam frons pallida: Riphæo frigore constricta tardè pulsat arteria: cæsaries rara, & albicans hyemem probat: vox tarda & debilis raros domi spiritus indicat: facies ampla plenilunium monstrat: obscuriores oculi, in nativa albedine natitant, ut per fenestras facilè videas diluvium humorum. Caro est

spon-

ſpongioſa & craſſa; cutis contactu mollis & frigida; ſtatura brevior, nam pinguedo non niſi ſolos dilatare ſolet abdominis terminos: verbo, omnia motu tardo frigent, omnia languent. Et quid ex phyſiognomico tripode huic præſagies Augur? dices glirem eſſe, proclivem ad ſomnum, ſæpiúſque jacere in lecto Craſſum, quàm in Muſæo ſedere Sulpitium. Illius ſomnia aſſeres, non niſi liquidas Metamorphoſes: nunc inter Najades natabit, Belidúmque implebit dolia: nunc in pellucida lympha ſe ſtupebit Narciſſum, nunc cum Oeſaco vertetur in mergum: modò in lacubus quæret ranas Latonias, in ſtagnis piſcabitur Dercetes & Naides: modò cum Byblide in fontem, vel cum Egeria ſe verſum ſomniabit in fluvium: nunc cum Ulyſſe patietur naufragia, nunc per montes congelatos luctabitur, clauſáſque nivibus rupes, ſuppoſtáque Cœlo ſaxa, niveóſque globos cum Pompeio volvet, atque revolvet. Dices frequentem in illius ore ſalivam ob humidi copiam: raram ſitim ob caloris inopiam: modicam famem ob acidi defectum: orexin aſſeres pronam ad fructus, & ſi quæ ſunt alia liquida ſimul, frigidáque Pomonæ tragemata. Valetudinem negabis illi robuſtam, ſenſus, è Galeni placitis, dices illi minimè vegetos, ob concoctionem infirmam, hujúſque pediſſequam nauſeantis ſtomachi anorexiam. Subjectum pronuntiabis pernicioſis catarrhis, malóque hydropiſis, quæ frigido nimiùm jecore, alimenta in flatulentam coquit pituitam: nec à ſpaſmo velis eſſe ſecurum, qui glutinoſis humoribus impleta ſolet diſtendere, & diſtenta convellere; niſi ſpaſmum prævertat apoplexia, de qua, juxta aphoriſmos Galenicos, habent phlegmatici, quod ſibi maximè formident. Mores, quod attinet, teſtaberis eſſe teſtudinem tardam,& torpidam; nam ſolent eſſe phlegmatici in actionibus pigri, in motibus languidi, ut limaces eſſe intelligas, quæ in ſuo phlegmate ſopiti, ſucco Naturæ nutritio contenti vivant. Hinc ejuſmodi homini naturalem dices eſſe modeſtiam, ſine violentia erit quietus, ſine virtute pacatus: contemnet honores ſine invidia, injurias ſpernet ſine vindicta: deſtruet nihil, ſed & nihil ædificabit, quia nunquam Dædalus, qui ad alta aſſurgat, ut ruinam timere poſſit, caſúſque Icarios. Nunquam notabis præcipitem: nec pronum ad iras,nec ad amores proclivem: virtuti heroicæ adſcribet, ſi etiam laceſſitus, reſpondere poſſit

C. 22. Art. Med.

cum

cum phlegmate. Ingenium illi congelatum existimes, adeò rarò ejus planetæ scintillant. Et licèt lacteus frontem dealbet color, intus tamen Aristophanis nebulæ, Philostrati somnia, inane peculium, vix mica cerebri, vix gutta memoriæ, sed sola penè stupiditas triumphat. Hinc optimum illi alexipharmacum, si curis obruatur, & studijs, quæ pigram adipem arrodant: ad iram frequentem si concites, beneficium invito præstabis; nam sic spiritus in frigore animabis sopitos. Cæterùm, qui phlegmatico detentum se noverit Xenodochio, somnum vitet, maximè meridianum, vitet phlebotomias, cibi, potúsque copiam, utì & otium evitet, ne humores humoribus augeat, pigróque in mari naufragus suffocetur.

LEUC: In idea delineâsti temperamenta, quæ vocamus, simplicia: sed de compositis qui Philosophis sensus? *MEL*: Tam varij, quàm varia potest esse illorum mixtura, volo dicere, non tot, quin plures, adeóque propemodum infiniti. Hunc immensum varietatis Oceanum nemo hactenus audacibus tentare remis est ausus: compositorum ergò indicia, dosésque anomalas si lubeat determinare, è temperamentis simplicibus, quia prototypis, id colligendum: est enim scitum è physiognomica Dyphtera, *quòd tantum quisque participet de humoribus singulis, quantum participat de effectis.* Atque ut meliùs discas miscere artis hujus colores, depingam unum & alterum ectypon, ad cujus normam, novus Apelles, innumera variabis. Ob oculos tibi pone ex Pædotrivio Juvenem, cujus divinare temperiem, tacitus intendis Augur. Obtutu simplici totam lege,& relege frontem, síque potes, exhauri totam corporis symmetriam: fac, vultus vividus, flammeo sanguinis flore rutilet, albo virente illuminatus: capitis culta cæsaries, inter nigrum &, candidum media, sinuosos defluat in cyrros, lascivientis ludibrio Zephyri eventilandos: fulgurent oculi, & loquaci mobilitate versatiles in capite saliant: frons exporrecta, & serena se explicet: rosis labia certent, ac amœnè subrideant; totúsque corporis habitus nec pinguedine turgeat, nec tamen ossibus hæreat gracilis, & macilentus. Post hæc indicia in mores quoque censorem oculum conjice: fac, resplendeat benignitas amœna, affabilis comitas te, vel invitum, invitet, oculos rapiat morum candor, generosa indoles, omnibus curis, & difficultatibus major,

emi-

emineat: ex altera parte advertat te animus, adorator ſui, æſtimationis propriæ exactor, & cuſtos: ad honores, & heroica mentem notes proclivem, atque ad amores præcipuè, ſacros, atque profanos, æqualiter pronam: in omnibus denique eluceat Protheus, támque celeres deprehendas affectus, quàm inconſtantes: & quid putas, cujus eſt Imago hæc? quatuor prototypa inſpice, & ex effectibus apparebit, ſic mixtam ex igne, aëréque temperiem, ut aër tamen prædominetur, atque ſic Oraculo, minimè dubio, hunc Adonidis gemellum, nempe cholerico-ſanguineum pronuntiabis. Jam in alium quoque, oculum intende exploratorem, vultûs cape lineamenta, & videbis aſpectu ſerium, ſi non ſeverum: frontem arant conſuetæ rugæ, nebulámque monſtrat hoc plerumque Barometron. Color rufus, & ſubniger, capillus ater, membra calida, caro exſucca, oculi vividi, qui velut duo Planetæ ex ſuo Cœlo ſcintillant. Hunc alloqui ſi velis, depone jocos, non enim amicus eſt Plauti: Laconiſmum amat, loquitúrq; multum, non multa. Judicium notabis acre, ſed pertinax: mavult errorem errore novo tueri, & bis errare, ne videatur errâſſe ſemel: hinc amat particulam malignantis Naturæ, Momi cryſes non averſatur, nec facilè reſpondet ſine accentu ſat gravi; nec facilè loquitur ſine cenſuræ virgula hic Ariſtarchus. Cæterùm hi ſpiritus acres illi ingenium acuunt, hinc nemo feliciùs venatur Chymæras, nemo profundiùs mergitur, & in ſpeculationum abyſſo ſubtiliùs abſorbetur. Denique videbis conſtantem in cœptis, ſolitudinis amicum, nec inimicum laborum, nam ſine vinculis ſedere poteſt ad tranſtra. Et quam tu huic aſſignabis temperiem? duc parallelum ad temperamenta Archetypa, & cholerico-melancholicum deprehendes.

LEUC: Id tacitus ſuſpicabar: nam atræ, flavæque bilis vidi effectus, quos occultare nequit hic Pronepos Catonis. Hoc reſcire modò eſt animus, an tantum temperamento huic ſit pretium, quantum illi attribuit Stagirita. Tenet enim, nî fallor, quòd, ubi Melancholia prædominatur, ibi ſceptrum Sapientia teneat. Atram bilem judicij, & prudentiæ ſedem appellat, ſub cujus dominio nihil præcox, & turbidum, ſed non niſi ad purum, conſilia excoquuntur. Addit inſuper, ſapientes omnes vel Melancholicos eſſe, vel ſaltem fuiſſe. *MEL:* Id in re- *L. Probl.*

 veren-

verentiam nostri Ducis, minimè ausim inficiari, si & alij humores, ac præcipuè cholera, justum adjungant pondus. Est enim quotidianâ experientiâ hoc manifestum, Melancholicos communiter doctos, aut doctos com̃uniter Melancholicos: nam solitudines amant, & studia, sine quibus nemo facilè doctus, teste Horatio: *Scriptorum Chorus omnis amat nemus, & fugit Urbes.* Quòd si tamen Philosophus, extra lancis physicæ regulam, his elogijs atram bilem condecoret, Oratoris Romani judicio me conformo, qui hæc legens in Stagirita, malle se, asserebat, tardiorem esse ingenio, quàm melancholico genio, ut ab humoris hujus intemperie longiùs abesset. Noverat scilicet, Melancholiam, non malè ab aliquibus definitam, quòd sit *delirium sine febre, sine causâ metus, sine ratione tremor.* Noverat fuisse, qui hoc atro symptomate turbatus, diceret, se mortalium planè miserrimum, eò quòd *nihil* esset: alium, qui lateritium sese firmiter crederet; adeò ut omnem prorsus potum respueret, ne liquore hoc forsitan dissolveretur. Sed leviora sunt ista Melancholiæ deliria; legimus, quos ad usque Moriæ licentiam promovit humor hic terreus. Certè fuit, qui pedes habere vitreos, tam evidenter sibi persuaserat, ut nec passum promovere auderet, ne stylobatæ adeò fragiles, in frusta forsitan dissilirent. Fuit, qui ex butyro coagulatum se diceret, & ideò, licèt opificio Pistor, nulli igni, ne dicam clibano suo appropinquabat, ut ne calore difflueret forsitan, & solveretur. Fuit, qui mortuum sese, etiam juratò assereret; imò fuit, & quidem è Peripato Sophus, qui ultra Magisterij lauream, ita erat nasutus, ut imaginatione præposterâ, nasum ad ulnam Arcadicam sibi excrevisse, pertinaciter asseveraret: hinc ne fortè impingeret, hærebat semper immotus, atque propiùs accedentes, clamore valido, præmonebat, ne proboscidem fortè offenderent, vel conculcarent. Sic sapiunt, qui nimiùm sapiunt, & in Melancholicorum Peripato sese Baccalaureos ampullantur.

LEUC: Id enimverò crediderim, si Monarchicum sibi imperium vendicet Melancholia. Fac phlegmate temperetur, erit, ut ipsa Pallas hunc sibi expetat humorem. *MEL:* Erras; sine cholera ingenium nullum scintillat. Age, per exempla te ducam denuò, ut physiognomicam tandem addiscas crysin. Juvenem tibi finge, erudiendum in litterariâ palestrâ Discipulum:

lum: vultu tetricus, colore luridus, capillo fuſcus eſt iſte ſurculus, ut bene colligas cerdone ſatum, & educatum inter calones. Sermo gravis,& lentus, converſatio tam moroſa, ut ſine actu heroico vix bene periodum abſolvas. Vires corporis languidæ, ſegnis animus, indoles obſcura: nam nullum facilè lædit, ſed Pacis amore, pigro in otio, lubentiùs marceſcit. Et nunquid tu ex iſto trunco Mercurium? abſit: Phlegmatico-Melancholicum ſcito, qui ſupra rudium atmoſphæram nunquam ſe elevabit. Alium tibi finge Palladis Candidatum: vultus albicans, ſed absque pallore, ſæpius genas non inamœna tinctus rubedine: vox gravior, atque articulata, niſi verba ſubinde mutilet lingua balbutiens. Subridentia aliquantulùm labia, capillus ad album vergit, habitudo corporis bona, quia tam in ſtatura, quàm in pinguedine, ad mediocritatis lancem exactè librata. Mores ſi introſpicias, deprehendes comptos, nec tamen ab omni affectationis nævo ſemper immunes. Videbis, quòd munditiem quærat in victu, veſtitu, & vultu: quòd colat Muſas, ſed non niſi, ùt multi, hoc eſt, ad uſque medium Pindi, ad culmen non aſcendit cum paucis. Cernes,quòd aliorum carminet libenter actiones, & mores, Æſopi fabulis quòd delectetur, rumores colligat, collectos ſpargat: quòd diſtrahatur cum deſiderio, diſtractus cum gaudio quòd operetur. Etſi minor in ſingulis, ſufficit illi pluribus ſe eſſe intentum. Experieris, quòd amicitias facilè colat, cultas faciliùs lædat, læſas facillimè reſtauret: nam ſicut leviter ſe cuique accommodat, ita nullo negotio benevolentiam captat. Et nunquid bonam hic nactus eſt indolem? utique bonam, quia phlegmatico - ſanguineam, cui ne ſit melior, præter choleram deeſt nihil.

LEUC: Ut video, cholericorum ex albo es, cùm ſic ſuſcipias patrocinium choleræ. Id tamen pace tuâ hìc dixerim, temperiem, quam vocant ad pondus, in Phyſiognomica arte, cæteris præponderare nunquam non didici: imò memini me legiſſe, qui ob præſtantiam, numeris omnibus abſolutam, hanc Chriſto temperiem,ejúsque Matri Virgineæ adiudicârint. *MEL*: Equidem ego id non inficior, ſi temperamento juſto intelligas, quod debes: non illud nempe, quod æquali lance humores librat, ſed quod, juſtâ proportione, tali homini conveniente, eoſdem diſpenſat. Hujus ectypon ſi à me peteres, colores terere

deberent Cives de Nazara, qui quoties mœsti, toties dicebant: *eamus ad filium Joseph*, ut formæ amœnissimæ radijs nubila discutiamus. Penicillum deberet ducere Dionysius ab Areopago celebris, qui semel intuitus *Pulcherrimam inter mulieres* dicere solebat, *quòd adoràsset ùt Deam, nì fides aliud docuisset.* Ut tamen, tyronum in morem, lineamenta carbone saltem adumbrem, finge tibi, proponi à Phantaso duodennе illud Cœli Delicium, *Speciosum præ filijs hominum, in cujus vultum prospicere desiderant Angeli:* finge, inquam (nam abludes multùm à veritate) & stupebis ideam cœlestis formæ numeris omnibus absolutam. Ludent in fronte amœniores illecebræ, casti certabunt Adonides Narcissis, coloris vividi florebit lepos: in genis blandæ natabunt Gratiæ, lætúsque ridebit rubor: eburnea frontis exporrectæ area candore primam superabit nivem. Cernes superciliorum formosas irides, sub quibus, oculorum gemina sidera, tam blandè fulgurant, ad extorquendum amorem; tam argutè scintillant, ad incutiendum timorem; tam amabiliter ardent, ad conciliandam reverentiam, ut ex vivida luce Divinum Ingenium non possit non clarissimè resplendere. Stupebis, illius ore nil absolutius, nil ad decorem venustius; mimum nativo cedet labiorum purpurisso, in lingua sedebit Suada, & in voce tam urbana, ac neutiquam adscita festivitas, ut quot verba, tot, velut in Hercule, ab ore proruant vincula, quæ corda rapiant vel invitis. Cernes ex nigro clarescentem cæsariem in humeros amœnè defluam, cyrris in fine modicis arcuatam: gestus ad amœnitatem omnem compositos; nasum justum, cutis temperiem delicatam, maximè in vola manûs, diffusum ubique niveum colorem, tantámque in membris omnibus symmetriam, ut exhausisse decorem omnem videri Natura posset.

Lucianus

LEUC: Si justa temperies tantam corpori venustatem, quantum putas in animo generabit splendorem? *MEL:* Margaritam ex concha æstimes, oportet. Illud præcipuum, quod animi indoles ad medietatis librata trutinam, inter audaciam, & timorem, cunctationem, & præcipitantiam, misericordiam, & invidiam, cæteráque animi pathemata æquilibrium teneat: deprehendes alacrem, amicorum amantem, officiosæ humanitatis exemplar, discretionis, & prudentiæ speculum. Videbis ad virtutem natum, factúmque, et si ullus alius, sortitum animam bonam.

nam. Audi, qua colorum mixturâ purpuratus calamus perfecti Viri depingat ectypon, & temperamenti justi mox indolem colliges, ex indole viam viri in adolescentia, quam duodennis in Nazareth terebat Christus. Vidisses interritum periculis, cupiditatibus intactum, inter adversa felicem, in ignominia beatum, in medijs tempestatibus placidum, ridentem quidquid cæteri timent, optántve, cuncta transeuntem, velut minora, quia nullo bono nitentem, nisi suo: hinc semper liberum, constantem semper, sibi semper similem, erectum, excelsum, vacuum sui, plenum DEO. Deprehendisses, quòd vis nulla, bona illi sua excuteret, quòd mala vertat in bonum, quòd re nulla frustretur, nec ullo lædatur casu: quòd pretia rebus, non ex opinione, sed ex Natura imponat. Vidisses, quòd super omnia eminens, toti sese inferat Mundo, & in omnes Mundi actus contemplationem extendat, tranquillus semper, & inconcussus. Deprehendisses, quòd majori sui parte illic commoretur, unde descendit, fini suo semper conjunctus, imitando radios Solis, qui quamvìs terram contingant, ibi tamen sunt, unde mittuntur. Hinc notâsses illius animum in Olympi vertice semper tranquillum, supra hanc atmosphæram erectum, semper serenum, qui rerum defectus ignoret, & formas Prothei nesciat. Vidisses, quòd omnia illi sæcula serviant, quòd æqualiter, Solis instar, universa perlustret, atque omni multiplicitate rejectâ, in unitate simplicissima conquiescat. Deprehendisses, quòd extra se nihil optet, nec habeat necesse, accersere longiùs felicitatem, quam corde inclusam gerit: denique quòd soli DEO spiret & vivat, semper abire paratus, qui mortem non numeret nisi locò mercedis, & felicitatis perennaturæ. Neque hìc mihi oggeras velim, hoc ectypon penicillo Stoico adumbratum, quia apathicon: non enim excludit affectuum luctam, sed illam potiùs commendat. Timet, ne timeat inordinatè, vel absque sensu sit: audet, ne incurrat ignaviam: amat, ne rerum pretium contemnat: odit, ne malum approbet: sperat, ne vel suas, aut alienas vires ignorare, vel promittenti fidem abrogare videatur: in contraria fertur, ut melioris optio rationi relinquatur, & libertati. Addo annexam huic temperamento longævam vitam, quam Adamus, etiam in sudore vultûs, ad annos nongentos, & triginta protraxit; ulteriùs protraxisset Christus, ejúsque Virginea Mater,

Card. Bona.

ter, nisi Huic amoris deliquium, Illi mors violenta, vitæ stamen maturiùs abrupisset.

LEUC: Sat patet, temperiem hanc non immeritò dici ad pondus, quia cuncta in pondere, & mensurâ. Sed nunquid rara hæc est avis Paradisiaca? *MEL:* Ita est: nam stateram Naturæ justam depressit nimiùm primi peccati pondus, nisi ad æquilibrium illam denuò redigat insignis virtus: sed hìc Rhodus, ubi saltant rari. LEUC: Quod ergò temperamentum mortalibus magìs comune? *MEL:* Non existimo, quòd Nationem facilè sit reperire, quæ non quamvìs in se agnoscat temperiem. Id tamen est in confesso, frequentiùs unam in una Natione inveniri, quàm aliam. Germaniam asserunt abundare temperamentis melancholico-sanguineis, vel phlegmatico-sanguineis: Galliam sanguineo-cholericis, vel cholerico-sanguineis. Hispanis adscribunt crebriùs temperiem cholerico-melancholicam: Italis melancholico-cholericam. Causam hujus diversitatis si roges, illam more suo, Astrologi in Planetas refundent, & signa cœlestia: sed conformiùs illi ad scopum, qui non uni, sed varijs illam causis attribuunt: influxibus nempe cœlestibus, climati, aëri, educationi, alimento, qualitatibus patrijs, & præcipuè progenitoribus: nam, ordinariâ Naturæ lege, fortes creantur fortibus, nec imbellem, ùt diximus, feroces aquilæ generant columbam; cùm contrà plerumque videas, mali corvi malum esse ovum, qualísque ager, talia semina, & nunquam meliùs, quàm ex arbore cognosci fructus.

LEUC: Unus etiamnum scrupulus hæret, quem curiosa mihi sciendi cupiditas: quodnam post temperamentum Solare, seu ad pondus, inter conjugata optimum proclamat Philosophia? *MEL*: Problema adducis in medium, quod, sine invidia, nec ipse, reor, decideret Apollo. Id nemo facilè inficiabitur, decisionem litis ex diversitate finis petendam. Sanguineos *longioris vitæ & sanitatis* Podalirij judicant: nec immeritò; nam ubi suppetit calor, non deficiunt spiritus; ubi humidum radicale abundat, stamen vitæ non exarescit, nisi violentis illud manibus abrumpant Parcæ. Cæterùm à Parnasso exulant, & à Peripato dudum proscripta sunt temperamenta simplicia: nam sanguinei se nimiùm probant volatiles: sidera sunt semper errantia, nunquam fixa. Cholerici sunt nimìs præcipites: plerum-

rumque in turbine illis gyrat judicium, errátque per præcipitja. Phlegmatici nimiùm ſeſe languidos demonſtrant: repunt ad pedem Pindi mucoſæ hæ cochleæ. Melancholici ſunt nimìs abſtracti: extra ſe abeunt, affixâ fronti non rarò ſyngraphâ: *Nemo domi.* Ex quibus palpas, nulli nupturam Palladem, niſi temperiem in illo ſentiat conjugatam. Sed tamen non quævis cuivis æquè apta Scientiæ: Scientijs, quæ ſpeculativas ſe glorian-tur, temperamentum cholerico - melancholicum aptiùs convenit: hinc tot Theologicas Aquilas alit Hiſpana Tellus: illæ verò, quas eruditâ curioſitate, & eloquentiâ floridiore colit Minerva amœnior, genium petunt ſanguineo - cholericum, vel viciſſim: hinc tot Anglici Ovveni ſcintillant, Franciæ Roſcij amœnè ludunt, rutilántque in roſtris Gallicis tot Oratores. Scientiæ, quas imaginatio juvat, perpolítque conſtans induſtria, indolem exigunt melancholico - ſanguineam: hinc habet Matheſis, cur cultum non modicum Germanis referat in acceptis. Illæ demum Scientiæ, quæ ſic exigunt laborem, ut ingenium eminens ubique fulguret, temperiem ſibi poſcunt melancholico-cholericam: nam hos ſic pluteo affigit terra, ut per aërem tamen in ſublimia ſemper abripiantur. Quod ſi Melancholiæ ſanguis teneat æquale pondus, & præponderet cholera, non video, quod ad totam Scientiarum encyclopædiam, vel melius optent Muſæ, vel exigere aptius ipſa Minerva poſſit.

LEUC: Cur præteris, quod tamen maximè avebam ſcire; quænam temperies ad illud magìs conducat, quod præcipuum homini, quia primum, & ultimum, vitæ ſcilicet beatitudo, & ſanctitas? *MEL:* Ideò: quia in delicata Problematis hujus analyſi, iſtud omnium maximè delicatum. Satisfeciſſe omnibus (modò etiam ſibi) exiſtimat Eſparza, cùm ait, temperamenta humorum omnia, abſolutâ cryſi, eſſe æqualia, adeóque nullum præ altero, idoneum magìs ad finem ultimum. Temperamenta nempe excedunt ſe invicem, & exceduntur: quod hic in ſanguine melius, fors habet pejus in phlegmate: ſi hunc commendat exceſſus choleræ, defectus Melancholiæ non minùs alterum commendabit. Imò amat contingere, ut quæ magìs reſiſtunt malo, ſint pariter minùs apta ad bonum: non enim Phlegmaticus evertet Ilia, ſed everſa nec reſtaurabit. Sic ad malum proclivia, objectum ſi mutes, ſolent pariter eſſe prona ad bo-

*De Paſſion. q.*47 *a.* 5.

ad bonum: centum exempla hujus Veritatis ſuppeditant Sanctorum Faſti, qui D. Auguſtinum, & Magdalenam non minùs profano, quàm ſacro amore memorant eminuiſſe. Et licèt in uno virtus ſit magìs accepta, quàm forſan in altero, humanum ſolummodo eſt hoc diſcrimen: DEO non minùs gratus fuiſſe legitur Jobus in ſterquilinio, quàm David in ſolio. *A DEO*, inquit Symphorianus, *eſt omnis Sapientia, & complexio: ipſe enim eſt, qui bilem Horatio, phlegma Heraclito, ſanguinem Socrati, Melancholiam Oreſti tribuit.* Quòd ſi opponas, ſanguineis ſuavem eſſe virtutis ſemitam, quam, Naturâ recalcitrante, ſat aſperam Melancholici experiantur; ſcias, hos, unico non nunquam actu heroico, plus meriti metere, quàm illi ſerere ſoleant per actus centies multiplicatos. Ita iſti perſuaſos nos cupiunt, forſan ipſimet necdum ſatìs perſuaſi. Sed alia lance temperamenta librat Haunoldus, in qua unius præ altero pondus, ſic ad virtutem inclinat, ut tantùm non hiſce oculis diſcrimen intueamur. Præterquam enim, quòd hoc conformius ſit Scripturæ Oraculis, ſenſus communis, ad ita ſentiendum, nos videtur impellere. Dic enim, amabo, an non magìs eligeres amœniſſimi Jacobi indolem, quàm Genium ſilveſtrem hirſuti Eſau? an non magìs tibi optares ſuaviſſimas dotes, quas Natura Joanni Apoſtolo, quàm pellem Iſcariotis vulpinam, mille fraudibus fartam, atque refertam? an non expertus es ſæpius, ad virtutem, ad litteras faciliùs unam indolem trahi, quam aliam? ſanè Haunoldus perſuaderi non poterit, quòd aliter ſis perſuaſus: hinc concludit, nullam quidem temperiem ſimplicem alteri præferendam, id quod Eſparzam contendiſſe interpretor: inter compoſitas tamen meritò admitti delectum. Quodnam autem temperamentum præ reliquis ſibi primas depoſcat, decidat altius Tribunal; ſentiemus, quod volumus. Certè Hiſpanica Natio pro cholerico Melancholico decertabit: Gallica pro cholerico-ſanguineo. Germani primatum deferent Melancholico-ſanguineo: Itali Melancholico-cholerico, ſuámq; Patriam Sanctorum fœcundiſſimam Genitricem, è monumentis hiſtoricis demonſtrabunt.

Medicus Lugd. de vitæ ſan. c. 1.

LEUC: Jam non video, quid amplius à Phyſiognomia petat curioſa ſciendi cupiditas, niſi ipſam fortè Momi feneſtram, qua ipſa quoque ſecreta cordis, & abſtruſos in intimis latebris cogita-

cogitationes exploret, ac detegat: sed frustrà est; hanc enim prærogativam sibi soli reservat ille, qui solus dicitur, *Cordium Scrutator*, DEUS. *MEL:* Ita est: non tamen penitùs hæc curiosorum vota frustrabitur benignum Numen: erit tempus, quo cordis clavim cunctis communicabit: veniet dies, quo aperiet Momi fenestram. Habete patientiam Physiognomi, satiabitur curiositas vestra: videbitis cuncta in illa valle, quæ videre nunc cupitis, imò quæ videre non cupitis. Eritis Physiognomi, & ex habitu corporis, absque arte, detegetis occulta mentis. Ad judicium physiognomicum citabit vos tubæ clangor, judicabitis, & judicabimini, atque utinam bene, & ad vota vestra feliciter! in hoc foro physiognomico patebunt corda, & judicia omnia judicabit unum judicium; sententiam feret duobus verbulis, *ite, venite.* Superi! quale verbulum *venite*, cujus tres syllabæ inscribent *innumerabilem turbam* felicitatis perpetuæ syllabo! quale verbulum, *ite*, cujus tres litteræ oblitterabunt omnes, è libro vitæ rejectos! cujus tres litteræ infinita spargent in reprobos fulmina, quibus in inferni barathrum cuncti dejicientur! Leucothee! quale spectaculum, in quo patebunt scelera omnia, quæ hìc latere vel maximè cupit pudor: scelera, quæ tegit nunc fictus rubor; quæ noctis abscondunt tenebræ; à quibus abhorret dies, & quæ ipse Cynthius sine deliquio spectare nequit. Sed nolim ego, cum Epimetheo, reserare pixidem, è qua Mundo tota malorum Ilias. Timeo tibi, timeo mihi, imò Sophis omnibus de judicio timeo, non tam propter peccata, quæ scimus, quàm propter peccata, quæ ignoramus. Terrent illa, sed magìs absterrent ista, ob quæ terribile magìs judicium forsitan exspectamus.

LEUC: Túne judicium, & magìs forsan terribile propter peccata, quæ ignoramus? fac sciam modò, ut judicem, ne tunc ignorem, & judicentur. *MEL:* Leucothee! nil tibi ex meo sensu: illa refero, in quibus conspirat tota, unanimi calculo, Ascesis. Judicium timeo, propter peccata, quæ ignoramus: illa intelligo, quæ dudum timuit in patientiæ palæstra coronatus Athleta, cùm dixit, *verebar omnia opera mea, sciens, quòd non parceres delinquenti.* Verebatur *omnia* opera: ergò etiam bona, meliora, & optima, sciens Oraculum, quod Divinus Judex per Sophoniam: *scrutabor Jerusalem in lucernis. Jerusalem*, ait,

Job. 9. *v.* 28.

C. 1. *v.* 12

non *Babylonem*: Justos, & opera bona, non injustos solummodo, & peccata: non *in lucerna*, quod mitius, sed *in lucernis*, quod ad demonstrandum rigorem est horribilius. Lucerna est ocu-
Dan. 10. v. 6. lus DEI, de quo Propheta: *Oculi ejus, ut lampas ardens*: hic DEI Oculus explorabit opera bona: nam & *justitias judicabit*. Imò scrutabitur, & minutissimos eruet defectus, quos nunc negligimus, & negligendo crebriùs ignoramus. Oculus Divinus, microscopij instar, tunc apparebit, cui Picinellus, Inventor illius, & Author, pro lemmate: *minutissima quæque*. Accipe chartam, primâ nive candidiorem, magísque mundam: hanc armato scrutare oculo, & apparebunt mox plurimæ maculæ, quas videns non videras; striæ, quas non notâras; centúmque spuria filamenta, quæ non adverteras. Accipe opera, quibus tuam inaniter crepas apotheosin, accipe, sed ad lucernam Divini oculi contemplare: Superi, quot peccata! nil boni cernes in bono opere, apparebunt subito mala, quæ priùs æstimaveras bona. Senties Philosophicam gnomen, neutiquam malè hìc applicatam: *quòd bonum ex integra causa, malum ex quolibet defectu*. Nam videbis multa bona, sed pauca bene peracta, quia non *debito fine, nec debito modo, tempore, vel circumstantijs*: hinc videbis hæc bona non esse bona, sed mala: *malum ex quolibet defectu*. Stupebis orationes, hìc meras mentis evagationes; indevotas esse devotiones, exercitia spiritûs sine spiritu, salutis negotia, otia: *en! minutissima quæque*. Auditas cernes tot exegeses sacras, sed sine attentione; repetitas exhomologeses, sed sine proposito, & emendatione; frequentatas Synaxes, sed sine fructu, & devotione: *malum ex quolibet defectu*. Verbo: videbis opera optima, pessima; quia peracta ex consuetudine, necessitate, inani curiositate, vel vanâ gloriâ: *en minutissima quæ-*
Isa. 64. v. 6. *que*, detegenda ad Oculi Divini lucernam, in cujus luce, *quasi pannus menstruatæ universæ justitiæ nostræ*. Quid jam dicam de gravioribus maculis, quæ opera, non nisi ad speciem bona, omni decore privant, & specie? quæ nil aliud, nisi hypocrisis, tegumentum malitiæ, ambitionis irritamentum? quorum usus, nil nisi abusus sacrilegus, qui abundantius post se trahit judicium, majorémque extorquet damnationem? Illud hìc celare te nolim, quod, sine mentis attonitæ extasi, nunquam mihi memoria suggerit. De Venerabili P. Balthasare Alvarez tradunt annales

nales nostri, quòd illi, in symbolico schemate, sua quondam repræsentata divinitùs opera. Sed antequam ab imagine velum removeam, prænôsse te juvat, hunc hominem, si tamen hominem, & non potiùs Angelum, plebeiæ neutiquam fuisse virtutis, sed heroicæ adeò, ut revelante Cœlo, vix sanctiorem, tunc temporis, habuerit Christianus Orbis. Et quod tu jam symbolum exspectas? vide, & obstupesce: Botrus est, cujus pleraque grana, vel putrida, vel immatura, sicca, vel abortiva, ut penè botrum in botro requiras, nec immeritò hanc illi addas epigraphen: *exspectavi uvas, & ecce! labruscas.* DEUM imortalem! si hæc in viridi, quid erit in arido? nil hìc opus est addere: Philosophus es Leucothee, & ignorare nequis arguendi methodum à fortiori. Id ex te quæro, quod de operibus tuis erit judicium in illo Judicio? ulteriùs: *si lux in nobis sunt tenebræ, tenebræ quantæ erunt?* capis, nî fallor, illud Bernardi, imò non Bernardi, sed Veritatis in Bernardo vaticinantis Oraculum: *verendum est, ne sub tam subtili examine multæ nostræ Justitiæ, quæ putabantur, peccata appareant.* *Serm. 54. in Cant.*

LEUC: Alia nempe judicia DEI, alia hominum. Si Justus vix salvabitur, peccator ubi parebit? hæc, credo, sunt illa peccata, quæ formidavit Regius Psaltes, dum dixit: *ab occultis munda me Domine.* *MEL:* Ita est; hæc formidavit, non tamen sola: námque sunt alia magìs timenda, quia magìs occulta. Dixi: terribilis nos manet exspectatio quædam judicij, propter peccata, quæ ignoramus: volo dicere, propter opera bona, quæ malè fecimus; & propter opera bona, quæ non fecimus, & facere tamen debuimus. Hæc sunt peccata omissionis, & utinam non sæpe oblivionis! nam animo facilè elabuntur, quæ omittuntur. Hæc dicuntur à Regio Vate *occulta,* quia nobis in vita potissimùm occultantur. Scimus ea, quæ fecimus, quæ non fecimus, plerumque ignoramus: dolemus sæpe de commissis, rariùs de omissis; hinc omissa commissis pejora: nam facillimè facimus, difficillimè cognoscimus, rarissimè emendamus. Terribile erit judicium propter comissa, terribilius propter omissa: peribunt multi, propter ea, quæ fecerunt, plurimi propter ea, quæ non fecerunt. Hinc Judex Divinus decisivam ferens in damnatos Sententiam, non dicet, *ite,* quia fecistis; sed *ite,* quia non fecistis: non allegabit commissa, sed exprobrabit omissa: *Ite,* quia

non dediſtis bibere, *non* manducare. Heu! quot ejusmodi *non* (verè particulas malignantis naturæ!) tunc nobis deteget Divina Nemeſis. Dicet, *non* feciſtis, quæ debuiſtis: tot monita *non* attendiſtis, tot conſcientiæ ſtimulis *non* paruiſtis, tot gratias *non* arripuiſtis: *væ tibi Chorozain, væ tibi Bethſaida!* Et quid repones, ſi tibi exprobret Divinus Judex: ſtudium omne, continuo otio, neglexiſti: hinc malè promotus, pejùs muneri præfuiſti, commiſſas oviculas ritè paſcere *non* potuiſti, & ita multis ruinæ occaſio extitiſti: redde rationem de animabus, quas omiſſione peſſimâ perdidiſti! Nónne Xaverius, ſi Sophus conſtanti otio indulſiſſet, forſan tot animas *non* convertiſſet! Quid dices, ſi tibi oggerat: vocantem me quondam *non* audiîſti, in Vocationis gratia tot gratias neglexiſti, his neglectis in pericula, per pericula in multa ſcelera incidiſti, & ſic ſalute excidiſti: redde rationem de anima, quam hujus occaſione omiſſionis miſerè perdidiſti! Nónne Matthæus ſi DEUM vocantem ſic neglexiſſet, in telonio fors periiſſet, & per ſedecim ſæcula in inferno forſitan jam arſiſſet? Quid dices, ſi tibi objiciat: me invitantem ad meliora *non* audiîſti, auxilia gratiæ neglexiſti, occaſiones peccandi *non* evitâſti, pœnitentiæ tabulam *non* arripuiſti, ſícque æterno naufragio periîſti: redde rationem de anima, quam omiſſione hac unicâ perdidiſti! Nónne ſi Auguſtinus librum non ſuſtuliſſet, in ſuis forſitan ſordibus periîſſet? verbo: peccata omiſſionis non omittenda Chriſtiano Philoſopho, veritas eſt, quam Scripturæ Oracula ſæpe inculcant, quam Annales ſacri tragicis exemplis confirmant. Sed non potes portare modò: ſufficit, ſi cum Propheta ſæpe exclames: *ab occultis munda me Domine!*

LEUC: Imò, nec omittendam cenſeo appendicem: *& ab alienis parce Servo tuo.* Nam, niſi fallor, inter peccata, quæ quondam deteget omniſcius Oculus, apparebunt & aliena, quæ, quia aliena, parum curavimus, & vel ideò ignoravimus, licèt non ſine culpa. Et quàm terribile hoc erit judicium, ſi peccatis, quæ ſcimus, accedant ſcelera, quæ neſcimus? ſi malis, quæ fecimus, accedant bona, quæ malè fecimus? ſi addantur bona, quæ malè omiſimus, híſque ſuperaddantur mala, quæ in alijs fecimus, & ignoramus? Superi! quàm inopina erit cataſtrophe, cùm abſoluti in proprijs, damnabimur ſubitò in alienis!

nis! *MEL:* Obſervas obſervationes Sanctorum: plùs illi timent aliena peccata, quàm propria, quia minùs cognita, & vel ideò magìs nociva. Percipe obſervationem bellam, quam hìc appoſitè Iſidorus. Ait ille, Ditam ſerpentem, molis eſſe adeò parvæ, atque exiguæ, ut pede calcatum ne quidem ſentias; intereà toxicum afflat tam peſtilens, ut te malum advertat, quin advertas mali Authorem; ut moriaris priùs, quàm ſentias te ægrotâſſe. En! vivum ectypon peccati, quod dicimus, alienum: illud committimus, imò non committimus, & ideò, commiſſum non committendo, malè negligimus; quódque pejus, neglectum non advertimus, *licèt advertere, vel maximè deberemus.* Hinc ſæpe incognitum non dolemus: morimur, & ignoramus, quòd moriamur: infelices, quòd alieno vulnere ſauciemur, & quidem citra miraculum, per actionem in diſtans: inſenſati, quia alienâ morte, ex noſtra culpâ, ſic morimur, & alieno caſu ruimus, ac præcipitamur ad Tartara: hæc D. Iſidorus. Sed obſervationem, non obſervandam minùs, his adjungit Huſſiticus timoris ſancti Magiſter Jobus, dum dixit: *veſtigia pedum meorum conſiderâſti:* obſerva verbulum, nota myſterium, non tantùm pedes, & opera, ſed & *veſtigia* pedum tot ſcandalis malè relicta, conſiderat ſeverus Judex. Adeſte Sophi, ad hanc lucernam pedes veſtros conſiderate, ſed ne omittite malè impreſſa pedum veſtigia: quot opera, tot mali pedes; quot operibus conjuncta ſcandala, tot pedibus pejora penè veſtigia. Adeſte Innocentiæ peſtes, Juventutis peſſimi ſeductores: adeſte Turpilij, aſpicite pedes, ſiquidem poteſtis citra horrorem; conſiderate veſtigia, nam eſſe hircina mox prodet fœtor. Ecce! quoties eructatis vel maximè deglutienda, toties innocui audiunt, malè cogitant, pejùs delectantur, peſſimè ſeducuntur: ſic ſeducti à ſeductoribus, mox pari fato & ipſi ſunt ſeductores: ſeducunt non ſegniùs, ut novos generent ſeductores: ſic nunquam deficit propago impia; ſic creſcunt lolia, & mox repullulant per noctem fungi. Tam fœcunda ſunt primi peccati veſtigia, ut ea non deleat, ſed ad Authoris perniciem, magìs ſemper, magíſque renovet, ac multiplicet ætas. Hæc igitur conſiderate veſtigia, antequam à Judice conſiderentur: ſi nunc negligitis, & neſcitis, videbitis ſeriùs, & ſcietis, quando clamabunt vindictam. Audite hæc omnia

L. 12. Etymolog.

Bern. de interi. domo c. 38.

nia confirmantem Mellifluum: *multa tunc peccata proruent ex improviso, quasi ex insidijs, quæ & modò non vides, & forsitan plura, ac terribiliora his, quæ nunc vides.*

LEUC: Si ita est, *væ etiam laudabili vitæ hominum, si DEUS remotâ discutiat misericordiâ!* *MEL:* Non falleris; nam Augustini ex ore fluxit, hoc multa loquens suspirium. En! ùt alibi hic Sanctus Doctor, Doctrinæ nostræ brevem tradat epitomen: *illa magìs sunt noxia*, inquit, *quæ non æstimantur peccata: nullum enim malum faciliùs decipit, quàm quod non intelligitur malum esse: pessimum genus peccati est, non intelligere peccata: nullus magìs de peccatoribus plangi dignus est, quàm qui putat, se non habere, quod plangat.* Sed ad D. Gregorium revertamur: Physiognomiæ is vivum Oraculum; dicere poterit, quæ sunt ventura. Ad hujus Tribunal omnes cito Philosophos, judicium audiant in hac vita, & corrigant; ne judicium audire cogantur post mortem, ab illo Judice, qui feret Sententiam, æternis sæculis non variandam.

AUGURIUM PHYSIOGNOMICUM

Præsenti Philosopho ad futurum Judicium.

Quis ardor Entheus adurit fibras?
Mentémque sursum
Elevat supra mentem?
Fallor!
An præsentibus miscentur futura,
Videóque famosam vallem,
Fumosis illustrem
Perituri Orbis incendijs?
Ita est:

Igneâ

Igneâ cadentium siderum procellâ
Afflati difflati omnes,
Horrido immersi flammarum diluvio
Naufragabunt omnes, peribit nemo.
Nam tubæ clangor citabit cunctos,
Diem dicet,
Cùm venerit suprema dies,
Carens die.
Admirare Clangoris Imperium:
Mors audiet, surda licèt,
Obediet exanime Orbis bustum,
Ipso Telluris corde palpitante.
Æterna, sanctáque est sanctio,
Ut transeant peritura:
Damnata, quia nata,
Utq; ipsis ab Elementis,
Suum accipiat Mundus finem.
Post mortem omnium morietur Mors ipsa,
Ipsa sepulchra desinent esse sepulchra:
Nam mortuos reddent vivos,
Et ex cineribus Mortis
Vita leget Cadmeam messem.
Heu! quæ rerum facies
Erit tot inter hominum facies?
Cùm venerit sæculum, patebit speculum,
Noscentur incognita, videbuntur occulta.
Quid de te dicam Sophe non Sophe?
Huc si tu veneris,
Patebunt incendia Veneris,
Corpúsque ignivomum,
Animam prodet adustam.
Monstrosa membrorum moles,
Incompositam monstrabit vitam,
Scelerúmque molem.
Male temperati humores,
Intemperiem ostendent mentis,
Et immorigeros mores.

Exhi-

Exhibebunt ignivomi oculi,
Tot evibratas Cupidinis faces.
Fumantia fœtore labia,
Cerberi monstrabunt spumam.
Indicabit extrema confusio
Effusam in flagitia vitam
Confusæ animæ.
Erumpens in genas pudor,
Impudicam testabitur Mentem,
Quique in vita defuit animæ,
Frustrà tunc tinget Corpus.
Occulta erunt aperta,
Legentur in fronte effrontis scelera animi.
Prô pudor!
Quæ non puduit facere, spectante Numine,
Facta jam pudet dicere,
Audiente Homine.
Quid ergò mirum?
Si prodat DEUS coram omnibus omnia,
Cùm sileat homo coram unico singula?
Sacrilegi hæc pœna silentij;
Revelare tunc toti Mundo
Immundæ scelera animæ,
Quæ revelare uni homini noluit,
Etsi facilè potuit,
Quia silere homo omnia debuit.
Stulte quid erubescis?
Eccles. 4. Est confusio adducens peccatum,
Si siles.
Ibid. Est confusio adducens gloriam,
Si confiteris.
Pudendus pudor!
Qui sequitur culpam commissam,
Qui à committenda non terret,
Sed à confitenda absterret.
Hinc meritò
Rubescet tunc rubor suum ruborem,

Eritque

Eritque ipsemet sui ipsius
Et culpa & pœna.
Si sapis,
Jam pudeat facere,
Quod factum pudebit dicere.
Hìc peccata eloquere,
Ut tunc sileat Judex:
Te ipsum judica, ne judiceris:
Te ipsum puni, ne puniaris.
In Judicium peccas,
Si mite judicas istud Judicium:
Nam tanta erit severitas,
Ut Judex agnoscat omnia,
Ignoscat nihil.
Non parcet peccanti, licèt precanti,
Judicabit omnes,
Nuditate pares, causâ dispares.
Nec teget, nec proteget
Te Philosophum Epomis.
Non enim quæretur, quàm bene dixisti,
Sed quàm bene vixisti:
Hìc lapis veri Philosophi
Erit Virtus:
Nam hac solâ probabitur, vel reprobabitur.
Imò
Sola Virtus lapis erit tunc Philosophicus,
Nam sine hac aurum non fecisti, sed paleas,
Paleas autem
Comburet igni inextinguibili. *Luc.* 3. *v.* 17.
Ita est,
Damnabit quisque
Se Teste, se Accusatore, se Judice, se ipsum.
Sententiæ adjiciet Decretum DEUS,
Sed immutabile,
Quia munitum Sigillo Æternitatis.
Venite, *Probis dicet,*
Reprobis eheu! nunquam redituris, ite.

Damnandi rigorem æquabit plectendi rigor,
Carnifex aderit ignis, & eadem luce
Scrutabitur improbos, & comburet:
Ut scias,
Nil fore inultum, inustum nihil.
Abi Philosophe!
Et mihi solve Problema:
Ubi erit Mundus? ubi deliciæ? ubi divitiæ?
Ubi eris tu, qui hæc audis, vel legis?

JANUS

S. Furseus, Angelorũ in cælis discipulus, in terras missus Anglorum Doctor, cælestem docet Philosophiã de tem, pore et æternitate: hac ab angelis dictata Thesi: omnis labor, et tempus breve est intuitu æternitatis.

Sur. 16 Jan.

Gotfrid Rogg deline: I. M. Gutwein sculpsit.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

JANUS BIFRONS,
Seu
DISCURSUS IX,
De
TEMPORE, & ÆTERNITATE.

LEUCOTHEUS. Papæ! quod tu mihi hierogliphicum ſchema? novum ex fabuloſa Antiquitate portentum? Janum Bifrontem lego, Mundi ſymbolum, ſi Oratorum Principi fides: *utpote qui in Orbem continuò volvitur, & ex ſe initium faciens, in ſe refertur*: cujus templo illud ænigma non immeritò applices, quod quondam Æſopo Sophiſta quidam Ægyptius: eſt templum grande (Mundum intelligo) in templo columna, duodecim habens Urbes (id eſt annus, duodecim habens menſes) Urbs quælibet triginta trabibus (diebus ſcilicet) ſuſtinetur: trabes, duæ circumeunt mulieres, noctem puta, diémque, quæ ſua viciſſitudine Mundum exornant. *MELANDER*. Non ignota loqueris, nec etiam à ſcopo meo aberras, utut punctum non ferias. Janum, quaſi Eanum, ab eundo deducit etymologus Cicero, Mundum, ſive Cœlum, ùt ais, denotans, temporis menſuram. Alij per Janum meliùs ipſum tempus intelligunt, quod utique eundo volvitur, Orbémque

L. 2. de Nativ. Deor.

que Sisyphi ad instar volvit: hinc asserunt bifrontem, quasi unâ fronte aspiceret tempus præsens, alterâ prospiceret futuram æternitatem. Sed mittamus fabulosum corticem, & Duce Philosopho, veritatis nucleum excutiamus, *Naturam* scilicet, *temporis ac æternitatis.*

LEUC: Meliorem in S. Furséo Janum, ætati nostræ proponis: de hoc legisse me memini, quòd à severiore Pallade, ad S. Scripturæ pulpita delatus, solidioris amore Sapientiæ sic exarserit, ut dum, Physicâ fronte, caduci temporis brevitatem spectat, morali alterâ, æternitatem contemplaretur, sæpe in terris Philosophus, sæpe Ethicus in Cœlis extaticus. *MEL:* Ita est: tunc præcipuè, cùm ad Magisterium cœleste ab Angelis evocatus, globi Terraquei molem, vitijs undique conflagrantem, in æternitatis abyssum mox ruituram spectaret; cùm visis æternitatis infaustæ supplicijs, in Mundo eloqui jussus est, quæ in cor hominis vel nunquam, vel non sat profundè descenderant: scilicet *tempus omne, intuitu æternitatis, esse exiguum. nam momentaneum est, quod delectat, æternum, quod cruciat.*

Temporis Natura. LEUC: Utilis Philosophia, è qua, velut aurifodinâ, tam sancta à Sanctis dogmata eruuntur. Sed ut filum discursui porrigam, edic precor, *quid ergò Tempus?* *MEL:* Non tuo, sed Augustini ex ore fluxit hæc quæstio, à quo igitur responsum cape. *Si nemo ex me quærat, scio: si explicare velim quærenti, nescio.* Dixit aliquid Princeps noster, sed pro subtilitate sua obscuriùs, dum tempus vocat *numerum motûs secundùm prius, & posterius.* Lucem affundunt Interpretes, quando per *numerum* intelligunt *mensuram;* puta, multitudinem partium alicujus motûs, immediatâ sibi serie, succedentium. Mensura hæc, si sese ab extrinseco teneat, *Tempus* parit *extrinsecum*, solétque desumi à puncto quodam fixo æternitatis imaginario, vel à virtualitatibus, ùt phrasis habet scholastica, Æternitatis Divinæ. Calculo tamen communiore, pro mensura statuitur, Cœli mobilis successio sphærica, tanquam quæ sensibiliùs cadit sub oculos: eâ lege, ut una ubicatio solis, succedaneo ordine, prioris velut pedissequa, metiatur rerum omnium sive diuturnitatem, sive brevitatem. Videtur hoc, suo Creator ipse mandato, stabilivisse, dum dixit: *fiant luminaria cum firmamento, & sint in signa, & tempora, in dies, & annos.* Quòd, si mensura hæc foret intrinseca, *tempus* foret *intrin-*

L. 11. *Conf.c.*4.

*L.*4.*phys. c.* 13.

Gen. 1.

intrinsecum, seu illud, quod res quælibet durans censetur habere in se, mensurabile per tempus extrinsecum, nihílque est aliud, nisi ipsa rei duratio, quam Scholæ definiunt, *esse accidens modale, subjectum formaliter affigens virtualitati certæ æternitatis Divinæ.* Hæc de Natura temporis pro suo more Scholastici.

LEUC: Bellè hanc adumbrâsti; sed quæ tibi crisis de annis *Criticis*, quos alij *Climactericos* nominant? *MEL*: De his multi non pauca. Mysterium Naturæ non immeritò dixeris, adeò obscura illorum est Physica. Nominis etymon, quod spectat, Latinis dicuntur *Scalares*, quia per septenarium, aut novenarium scanduntur. Græcis sunt *Climacterici*, quia periculosi: nam observant præclarissima in Peripato Lumina, inter quæ veluti Phœbus est D. Augustinus, quòd hi anni periculosam mutationem inducere soleant. Podalirijs dicuntur *Critici*, quia decretorij, quibus sua de morbis judicia statuunt. Ægyptijs septimus annus vocabatur *Effractor*, eò quòd sæpe effringeret animæ carcerem. Oratori Romano appellabatur *Nodus*, quem inter multos vix unus solveret Alexander. Hinc Cæsar Augustus sic quondam per epistolam filio: *lætare mecum fili, transgressus sum annum sexagesimum nonum, omnibus Senibus periculosum.* Quòd, si hujus experientiæ causam à Peripato exquiras, reponet Seneca: *se non posse per Philosophiam exponere, quare septimus quisque annus ætati signum imprimat.* Alij ex Astronomia problematis hujus deducent analysin; nam asserent, Saturnum, anno quovis septimo, ad quadratum loci, contrariúmq; signum, unde egressus est, progredi, & sic, quemadmodum Luna criticos dies, sic annos illum efficere criticos: nam totidem fere annis Saturnus in uno signo, quot diebus moratur in illo Cynthia: hinc, cùm humores in statum contrarium transeant, quid mirum? si periculosam mutationem inducant, nisi alia faverint astra, vel ratio victûs, aut virtus pharmaci periculum avertat. Ita illi, quibus suam non denegavero Topicam, si modò Analyticam fidem sibi, non arrogent, vel exposcant.

Temporis Proprietates.

LEUC: Intelligo paradoxam hanc temporis proprietatem. Si pari penicillo proprietates quoque depingas, perfectum erit temporis ectypon. *MEL*: Has tibi ænigmaticâ colorum mixturâ, depinget Sphinx oratoria: En! quale monstrum ex obscuris Physicæ tenebris producat in lucem, quod primâ fron-

 te non

te non unum, ſed omnes in una fronte referre putes tragelaphos. Vobiscum, inquit, creatum quid agit, calidum juxtà ac frigidum, ſiccum ac madidum, longum ac breve, jucundum æquè, ac lugubre: nunc enim in fronte ciet triſtitiæ nebulas, largóſque ex oculis pluit imbres: nunc vultui ſerenitatem, amœnóſque oculis induit radios, ſéque unà cum alijs ad læta animare ſolet tripudia. Quòd ſi quæras, ubinam locorum hoſpitetur? Cœlum ſuſpice, illud incolit: terram deſpice, & orcum; nam & hos quoque inhabitat. Cæterùm oculis caret, & nil tamen eſt, quod ejus poſſit ſubduci conſpectui: caret ore, & nihilominus abſorbet omnia, quavis Charybdi voracius: caret pedibus, & currit tamen, Atalantâ velocius. Transfreta, ſi lubet, velis remíſque maria, ſubſequetur: peragra terras, vel ſi mavis, jugales Auſtros, & Aquilones volanti eſſedo junge, tibi præcurret: capreæ in morem, conſcende montes, & ab uno rupis cacumine in aliud, dicto citiùs, te libra, tamen te deprehendet: alas à Pægaſo mutua, téque in aëra attolle, immenſos illos tractus, momentô temporis, & demiſsâ velocior ſagittâ, transvola, nihilominus te aſſequetur, utut nec pedibus, quibus currat, aut ſaliat, nec pennis, quibus volet, præditum ſit. Pythagorâ quovis eſt taciturnius, ac muto piſce elingue magìs; & nihilominus prodit omnia, tacet nihil: nunquam didicit aliquid, nec ulla Scientiæ laude eſt memorabile, & tamen primas in Athenæis ſibi cathedras vendicat, omniúmque complectitur Scientiarum encyclopædiam. Nam Jurisperitis æqualitatis leges, Philoſophis arcana Naturæ, Theologis recondita fidei myſteria pandit. Illud mirum, quod ſtomacho careat, & tamen concoquat omnia, ad ſtruthionis invidiam. Fur eſt, nam rapit omnia, ſimúlque prodigâ liberalitate, cuique affert theſauros inæſtimabiles: nil illo ditius, nil illo pauperius; aſſiſtit omnibus, adhæret nemini: valetudinem, & vires ſuppeditat, & has rapit: vitam indulget, & mortem affert, gratificatur æqualiter omnibus, nulli ſe ſe obnoxium facit, & omnibus: & quæ præcipua Naturæ proprietas: nil illo pretioſius in Mundo, nil illo vilius: nihil curatur minùs, cùm adeſt, nihil optatur magìs, cùm abeſt: æterna parit emolumenta, ſi bene colas, æterna affert diſpendia, ſi malè cures. Hæc ille, ſolventi promittens præmium, quod Tempus dabit.

LEUC: De vita ſimul & præmio deſperarem, ſi ijſdem legibus, quibus olim cum Oedipo, mecum inter & Sphingem, hodie conveniret. Fateor, hoc antilogico ſchemate, veluti genuinis eſt expreſſa coloribus, temporis indoles: paradoxas præcipuè miror proprietates; quarum unam, & alteram morali trutinâ ſi expendas, nil ab inſtituto meo, tuóque facies alienum. *MEL:* Vehementer probo, quòd, quam hactenus tenebam docendi, tu quoque diſcendi methodum obſerves. Leucothee! quod Diſcipulis quondam ſuis Doctor Mellifluus, hoc noſtræ ætatis Philoſophis non inutiliter quis inclamaret: *nihil pretioſius tempore, & heu! nihil hodie vilius reputatur! tranſeunt dies ſalutis, & nemo recogitat.* Utique nil humanâ dignius avaritiâ, niſi ad noſtra lucra eſſemus Talpæ, luménque fidei ultrò aſpernaremur: ſcilicet ad Libitinæ lucernam, ſi oculi caligabunt, videbimus momenta temporis, ſementem eſſe æternitatis: verè enim Leucothee, quæ in tempore ſerimus, in æternitate metemus. Euclionem tibi finge, quem ita Jupiter deamet, ut Neſtoris illi ſæcula non modò promittat, ſed etiam juret per Dyphteram: fac, quòd ob oculos illi ponat apertas Perſarum Gazas, Cræſi theſauros, omnéſque divitias, quas è conchis dives colligit India, vel è fodinis eruit felix Arabia, aut ſecum vehit Pactolus ipſe, atque *auro turgidus Hermus*: fac, inquam, hæc illi ponat ob oculos, ſed eâ lege, ut unius diei ſpatio, colligat, quantum poſſit; hoc elapſo finitum negotiandi tempus denuntiet, nec niſi ſteriles, quò ad vitam protrahat, fore annos: quid putas? an diem hunc ſtertendo conſumeret malè providus futuri Endymion? an muſcas venando, bonas horas cum Domitiano combureret? abſit: centimanum ſe optaret, diu noctúque ad id intentus, ne bonæ diei vel minima illum particula præteriret.

S.Bern. ſerm. ad Scholar.

Virg.

LEUC: Hæc filij tenebrarum, prudentiores ſanè filijs lucis: ſed putáſne, glaucoma ejusmodi etiam Philoſophis objici? *MEL:* Ophtalmicum agere nolim; id tamen etiam cæcus facilè videt, quòd non omnes tempori ſtudeant, quibus ſtudium temporis. Athenæa Sophorum luſtra, & quot tu diſputantes percipies de theſi, quam Apoſtolus poſuit: *dum tempus habemus, operemur bonum?* quot Bernardinos, qui liberè profitentur, quòd *tempus tantum valeat, quantum DEUS*, quia tempore bene con-

Gal.6.10

ſumpto

ſumpto comparatur DEUS? quot Auguſtinos reperies, quo-
1. rum ex ore cum veritate ſtillat iſthæc confeſſio: 1. *carò mihi*
l. 1.*Conf.* *valent temporum ſtillæ?* quot videbis Catones, 2. qui cum libro
c. 21. adeunt curiam, ne punctum temporis, quo coire Senatus ſolet,
2. otioſi perdere cogantur? quot numerabis Platones, qui 3. non ni-
Val. l. 8. ſi, erudito ex libris pulvinari, immoriuntur? alia jam volvitur
c. 6. ætas. Utinam non videre ſit plurimos, qui pretioſa momenta
3. non utili ſtudio, ſed inutili otio comburunt! qui horas pœni-
Idē c. 2. tentiæ deſtinatas, dum luſibus, & ſymboſijs fallunt, falluntur! qui dies augendæ gratiæ cœlitùs datos, peccata augendo dum minuunt, detrimenta augent æternitatis! interim quos vita prodigè numerat annos, inutiliter multiplicat ætas: & ſi mors denique ſubtrahat tempus, expenſum æternitati, quid remanebit, niſi puer centum annorum? quem utinam DEUS non dividat, partémque ponat cum hypocritis infauſtæ æternitatis! LEUC: Ita eſt: & inter Philoſophos, reor, fore Similio ſimiles, qui ſibi hoc Epitaphium.

Hìc jacet Similius,
Annos, qui plurimos vixit,
Tempus verò exiguum.
Nam
Septuagenarius prope poſtquam vixit,
Septennis vixit.
Abi Viator,
Et Similio ne vive ſimiliter:
Vives longiùs,
Si vives meliùs.

Sed age, ſi verum effatum, quod dedit Thales, quæſitus, quid in rerum Natura Sapientiſſimum judicaret? *Tempus* repoſuit: quia *docet, eruit, & invenit omnia:* ſi vera, inquam, iſthæc proprietas: cur ergò ſuum non docet pretium? *MEL:* Docet vel maximè; illos præcipuè Sophos, qui non niſi cum Phrygibus ſapiunt. Serò capitur paradoxum illud: *nihil curatur minùs, cùm adeſt, nihil optatur magìs, cùm abeſt.* Si cum S. Furſeo audire poſſes damnatorum ſuſpiria, quid perciperes, niſi querelas, quibus temporis irreparabilem jacturam deplorant? quid niſi vota, quibus vel unicum momentum fruſtrà jam licitantur? ſed nempe, *cum*

furto

furto patuit janua, sera sera est. Si temporis præcones hi displicent, alium Gallia subministrabit, Ludovicum XI, qui ultimo prostratus morbo, quinquaginta quotidie aureos, Archiatro aulico numeravit, ut vel per diei spatium vitam sibi protraheret: sed frustrà; nam cum aureis vitam auream perdidit. Purpuratum Fortunæ pullum dabit regia Caroli quinti, qui in mortis confinio, pro tot annorum obsequijs unam unicam horulam petiît: sed frustrà; pro epitaphio reliquit illud:

Damna fleo rerum, sed plùs fleo damna dierum:
Rex potuit rebus succurrere, nemo diebus.

LEUC: Et mihi, ut fatear, ista figunt aculeum: si in vitæ meæ memoriam redeo, libet exclamare:

O mihi præteritos referat si Jupiter annos!

Sed nempe hæc nova proprietas: *Ovid.l.6. Fast.*

Fugit irrevocabile Tempus:
Nec quæ præteriît, hora redire potest.

MEL: Fateor, fugit irrevocabile, non tamen fugit irreparabile. Advertit Mysterium istud Aquilinos Sanctorum oculos, qui proin varias tempori redimendo industrias invenêre. E consilio D. Anselmi *tempus redimimus, quando antè actam vitam, quam lasciviendo perdidimus, flendo reparamus.* Angelici suasu, *tantò magìs quis debet vacare operibus bonis, quantò priùs institit malis.* Scilicet compensat fervor, tepiditatis ignavæ moras, nec rarò facit ex novissimis primos, sic consumatos in brevi, ut tamen expleverint tempora multa. Leucothee, fervorem hunc frequenter exstimulet fulmen illud Apocalypticæ Aquilæ: *Tempus non erit amplius.* Renovemus aureum illud epiphonema Chrysologi: *vivamus DEO paululùm, qui Sæculo viximus totum: dedimus corpori annum, demus animæ dies: tempus est, ut aliquando domui* (æternitatis) *provideamus.*

In epist. ad Eph.

C.10. v.6

Ser. 32.

LEUC: Ita est: atque ut instantiùs provideamus, de æternitate pauca edissere. Dedimus suum tempori tempus, suum quoque demus æternitati: quamvìs, ut nihil celem, ipso nominis pondere sat me æternitas terreat, juvat nihilominus scire ænigmaticum etymon: nam si fortè nunc meliùs sciam, tunc feliciùs sentiam æternitatem. *MEL:* Sentire poteris, scire non poteris, quid sit æternitas: quia, *quid quid dixeris*, D. Augustino Judice, *minus dicis.* Si tamen Sophorum Oracula juvat consulere: *In Ps.60.*

 sulere:

1. sulere: æternitas Stagiritæ erit: 1. *duratio permanens, principio ca-*
L. 1. *de* *rens & fine.* Severino Boëtio, 2. *interminabilis vitæ, tota simul,*
*cælo.c.*12 *atque perfecta possessio.* Illam Mellifluus asseret 3. *complexum om-*
2. *nium temporum:* Areopagita 4. *ævum ævorum.* Alij dicent perpe-
L. 5. *de* tuum *hodie,* quia sine futuro atque præterito: Annum magnum,
consol. & tamen inextricabilem annulum, quia sine termino: Oceanum
Phil. nullâ bolide investigabilem, quia sine fundo: abyssum sine lu-
prof. 6. ce, perpetuam noctem sine die, principium sine principio:
3. sphæram sine fine, atque initio. Alij hieroglyphico illam
Ser. 1. *de* schemate adumbrabunt: nunc circulum proponent, cujus cen-
O. SS. trum *semper,* circumferentia *nunquam:* nunc labyrinthum for-
4. mabunt cum lemmate; *sine exitu:* modò anguem gyrabunt in
L. 10. *de* orbitam hac syngraphâ; *ubi desinit, incipit:* modò axem suspen-
Div.nom dent, circa quam agitatur sæculorum omnium rota, hoc hemi-
stichio: *in omne volubilis ævum:* nunc Hydram fingent septempli-
cem isthac epigraphe; *cùm moritur, oritur:* nunc fontem mon-
strabunt, undis per Mæandros continuò refluis, adjuncto epi-
phonemate; *fluunt, ut refluant:* sileo plura, quia *quid quid dixe-*
rint, minus dicunt.

LEUC: Imò nihil dicunt, hoc ipso, reor, quod aliquid di-
cant: nam ut argutè notat celebre inter Scriptores Nomen,
Drex. l. minùs capimus æternitatem, si dicamus, quid sit, quàm si dica-
de æter. mus, quid non sit: est hæc paradoxa rerum æternarum Natu-
ra, ut tunc primùm sciamus, quid sint, quando scimus, quid
non sint. *MEL:* Placet animadversio, quæ, nî falor, è Na-
zianzeni Ingenio fluxit: nam huic æternitas tempus est, imò
fallor, *tempus non est, nec pars temporis ulla.* In quæ verba Hiero-
graphi æternitatem mirâ paraphrasi, sed sine auxesi, exaggerant.
Finge, (nam in fictione nulla hîc fictio) finge, sicut sibi Bona-
ventura, dum viveret, finxit verissimè mala ventura: finge ti-
bi, inquam, orci mancipium, quod anno non nisi centesimo,
unam unicam ex oculis stillet lacrymulam; stillet nihilominus
per tot annorum centurias, dum tandem immensus adæque-
tur Oceanus: heu! quot non annorum myriades sese evolvent,
dum vel unicus rivulus, ne dicam, totus Oceanus impleatur! &
tamen, etsi non unus, sed centum, etsi non centum, sed mille,
imò millionesies mille repleantur Oceani, an æternitatem æqua-
bis? minimè: necdum es mensus initium, tantùm abest, ut

ſis totam emenſus. Finge cum Iſidoro Mundi aſpectabilis ſpatium, quà latè ad Cœlos uſque protenditur, ſic arenulis repletum, ut decem illarum millia, non niſi granum ſinapis minimum æquent: prò quàm innumerus erit hic numerus! & tamen, quantus quantus eſt, æternitatis annos non numerat, ne dicam, enumerat. Finge hunc numerum, quem quinquaginta duabus cifris in unam lineam cogit Arithmeticus Clavij calculus, finge, inquam, hunc numerum tot multiplicari in lineis, quot capit folium grande, & integrum; quot capit foliorum maximus liber, vel librorum im̃enſa moles, quæ Univerſi ſpatium ad uſque regionem Empyream adimpleret: hunc numerum finge ulteriùs, tot iterari in lineis, quot capit tota, quà latè patet, Cœli ſphærica ſuperficies: DEUM immortalem! quot hæc forent myriadum ſæcula, quot ſæculorum myriades? & tamen, elapſo tot annorum curriculo, necdum curret æternitatis initium, ne dicam medium, ne dicam finis: & tamen ſi tot annorum inverſa denique clepſydra tormentorum finem damnatis tandem promitteret, næ illi pro nihilo computarent tam grandem pœnam, & in ſua ſeſe infelicitate beatos, ac feliciſſimos prædicarent. Sileo, ne plura, dum loquor, loquar minus: O æternitas, quamdiu durabis! volo dicere, & neſcio dicere: quamdiu DEUS erit DEUS, tamdiu patietur damnatus: ſed quamdiu erit hoc quamdiu! cogitari poteſt, explicari non poteſt.

LEUC: Vertiginem intellectui timeo, ſi longiùs deſpiciat hanc abyſſum. Capio meliùs, quod optimè non nemo; Chriſtianos inter opus non eſſe niſi Morotrophio, vel S. Inquiſitionis ergaſtulo: in iſtud compingendos, qui non crederent æternitatem, in illud, qui crederent, & peccarent. Quid ad iſta Philoſophi? quid illi de durationis modo hoc, ſine modo? *S. Aug.*
MEL: In varios abeunt motus, diverſam induunt mentem, nec inutili ſcholio de æternitate diſcurrunt. Audi unum, & alterum. Aluit Diſcipulum Sorbona, quem in Philoſophica palæſtra, & informare, & deformare ſtuduit Profeſſor: adeò ſæpe Doctores nocent, cùm docent, tunc præcipuè, ſi amant ſic Stagiritam, ut etiam ethnicum non averſentur. Xaverius (caput ad hoc Nomen inclinet Peripatus) Xaverius ille fuit Diſcipulus, Profeſſorem non nomino, in albo æternitatis nigerri-

mò scriptum lege; nam infami fato decessit. Hic quos de die instruxit Philosophos, de nocte destruxit, ad lupanar illos invitans lupus, ad prostibula ducens, Dux caper ipse gregis. Etiam Xaverium urgebat, imò perurgebat: at ille secum: *momentaneum est, quod delectat, æternum, quod cruciat: siccine ego Sophus, pro momento æternitatem? absit.* Sic se subtraxit, & unà secum subtraxit tot animas, quas cum Xaverio seducto, ad orcum alter misisset Orbis. Quid tu ad ista?

LEUC: Stupesco ad illud fulmen, quoties audio: Deúsne, cujus bonitatis ne quidem numerus, momentum puniat æternitate? & quidem tali, támque horribili? *MEL:* Ita est, etiam infra condignum: nam peccatum infinitæ suo modo malitiæ, infinitam exigit vindictam. Sic fides jubet, nisi cum Origene, illo Sophorum Sole, errorum maculas pati velis, vel etiam totam in æternitate eclypsin. Sed est alia animadversio, qua priorem exaggerat, animadversione & ipse dignissimus, in Peripato non tam civis, quàm Primas, Justus Lipsius: quàm hic de Philosophia sit bene meritus, & docendo, & ad doctrinæ sanctioris leges vivendo, in erudito Orbe hospes est, qui ignorat. Et tamen Philosophus tantus, re, & nomine justus, ubi post vitæ sanctæ præmissas, ad inferendam denique conclusionem à morte fuit necessitatus, infremuit: nam vidit se in agone, ubi in momento unico, æterni lucta momenti: vidit instare instans, è quo solo, tota pendet æternitas: vidit Pythagoricam litteram Y, cui vitam hominis similem antiqui dixerant Sophi, *quæ ab uno ductu incipiens, finitur in bivium* faustæ, vel infaustæ æternitatis. Vidit, quòd ubi ceciderit arbor, vel ad Austrum, vel Aquilonem, ibi erit per totam æternitatem: hinc ad Sapientiæ Sedem in hæc suspiria erupit: *adsis Philosopho, cum tota luctanti æternitate; nec illum deseras in momento, è quo pendet æternitas.*

Rupertus l. 4. in Gen. c. 29

Drex. de ætern.

LEUC: Infelices Philosophos, nisi in tempore bene distinguant, æternitatem inter & tempus: *non enim ratio, nec sapientia, nec scientia apud inferos.* *MEL:* Quid nî ibidem per experientiam discant, quod per Scientiam discere hìc neglexerunt? certè nec sua orco deesse problemata, testis est ille Philosophus, de quo Innocentius III. Pontifex fide dignissimus, etsi de cathedra non loquatur. Hic, infaustâ sorte, damnatus, cùm

Eccles. 9.

Pro-

Professori se sisteret, interroganti, num in orco etiam disputetur? reposuit *apud inferos solummodo quæritur, an aliquid non sit pœna?* & resolvitur *pro parte negativâ.* mox ille conclusionem ad oculum demonstraturus: age, inquit, si lubet, ad inferos mecum descende, & Hercle senties, nihil non esse pœnam. Videbis locum in centro terræ, qui à situ infernus, à tenebris carcer, à profunditate abyssus, ab igne rogus, à fumo caminus, à sulphure stagnum, à fœtore mephytis, à Dæmonibus tartarus, à damnatis gehenna, à perturbatione chaos, ab amaritudine malorum Oceanus appellatur. Videbis locum, cujus terra *operta mortis caligine:* cujus aulæa *tenebræ,* suppellex *miseriæ:* cujus ludi *tormenta,* musica *fletus, & stridor dentium:* cujus torrentes, *pix ardens:* humus sulphur: cujus incolæ *ericij, corvi, & onocrotali:* hospites *umbra mortis, & perpetuus horror:* cujus cibi *fames canina:* potus *fel draconum,* vinúmq; *furoris iræ DEI.* Deniq; cujus thori, *stagnus ignis ardentis:* cujus janua *desperatio,* cujus ordo, *nullus ordo,* sed chaos horridum confusionis. Videbis locum, ubi Principem agit, qui à truculentia dicitur *Draco:* à versutia *serpens:* à nocendi desiderio *Diabolus,* ab ira magna *Leo rugiens:* à potentia *Behemoth.* Videbis locum, ubi socij malitiâ improbi, specie horrifici, conditione miseri, rabie furiosi, malevolentiâ obstinati: locum, ubi primo post ingressum momento clauditur porta spei, misericordiæ, quietis, felicitatis, gratiæ, pietatis, solatij, & omnis boni: locum, ubi nil auditur præter suspiria, gemitus, lacrymas, ejulatus, & ululatus: ubi meræ blasphemiæ, imprecationes, stridor flammarum, & ignis miserè devorantis: verbo, videbis locum, ubi nihil non est pœna, seu tormentum. Denique videbis locum, angustum simul, & amplum: angustum, nam veluti ignitos lateres comprimit damnatos: amplum; quia etsi hoc anno foret dies judicij, & quot diebus, à Mundi exordio, fuissent nata quinquaginta damnandorum hominum millia, sufficeret in orco quadrata milliaris medij cavitas ad eos recipiendos. En! quantum spatij suppetat, damnari ut possis, si velis.

Tilkow. Phys. Cur. p. 2. de Mundo fol. 219.

LEUC: Superi! quæ paradoxa hæc explicatio? digna certè, quam etiam à Discipulo audiêrit Professor *MEL:* Docentis filum ne interrumpas. En! ut thesin suam ulteriùs Sophus hic urgeat: in hunc locum, inquit, descende mecum, & Poëtarum

tarum fabulas, hìc videbis minimè fabulas: cernes, ùt fugitiva sub undis fallentibus poma frustrà gulosi esuriant Tantali: ùt rerum temporalium helluones Sisyphi frustrà petant, & urgeant *redditurum denuò saxum:* ùt sub vulture gemant rapaces Titij, ùt vanæ Belides in cribris aquam inaniter hauriant: ùt lascivi Ixiones, in rota æternitatis, volvantur, séque sequendo fugiant. Imò erravi: meræ fabulæ sunt, hoc in loco, hæ fabulæ; umbræ sunt, non tormenta:

Hìc mites Diomedis equi, Busiridis Aræ
Clementes, Phalaris tauri solatia, molles
Scironis scopuli, Schineos pacata Tyrannis.

Nam quid quid malorum excogitare sævitia, quid quid dolorum congregare potest corrupta morbis Natura, fabulæ sunt, quæ non nisi in phantasia, umbratilem exhibent mœroris Scenam. Objectum oculi, tenebræ sunt, plùs quàm Cimeriæ, in quibus non nisi teterrimæ fulgurant Inferni larvæ: aures maledicta flagellant, hebetat dentium stridor, mixtíque, rugitibus dissonis, ululatus obtundunt. Voluptuarias fauces eliquata pix satiat, & luridæ lacertæ repunt per stomachum: embammata sunt venena, pro tragematis serviunt bufones: semesa membra intolerabilem spirant mephytin: ærata incus vices supplet spondæ eburneæ, ubi se Vulcanei Cyclopes exercent. Interim lebetes incalescunt ebulliente sulphure, & resina exultat inter torridos ignes, ut carnis illecebras vindicet: pro ferocia certant Rhadamanti, & Æaci: alij expeditis retibus, & harpis circumfremunt: alij Pyracmonis compedes rotant: alij improvidos ferreis longurijs inuncant: alij involant, & horridis intrò trahunt capillis. Quos priùs cinxerant torques aureæ, & insecuta sunt syrmata, longíque elenchi, nunc Gorgones, Dracones, & cenchrides ambiunt: viperæ sunt armillæ, catastæ sunt collare, cameli nautici gravant nudatum tergus. Verbo: in orco nil nisi pœna, credere qui renuit, experiatur.

LEUC: Jam non miror effatum illud, Oraculis annumerandum, quod Juvenis quidam Sophus, dum conclusionem vocationis heroicam, malè reprobarent senes, pessimè impugnarent inimici, ùt solet, amici: parceret ætatis flori, teneritudinem indolis delicatam ferendo non esse monastico oneri. Quibus ille: ô malè providi! hoc clypeo armatis, non exar-

matis

matis meam conſtantiam: nam ſi delicatulus ferre nequeo rigorem clauſtri, quî feram rigorem tartari? edicite, quomodo habitare potero cum igne devorante, & ardoribus ſempiternis? *MEL:* Rectè hic equidem: nam ſi moleſtia inſuperabilis, quæ momento finitur, quomodo inferni ardor ſit tolerabilis, qui in æternitatem totam extenditur? eſt hæc reflexio digna reflexione. Fac enim, jaceas, in viridario, Pæſtanis æmulo: mollem thorum inſternat Chloris, viridi veſtita gramine: florenti te conopeo obumbret luxurians arborum ſcena: nares odore recreet frequens Amaracus: lumina rapiant coloratæ florum areolæ: leniter admurmurent Zephyri: adſtrepant ſalientes undæ: plumei in aëre accinant choraulæ: verbô, tam vernus te cingat lepos, ut amœniorem nec ipſe optaret ſibi Alcinous. Hìc, inquam, jaceas, ſed ea lege, ut nunquam liceat latus invertere: nunquid vel unus dies hæc gaudia mutaret in tædia, in ſupplicia hebdomas, annus in tormenta vix toleranda? ſenſit Philoſophiam hanc Fulco, mundanæ ludibrium vanitatis, quem nocte quadam, abyſſo demerſum plumeâ excepit thorus, ſed ita, ut ſomnus ab oculo fugeret: ſenſit ille quietem tam inquietam, ut in hæc verba prorumperet: *tam moleſta in molli thalamo eſt nox inſomnis: quid ſi in ignivomâ jacerem culcitra? quid ſi non una nocte, ſed æternitate, duraturâ ſemper, finiendâ nunquam?* fregit mollem animum inſomne hoc ſomnium, ſícque ſurrexit melior, ut meliorem poſtmodùm in Religione ceperit quietem.

LEUC: Eſt hæc nova æternitatis proprietas, ſat magna, ut inferni tormentis, pro peccatorum pondere maximo, pondus adjiciat infinitum. Damnatus patitur dolores im̄enſos, & quia patitur, immenſo pariter tempore, quovis in tempore patitur ſempiternos. In ſingula momenta colligit cuncta ſimul momenta, jugiter oberrans menti æternitas: patitur dolores præſentes, ſed & futuros patitur, quia intellectus ſiſtit præſentes: tormenta ſentit, & quia ſentit non finienda, totam in quovis momento collectam ſentit tormentorum æternitatem: ſcilicet, *quod quiſque timere cepit, jam paſſus eſt*, uníque inſiſtens puncto, *Gregor. Naz.* toto damnatos pondere, premit globus æternitatis. *MEL:* Placet Aſceſis, quam acutam in Damnatorum ſupplicia è Patribus recitas. Ita eſt: hæc eſt, juſta Numinis ira totam ſævire in Creaturam, quæ tota ſævijt in Creatorem. Cruciatus præ-

ſentes

ſentes voluntas nolendo facit ſentire; acuit, dum averſatur; intendit, dum fruſtrà fugere nititur. Intellectus præſentibus jungit futuros, dúmque non poterit non obverſari hæc veritas, *durabunt ſemper, finientur nunquam*, in momenta faciet dolores ſentire æternos. Sed præteritæ vitæ memoria his omnibus cumulum addet, nî vehementer fallor, propemodum infinitum. Nugæ ſunt, quod de Letheo flumine fabuloſa finxit Antiquitas: facultates, quas dedit natura, non eripiet orcus, eſt hæc clementia crudelis, ad augendam, non minuendam intenta calamitatem. Scilicet, *quod manducaverat apud Superos epulo, apud inferos digerebat:* nam ùt non ſine aculeo Apis melliflua: *tranſierunt præterita, nec tranſierunt: tranſierunt à manu, ſed non à mente: non enim tranſibit cum tempore, quod tempora tranſit; in æternum ergò neceſſe eſt cruciet, quod perperam te egiſſe memineris in æternum.*

S. Aug. S. Bern.

LEUC: Superi! quantam dolorum abyſſum hæc mihi verba recludunt? quis penetrabit, quàm ſit amara præteritæ vitæ memoria? *MEL:* Crediderim, quòd præter damnatos nullus: quid enim poſt combuſtas in orco ſæculorum myriades, cogitabunt de vita? quo microſcopio quærent tantillum tempus? heu! clamabunt nos inſenſatos! quid fuit vita, niſi fulgur, quod diſparuit in ictu oculi? quid niſi vapor, qui mox evanuit? niſi umbra, quæ tranſiît? momentum fuit, quod viximus, æternitati ſi comparetur, quam patimur: momentum fuit totum penè amarum; nam ambulavimus vias difficiles: minutum momenti unicum fuit, quo guſtavimus paululùm mellis, & ecce! æternùm morimur. Sed quid dico momentum? quinquaginta fuêre anni, quibus in manu noſtra fuêre Sortes: venale ſteterat Cœlum, neglexímus: obtrudebantur æterna gaudia, repudiavimus: infinitus Beatitudinis theſaurus momento laboris ſtetit, contempſimus, & infelici nimiùm cambio, pro pulte vendidimus hæreditatem; pro momentaneo quod delectat, elegimus æternum, quod cruciat. Verbo: pro Cœlo mutavimus orcum. *Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt*: ùt loquitur Sapiens.

Sap. 5. v. 14.

LEUC: Satìs eſt, hæc pauca Sapienti ſufficiant: plura qui petit, experiatur æternitatem. Id ampliùs non miror, quòd D. Furſeus, de æternis ſupplicijs cùm cogitaret, & inter media

dia brumæ frigora, in ſudores guttatim ſtillantes, totus difflueret. *MEL:* Ita eſt: diſcamus ab Angelico hoc Anglorum Doctore, diſcrimen temporis, & æternitatis: quam ille cum ſudore, nos contemplemur cum pœnitentiæ lacrymis, infauſtam æternitatem: *deſcendamus cum illo vivi in infernum*, ne deſcendere cogamur mortui: deſcendamus mente, ne cogamur deſcendere corpore: contemplemur modò tormenta, ne aliquando experiamur. Si in afflictionibus caro obmurmuret, dicamus cum Triquelmo, *duriora vidi*: ſi ad pœnitentiæ flagella recalcitret, opponamus, *aſperiora vidi*: eſt enim *extremæ plena dementiæ commutatio, humanum declinare laborem, & paratum diabolo ſtridorem eligere ſempiternum.* Alterutrum eſt eligendum: *aut ſemper lætari cum Sanctis, aut ſemper cruciari cum impijs.* Leucothee finio, domúmque ut feras, velim, epigraphen, quam inferni liminibus inciſam, ad nos tulit D. hic Furſeus, ab orco redux: hanc lege, & damnatorum damno, ut ſapias, lege ſæpius, lege ſemper.

L. num. 16. v. 23.

Beda l. 5. de geſtis Angl.

S. Bern. declam. in ecce nos.

Idem l. med. c. 3.

HIEROGLYPHICUM,
Portæ Inferi inciſum ſtylo ferreo, in plumbi lamina, & celte ſculptum in ſilice.

Siſte Viator!
Nam ſiſtunt hìc omnia:
Poſt curſum temporis, ſtando decurritur
Stadium æternitatis.
Aſpice!
Porta ſum, ſine porta:
Aperta ſemper,
Sed ad ingreſſum:
Clauſa ſemper,
Sed ad regreſſum.
Ingredientibus aperit peccatum:
Ingreſſis claudit peccati pœna.
Cuſtos eſt mihi Nemeſis:
Extruxit me Divina Juſtitia,

Ut destrueret hominum vitia:
Accendit me furor justus,
Ut extingueret furorem injustum:
Ignem hìc coquo æternum,
Ut illos excoquam,
Qui in momento temporis,
Totam decoxerant æternitatem.
Hìc urit ignis,
Quo nihil gravius:
Æternus, quo nihil longius.
Ignis,
Cui vester collatus est fumus:
Æternus,
Cui vita collata est punctum.
Ignis,
Qui quadraginta novem cubitos altus:
Æternus
Qui in quinquagesimo numero,
Nunquam fit Jubilæus.
Hoc in loco una est actio,
Fallor,
Una est passio,
Ardere.
In hoc flammarum diluvio
Naufragant Damnati semper, pereunt nunquam.
Vivunt, ut moriantur,
Moriuntur, ut vivant.
Meta dolorum
Hìc sine meta.
Pulsor, sed non aperior:
Quæritur rima, nec reperitur,
Percutitur sera, sed immobilis,
Quia sera.
Flent miseri, sed nihil eluunt:
Per lacrymas accendunt ignes,
Per ululatus exsufflant ardores.
Aspice!

Hæc

Hæc infernalis portæ eſt teſſera,
Semper, & nunquam.
Semper, *quod finietur* nunquam,
Nunquam, *quod durabit* ſemper.
Hæc Damnatorum conditio:
Nunquam *eſſe felicem*, ſemper *miſerum,*
Semper *in pœna*, nunquam *in pœnitentia:*
Spirare ſemper, nunquam *exſpirare,*
Sperare nunquam, ſemper *deſperare.*
Hæc inferni proprietas,
Ut ſemper *voret*, nunquam *devoret,*
Semper *necet*, & nunquam *enecet,*
Semper *dare, quod nolis,* nunquam *dare, quod velis.*
O Æternitas!
Cujus clepſydra ſemper *fluit*, nunquam *effluit:*
In hac vita ſis morum forma,
Ne in altera ſis pœnæ norma,
Hic ſtatera ſis veritatis,
Ne ibi ſis bilanx ſeveritatis.
O ſemper, *O* nunquam!
O Menſura Æternitatis
Sine Menſura!

PARERGA
Ex Universa Philosophia.

1. Logica est Virtus intellectualis. 2. Ars, & Scientia. 3. Ejus Objectum non est Intellectus rectè operans. 4. Nec Syllogismus vocalis. 5. Sed mentalis. 6. Inter gradus Metaphysicos non datur distinctio ex Natura rei formalis. 7. Nec objectivè præscindens. 8. Sed sola rationis ratiocinatæ. 9. Figmentum sunt ideæ Platonicæ. 10. Nec rigori Logico sufficit universale similitudinis. 11. Physica est Scientia speculativa, cujus Objectum est corpus naturale. 12. Datur Materia prima Aristotelica. 13. Distincta ab elementis Chymicis. 14. Semine Anaxagoræ. 15. Atomis Democriti. 16. Et elementis Peripateticis. 17. Estq; Subjectum uniuscujusque. 18. Datur forma absoluta non tantùm in homine. 19. Sed & brutis. 20. Plantis. 21. Et probabiliter quibusdam inanimis. 22. Duæ, pluresve formæ principales in eâdem materiæ parte naturaliter repugnant. 23. Non tamen partiales. 24. Unio est entitas modalis. 25. Causa est principium ex intrinseca virtute determinans aliquid de se insufficiens ad existendum. 26. Causa efficiens ut actu agat, debet actu existere. 27. Et etiam esse applicata suo modo: hinc naturaliter repugnat actio in distans. 28. Accidens nec se solo. 29. Nec cum substantia producit substantiam. 30. Sed sola substantia. 31. Eadem producit accidentia ad intra. 32. Accidentia verò ad extra, similia accidentibus ad intra, producuntur à solis accidentibus. 33. Intensio qualitatum fit per unicam formam, certo modo modificatam. 34. Plantæ sponte nascentes probabiliter proveniunt ex seminibus, similiter insecta, & bruta ex ovis. 35. Quare semina plantarum, & oviparorum vivunt. 36. Bruta non agunt perfectè formaliter, sed tamen imperfectè propter finem. 37. Datur Causa prima, sive DEUS, cujus existentia demonstrari potest argumentis moralibus. 38. Et Physicis, etiam permisso processu aliquo in infinitum. 39. Influit imediatè in omnes effectus. 40. Non tamen per prædeterminationem physicam Bannesij, 41. Quæ tollit libertatem. 42. Anima rationalis est demonstrativè immortalis. 43. Libera libertate indifferentiæ 44. Etiam in statu Naturæ lapsæ. 45. Cui libertati non obest Præscientia Divina. 46. Lux probabiliùs est qualitas absoluta. 47. Color tamen, etiam permanens, non distinguitur à luce certo modo modificatâ. 48. Sonus probabiliùs consistit in impetu modificato, & tremore corpusculorum. 49. Elementa sunt generabilia, & corruptibilia. 50. Licèt maneant formaliter in mixtis.

ORDO DISCURSUUM,

Primæ Partis,
Seu
MICROCOSMI.

I.

MAusolæum Peripateticum, *sive* Discursus Primus Præliminaris, *de Principijs, & Principibus Philosophiæ.* Patronus. *S. Augustinus.* Doctrina Ethica. *De Vanitate solius scientiæ sine virtute.* Epiphonema Atticum. *Epitaphium ad urnam Aristotelicam à D. Augustino erectum.*

II.

SPhinx Clarissima, *sive* Discursus Secundus, *De DEO, Rerum omnium Principio.* Patronus. *S. Dionysius Areopagita.* Doctrina Ethica. *De Ultimo fine.* Epiphonema Atticum. *Categorema adversus hominem à Natura ad Authorem Naturæ.*

III.

FLamma Promethei, *seu* Discursus Tertius *de Anima.* Patronus. *S. Franciscus Xaverius.* Doctrina Ethica. *De Animæ pretio.* Epiphonema Atticum. *Obeliscus Honoris B. Francisco Xaverio, ex Disputatione de anima melioris Philosophiæ Lauream adepto, animarum Doctori, & Zelatori, ad metas Antipodum erectus.*

IV.

COlossus Mysticus Danielis, *sive* Discursus Quartus, *de Corpore.* Patronus. *S. Franciscus Borgias.* Doctrina Ethica. *De Gravitate Peccati.* Epiphonema Atticum. *Ænigmato-Gryphus Colosso corporis Mystico à B. Francisco Borgia incisus, ad Oedipum Philosophicum.*

V.

SCylla atque Charybdis, *sive* Discursus Quintus, *De Aure, & Oculo.* Patronus. *B. Aloysius Gonzaga.* Doctrina Ethica. *De peccatorum occasione.* Epiphonema Atticum. *Naufragium Innocentiæ ad Oculi Scopulum, in telescopio Peripatetico, Juventuti exhibitum.* Item *Diræ per tubum Acusticum ex Orco missæ ab anima seducta ad seductorem.*

VI.

VIrgula Morphei, *seu* Discursus Sextus, *de Somno, & Somnio.* Patronus. *S. Sylvester Confessor ex Ordine D. Benedicti.* Doctrina Ethica *de Morte.* Epiphonema Atticum. *Statuta Academica ex mandato Mortis Peripato affixa.*

VII.

SPeculum Physicum, *seu* Discursus Septimus, *de Principijs Physiognomiæ.* Patronus. *S. Bruno, Fundator Ordinis Carthusiani.* Doctrina Ethica. *De Judicio particulari.* Epiphonema Atticum. *Oraculum Philosophi Judicati ex Tripode sepulchrali, ad Philosophos Judicandos.*

VIII.

MOmi Fenestra, *seu* Discursus Octavus, *De Augurjis Physiognomiæ.* Patronus. *S. Gregorius Nazianzenus.* Doctrina Ethica. *De Judicio universali.* Epiphonema Atticum. *Augurium Physiognomicum præsenti Philosopho ad futurum judicium.*

IX.

JAnus Bifrons, *seu* Discursus Nonus, *De Tempore, & Æternitate.* Patronus. *S. Furseus Confessor.* Doctrina Ethica. *De Inferno.* Epiphonema Atticum. *Hieroglyphicum Portæ Inferi incisum, Stylo ferreo, in plumbi lamina, celte sculptum in silice.*

IN-

INDEX.

A.

B.

C.

Ira-

S.

T.

Timi-

V.

X.

Z.

O. A. M. D. G.

Errata emendanda.

bonorum - - lege	bonarum. fol 4. lin. 25.	auritæ	auriti. f. 109. l. 30.
athæneo	athenæo. f. 7. l. 20.	interditur	intenditur. f. 109. l. 8.
Philoſopho	Philippo. f. 17. l. 2.	In	in. f. 126. l. 10.
l. 16.	c. 16. f. 20. in citat.	cauſidici	cauſidici. f. 140. l. 22.
variegetatam	variegatam. f. 25. l. 7.	non poſſet	non poſſe. f 161. l. pen.
quam	quem f. 26. l. 21.	conduntur	condiuntur. f. 162. l. 34
charyptin	charybdin. f. 30. l. 19.	pleuridites	pleuritides. f. 162. l. ult.
poitùs	potiùs. f. 31. l. 7.	ntentos	intentos. f. 163. l. ult.
dedecorſum	dedecoroſum. f. 32. l. ult.	Leuc.	Luc. f. 173. in citat.
Scofras	Scrofas. f. 36. l. 15.	oderatûs	odoratûs f. 182. l 32.
quos	quas. f. 45. l. 32.	Eurippus	Euripus. f. 109. l. antp.
l. 1.	l. 10. f. 48. in citat.	Totáqua	totáque. 190. l. 10.
Midritates	Mithridates. f. 51. l. pen.	Hippor	Hippoc. f. 161. in citat.
tenuioris	tenacioris. f. 54. l. pen.	Mimium	Minium. f. 196. l. 20.
dicet	dicent. f. 67. l. 1.	falor	fallor. 218. l. 24.
ne tu	næ tu. f. 76. l. antep.	cepit	cœpit. f. 223. circa fin.
Maxentios	Maximinos f. 84. l. 9.	manduacverat	manducaverat. f. 224. l. 10.
fonti	fronti. f. 84. l. 28.	Phiſoſophiam	Philoſophiam. f. 213. l. 22.

Votis omnibus Mariam veneremur, quia sic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam. S. Bern.

Gottfrid Rogg deline: Ioh: Melchior Gutwein sc: A. Vind.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

PERIPATETICUS NOSTRI TEMPORIS,

SEU

PHILOSOPHUS DISCURSIVUS,

In biennali Cursu, per Discursus Symbolico-Physicos, ad Discursum, juxta Sanctorum Philosophorum Exempla, piè curiosum instructus: & publicæ Disputationi propositus,

IN ALMA, AC PERANTIQUA, CÆSAREO-ARCHIDUCALI UNIVERSITATE FRIBURGO-BRISGOICA.

PARS II.

SEU

MEGACOSMUS.

PRÆSIDE

P. IGNATIO SCHWARZ S. J.

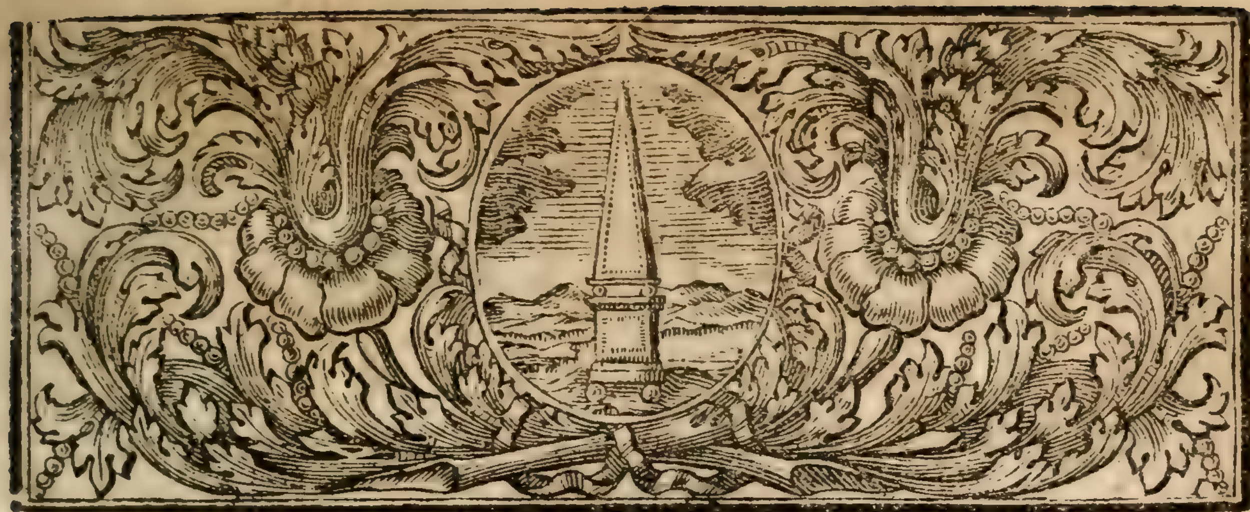
PHILOSOPHIÆ PROFESSORE ORDINARIO,

Defendente

Prænobili D. Josepho Antonio Xaverio Christ de Goldberg, Friburgensi Brisgojo, Philosophiæ Candidato.

Mense Augusto, M. D. CC. XXIV.

Friburgi Brisgojæ, Typis Francisci Xaverij Schaal, Typogr. &c.

SEDI SAPIENTIÆ,

DEIPARÆ VIRGINI,

PHILOSOPHORUM

PATRONÆ,

MATRI LIBERALISSIMÆ,

DOMINÆ POTENTISSIMÆ,

Juventutis Academicæ

PROTECTRICI,

DEDICATIO.

Abi denuò felix Penna,
Reſume alas, & animoſior jam vola ſurſum:
Quò prævolârunt jam dudum vota, Cœlos ſubi devota.
Priùs te Filio, jam Filij te ſiſte Matri,
Et quæ priùs in Filio Matrem, jam in Matre adora Filium.
Abi:
Microcoſmum non reſpuit Chriſtus, quia Parvulus:
Megacoſmum non reſpuet Parvuli Magna Mater.
Philoſophiæ Primitias obtuliſti Primogenito Virginis,
Primogenitum Philoſophiæ laborem jam offer Matri:
Erit primus hic Partus Authori ſuo abortus,
Nî è ſacro fonte illum ſuſcipiat Divina Mater.
Abi! quid trepidas?
Philoſophiam non imeritò conſecras Philoſophiæ Parenti,
Quia *Sapientiæ Sedi*:
Nam unde fluunt Sapientiæ flumina, meritò refluunt;
Et unde veniunt Philoſophis Lumina, illuc meritò reflectuntur.
Megacoſmum non immeritò dedicas
Deiparæ Virgini:
Nam illuſtravit Mundum, dum Solem genuit Mundo,
Ipſamet Megiſtocoſmus,
Dum genuit Microcoſmum, qui fecit, atque refecit hunc Megacoſmum.
Quid miramur Sophi Naturam,
Dum Deiparam Virginem in Natura cernimus ſupra Naturam?
Virgo Mater, duo verbula,
Quæ includunt centum prodigia:
Debebatur hic honos ſoli Matri Divinæ,
Nec enim naſci, niſi ex Virgine, DEUS debuit,
Nec Virgo Mater eſſe debuit, niſi DEI.
Jure te conſecras
Philoſophorum Patronæ:
Nam indiget Philoſophia Sophis, nec raró Philoſophis:
Deſide-

Desiderantur Patroni,
Qui contra temporis nostri Zoilos Peripatum tueantur.
Invenies raros,
Qui Epicteti lucernam fictilem jam licitantur:
Utinam non invenias plures,
Quib us eviluit Stagira, quibus exosum Nomen, epomis contempta!
Sed non indiges Patrono, si Illam habes Patronam,
Quæ plus una potest, quàm omnes simul Patroni.
Fac sufficias soli, & sufficiet sola.
Jure te consecras
Matri Liberalissimæ:
Nam
Asylum est miseris, Altare reis, Ærarium egenis:
Omnibus donat, ingratis ingerit, invitis obtrudit:
Neminem relictura miserum, nisi esse velit:
Imò neque omnes patitur esse miseros, qui esse volunt.
Præfecit Illam DEUS Beneficijs suis,
Ut quæ nobis donavit DEUM, per DEUM omnia largiretur.
Nec deest illi voluntas donandi, quæ à DEO donare didicit:
Nec facultas, quam DEUS pene reddidit Omnipotentem.
Hinc
Potentissimam scias pariter *Dominam,*
Quid enim non possit Illa, quæ potest omnia
In ipsum Omnipotentem?
Thesaurariam voluit, & Thesaurum,
Hunc, ut posset; Illam, ut vellet largiri omnia.
Se ipsum Illi dedit,
Qui omnia per Illam habere nos voluit.
Sancti impetrant rogando, Hæc pene imperando,
Subditus olim DEUS paréret, si Illa præciperet:
Licèt non sit opus Imperio erga volentem,
Legem observat, quam tulit,
Reveretur Matrem:
Explorat vota, prævertit Imperia.
Denique
Jure te consecras
Juventutis Academicæ Protectrici.
Non enim ullus Sophorum queri de Illa potest, etiam impius:
Beneficijs cumulat indigos, obruit indignos,

Patet

Patet omnibus, etiam dum non patet DEUS,
Post amissum DEUM adhuc superest Protectrix, Mater DEI:
Et post naufragium adhuc se se offert hæc Tabula;
Abjecisti Illam, periîsti,
Apprehendisti Illam, evasisti.
Abi igitur!
Accede Thronum, quem hactenus accessit nemo,
Quin auditus recederet, & exauditus.
S.Bern. *Sileat Misericordiam Tuam, O Virgo,*
Quicunque Te invocatam sibi meminit defuisse,
Abi, & offer hæc folia:
Dic, antequam illa legat, cor offerentis inspiciat:
Ut priùs legat affectum, nec contemnat effectum.
Plura elogia non opus est addere,
Ubi Ipsa, quam laudas, est tota Elogium;
Ubi ipsum Nomen est instar maximæ laudis;
Quod ubi profertur, vel scribitur,
Panegyricum facit.
Verbo:
Dic, Matrem sat laudari non posse,
Nisi unico VERBO:
Dic, qui non amat Mariam, anáthema sit.

Ita vovet, séque totum devovet

Josephus Antonius Xaverius Christ de Goldberg,
Philosophiæ Candidatus.

S. Ignatius Loiola, Sorbonæ Sophus, dum è Crea=turis Creatorem, è Philosophia terrestri, novam docet cælestem, censoriæ virgulæ subiicitur: Sed vix agni=tus, mox absolutus, et rude donatus in Peripato Doc=tor, virgâ in laurum efflorescente, ex qua tot laureo=las hactenus Philosophia. Ex Vita.

G. Rogg del: I. Melchior Gutwein sculps.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

ATLAS PHILOSOPHICUS *Seu* DISCURSUS I, DE MUNDO CŒLESTI.

ELANDER. Heroëm tibi propono hodie, in quo quid quid aſpicis, paradoxum; quid quid dicis, miraculum. Heroum Heros eſt, nam ubi gloriam finire ſolent Heroës, incepit iſte: Martis Triumphi huic erant principia, ut ex Heroe puer, glorioſa poneret Rudimenta: victoriæ palmas demeſſuit, ut in ſcholaſtico pulvere nobiliores ſereret lauros: in Palladis ſagatæ circo deſiît eſſe Heros emeritus, ut in togatæ ludo rudis fieret Diſcipulus. En! hominem, ſi tamen hominem, & non aliquid majus homine ſpiret, hoc *Dijs* ſimillimum ectypon. LEUCOTHEUS. Adverto, quem inter ſublimes Olympi Aquilas, quem inter excelſos Tonitruum filios numeres: tuum nempe Patriarcham Ignatium, Societatis minimæ maximum Fundatorem. Scio, quod nunquam pugnârit fortiùs, quàm cùm abjiceret arma; quòd nunquam feliciùs vicerit, quàm cùm chlamydem Philoſophico pallio, enſem calamo mutaret; quòd nunquam glorioſiùs triumphârit, quàm cùm, deſertâ Martis arenâ,

Pſ. 18. *v.* 6.

A in

in Philosophicam descendit, ut novâ philosophandi peritiâ subjugaret Mundum, novâ præliandi methodo exarmaret infernum.

MEL: Argutaris appositè: Ignatium puto, Philosophum paradoxum, Doctorem centum Perezijs magìs mirabilem. Philosophus est, sed qui disputat de Natura supra Naturam; qui loquitur de creaturis, & cogitat de Creatore; qui discurrit cum Sophis in circulo, & cum Angelis conversatur in Cœlo. Doctor est, sed mirabilis, nam cùm contemplatur Naturam, rapitur in Authorem Naturæ; cùm loquitur de humanis, sentit divina; cùm agit ùt homo, vivit ùt Angelus, & in terra existens semper intuetur faciem Patris, qui est in Cœlis. Si unico verbo multa dicere velis de isto Philosopho, *Atlantem* nomina, id est *hominem Cœlestem.* Imò major Atlante est, nam hic Cœlum portabat in humeris, is capite conclusum circumferebat: huic Cœlum erat pro terra, quia Astrologo; illi terra erat pro Cœlo, quia Philosopho, nam ex terra sibi fecerat Cœlum, quod sine scala conscenderet per creaturas. Et hoc est arcanum Ignatianæ Philosophiæ, ut *à magnitudine speciei* metiremur Archetypon; hæc epitome, ut disputantes de Mundo, conclusionem faceremus in Cœlo, & cùm per proprias non possimus, per species alienas DEUM meliùs contemplaremur. Obstupuit primò hanc Philosophiam Impietas; nam oculos perstrinxit tam sancta novitas, quos hebetaverat profana Antiquitas. Hinc ad censoriam virgulam, doctrinam revocat, ad virgas Doctrinæ Authorem. Exprobrat, quòd Philosophos faceret probos, quos illa conaretur facere improbos: virgis castigare virtutem cupit, ut patientiâ coronaret heroëm. Quid factum? stitit se Ignatius, & nisi Ignatius fuisset, se non stitisset. Sedent in Academica Aula Doctores, virgis instructi, quas parare non poterat, nisi malè persuasa Sorbonæ Pietas. Nec cohorruit ad hoc spectaculum veteranus miles, barbatus Sophus, quia puerile: aliquot syllogismis Innocentiam demonstravit, colendam potiùs, quàm castigandam. Agnovêre & ipsi errorem, sícque (quod rarum inter Doctores) correxêre, ut pedibus advoluti peterent veniam, canerén tque palinodiam. En! actum publicum, quo Ignatius quondam Parisijs creatus Philosophiæ Magister, cui utpote Neo-Doctori hoc ego Jure jamSynchoristicon.

Adeste

Adeste Sophi!
Ignatij solennis est Actus,
Quo ex Doctoribus creat Discipulos;
Quo ex Discipulo creant Doctorem
Doctores simul atque Discipuli.
Actum hunc publicum adornat Sorbona,
Et utinam bona, & bene!
Amovendus à Philosophia Ignatius,
Sistit se promovendum:
Promotor ipse, turbarum est motor,
Hospites, Hostes,
Doctoratûs insignia, virgæ.
Bellum Spectaculum!
An
Emeritus Belli Ductor, fors Neo creabitur Doctor,
Abjecto gladio per virgas?
Ringere Marspiter,
Si repudiatis Armis,
Tantus est virgis honos.
Sed Tragœdiam aliam parat Livor:
Stupesce Bellona!
Quem Pampellona inter strictos invictum acinaces,
Minerva sistit,
Puerilibus vincendum virgis.
Falleris Pallas Prothea:
Quem Sagata tot lauris,
Togata frustrà castigas virgis.
Nugæ!
Quem terrere non poterant belli tormenta,
Terrere non poterunt virgæ,
Puerorum terriculamenta.
Rides Ignati,
Tentamen hoc rigorosum,
Ad quod pueri impallescunt, non Viri.
Probas unico verbo,
Sanam esse Philosophiam, quam doces sanctam:

Imò sanam ipsemet probat Livor, dum reprobat,
Quia reprobus, & insanus.
Sic unâ pugnâ vicisti multos,
Defendisti thesin feliciter,
Brevì ipse Mundi thesis futurus.
Vicisti!
Agnoscunt errorem Victi,
Ignosce errori Victor.
En aliam dant tibi catastrophen!
Te stante, ad pedes procidunt Doctores,
Ut videas probos,
Quos mala persuasio fecerat improbos.
En!
Accusant tuos Accusatores,
Tibique paratas, illis jam parant virgas.
Jubet Sorbona,
Ut puerile facinus testetur Livor:
Satisfactum læso honori rata,
Si coram Discipulo Magister,
Humi flecteret instructus virgis.
Gratulor tibi Ignati:
Luit Impietas meritò dedecus,
Immerito quod irrogârat.
Tibi verò
Ex contumelia profluxit honos:
Nam decuit,
Ut sic ex virga cresceres,
futurus Ludi-Magister Orbis.
Gratulor tibi Ignati:
Magnificentiùs triumphare non poteras,
Quàm ut deprecantem haberes Magnificum:
Non poteras gloriosiùs promoveri,
Quàm ut Promotor genu flecteret coram promoto:
Quàm ut Testes, qui iniqui accesserant,
Tuæ recederent æquitatis Encomiastes.
Gratulor tibi Ignati:
Nam ex arbore Porphyrianâ,

Dum

Dum Livor paravit virgas,
E virgis lauros paravit Virtus.
Imò
Arborem paravit prædicamentalem,
Quæ Ignatij Philosophiam, & Gloriam
Apud Posteros
Nunquam non prædicabit.

LEUC: Admirans admiror hunc Neo-Doctorem, quia Atlantem, vel si mavis *Philosophum cœlestem.* Ab Hujus cœlesti Doctrina fac aliquot radios in me derives, nam amo *Scientiam Ignatianam*, hoc est *virtuti conjunctam.* *MEL:* Occasionem dabit discursus. A Cœlo faciamus initium, vel potiùs à Mundo cœlesti: sed quis ascendit, Eliæ curru, per aëream semitam? quis lustravit sidereos tractus, ut annuntiet ea, quæ non licet homini loqui? frustrà Pelion Ossæ superinjiciunt Typhones, ut videant ea, quæ oculus non vidit, nec in cor hominis ascenderunt: abscondita sunt hæc etiam à Sapientibus Mundi. Hinc tanta confusio opinantium, putantium discordia, fingentium chaos. Mundi hujus siderei si forsitan Natales quæras, finget Philosophus [mirare fictiones in Philosopho veritatis] finget eos carere principio, Numiníque æterno esse coævos. Putabunt alij, è suo nihilo prodiisse hanc machinam, ante salutem in diluvio naufragam anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto: ante reparatam à Christo, anno ter millesimo nongentesimo sexagesimo sexto. Opinabuntur alij, primam lucem aspexisse hanc Lucem tempore verno, circa æquinoctium Mense Martio: addent Chronologi pleniorem adhuc horoscopum, diémque Dominicum assignabunt Mundo natalem, & quidem horam primam noctis, pertinentis ad primum diem, quem vigesimum quintum Martij esse volunt, eum scilicet ipsum, quo incarnatus & annuntiatus est Christus, atque post annos triginta tres, gloriosâ anastasi, Mundum malè perditum meliùs reparavit. Si naturam Orbitæ cœlestis indages, fingent alij substantiam simplicem, alij compositam tuebuntur. Anaxagoras dicet esse *subtilissimam flammam;* Empedocles *aërem congelatum;* Xenophanes *limpidissimam aquam;* Thales Milesius *terram.* Plato asseret esse *mixtum*, & quasi *florem elementorum purissimum:* Stagirita *quintam essentiam*

Corn. à lapid. in Gen. l. 1. v. 12.
P. Thanner. in thes.

appellabit, ab elementis omnibus distinctam. Opinabuntur Veterum nonnulli, Cœlorum materiam sublunari heterogeniam: Neoterici homogeniam affirmabunt. Pro forma Philosophus illis *animam* adstruet, Avicenna phantasticus phantasiam; Simplicius, nimiùm simplex, etiam *auditum* affinget, & *visum*: alij formam elementorum, alij aliam, ab hisce omnibus assignabunt distinctam. Denique putabunt cum Philosopho multi, Cœlos omnis corruptionis expertes: contrà corruptibiles, & per Cometarum phœnomena ex parte corruptos, imò juxta Scripturæ phrasin, *perituros* alij tuebuntur. En quot putantium diversa judicia, quot opinantium errores! nempe sectam profitemur omnes Platonicam, quæ suum nomen *à Dubitantibus* traxit, præcipuè si de cœlestibus philosophemur.

LEUC: Adverto, divinationes & in Peripato prostare venales. An nihil certius de Cœlorum numero Philosophi afferunt? *MEL:* Dixi, in Topica tradunt Mundum cœlestem: hinc opinantur continuò, nisi radium subin, è sacra Scripturæ Analytica hauriant. Cœlos numero plures assignant; numerare vix poteris numeri diversitatem. Alij unum, duos, tres: alij quatuor, alij octo, alij decem; duodecim alij sibi fingunt; crediderim, ut deficiente uno non deficiat alterum, securáque pluribus reddatur salus. Solidos esse Cœlos, & velut ex diaphano crystallo congelatos, aut etiam ex ære fusos, sibi aliqui imaginantur: alij contrà liquidos esse putant; quinam veriùs putent, Apollo vix divinârit. Dicent illi in solidis solidiùs explicari S.Scripturam: replicabunt isti, in liquidis liquidiùs solvi Cœli phœnomena. His sequestros se aliqui interponunt, dum Cœlum planetarium, propter intricatos invicem motus liquidum, firmamenti verò solidum, & ex nominis etymo firmum, fixúmq; perhibent, & asseverant. Id mihi extra dubitationis aleam omnem, Cœlum empyreum, solido velut ex adamante fusum. Sed nec lucidissima hæc Sedes ab opinantium tenebris immunis. Eugubinus nec creaturam, nec
in Cosmopœia. DEUM esse asserit Aulam istam empyream, sed *lucem quandam* Numini coæternam, & increatam, atque ex divina Essentia emanan-
Ps. 103. tem: *hoc lumine sicut vestimento amictum DEUM; hanc* Illum *inhabi-*
Tim. 6. *tare lucem inaccessibilem: hac claritate* Christum *clarificatum,* quam
Joan. 17 apud Patrem habuit Filius jam ante mundi exordia: *hanc lucem*
Eccles. *perpetuam lucere Sanctis* sibi firmiter sic persuadet, ut etiam alios velit esse

lit esse persuasos. Sed luceat Eugubino lux ista, ejúsque asseclis; nam in tenebris sedet, quicunque tenebras hujus lucis non videt, quæ Creaturam adstruit ab æterno. Cœlum ergò empyreum, verum corpus esse creatum tam certum est, quàm incerta illius forma, atque materia, situs, figura, origo, aliæque innumeræ proprietates. Diem Cœlo huic natalem, ante omnem diem, Angelicus adstruit: hoc enim teste, creatum est *ante lucem*, quæ phrasi Scripturæ synonimâ *dies* est. Cyrillo si fides, creatum est seriùs: nam si primo die jam stetisset cœlestis Aula, malè Mundum dixisset Moyses informe chaos. Sed qui pressiùs Mundi Genesin rimantur, nec ante, nec post primum diem productum asserunt Cœlum empyreum: non ante, quia *sex diebus Cœlum & terram* factam novimus: non post, quia *in principio Cœlum & terram creasse* legitur Creator. Lucidissimum esse hoc cœleste palatium, nemo est, qui negaverit, nisi in D. scripturæ Oraculis admodùm peregrinus. Solidum esse convincit ratio, eò quòd Beatorum corpora illud sint habitura pro pavimento: *Immotum* ex eo colligimus, quòd locus sit quieti perpetuæ destinatus.

Exod. 11 *v.* 20. *Gen.* 1. *v.* 1.

LEUC: Sed quid de situ & amplitudine, quid de pulchritudine cœlestis hujus Jerusalem Philosophi sentiunt? *MEL:* Incerta: nam quæ afferunt, divinant; quæ asserunt, autumant: discurrunt velut de coloribus cæci, velut surdi de harmonia: *non enim oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quanta præparaverit DEUS diligentibus se.* Angelorum est de Cœlis discurrere, non Sophorum: hi quid quid dicant, nil dicunt; diminuunt, dum augent. Ne tamen vota piè curiosa destituam, delibabo, quæ Sphæram Philosophicam non transcendunt. Altitudinem aliquot verbis mensus est divinus Psaltes, dum cœlestis Basilicæ *fundamenta* dixit esse *in montibus sanctis*: certè incredibile videri posset, quod tamen Philosophis certum, modò per transennam salutaverint Astronomiam. Juxta calculum Riccioli, Magistri in arte celebris, cui nemo fidem negaverit nisi imperitus, infimum Lunæ Cœlum à terra distat, quinquaginta millia septingenta, & quadraginta milliaria germanica. Solis verò quartum Cœlum abesse, ait, à terra sex millionibus supra unum, & trecenta millia, ac ducenta viginti milliaria germanica: fixarum verò distantiæ assignat octoginta sex milliones, quorum quilibet conti-

1. Cor. 2. *v.* 9.

Distant. med. in semid. terræ.

net

Tilkow. de Cœlo. net decies centena milliarium millia: hinc si Die cinerum è proximo Lunæ concavo sagittam demitteres, quæ horis singulis triginta milliaria pervolaret, ad terram ante Pascha vix perveniret. Imò si molare saxum ab octava solummodo siderum sphæra dejiceretur, ante nonagesimum secundum annum non attingeret terram, etsi singulis horis ducenta milliaria cadendo conficeret. Porrò distantia terræ à supremo Cœlo Astronomis tanta est, ut licèt octo millibus annorum, in singulos dies, milliaria centum conficeres, rectâ viâ properans in altum, minimè tamen ad Cœlum empyreum pervenires. Ne sis ergò sollicitus, mi Leucothee, ad tam excelsum palatium non pertinget insalubris aura, non grandines; illuc non procellæ, non turbines, non tempestates ullæ ascendent; nil noctis, aut tenebrarum admittitur ad Civitatem hanc illustrissimam, & altissimam. Amplitudinem illius quod attinet, imensam esse considerans Propheta Baruch,
C. 3. attonitus exclamavit: *O Israël! quàm magna est domus DEI, & ingens locus possessionis ejus! magnus est, & non habet finem; excelsus, & immensus.* Magna prorsus, & incredibiliter ampla necesse sit hæc Aula cœlestis, quæ citatissimo Solis cursui immensum penè spatium præbuit. Una Astronomorum vox est, Solem horâ unicâ percurrere ducenta sexaginta millia milliaria germanica, è quibus Cœli ambitum deducat, qui volet. Sunt, qui illius magnitudinem milliaribus 10314085710 definiant, latitudinem verò 3600000000 milliaribus metiantur. Philosophi amplitudinem Cœli empyrei immensam constituunt, & admirari malunt, quàm metiri: id facilè inferent, nisi omnem doctrinæ consequentiam ejurârint, etsi Beatorum cuilibet spatium, terrarum Orbe grandius, assignet Numen, mansiones plurimas fore nihilominus vacuas. Inferent terram Cœlo collatam, punctulum esse, imò punctulô minus, cùm stella etiam minima decies & octies terræ magnitudinem complectatur. Inferent, quòd si DEUS è singulis arenæ granulis, quæ littus marinum stipant, singulos crearet Orbes terrarum, innumeri certè, ac infiniti dicerentur, & tamen immensa Cœli spatia neutiquam implerent. Ite jam Sophi, dividite hoc terræ punctulum, quod ferro, & igne tot Gentes inter sese dividunt: ite, & neglecto Cœlo pro terræ glebula digladiari magnificum putate. Ite insani, & ambite domos, & prædia, villas, Civitates, & Regna, & hoc punctum

ctum in infinita puncta discerpite. Ite tumidi, & in hujus puncti minimo punctulo conclusi, de pervulgandâ famâ, de proferendo nomine cogitate. Nimirum punctuli tantilli amore Cœlum spernitis, in gratiam momenti, beatissimam æternitatem negligitis. De fractæ acûs apice, de asini umbra, de hircocervis litigatis, & Cœlum perditis. Sapientior hac in re Tullius: quid potest, inquit, ei magnum videri in rebus humanis, cui æternitas omnis, totiúsque Mundi nota sit magnitudo? ipsa terra mihi parva visa est, ut me Imperij nostri, quo quasi punctum ejus attingimus, pœniteret. Religiosè Ptolemæus: ille inquit, inter homines altior est Mundo, qui non curat in cujus manu sit Mundus. Quid jam dicam de pulchritudine Aulæ hujus Divinæ? D. Joannes, arrepto veluti carbone ab extincto foculo, illam delineans, inquit: *hæc civitas aurum mundum, simile vitro mundo, & fundamenta muri Civitatis omni lapide pretioso ornata: duodecim portæ, duodecim margaritæ per singulas: platea civitatis aurum mundum, tanquam vitrum pellucidum.* Dixit, quod dicere potuit: neque enim minus, sed nec ampliùs quid potuit enuntiare: aurô, & gemmîs æstimationi humanæ nil pretiosius. Hæc, inquam, carbone delineavit: suis rem coloribus effulgentem cernes Leucothee, si domum ipsam contigerit habitare. Civitas ista non egebit Sole, nec Lunâ, sed claritas DEI cuncta illuminabit, nam lucerna ejus est Agnus. Sunt, qui corpus spirabile, aurámque cœlestem ibi admittant, quam attrahere possint Beati. Sunt, qui admiranda palatia, fortè etiam prata, & nemora, materiæ incorruptæ, & supra gemmas pretiosæ, Cœlo concedant, quæ oculos amœnissimâ varietate oblectent. Illud certum, *mansiones* ibidem plurimas, & magnificentissimas, quarum intuitu fatebimur, Palladias turres esse hirundinum nidos; Romæ palatia, mera esse tuguria; Regum Basilicas columbarum caveas, & vix limaceæ testæ, ne dicam, Diogenis dolio comparandas. Hoc igitur Domicilium DEI, artificij Divini specimen, omnigenæ voluptatis Sedes, & immortalitatis beatissimæ Paradisus erit: in hoc bonorum omnium affluxus, omnísque mali exilium: hìc nullus hostis, tædium nullum, ubi vel nomen miseriæ ignorabitur: hìc fruemur gaudio sine tristitia, luce sine tenebris, sanitate sine morbo, satietate sine fastidio, jucunditate sine interruptione, voluptate sine dolore, societate sine suspicione, gloriâ sine invidia, copiâ sine

In Som. Scip.

In præf. Almag.

Apoc. c. 21.

Barradius.

Joann. 14. v. 2.

defectu, vitâ sine morte, bonis omnibus sine fine. Superi! *quàm*
Ps. 83. v.1.& 5. *dilecta hæc tabernacula! quàm beati, qui habitant in Domo tua Domine!* LEUC: Næ tu multa suspirio unico; sed necdum omnia: nam sic cœlestis aulæ te abripuit decor, ut illius sitûs, quem petiî, sis oblitus. *MEL:* Rectè mones, opinione prolixiùs, me in profusa effudi Superûm gaudia: nimius tamen esse non potui, nam de Cœlo etsi plurima dixeris, dixisti nihil, cujus immensa gaudia suspirijs meliùs, quàm verbis in epitomen contrahes. Porrò sitûs, quem petis, ea est ratio, ut Cœlum empyreum sit omnium supremum: summo subjectum est Cœlum, quod primum mobile appellant; huic crystallinum; crystallino, Orbis siderum, seu firmamentum. Post hoc septem Planetarum Orbes volvuntur. A Lunæ ultimo sphæra ignis suum imperium explicat: post ignem aër, ejúsque distinctæ tres Regiones, suprema calida, media frigida, mixta infima. Aërem elementum aquæ sequitur, cui adjuncta est terra, quam universi centrum esse verior docet Philosophia. Inter sidera septem solummodo errones esse, sive Planetas, nôrunt ij, quibus labore stetit non modico, invia eorum, & avia, spiras, atque Mæandros explorare intricatissimos.
in system. Tycho. Mercurius, inter Planetas minimus, quia ipsâ Tellure plùs quàm vigesies minor, tam arctum se probat Cynthij asseclam, ut ejus plerumque radijs abscondatur: Solem, velut centrum suum, adorat, circa quem intra dies octoginta octo per ellypticam volvitur: illius à terra distantia nunc major, nunc minor, & licèt accipias minimam, tamen supra decies centena milliarium millia emetitur. Venus, infame Nomen apud Terricolas, Astronomis sidus est, quod eminet splendore, oculósque amœnè verberat scintillanti jubare. In terris lucem fugit, noctis amica; in Cœlo Cynthij comes est individua, & in majori, quàm Mercurius, ellypsi, circumeundo lustrat Phœbi amicum jubar, scilicet intra dies viginti quinque supra ducentos. Nunc orientem præcurrit, antesignanus Planeta, & dicitur Phosphorus; nunc pedissequus occidentem subsequitur, & Hesperi nomine gloriatur. Tellure minor est sexies, si Tychoni est fides, à qua nihilominus in apogæo ultra decies centena, ducenta octoginta quatuor millia, & quadringenta milliaria germanica recedere comprobatur. Cynthiæ cursus magìs cæteris implexus, labyrinthum Astronomis aperit, in quo plures jam exitum perdidêre: illud est in compertò,

to,

to, quòd, intra viginti octo vel novem dies, antiquam in ſua orbita repetat ſtationem. Phœbus Rex inter Planetas, anni unius ſpatio, ſtadium ſuum decurrit: in eclyptica nunc apogæus, nunc perigæus duo format ſolſtitia, & centies quadragies Tellure major eſſe perhibetur: unde ſi *volucres Pyrois, Eous, & Æthon* Phœbeæ peripheriam orbitæ circumcurſarent, unum ſupra triginta millia, & quadringenta ſeptuaginta duo milliaria germanica emetirentur. Mars ſuo circulo terram ipſam complectitur, biennij ſpatio volvens, & evolvens ellypticam orbitam: Tellure minorem putant, utut illam altitudine, plùs quàm trigeſies centenis, quadringentis ſexaginta novem milliarium millibus, tranſcendat. Jupiter ipſam Solis Eclypticam comprehendit, duodennali propemodum curſu ſuum ſe ſe gyrans in circulum: quatuordecim globos terraqueos ſuâ amplitudine exæquat, altitudine verò ſuperat in tantum, ut nonageſies centenis, nongentis octoginta octo milliarium millibus, intermedium ſpatium nemo facilè pervagaretur. Sed adhuc magìs Saturnus habitat in altis: nam ſupra decem milliones, trecentis viginti milliarium millibus terram tranſcendit, cujus amplitudinem vigeſies bis in ſe complectitur: hinc quia Senecio, difficulter movet tam vaſtam molem, feſtinat admodùm lentè, & triginta fermè annorum ſpatio, ſuam reptat per orbitam, nequidquam proficientibus ſtimulis, quibus comites urgent moroſum ſenem. Quid jam dicam de ſtellis, quas fixas in firmamento, & veluti aëreo annulo totidem infixas gemmas miramur, & contemplamur? plurimas eſſe nemo non videt, niſi craſſiori glaucomate laboret, quàm talpa: ſed numerum determinare quis poterit? *ſuſpice Cœlum, & numera ſtellas, ſi potes.* Tentârunt tamen innumeras numerare nonnulli, ſed neſcio, an conatu magis proſpero, quàm audaci: nam Ptolemæus 1022; Grienbergerus 1225; Keplerus 1392; Plinius 1600; Bayerus 1725; Galilæus de Galilæis ultra decem millia, & denique Ricciolus noſter ultra vicies centena millia teſtatur, armato oculo, ſe detexiſſe. En! quàm diverſi eâdem de re Sophorum ſenſus. Sed uti in numero, ita quoque in magnitudine inter illos diſconvenit. Sunt, qui æquali diametro ſtellas omnes dijudicant, & diverſa phænomena in diverſam diſtantiam refundunt: ſed meliùs, qui ſex diverſas, in ſideribus fixis, magnitudines notant: hos inter eſt Clavius, Aſtronomiæ cultio-

Gen. 15. v. 5.

ris Proto-parens, qui ſtellas magnitudinis primæ centies ſepties; ſecundæ nonageſies; tertiæ ſexageſies bis; quartæ quinquagies quater; quintæ trigeſies ſexies; ſextæ decies octies amplitudinem globi terraquei, in ſe complecti non modò putat, ſed & firmiſſimus aſſeverat. Omitto aliorum judicia ſtudiò, quia ſuperant rudiorum judicium, nec etiam à Doctis promiſcuè creduntur. Certè Ricciolus, magnitudinis primæ Aſtronomus, proportionem terræ ad ſtellam primæ magnitudinis ponit ut 1. ad 515, ídque in Syrio. Sextæ magnitudinis ut 1 ad 9. ídque in Alcor: Globum verò terraqueum ad firmamenti, ſeu Mundi viſibilis Orbem ut 1. ad 2744000000000. At in hypotheſi Copernicanâ incredibilis omninò foret proportio: ſiquidem ſtella magnitudinis primæ contineret terram, Longomontano teſte, vicibus 12167000000: Solem verò 86901143. Unde Orbis fixarum comprehenderet Cœlum Solis ultra vices 69 000 000 000 000, Ricciolo calculatore, quem numerum pronuntiabunt citiùs Arithmetici, quàm credent ſaniores Aſtronomi.

LEUC: Si moles adeò vaſtæ, veluti illuſtres tot Inſulæ, in æquore aëreo natitant, quis illis motum dabit tam celerem? quis ad Mathematicam amuſſim exactum adeò, & regularem? Aurigâ Hercle eſt opus, plùs quàm Phaëtonteo, qui dirigat: nec ſoli currui Phœbeo, Pyroënta ſuum, Eoúmque eſſe crediderim, ſed & alijs Orbibus proprios jugales, qui, plùs Pegaſo alati, non tam decurrant, quàm pervolent hoc cœleſte hippódromon. *MEL:* Non inaniter argutaris: nam in unico motu geminum Sophi ſtupent prodigium: velocitatem ſcilicet tantam, támque ordinatam, & regularem. Nolim ego, incertos Aſtronomorum calculos, librare ad Arithmeticam trutinam, id refero, quod Sophorum non nemo Curioſis noſtri temporis Phyſicis referre non dubitavit. Ait ille: punctum quodlibet firmamenti, unius horulæ ſpatio, motu raptûs, ſub æquatore percurrere longè ultra octogeſies centena milliarium millia, quæ vix annis bis mille, nongentis quatuor peragrares, etſi quot diebus octo germanica conficeres milliaria: imò velocior eſt ille motus, quàm ſagittæ, vel avis, quæ ſpatio minimo, plùs quàm ſepties, terræ totius ambitum circumvolaret. Idem alibi aſſerit Planetam poſitum in æquatore, horis ſingulis, plùs quàm vigeſies quinquies centena decurrere

Tilkow. Phyſ.cur. p. 2. f. 220.

Idem p. 1 6. 203.

currere milliarium millia, quæ ut absolveret Pegasus, indigeret annis mille septingentis viginti sex, etsi quadraginta quotidie milliaria emetiretur. Addit, quòd vel ideò *morulas à motu* removeat; cùm enim stella fixa, intra horæ minutum, decies centena conficiat milliarium millia, navis, intra hoc instans, milliare unum emensa, plùs millies mille instantibus deberet quiescere; atque ita, si illam progredi cerneres, multò magìs stantem in ipso cursu admirareris. Hæc ille, quæ si carminare liberet longiori indagine, forsitan essemus duo. Sufficit quòd per discursum, siderum velocem discursum tibi probaverim. Motûs porrò tam paradoxi, quia tam celeris simul, & regularis, causam varij variam, ùt solet, assignant. Casui illum adscripsit Democritus: sed hìc ridetur. Strato Lampsacenus refundit in impetum, suum crediderim, nam loqueretur meliùs, si sine impetu. Animam assignant illi, quibus sidera non modò currunt, sed etiam humanâ ratione discurrunt. Ad machinam, quia ad DEUM, recurrit M. Albertus: alij ad formam intrinsecam, plerique Angelorum virtuti, & Ministerijs tribuunt hunc impulsum. Sunt, qui mediatores in hac lite, se offerunt: nec ita alligant cœlestes Spiritus ad hos Orbes, ùt saxo Sisyphum, sed Rectores esse volunt, & Directores, sícque Authoritati suam servari autumant Authoritatem. Cæterùm rationi id tribuunt, ut à forma intrinsecâ moveri asserant, & tueantur. Quid quid sit, id ego in aurem tibi, hìc per discursum: sine Authoritate sic interpretari Authores, audaciùs videri posset, quàm tutiùs.

LEUC: Extra teli jactum hìc erit Copernicus: huic enim stant sidera, & sola movetur Tellus. Quis, amabo, Philosophis sensus de isthoc Philosopho? cujus in Peripato Famæ hic Author? *MEL:* famosus est certè, si non infamis. Stigmatias audit in Orbe Catholico, quia programmate publico ad Alogorum Gyaros relegatus. Audi, quibus censurarum aculeis ejus systema configat Peripatus sanior: vertiginem, ait, patiatur, necessum est, qui tantam Telluri vertiginem. Insensatus profectò sit Sophus, qui omnes jugulat sensus, ut vel elidat, vel eludat sensum communem. Mirabilis, cui universale judicium, non dat judicium: surdus, cui Scripturæ Oracula, non nisi poëticas sonant metaphoras: cui uni omnium voces non sat acclamant, ut unus omnium vocibus non magìs obstrepat nugator. Planetarium

netarium esse oportet, qui terram collocat inter Planetas, octavum Planetam, novus ipsemet Planeta, quia Lunæ suppar, & lunaticum ectypon. Audax Hercle Archimedes, qui non dato etiam loco, ubi pedem figat extra Tellurem, hanc ex universi centro revulsam, gyrat per annuum circulum. Novatorem meritò dixeris, quia è Philolai cujusdam cineribus suscitavit antiquissimam hanc novitatem, infelici anastasi, nam vix nata, antiquis cineribus denuò est consepulta. In eo saltem occubuit gloriosa, quòd Purpurati Principes celebrârint illius exequias, dum hanc doctrinam, velut *absurdam, in Philosophia falsam, & quò ad immobilitatem Solis formaliter hæreticam* declarant, atque pronuntiant. Audiant ista Islebici Sophistæ, qui nil crepant, nisi novitates antiquas, nec nisi in Anti-Peripato ampullantur. Audiant ista Philosophastri in hypogeis Hollandicis blaterantes, quibus volupe semper fodere, & effodere fimeta sanioris Peripati; qui vix consarcinant codicem, nisi malè fartum centonibus, quos Roma dudum sepelivit in putri. Audiant, inquam (nam illorum gratiâ alienam refero crysin) & bene perpendant, quantum gloriæ accrescat Peripato, si Tychonis Copernicíque systemata malè concilient, dum quasi receptui tantisper canentes, fatentur sponte systema Tychonicum Oraculis sacræ Paginæ meliùs congruum, Copernicanum verò rationi magìs conforme, & consentaneum. Vah gloriosum ἑύρηκα! vah primi subsellij novatores! itáne utrumque systema, calculo quoque vestro, cœlestibus phænomenis congruum? itáne utrumque à Conditore eligi potuisse fatemini? & tamen electos defenditis Copernici turbines, etsi S. Scripturæ Authoritas oppositum, claris in terminis, profiteatur? abite præposteri Caduceatores, & heteroclitam methodum Ambubajarum circulis, veluti dignum problema, relinquite disceptandam.

LEUC: Alienâ bile acuis spicula, ut exorbitantes à fidei norma Philosophos insecteris. Scio, quid alij sentiant, sed & tuam hąc in re mentem, mihi cuperem exploratam. *MEL:* Non semper expedit dicere, quæ vel licet, vel lubet sentire. Ne tamen te aliquid celem, rem habe paucis. Si Copernicus in forma hypothesis, quod Authorem fecisse interpretor, suum publico exponit systema, Sophorum ingenijs eventilandum, an nempe Cœli phænomenis, an Astronomiæ calculis congruat,

habebit

habebit ſpartam difficilem, qui tam facilè extorquendam huic Herculi clavam ſperat: ſunt enim Sophi emeriti, in Prytaneo certè alendi, qui feliciori forſan impendio, experimenta Matheſeos, illo ſolvi non diffitentur. Quòd ſi fictionem pro veritate, hypotheſin pro theſi Peripato obtrudat venalem, meritò ſubjacebit cenſuris, quas in illum Romanus Jupiter. a. A quibus neutiquam immunes noſtri temporis Novatores, qui hoc ſyſtema, velut rationi conformius propugnare, etiam in theſi publicè non verentur. Et utinam! herì nata hæc in Peripato lolia, cum Galilæo ſeptuagenario, palinodiam canere non erubeſcerent, ſaperent ſaltem cum Sene, qui cum Juvene deſipere non recusârunt. Quod attinet reliqua Mundi ſyſtemata, ſicuti cuncta placent ex parte, ita nullum probatur ex toto. Non *Semi-Copernicanum,* quia etſi Phœbo motum tribuat annuum, terræ tamen affingit diurnum. Non *Anaximandricum,* quia Solem & Lunam ponit inter Planetas ſupremo loco: non *Porphyrianum,* quia iiſdem infimam dat ſtationem. Non *Platonicum,* quia Mercurium conſtanter aſſerit ſupra Venerem: non *Ptolomaicum,* & *Ægyptiacum,* quia non ſunt ſolvendis Recentiorum Phænomenis: non *Semi-Tychonicum,* quia ſat videtur inordinatum: non denique *Tychonicum*, quoad omnia, eò quòd ſubin faciat Martem, & Jovem terræ nimìs vicinos, ſubin nimìs remotos. Illud addo, quòd inter Planetarios motus præprimis arrideat ſpiralis, quia omnium ſimpliciſſimus, per quem Planetas, nunc ad ſenſum retrogrados, nunc ſtationarios, nunc apogæos, nunc perigæos, etiam tyro, in Aſtronomico limine, demonſtrabit. Sed ſatìs de Cœlorum hypotheſi; fingant Aſtronomi, Sophi philoſophentur: pergamus ad certiora.

Tacquet.

a. *Urb.* 8. *a.* 1633. 22. *Junij*

LEUC: Quæ tu certiora in ſiderum Patria, quam inviſere hactenus conceſſum eſt nulli? oculum ſi quæras, exploratorem armatum, à longè aſſeret ſe inſpexiſſe, nec vidiſſe ſe quidquam certius, quàm quòd omnia ſint incerta. Forſitan Meteorologia, pars illa Phyſicæ noſtræ amœnior, explorata magìs reddet Naturæ prodigia? *MEL:* Terres me iſthoc nomine, quia nimiùm vaſto: theatrum aperit, quod modico diſcurſu non licet, prolixo non lubet decurrere. Habes in manu epitomen, quam tibi non ita pridem lux publica: curioſitatis tuæ orexin ſatiare poteris, ſi velis.

LEUC:

LEUC: Tyronum latere te nequit fatum: invisum nomen illis est *lectio*, discursu capiuntur faciliùs, rémque capiunt meliùs. Da, quæso, modicam synopsin, ne saltem me fugiant illa, quæ erudita magìs, & curiosa. *MEL:* Plura ne petas, non enim post lectam messem, colligo libenter spicas. Ex meteoris igneis alibi carminabo crines Cometis, nunc igni fatuo detraho larvam, quod meteoron nobis notius, quia frequentius. Ignis fatuus, spectrum illud inane rudium, qui, puerorum instar, quamvis trepidant Empusam, fatuum meritò dixeris, non enim nisi fatuos decipit, & fatuorum instar, nocturnum aëra, pervagatur. Varia sortitur nomina, quæ non tam Naturæ, quàm figuræ diversitas huic phænomeno affingit. Ausculta, si lubet, cùm fortè in circulos confluunt Camilla, Sabina, Sybilla, & audies terrores, ruituri Olympi prodromos, vel spectra ex orco omnia erupisse percipies in hoc aëreum Mundi Amphitheatrum. Hæc enim asseret, vidisse se, *Dracones* in aëre *volantes*, nec esse dubium, quin ruptâ catenâ Cerberus evaserit in hunc Orbem. Addet altera, se hirco nuper vectam volatili, offendisse *Capras* Paracelsi ignivomas, per aëra *saltitantes*: mox alia subjunget, se conspexisse *stellas* de Cœlo *cadentès*, siderúmque partem sat magnam, *flammâ* Promethei succensam, & conflagrantem. Sed silere jubebit cunctas Sybilla, per colum sanctè contestans, quòd plagiarij, è furca pendentis, manes, festorum pervigilia, quæ in vivis malè neglexerant, accensis in pœnam luminibus, cogantur jam celebrare: hisce oculis vidisse se asseret, noctu volitantes per cœmeteria spiritus, è quibus boni fugientem se insecuti, insequentem fugissent mali: jurabit, quod igniti exercitus paludinosam infestent viciniam, quorum aliqui scintillantibus *lanceis*, horrenda forment in aëre prælia: alij velut ambulones erratici Viatores deducant in avia, & deductos per præcipitia, lamentabili fato, demergant. En fabulas, ad colum excoctas! ridet, cùm hæc audit Philosophus, & sarcastico cachinno explodit aniles gerras. Scit enim, pyrotechnica hæc phænomena, connaturali genesi, esse vapores humidos, halitúsque siccos, ex corporibus mixtis extractos, & vi caloris, ac antiperisticæ intensionis accensos. Hinc, ob levitatem facilè mobiles, varios in moto aëre fingunt saltus: ob densitatem vel raritatem diversos induunt colores, atque figuras: hinc in paludi-

paludibus, & ſepulturis frequentiores, propter humoris putridi copiam: hinc ducunt ad torrentes, & præcipitia, propter aëra illuc abreptum, qui phaſmatum ejusmodi portitor: fingunt voces, & murmura, ſibilare videntur, & fremere, propter luctam cum humido, ut adeò non difficulter, rudi plebeculæ, ſpectrorum ſpecie, imponant, cuncta exaggerantibus tenebris, metúque territi ſpectatoris.

LEUC: Jam facilè capio illud Mantuani Vatis, quòd Aſcanij viſa ſit *Lambere flamma comas, & circùm tempora paſci.* Capio inſidentes antemnis, de Cœlo reduces Caſtora & Pollucem; capio, quòd Tiberij ſonipes in effuſo curſu exſpuerit flammas; quòd Alexander ille Magnus in ardore certaminis ſæpē apparuerit radians, nec tamen ſanctus. Illud non capio, quod de fulmine tradunt Authores. Aſſerit Plinius à Jove excoqui fulmina, calorem Marte, humorem ſubminiſtrante Saturno. Bodinus Dæmones adhibet, qui veluti totidem Cyclopes, Jovi aëreo, hoc telum cudant triſulcum. In ſulphureo Stellarum concavo, veluti ollis ignivomis parari fulmina, & ad terram deorſum excuti, docuerat Paracelſus. Itáne Philoſophi, an Poëtæ? *MEL:* Quid hæres? cùm utraque manu palpare poſſis enthuſiaſmos. Conſtat in ſaniore Peripato, fulmen nil aliud eſſe, niſi *exhalationem ſulphureo-nitroſam, intra nubes accenſam, magnóque impetu excuſſam.* Colligis, nî fallor, *materiam*, è qua hic Jovis triſulci terror; quam in Ceraunio lapide nemo conſtituet, niſi qui ſapit vulgum. Id tamen non denegârim hiſtoricæ Authoritati, quandoque maſſam, unà cum fulmine deijci, compactam in cuneum, quem lapidis fulminei nomine ſuevimus compellare. Nam talem vidiſſe ſe aſſerit Avicenna, addítque, odoris fuiſſe ſulphurei, & colore ſimilem pumicibus aduſtis, quos ſubin flammivomi eructant montes. Talem, è catenula ſuſpenſum, aſſervari Herbipoli, in Baſilica D. Jacobi, affirmat Author, conteſtatæ in Peripato fidei. Quam tamen fidem nemo leviter dabit Anſelmo Boëtio, qui Enſishemij monſtrari lapidem fulmineum aſſerit, trecentis libris appenſum, Cœlóque dejectum, vertente anno, ſupra milleſimum quadringenteſimum nonageſimo ſecundo; eo forſitan, quo fabuloſus Jupiter novos Olympo dejicere tentavit Encelados, & Briareos. Illud extra Æſopi fabulas, quòd *modo triplici* ſoleat accendi fulmen: ſcilicet vel per antiperiſtaſin, ùt in calce laten-

Fulmen. *L. 2. c. 20* *L. 2. Theat.* *Meteor. c. 8.* *Apud averr. l. 2 meteor. c. 2.* *Schottus.*

tes colliguntur igniculi; vel per nubium attritionem, ùt ex silicibus excutitur ignis; vel per radios solares, qui in nubibus, veluti speculo caustico, refringuntur. Motus non raro sursum, frequenter accidit deorsum, contra ignis naturam,& indolem: tum quòd vapores, quibus involutus est ignis, suapte tendant ad centrum; tum quòd in tempestatis conflictu densatæ superiùs nubes, aut confertus imber, ex aëre sublimiori ruens, fulmina deorsum præcipitet: *per vias* tamen ruunt *ancipites* & *obliquas*, eò quòd aëris commotioni se se accommodent. *Tempus* magis accomodum præbet æstas, propter calorem: hinc in Scythia raro fulminat Jupiter. Sed & nimius calor vel dissipat, vel extenuat vapores fulmineos: hinc ad tropicum Cancri rariora sunt fulmina, uti & in Brasilia, quamvis in Regione hac tanta fulgurum copia coruscet, ut Solem assequi, eversosque à Phaëtonte currus, novo repræsentare spectaculo, videatur. *Fulgur* est subitus, & evanidus splendor exhalationis accensæ, nec à fulmine discrepat nisi forsan ob materiæ raritatem. Si albido colore micat, abundantis aquæ sume indicium; prædominantis ignis, si flavo; si ferrugineo, pessimum omem, nam adesse in copia indicat halitus minerales. *Tonitru* Sophis est vehemens nubis collisæ fragor, sequitúrque fulmen terrore pedissequo, vel quod verius, fulmini hæret tumultuarius comes à latere, seriúsque fulgure, aurem quatit, quia festinat lentiùs, gradu scilicet successivo. Unde intelliges illud Senecæ, non quibusvis de trivio lippis notum oraculum: *nemo fulmen timuit, nisi qui effugit*: nam quemcunque ferit, subitò perit: si advertisti, jam evasisti: bruta sunt fulmina quæ videntur: quódque timeri solet plerumque tonitru, nil habet periculi, plus terroris. *L.2.c.57*

LEUC: Opportunè hìc in memoriam redeo illorum, quæ Authores quidam de fulmine, mira certè, si non miracula. Plutarcho si fides, Romæ excubias agenti militi fulmen liquavit aurum, liquatúmque absumpsit, illæso prorsus marsupio: alteri Stagiritâ teste, æneum clypeum sic abliguriit, ut intactum maneret penitùs involucrum. Imò, nisi fallat, aut fallatur Muretus, sic non nemini gladium colliquefecit, ut coagularet in globulum, vaginâ prorsus inviolatâ. Sunt, qui ossa comminuta testentur, carne penitùs indemni: sunt, qui medullas arborum in cineres redactas scribunt, cortice non signato: quin & foetum

tum subitò intcremptum, salvâ, & incolumi Parente affirmant. Et quid Philosophi ad paradoxa hæc Physica? *MEL:* Admiranda potiùs censent, quàm explicanda. Varij variam experientiæ hujus analysin afferunt. Veritati meliùs litant, qui certam fulminis agnoscunt speciem, *humidam & terebrantem.* Hæc conflata, si tamen conflata, & non potiùs extensa per materiam subtilissimam, summéque rarefactam, poros innoxiè permeat, usque dum corporis cujusdam soliditas opponat obicem: tum enim verò [ut bellè Philosophus] fortiùs applicata vis fulminis, *L.3.c.1.* paululùm remoratur, & hæret in denso, sícque inhærendo, vim vehementiùs exerens, obstacula vel omninò absumit, vel saltem vindicis flammæ inurit probrosum stigma: habes analogiam in aqua forti, ceræ parcit, furítque in metalla durissima, quæ dissolvit. Illud, quod de fœtu humano addideras, non tam fulmini, quàm fulminis terrori, communiore calculo, adscribunt Authores.

LEUC: Equidem persuaderes, fulmen vehementiùs desævire in dura corpora, quia obnitentia; quàm in mollia, facilè pervia, nisi contrarium experimenta plurima demonstrarent. Author nobis est Schottus, Panormi, anno à reparata Salute millesimo sexcentesimo trigesimo septimo, vestes à fulmine cuidam absumptas, corpore integro. Plinius fidem oppignerat, absum- *L.2.c.51* ptum quandoque vinum in dolio, dolio prorsus intacto. Senecæ contrà si credimus, effracto, combustóque non semel vase vinum stetit illæsum, quia subitâ crustâ, veluti viscosâ pelle à fulmine, doliario planè mirabili, obvolutum. *MEL:* Næ tu vehementer deciperis, si ab eodem fulmine effectus metiâre ita oppositos. Unus tonat in Cœlo Jupiter, nec unam tamen cudit fulminis speciem. Nunc ales armigera ministrat fulmen *clarum, & urens,* quod (teste Seneca) magìs igneum, corpora, quæ attingit, vel afflando corrumpit, vel inflammando comburit; & cùm constet materiâ, picis instar, viscosâ, pertinaciùs adhæret corpori, donec omninò illud inflammet: hinc absumptis vestibus debilitata vis tardior, ne ulteriùs progrederetur. Nunc fulmen offert, quod diximus, *terebrans;* hoc raritate suâ per ligni meatus, lubrico transitu illapsum, subtilissimis spiritibus vinum mox omne permeat, ac ardore immodico in tenuissimos dissolvit vapores, qui proin & ipsi per vasis poros, trajectu illo flammæ la-

xatos, sine mora avolant, & in tenues exspirant auras. Jam genus fulminis porrigit, *sicci, atque disijcientis:* quod ubi in dolio consumendo propemodum jam se consumpsit, fumosâ viscositate, vinum ambit instar pelliculæ, evocatis ad superficiem crassioribus è vino spiritibus, ibíque in membranam tenuem condensatis. Sed quia difficile verba dare Philosopho, exemplum cape, quo Magnus ille Albertus, rem adeò paradoxam, elucidare suevit in Psillio (herbæ genus est, viscosâ præditum indole) hoc si vino injicias, viscoso totum replebit humore, qui calore massici, ad extima propulsus, membranâ liquorem vestiet, & absque vase continebit, ne effluat. Denique hæc Ales, fulminis custos, irato Jovi obtrudit tela, *trisulco igne* urentia, quæ subtilitate sua poros omnes celeriter permeant, lignáque, & marmora momento in pulverem redigunt. Hinc factum, reor, cur icti fulmine aliquando disparuerint, quod de Romulo Livius: nam contingere potuit, ut momento redigerentur in minutissimum pulverem, qui ventorum turbine in auras denique sit dissipatus.

Cardanus l. 8. variet. c. 43

LEUC: Hoc si verum, *urente* pariter *fulmine* tactos, credo, Messores illos, qui in Lemno Insula, cùm fortè fortunâ cænarent, momento fuerant exanimati: & quod mireris, fato exspirârunt ita mirabili, ut manerent, eodem in situ, exanimes veluti statuæ, hícque comedere, is ori admovere poculum videretur. Imò, jurâsses vivos, nî mortuales larvas, fuligine luridus probâsset color, levíque tactu in cineres corruissent. Hæc potestas *urentis flammæ;* capio. Sed illud Oedipum petit, cur liquores, fulmine tacti, sic corrumpantur, ut temerè potantem, vel ratione privent, vel vitâ? *MEL:* Refundit Peripatus ejusmodi experimenta in venenatas qualitates, in graveolentem odorem sulphuris, in diffusionem noxiorum spirituum, quos è putrescentis terræ cavernis non raro attrahere solet fulmen.

Schottus.

Ejusmodi venenato spiculo ictus ille in Peripato Sophus, qui lymphato similis discurrit per templum, sibi reddi postulans ablatum caput: subin restitutus sibi ad pluteum rediit; sed tertio die repentè corruit triste funus. Illud mirum, quòd venenata, si fulmine tangantur, subinde venenum ponant, & serpentes contra Naturam vermiculentur: ratio forsitan, quod venenum unum contrarium alteri, aut halitus igneus humorem absumat

fri-

frigidum, in quo veneni virtus potissima, quíque præprimis noscitur resistere corruptioni. Problemata reliqua, quæ in Athenæo affigit Jupiter fulminans, ex dictis facilem sortiuntur analysin. Intelliges, cur sub Imperatore Macrino, Theatrum ipso Vulcanalium die, sacro igne è Cœlo tactum, incendio flagrârit tam pertinaci, ut nec fluvij, nec profusissimæ pluviæ restinguere valuerint serpentem flammam: nempe bituminosus spiritus, fulmineo sulphuri fuit immixtus, bitumen autem sub ipsis undis flagrare, Pyrotechnicus non est, qui negat. Hinc lacte, & præcipuè caprino, extingues meliùs Vulcani furias; lac enim suo se glutine affigit, ac intra poros, quos occupat, suffocat ignitam luem. Intelliges, cur fulmine feriantur frequentiùs alta, rarò humilia. Nam si cum turri Argentina, quadringentos, quinquaginta, & septem pedes, aëreum verticem nubibus inseras, quid mirum, si obliquæ fulminis semitæ magìs expositus, crebriora capias à fulmine vulnera? intelliges, cur tormenta ruentis fulminis avertant pericula; imò cur nonnemo è Brisgojæ, ubi hæc loquimur, Inquilinis, agitatione pilei unicâ præsentes trisulci Jovis evaserit furores: cur feriantur sæpius torrentes; cur inconsultum, mugiente Cœlo in campis currere, aut in Musæo liberum aëri transitum indulgere, quia scilicet, hæc omnia subtiles fulminis halitus, unà cum aura, attrahunt potiùs, quàm propellunt. Sed satìs de fulmine, quod sæpe brutum, Philosopho nisi bruto, rariùs timendum; quod si quis in sinu aleret leporem, in subterraneâ cryptâ sese vivum sepeliat: nam ultra quinque pedes, aut cubitos, terræ fulmen immergere non solet aëreus Jupiter, nisi fortè vim addat Tonans ille, à cujus furore, mens malè conscia, nec in inferni barathro, satìs se occultabit.

LEUC: Terrores cœlestes tu in fulmine hactenus: adjunge Iridem, Jovis placati nuntiam, serenitatis prodromam, quæ cœlestem Telluri pacem amœna ferat, multicolore caduceo. Quid de ista eruditi Philosophi? *MEL:* Coloribus varijs depingunt meteoron istud emphaticum: Possidonius *Phœbi speculum* appellat: Seneca *roscidam Solis imaginem.* Samogitæ *fortunæ cingulum* dixêre, quod dum splendet, perit, sítque tam difficile captu, quàm amabile visu: alij nominârunt *opus Excelsi, jucundum spectaculum, oculorum illicium, pacis symbolum.* Optimè, divinus Plato, illam vocavit *Thaumantiam*, seu *admirationis Filiam*, ratus *Iris.*

 for-

forſitan, tot miraculis componi ejus Naturam, ut admiratione ſuſpici potiùs, quàm cogitatione comprehendi poſſit. Certè pulchritudine ſua Salomonis etiam oculos ſic perſtrinxit, ut ad hoc dignum Cœlo ſpectaculum mortales nos invitaret, ſequen-
Eccl. c. ti apoſtrophe: *vide arcum, & benedic eum, qui fecit illum; valde*
43. *ſpecioſus eſt in ſplendore ſuo; gyravit Cœlum in circuitu gloriæ ſuæ, Manus Excelſi aperuerunt eum.* Quòd ſi, rigore Ariſtotelico, Naturam
L.3.c.4. Iridis trutines, deprehendes, *quòd ſit arcus multicolor, in nube roridâ, Solis adverſi radijs illuſtratâ, depictus.* Exhibet ſic adumbrata meteori hujus effigies, cauſam, ùt loquuntur Philoſophi, materialem in nube roridâ; *formalem* in radijs; *efficientem* in Sole, Pictorum omnium Archididaſcalo: nam pingit, quin terat colores: ſcitè illos diſpenſat, quin egeat penicillo: artificiosè miſcet, quin didicerit artem: figuram circularem obſervat, quin accipiat circinum: verbo, tam bello ſpectaculo oculos recreat, ut cæcus ſit, qui ex unicâ in Iride lineâ Divinum non agnoſcat Authorem
Parnaſſ. potiùs, quàm Apellem. Audi, quàm fluido colore hujus phæ-
Poët.S.l. nomeni ectypon adumbret Vates quidam, Parnaſſi incola:

Hìc & honorato ſe picta extendit in arcu
Iris, & innumeros ducens à Sole colores,
Oſtendit variæ Mundo ſpectacula formæ.
Ac nimìs horrifico ſedeat licet hoſpita nimbo,
Nil tamen Ætheteæ decus admirabile frontis
Inquinat indecori hoſpitio, croceúmque colorem
Aurea, purpureos aſtri flagrantis honores
Flammea, cæruleam promit dein ultima pallam,
Et Mundum vario ferit inviolabilis arcu.

Porrò Iridis geneſin ſic elucidat Philoſophia. Solares radij, in nubis roſcidæ guttulis, veluti pellucidis vitris variè modificati, vario quoque modo illabuntur in oculos; unde colores pingunt tam varios, ſpectaculo vero, & ficto, quia emphatico, & permanente. Permanentes apparent,& tamen cum luce ſunt tranſeuntes: nam continuò alij radij, continuò aliæ, & aliæ de novo gut-
Cardin. tulæ in decidentium ſuccedunt ſitum. Apparet eadem Iris, &
Ptolem. tamen eſt jugiter alia: nulli eandem exhibet faciem, adeò, ut
phyſ. plures nunquam eandem numero Iridem contemplentur. Quot
partic. enim ſunt ſpectatores, tot Irides, quia eadem nunquam eſt linea,
diſſert. 5. à Sole

à Sole per oculum alterius ad centrum Iridis trajecta. Quid? quòd eidem nunquam sit eadem: cùm guttæ continuò defluant, & varientur. - Fac locum mutes, mutabit illa mox faciem, sensibili quandoque discrimine; adeò benè locuti sunt Veteres, dum hoc phænomenon *cælestem Protheum* appellârunt. Colores quod attinet, ordinariâ lege tres vel quatuor induit principales: supremus, & omnium lucidissimus est puniceus: medius non ita clarus, est viridis: infimus, & utroque obscurior, purpuram imitatur: licèt puniceum inter, & viridem flavus quoque, & ut ore Philosophi loquar, *utriusque* veluti *commissura* intercurrat, imò & alij secundarij plures: adeò ut Iris non modò cum Stagirita tricolor, aut septicolor cum Ptolemæo, sed multicolor cum vulgo, & tantùm non millecolor [utut sit sine colore] dici mereatur cum Poëta, qui cecinit:

Mille trahit varios, adverso Sole, colores.

Cæterùm Iris signum est, & Naturæ, & Authoris Naturæ: ex hujus quidem placitis indicat, nunquam porrò futurum totius terræ diluvium: *arcum meum*, inquit *ponam in nubibus, & recordabor fœderis mei vobiscum, & non erunt ultrà aquæ diluvij.* Et verò accomodum hoc est Divinæ Clementiæ symbolum; nam Iris, arcus est, at absque sagitta: terrere vult Deus, non ferire: vult, non ut pereamus, sed ut fugiamus à facie arcûs. Ex Naturâ suâ significat, aut præcessisse, aut secuturas propediem pluvias, licèt & naturale signum esse possit non venturæ tam subitò, ab aquis pluvialibus tantæ eluvionis, quia Cœlo Cataclysmum parturiente, & Sole inter tetras nubium tenebras penitùs abscondito, fingi Iris non potest, ùt ex Angelico rectè demonstrant Conimbricenses. *Gen. 9. v. 15.*

LEUC: Superessent plura, quæ in hoc Cœlesti Meteororum Amphitheatro curiosam peterent mentionem: sed monet clepsydra, ut Olympo jam descendamus. Priusquam ad terram denuò revertamur, placeat, quæso, paulisper divertere, in Æoliam, famosam ventorum patriam, de qua sæpe tam multa & mira, ut meritò tota me curiositas illuc invitet. Memini, cùm adhuc ephebum lactarent Pierides, in topographia Poëtica visam mihi Æoliam, penicillo tam graphico à Marone depictam, ut omnes te oderint Musæ, si etiam ter repetita displiceant. Sic ille:

Nimbo-

1. Æineid. *Nimborum Patriam, loca fœta furentibus Austris,*
Æoliam specta: hìc vasto Rex Æolus antro
Luctantes ventos, tempestatésque sonoras
Imperio premit, ac vinclîs, & carcere frænat.
Illi indignantes, magno cum murmure montis,
Circùm claustra fremunt: celsâ sedet Æolus arce,
Sceptra tenens, mollítque animos, & temperat iras:
Nî faciat, maria, ac terras, Cœlúmque profundum,
Quippe ferant rapidi secum, vertántque per auras.
Sed, Pater Omnipotens speluncis abdidit atris,
Hoc metuens, molémque, & montes insuper altos
Imposuit, Regémque dedit, qui fœdere certo,
Et premere, & laxas sciret dare jussus habenas.

Et, amabo, quem fabuloso ex cortice nucleum, hìc Philosophi eruunt? *MEL:* Non ineptè tu fabulas, cùm philosophari cupis de ventis. Nam in Peripato quoque de his multa sunt fabulosa, incerta plurima. Maronem fabulando vicit ille Philosophus, qui terram dixit prægrande animal, quod statuto tempore per montium crateras exspiret ventorum turbines; mirum si hìc non sibilet, vel saltem rideat ipsemet Æsopus. Sed & fictam sapit Æoliam Plinius, qui ventos nil esse voluit, quàm motum à cœlestibus corporibus aërem, immemor sequelæ sat fabulosæ, qua ventos omnes, & continuos faceret, & ortivos. Feliciore penicillo adumbrârunt alij ventorum imaginem, quos inter Vitruvius, qui dixit ventum quandoque nil esse, nisi *aëris fluentem undam:* unde Authore Seneca non aliter sæpe distat ventus ab aëre, quàm flumen distet à lacu. Aspirat huic opinioni Hypponense Oraculum, dum asserit *ventum esse aërem agitatum, atque commotum*, id quod muliebri flabello ad oculum putat se demonstrare. Sed huic ectypo aliam adjungit lineam Stagirita, cum ventum vocat *exhalationem commotam, persæpe siccam, & calidam, nec raro vapore humido permixtam:* singula pene verba centum firmant experientiæ: hinc enim plurimi venti admodùm sicci, séque frequentiùs levant tempore verno, & autumnali; imò non raro orienti Phœbo se jungunt Comites, eò quòd hic è terra levet vapores. Hinc impetu sæpe valent fulmineo;

Keppleрus. *L.1.c.6.* *L.2.sum. 2.c.1.*

Quà data porta ruunt, & terram turbine perflant,

Quem

Quem turbinem si in *solum* aërem, certo impetu commotum, refundas, refragabitur Lithuania, utpote quæ bene meminit, furioso ejusmodi Æolo pagum integrum quondam esse contritum, segetes in modum plateæ evulsas, & fœnisecam sublatum in aëra, post quatuor primùm milliaria terræ denuò restitutum. *Anno 1675.* Hinc venti non raro assurgunt è maris fundo, propter spiritus, è Neptuni faucibus eructatos. Hinc color in Phœbo igneus ventos promittit, eò quòd indicet, exhalationes torridas in aëre congestas. Hinc circa Promontoria, hinc circa littora vehementes plerumque notamus ventos, propter vapores è vicinis terræ visceribus resolutos. Scivit ista Columbus, & nisi Philosophus, audeo dicere, novum Mundum non invenisset. Nam cùm in mari Atlantico ferocissimos sentiret ventos Europam versus, bene collegerat, ultra Oceanum esse terram, quæ tot pro ventis de novo halitus, semper succenturiaret. Cæterùm halitibus siccis, vapores non raro humidos commisceri, est in comperto. Nam experimur sæpe ventos sat frigidos, sæpe illos sentimus defluxionum molestos Authores, quia aqueis repletos vaporibus, qui & ipsi ob adscititiam raritatem, & levitatem quaquaversùm impelli possunt. Hinc est, cur fluminum, & Oceani accolæ, à ventis raro immunes, jugem Æoliam experiantur.

LEUC: Delineâsti ventorum vultus, sed necdum alas: quis Æolus ventosæ huic phalangi dat impetum? quæ causa impulsûs? *MEL:* Nodum tangis, Gordio supparem, quem plures tentârunt frustrà. Monarchicum Æolus non habet imperium: sunt plures, quorum nutus adorant venti. Non nunquam spiritus, quos vel sidera Legatos, vel Tartara emissarios ablegant Satellites, Euris, seu Favonijs laxant habenas. Sæpe Planetæ turbant ventorum Regnum: nunc enim Cynthius extenuat aërem, halitus sufficit, atque vapores: nunc Cynthia spiritus concitat: hinc notat Maurus, ante Lunæ deliquia, sex fere horas, plerumque ventos tumultuari: sed & nobilem advertit Anglum, Typhones in novilunijs noctu, de die nasci in plenilunijs. *Bohum.* Nunc sibi imperium arrogant subterranei ignes, quorum ope è catadupis elevati vapores, aliíque in hypogeis rarefacti spiritus, maximo cum impetu, per montium siphones erumpunt. Nunc per montium juga, liquata hyems, salinis, nitrosis, & flatulentis spiritibus aërem concitat: hinc Etesiæ flant

in Hispania à Pyrenceis, ab Alpibus in Gallia, in Græcia à montibus Thraciæ. Verbo: Æoliam physicam si indages, dicam, originem trahere ab ijs omnibus, quæ sive rarefacta, sive condensata, tollunt æquilibrium aëris. Fac enim calor extenuet aërem maximè condensatum, & nisi Lana disputet de lana caprina, occupabit spatium vigesies millies majus se ipso: quid ergò mirum, quòd atmosphæra, adeò extensa, impellat partem aëris proximam, hæc trudat denuò vicinam, sícque sensim commoto majore spatio, oriatur ventus, qui eundo accipiens vires, sese fortiùs propagat, non aliter ac sese solent trudere fluctus, sícque sensim comovere Oceanum? sed finge denuò, nam hæc fictio docebit te veritatem, finge, inquam, quòd exhalatio, subito frigore condensata, suámet ponderis gravitate, nec proin absque sensibili impetu, è primæ regionis vertice, ruat in terram: quid denuò mirum, quòd aëre tam derepentè contracto, in ejus locum mox alius advolet, secúmque trahat affinem? quid mirum, quòd hæc successiva commotio ventum eundo generet, qualem hìc experimur?

Schererus t. 2. l. 8. c. 2.

Fromondus.

LEUC: Capio originem motûs, in motu ventorum genesin: sed cur impetus, adeò sibi sæpe contrarius? cur nunc directus, nunc transversus, nunc placidus Zephyrus, nunc fulmineus Ecnephias, nunc turbidus Typhon, nunc furore accensus Præster? *MEL:* Non eadem atmospheræ est dispositio, non eadem exhalationum Natura, nec eadem agentium virtus: hinc pro varijs circumstantijs, varios venti assumunt motus, & impetus. Flumen aspice (nam venti sunt aëris flumina) & omnis me oderit Stagira, nisi in ejus fluxu, pellucido veluti speculo, ventorum phænomena deprehendas. Nunc enim pleno decurrit alveo, nunc diminutum, nunc inter montium angiportus velocissimè fugit, nunc in amplissimis campis placidè exspatiatur: subin inter obvia saxa, velut carminatum exultat, non nunquam ex catadupis præcipitatum formidinem incutit, jam in hanc, jam in illam partem excurrit, nunc denique in rapidos vortices gyratur, vel circumflectitur in Mæandros. Non aliter ventus nunc interciso impetu spirat, modò cessat, modò resumptis viribus, majori redit cum impetu, eò quòd exhalationes vel sint magìs, aut minùs continuæ, aut plura, vel pauciora in itinere obstacula intercurrant. Quòd si exhalatio suspensa in aëre, quas-

re, quasdam partes calida, adeóque levis, nitatur sursum: sed quasdam alias frigida, adeóque gravis, retrahatur deorsum, neutrum motum possit evincere, luctatur, & ex lucta motum parabolicum, à recto tramite deflectentem, generat, quem alio nomine alij *transversum* vocant, & *lateralem*. Quod si inæqualitas aëris, aut prævius quidam impetus exhalationem initio magis determinet, in hoc vel illud latus; continuabitur, nec nisi ex una parte senties tumultuantem Æoliam. Subin amat contingere, ut spiritus nitroso-sulphurei, dum subtiliùs extenuati, eluctantur in altum, à frigore repercussi, totum impetum deorsum concipiant, aut ab ipsa superioris nubis gravedine non aliter ac fulmen deorsum elidantur, ubi statim alios concitant halitus, ac demum in horridas desinunt tempestates: & hos furores *Ecnephiæ* adscribunt Sophi. *Typhonis* nomine turbinem indicant, quem gigni volunt, cùm exhalatio in pluribus nubibus, nequicquam exitum quærens, in se ipsam reflectitur, conceptóque in spiram motu deorsum, vorticis instar, circulatur per turbinem. Erit *Præster* hic turbo, si aliqua ex parte incensus, fulminis instar sæviat, & procellosos per Lybiæ deserta spargat furores.

Aristot. Sect. 26. Probl.

LEUC: Ventos nominas minoris notæ, quos *laterales* Stagirita, eorúmque ingentem turmam Hydrographi afferunt: quinam ergò Æolij fratres, quos sine purpura Cardinales veneratur Hippotates? *MEL:* Si nescis, memoriam juvabit imposterum Joviani Musa, qua cecinit:

A summo Boreas, Notus imo spirat Olympo:
Occasum insedit Zephyrus, venit Eurus ab ortu.

Signa ventorum prognostica, hoc quoque metro, inclusit Poëta quidam Philosophus.

Si scintillantes stellas, si fortè cadentes,
Halóque, & nubes cum Sole cadente rubentes,
Si tenues spargit per inane aranea telas,
Sole coronato, Lunáque rubente timebis
Ire leves ventos, flatúsque instare superbos.

Cæterùm venti, quos emittit Septentrio, à Zona frigida sicci advolant, gelidíque, serenitatis plerumque prodromi: qui à meridie spirant, à Zona torrida calorem, ab Oceano afferunt humorem; hinc à pluvijs dudum notus Philosophis Notus. Venti, qui suum ortum ab occidente, in mari Atlantico induunt humidi-

tatem, nec niſi multis ſtipati vaporibus advolant; hinc Aquarij plerumque ſigniferi, cujus urnam non ſegniter effundunt. Illi, quibus Oriens fræna laxat, in calore & ſiccitate quandoque variant, ſerenitatis certi prænuntij, & ſalubritatis aëreæ Caduceatores. Hinc ſi quam luem peſtiferam afflet meridies, ad occaſum detruditur, ortum declinare juſſa, ſalubritate ventorum, ùt Author eſt Plinius. Illud denique velim obſerves, utilitatem ventorum aëream quidem, ſed neutiquam inanem: purgant enim, & ventilant aërea; noxias ſæpe qualitates diſcutiunt, vel abſumunt; æſtivos temperant calores, & hyemis emolliunt frigora; fœcundas pluvijs nubes ab Oceano advehunt; terram, nimijs nivibus, imbribúſque propemodum naufragam, rurſus exſiccant; commercia maritima promovent, optimi Architalaſſi, cùm in triremibus ſuſpendunt remos, & Euro magìs volucres addunt alas. Sed ſic ego hodie vela non contraham, ſi infinita commoda, proprietates, & arcana ventorum myſteria dicendo velim eventilare: ſufficiat tibi pro epiphonemate illud Regij Vatis Oraculum, quòd non niſi DEUS *de theſauris ſuis* producat ventos: hoc eſt, *de ſua potentia ſecretiſſima, atque ditiſſima, quæ nunquam exhauriri poteſt*, ùt in hunc locum Bellarminus Scholiographus Purpuratus.

MEL: Sit igitur, ad terram denuò revertamur, ut in ignito Ignatio Mundum miremur cœleſtem, & à Seraphino terreſtri cœleſtem diſcamus Philoſophiam. *MEL:* Falleris, de Cœlo non oportet deſcendere, ſi cœleſti huic Philoſopho loqui cupis. Nunquam ille in terra, etiam cùm maximè fuit in terra: nam converſatio illi erat in Cœlis, etſi habitatio fuiſſet in terris: percipe mirabilem Sophum, paradoxam methodum philoſophandi. Sic intellectum excoluit, ut non negligeret voluntatem: ſic Palladi ſe dicavit; ut præferret virtutem; Philoſophiæ ſe commodando, Theoſophiæ Sanctorum totum ſe conſecrando: plus oravit, quàm ſtuduit; imò orando ſtuduit, & ſtudendo oravit: in Peripato ambulabat de die, in Oratorio flectebat de nocte, ſeptem horas orantem obſtupuit Phoſphorus, vultúſque ſplendore deceptus, Phœbum hunc eſſe æſtimans, in ipſo ortu ſegnem ſe Heſperum increpabat: Phœbus ipſe in radijs replicatum ſe ratus, Ignatianum ſæpe attonitus ſpectavit parælion: ſed cùm ſæpius ſic offenderet ſublatum in aëra, ſenſit Ignatium

eſſe

eſſe ignitum, qui ſic tenderet ad centrum ſurſum. Theſi ſæpe unicæ totam noctem impendit, & mox repetere volens inventa exclamavit: *O ſi te homines nôſſent!* cùm diſputaret de creaturis, ſic præmiſſas diſpoſuit, ut concluſio eſſet de Creatore: optimè Philoſophatus, etſi plus inferret, nam nullum vitium, ubi virtus probat connexionem. Cùm Cœlum aſpiceret, jam illi ſordebat terra, ibíque magìs vivebat, quò aſpirabat, quàm ubi ſpirabat. Hæc inter ſtudia illi unicum tædium, delicijs cœleſtibus abundare: hæc illi tentatio unica, ne à pluteo raperetur ad Cœlum, ne penna, qua ſcriberet, ei adderet alas, ac ad ſidera transferret invitum. Illud hoc in Philoſopho mirum, quod meditationis tempus illi omnis hora, Oratorium totus Mundus, monitores ſingulæ creaturæ, viſitatores Angeli, & non raró Chriſtus. Ecce Leucothee, Philoſophum paradoxum, cujus ne primis labijs libâſti ſanctam Philoſophiam, niſi ſic in Peripato ambules, ut plus proficias in ſchola affectûs; niſi Scientiam promoveat virtus, virtutem Scientia: nota bene hæc verba, nam Ignatianæ continent epitomen Philoſophiæ.

LEUC: Næ tu paucis mihi loqueris multa: hoc unum pluribus mihi magìs, quæſo, declares, quæ fundamenta Ignatianæ hujus Philoſophiæ? *MEL:* Unicum, quod ipſum docuit, quódque ipſe alios docuit. Hauſit illud ex Martis Palæſtra Miles; nam cùm Polyæni ſtratagemata perluſtraret, legit Coſingam, apud Thracas Sacerdotem, ac de gentis more Belli-Ducem, cùm detrectarent imperium ſubditi, ligneas ſcalas quàm plurimas, ingentéſque conſtrui, & alias alijs imponi curâſſe, quibus in Cœlum ad Junonem de contumacia expoſtulaturus aſcenderet. Et Hercle, ſtropha ceſſit ex Coſingæ ſententia: nam hoc facto ſtupidam plebem ſic perculit, ut ſe impoſterum dicto audientem, ritéque ſubjectam fore, interpoſitâ Sacramenti religione obſtringeret. Vidit Ignatius, quod in veteratorio artificio cum fructu æmularetur Philoſophus, futurus brevì Sacerdos, Gentíſque novæ ad Cœlum ductor. Vidit Mundum detrectaturum imperia, niſi ſcalas ſibi, ſuíſque pararet, quibus minitaretur, ſe Sidera conſcenſurum, ut apud divinam Sapientiam (meliorem Junonem) de Rebellium contumacia quereretur. Imò, quod non niſi inaniter jactitaverat Coſinga, hic ipſo opere præſtitit: paravit ſcalas, octavus hic Orbis Sapiens Pittacus:

L. 7.

induit pennas, alter hic Dædalus, Cœlúmque ausu heroico conscendit. Se levavit mente, non corpore, sine scalis, & alis enisus in altum, & tamen (ut cum Hipponensi Oraculo loquar) per scalas, & alas, si animum attendamus. Quòd si quæras, quænam hæ scalæ? reponet hic S. Doctor, esse res istas visibiles, & creatas, quæ quot perfectiones, tot suppeditant gradus, quibus per creaturas ad Creatorem Philosophus ascendat. Hinc in naturali Persarum Theosophia, dudum celebris scala Mithriaca, qua per septem Planetarum gradus, mortalibus viam ad Superos aperuêre: hinc Basilius Seluciæ Episcopus, pridem omnes nos admonitos voluit, *ut per creaturam ad creaturæ Dominum ascenderemus; DEUS namque, ùt ait, cùm res creatas in morem scalæ adaptaverit, per eas sui amantibus ascensum ad se extruxit.*

Ad Ps. 38. titulum. Ad Ps. 122. Orat. 1.

LEUC: Docuisti scalam, doce & scalæ usum: non enim sufficit tyroni doctrina, si desit methodus applicandi doctrinam. *MEL*: Lubens assentior: nam hoc ipsum ut peteres, habebam in votis; continet enim mysterium, non nisi sanctis Philosophis cognitum, ex quo quantum scientiæ, tantam trahunt utilitatis. Fundamenta hujus arcani ipsa posuit fides Divina, ut de soliditate non dubites. Veritas est, de qua hæsitare sacrilegum, cui dissentiri hæreticum, *DEUM creaturis omnibus intimè præsentem.* Est ubique *per suam essentiam*, totus in toto Mundo, totus in qualibet Mundi parte, ut hac analogiâ decepti Veteres eum *Animam Mundi* indigitarent: *nunquid non Cœlum & terram ego impleo? dicit Dominus:* ita est, respondet coronatus Propheta, *si ascendero in Cœlum tu illic es: si descendero in infernum, ades: si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Sed etiam est ubique *per suam præsentiam*, & quidem talem, qua omnia videt, qua cuncta intelligit, ut non malè illum Sibillæ *Panepiscopum*, hoc est, Augustino interprete, *totum Oculum* nominarent: imò & *totam Aurem* testati sunt Veteres, cùm illi aures & oculos consecrarent; quasi dicerent: attende quid agas, loquaris, & cogites, nam omnia videt, audit omnia, omnia perscrutatur. Non nisi ab ore impio vox illa egressa est, *quis me videt? tenebræ circumdant me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus.* Tam crassum errorem dedoctus ille, quem diu pœnitentem sacrilegum refert Thomas, dictus à Cantuaria, Author non integerrimæ solùm

Jer. 23. v. 24.

Eccles. 23. v. 26.

lùm fidei, ſed & ſanctæ. Ait, quòd huic talpæ ipſe Chriſtus ſe ſpectabilem dederit, ſed Peregrini in ſpecie, quia à Domino peregrinanti: petiit lavari caput, quod ubi faceret cæcus, oculum in fronte vidit, atque obſtupuit: Superi! exclamans, túne hìc oculum? ita repoſuit Chriſtus, hic ipſe te vidit peccantem, & necdum de ſcelere pœnitentem: huic oculo nil abſconditum, nil occultum. Sic apertis oculis cæcum, poſtquam hoc oculo illuminavit, ex oculis peregrinus, neutiquam amplius peregrinus evanuit. Sed inſuper eſt ubique *per ſuam potentiam*: nam in omnibus omnia operatur, quia virtus archetypa, ex qua ſuam virtutem omnis creata virtus: hinc more ſuo appoſitè Auguſtinus, DEUM, *totam* quoque *Manum* appellat, utpote *in quo* ſolo *vivimus, movemur, & ſumus.* Hac ergò veritate ſuppoſitâ, Auguſtini veſtigijs inſiſtendo, ſic ſcalam cœleſtem conſcendet tyro Philoſophus. I.° *In conſpectu ſpiritûs ſui univerſam conſtituet creaturam*, tot ſpecierum conſideret cumulum, & videbit tot gradus ſcalæ, quot creaturas: perpendat hæc omnia *ambientem* DEUM, & *penetrantem*, non aliter, ac ambit, & penetrat *immenſus Oceanus ſpongiam.* Nec in cortice hæreat, ſed ad ſubſtantiæ nucleum penetret, ac velut ſub Evchariſtico velamine inquirat latentem DEUM: exploret in ſingulis creaturis, *cur* Numen inſit? *quid* operetur? indaget, *quomodo* inſit, & operetur? hunc gradum ubi conſcendit Philoſophus, ad alterum mox pergat Ethicus, fideíque vivæ ſigillo obfirmet hanc veritatem: dicat cum Iſaia: Credo Domine, quòd *omnia opera opereris in nobis*: credo, quòd in creaturâ hac, myſtico veluti ſolio, tua reſideat Majeſtas: ſed non credo, quia ſine mente illum intueor, in cujus conſpectu Mentes Angelicæ contremiſcunt. En! in ſecundo gradu conſcendiſti jam Cœlum, quia attigiſti jam DEUM. Supereſt, ut quem tenet intellectus credendo, voluntas amplectatur amando: hinc exclamabis cum Auguſtino: *Ecce DEUS, & ecce, quæ creavit DEUS, & bonus eſt DEUS, & his validiſſimè, longiſſiméque præſtantior!* in creaturis veneraberis Creatorem, in virtute participatâ participantis extolles potentiam, in bonitate creatâ prædicabis increati Entis perfectiones, in umbra obſtupeſces Lucis infinitæ ſplendorem, ſicque guſtato jam Numine entheus, DEO frueris per mille affectus laudis, & gratitudinis, quos meliùs dictabit Amor, Ignatianæ Magiſter unicus Philoſophiæ.

In vita S. Lud- l.2. c.20

Actor. 17.v.28.

L. 7. Conf.c.5.

Saint-Joure.

C. 26. v. 12.

L.c.c.

LEUC: Tales Philosophos si educaret Peripatus, multi, credo, utiliùs saperent, quia sanctiùs viverent: non esset periculum, ne Auditoria perflarent Vanitatis ampullatæ Favonij, sed aurâ fruerentur ætherea, Auditores essent Cœlites, Repetitores Seraphini. Sed, putas, multos ejusmodi Sophos, in Philosophicis laudari fastis? *MEL:* Tot laudantur, quot ùt veri Philosophi (Sanctos intelligo) prædicantur. Atque ut meliùs discas Doctrinæ hujus ascesin practicam, ducam te per exempla. Divum Ignatium, in hac arte Magistrum, contemplare; & invenies DEO semper conjunctum, etsi abstractum in creaturis: imò ideò est in DEO, quia vivit cum creaturis, in quibus DEUM semper quærit, & invenit. Non ille alta petit cum Icaro, Cœlum empyreum cum
Act. 17. Gigantibus non conscendit: quævis Creatura illi acclamat: Ecce!
v. 27. *non longè est ab unoquoque nostrûm,* quem quæris. DEUM in terra sentis portantem, in aqua lavantem, calefacientem in igne, in aëre refrigerantem. Solem si aspexit Ignatius, mox DEUM agnovit lucis Authorem: in cibis gustabat Nutricium, Mæcenatem portabat in veste, in libris audiebat Magistrum, in Superioribus suspiciebat supremum Superiorum omnium Moderatorem. Si vidit Samsones, DEI laudavit potentiam: si Salomones, Sapientiam adoravit: si formosos Adonides, pulchritudinem admirabatur, & ex rivulo creato, mox in immensum sese demersit Pulchritudinis increatæ Oceanum. Ad Creatoris laudes illum animabant aviculæ, in concentibus musicis audiebat Choros cœlestes, & harmoniam virtutum animo considerabat. Notum est ex Vitæ ipsius Apographis, quòd à flosculis raptus sæpe in extasin: quòd Sidera contemplanti sorderent terrena: quòd antonomastico nomine *Pater, qui semper Cœlum suspicit:* quòd à fluminis crystallini undâ speculum sibi formârit ad contemplanda fidei nostræ mysteria: verbo, quòd nunquam de terrenis locutus, nisi, ascensu facto ad sidera, discursum cum hominibus in
In Apopht. terra cœptum, cum Angelis in Cœlo finiret. Hæc hujus Philosophi studia, hi conatus: hanc Philosophiam, quam Cœlo didicit Magistro, discendam suis pariter tradidit. Nunc jussit, ut cum Mundi asseclis circulos ingrederemur, sed ut illos nobis-
In conf. de amore spir. cum in spiritu educeremus: voluit, ut Mundi Philosophi facerent præmissas, nos adderemus sanctam conclusionem. Nunc suasit, *speculari DEUM, in singulis existentem creaturis: elementis qui-*

dem

dem dantem , ut sint: plantis verò , ut vivant; hominibus , ut simul intelligant. Nunc docuit considerare *eundem DEUM, propter nos in creaturis suis operantem, dantem illis esse, & conservantem id, quod sunt, habent, possunt, & agunt.* Nunc denique expressâ lege præscripsit: *ut in omnibus quæramus DEUM, exuentes nos, quantùm fieri potest, amore omnium creaturarum, ut affectum universum in ipsarum Creatorem conferamus, eum in omnibus creaturis amando, & omnes in eo, juxta sanctissimam, ac divinam ipsius voluntatem.* Habes ideam Ignatianæ Philosophiæ, quam ipse per omnes creaturas exercuit, & exercendam nostri temporis Philosophis præscripsit. Ab hac qui recedit, Peripatum frequentat, quem coluit antiqua Gentilium Vanitas, non Christiana nostri temporis Veritas.

Reg. 17. Sum. Const.

LEUC: Crediderim, hanc esse characteristicam, quam nostri temporis Sophis cupis impressam: nempe ut sciant, quæ scivêre Antiqui, sed sanctiùs: ut Philosophiâ utantur, sed ad salutem, nec abutantur ad vanitatem. Capio, quod inter profana Hæreseos Athenæa, tuúmque Peripatum petis discrimen: nempe, ut eandem Sophi utrobique Scientiam, sed quam ibi solam; fallor, quam ibi non solam, sed cum vitijs hauriunt, hìc capiant cum virtute: ut omnia, quæ illis, quia malis, cooperantur ad malum; his, quia bonis, cooperentur ad bonum. Sed quid putas, an omnes capiunt verbum hoc? *MEL:* Illud scito, qui sic non colligit, dispergit: *mercedem congregat, sed in sacculo pertuso:* pascitur, sed inani vento: haurit Scientiam, *sed quasi qui haurit in cribro aquam:* laborat, sed littus arat: audiat, sed & capiat, quod illi DEUS per Prophetam Oraculum: *sementem multam jacies in terram, & modicum congregabis, vineam plantabis, & fodies, & vinum non bibes, nec colliges ex ea quidpiam.* Sed tandem satis: finio, & pro dictorum epitome extasin tibi offero Ignatianam, minimè poëticam, quia veram, & sanctam: optimè philosophicam, quia à creaturis ad Creatorem.

Aggæ. c. 1 v. 6.

Deut. 28 38.

ENTHUSIASMUS D. IGNATIJ LOYOLÆ,

Novæ Authoris Philosophiæ, in qua plùs amatur, quàm disputatur.

Quò raperis Ignati?
Sursum, quò ignis rapitur,
Ab igne Ignatius rapitur,
Incendiarius Orbis futurus.
Stupesce Natura, Sophum supra Naturam:
Paradoxa, quæ rejicis disputando,
Hic vera probat vivendo.
Vivit in terra
Semper, & nunquam,
Nam Cœlum illi est terra,
Vel si mavis,
Terra illi est Cœlum.
Mirare
In veteri Elia Ignatium,
Vel in Ignatio novum Eliam:
Hic Phœbo, is aurigante Florâ,
In Cœlum rapitur:
Antiquam hic semitam, quia arduam:
Is novam terit, quia mollem,
Gratisque constratam floribus.
Hic vivit raptus cum corpore,
Is rapitur vivus in Mente:
In Cœlo ut viveret iste,
Terram debet deserere:
In Cœlo ut viveret ille,
Terram debet incolere.
Ignati!
Eliâ major es!
Hic in Cœlum ascendit, ut Cœli sit incola:

Ad te

Ad te in hortos Cœlum deſcendit,
Ut eſſe queas in terris Cœlicola.
O ter Beatum!
Cui Cœlum eſt Terra,
Cui flores ſunt ſidera,
Cui prata ſunt firmamentum.
Ter Beatum!
Cui mundus eſt liber,
Cui folia Creaturæ:
Qui ſine litteris
In roſis legit characteres Martyrum,
Qui è lilijs colligit laureolas Virginum.
Felix!
Cui Creaturæ ſunt ſpeculum Creatoris.
Qui in tulipis DEI potentiam,
In Cariophyllis eſſentiam,
In Narciſſis præſentiam,
Clauſis etiam oculis
Intuetur.
Felix!
Qui, quod alij ſtudendo,
Hic otiando;
Quod Doctores in libris,
Hic in limphis;
Quod Theologi in ænigmate
Hic Philoſophus in pellucido undarum ſpeculo,
Videt inviſibilem Trinitatem.
Felix!
Cui lilia agri etiam ſilendo prædicant,
Salomonis in luxu pauperiem:
Cui marceſcentes in clibano floſculi,
Vel ſine voce exaggerant
Rerum omnium inanitatem.
Cui flos,
Qui manè oritur, & conteritur veſpere,
Mundi loquitur vanitatem.

Felix!
Qui quot videt gramina,
Tot audit monitores:
Qui quot cernit arborum folia,
Tot Creatoris percipit laudatores.
Felix!
Qui dum ſolſequium contemplatur,
Solſequium imitatur:
Illo ſe convertente ad Phœbum,
Hoc ſe elevante ad DEUM.
Felix,
Qui dum agit Philoſophum,
Theologum patitur:
Qui dum novus in hortis Aſtrologus,
Contemplatur cœleſtes influxus,
Divinos ſentit.
Quid mirum Ignati?
Si terræ Sidera in Cœlum te rapiunt,
Cùm terra, in quam reverſus es,
Nova jam terreſtria producat Sidera,
Quibus ad Sidera
Tuos rapias Nepotes?
Felicem te ſupra Phœnicem!
Qui ſuis cineribus,
Novâ geneſi producis ſtellas,
Quæ lucebunt in perpetuas Æternitates.

DIPH-

S. Iustinus Philosophus, grande in Peripato decus, quia sui temporis Augustinus: nam Christianos coram Imperatore Antonino pio, non tantum acriter defendit verbo, sed et fidem fortiter propugnavit scripto, confutans cunctas sui temporis hæres, quas inter illa Cerinthi, negātis Christum pro omnibus mortuum; et alterius cuiusdam dicentis, nil suis hominem posse operibus, sed per solam gratiam vincere, efficique beatum. En! Ianseny proavos, ab hoc Augustino debellatos, vero Philosopho, quia ob Philosophiam adeò sanctam, Martyrij laureâ coronato. Ex Surio,

I. M. Gutwein sculpsit.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

DIPHTHERA JOVIS,
Seu
DISCURSUS II,
De
MAGIA ASTROLOGICA.

LEUCOTHEUS. An nondum tuas ad aures rumor, quem novus herì Mercurius? *MELANDER.* Quid ille? LEUC: Bononiâ huc delatus, famosi Astrologi, quem Coclitem nominant, Fatum per litteras attulit: quod an dolendum potiùs, quàm ridendum, haud facilè dixerim. *MEL:* Ænigma loqueris. LEUC: Ingenti nugarum plaustrô hominis cujusdam aures oppleverat blatero, inter alia infelicis horoscopi omina, homicidam hunc fore, velut è Jovis diphthera, asseverans: hoc sinistros portendere siderum aspectus, in id conjurare fatales cum geminis Antropo-phagi Saturni Syzigias: verbo, sic decretum à Cœlo; sic ordinatum à Fato. Infremuit inopinato augurio consternatus hospes: mox indignatione in Nugatorem impium excandescens, pugionem stringit, & iratum mergens in viscera ferrum, age, inquit, meum tuúmque Fatum exequere: Vaticinij Author, mendax ne sias, Veritatis quoque sis testis. Quod huic Epitaphium statuis? *MEL:* Meritis dignum:

Abi Viator!
Fatalis locus eſt,
Ubi fatidicus conceſſit **Fatis.**
Homo fuit, nam fuit mendax,
Utut non niſi ſemel fuerit in vita mentitus.
Hoc mirum,
Quod in morte etiam fuerit cum veritate mentitus:
Nam mendax effatum, verum reddidit Fatum,
Alterius Fato, quod malè prædixit,
Bene immortuus.
Sepelitor:
Nec ſit illi jam terra levis,
Qui toties alijs ſueverat eſſe gravis.

LEUC: Salsè equidem inſulſi hujus condis cadaver, crediderim opobalſami locò, ne putreſcat: naulum certè non petet Charon, ſi hoc Chirographo munitus, appellet Stygem. Sed quid cum Fato Aſtrologi, quid cum Aſtrologis Fatum? *MEL:* Arctam habent affinitatem: nam è Doctrinæ Aſtrologicæ placitis, Fatum non modò fluit, ſed neceſſariò ſequitur: Patronos ſe probant, & quamvìs videri nollent, videntur tamen ad oculum, imò utraque manu palpantur. Edic enim, vel cum Gentibus inſaniunt Stolidi, dum vitam Sideribus tribuunt, fanatica colendo Numina, aras erigendo Mercurijs, thus adolendo Saturnis? & tunc, deſpotico Deorum Imperio, cuncta regi exiſtimant, atque per diſpoſitionem agentium inevitabilem, ad effectus fatales, quia infallibiles, humanis rebus Fatum inducunt, Augures tam DEO rebelles, quàm ſibi exitiales. Vel cum Chaldaica Spermologorum fæce delirant Lunatici, dum Aſtris influxum adjudicant propemodum thavmaturgum, quo in ſublunaria agant tam fortiter, ut ab agente particulari, etiam libero, impediri nullatenus queant? & tunc in neceſſariâ effectuum ſerie Fatum denuò aſtruunt, nugatores non minùs impij in Creatorem, quàm injurij in creaturas. Vel cum Hæretico furfure, Aſtra faciunt ſigna eventuum futurorum prognoſtica, in quibus, veluti Numinis incomutabili Diphthera, legere ſit decretorum ordinem, abſolutè inimpedibilem: in quibus videre ſit notas, rerum omnium indices, per quas facienda prædici, & præmon-

ſtrari

ſtrari queant futura? & tunc in horoſcopo, concurſu, & diſpoſitione Siderum, quo quis conceptus, vel natus, inevitabile rurſus Fatum ſtabiliunt, Aruſpices tam in DEI pietatem ſacrilegi, quàm in hominis libertatem ſceleſti.

LEUC: Adeóne inimicum ſit Fati nomen, veræ amicis fidei? & tamen (ùt audio) Angelico illud ore profatur Doctorum Primas, utique veritati non inimicus. *MEL:* Non mala ſunt verba, ſi bonus, imò Angelicus ſit verborum Interpres. Sic caſum, casúſque comitem Fortunam, noſtra proſcribit Religio, ſi ad DEI Providentiam referas, cui fortuitum nihil, nihil non eſt prævisum. Quòd ſi tamen ad agentia, Naturæ proxima referas, nemo erit tam bardus, ut cauſam neget per accidens, quæ in agentibus liberis *Fortuna,* in neceſſarijs *Caſus* dicitur, linguâ à Principe linguæ Philoſopho, approbatâ. a Quis igitur gulam tibi ſtrangulet Rhadamantus, ſi cum Angelico Divinæ Providentiæ decreta, *Virtuale Fatum;* b ordinem verò cauſarum, decreta hæc exequentium, per effectus fatales, ſeu infallibiles, ſalvâ hominis libertate *Fatum formale* c dixeris? loquéris bene, quia cum Auguſtino, Auguſtinum citante Angelico: d *ſi quisquam res humanas Fato tribuit, quia ipſam DEI voluntatem, vel poteſtatem, Fati nomine appellat, Sententiam teneat, linguam corrigat;* non propter Doctos, ſed puſillos, quos inter potiſſimùm Aſtrologos cenſemus, *qui ad poſitionem Siderum nomen hoc detorquere,* uti habent in votis, ita tenent in Fatis.

a *2. Phyſ. c. 5. & 6.*
b *2. Phyſ. lect. 10.*
c *p. 1. q. 117. a. 1. 2. &c.*
d *Ibidem art. 1. ad 1.*

LEUC: Ergóne infami ſtigmate notatam è Chriſtiano orbe proſcribis Aſtrologiam? hoc equidem programma ſi in Europæ Academijs affigas, erit planè Matheſis, quæ ad altius appellet tribunal, téque velut iniquum Judicem de palmari injuria poſtulet. *MEL:* Næ tu extra orbitam denuò: loqueris, quæ ignoras, & ignoras, quæ loqueris. Non ego in jus vocare aggredior, illam Matheſeos nobiliſſimam partem, quæ Aſtrorum proprietates examinat, aſpectus, congreſſúsque obſervat, varióſque in ſublunaria influxus, afflatúſque indagine utili, veréque philoſophicâ rimatur. Non illam genuinam Aſtronomiæ filiam, quæ per Cometarum minas, per Planetarum inuſitatas ſyzigias, per inopina Solis Lunæque deliquia ſcit, unde fluvij tumeant, maria exundent, inſanæ hyemes, & calores ardentiſſimi ſæviant: unde diluvia, unde anni amœni & triſtes, pingues & macilenti, unde an-

nonæ

nonæ ſterilitas, ſanitas, morbi, ac frequentes mortes originem ducant. Non illam arguo Philoſophiæ amabilem ſociam, quæ ex ſiderum motibus, concurſu, occurſu, ortu atque occaſu, nunc tempora & Eclipſes obſervat: nunc verò pluvias, calores, frigora, ſiccitates, ventos, aliáſque aëris mutationes agricolis, Medicis, ac Naucleris prænuntiat: non, inquam, Aſtrologiæ huic litem intendo, quam ab eruditis in pretio habitam, nec ſemel, DEI etiam calculo probatam, ij ſolùm calumniantur, qui terminos artis, ultra quos ſe extendere nefas eſt, ignorant: ſed illam, litterario Orbe, in longas Gyaros, exactam velim, quæ è Chaldæorum, Arabúmque inſomnijs, ac ſuperſtitione coaluit; quæ horoſcopos ardentiùs, quàm par eſt, inquirit; quæ garrit inſulſa de matrimonijs, ac jurgijs Xantippes; quæ de liberorum numero, de itineribus, divitijs, fortunis, infortunijs, de dignitatibus, aliíſque pronuntiat; quæ *fatalibus Stellis animos hominum, & corpora adſtringit;* quámque *Idolorum cultricem* agnoverat pridem Eccleſiæ primævæ Sidus, Tertullianus.

S. Leo. Ep. 71. L. de Idol.

LEUC: Quæſo, enucleatiùs ſepara pretioſum à vili: doce, quænam Aſtrologiæ oracula fidem mereantur aliquam, quænam nullam? quippe ſunt, qui omnem omnibus negant, & contrà, qui omnem omnibus tribuunt, pari credo errore, vel etiam impari, quia priore innoxio, poſteriore pernicioſo. Criſis tua mediam, quam tenuêre beati, monſtrabit ſemitam. *MEL:* Tria ſunt, in quibus ſi minùs audiendi, ſaltem non contemnendi vel condemnandi ſunt Aſtrologicæ Magiæ cultores: nam ea, quæ ex Siderum motu præcisè pendent, uti Eclipſes, aliáque in Aſtris Phænomena, Aſtronomiâ duce, prædicant augurio etiam certo, & infallibili. Quòd ſi cuipiam datum eſſet, quod datum à DEO legimus, Regum Sapientiſſimo, nôſſe ſcilicèt *anni curſus, & Stellarum diſpoſitiones,* naturam atque proprietates, næ ille ex tripode ſatìs certo prædiceret ventos & pluvias, aliáſque aëris mutationes, accedente præcipuè experientiâ propriâ, vel alienâ, qua ad oculum quotidie erudimur, è vario Siderum aſpectu, varias oriri viciſſitudines in ſublunaribus. Sed nolim his ego ſyngrapham dare, imperitis è ſchola Samia Sciolis, qui dum ſeſe Calendariographos jactitant, plerumque non niſi phantaſticam cudunt Siderum ſyntaxin, nec temporum vices, niſi ad lunaticum cerebri ſui barometron metiuntur. Cæterùm influxus Siderum in

Sap. 7.

ſub-

ſublunaria, qui negaret, maximum pateretur influxum, ſaltem à Cynthia: non enim, reor, Philoſopho vacillare ſic caput poteſt, ut per experientiam non didicerit, à Saturno frigus, & quamdam diffundi malignitatem: à Jove provenire temperiem aëris, & ſerenitatem, præſertim ſi Cynthio conjungatur: à Sole ardorem vitæ nutricium: à Venere, & Mercurio moderatum calorem, à Luna humores profluere, quos centum ſymptomata ad oculum exhibent, ac conteſtantur.

Temperamentum ex influxu Planetarum.

LEUC: Illud etiam me minimè præterit, quòd eâdem Aſtroſophi, quo Phyſiognomiſtæ utantur fide, probabili nempe, dum hominum temperamenta dijudicant. *MEL:* Ita eſt; tertium præripis, ſanioris Aſtrologiæ principium, virtutes ſcilicet Signorum cœleſtium, & Planetarum influxus, qui pro ſua diverſitate nunc Joviale, nunc Solare, vel Lunare; nunc Saturninum, vel Mercuriale temperamentum efficiunt. Quis enim ire inficias poterit, admirandam illam Megacoſmi cum Microcoſmo, ſeu Homine analogiam, qua ſtomachus terram, Lunam cerebrum, cor Solem, pulmones Mercurium, renes Venerem, ciſtula fellis Martem, hepar Jovem, ſplen denique Saturnum, vivâ veluti in imagine, repræſentat? Cerebrum quippe, inſtar Cynthiæ, frigidum ſimul, & humidum, frigore calorem ſpirituum temperat, humore nervos nutrit, & irrigat. Cor, veluti Phœbus, vitalem ſuppeditat calorem, & ſic de reliquis, ut planè nec absque fundo, nec absque ingenio philoſophatus ſit ille, qui in partium illarum temperie hominis temperamentum primariò ſtatuere, non dubitavit. Quid igitur mirum, quòd ratione mutui fœderis, has inter partes, & animam, indirecta virtute, inclinari homo poſſit, ac perfici? luſtra Regiones, atque Provincias, & videbis, quod Aſtrorum virtute in hac procreentur homines, ingenio præcellentes, in illa hebetes: in alia ſtudioſiores virtutis, in alia voluptatis. Sed quid opus, ut extra Patriam vageris hoſpes? domeſticum Achatem obſerva, quem Melancholicus gubernat humor, & vivum, vel ipſo inſcio, notare potes Oceanum, qui æſtu ſympathico ad Lunæ phaſes creſcit, atque decreſcit.

LEUC: Memineris Planetarij, nuper typis impreſſi, quo non nemo, ætates hominis ſeptem, ad Aſtrologicum citans Tribunal, cuilibet ſuum Planetam, in Planeta ſuum legit horoſcopum: legeris, nî fallor: & amabo! qua cenſoriâ virgulâ? *MEL:*

Legi: habet partus multum Ingenij, nec habet nihil ſoliditatis. Infantiæ infimum Planetam, Lunam ſcilicet, & in Luna humidum dominium tribuit: nam in humorum lacunis ætatis primæ cymbula fluctuat, teſte Poëta: *nutrit cruda novæ frugis triſtes infantia ſuccos.* Pueritiæ præfigit Mercurium, Sidus Cynthiæ proximum, & inconſtantiæ ectypon: nam Mercurialis hæc ætas eſt, non niſi Protheos ludit, & Vertumni inſtar variabilis, vento vertitur: rectè de hac Horatius: *iras colligit, & ponit temerè, & mutatur in horas.* In tertiam ætatem adoleſcentiæ, imperium Veneri tribuit: ſcilicet tam eget ſpiritu, quàm abundat ſpiritibus pubertas: audi Magiſtrum Eroticum, utique teſtem non inexpertum:

Ovidius.

Juvenilibus annis
Luxuriant animi, corporáque ipſa vigent.
Prima datur ludis ætas, Venerique ſecunda,
Tertia divitijs, ultima ſerò ſapit.

Quartam à Sole aſſerit gubernari: nam in hac virtutis ſtimulo ad honores, & quærendos fortunæ Favonios impelli nos experimur: accinit Venuſini Calliope:

Horatius

Converſis ſtudijs ætas, animúſque virilis
Quærit opes, & amicitias, inſervit honori.

Quintam impetuoſis ſpiritibus, vindictæ, & odij flammis, hoc Judice, exagitat Marſpiter: hinc Lucretius:

Furor, iráque mentem
Præcipitat, pulchrúmque mori ſuccurrit in armis.

Ad clavum ætatis ſextæ Jovem ſedere affirmat: nam ubi deferbuit impetus, &

Lucretius.

Robuſtis adolevit viribus ætas,
Conſilium quoque majus, & auctior eſt animi vis.

Denique ætatis decrepitæ gubernacula, hoc Teſte, regit Saturnus, Deorum antiquiſſimus, & malè regit, quia *titubans lento, & pede fracto:* nam hac ætate titubant, & claudicant omnia: *gelidus tardante ſenectâ ſanguis hebet, frigent effœtæ in corpore vires:* ùt canit Poëtarum Princeps Virgilius.

LEUC: Quid porrò ſoliditatis ab Aſtrologo Philoſophus exſpectet? hæc, quæ in medium hactenus, levioris Minervæ ſunt, & intra conjecturæ limites coarctantur. *MEL:* Plus ſolidi nil habent Aſtra: Aſtrologiæ ſuas hìc metas poſuit veritas: ſi *plùs*

ultrà

ultrà progreditur, in immane errorum chaos prolabatur, necessum est. Nam quid quid de futuris vanissimi somniant Astrologastri: quid quid crepant de Fatis nugivenduli Ardeliones: quid quid de horoscopis, augurijs paratragædiant mendacissimi Impostores, quid quid crepant per hendecasyllabos, & sesquipedalia verba, nugæ sunt, quas ad anilem colum; umbræ, quas ad incantatos circulos; muscæ, & grylli aberrantis cerebri sunt, quos è Philosophiæ Athenæis ad moriæ ergastula relegamus. Verbo: impia sunt Chaldæorum deliria, quæ Divus Ambrosius, cœlestem spirans Ambrosiam, telis araneæ aptissimè comparat, de quibus nemo sibi meritò timeat, nisi papilionum infirma cohors. Itaque, inquit, validiores qui estis, cùm Astrologos videritis, dicite: telam aranei texunt, quæ nec usum habet, nec vincula, nisi culicis instar, lapsu infirmitatis tuæ incurras, sed quasi columba casses invalidos, præpetis volatûs celeritate, dissolvas. *Or. 4. in Hexam. c. 4.*

LEUC: Adeóne inanes, Astrologorum sint nœniæ, ut & Ambubajarum collegia illas confutent? adeóne detestanda Oracula, ut ne dicam effari, sed nec audire, nisi impius, in Peripato Sophus sustineat? *MEL:* Dixi: imò nihil dixi, si censuram judicio Universi subjiciam. Clamat, multis Scripturæ locis, imò fulminat vox Tonantis, suáque jura, temerario ausu, violata queritur: *Ego sum Dominus irrita faciens signa divinorum. Stent, & salvent te Augures, qui contemplabantur Sidera. A signis nolite metuere, quæ timent Gentes.* Reclamat unanimi calculo SS. Patrum Societas: Basilij, Chrysostomi, Augustini, Eusebij, & Gregorij Magni: prô quanta nomina! ad quæ sola, totidem velut tonitrua, Astrologicæ sine fundo machinæ difflantur, & corruunt. Theologica refragantur subsellia, & humanæ libertatis privilegia acerrimè vindicant: tota denique Ecclesia Astrologiæ infame nomen, dudum Romanis damnatum fastis, non sine probroso censuræ stigmate ex Orbe Catholico proscribit: sed quid multis? tam crassi sunt Astromantiæ errores, ut non modò non effugiant Ecclesiæ lumen, sed in ethnicis quoque tenebris palpentur. Socrates certè, ùt Author est Xenophon, ejusmodi Augures, ùt inanes, risit; ùt DEO injurios, contempsit. Pythagoras, Democritus, Plato, Trias in rimandis Naturæ mysterijs adeò prodigiosa, ut infinitis prope itinerum tædijs, Chaldæorum arcana, & Ægyp- *Is. c. 44. & 41. 47* *Conc. Bracar. 1. c. 9. & 10. Toletanum 1. Alex. 3. L. de dictis Socratis.*

Ægyptiorum Oracula expiſcarentur, hanc tamen Scientiam divinatricem, vel neglexerunt, quia inanem, vel in uſum deducere erubuerunt, quia fallacem. Ipſe Philoſophus, in ſcrutandis Naturæ miraculis, ad miraculum curioſus, in rerum cœleſtium copia copioſus, Aſtrologicam tamen prognoſin, licèt ab alijs ætatis ſuæ Philoſophis exercitam, ùt Tullius memorat, omninò neglexit: volve libros de Mundo, & Cœlo, de hiſtoria animalium, generatione: ſcrutare problemata, librósque meteorologicos, in quibus admirabilium maximè rerum cauſas indagat, & tota cæcum me dicat Stagira, ſi vel verbulum de Aſtrologicis ille ampullis: ut adeò futilis eſſe debeat illa Scientia, cujus nec meminiſſe dignatur Magiſter ille, qui pro objecto omne ſcibile, pro Auditore omne hominum Genus, pro cathedra Mundum numerat univerſum.

L. de divinat.

LEUC: Obeſæ nimiùm naris ſit ille Philoſophus, cui ſilentium iſtud Philoſophi ſatìs non loquitur. Ita equidem ſentio: ſed putáſne tam facilè quivis mihi, tibíque conſentiet? falleris: audivi à multis non pauca, quæ illi minimè vana, minùs inania. Contra allata hactenus totum exſurgunt in enſem, tótque fundamentis, ac rationibus digladiantur, ut ſi non veram, veroſimilem tamen Aſtrologiam demonſtrent, etiam cordatis non uno halitu exſufflandam. *MEL*: Ore tuo non loqueris, ut epiſtomio opus ſit: ſi tamen tibi hæreat fucus, in medium affer hæc fundamenta: auſim ſpondere, quòd ruinoſam adeò machinam, ſi non infirment, certò non firment. Age, age: dixiſſe, erit jam refutâſſe.

LEUC: Si quas adhuc memoria reliquias teneat, proferam, erunt curioſa, ſi minùs vera. Pro primo illis fundamento ſervit Cœli aſpectabilis ambitus, quem in duodecim partes (domos illi cœleſtes, ſeu dodecamoria nominant) diſpeſcunt. Primam domum in horizonte ortivo ſtatuunt, ſic ut ſex primæ, ordine verſus imum Cœli retrogrado, hemiſphærium inferius; ſex verò poſteriores ſuperius occupent. Ab effectu, quem Sidera reſpectu cujúsque loci producunt, hæ domus ſua ſortitæ ſunt nomina: prima *horoſcopus* dicitur, & ſignificat *vitam*: ſecunda, *inferni porta, ſpem, & lucrum* portendit: tertia, quæ *Dea* appellatur, præſagit *fratres*: quarta, quæ *angulus terræ*, indicat *Parentes*: quinta *bona fortuna*, eſt *valetudinis index*: ſeptima *occaſus, Con-*

jugis

jugis fata demonſtrat: octava *ſuperna porta, mortis* præbet indicia: nona *DEUS* denotat *Religionem*: decima, quæ *medium Cœli*, auguratur *Regnum, atque Officia*: undecima *bonus Dæmon, amicos, & benefacta* divinat: duodecima denique, quæ *mali Dæmonis* nomine indigitatur, ominatur infauſta quæque *carceres, & inimicos*. *MEL:* Cur non addis Planetarum ſexus fœmineos, & maſculinos? cur obliviſceris Status auctos, atque combuſtos? cur omittis paſſiones, & dignitates, gradus puteales, igneas triplicitates, carpenta, almugæa, ſigna reptilia, & centum alias voces, multò magìs horribiles, quàm Draconis caput, & caudam, de quibus Aſtrologi, velut de veriſſimi monſtri partibus, diſſerunt? nugæ nugarum! quis non palpat, hos architectos rarò domi, dum tot inanes domos ædificant? in ſuis dodecamorijs eſſe morologos, qui juxta ideas Lunatici capitis, dum in fundamento aëreo machinas ſtruunt, ſtruendo deſtruunt? ſed ne verba vendere videar, erigant thema cœleſte, ſiquidem poſſunt ſine ſolœciſmo diſſenſionis, tam in domorum fabricâ, quàm ſignificatione; erigant, inquam, globóque ad latitudinem natalis ſoli ſtatuto, Solis locum meridiano, horarum indicem duodecimæ applicent: circumagatur globus, & horam Nativitatis notam demonſtret: ſic erecto utcunque horoſcopo, arroſas extrahant ephemeridum tabulas, & exſufflato pulvere crepent Oracula: quid reponam? unicum verbulum: cur neglecto conceptionis momento, cui tamen Aſtra jam æquè dominari aſſerunt, nativitatis exordium pro Vaticinij epochâ ſtatuunt? an exortûs primi momentum, Mathematicâ libratum trutinâ, à Parentibus autumant? an Aſtrolabijs tantum fidei tribuunt, ut ne minuto quidem à vitali infantis limine aberrare ſe credant? qualis tamen error ſi intercedat, pró! quantis non milliaribus horizonte ſuperior evadet ſtella, quam illi aſcendentem, ac velut, recèns in lucem editi characteriſticam nuncupant? quaſi verò Sidus in meridiano tunc poſitum, radio ſuo infantem debiliùs feriret? apage! tam hebes non eſt Philoſophus, ut nugas credat.

LEUC: Eſto, tam accuratam in tempore obſervando induſtriam ſat habere difficultatis: quis tamen dicet chymæricam? pro illo igitur momento non erit nullius momenti horoſcopus. *MEL:* Grallis indiget hæc ſequela, nam claudicat. Eſto, illos, ad unguem, nativitatis tempus ſignâſſe; eſto, octavam, id eſt,

Mortis domum in ortu infallibiliter conſtitiſſe, en dirum omen! actum exclamant de Porphyro-geniti ſalute, & ſextam Fortunæ domum jam prætergreſſum, plenis buccis deblaterant: interim credo, cùm domus Religionis, ac Regni, in horoſcopo ſubſequantur, idem Princeps ad tiaras, & coronas aſpirabit, poſtquam ſcilicet immaturo Fato jam conceſſit. Porrò ſi Remus iterum, ac Romulus aliquis gemello partu forent effuſi, an invariata Aſtrorum facies violentum unius interitum, alterius verò imperium, Olympo æquandum, ſtellatis quaſi litteris promulgaret? aut viciſſim, ſi fratres illos vel innumeros alios, diſtincto tempore prognatos, una horâ naufragio mergeret, vel hoſtium ferro, in decretoria acie, hauriret, obliquum ambo, omnéſque in horoſcopo Aquarium, vel Martem retrogradum ſortiri debuiſſent? unde, Superûm fidem! unde hæc ariolandi fiducia proceſſit, niſi à malè feriatâ libidine, qua quid quid Lunatici ſomniant, id Fato planè Carteſiano, in rerum Naturâ hoc ipſo dari ineptiſſimè augurantur.

LEUC: Abſit: nihil illi ineptè, & ſine fundo: nihil illi in aëre, niſi ſolidi. Aſtrorum Natura, & indoles, Planetarum virtutes, atque proprietates, quas illi ingenij acie, totas perſpiciunt, pro baſi alterâ ſervit, qua, veluti Marpeſiâ caute, Coloſſum illi ſuum ſtabiliunt, perpetuántque. Quem enim, inquiunt, latere poteſt, quòd Saturnus in ſicco, & frigido hæreat, atque ideò ſit vitæ funeſtus? unde nil inſpirat, niſi triſtitiam, tarditatem malignam, & atra conſilia; Melancholicis præeſt, & inter metalla ſibi vendicat plumbum. Jupiter humori miſcet calorem: hinc habetur vitæ propitius: inſpirat magnanimos auſus, lætitiam, gloriæ aviditatem, & dotes prorſus Regales: præeſt ſanguini, habétque inter metalla ſtannum. Mars ſiccitate conſtringitur, ſimúlque funeſto calore æſtuat: hinc malignus, inſpirat temeritatem, iras, furores, & rixas, præeſt bili, ſibíque attribuit chalybem. Sol ſiccitatem benigno temperat calore; hinc vitæ amicus, dat pulchritudinem, & moderatum ardorem: præeſt bili, per ſanguinem mitigatæ, & in metallis gloriatur auro. Venus eſt frigida, ac in humido natitat, vitæ propitia, urbanitatis cauſa eſt, ac lepóris: phlegmati præeſt temperato per ſanguinem, inter metalla proprium ſibi numerat cuprum. Mercurius inter Planetas eſt Protheus, quia, verſatilis Naturæ, ſeſe

cunctis

cunctis accommodat, quibuscum graditur: hinc volubilis ingenij Author est, inclinat ad dolos, industriam, & eloquentiam: Melancholiæ dominatur, sed moderatæ per bilem, & sanguinem: ac in metallis sibi servat hydrargyron. Luna denique, & multum frigoris, & plurimum habet humiditatis, Sidus utcunque benignum: instabilitatis est nutrix, mollitiei teneræ Genitrix; hanc velut Dominam adorant Phlegmatici, eíque inter metalla dedicant argentum. En! quanta ominum seges ad successuros effectus, qui ab oculo astrologicè armato, velut fructus è suis radicibus facilè prænosci queunt, ac prælibari. *MEL:* Denuò adversæ partis malus est Syndicus, dum dicis multa, omittis plura: cur non exaggeras quoque radios dextros, atque sinistros? cur siles aspectus partiales, quadratos, & sextiles, qui amicitiæ perfectæ; oppositos, trinos, qui imperfectæ sunt prodromi testes? nugæ, & iterum nugæ! non ita misceo quadrata rotundis, ut negem omnes influxus, conjecturæ etiam probabilis indices: non nego vires, quibus inclinant, sed quibus imperant: non qualitates, quibus disponunt, sed quibus cogunt hominum voluntates: sed quid ego improvidus? quæ nego, affirmant illi, Tonitruum Filij, Astrorúmque arbitri, qui Sidera dum feriunt siderati, secreta Siderum, aduncâ nare, explorant, neque ambulant tantùm, sed etiam habitant in altis: affirmant illi, quibus ad apicem accurata notitia, qua cujusvis Astri Naturam definiant, qualitates penetrent, vires, & efficaciam, qua vel in se, vel in hoc, aut alio signo, in hoc, vel illo gradu, sitúque pollent, ita determinent, ut hujus, hanc esse causam, effectûs etiam per Oracula decidere non vereantur. Affirmant illi, quibus nihil non obvium, quod abstrusum! nihil non exploratum, quod difficile ad detegendos futurorum eventus: qui etiam urbibus, ut quondam Romæ quidam Tarutius, erecto ad illarum natales horoscopo, præsignare Fata, casúsque futuros non dubitant. *Cic. l. 2. de divin.* DEUM immortalem! etsi extent, ignota sæpe sunt Philosophis Sidera: & etsi nota, ignotæ tamen plurimorum virtutes: imò in certis eorum motibus sumus incerti, quæque videmus, nescimus: *quæ in conspectu sunt, invenimus cum labore: quæ autem in Cælis sunt, quis investigabit?* *L. Sap. c. 9.* & horum oculis nihil non ad oculum pateat? ubi Stagirita, Ingeniorum Aquila, Talpam se nominat, *L. 2. de Cæl. text. 17.* hæ Talpæ glorientur, ùt Aquilæ? qui etiam obvia nesciunt, &

ad Si-

ad Siderum ordinem, numerum, magnitudinem, differentiam humeros contrahunt, & aſinorum pontem tranare primùm incipiunt, hos occulti nil lateat, nil fugiat futuri? vah extremi Ingenij vappas, & nullius conſilij pecora! *quis enim tam patiens, & ferreus, ut teneat ſe?* ſed quia ipſimet hoc aſſerunt, teſtes omni exceptione majores, quia, ùt habet proverbium, *velut Aſtrologi mendaces*, demus, quod & Arcades Balaamo prophetent, demus, quòd Diphtheram Jovis aërei totam denique devorârint, an ſatìs hoc erit, ad certa, quæ quidem jactant, futurorum auguria? minimè gentium: nam unde illis tam adamantina vincula, ut voluntatem liberam ad Aſtrorum influxus, velut Prometheum ad rupem Caucaſi adſtringant? unde teleſcopium illis tam perſpicax, ut fortuitos cauſarum concurſus, à quibus dependent effectus, non modò totos perſpiciant, ſed etiam comprehendant? nam finge, in Lyciaca acie, Pegaſi ungulæ, clavum male infixum, claudicante equo Bellerophontem concidere, turbari ordines, confuſum devinci exercitum, vaſtari à victore provincias, & innumerorum hominum fortunas everti: unde, quæſo, ex Aſtris proſpicient ſexcentas ejusmodi circumſtantias, quarum unica non raro totam perturbat effectuum ſeriem? unde unde? dicant, ſi poſſunt, ſed verba, more ſuo non vendant, ut, totum cùm dixerint, dicant nihil.

LEUC: Non inaniter premis: cedunt equidem, necdum tamen plenâ fugâ recedunt. Suppetias ferunt ipſa impedimenta Antiquitatis: immemorabilem, neſcio, cujus experientiæ præſcriptionem allegant, qua ſe in Philoſophici fori poſſeſſione tueri ſatagunt. Ægyptiacam Gentem, teſte Philoſopho, Gentium omnium antiquiſſimam, & Matheſeos ad ſuperſtitiones usque ſtudioſam, Aſtrologiæ ſi non parentem, certè obſtetricem eſſe perhibent: Nationem verò Chaldaicam adeò ſedulam nutricem, ut obſervationibus propemodum infinitis, erectis ſine fine horoſcopis, per quadringenta omninò, & quadraginta annorum millia coluerit ſemper, & excoluerit, è quibus experimentis, per tot rerum eventus probatiſſimis, Ars iſta denique collecta, ac ad modernum deducta apicem. *MEL:* Serius es, quòd iſta tu ſine riſu: quis non ſtupeſcat Chronologos ſupra ætatem mundi eruditos? ceras quis non miretur, in Aſtrologicâ Stirpe, adeò fuliginoſas, & nobiles? quis non videt, niſi ſtipes & caudex ſit, elumbe,

L. 2. de Cœl. text. 60. l. 1. Meteor.

be, sua Antiquitate arthriticum, podagricúmq; hoc argumentum? Genealogiam artis suæ si petunt, dicam, mali corvi pessimum ovum: nam Impiorum Soboles est parentum, superstitiosis fota cunis, in Lunæ concavo nutrita, inter fraudes adulta, nullum hactenus Patronum habuit, ad cujus nomen vel modicè pileum moveas. In observationibus suis, quas crepant, id observa, Astrologicas esse, hoc est, mendaces. Vel enim aphorismos Ptolomæi colunt, cujus excentrici Veneris, Mercurij, & Martis circuli dudum expuncti sunt? at ab illis siderum in firmamento situs jam vehementer abludit, utpote quæ, singulis interim annis, juxta Tychonis calculum, per secunda, ùt Astronomi vocant, quinquaginta, & unum progressa sunt: vel novos fortè prognosticandi canones ipsimet cudunt? at tales à veterum observationum veritate tam parum roboris possunt accipere, ac hesternæ diei lux hodiernas tenebras illustrare. Nil igitur commodare illis potest Antiquitas, nisi vitia senectutis.

Albumazar, Maternus.

LEUC: Necdum debellâsti: novam aciem instruit Astrologicus Atlas, & instar Virgiliani illius Tauri

Ventósque lacessit
Ictibus, & sparsâ pugnam proludit arenâ.

Astra prætendit, Astrorúmque concursus, si non causas, signa saltem esse ab Authore DEO sic instituta, ut quasi futurorum Præcones linguæ, aut arcani consilij indices faces, futura scintillantibus veluti verbis promulgent. Originem hæc Sententia ab Origene traxisse, videri posset: hoc enim apertè is scholion in verba Geneseos: *& erunt in signa:* cui non minus insuave addit Julius Sirenus in Isaiæ augurium: *complicabuntur, sicut liber, Cæli*, in quo Astrosophi ventura, utpote folio nunc patente, & legant, & lecta annuntient. Taceo Iridem, & Cometas, quibus veluti totidem testibus, thesin suam etiam ad oculum demonstratam jactitant, & gloriantur. *MEL:* Gloriantur pro more, inaniter: nam operosæ hæ machinæ unâ cum reliquis, non nisi in aërem armantur: ejusmodi notationes in textus, cerebro non semper sano excoctas, minimè moror: Origeni hìc præcipuè, thus non adoleo, minùs Sireno. Justinos Martyres, Hieronymos, Angelicos, Lyranos Interpretes veneror: quorum ultimi vagæ Chaldæorum Soboli hoc fulmen intorquent: complicandos in epilogo Cœlos, veluti librum, Astrologis præpri-

In Tomis super Gen.

 mis

mis claudendum, ut tandem inanes nugas, veluti in Astris expressas vendere damnati desinant. Hæc consulat Ecclesiæ Sidera Cingarorum appendix, *& enarrabunt Gloriam DEI, annuntiabunt Justitiam ejus*, & intelligere saniùs Scripturæ Oracula docebunt. Iridem quod attinet, proprio illos telo aggredior: nunquid enim hujus generatio arcûs (radiorum nempe Solis in nube roscida reverberatio) diluvium diu processit? nunquid manè præsertim spectabilis, pluviæ potiùs propinquitatem, quàm finem portendit? igitur non à Naturâ, sed à revelato Numinis beneplacito vim totam significandi desumpsit. Jam ubi similem pro Planetis revelationem cribrô hausêre Astrologi? hanc certè Patrum Senatui potiùs concessam credam, quàm ejusmodi Agyrtis, qui sicut Poëtæ fabulas, & infames Deorum fastos Cœlo inscripserunt, ita hi secuturas cædes, proditiones, aliáque nefanda scelera, in expanso Cœlorum volumine descripta sese legere perhibent; non alio, reor, consilio, quàm ut vel ipso Siderum nos aspectu prohibeant, vel ad desperationem impellant, utpote in quibus non nisi impendentes laqueos, enses, venena, præcoces sandapilas, aut alia fortunarum, honoris, ac vitæ pericula, stellatis characteribus prænotata, legere cogamur, solo malorum metu abunde infelices. Cometarum syrmata oculô vulgi, non Philosophico, adversa pars contemplatur: quo enim experimento hausêre, Cometas semper rerum fatalium esse infallibiles prodromos? nunquid Phænomena sunt, ab effluvijs halituum conflata, & accensa, quæ suam Naturæ Genesin debent? quid hic funesti? imò, cùm corruptis halitibus, sæpe aërem purgent, per se in emolumentum potiùs, quàm universi detrimentum à Natura provida intenduntur.

Arist. 1. Meteor. c. 7.

LEUC: Equidem non persuades: aliud docent Mundi annales, & Cometas, Fatorum tristium nuntios, iteratis per tot sæcula experientijs demonstrant: testes sunt Solymæ, quæ anno integro ruinam in Cometa præviderant. Præsensêre suas quoque calamitates Machabæi Heroës, dum illis præluxit Phænomenon adeò insolens, ut minitanti flammâ noctis propè tenebras vicerit. Ejusmodi meteoron barbatum Vespasiano necem; aliud scintillante caudâ furores Totilæ, excidiúmque Orbis Urbi præmonstravit: denique, priusquam trecenta hominum millia Constantinopoli pestis absumpserat, diu

Jos. l. 6. belli c. 12

San-

Sanguineo feralis crine Cometes
Terruit aſpectu populos, flammaq; minacis
Prodigio ardentes Superûm circumtulit iras.

MEL: An jam finita enumeratio, ut Cometas ad unum omnes infauſti ſyrmatis poſtules? cur ſilentio premis quinque notiſſimos, quos, intra annum milleſimum ſexcenteſimum decimum octavum, luxiſſe Ricciolus eſt Author, vel nullo, vel fauſtiſſimo omine, cùm eodem anno Ferdinandus Secundus, glorioſæ memoriæ, Hungarico; ſequenti verò diademate etiam Auguſto ſit redimitus? quaſi verò non pari jure dici tunc potuiſſet, ſtellas illas recens exortas coronam ſucceſſuro Romani Imperij Capiti texuiſſe? deinde cur Solis deliquia fatales Sceptrorum vices Aſtrologis indicant, cùm profundiſſima Eclypſis anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo quarto Solem eripuit,non ſine fauſtiſſimo omine, brevì alium Solem Romano Imperio oriturum, Leopoldum ſcilicet, qui ſequentibus ſtatim annis in Hungariæ, & Bohemiæ Regem, mox in Romanorum Imperatorem eſt inauguratus? qua fronte iidem aſſerunt, concurſum omnium Planetarum, in eodem ſigno, tragica Mundo fœdera nuntiare, cùm anno milleſimo octogeſimo ſecundo Planetæ omnes unà cum capite draconis, Menſibus Julio, & Auguſto igneum Leonis ſignum occupantes, fauſtiſſimi fœderis ſymbola fuerint, quod altero poſt anno, inter ſummum Pontificem, Auguſtiſſimum Cæſarem, Polonos, ac Venetos ſancitum eſt? & quid tu ad iſta? an etiamnum vulgi errore abriperis, quo aiunt, *nunquam terris ſpectatum impunè Cometam?* colligis, nî fallor, ejuſmodi Phænomena, eventuum, qui à libertate hominis pendent, de ſe minimè prodroma: nec certos calamitatum impendentium Feciales, niſi ab Authore Mundi omniſcio, *in ſignum Iræ DEI,* ùt Damaſcena phraſis eſt, accendantur; non enim hominum vultus in Cœlo ſunt facilè, niſi illos erigat timor; neque à terra oculos levant, niſi hìsce torvis irati Numinis oculis aſpiciantur. Id tamen hìc nolim diſſimulare, quòd Stagiritam dudum advertit: Cometas, utpote aëris, veluti excrementa, & atmoſphæræ putridæ apoſtemata, ſæpe ex ſua Natura, diſcraſiæ cujuſdam eſſe indicia, ut ominari liceat ventorum turbines, intemperiem aëris, ſterilitatem terræ, *aridum, & flatuoſum annum,* & quæ mala ſolent eſſe pediſſequa, famem, & peſtem.

Hevelius.

L.1. meteor. c.7.

l.1. Sum. 2. c.4.

LEUC: Vix occurrit, quò minùs & ipse subscribam Sententiæ, qua, renovato diplomate, totam è Peripato exigis Astrologiam: id solummodo me habet attonitum, quòd Oraculis non rarò respondeat eventus, & falsitati fidem faciat ipsa propemodum veritas. Petrus certè Apponensis, Albumazaris regulam sequutus, qua qui, Lunâ Jovi conjunctâ, in capite Draconis, DEO sistit se supplicem, quidquid postulat, impetrat, hac conjunctione vigente se stitit, donum Scientiæ petiit, & impetravit. Porphyrius violentas sibi manus jam illaturus, à Plotino sese prohibitum scribit, qui ex cursu Astrorum præmonitus, illuc in tempore advolâsset. Sic teste Suetonio Nigidius figulus, supra cacabum eruditus, confecto Augusti horoscopo exclamâsse fertur: *Orbis Dominum esse natum.* Sic Rudolpho primo in Aula Friderici Cæsaris versanti Romana Sceptra præsagiit non nemo, inter Astrologos si non fatidicus, certè veridicus, ùt demonstravit eventus. *MEL:* Hoc equidem minimè miror, nam fuit & Saul inter Prophetas: Plotini, & Apponenses non movent: scio ex quonam tripode hi sua auguria: nisi pigeret augiæ stabulum reserare, horoscopum illis statuerem, ut major dictis foret fides, atque Authoritas. Scilicet, cæcorum instar ad metam collimant, millies errant, saltem casu scopum semel ut feriant. Christiana certè Religio, jam ante tria propemodum sæcula, suam ingloria clausisset periodum, si Astra phantastica, cerebríque emoti cancros, & scorpiones bene observâsset, impudens mendaciorum faber, Albumazar. Sed quis in cumulum tot mendacia cogat? non illepidè Cato, mirari se dixit, *quòd non Aruspex rideret, Aruspicem si vidisset*, quia Sinensem Sinon, Cretensem Mercurij pronepos, sibi similem Sycophantam, aëreo dignum tumulo. Et verò ipsimet, conversis veluti gladijs, sese configunt, Philisteorum propago impia. Plotinus, diu Astrologicæ cortinæ cultor, tandem mendaciorum satur, ipse futilem calamô confutavit Scientiam. Porphyrius, sacrilegus à fide transfuga, postquam Coelo exclusus, Astris addictus, in Orbem declamavit non semel, exquisitam futurorum Scientiam, neque Dijs semper concessam. Hinc inter Oracula Apollinis Delphici hoc etiam refert responsum: *nihil hodie stellarum mihi via dicendum præstat.* Cui confessioni, tam ingenuæ, quàm demissæ, hoc subdit epiphonema, Gentilium Dijs dignis-

Cic. l. 2. de divin.

1. Reg. 14.

Porphyr. in vita.

Euseb. l. 6. de præpar. Evang. c. 1.

dignissimum: *manifestum jam fecimus, unde falsitas ad Deorum Oracula subrepat.* Omnium optimè Oenomaus, inter Græcos Græcæ neutiquam fidei, diu Oraculis Delphicis delusus, imposturæ tandem impatiens, in Jus vocavit nugivendulum Numen, collectísque non curiosè minùs, quàm sedulò effatis plurimis, ea ùt falsa atque inania, orbe arbitro, cælóque Judice, demonstravit. *Idem l. 5. ibidem c. 10.*

LEUC: Id tamen, ut fatear, necdum penetro, cur Astrologi ex eodem ore calidum, frigidum? cur ex eodem tripode jam vera, jam falsa spuant Oracula? *MEL:* Dixi: & cæcus reperit olim Gemmam. Sæpe ancipiti verborum sensu, sic in bivio locant effata, ut si minùs respondeat veritas, illa respondeant veritati: noveris illud: *Ibis, redibis, non, morieris in bello. Attica civitas in ligneis muris* (naves puta) *secura erit: ajo te Æacidem Romanos vincere posse.* Nonnunquam, ore Stygij necromantæ, loquuntur ex pacto interpretes: aliquoties per Sortes, disponente DEO, divinant: sic Alexandro severo, etiamnum juveni, ex Urnâ Virgilianâ, hoc insperatum obvenit augurium. *Aug. c. 7 l. 5. de civit. Dei*

Tu regere Imperio populos Romane memento:
Hæ tibi erunt artes, pacisque imponere morem,
Parcere subjectis, & debellare superbos.

Multa etiam suggerit ingenij sagacis solertia, rerum peritia, usus multiplex, & exquisita eorum, quibus augurantur, notitia, ac observatio, quo ad negotia, mores, studia, atque ingenia: sic non difficile fuit Annibali, perspectâ Imperatorum temeritate, & imperitiâ, Romanis cladem, Afris victoriam ominari. Nec raRò ipsa credulitas, ac consulentium levitas vera facit Astrologorum auguria: Duces certè Romani Exercitûs, mentiti frequenter auguria, militem sic animârunt, ut si fausta non essent, bellandi ardore facerent. *T. Livius.* De Nicia legeris Atheniensium Architalasso, qui dum ob Lunæ deliquium, classi suæ deliquium timens, egredi è portu horret, quod timuit augurium, effecit, nam passus ea nocte deliquium, quia à Syracusianis cum tota classe captus, & debellatus. Id tamen non sine gemitu fatendum, quòd Oracula non raRò comprobet eventus, DEO sic permittente, ut mali à malis reddantur pejores, sítque peccatum ipsum peccati causa & pœna: circumspice ejusmodi Jovis aërei Flamines, quíque genua illis incurvant, circumspice Clientes: illos videbis à consilijs orco, hos ab obsequijs; illos in flagitijs docen- *Aug. l. 2. de doctr. Christ. c. 22. & 23.*

dis tam promptos, quàm in diſcendis hos curioſos, quia vulgi de furfure leves, & otioſos: quid ergò mirum, ſi illis Impietas cedat ad lucrum, his curioſitas ad mali illicium, ſuíſque ipſimet laqueis irretiantur?

LEUC: Utinam penes vulgi ſentinam contineret ſe tantùm lues! ſed nempe accidit noſtra ætate, quod de ſua queſtum legimus Tacitum: Aſtrologorum Nationem, tanquam potentibus infidam, & ſperantibus fallacem vetitam ſemper, ſed tamen ſemper retentam. Sunt etiamnum perſonati Aſtrologiæ Patroni, qui eam linguâ damnant, factis probant res, eſt ſtupore, an dicam, vituperiodignior? mirante propemodum Orbe, ſe totum evaſiſſe Aſtrologum. Quid enim aliud loquuntur tot ephemerides, à Sapientibus quoque tam ſollicitè conſultæ, cùm de pacis, bellíque viciſſitudine, de Regnorum, ac Rerum publicarum ſtatu eſt augurandum? quid aliud ſonat feſtivum illud: *Euge, bellè!* ſi fortè Aſtrologaſter nativitatem, ac periculum Principis, prælij vel obſidionis proſperum eventum, Magnatis captivitatem, aut morbum appoſitè vaticinatus eſſe videtur? quid, inquam, hæc cura, plauſúsque deſignant, niſi Aſtrologicam Hydram identidem repullulantem, adeóq; armis ad Philoſophiæ cotem affrictis, identidem jugulandam? *MEL:* Rectè obſervas: Sed alios ego in Peripato Aſtrologos horreo, qui nempe ſiderum fata, doctrinâ reprobant, ſed vitâ, & moribus probant *Philoſophi imbelles.* Fac enim tentatio ingruat, premat afflictio, perſecutio inſtet, valetudo tentetur, elabantur fortunæ, honor ad æmulos fugiat, & Ecce! *Caſum* mox lamentantur, *Fortunam* increpant, *infauſto ſidere* ſe natos ejulant, indignantur *Aſtris, Fatum* execrantur velut injuſtum, præ mœrore dejecti, præ furore amentes; Philoſophi, vel ſi mavis, *Aſtroſophi imbelles.* Ruat Peripatus, ſi carioſis adeò fundamentis nutat: pereat Philoſophia, ſi primævos dedocta ſpiritus, docet cum fortibus ſentire, cum imbellibus vivere.

LEUC: Quis ergò tuo in Cœlo Jupiter? quæ tibi Philoſophica Diphthera, ut Aſtroſophiæ Principia evertas? Age, in hac quoque ſcholaſtica lite Achillem prome, cujus exemplô roboratus Philoſophus, confundat nugatorum imbellem turbam. *MEL:* Vide quem tibi Atlantem exhibeat hoc emblematicum ſchema; Severinum Boëtium cernis: prô quantum in Peripato Sidus, ad cujus illuſtres radios, Græciæ lumina, velut minora

Sidera

Sidera obſcurantur. Supra vulgarem maſſam illuſtris ſanguis, ſupra Eruditorum ſphæram Philoſophia, ſupra Aſtra virtus, ſupra Cœlos Martyrij Laurea eum extulerat: tam felicem ſua illum infelicitas fecit! nam cùm Conſul Romanus Juſtitiæ, ùt par eſt, conſulit, ab Injuſtitiæ Miniſtris accuſatur, à Theodorico injuſto Judice condemnatur ad carceres. Hìc demum ille fortunis omnibus exutus, in ignominiæ Theatro, iniquam ſortem attentiùs contemplari. Non defuit Aſtrologia, ſed uſa tempore, infauſtum illi horoſcopum ob oculos poſuit: nunc in ſexta domo *malæ Fortunæ* conceptum aſſerens, nunc in duodecima natum, unde præter inimicos, & carceres nil ſperandum, ſed ob Fatum inevitabile deſperandum. At alijs Athletam ſuum principijs erexit purior Philoſophia. Imò ſic conſolata eſt alloquio propemodum divino, ut illud ſua manu Poſteris conſecraret; opuſculum de conſolatione Philoſophiæ omni ſæculo ſummè, nullo ſatìs deprædicatum, ipſa æternitate digniſſimum.

LEUC: Theſaurus iſte me fugit hactenus: amabo! unam, & alteram gemmam pro ſolatio ſpiritûs, fac, domum feram.

MEL: Non abnuo, ſi modò me velis eſſe ſuccinctum. Sic ergò Philoſophia, ejectis, quæ mœſtum muliebriter ſolabantur, flebilibus cum Uranie Muſis eum affata: quid mœrore dejiceris Severine? túne ille, quem virili nutritum lacte, dedi in murum ferreum, inani Fato ne frangereris, ſed frangeres? túne ille, quem ſic firmavi, ut immobilior ſtaret Siculo Peloro, qui ſive jaculis pluat, ſive ningat haſtis, impavido necis cuncta deſpiciat vultu, metuendus ipſis quandocunque Fatis? túne ille, quem innubi educatum Olympi vertice, à tonitruis immunem, à fulmine tutum, ipſis Aſtris feci ſuperiorem, non ſubditum: *Sapiens dominabitur Aſtris?* ſiccine Pythagoricum, quod dedi ſcutum *ſequere DEUM* abjeciſti imbellis? ſiccine adverſis tam leviter proſtratus jaces? ſed nempe Sors eripuit famam, Fortuna fortunas, amicos ſuſtulit Caſus. Iniquum Fatum inimicis te expoſuit ſcopum, ſcelerati triumphant, ſuccumbis juſtus, præmiantur flagitia, merita puniuntur: næ tu præ dolore es immemor eorum, quæ tibi toties: *ſi per ipſum omnia, ſi nil in terra ſine cauſa fit: ſi* *Job. 5.* *ſtellas regit ille regentes,* ſi Caſum, Fortunam, Fatúmque divina eliminat Providentia, quid lamentaris? quid infelicem te facis, cùm putas? næ tibi, arcto nimiùm conſtricta eſt hemiſphærio,

Divina

Divina Providentia, quæ tuis sat comodis providere, vel cæca nequit, vel renuit invida, vel non poteſt invalida. Age per me licet, tibi ipſemet provide, ſi quid melius velle potes, quàm ille velit, qui non poteſt non omnibus velle optima optimè, utpote optimus. Illius te manui ſubtrahe, qui tenerius te amat Pater, quàm ipſe poſſis, qui utiliùs tibi providet Promotor, quàm ipſe ſcias. O te miſerum, ſi per adverſa putas te miſerum! didiciſti nondum, quod è Philoſophia etiam Ethnicus didicerat Bias, dum dixit: *Infelicem eum, qui infelicitatem non ferret.* Didiciſti nondum, quod Anaxarchus: qui ne revelare poſſet celanda, in mortarium conjectus cùm tunderetur, ille ridenti ſimilis: *tundite*, inquit, *Anaxarchum, Sidera celſa petit.* Utilius ſi quid eſſet, quàm pati, Divino Filio providiſſet Pater, utpote infinitè dilecto. Patiendo augentur merita, expunguntur demerita, & levi pretio comparatur immenſæ gloriæ pondus. Hinc fortunatos ne puta improbos: nam Philoſopho fortunæ, non ſunt niſi bona Fortunæ, beare nequeunt, quia volubili rotæ impoſita; quia externa, & alieno ſubjecta arbitrio: felicitatis limpida ſcaturigo ab animo ſtillat, tui compos ſi ſias, habes felicitatem perennem, quia inauferibilem. Quid multis? Crux Electorum eſt characteriſtica: ergò felicium. Cur te torques? pati neceſſe eſt, nî è mortalium albo te velis expunctum: meliùs ergò pateris pro virtute. Pati neceſſe eſt, aut bene, aut malè: minus pateris, ſi bene pateris, nam lenit adverſa virtus: plus pateris, ſi malè pateris, nam invitus animus hìc auget dolorem, ibi pœnam doloris. Pati neceſſe eſt, aut hìc, aut ibi: nec ipſi Chriſto conceſſum erat, in utroque ſæculo eſſe beatum. Vide igitur, quàm ſint felices hìc infelices: triſtantur modicum, coronantur æternùm: contrà quàm infelices ſint hìc felices: nam gaudent modicum, cruciantur æternùm. Sed Sapienti pauca; abeo, & ſi quæris Severine, quid è Philoſophiæ alloquio Sophus didiceris? *Diogenes* cum illo Philoſopho repone: *prævidere adverſa, & cùm advenerint, illa patienter ferre.* Hæc ubi dixit, evanuit, ad ergaſtuli fores hunc affigens Severino Horoſcopum.

HORO-

HOROSCOPUS DESCENDENS SEVERINI BOËTIJ

De glorioſò ejuſdem Fato, contra Fatum, erectus à Philoſophia conſolante.

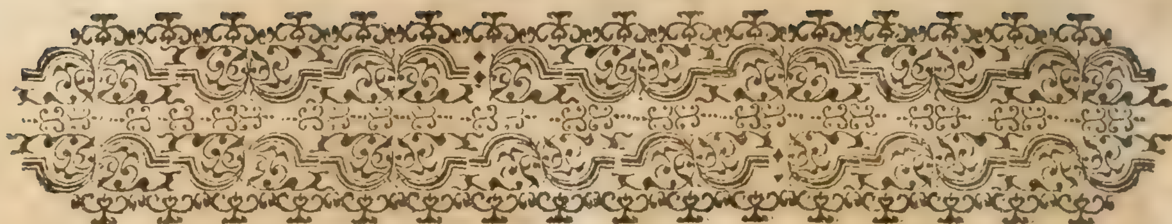
Siſte Viator:
Lege, nec luge.
Horoſcopum, non Epitaphium legis,
Erectum morituro, non mortuo.
Nomen inſolens ne mirare:
Horoſcopus deſcendens eſt, non aſcendens:
Erigitur iſte
Per vitam recenter natis:
Erigitur ille,
Per Mortem denuò naſcituris.
Dos iſta Sanctorum eſt, moriendo naſci,
Atque ſuos in obitu celebrare natales.
Ejusmodi Sanctum hoc claudit ergaſtulum,
Severinum Boëtium:
Tumulum diceres,
Niſi clauderet exſpirantem ſpirantem,
Qui vivendo identidem moritur,
Ut moriendo æternùm vivat.
Inſpice!
Et Philoſophicæ ſplendorem Gloriæ,
Squallentem cernes in tenebris.
Erro:
In tenebris plùs quàm Sidera rutilat,
Quia Doctrinæ Luce, Sidera obſcurat,
Ac de Cælo malè loquentes,
Totóque Cælo aberrantes,
Vel ſilendo confutat.
Novus in Carceris ſqualore Aſtrologus,
Dum ſine Cælo Cælum obſervat,

H *Ac con-*

Ac contemnendo Sidera tendit ad Sidera.
Inspice!
Et stupebis jacentem,
Qui Romani culmen Imperij steterat.
Fatis major, dum Fato succumbet,
Severinus Boëtius.
Severinus *non quia Severus,*
Sed quia vivit sub Theodorico Severo:
Cujus Aulicam Sortem, vel inter blanditias,
Sensit severam:
Dum eum sustulit altiùs
Ut dejiceret sublatum profundiùs.
Boëtius *nomine, re autem Philosophus,*
Nam respuit Poëtarum Fatum:
Philosophorum sentiens Numen,
Dum illum tot Fata premunt, nec tamen opprimunt.
Causam futuræ Mortis si rogas,
Crimen Regis erit, utpote Ariani.
Sed luet ipse crimen,
Dum Caput, Quod unum habet in Severino,
Sibi ipsi demetet Tyrannus.
Stare felix non poterit, cadente illo,
Per quem hactenus stetit.
Suo casu Romanum Imperium
Hic Samson concutiet:
Sed quid dico Samson?
Samsone major hic Heros est:
Is enim abscissis crinibus victus:
Hic absciso cum crinibus Capite erit invictus.
Fortitudine vincit Atlantem:
Is enim Cœlum tulit placatum:
Hic cum Cœlo fulminante,
Mundum quoque suffert iratum.
Sortis tela non timet, ne feriant,
Sed exhaurit,
Ne ampliùs ferire queant:
Tum demum se Victorem existimans,

Cùm

Cùm deest, quod possit ampliùs vincere.
Philosophiam hanc novam
Non in Peripato didicit,
Sed in ergastulo:
Non studendo, sed patiendo:
Sine Magistro Discipulus,
Sine Discipulo Professor.
Ludet Philosophus iste Fortunæ ludibrium.
Dum hac tentante probabitur,
Hac promovente creabitur
Baccalaureus, quia Martyr;
Magister post Mortem efficiendus.
A quo disces,
Vera Philosophiæ veræ principia;
Solam scilicet in Peripato Providentiam,
Adorandam esse Magistram,
Quæ tum bonos fortiter amat,
Cùm habet severè.
Disces,
Meliùs nunquam illudi Fortunæ,
Quàm si ostendas, rideri posse.
Disces,
Nunquam Heroëm resplendere illustriùs,
Quàm si in Carceris squalore jacet obscuriùs.
Disces,
Irati DEI certum esse indicium,
Et infelicitatis Argumentum,
Semper esse felicem.
Quid multis?
Ab Heroë disces Philosophiæ veræ epitomen,
Christiani nempe Philosophi esse:
Magna agere, & multa pati.
Abi Viator, & cogita,
An non vir fortis, adversæ Fortunæ conjunctus,
Par nobile sit, dignum DEO.

VIRGULA PHARAONIS,
Seu
DISCURSUS III,
De
MAGIA DIABOLICA.

LEUCOTHEUS. Thavmaturgam Ducis Israëlitici virgam obſtupuit quondam Orbis Ægyptius, nec immeritò: obſtupuit, quia ſenſit; ſenſit, hac quia feriît dextera Omnipotentis. Sed quid Philoſopho mirum ab illo patrari miracula, qui poteſt omnia? id miror potiùs, ab illis, qui nihil poſſunt, patrari mira, quæ Orbis obſtupeſcit, velut miracula. Ægyptiaca Magorum virgula eſt, quæ virtutem Numinis æmulata, ea facit, quæ quidem fide teneo, ùt Chriſtianus, non tamen capio, utut Philoſophus. *MELANDER*. Philoſophum te probas, qui in Peripato necdum civis, ſed hoſpes: in Athenæo ætatem tere, nec iſta ampliùs obſtupeſces. Non Magorum hæc virtus fuit, ſed illius, qui ſceleſto fœdere junctis, opem præbet Stygius Alaſtor. Hunc uti Naturâ, ita & potentiâ ſupra conditionem humanam elevavit Creator, neque ſibi rebellem congenitis ſpoliavit viribus Judex: æterno nempe conſilio, ut quam potens eſſet Naturâ, tam impotens, & imbellis foret ex Numinis Providentiâ. Hujus Scientiam ſi indagas,

B. Severinus Boëtius in carcere, velut novo adversæ Fortunæ Peripato, laureatus Philosophus, fortitudine Christianam docet, Fatúmq; Astrologicum proscri=bit è nostri temporis Philosophia. Fast: Mar: 23 Oct.

G. Rogg. del. *I. Melchior Gutwein sculps.*

THE LIBRARY
OF THE

gas, callet ille Philologorum omnium placita, & quidem ſine ſtudio: reſolvit omnes omnium Sophiſtarum fallacias, ſine difficultate: abſtruſiſſima exhaurit naturæ arcana, & ſine labore: peritiam omnium artium, totámque Scientiarum Encyclopædiam ſine magiſterio poſſidet, infelix in ſua felicitate Lucifer. Hujus certè intuitu obmuteſcunt, etiam Divini Platones; balbutiunt humanæ intelligentiæ termini, Stagiritæ: cæcutiunt Salomones, cæteráque clariſſima Scientiæ lumina, quos ùt Sapientes Græcia, quos ùt humanæ Doctrinæ Oracula, utroque poplite adoravit Antiquitas: ut planè mireris, humanæ Sapientiæ apicem ne quidem infimam attingere ſphæram Angelici intellectûs. Omnes Sophos ſi ingenio ſuperes, poſtremum dæmonem non-adæquabis. Hinc Superis, reor, margarita non debet eſſe humanæ donum Scientiæ, quam liberaliter adeò, Creator proijcit ante porcos. Et tamen quàm multi, Leucothee, tanti faciunt ſæpe ſcientiam, ut conſcientiam perdere non formident! tam avidè fluxis inhiant Naturæ bonis, ut Cameleontis in morem, inani aurâ, ſatiandos ſeſe confidant! Infelices Philoſophos, qui magni faciunt parva, parvi faciunt magna! Qui admirantur Naturæ vires, & malè negligunt virtutem! Cæterùm non tantùm ſcientiâ, ſed & ſtupendis viribus pollet tenebrarum Princeps. Ejus potentiam ſi nôſſe cupis, nunquid ille eſt, *qui conturbavit terram, qui concuſſit Regna, qui poſuit Orbem deſertum,* *Iſa.* 14.
& urbes ejus deſtruxit? relaxa Stygijs conſtrictum vinculis, & in- *v.* 16.
vertet ſidera, confundet elementa, diſperdet Imperia, ſuo centro dejiciet terram, nullóque negotio, ſus déque vertet univerſum Orbem.

LEUC: Tam potens ſit ille, quem adeò debilem ſacri Annales produnt, ut unico crucis ſigno, Stanislai etiam parvuli; quin 26. *Julij*
unico verbo Simeones in turpem eum fugam conjiciant? tam *Faſti*
imbecillem, ut baculo, canis inſtar, ad Tartara eum relegent *Mari.*
Ignatij? ut aduſtis etiam unguibus, verè Luciferum, ſibi cogant eſſe Dominici? tam enervem denique, ut ignita etiam forcipe naſo reluctantem ducant Dunſtani? Colnagi per contemptum, cingulo ad lecti pedem alligent Moloſſum? & è ſexu etiam tene- *In vitis.*
ro Margaritæ, per ludibrium, levi filo circumducant Draconem hunc Stygium, Orbíq; tam formidandum? *MEL:* Ita eſt: debilis eſt in Chriſti aſſeclas, ſed in ſua terribilem ſeſe præbet man-

 cipia:

cipia: imbellis est, DEO vires pro libitu restringente, sed & potens est, Numinis Providentiâ sic permittente. Benè dixit inter doctores Mellifluus: *latrare potest, mordere non potest* infernalis hic Cerberus, *nisi volentem.* Veritatis hujus locupletissimum testem se nobis exhibet D. Cyprianus, è Philosopho Magus, è Mago Christianus, è Christiano Sacerdos, è Sacerdote gloriosus Martyr. Percipe, quæso, quàm admirabili filo, è Magiæ Stygiæ labyrintho illum eduxerit Divina Providentia. Erat Antiochiæ Philosophus, quem à natalium splendore, vultúsque flexanimi gratiâ Aglaidam dixêre domestici. Sed quia rarò in fronte simul, & in pectore lilia, formas, quas in se suspici sensit, in alijs ipse suspiciebat. Sic degener hic Sophus severiorem coluit Minervam, ut esse virginem oblitus, impuris amoribus extremum virgines deperiret. Fuit inter alias Justina, sic dicta, reor, à Christianæ Justitiæ laude, quam non modò nomine, sed quod majus, glorioso etiam omine prætulit: sic enim hunc spurium è Peripato hircocervum excepit hæc casta Pallas, ut contra omnes preces, & minas, castitatis ægide invincibili, sentiret armatam. Quid jam agat hoc Peripati probrum? agit quod agere consuevit Juventus, cui semel seductæ, nullum præcipitium sat altum, nullum fundum sat est profundum; erat Antiochiæ Philosophus, Cyprianus nomine (nam Cypro studebat, & militabat) quem Magia celebrem fecerat, & utinam licita! hunc adit Aglaidas, amoris petit remedia, pessimo morbo pejora: nam mox ab Orco Amores evocantur, ut huic milvo subsidium ferant, corvorúmque collecta cohors unam in casses pertrahant columbam. Unus jactantior cæteris amandatur ad virginem, mille philtris, mille machinamentis armatus: sed unico Crucis salutiferæ signo, virgo difflat inanes tentaminum machinas, & vix incœptâ pugnâ jam retulit lauream Heroina. Sed mox misit Cyprianus suppetias: Asmodeus ipse in arenam descendit, mille fraudibus stipatus, ementito larvatus splendore aggreditur virginem, quæ brevì agnitum è cauda serpentem, Crucis signo debellatum, egit in fugam gloriosa Amazon. Hìc ille confusus ad Cyprianum, exarmatas fateri vires, extinctas dicere incœstas faces, omnia tela unico Crucis clypeo repulsa, totúmque Cupidinum exercitum, ab unica fugatum testari sanctiore Diana. Enimverò hìc obstupescere primò Cyprianus,

mox

mox Arti suæ irasci, sed multò magìs Stygio Artis Magistro; & quia se imbellem, utpote ab imbelli victum puellã, hìc ultrò jam fatebatur, dato eidem repudio, meliorem sectari statuit Philosophiam, quia sanctam, & Christianam. Nam libris Magicis, Veneréque in libris Vulcano traditâ, ipse Christo, & Justinæ adhæsit: quam etiam, veluti melioris vitæ Magistram, in exilium, ab exilio in Carcerem, à Carcere ad equuleum, ab equuleo in bullientes à flammis sartagines, & ad ipsum denique palum est insequutus gloriosus Martyr. En! Magiæ novæ prodigium, sociatum virgini Magum, volo dicere, oviculæ conjunctum lupum: imò agnum ex lupo, qui ex oviculis tot fecit lupos.

LEUC: Utinam plures Sophi huic cœlesti se addicerent Magiæ! non haberet orcus tot Baccalaureos, nec in seducenda Juventute tot numeraret Magistros. Sed hoc Fatum humani generis, facere ex imbelli hoste potentem, & mancipatu spontaneo Stygiam coronare tyrannidem. *MEL:* Prô pudor Leucothee! sunt, qui thus adolent Plutoni: sunt, qui Sacramentum dicunt Orci Magistro, jurati in ejus verba Discipuli, eò magìs scelesti, quò non in suam modò, sed & in alienam perniciem impensiùs sunt studiosi.

LEUC: Magos, & Necromantas notas, nî fallor: equidem me dudum curiosa cœpit aviditas, penitiùs pernoscendi, quæ hæc Magia? quam illa originem? quóve prodigiorum ementito splendore popelli oculis illudat? neque reor, curiositatis me argues, vel inutilis, vel vitiosæ; nuda enim cognitio, quæ perficit intellectum, mala esse Philosopho nequit, nisi DEUM, vel negare omniscium, vel probare velis omnium pessimum. *MEL:* *L. de ani.*
Mitte metus inutiles: *Nos Christiani Magiam hanc non sociâ Conscientiâ, sed inimicâ Scientiâ novimus*, inquit Tertullianus. Imò sine huius notitiâ, si Philosophum te quis negaret, sat forsan negotij haberes, ut hoc tibi nomen evinceres. Edic enim amabo! quo tu lapide lydio discernes mira, quæ operatur tenebrarum Princeps diabolus, à miraculis, quæ in vita operatus est Christus? quo argumento probabis, Sanctorum prodigia non Magicis Artibus: nec Magorum portenta divinæ adscribi virtuti? qua ratione deteges Magiæ hujus vanitatem, fallacias, maleficia, superstitiones sacrilegas? quomodo demonstrabis, præstigiatorum ostenta neutiquam mereri gloriosos miraculi titulos, sed

esse

esse imposturas, dæmonum opera, vel etiam occultâ virtute edita degenerantis naturæ monstra? Ecce! adeò curiositatem tuam non inutilem judico, ut etiam Christiano Philosopho necessariam esse affirmem.

LEUC: Si ita est: secretiora pande Philosophiæ Sacraria: habebis utrâque aure intentum, in argumenti hujus discursu non minùs utili, quàm jucundo. *MEL:* Præcipua delibare est animus, & sic utile miscere dulci, ne prolixitate nimiâ perdatur punctum. Magiæ hujus sive naturam sive originem, festivis Apologi frondibus velatam, in hæc verba describit Cœlius Calcagninus: *Vanitas*, inquit, olim *Miraculo* juncta, furtivo concubitu genuit *Magiam*: sed reformidans, ne forte *Veritas* partum hunc enecaret, illum *Impudentiæ*, ac *Timori*, connubiali fœdere junctis, educandum tradidit. Magia his nutricibus sub *præstigiarum* crepundijs adulta, *fatuorum arces* cœpit incolere, ibíque peperit *Credulitatem*; hæc, beneficio Parentis grata, mutuis illam jam enutrit obsequijs, alioquin brevì interituram: hæc ille pari acumine, ac veritate. E quibus, si Magiæ ectypon depingere lubeat, *artem* non immeritò dixeris, *quæ pacto dæmonis nixa, operatur mira, naturæ viribus non nisi ad speciem superiora.* Horoscopum infaustæ soboli animus pene horret statuere: Patriam nacta est, dignam natalibus, Acherontis chaos: hinc lucem aspexit in tenebris, monstrum æternis tenebris dignum. Cum mundi exordio ortum est, hoc malorum exordium: Authore illo, qui malorum omnium non malè dicitur Author: non enim alio Parente nasci potuit abortus, Orbis excidio destinatus. Obstetricantibus Furijs enixam susceperat infausta nutrix, *humani nempe ingenij, ex Originali labe depravata indoles:* hac crevit Hydra, hac adolevit humani generis Lernea pestis. Hinc diu delitescere in Orco non potuit, nutricium in terris nacta Zoroastrem, infame apud Historiographos nomen, quia non nisi sacrilegâ impietate Orbi notum, & Herostrato magìs famosum. Hunc vix natum, ad suos natales risisse unicum ferunt, quos perennibus lacrymis satìs deflere hactenus nequiit universus Orbis. Magiam ab inferis haustam, ut mundi vitijs, cataclysmo mergendis, foret superstes, columnis æneis inscripsit, ratus, hanc unam satìs fore vitiorum Iliadem, ut secundo Mundus interitu periret. Et verò diluvij undis ubi integra emersit, sensim Urbes, & Regna, tribus, & popu-

Author hist. schol. Cassianus de Origine Magiæ.

los infecit serpens, & malefica lues: vidisses à Bactrianis mox erigi dæmonibus fana, Deorum cultui consecrari lucos, designari delubra. Conspexisses Persas adorare Idolorum Oracula, Ægyptios thus adolere cepis, victimísque colere allia, & si quæ alia nascuntur in hortis Numina. Obstupuisses in Græcia Democritos exta, Tyaneos observare volatus avium, atque garritus, Simones Magos, superstitiosis Orci fallacijs, Divinos sibi vendicare honores. Deprehendisses denique Thessalas Urbes Circæis præstigijs infames, Romámque ipsam Urbium Urbem, & *omnium penè in Orbe Gentium Dominam, omnium Gentium servire erroribus, sibique visam, quòd magnam assumpserit Religionem, quia nullam respuebat falsitatem, in qua diligentissima superstitione habebatur collectum, quid quid usquam fuerat vanis erroribus institutum.* *S. Leo ser.* 1. *de Nativit. Apostol. Petri & Pauli.*

LEUC: Summum certè, si quod posset, patratum à Magia Miraculum crederem, quòd tot sæculis non valuerit modò, sed & viguerit; quod in toto terrarum Orbe non solummodo nacta sit domicilium, sed & imperium. *MEL:* Hæc potestas est tenebrarum, si illis se ultrò societ humana voluntas. Magia siquidem vires trahit ex fœdere, pactóque cum dæmone inito, tanquam basi innititur. Percipe, quæso, ùt apud Prophetam glorietur fœderata cum Orco cohors: *percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.* *Isa. c.*78. *v.*15. Hinc si quod lubet Artis nefandæ edere specimen, Stygis poscenda fides est, qua promissam ex pacto ferat opem. Sed quàm infida hæc fides est! sua fefellit Lucanum Musa, dum cecinit: *cujus commercia pacti obstrictos habuêre Deos, parere necesse est.* Nulla homini in dæmonem potestas: cogi nequit, ut servet fidem. Cæterùm mendacem Scriptura, fallacem notat experientia: si frangit fidem, ùt sæpe frangit, se probat fœdifragum: si servat, ùt raro servat, probat se perfidum: nam servat, ut turpiùs fallat; juvat, ut pejùs decipiat; fidus est, ut ad fidem alliciat, sibíque fidos in fine decipiat, nunquam perfidior, quàm ubi se probat fidum. Et tamen prô quanta dementia! certatim fœdera cum hoste cudunt, proni in sua damna Mortales. Nunc enim dæmoni, in formâ Majestatis plenâ, visibili homagium præstant, adhibitis, quod vix credas, etiam testibus, ut nempe in sua perfidia minùs liceat esse perfidis. Nunc libello supplici, per Necromanticas Sibillas oblato, nunc per ejusdem furfuris Ministros, veluti Vicarios, &

Fidejussores, Orco se devovent, spontanea expresso pacto mancipia. Et ne injustissimo fœderi sua desit juris solennitas, pacti forma consuetis Ceremonijs est observanda. Percipe scelestos ritus, dignum Authore diabolo inventum. Initium sumit hic actus, Orco solennis, à scelere omnium maximo, & è quo sua veluti sponte cuncta pullulant scelera. Artis hujus nigerrimæ Candidatus præprimis abnegat Christi fidem cum mysterijs singulis, ejurat baptismum cum reliquis Ecclesiæ Sacramentis: tum Promotor Stygius, injectis fronti unguibus, Sacri laticis characterem sese fingit eradere, aliúdque parti corporis, maximè latenti, imprimit infame stigma: mox novo nomine è fastis Stygijs desumpto, tyronem initiat, dein jubet renuntiare patrinis, novósque recipere, quos in genealogico stem̃ate scelestos Megæra numerat nepotes. His peractis, ne quod supersit salutis Refugium, renuntiare cogitur illi, quæ se dicit, & probat *peccatorum Refugium*: si quæ adsint Crucis salutiferæ signa, abjiciuntur: si in amuletis Sanctorum Reliquiæ, pedibus conculcantur: tum describitur fatalis in terra circulus, in qua tactis Scripturis, libri cujusdam tetrâ fuligine horrentis, juramento solenni sacrilegum præstatur homagium, mox deleri petit è libro vitæ, huícque inscribi nigerrimo libro mortis: sed & pro fidei tessera è vestibus centones, è corpore sanguinem, noménque sic exaratum dæmoni tradit, sacrificia spondet ex infantum maximè cæde sacrilega; vectigal quoque annuum (quod atri coloris sit oportet) promittit custodi corporis assistenti, & denique varia vovet Orco præstanda obsequia. In compendio formulam dedit Sagarum aliqua apud Grillandum: me nunquam redituram voveo ad Christi fidem: non servaturam præcepta, nisi Principis tenebrarum: nunquam nisi simulatione sacrilegâ, me usuram Sacramentis Ecclesiæ: Eucharisticum Numen, Deiparæ simulacra, Sanctorum Imagines culturam nunquam, sed calcaturam: Crucis salutiferæ signo, lustrali latice, rebúsque cæteris ab Ecclesia benedictis usuram nunquam, sed abusuram: pertinaci silentio hoc cum Styge commercium me celaturam: continuò adfuturam ludis, nocturnis Orgijs, ibíque cultu latrevtico, sacrificijs, victimis adoraturam personatum sub Hirco Numen: denique occasioni nulli me defuturam, vel nocendi mortalibus, vel eosdem ad idem Orci obsequium adducendi. Et hæc

Q. 7. cit. à Delrio.

Est

est abyſſus, in quam ſe præcipitem agit humanæ mentis, vertiginem ſemel paſſæ, infirmitas. Et, quid putas, promiſſis adeò execrandis repromittit dæmon, licitator tam avarus in mortalium commoda, quàm liberalis in damna? audi, & obſtupeſce: homini, quem hiſce peccati vinculis jam verè tenet conſtrictum, & ipſe mutuo, ſed tamen ficto, ſeſe fœdere obligat, utpote quo obligari neque cupit, neque etiam poteſt. Fœderatis ſpondet, ſe præſtò ſemper futurum, ſcilicet ut illudat, non juvet: votis velificaturum ſe aſſerit, ſi ſint ad vota: gaudia promittit, nempe illuſionibus plena: opes, ſed in aëre confictas; honores, ſed in Phantaſia formatos: voluptates, ſed imaginarias: felicitatem etiam poſt Fata duraturam, ſed nempe chymericam. Et hiſce fallacijs illos quoque fallit impoſtor, qui non ignari, vel ſuperſtitioſis utuntur ſignis, vel quaſi inſcij media adhibent, quæ nec divina, nec naturali virtute vident intento fini proportionata, adeóque pacto, ùt phraſis ſcholaſtica habet, implicito Stygijs commercijs ſe immiſcent: nullo forſan diſcrimine, niſi quòd ſic fallantur frequentiùs, alióſque ſub ſecuritatis ſchemate fallant quoque faciliùs.

LEUC: Ut video, ſat profunda Magiæ ſunt fundamenta, quia in Orci poſita abyſſo. Et quid mirum, ſi mira efficiat Ars, tam ſceleſtis nixa principijs? id jam ſcire percuperem, quo quis lapide Lydio effectus Magiæ varios queat diſcernere tum inter ſe, tum ab illis, quos Naturæ, vel Artis induſtria, aut etiam prodigioſa Superûm operatur virtus. *MEL:* Quatuor claſſes Academia Magica numerat; quævis diverſa dat Artis ſuæ ſpecimina: ſunt, quos delectat effectûs miri, vel cognitio, vel operatio, & hi *Magiæ ſpeciali* operam navant: nituntur alij res futuras, præteritas, vel etiam præſentes cognoſcere, ſed occultas, & conatus iſte *Divinatio* nominatur: hos juvat inſtrui, & juvari, non ut proſint, ſed noceant, hi *maleficio* ſtudent: illi denique cupiunt, ſine noxa, ſibi, vel alijs prodeſſe, ſeu operis utilitate, ſeu voluptate, & hi *vanæ* ſunt dediti *Obſervantiæ.* Illud altioris indaginis, detegere characterem, quo velut indicio ſignata noſcas Magiæ opera. An aliquid Artis humanæ induſtriam, aut Naturæ ſuperet facultatem, vel à medio, quod Stygis adhibet fœderatus, vel à modo, licebit colligere. Si res, effectui producendo adhibita, naturalem ſuperet proportionem, ſive intuitu

diſtantiæ nimiæ, ſive defectu ſufficientis virtutis, neque ſuppetat ratio, cur Numinis altiori potentiæ tribuatur, Artis, vel Naturæ opus non eſt, ſed Stygius Magiæ partus. Et ipſe operandi modus ſuum non rarò prodit Authorem: ſi verba uſurpari percipias ignota, vel nihil, vel non niſi abſurdi quidpiam indicantia; ſi ſacra, ſed in ſenſus alienos detorta; ſi adhiberi perſpicias certos characteres, impertinentes figuras, ſi Cruces ineptè formatas, indebitè poſitas, ſuperfluè, & ſuperſtitioſo numero iteratas; ſi poni efficaciam videas in certis ritibus, hoc die, hac horâ obſervandis, ad certum ſtellarum ſitum, ſub certo numero candelarum, certo corporis ſitu, in tali charta, hujus coloris, vel illius figuræ; ſi advertas vim collocatam in obſervantijs tam ſuperfluis, quàm ridiculis, quales ſunt certa aqua lavare faciem, radere capillos, hac, vel illa indui veſte: denique ſi circumſtantias notes, quæ nihil conferunt, nec etiam videntur idoneæ, vel ſolidæ movere Superos ad producendum effectum: hæc, inquam, ſi notes, Circæa time ludibria, Magicóſque ſcito parturientis Tartari abortus. Ijsdem fermè indicijs Magiæ larva detrahitur, veráque miracula, à vanis Orci præſtigijs dignoſcuntur. Nam differunt *conditione Authoris;* illa enim communiter patrare non ſolent, niſi homines, virtutum famâ per Orbem celebres: hæc non faciunt, niſi Agyrtæ, flagitijs omnibus infames. Differunt *qualitate factorum:* nam Magorum prodigia non ſunt, niſi phantaſtica, & ſimulata, adeóque nec diuturna: non ſunt, niſi inutiles præſtigiæ, pernicioſæ illuſiones: vera autem Miracula diuturnitate ſua ſunt ſolida, utilitate proficua, neceſſitate rara, atque ſelecta. Differunt *operandi modo*, hæc enim invocatione divinæ virtutis, illa ſuperſtitioſis ritibus fiunt, ac Ceremonijs. Denique differunt, & vel maximè *in fine*, cujus gratiâ intenduntur: mira faciunt Magi, Sancti Miracula, ſed quanto diſcrimine! illi ſe ipſos quærunt, hi DEUM: illi ſectantur lucrum, hi ſpernunt: honores hi fugiunt, aucupantur illi, operantur Sancti, ut DEUM glorificent, operantur Magi, ut cultum DEO debitum ſacrilegâ vanitate ſibi attribuant: illi ut veram fidem confirment, fideles ædificent, omnibus proſint, & non corpore modò, ſed multò etiam magìs animô juvent: iſti, ut veritatem pervertant, falſitatem perſuadeant, Fideles ſeducant, omnibus per maleficia, Magica furta, adulte-

ria, ac homicidia noceant. En caudam, ex qua facilè licebit noſcere ſerpentem, num prodierit à virgula Araonis, vel Pharaonis.

LEUC: Capio diſcrimen in fine, non ſemper capio diſcrimen in opere: virgam elevat Moyſes, elevant Pharaonis Arioli: utrinque ad juſſa ſe vertit unda in ſanguinem, proſiliunt ranarum examina, horrendi proruunt ſerpentes: Metamorphoſis utrobique eſt eadem, æquè nî fallor ſtupenda: cur igitur à Magis mira, à Moyſe dicis patrari Miracula? *MEL:* Hac linguâ Peripatus loquitur, corrigítque errorem vulgi, cui quæ videntur mira, dicuntur Miracula. Sed accuratiùs hæc verba librat Philoſophica trutina: quæ miramur mortales, ſive quòd vires noſtras excedant, ſive quòd ſuperent captum, dicuntur *mira; quæ verò totius Naturæ creatæ facultatem tranſcendunt*, ſola ſibi nomen *Miraculi* vendicant. Ex quibus manifeſtum fit primò: ſolius Numinis eſſe prærogativam *vera patrare Miracula.* Solus enim hic ſuperat Naturæ vires, *qui ludentis in morem ex nihilo* condidit ſpectabilem hanc Mundi molem: qui *tribus digitis appendit Fundamenta terræ,* cujus intuitu omnes Gentes veluti *ſtilla*, inſulæ velut *pulvis exiguus,* totáque Univerſitas evaneſcit velut *inane nihil.* Liquet ſecundò dæmonem, ejúſque aſſeclas mira quidem, non tamen vera patrare miracula: hæc enim Divinitatis ſunt teſtimonia, veræ fidei argumenta, & infinitæ inſtrumenta potentiæ, quibus veluti ſigillis veritatem obſignat, totidémque quaſi fulcris ſuam ſuſtentat Eccleſiam. Imò nec abſolutè mira efficere poteſt vis Stygia, nam *DEUS Iſraël eſt, qui facit mirabilia ſolus.* Portenta igitur, quibus, connivente Cœlo, & adjuvante Orco nos Magia reddit attonitos, mira ſolummodo ſunt intuitu noſtri, qui vires occultas, nobíſque inſolitas, quia non capimus, admiramur. Capis, nî fallor, quantum jam chaos diſtinguat Moyſen ab Ægypti Ariolis: illius Miracula Naturam omnem tranſcenderant, iſtorum mira, non niſi æmulatione fictitiâ tranſcendere videbantur. Si Juſtino Martyri fides, Magorum ſerpentes quid erant, niſi præſtigiatrix oculorum illuſio? dæmone, vel occultâ virtute ſpectantium turbante viſum, vel phantaſticas ſerpentum imagines in aſtantibus excitante, vel denique virgas, in formam aſpidum figuratas, per ſe ipſum in ſimiles animante gyros. Angelici cortinam ſi conſulas,

Prov. 8.

Iſa 40.

In l. reſponſ. ad QQ. Orthodoxas. reſponſ. ad q. 26.

minimè ficta, sed verissima fuisse intelliges Naturæ monstra, in quam sententiam, veluti Scripturæ Oraculis conformiorem, non inviti concedimus. An verò sublatis furto invisibili virgis, serpentes celerrimè huc allatos substituerit dæmon, an agentium naturali virtute, nobis incognita, sed ad hunc finem efficacissimâ, è virgis produxerit aspides, non convenit inter Authores. Hoc Angelico, illud præplacet Lyrano: nos Angelici mentem toto capite veneramur, Lyrani Sententiam, Philosophiæ principijs magis consonam, sequimur. Illud est in confesso, Magorum monstra, utut è virgis, non tamen immediatâ virtute, nec in instanti per dæmones producta; unde illi solummodo mira, Moyses verò patravit Miracula.

Apud Pererium l. 1. de Magia c. 17.

LEUC: Ut video, ostentis æquè veris decipere, ac falsis illudere potest Sycophanta stygius: in Peripato Hercle non civis modò, sed & Patritius sit oportet, qui detegat sexcentas fraudes, effectúsque veros discernat à spuriis. *MEL*: Ita est: crassioris Minervæ Philosophos non facilè advertet sat subtilis sæpe diversitas. Quippe non raro sic vera falsis commiscet Nundinator Stygius, ut mixtas merces, etiam oculo Philosophicè armato, vix deprehendas. Sic in Pharaonis Aula per præstigias subduxit primò Magorum virgas, mox oculis objecit veros, è Nili sentibus raptos, serpentes. Sic verum Samuelis Spiritum apparuisse Sauli, DEO sic volente, verior tenet sententia, utut Pythonissæ præstigijs sit adscribendum, quòd se sistere visa sit ad nutum sagæ; quòd corpore velatus, indutus pallio, quæ omnia non nisi phantastica fuêre oculorum ludibria. Et hæc est illa classis, quæ mixtos, ùt ajunt, effectus continet: veros illa complectitur, quæ utut mira, dæmonis tamen viribus minimè refert superiora: horum testis, sat utique expertus, est ille, de quo è sacris paginis notum, quòd plus potuerit ferre invictâ patientiâ, quàm totus Orci furor inferre suâ potentiâ: vix enim Stygi laxatæ à Superis habenæ, & ecce! mox de Cœlo ignivomi fluere torrentes, & unà cum pastoribus armenta in favillam redigere: mox rupto Æoli antro, quà data porta, venti ruere, & terribili turbine, eversis palatij angulis, paternam Stirpem eodem, quo crevit, tumulo sepelire: ipsum denique Jobum, pessimo ulcere sic ferire, ut viveret moriendo, & vivendo in momenta singula moreretur. Hæc dæmonis vulnera, si armis minimè fictis,

Job:

nec

nec phantaſtico nos duello aggreditur. Intereà tamen illud eſt manifeſtum, quòd ſi partus quem magicum circumſtantiæ notant, & dæmonis ſuperet vires, & ſomnij inſtar mox evaneſcat, præſtigiatorius ſit oportet. Hiſtorijs vel obiter oculos immerge, & mille ejuſmodi mox occurrent ludibria. Videbis à Sedechia quodam nunc devoratos cum equitibus equos: nunc cum curribus fœno turgidis aurigas: jam diſcerptos in aëre membratim homines, mox adunata denuò membra: jam amputata cernes præſentibus capita, effuſo terram rigare ſanguine, jam ea ſubitò illæſis iterum reſtituta: audies in aëre Dianæ cornua, venantum clamores, inconditos latrantum ſtrepitus: in ipſo Ludovici Cæſaris palatio obſtupeſces, vel in media hyeme, florere Alcinoi hortos, ſuperbire ornatas verno lepôre areolas, refloreſcere ſubitò cum Narciſſis Adonides, arbores protrudere cum folijs fructus, aviculas ipſas, inopinata hæc in hyeme gaudia, redivivæ Chloridi gratulari. Nunc à Diodoro quopiam renovatas ſtupebis Ovidij metamorphoſes; nam inauditis præſtigijs nunc bruta in homines, nunc homines vertit in bruta. Apud Philoſtratum leges, à lamia quapiam Menippo extructa in momento Cræſi palatia, apparata Cleopatræ prodigalitate convivia, exhibita Sybaritico luxu tripudia, quæ omnia, non niſi præſtigijs, illuſionibus, vaniſque oculorum ludibriis adſcribenda, ſanior docet Philoſophia.

Apud Tritben. ad annum 876.

Thomas Fazellus rerum Sicul: c. 1. *l.* 3. *decad:* 1.

LEUC: *Si ſatis penetro diſcurſum, vera ſolent eſſe Magiæ opera, quæ dæmonis facultatem non ſuperant; ficta, quæ ejus viribus ſuperiora: nam cùm deficit virtus, ad præſtigias confugit ſuperbus, ne deficere videatur. Sed novus in ſcirpo jam nodus occurrit, quæ nempe Stygiæ ſphæra virtutis, ex qua diſcernere liceat effectûs magici vel veritatem, vel vanitatem?* *MEL:* Hoc dubium credo, nec ipſi Lacones tribus verbulis expedirent. Id ſciendum tamen, quod unanimi calculo ſupponit Peripatus. Primò quæcunque dæmones operantur mira, ea non operantur niſi movendo corpora, vel applicando, ùt ajunt, activa paſſivis, vel ſenſibus per præſtigias illudendo. Supponit ſecundò malos Genios in ſua infelicitate non ita eſſe infauſtos, ut per peccatum quoque amiſerint præſtantes Angelicæ Naturæ dotes: unde ſtupenda pollent ingenij ſagacitate, & exactâ naturalium rerum Scientiâ: perſpicuè penetrant ſublunarium proprietates, atque

ſub-

ſubſtantias, nôrunt ſingulorum virtutes, occultas nobiſque incognitas vires: perſpectas habent multiplices facultates, admirandas mutuò proportiones, ſympathicas, & antipathicas qualitates: his accedit mira ſolertia, obſervatio aſſidua, coæva Mundo experientia: unde explorata ſunt commoda applicandis medijs tempora, temperandi varietates, Scientiarum omnium adminicula, Artium induſtriæ, & adjumenta, ita ut vix quidpiam ſit, vel ab humano ingenio excogitatum, vel etiam à cœleſtibus Genijs à Mundi exordio effectum unquam, quod ipſum latere poſſit. Et eſſe putes forſan difficile, dæmonem per motus locales operari plurima, quæ hianti ore ſuſpicimus mortales? imò tantâ inſuper agit celeritate, ut res ex oculis derepente ſubducta, in alteram ſenſibus ſubſtitutam, prodigioſâ Metamorphoſi, tranſiiſſe nemo non obſtupeſcat. Quid ergò mirum, ſi occultas applicando cauſarum virtutes, ijſdem veluti inſtrumentis, & medijs, tam ſtupenda producat in rebus creatis monſtra, ut ipſa Natura ſuperatam ſe fateatur, & erubeſcat? quid jam dicam de præſtigioſis umbratilis ſcenæ ludibrijs, quibus hominum oculis imponit Ludio infernalis? nunc enim mutat objecta, ea ſubitò occultando, artificioſè collocando, nova ſibi ex aëre fingendo: nunc vapores intermedios condenſat, ſive extenuat: nunc ipſum aërem modificat, variè format, ſpecies ad oculum mittit, vel impedit: nunc mutat organi ſitum, oculi humores perturbat, *duplicémque Solem, & geminas dat cernere Thebas:* nunc hæc, nunc illa in cerebro movet phantaſmata, ut præſtigiatrice hujus Morphei virgulâ putes te cernere, quæ non vides; dicas te agere, quæ tamen pateris; imò jures, Actiacos te moliri Triumphos, vel cum Nerone fumantia Vulcano tradere Capitolia, utut non niſi phantaſticis umbris à Sycophanta Stygio deludaris. E quibus, nî fallor, jam nullo negotio colliges Stygiæ ſphæram virtutis: unde ad propoſitum dubium ſic in compendio habe: partus, quem eſſe Magicum circumſtantiæ notant, ſi motus locales, & Naturæ, per cauſas applicatæ, virtutem non ſuperet, nec aliunde, vel ratio, vel Numinis imperium obſtet, verus eſſe ſolet: quod ſi ſuperet, ſomniique inſtar mox evaneſcat, præſtigiatorium judices oportet. En! breviter, & ſiquidem æquè clarè ad ſcopum, dixi feliciter.

LEUC:

LEUC: Non tibi claritas, ſed ingènio meo deeſt capacitas, ſi, quæ doces, non aſſequar. Nil jam curioſo Philoſopho ſupereſt, niſi ut enucleatiùs perſtringas ſingula, quæ poteſt, vel non poteſt efficere Poteſtas hæc tenebrarum. *MEL:* Paucis tu nimiùm multa: nam in nuce petis Iliadem. Sufficit diei hæc linea, & mane craſtino orietur Lucifer. Interim pro diſcurſûs noſtri epilogo roboremus nos contra hoſtem ita potentem: ſuperat ille nos viribus, non virtute: præſtat ſcientiâ, non tamen gratiâ: armemur virtute, vires ſuppeditabit Providentia: gratiæ clypeo muniamur, & Cœlum ſuâ proteget nos Sapientiâ. Sed hæc non raro humanæ ſortis eſt infelicitas, quòd poſtponat terrena cœleſtibus, tranſitoria æternùm duraturis. Imò, quod ingens probrum! ſperat lucem à tenebris, à capitali hoſte auxilium.

LEUC: Elapſa Sæcula incuſas, quibus Academica Sceptra, rotavit ſuperſtitioſa Antiquitas. Alia vivimus tempora, quibus ad ipſum Magiæ perverſæ nomen cohorreſcunt Sophi, totúſque Peripatus contremiſcit. *MEL:* Ita eſt: hæc noſtri temporis prærogativa, hic Orbis Catholici triumphus, quòd ſuperſtitionem duxerit in triumphum. Exulat à noſtris Lyceis Magia, cui tot Aras Græcia, quam in Athenæis etiam adorabant illi, quos ùt Jovis Nepotes, & Gentium minorum Deos, ac Numina adorabat Orbis. Sed hæc de apertis Magiæ præſtigijs, velim, intelligas: eſt alia, non minùs ſæpe pernicioſa, quia magìs occulta, magíſque diffuſa, à qua utinam Sophi omnes forent immunes! Hæc Stygij veteratoris aſtutia, ut quos aperto Marte non poteſt, per ſtratagemata debellet, quémque nequit per machinas Magiæ patentes, per latentes cuniculos Peripatum ſubvertat. Verbo: *hæc illa poteſtas eſt tenebrarum*, contra quam, Auguſtino Interprete, nos armat Apoſtolus dicens: *non eſt nobis colluctatio adverſus carnem, & ſanguinem, ſed adverſus Principes, & poteſtates, adverſus Rectores Mundi, & tenebrarum harum.* Hoc illud eſt bellum, de quo Heros ille Huſſiticus: *Vita hominis militia eſt ſuper terram:* hæ illæ machinæ, laquei, & Artis Magicæ fraudes, quas dum cerneret D. Antonius, præ mentis extaſi exclamâſſe fertur: *quis evadet?* Superi! quot cingunt pericula malè pronam in ſua pericula Juventutem? Magiam execratur, nec tamen recuſat Magiæ philtra, quæ, in Cupidinis cyatho, propinat Stygius

Super Pſ. 54.

Alaſtor: Artem damnat, & Artis damna non reprobat: maleficia terrent, nec malefacta abſterrent: Circæa toxica refugit, & venena ſcelerum haurit: faſcinum abominatur, & faſcinari per formas quotidie delectatur: dæmonis deteſtatur commercia, & tentantis adorat Imperia. Quæ iſta cæcitas, factis approbare, quod reprobas? ulnis amplecti mala, quorum cauſas abominabiles judicas? & tamen hæc facit Juventus; quódque pejus, ignorat, quòd faciat; neſcit, quòd habeat faſcinum, hinc nec procurat Anditotum. Ridet inter pericula, séque putat ſecuram, licèt mors ad radicem jam jam ponat ſecurim. Dormit, etſi vigilet dæmon, atque circumeat quærens, quem devoret: non timet inermis armatum, infirma fortem, improvida providum, imbellis potentem, & in ipſo æterni præcipitij margine læta tripudiat, in Orci limine conſtituta gaudijs diffluit; jocatur, cùm portam jam aperit Divina Nemeſis, & inter jubila propemodum ſaltitat in infernum.

LEUC: Heu tragica gaudia! ſortem funeſtam! Fata Juventutis crudelia! me ipſum formido, meámq; horreo ætatem. Fatebor candidè: periculoſa Juventuti ſunt Stygiæ Magiæ philtra; faſcinum timeo, quod ſub amicitiæ oſculo, inimicum aſpirat Innocentiæ larvatus hoſtis. *MEL:* Placet candor tuus, Leucothee! non falleris: hoc Magiæ toxico inficit plerumque tela, quibus Juventutem oppugnat, & Innocentiam Juventutis debellat. Scit nempe Stygius Panurgus, ibi feliciores parari aſſultus, ubi debiliora Urbis ſunt mœnia. Et quia remedia poſtulas, ex panoplia Ethica depromam aliquot arma, quibus plùs, quàm Palladiâ Ægide, te defendes. Noveris illud, quod uſu multiplici jam in proverbium abiit: *Principijs obſta:* malè cuſtodies mœnia, ſi applicari permittas ſcalam: difficiliùs dejicitur, quàm non admittitur hoſtis: nam ubi cecinit Mantuanus Vates: *Hoſtis habet muros;* mox ſubdit: *ruit alto à culmine Troja.* Principijs obſta; nam malè cuſtodies Theſaurum, ſi contentus clauſiſſe arcam, furi aperias januam. Malè cuſtodies Innocentiæ ſtolam, ſi excutere negligas primam quoque ſcintillam. Nam habet hoc vitij lues erotica, ut crocodili inſtar ſemper creſcat: *ſi incipere permiſeris, non obtinebis, ut deſinat,* teſte Chriſtiano Stoico Seneca. *Principijs obſta:* certiùs vincis, ſi nec admittis, quod vincas: leunculum perime, nam ſi creverit in Leonem,

Epiſt. 16.

habe-

habebit ungues, quos timeas; videbis rictum, quem frustra tunc strangulabis. Percipe ex specu Bethleemitica tibi acclamantem Hieronymum. *Nolo sinas cogitationem crescere: dum parvus est hostis, interfice: ne Zizania crescant, nequitia eludatur in semine.* Dic tentatori, quod Achab Regi Syriæ Benadad, injustum quid postulanti: *hanc rem facere non possum.* Si occultis suggestionibus serpens tuo insidietur calcaneo, caput contere, ne serpat ulteriùs: dic Laconismo Heroico: *hanc rem facere non possum.* Verbo: Augustini Oraculum sequere: *quando incipit mala cogitatio, tunc repelle, antequam surgat delectatio, & sequatur consensio: sic vitabis caput ejus, & ipse non apprehendet calcaneum tuum.*

Ep. 22. ad Eustoch.

3. Reg. 20.

LEUC: Equidem tu ista dogmaticè: sed, reor, citiùs præcepta dantur, quàm observantur. Cùm pertinaci nimiùm hoste luctamur: confunditur, nec erubescit; assultu primo dejectus, parat secundum, totiésque restaurat impetum, usque dum quos pugnâ nequit, pugnæ molestiâ debellet. Quid hìc consilij in arena? *MEL:* Eludenda hæc pugnæ molestia, & retorquenda est in Authorem. Nam si velis cum tentatore cominus congredi; si observare initia, & progressus; si scrupulosiùs respondere ad singula; si explicitè denegare consensum, totóq; virium exercitu eidem occurrere, resistes, ùt multi, volo dicere, in viâ spiritûs imperiti: sic enim non poteris non esse tibi molestus, inquietus, & anxius; non poteris à melioribus studijs non avelli, & insuper umbris, scopulísque involvi plurimis, cum non modico sæpe corporis, animæque dispendio. Obsistendum igitur tentationi, ut linguâ loquar asceticâ Magni cujusdam in spiritu Magistri, *obsistendum, & quidem in primis, si fieri potest, initijs, non tamen illâ malè vigilanti industriâ, sed aliâ meliùs solerti negligentiâ, dissimulatione, contemptu, ignorantiâ, ad ea, quæ præ manibus sunt, attentione, vel applicatione mentis ad studia, aut si mavelis, etiam ad ludicra minimè distractâ animi distractione.* Sic enim fiet, ut his velut immersi, serpentis sibila, vel non advertamus; vel certè, ac si non adverteremus, prætereamus; quæ agimus, sine impedimento agamus; tentationis clamores non audiamus, vel audire dissimulemus; huícque dissimulationi tam diu obstinatè inhæreamus, dum ad alia distracti, tentationis memoriam non habeamus, sícque hostem molestum, contemptu hoc eludamus. Neque hìc ullum periculum non resistendi: nam nemo meliùs

Druzbicki in lap. lyd.

resistit hosti, quàm qui neque ad congressum eundem admittit, & neque verbulo superbum dignatur: nemo securiùs compescit latrantum furores, quàm qui dissimulationis pleno contemptu hos prætergreditur. Illud insuper scuti genus præprimis celebre, quod sic excipit inimica tela, ut sine clade excepta, non sine clade in hostem retorqueat. Sunt, qui vix percepto Cerberi latratu, ex pacto Apostolici moniti, & dato veluti signo, ad orationem confugiunt: *tentatur aliquis vestrûm, oret.* Nunc ignita è corde jacula, Euro velociùs, evibrant ad DEUM fortem: nunc suspiria calida ad Turrim ablegant Davidicam; nunc scutum tutoris Angeli obtendunt, nunc tela oppositis virtutum telis elidunt, tam prospero eventu, ut tentator ad orationem sit monitor; ut instrumenta perditionis fiant arma salutis; ut ijsdem machinis, quibus oppugnantur, sese defendant; quibus debilitantur, se roborent; quibus vinci deberent, vincant; & quod mireris, ex incommodis eliciant commoda, dum locò vitij augetur virtus, & ipso promotore diabolo crescunt lauri, & duplicantur victoriæ.

LEUC: Sic qui pugnat, intelliget Paradoxum illud Apostoli: *cùm infirmor, tunc potens sum,* nam cùm tentamur, tunc infirmamur, sumúsque potentes, si sumus *facientes cum tentatione proventum.* Sed illud mens mihi suggerit, quod à te didici, nî fallor: Cacodæmonem, tentatoris improbi titulo, sæpe in jus vocari, utut præter intentum hìc innocentem. Quænam ergò inimica, & in Juventæ ruinam conjurata sunt nomina? quæ hæc occulta Magia? quibus viribus nocet, quibus armis pugnat, quo scuto repellitur, & expugnatur? *MEL:* Quid dubitas Leucothee? *inimici hominis domestici:* majorem hostem Juventus habere nequit se ipsâ. Unusquisque tentatur à sua concupiscentia, à sua carne, à sensibus, à consuetudine pessima, ab occasione, à scandalis, quæ Mundum, *in maligno positum,* inundant totum. En! quot diabolos alat homo domesticos, diabolis longè pejores, quia incogniti, imò sæpe cogniti, & amatos. Non opus est tentatore diabolo, cùm Stygium ignem in concupiscentiæ fomite, in sensibus proditores, in consuetudine catenas, in tot scandalis dæmones, in corde infernum totum circumfers. Te ipsum expugna, & nullo negotio dæmonem in fugam dabis. Carnem debella hastâ Peliade: quæ tibi nocuit,

eadem

eadem & tibi prosit: nocuit delicatè nutrita, prosit per pœnitentiæ rigorem attrita: hoc enim genus dæmoniorum ejici nequit, *nisi oratione, atque jejunio.* Miraris recalcitrantem, & fomenta ministras: ardentem quereris, & oleum affundis: audi Bethleemiticam tubam: *vinum, & adolescentia duplex incendium voluptatis: quid oleum flammæ adjicimus? quid ardenti corpusculo fomenta ignium ministramus? Non Æthnei ignes, non Vesuvius tantis ardoribus æstuant, ùt juveniles medullæ vino plenæ, & dapibus inflammatæ.* Nempe eodem teste *ebrietati semper juncta luxuria:* sat ergo inimicum, & fortem in se dæmonem alit, qui alit ventrem: nam Authore Mellifluo: *cùm venter ciborum multiplicitate distenditur, caro lasciviens ad motum libidinis concitatur.* Sat Magiæ se subjicit, qui fovet gulam, quam D. Gregorius à Nissa: *intemperantiæ fomitem* vocat, atque *perniciem Juventutis.* De oculi, aurísque custodia, quia alibi, plura non addo: addit magnus ille Ecclesiastes Vincentius, Ferrariensis familiæ grande decus. Hic quondam quæsitus, cur contra oculorum licentiam de cathedra sic detonâsset: ecquid tandem piaculi foret, aspexisse formam? reposuit: edic amice, ecquid mali tandem, aperire hostibus munimenti portam? an ignoras, cor hominis sedem vitæ, portam oculos, inimicos peccatum, & dæmones? nónne igitur stultus, qui his aperit oculos, animæ fenestras? cùm juxta veritatis divinæ Oracula, *Mors per fenestras ingrediatur.* En! igitur Circæa tentamina, quæ te toties fascinant: *aculeus enim peccati facta est forma fœminea,* D. Cypriano Interprete. Hanc igitur fuge, & *noli incautus aspicere, quod postmodum debebis invitus amare:* & *faciem tuam averte à muliere compta, nam propter speciem mulieris multi jam perierunt,* & utinam amplius non perirent! sed sic custodiendæ oculorum fenestræ, ne portæ aurium aperiantur. Nam *colloquium impij quasi ignis exardescens:* & è D. Cypriani Sententia, *citò in hoc assuescimus scelere, quod audimus.* Quid ergò mirum, quòd sæpius tentemur, tentari qui sæpius cupimus? aures præbendo tot aphrodisijs, ultrò hostes allicimus, acuimus spicula, & Asmodæos, etiam inermes, in nos armamus. Vidit hoc Patrum non nemo, quem, quia Sanctum, Gratia illuminavit supra Naturam. Vidit ille Sophorum circulos, quamdiu pijs decoros colloquijs, Angelorum præsentiâ illustrari: sed ubi filum ad Propertij sales detorserat Cupido, vidit cœlestes mox evanescere Genios, ob-

Epist. ad Eustoch.
Epist. ad Fur.
Hom. 3.
S. Cypr. de sing. Cler.
S. Hier. in cap. 31 Job.
Eccles. 9. v. 8.
Ibid. v. 9.
L. de spectac.
Ruffin. l. 3. in vita Patrum.

ſtupuitque eorum locò porcorum gregem, ab inferis emiſſum, ad hos jocos, veluti læta tripudia, grunnire, & grunniendo applaudere. Videte Sophi, quàm veſtris circulis dignos hæc Muſica attrahat Auditores!

LEUC: Attrahit, reor, & tentatores, qui non ſegniter vocati agent, quod agunt. Sed quod de conſuetudine tibi judicium? *MEL:* Paucis: hæc pejor Cacodæmone peſſimo: hic allicit ad malum, illa trahit; hic impellit, illa cogit, & quidem quò ſuaviùs, eò efficaciùs: nam facit nolle, quod velis, facit

L.Conf. velle, quod nolis. Percipe Auguſtinum, hujus Magicæ ſervitutis tam bene gnarum, quàm malè expertum: En! ùt probroſis conſtrictus vinculis gemat. *Suſpirabam*, inquit, *ligatus non ferro, ſed meâ ferreâ voluntate.* Et quæ malorum infauſta ſeries! *ex voluntate perverſa facta eſt libido: dum ſervitur libidini, facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas.* Et hæc eſt illa catena, quæ trahit Juvenes in profundum. Profundum intelligo, in quod, teſte Chryſoſtomo, veneris, *cùm peccatis aſſueveris*: profundum intelligo, in quod, *ſi veneris, contemnes.* Et quod tanto malo remedium? quod tantis inferni ſpiculis obtendes ſcutum? eſt hìc invalida, ipſa manus Hectorea, brachiô opus eſt Omnipotentis. Nam Auguſtino Interprete, *peccata quamvìs magna, quamvìs horrenda, cùm in conſuetudinem venerint, aut parva creduntur eſſe, aut nulla.* Hinc Talpa ejusmodi *contemnit Conſcientiæ ſtimulos, contemnit ſupplicia, omnem contemnit correptionem, pœnitentiam, & medicinam omnem,* ùt bellè Scholiographi advertunt. Hìc opus dexterâ Omnipotentis, nam experto ſi credimus Auguſtino, *conſuetudinem vincere, dura eſt pugna: quia ſecunda, & quaſi affabricata dicitur Natura.* Hinc meritò faſcinatis ejusmodi, triſtis Augur eſt Jeremias: *ſi mutare poteſt Æthiops pellem ſuam, aut Pardus varietates ſuas, & vos poteritis benefacere, cùm didiceritis malum.* Nec per auxeſin hæc dicta exiſtimes: agnovit ipſemet Chriſtus in ejusmodi lavando Æthiope difficultatem: nullo labore, quia duobus ſolummodo verbulis, ſudo-

Ep. ad Theodor.
Prov.18.
In Enchyr. c. 82.
Hug. Card. Lyr in text.
In Pſ.30.
L. 6. de Muſ. C. 13. v. 23.

Matth.9. rem mortis abſterſit Puellæ Principis: nam erat *recens defuncta.* At ubi pervenit ad Lazarum quatriduanum, fœtentem, hìc enimverò ille *infremere ſpiritu, turbare ſe ipſum, lacrymari, oculos ad Cœlum attollere,* tandem *clamare,* & quidem *voce magna clamare:*

Joan.11. *Lazare veni foras*: & quod novum in Miraculo dicas Miraculum:

venit

venit Lazarus foras, ſed etiamnum *ligatus manus, & pedes*, etiam *velatus mortis ſudario*, necdum à vinculis liber, niſi novo Chriſti imperio, aliorum operâ aſſertum ſe denique vidiſſet in libertatem. Minor ſum Leucothee, ut hujus figuræ tibi agam Interpretem, percipe Africanum Oraculum: *difficultatem* Chriſtus *oſtendit ibi, infremuit ſpiritu, oſtendit multo clamore objurgationis opus eſſe ad eos, qui conſuetudine duruerunt.* Sed quamvìs rarum, non tamen nullum in panacéa Aſcetica huic malo remedium. Medicamen porrigit Doctor Mellifluus, cùm dicit: *abſcindatur ferro acutæ compunctionis ulcus inveteratæ conſuetudinis.* Alterum, & quidem melius, eò quòd malo huic præcaveat, præſcribit D. Hilarius: *vitia corporis non ſunt ſinenda creſcere: periculoſæ enim ſunt jam robuſtæ cupiditates, & difficulter adulta quæque perimuntur.* Conſentit Auguſtinus, præclarus hac in re Medicus, nam curavit ſe ipſum: *quando naſcitur*, inquit, *cupiditas, antequam mala conſuetudo capiat robur, cùm parvula eſt, elide ad petram, hoc eſt Chriſtum.* Denique occaſiones malas, praváque conſortia quod ſpectat, Trojanam hæc eſſe machinam ſcito, è quo fraudes Juventuti præcipuas Sinon Stygius machinatur. Perire cupit, qui occaſiones fugere refugit: nam *qui amat periculum, peribit in illo.* Perverti cupit, qui non vitat perverſos: nam *amicus ſtultorum ſimilis efficetur.* Naufragari non horret, qui conſcientiæ cymbam, allidit ultrò ad petram ſcandali. Inquinari ſi renuis, ne tange picem: tentari ſi times, fuge tentationes, & noli quærere, quod eſſe quereris moleſtum. Facillimum huic malo remedium præſcribit Gentium Doctor: *fugite fornicationem*: in quæ verba, ſuo more bellam paraphraſin Auguſtinus: *cùm omnibus vitijs prædicaverit reſiſtendum Apoſtolus, dum contra libidinem loqueretur, non dixit, reſiſtite, ſed fugite.* Hinc pro epiphonemate Juventuti acclamat: *apprehende fugam, ſi vis obtinere victoriam.* Sed tempus eſt, ut ad D. Cyprianum denuò revertamur: Magiæ hic Stygiæ damna ſat diu expertus, experiri hæc ſtatuit media: probavit, & approbavit, nobíſque reliquit hoc recipe cum ſua ſyngrapha: *probatum eſt.* En protrepticon! quo ille diſcurſûs noſtri epitomen. Ad ſimilem nos animat pugnam, ut ſimilem reportemus victoriam: lege.

In Cant.

In Pſal. 136.

In Pſal. 136.

Prov. 13

1. *Cor.* 6.

Ser. 2. *in Dom.* 5. *poſt Trin.*

PRO-

PROTREPTICON D. Cypriani Mago-Philoſophi, *Ad Juventutem Academicam, pro conſervanda Innocentia, contra hoſtiles aſſultus.*

Ad arma Sophi, ad arma!
Minervæ Claſſicos citat hoc claſſicum,
Non ad avenam, ſed in arenam.
Sileant doctæ lites, ubi inſonant litui:
Removete epomidem,
Cùm Pallas porrigit clamydem:
Pro libro haſtam, pro toga ſagum arripite,
Vos armate.
Hoſtem ſi petitis, videri nequit:
Nam etſi Lucifer,
Lucem fugat, & fugit,
Hoc ipſo magìs inviſus, quia non viſus.
Hoſtis eſt unicus, ſed ſimul multiplex:
Nam ſemper idem, & ſemper alius,
Ut vobis proſit varietas,
Toties unum triumphaturis.
Fortis eſt, ſed & imbellis:
Nil illo debilius, ſi inſtatis;
Nil illo fortius, ſi ceſſatis;
Nil illo abjectius, ſi ſit victus;
Nil illo crudelius, ſi ſit victor.
Pugna mirabilis,
Mirabilior eſt pugnæ modus:
Nam
Victoriam in tuas partes inclinas,
Si pugnam declinas:
Hoſtem premis, cùm cedis,

Vincis,

Vincis, cùm fugis.
Mirabilis pugna!
In qua hostium cuniculos detegis,
Si per neglectum his non attendis.
In qua machinæ exploduntur in aëra,
Si dissimulando exploditur Machinator.
Mirabilis pugna!
Ubi mox ab initio, si negas ingressum,
Totum abscindis progressum:
Ubi ne quidem initâ pugnâ,
Jam completur Victoria.
Sed est & facilis pugna,
Cùm non majores sint hosti vires,
Quàm ipsi sponte permittas.
Cùm vinci non poteris, si nolis:
Cùm vincere poteris, si velis.
Facilis pugna!
Cùm è pugnantis arbitrio
Pendet Victoria:
In quo quoties velis,
Hostem fundis, atque confundis.
Facilis pugna!
In qua volendo vinces nolentem:
In qua volendo is non vincet nolentem:
In qua cladem amovebis nolendo:
In qua palmam obtinebis volendo.
Sed & felix est pugna,
Ubi jam ante pugnam, pugnæ triumphat causa:
Ubi pugnanti ipse commilitat Æther;
Et conjurati veniunt ad classica Divi.
Felix pugna!
Cujus certa in pugnantis manu Victoria.
Cujus spolia, exarmatus Infernus:
Cujus merces expugnatum Regnum Cœlorum.
Felix pugna!
Cujus labor momentanea tribulatio:
Cujus præmium æternæ gloriæ pondus:

Cujus pignus Corona Juſtitiæ:
Cujus fructus æternæ pacis Olivæ:
Cujus poſſeſſio DEUS.
Sed heu! ſortem præpoſteram!
Quid palmas commemoro ante pugnam?
Pæana intono ante Victoriam?
Terrent me Fata præterita,
Ut formidem futura.
Nam
Plures dedit Juventæ
Hucusque Cyprus Cupreſſos, quàm Lauros:
Paphiæ caſtra illi ſæpe caſtrum doloris,
Raròque ex arcu Cupidinis,
Arcum ſibimet erigit triumphalem.
Quæ dixi revoco:
Eſt difficilis pugna,
In qua tam rari numerantur Victores:
Ubi blanditur hoſtis, & occulta ſunt ſpicula:
Ubi inimici habentur, & putantur amici.
Eſt difficilis pugna!
Ubi exponi periculo, jucundum;
Ubi amantur tela, delectant vulnera:
Ubi dulcis eſt clades,
Vita tædio, Mors in votis.
Mirabilis, ſed miſerabilis pugna!
In qua plures cadunt, quàm feriantur:
In qua hoſtis ſi deeſt,
Ultrò quæritur, & invitatur.
In qua afferimus ultrò, & offerimus ſpicula,
Ut hoſtis poſſit ferire,
Et nos poſſimus perire.
Miſerabilis pugna!
In qua ipſimet hoſtes
Contra nos ipſos pugnamus:
In qua arma in nos ipſos convertimus,
In qua ſæpius cuperemus vinci, quàm vincimur:
Tanta eſt perire voluptas!

Sed &

Sed & infelix pugna:
In qua ultrò colla ſubmittimus,
Sat abjecti, quia ſubjecti,
Per ſpontaneam ſervitutem.
In qua ultrò induimus vincula,
Nec dantur tot compedes, quot petuntur.
Infelix pugna!
Cujus præda, Innocentiæ gemma:
Cujus ſpolia, Cœli jactura;
Cujus pignus, cor ereptum DEO,
Et conſecratum diabolo:
Cujus gloria, Chriſtus contemptus:
Cujus triumphus, animæ exanimatæ buſtum:
Cujus merces, infauſta æternitas.
Superi! quæ iſta pugna?
Adeſte Sophi, ſed eſte Sophi,
Implete nominis menſuram.
Hìc ſtantes deliberate,
Eligite.
Tam neceſſaria pugna,
Quàm neceſſaria vita:
Nam ipſa vita eſt pugna,
Quia militia.
Eligite!
Aut vincendum, aut moriendum.
Eſt facilis, & difficilis pugna:
Sapienti facilis, inſipienti difficilis.
Eſt felix, atque infelix:
Eligite:
Nam hujus alea in manu veſtri conſilij:
Tantùm opus eſt velle,
Et DEUS dabit perficere.
Ergò eligite:
Pugnabitis pugnam mirabilem,
Si tot factas Juventæ clades,
Veſtrâ gloriâ emendetis.

CIRCE PHILOSOPHICA, *Seu* DISCURSUS IV, *De* MAGIA DIABOLICA IN SPECIE.

EUCOTHEUS. Quæ hactenus Cultorem, hodie propemodum transfugam me vidisset Philoſophia: adeò diſplicuit epomis, ſi non niſi fictis conſuta ſit Poëtarum centonibus. *MELANDER.* Apertiùs loquere: an tibi ſtomachum Philoſophia? LEUC: Fateor: nam quæ me heri, te Interprete, circa Magiam docuit, dedocuit hodie, ita, ut quæ vera heri probaveram, hodie damnem ùt falſa, & vel Parnaſſo Peripatum, vel Peripato Parnaſſum ſuperſtructum eſſe penitùs mihi perſuadeam. *MEL:* Non loquitur ſine cauſa Philoſophus, multò minùs convitiatur: edic igitur, quid cauſæ ſubeſt, cur tuam nox unica mutârit mentem? LEUC: Stupenda, quibus apud Poëtas præcipuè Magia ſeſe jactat prodigia; hinc quia fidem ſibi nimiam petit, meretur nullam: audi quid de Circæis prodigijs ſparſim mollioris Poëſeos Magiſter:

Si modò vult, poterit, confundere nubila Cæli,
Siqne placet, puro fulget in Orbe dies;

Evocat

S. Cyprianus, Antiochenus Philosophus, et in Stygiæ Magiæ Peripato famosus Professor, dum vanas sentit infernj vi=res, solidiorem sectatus est Philosophiam: in qua, dum Sty=gem felicius debellat, ad Doctoratus lauream evocatur, glo=riosus Martyr, suo sanguine hanc Magiæ subscribens epi=graphen: Tantum nocet illa volentj. Ex Surio.

G. Rogg. deline. I. M. Gutwein sculpsit. A

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

Evocat antiquis Proavos, Atavósque sepulchris,
Et solam longo carmine findit humum:
Illa reluctantem cursu deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos:
Illa refrenat aquas, obliquáque flumina sistit:
Illa loco sylvas, viváque saxa movet.

Non minora apud Maronem jactitat Megæræ nurus edentula, magnificentiùs, credo, quàm veriùs:

Carminibus promisit solvere mentes, *L. 4. Æneid.*
Quas velit: ast alijs duras immittere curas,
Sistere aquam fluvijs, & vertere Sidera retrò,
Nocturnósque ciet manes, mugire videbis
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.

Sileo stupendas Metamorphoses, quibus nunc apud Nasonem Circæa soboles; sexcenta Naturæ penitùs inversæ prodigia, quibus Erisichton apud Lucanum; paradoxa quibus apud Claudianum Medea; inaudita monstra, quibus Canidia apud Horatium jactabunda ampullatur, quibus fidem adhibere, quid aliud esset, quàm fidem abjurare saniori Philosophiæ, fieríque ex Philosopho anile veterum Poëtarum ludibrium. Hinc, ut candidè fatear, in suam Plinius me totum traxit sententiam, qua *L.30.c.2* Magiam, ùt inane nomen explodit, Magorúmque ostenta ad putidas Utopiæ fabulas ablegat. En! argumentum, Philosopho de Natura tam bene merito non indignum. Neroni, inquit, ad perdiscendam Magiæ Sophisticam, scimus, nec defuisse ingenium, quia à Seneca sat excultum: nec genium, quia ad quævis scelera pronum: non indolem, quia curiosam: non studium, quia in investigandis Magiæ fraudibus indefessum: non voluntatem, quia artis hujus perdiscendæ cupidissimam: non facultatem, quia regijs suffultam opibus: non denique occasionem, quia inter tot Magos, quos ex Armenia nobilissimos Rex Tyridates adduxerat, planè facillimam: & tamen nec illi docere, nec iste quidpiam potuerat discere; ut vel ex hoc solo sit manifestum, Magiam non nisi inani nomine Mundo notam, vanis solumodo veritatis umbris per Annales historicos nobis hactenus illusisse.

MEL. Mediam, adeóque veram Philosophiæ semitam

deſeris: Scyllam fugis, & incidis in Charybdim. Enimverò plurima, quæ de Magis feruntur, non modò inania ſunt, ſed & omninò ridicula, ac non niſi Æſopicis digna annalibus. Hoc nempe vitium humani generis, ut ſicut in rebus novis plebs facilè credula, ita & ipſi in Peripato Sophi ſæpe fabulis, quia miri quidpiam continent, oblectentur. Quis enim, niſi cum Ovidio *ſomniet Aonijs bene potus, & ebrius undis*, quis credat metamorphoſes illas, tam dignas riſu, quàm Philoſophica indignas fide? certè, qui Diomedis comites in aves, Ulyſſis ſocios à Circe in beſtias mutatos ſibi perſuadet; qui fidem adhibet Medeæ prodigijs, quibus nunc Seni ſocero Juventutem, nunc ſibi volatile eſſedum, aurigante Dracone, velut nova Cybele dederat, næ iſte adeat veſpillones: nam ceſpite meretur tegi, cui cerebrum ita ceſpitat. Hinc eſt, quòd Plinius meritò explodat Magorum figmenta, quibus volebant, nunc Æthiopide herbâ ſiccari amnes, & flumina, ejúſque contactu clauſa aperiri omnia: nunc Alchimenide conjectâ in aciem hoſtium, trepidare agmina, ac terga vertere: nunc per Látacem, à Perſarum Rege dari ſolitam Legatis, quocunque demum ij devenerint, rerum copiâ abundâſſe. Nunc Democriti medicamentis formoſos, & fortunatos generari liberos: nunc herbâ, quam Verbenacam nominant, perunctos impetrare cuncta, quæ velint, febres abigere, amicitias conciliare, nullíque non morbo facillimè mederi. Certè qui ita inſaniunt, utique herbis hujusmodi, ſed magìs helleboro indigere facilè convincuntur. Saniora ſuadet Philoſophia, quæ uti plurima contemnit ùt falſa, ita nihilominus multa miratur ùt vera: nam negare quæ de Magis Ægyptijs, de Pſeudo-Prophetarum *ſignis, atque prodigijs* teſtantur Codices ſacri, foret impium: explodere, quæ de Simone Mago, cujus fraus in Evangelio, aliíſque nefarijs referunt Annales Eccleſiaſtici, foret indignum. Quippe Orbi notum eſt, ſic Orbis Urbem, Sycophantæ hujus præſtigijs excæcatam, ut de eo dixerit: *hæc eſt Virtus DEI, quæ vocatur magna*: imò ut eidem erexerit ſtatuam hac Epigraphe: *Simoni DEO ſancto*. Quòd autem Stygius Alaſtor per Neronem nec unicum ediderit Magiæ experimentum, voluntas non defuit, ſed facultas. Non enim permittere poterat DEI provida Bonitas, ut ſummæ potentiæ, atque malitiæ, in purpurata hac tygride, accederet Magia, velut aptiſſi-

Ariſt. l. 1 Metaph.

L. 20. c. 4

Plin. l. 25. c. 9.

Matth. 24.

Act. Ap.

aptissimum, ad susdéque vertendum Orbem, ac pervertendos homines instrumentum.

LEUC: Age igitur, separa pretiosum à vili, Circen præbe, sed Philosophicam; volo dicere, per discursum breviter doce, quid Magia possit, quid non possit: & quousque se extendat Magiæ Stygiæ sphæra, enucleatiùs modò prosequere, ac velut ex Ægerio luco vaticinantem Numam te auscultabo. *MEL:* Votis tuis velificari, mihi semper in votis est: dicam, quæ temporis patientur angustiæ. In eo igitur conspirant tam profana, quàm sacra Doctorum Oracula, quòd ab Orco ejúsque confœderatis mutari non possit vel *Ordo Naturæ*, vel *Universi Leges*, à Conditore sapientissimo positæ: si enim gemino Theologiæ Sideri Augustino, & Angelico credimus, pars posse nequit plus toto, neque decet, ut ordinem Naturæ mutare queat, nisi Author Naturæ, vel universi Leges refigere, nisi qui fixit, DEUS. Unde non nisi inaniter apud Senecam gloriatur illa, in aëre ventosa nutrix: *Mare, Terra, Cœlum, Tartarus servit mihi, nihilque leges ad meos cantus tenent.* Inaniter, inquam, non enim potestas Stygia formam ullam accidentalem, ne dicam substantialem *immediatâ valet virtute producere*: nec ex quolibet quodlibet; nam universi Lege sancitum est, ne res corporea immediatam subeat mutationem ab incorporea: non potest creare ex nihilo, cùm hæc sit prærogativa infinitæ virtutis: non potest producere infinitum ullum actu, non vacuum, non quovis tempore effectum quemvis, non potest transferre res creatas non transito medio, non movere quantacunque remotas distantiâ, non in instanti, & quantavis celeritate. Rationem petis? quia Creaturæ à Creatore limitata est virtus. Denique non nisi contrarijs medijs impedire potest agentia, dispositionibus debitis ad agendum instructa. Pone gloriosam Juvenum triadem in furno Babylonico ambulantem; vi directa indomitum elementum domat Creator, activámque hebetat caloris virtutem: contrà capillos Juli pone, vel servi Anagnini tunicam, medijs in flammis illæsam, & deprehendes, virtute solummodo indirectâ, adhibitísque contrarijs, vel artificijs quibusdam occultis, restinctam à dæmone flammæ voracis famen, ut malè credulas Gentes vanæ superstitionis laqueis irretiret. Paria nonnunquam præstat humana industria: mantile de mollibus lapidum filis ex Carysto petitis, & telæ instar con-

Æt. vers. 59.

Plin. l. 37. c. 4. Item l. 2. c. 107. Liv. l. 1.

contextis furenti Vulcano objice, & non modò non devorabit avidiùs, sed & purificatum vomet candidiùs. Magneti admove adamantem, & impedietur illicò vis attractiva ferri: Ignes collige, quos fatuos nominat Philosophia, & videbis illos super hominum, equorúmque capita stare innoxios: cernes ex fonte Scantio erumpere flammas, illæsâ, quæ fontem contegit, & æternùm virente fraxino: deprehendes, post fera nubila ponti albicantem flammam, nautis S. Telmi nomine indicatam, malo insidere amicam prorsus, & minimè violentam: imò si Claudiano fides & ipsum Æthnæ incendium *scit nivibus servare fidem, dum lambit contiguas innoxia flamma pruinas*, id quod non tam ignivomis imbribus, quàm celerrimo, ac violento aëris interjacentis motui, quo impeditur ignis activitas, ne vicinis sese nivibus insinuet, est adscribendum. Ut adeò mirum non sit, quòd plurima Orci genio media suppetant, quibus actiones causarum impediat, jísque impeditis thavmaturgus veluti histrio mortalibus illudat.

Plin. d.c. 107.

De raptu Proser.

Quid in Sydera, element.

LEUC: Si magica potestas nihil in universi leges, si in ordinem naturæ nihil, ùt quid ergo toties perturbat sidera, & propemodum susdéque vertit quatuor elementa? audi apud Petronium gloriantem in extasi Vetulam:

Quid leviora loquor? Lunæ descendit imago,
Carminibus deducta meis: trepidúsque furentes
Flectere Solis equos revoluto cogitur orbe:
Tantùm dicta valent.

Vives coment. in l. 10. de Civit. Dei c. 4.

Non igitur ad Morosophorum Insulas releganda penitùs Gens illa, quæ in flumine resplendentem Cynthiam contemplata, in undas descendisse Deam, sese lavandi ergò, crediderat; cúmque fortè fortuna Arcadicum pecus pellucidum turbaret undarum speculum, simúlque nubes Lunam oculis quoque subduceret, eandem ab asino, vel devoratam, vel certè epotam tam firmiter sibi persuaserat, ut miserum animal in carceres tetros conjiceret, conjectum equuleo torqueret, & frustra denique tortum resectâ alvo, sidus ut Orbi redderet, penitùs exenteraret: an crudeliùs, an stolidiùs, penes te judicium esto. *MEL:* Gens ista utique ineptè, ut meritò illam explodat vel ipse canis Æsopicus: nihilominus saga non ineptè modò, sed & inaniter prorsus sua ampullatur in arte: non enim Orco suffulta Magarum virtus vel

Cœli, Siderúmque cursus sistere, impedire, vel mutare; non Lunam Coelo detrahere, vel integrum Elementum loco suo movere, non partes universi præcipuas tollere, vel destruere: tam laxæ siquidem non sunt Orco habenæ, ut possit turbare ordinem Universi. Id tamen non inficior, quòd conniventibus Superis, stupendum exerceant in Elementa Imperium, dicti vel ideò tenebrarum Principes, & aëreæ Potestates. Nunc enim Stygius Jupiter sua dejicit non raro fulmina, ubi nigrum in bivio pullum immolat, jactatúmque in aëra offert Magicus Sacerdos: nunc irruentibus hostibus, incantatione subita, tantæ offunduntur tenebræ, ut veluti novas Ægypti Talpas nullo negotio in fugam conjiciat Orco fœderatus Vexillifer: nunc immisso in terræ cavernas vehementi spiritu, vel agitato intrinsecus aëre, Tellurem ingenti tremore concutiunt novi ex Orco Enceladi: nunc fluvios sistunt ad tempus, exsiccatis venis indurant fontes, scopulos, & saxa, novis fontibus è terra productis, diluunt: diriment aquas, & in caput repellunt, ut retrofluere videantur: nunc prodigiosa ex mixtis meteorologicis Naturæ monstra efficiunt, mineralia aluminosa in montium cavernis congregant, nitro comixta succendunt, sícque subitam excitant nubem, quæ in aërem elevata in imbres demum resolvitur. Historias curioso oculo lustra, & videbis duo Brachmannis fuisse dolia, quibus apertis, velut ex Æoli antro, qua data porta venti, & imbres erumpere, clausis verò redire, priorémque aëri reddere serenitatem. Miraberis apud Finnos, & Lappones, venales in nodis mercatoribus vendi ventos, quorum primo soluto placidi spirarent Zephyri, secundo vehementiores Euri, tertio omnium impetuosissimi furerent Aquilones, solutísque veluti vinculis, per maria baccharentur. Cernes ab Incolis Cycladum, dum calidiùs latrat Syrius, certis ritibus, ac hostijs molles Etesias elici, sícque suavi frigore squalorem, & sterilitatem ab agris arceri. Obstupesces, Treviris ab octenni puellula (tam grandæva ætati teneræ est sæpe malitia!) parvulam fodi in horto scrobem, effossam repleri aquâ, repletam turbidari bacillo, heteroclita quædam ex pacto lemmata admurmurando: & ecce! mox spissas glomerari nubes, tetráque caligine tantos in designatum locum imbres sese effundere, ut ipsas Pleiades de Coelo brevì casuras crederes. Alias deprehendes lippientes anus, quæ gregatim

Andr. Cæsalpinus c. 11.

Haitonus in hist. Sarmatarum.

Plinius l. 2. c. 103.

Philostratus.

Olaus l. 3. c. 16.

Victorius l. 19. Var. lect. c. 21

Del Rio disquis. Mag. l. 2. Q. 11.

Remigius l. 1. dæmonolatr. c. 25.

gatim ad oram rivuli, à Viatorum oculis maximè remoti, se congregant: mox una in flumen immittere ollam fictilem, præstigiatorio pignore munitam: alia injicere lapides magnitudinis tantæ, quantæ cupit futuram grandinem: hæc ex candela cærulea defluentes affatim guttas stagno affundere: illa in lebete Stygia gyrare unguenta, vel medicatum pulverem in undas spargere: demum omnes nigris virgis, à nigriore genio suppeditatis, tam diu rivulum flagellare, dum denique surgant vapores densi, & crassiores fumi, quibus involutæ efferuntur in aëra sublimes, & aurigante dæmone, vel nubes grandinibus turbidas, vel dolia nimbis, fulminibúsque referta in locum destinatum impellunt alacres; tunc enimverò *Omnia complent*

Luc. de Erisichto l. 6. *Imbribus, & calido producunt nubila Phœbo,*
Et tonat ignaro Cœlum Jove.

Imò mox dato veluti signo, furores imbrificos, grandinésque fulminibus interpolatos tanto exonerant impetu, ut cœlestem amphoram penitùs eversam, Jovémque novos de Cœlo deturbantem Encelados crederes, & Briareos.

LEUC: Tantáne sit dæmoni, dæmonísque asseclis Virtus? credebam hactenus, DEUM meritò proclamari illum, cui *venti, & mare obediunt*. *MEL*: Umbonem hunc, pridem pertusum, tibi in manus dat Calcagninus: credis hoc meritò, & quis negat? dixi, fieri ista non posse, nisi quando dissimulat Numen, nec fortior Natura conatus dæmonis retundit, ne activa, ùt ajunt, passivis adhibeat: cúmque temperamentum frigoris, & caloris, quo meteora hujusmodi constant, optimè nôrit, quid prohibet, ne quod ordinario agentium concursu fieret, extraordinaria eorundem compulsione efficiat? certè, a. sic igne de Cœlis allato combussit Jobi Servos, & pecora: sic vento valido convivantes oppressit. Sic imisso grandine vexavit Ægyptios: sic teste Hieronymo, & Augustino stantes in terræ angulis, impedient ventos, maxima mortalibus illaturi tunc detrimenta. At longè aliter DEUS: is enim verbo, & voluntate creaturas disponit, cúmque fulgura vocat, & fulmina, veniunt clamantia: *adsumus*. Cùm mare increpat, fluctus obediunt, & conticescunt. Nec illorum opinio penitùs displicet, qui censent, non omnes tempestates, & ventos ope dæmonis oriri, utut persuasissima id putet Sagarum cohors:

a. Job. 1. Andr. Cæsariens. in c. 13. Apoc. S. Th. & alij in Job. 1. Hier. l. 7. in Esai. August. l. 5. contra Jul. c. 3. Apoc. 7. v. 1.

nam

nam quando ex ordinario Naturæ cursu tempestatem prævidet dæmon, hæc sua instigare potest mancipia, ut effectum hunc velint, conditiones ponant, sibíque persuadeant, ad suum hæc facta nutum, sícque dum alijs cupiunt illudere turpiter, ipsæmet longè turpiùs illudantur.

LEUC: Si tanta potest vis magica in Orbes cœlestes, & Elementa, majora poterit in bona fortunæ: nec fictè cecinerit Sulmonensis olor:

Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam, *Ovid.*
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ:
Ilicibus glandes, cantatáque vitibus uva
Decidit, & nullo poma movente fluunt.

MEL: Rectè arguis, & utinam id non tristi experientiâ, multiplicíq; damnô testaretur humanum genus! sed quis fando enumeret innumeras strages, quas implacabili odiô mortalibus infert Averni furor? cùm nobis nequit, nocet nostris, cùm per se non potest, vexat per suos: nec bene est illi unquam, nisi sit homini malè. Rei hujus tot pene sunt testes, quot productæ in bonum hominis creaturæ: læta pascua si invisas, greges integros sparso, affricatóve veneno subitò peremptos lamentabitur Daphnis: armenta vel œstro percita, vel obsidente malo hospite præfocata, præcipitata, aut discerpta non sine gemitu vociferabitur tristis Amyntas. Quin (quod utique stupendum) non nullas è strigibus esse dicet, à quibus si impensiùs etiam laudentur arbores pulchræ, lætiora pascua, Pastores vultu amœniores, pecudes cultu opimæ, vel ipsis laudibus, afflatâ veluti peste, subitò emoriantur: adeò venenata laus est in ore peccatoris. Stabula, si lubet, horreáve ingredere, queretur Menalcas, evanescere subitò, alióque suos transferri acervos triticeos: dicet non sine stomacho Galatea, Treviris crematam in rogo nuper edentulam, quæ impacto domûs suæ parieti epistomio, lactis alveum sibi aperiebat, Stygio, nempe hirco affinium mulgente capras, & vaccas, cóque celerrimè lac transportante. In agros si te conferas, Cererem quoque cernes Magicæ lui obnoxiam: sæpe enim hæ unguentariæ Sybillæ pulverem, succúmve, è Cerberi, credo, spuma confectum, in maturas jam jam segetes spargunt, & mox erumpunt bruchi, erucæ, locustæ, & id genus aliæ agrorum pestes, quas facili labore ex putri producit putridus plastes, laborémque Coloni annuum

Gellius l. 9. noct. attic. c.4 Plinius secundus hist. nat. 7. Del Rio disq.mag. l.2.Q.12. 6. 344. Remigius. l. 1.c. 21.&24. ex illo del Rio l. C.

nuum una nocte depopulantur. Non rarò è cavernulis provocant integra murium examina, quæ in radice germen omne depascunt, unáque devorant messoris spem universam. Multoties alliso gramine, è cavitatibus arborum educunt lupos (dæmones puta lupina pelle indutos) qui in caulas adacti, non sine maxima pecorum strage revertuntur. Est & alia per incantationes in animalia Sagis potestas: notavit hanc Vates Italicus dum cecinit:

P. Silius

Serpentes diro exarmare veneno
Doctus Atyr, tactúque graves sopire chelydros.

Med. Act. 4.

Nam *tracta magicis cantibus squammea latebris turba desertis adest*, teste Seneca: non enim Magis *inimica facit serpentum membra: accipiunt, sinibúsque suis peplóque fluenti, osculáque horrendis jungunt impunè venenis.* Sed parum foret, si Fortunæ solùm bona dæmon eriperet, nisi & bona famæ, quibus nihil homini pretiosius, inanibus ludibrijs obfuscaret. Tradit certè fides historica, hunc Stygium Protheum, varias indutum personas, DEO subin altiori ex fine non prohibente, nunc in nocturnis orgijs repræsentâsse absentes, nunc piorum quoque (utut rarò admodùm) schemate larvatum, famam innocuam ludibriis exposuisse: fuit certè qui D. Kunegundem de crimine stupri pessimo sic infamaret: fuit qui famam B. Eustochiæ Virginis Patavinæ, positis clanculum in ejus sinum magicis instrumentis, pessimè laceraret: imò sunt nostris quoque temporibus, qui per energumenos insontes sæpe confundunt, vel revelando peccata occulta, vel quòd conformiùs mendaci Genio, falsò homines insimulando, id quod Dorotheo contigisse Metaphrastes est Author. Sic ludit, quos odit pios: quid dicam de Impiis, quibus favere se profitetur? nec istos segniùs ludit, cunctis perfidus hic Archimimus. Assueri convivia petunt Nurus Icaridæ: proponit, sed inania, quia merè phantastica, surgúntque latrante etiamnum ventre famelici hospites, quia non nisi aurâ pasti Cameleontes. Deorum Ambrosiam, & pretiosas Cleopatræ dapes, nocturnis in orgiis, gustare cupiunt: non abnuit liberalis hospes: oneratæ mox adstant mensæ, sed quibus ferculis? illis, quæ coquere renueret Megæra, nec ipse, credo, utut famelicus lingeret Cerberus: nam adstant mensæ, sine pane & sale (quod semper deest) insipidæ: in lancibus putrida sunt morticina; in cantharis fimi lacunæ: sic qui Sybaritas se credunt; lautitijs innatantes, experiuntur

Manlius. l. 5.

Apud Surium 5. Jan.

untur ſe ſurgere Caballinos, equorúmque ſtercora in delicijs habuiſſe. Sæpe dignitates ſibi poſtulant Magici Thraſones: & licèt per Simoniacas fraudes, artéſque Magicas largiri has poſſet dæmon, obſtante tamen Numine, rarò natant hæc poma putrida in gurgite vaſto: uni Simoni erectam legimus à Roma ſtatuam, unum hunc dæmon ſuſtulit altiùs, ut cadere demum poſſet profundiùs: cæteros deludere ſuperbus ſolet inani ſpe, próque ſceptro palum, pro corona rogum largitur, ut quò vixêre obſcuriùs, publico illuſtres incendio ſplendidiùs moriantur. Plerique à Dite Divitias ſperant, & aurifodinam ex ipſo Plutonis barathro eruere ſtatuunt: ſed quàm miſerè decipiuntur pomis aureis infelices hi Tantali! nam etſi auri formare glebam, cuderéque numiſmata non ignoret Alchimiſta Stygius; etſi occultis artibus crumenam emungere, ſpoliare ſcrinia poſſit furum vaferrimus; etſi theſauros nôrit abſconditos, ſubmerſáſque in mari divitias; etſi auri argentíve exhauſerit fodinas, & unionum gemmarúmque perſcrutârit latibula, tamen ne ſuos ditet, plerumque facultas, ſæpe deeſt voluntas. Facultas quidem, quia tantum ad mala illicium nequit permittere providum Numen: voluntas, quia ejuſmodi divitiæ Filio perditionis, ad conſummationem ſæculi, commodiùs reſervantur. Quid igitur? an nihil obtinent aurei hi, auritíque Midæ nepotes? utrumque: aurum, ſed manu non niſi avarâ: aures, & plerumque longiſſimas, ſannas puta atque ludibria. Nam vellus aureum ubi cum Jaſone rapuiſſe ſe autumant, apertis oculis, vile corium deprehendunt: Heſperidum poma inveniſſe ubi ſe jactitant, inani cortice confunduntur: Pactoli nitidis arenis ubi ditatos ſe gloriantur, abſterſa oculorum fuligine ſcoriam vident, & obſtupeſcunt: adeò non omne, quod ſplendet, aurum eſt, præſertim Magis.

Conſtantinus V. *ſic dictus.*

LEUC: Ita eſt: negotiatores ſpurios decet moneta ſpuria, nugivendulos nugæ, ludiones ludibria: advertit me hactenus cambium, Magos inter & Stygem, illuſionibus plerumque perſolvi: hinc accidere nonnunquam poteſt, ut ſtertant in plumis Stryges, cùm credunt attonitos ſe pervolitare caminos. Imò ex Authoribus aiunt eſſe nonnullos, qui nocturna Sagarum tripudia non niſi in phantaſticis celebrari ſomniis ſuſtinent. Morpheum, inquiunt, Stygius mentiri Genius aſſolet, virguláque atras ex bile ſpecies ſic diſponit, ut extra ſomnia ſomnient, dum

minimè ſomniâſſe ſe credunt, dicúntque. Quin vigilantibus quoque ſic ſæpe illudit, ut extaticæ pervagari aëra, Bacchíque Orgijs intereſſe ſibi perſuadeant, dum intereà non niſi natitâſſe in ſicco, & nec pedem extra thalamum moviſſe deprehenduntur: hæc illi. *MEL:* Signanter ais, hæc illi: dicere, nî fallor, cupis, hæc illi Philoſophi, è ſaniore Peripato dudum nec ſine ſtigmate proſcripti, quia veritatis oſores, quia Magorum fautores, Sagarúmque protectores Lutherus, & Melanchton! prô quanta nomina, glorioſis illuſtriora incendijs, quàm à fumante Heroſtratus Epheſo! hæc, inquam, illi Philoſophi, quibus quævis dicendi libido ferrea, ſic dudum jam armaverat frontem, ut ſuſtineant immoti Doctorum torrentem. Quid enim? ſit: poſſe ſic decipi Magos, illuſúmque ſic ſubin Sagis: ergóne ſemper ſic luditur? vah! præpoſteram arguendi libidinem, quæ ſi tenet, vacillat ratio, ruit hiſtorica fides, manifeſtis nixa experientijs, fallit unanimis Nationum omnium, & ætatum ſenſus: quæ ſi tenent, injuſta ſunt tribunalia, frivolæ inquiſitiones, ſacra Themis ſacrilega, quæ ferro, & ſanguine extirpavit ſceleſta hæc Orgia, ipſæ confeſſiones Magorum, tot juramentis confirmatæ, fallunt turpiter, turpiúſque falluntur: quæ quis dicet, niſi Lutherus ſit, vel Melanchton, quibus impudens philoſophandi protervia dudum abſtulit non ruborem ſolummodo, ſed & frontem? falſitas iſta ut adhuc magìs protrahatur in lucem, lubet curioſos afferre ritus, quos in his Orgijs, neutiquam phantaſticos vulgârunt rei, ſcriptóque notârunt ſacræ Nemeſis Adminiſtri. Et imprimis quidem biduô ante Solennia Magica adeſt ex Orco Genius, quem volatica de tribu quævis proprium, cuſtodiæ ſuæ deputatum, habet, ac modò Magiſteruli, nunc Martinetti nomine appellat: adeſt, inquam, & Plutonis Amaſiam invitat à latere Legatus, locum indicit, & horam; impedimentum verum ſi adſit, excuſatur Hoſpes: ſi prætendatur fictum, non cogitur: luere tamen debet ſocordiam, dum interim tot obruitur tædijs, tótque doloribus cruciatur, ut quietis expers, cuncta quæ agit, agat Fato præpoſtero, telámque Penelopes irrito labore texere ſe deprehendat. Hora itineri deſtinata ubi inſonuit, mox intonat cornu curſorium præ foribus paratus Rhedarius, ſive dein aurigæ, ſive novi Pegaſi munera obiturus: ſine mora pudorem omnem exutæ, è ſtrato ſeſe proripiunt Lamiæ,

unguen-

unguentóque Magico, quod ex innocuo enectæ prolis inguine confectum asserunt, certas corporis partes, instrumentáq; rhedaria ex pacto, sat liberaliter inungunt, consopitóque vel deluso per præstigias conjuge, erumpunt foras. Cerneres hanc insidentem colo per caminos avolare novam Icaridem: illam ad invidiam Dædali in baculo, virgâ, scopo, vel furca, velut molli éssedo, fulminis instar, rapi per aëra: obstupesceres, ut hæc calcaribus segnem urgeat hircum; illa prehensis auribus, vocéque alacri grunnientem animet porcum; alia in tauro, Europæ æmula, tranatet sine remo aëreum pelagus: cunctas videres, aurigante dæmone, citissimè devehi *ad ludum*, ùt ipsæ ajunt, *bonæ Societatis*, ibíque molliter deponi coram hirco in circo. Locus iste plerumque illustratur accenso igne, sed ut plurimùm tetro, & horrido: sublimis in solio visitur conventûs Stygij Præses, & in forma quidem horrifica hirci, Suis, aut Cerberi, ut vel ex Præside nôsse queas conventum. Mox cultum exhibituræ latrevticum, propiùs ad olentem Majestatis hircinæ Thronum accedunt: nunc complicatis manibus supplices, nunc stantes obverso tergore, nunc jactis in altum cruribus, candelas piceas in manibus tenentes, dignum hircô homagium præstant, dum probrosa caudato Idolo infigunt oscula, in signum præposteræ non minùs, quàm turpissimæ servitutis. Tum sacrificijs, quibus magìs sacrilega, etsi vellet, instituere non posset Orcus, datur initium. Sunt, quæ offerunt umbilicum occisæ prolis: sunt quæ maleficijs tabescentem aræ imponunt Sobolem: sunt, quæ plùs quàm Scythica feritate necant vivas, enectas concremant, redivivo Moloch perfidissimæ in Orbe Gentis holocautomata renovaturi. Sed parum foret, si in mortales essent solummodo impij, nisi etiam in ipsum DEUM forent sacrilegi: sunt, qui Evcharisticum pignus, quò nihil divinius habet Æther, ad pedes hirci projiciunt, projectum mille ludibriis, ausúque diabolico proculcant. Sunt, qui non horrent ipsam litare spumantem in mari venerem: sed horret calamus exarare, quæ mortalium fex scelestissima non erubescit hîc perpetrare. Aras excipiunt mensæ, Idolothytis succedunt fercula, ut dubites, an illa sint magìs sacrilega, hæc scelesta. Convivium præcedit benedictio, horrendis in DEUM blasphemijs maledicta. Assidetur, comestur, bibitur: spumantes pateras, & coronatos Letheâ mephiti cyathos mi-

Remigius. l. 1. c. 14.

thos mi-

thos miniſtrant Stygij Ganimedes: ſub dapibus gemunt menſæ, quas ſæpe ſapidas, ſæpe inſipidas corvorum cupedias, è Megæræ culina, fuliginoſi afferunt Ephebi: ſympoſia nullo condiuntur ſale, niſi quem fœtentibus ex ſtagnis eructat Cyprus: pathici vomuntur joci, & ex ore illoto ſpumat ſaliva putrida: ructus Venerei audiuntur cum riſu, Paridis lites cantantur cum jubilo: & ne quid deſit Impietati, ſaginatos ventres ad tripudia levant leviſſimi hoſpites: raucam fiſtulam dum ex bifida arbore piloſus animat Satyrus, ducuntur choreæ, quarum peripheria ſtultitia, centrum eſt dæmon; larvati Amaſij in circum trahunt Amaſias, ſaltitant hirci, ſtrepitant Capræ, & ut præpoſtera agantur præpoſterè, nunc obverſis invicem dorſis, nunc junctis in orbem manibus, ſæpe fanaticorum in morem jactantes capita, nonnunquam ſulphureis inſtructæ facibus, incondita exercent orgia, quæ tandem in Floralia deſinunt, iíſque ſceleribus complentur, quæ à calamo Chriſtiano etiam memorari vetat Gentium Doctor. Denique ultimò coronant hircum, & ſua quiſque, à proximis patrata tripudijs, deprædicat ſcelera: magìs execranda laudantur uberiùs: minùs atrocia atrociùs caſtigantur, ut appareat, quanta vitiis debeatur gloria apud ſceleſtos. Interim dum in flammas abit, flammis dignum hirci archetypon, diſtribuuntur venefici cineres, & publicato Pſeudothei decreto his verbis: *ulciſcimini vos, alioquin moriemini*, ad ſua omnes vel redeunt, vel revehuntur: hirco ſubin recalcitrante, & ad ſacratæ campanæ ſonitum perterrefacto, ſuas in fimeta excutiente Icarides, dignô utique peregrinationis ejusmodi terminô. Et hæc extracta è præcipuis Areopagis Europæ, quot confirmata ſunt teſtibus, tot authenticis refutata ſunt teſtimoniis, quæ ſibi phantaſtica fingunt Sagarum orgia, Authores ſi non fanatici, certè ipſismet Magis magis phantaſtici.

LEUC: Prolixiùs iſta, ſi quid curioſo Philoſopho poteſt eſſe prolixum. Scrupulus ſupereſt, quem mihi fecerat mox in exordio diſcurſus. Dixiſti, nihil Magiam poſſe in Naturæ ſtatuta, & ordinem. Revereor aſſertum hoc, quia tuum: & mihi ſufficeret Pythagoricum ἔφα, ſi Diſcipulum me malles, quàm Sophum: ſed quia hujus proprietas nihil credere, cuncta ſcire: age, nihílne Magia contra naturæ leges, & ordinem? reclamant unanimi calculo experimenta, quæ paſſim hiſtorici Annales. Pythago-

thagoram in duabus Urbibus, eodem tempore fuisse conspectum, Origenes Author est: Stryges, catorum specie, clausas ingredi januas, penetrare tenues rimas, experientia testis est, utinam non toties oculata! taceo, quòd Domitiani oculis se se subtraxerit Apollonius apud Philostratum; quòd Gyges, fictitio tectus annulo, latuerit apud Tullium Ciceronem. Sileo paradoxas metamorphoses, quibus corpora transformant in alias species, oculato teste Ovidio: *L.6.contr. Cels.*

Hanc ego nocturnas vivam volitare per umbras
Suspicor, & plumâ corpus anile tegi.

Et ista non infirment principia Physica? ista non infringant Naturæ leges? nec perturbent Universi ordinem? multa petis, si à Philosopho hîc fidem petis. *MEL:* Nihil peto, quod fidem superet, ratione physicâ suffultam. Nî enim hac nocte Morpheus tibi porrexit Lethen, scies, quæ à me herì principia. Nempe, quòd, quæ vires naturæ superant, infernalis Ludio fingat, non faciat. Quòd si visus, gemino simul in loco, Pythagoras, visus est esse visus, non fuit: nam alterutra Civitas per phantasticam illius speciem est delusa. Iisdem ludibriis fallit Stryges: non enim hæ rimas penetrant, vel clausa ostia, sed orci Genius præcedens tam latenter hæc aperit, ac claudit; fenestras corporis earum capaces, dexteritate tam celeri movet, ac removet, ut facilè intromittat hæc scorta putida, quæ ejusmodi catos se falsò judicant induisse. Nec invisibile reddit corpus, sed veriore physicâ non visum. Nam Apollonium vel celerrimè transtulit, vel interposito corpore, aut agitato aëre visivas species impediît, ne adstantium oculis illaberentur. Denique & metamorphoses illæ meritò Nasoni, fabularum ejusmodi Architecto, sunt adscribendæ. Ut ut enim diffiteri nec velim, nec possim, quòd præstigias similes non raro veri comitentur effectus, ipsa tamen metamorphosis delusoria est, ac inanis. Nec desunt histrioni Stygio media, quibus nunc repræsentet Camillam, picæ schemate, volitantem per aëra; nunc exhibeat Magum, lupinâ tectum effigie, irruentem in caulas, ac miserabili strage in innocuos furentem greges. Nam sæpe verum corpus substituit, motis intereà Sagæ humoribus, ut atræ bilis excessu lupini affectus animum occupent, quod symptoma Machaones Lycanthropiam appellant. Non nunquam, absente Mago, & in specu absconditâ soporato, ipse-

met Cacodæmon, hæc ex aëre ſibi corpora format, ac induit: non raro Lamijs ſuis ipſas ferarum exuvias circumdat, & aliquando ex pacto ſic aëreâ veſtit belluarum effigie, ut membra membris, quantùm patitur analogia, aptè accommodet: hinc nihil mirum, ſi verè ſaucias reperiamus in illo membro, quod in ferino corpore ictum exceperat, nam leviter ceſſit circumpoſitus aër, ſícque vulnus humano corpori poſtmodùm inhæſit. Quòd ſi tamen deluſæ Strygis abeſſet corpus, ſauciatur à dæmone in illa parte, quam in ferino corpore ſcit vulneratam. Neque patrocinatur Metamorphoſi Phyſicæ Nabuchodonoſor: nam præterquam, quòd DEI Digito debeatur hoc paradoxon, verior tenet Philoſophia, figuram humanam tantùm ex parte degeneràſſe in belluinam, ſic verò humorum temperiem, ſenſúſque internos, bovi factos analagos, ut bruti inſtar incederet quadrupes, veſceretur fœno, homines fugeret, degerétque ſub Dio miſer: effecit tamen divina Virtus, ut ſub belluinâ hac indole rationalis anima perſeveraret.

LEUC: Minuiſti ſcrupulum, necdum tamen ſuſtuliſti ex toto. Si Magia nihil in leges Naturæ, quo pacto, abſque penetrationis compendio, ex ore hominis ſæpe ejicit, quæ in corpus immittere per leges Naturæ minimè licuit? memini, cùm Dilingæ me adhuc puerum excolerent Muſæ, fuiſſe Sodalem, familiariùs mihi notum, qui nunc eructabat calcaria integra, ſaxa grandia, cultros, & emunctoria: nunc evomebat fruſta vitrea, clavos, & acus ſat grandes, ſpinas, pilorúmque globos integros, aliáque ejusmodi, quæ deglutire ipſe Cerberus formidaret. *MEL:* Eſt hæc mira maleficij hoſtilis potentia, quæ nec unum jam fatigavit Philoſophum. Sunt, qui minora hæc inſtrumenta, dilatatione pororum, & organi extenſione ejici poſſe exiſtiment: ſunt, qui putent res grandiores inciſione corporis ſubtili ſic intromitti, ut demerſos ſomno nec ipſe dolor advertat: neque ſuperat Chirurgiam Stygiam iſta peritia, imò nec illam latent medicamenta, quæ vulnus ſic conſolident ſubitò, ut ne quidem appareat cicatrix. Alijs præplacet, eam Archimimo malefico attribuere virtutem, qua ſolidiſſima quæque non modò poſſit in minutiſſimas partes dividere, ſed diviſa mox denuò reunire, & eâ quidem ſubtilitatis promptæ induſtriâ, quæ humanum oculum non ſolùm fugiat, ſed & fallat. Me quod attinet,

tinet, à præstigijs non semper immunem hanc, reor, experientiam. Nam potest dæmon sic illudere sensibus, ut egesti humores esse cultri appareant, maximè si subitò evanescant; vel quod veritati convenientius, potest verissimos cultros, occultâ virtute, in os ingerere, & mox apertâ egerere, quæ omnia panurgiæ Stygiæ sphæram nec excedunt, nec superant.

LEUC: Supersunt alia, quæ Cacodæmoni prærogativam adstruunt supra Naturam. Nôrunt tribunalia Nemesis, scelerum vindicis, quòd Fœderatos ex pacto, adamantis instar sic sæpe induret, ut inter equuleos læti, inter mortis tormenta immoti imbellem exprobrent ferro aciem, si minùs insensibiles, ad minimum insensati, & doloris omnis expertes. Nôrunt Martis Alumni spurij, imbelles vappæ, se stabilito cum Orco fœdere positos extra teli jactum, & Achille magìs invulnerabiles. Et quid ad ista Philosophica Circe? quo modo solvit hæc paradoxa, ut tamen salvet Naturæ Jura, nec dissolvat statuta? *MEL:* Prætergreditur non raro dæmon Naturæ leges, utut nullam transgrediatur. Hæc à dolore immunitas, originem sæpe trahit à pharmacis, opio, solano, & alijs, quibus humores turbat, soporem conciliat, nervorum origines obstruit, sensus stupefacit, sensationémque impedit ipsa etiam Ars humana. Certè Cardanus est Author, quòd ab Empyrico quondam Gallo sibi exhibitus lapillus, cui cùm acum ingentem affricuisset, nullo dolore brachium penetrârit. Et nunquid erit difficile Botanico Stygio, ejusmodi lapillos, vel herbas conquirere, coctóque per Megæram medicamento, paradoxum suis induere stuporem? hinc falluntur insulsæ Lamiæ, si hanc virtutem cineribus, inguini infantis, ante baptisma enecti, deglutito apum Regi, vel alligatis corpori membranulis, cum certo characterum genere, aut etiam susurrato malo carmini tribuant. Falluntur Mavortis probra, si se vulneribus exemptos putant, eò quòd arma certo ritu incantent, sacrilego ausu Crucifixi imaginem compungant, vel si periapta quædam ferant, characteribus Magicis insignita, vel si orationes deblaterent, quas insignitas *magnis*, ùt loquuntur, *DEI nominibus*, Divo Leoni, vel Carolo Magno blasphemo mendacio tribuunt. Falluntur, inquam, nam hæc signa sunt tantùm pacti scelesti indicia, quibus positis ex Medeæ pharmacopolio Stygia applicat medicamenta, aut per assisten-

tiam ictus excipit intentatos, aut aliò divertit, aut per impulsum contrarium hebetat, sícque efficit non vulneratos, minimè tamen invulnerabiles. Sensit hoc ille Philosophus, qui cùm interula Magicâ, varijs notis inscriptâ (quam *inferni camisiam* vocant) fretus, audacter se jurgijs immiscuisset, sæpe ictus non sapiît, quia nunquam saucius, dum tandem inter symposia, minimo vulnere corruit interemptus: nempe DEO frangenti fidem, jure fidem Styx frangit eidem.

Del Rio. l. 2. disq. Mag. Q. 21.

LEUC: Eodem in foco Magiæ Stygio succos excoqui, reor, quibus sopores inducit hic Morpheus, ultra sæculum diuturnos: quibus roborare hominem possit, ut inediam longissimo tempore perferat: imò quibus etiam in primam quis redeat Juventutem. *MEL:* Sopores ævo longiores quod attinet, nulla premit hìc difficultas, cùm naturali virtute id fieri posse docuerit, discussa jam alibi Morphei virgula. Nec de inedia, in multos menses continuanda dubium suppetit. Cur enim ignoret dæmon herbarum virtutes, conservando vitæ vigori accommodas? certè nostro etiam tempore, conservatam novimus, è devoto nimiùm sexu, Thavmaturgam Vatem, quæ aromaticâ quotidie pilula, à larvato lucis Angelo pasta, in biennium sine cibo vitam extraxit. Cur præstare is nequeat per solertiam, quod præstari posse intelligit per Naturam? profectò, si qua fides Historiæ, apud Indos herbam est invenire, *Coca* nomine, quæ famem pellit: circa Bœream apud Indos herbam colligunt Scythæ, gustatu prædulcem, qua ore retentâ famem, sitímque non sentiunt. Puellam testatur Justinus, ultra undecim annos cibi nil admisisse: alia Authore Cœlio Rhodigino, solius aquæ haustu, expers cibi, vitam protraxit. Imò, ùt dixi, testis est ipse Philosophus, fuisse hominem, qui totâ vitâ cibum non sumpserat, Sole tantùm, quem continuò spectabat, contentus. Quæ si vera, ùt vera suadet certa ursorum, gliriúmque inedia, non habebit spartam difficilem Stygius Mæcenas, ut absque alimenti impendio, suis vitam protrahat alumnis. Illud altioris indaginis, an temporis præteriti reparare vigorem, ac restituere Senem Juventæ possit? sunt, qui Poëticæ licentiæ adscribant, quod Ovidius de Æsone. *Barba, comaq;*

Mindelhemij. año 1714.

c. 2. a. 7.

l. 13. c. 24

Canitie positâ nigrum rapuêre Colorem,
Pulsa fugit macies, abeunt pallórque, sitúsque,

7 Metam.

Adjectô-

Adiectoque cavæ supplentur corpore rugæ,
Membráque luxuriant. Æson miratur, & olim
Ante quater denos hunc se reminiscitur annos.

Alij contrà intra naturæ limites, virtutísque Angelicæ sphæram, hanc esse judicant metamorphosin. Percipe, quibus illi Thesin suam columnis firment, ac fulciant. Juventutem Aquilæ renovari nemo negaverit, nisi qui Psalmistæ Regio rumpat fidem, qua cecinit: *renovabitur, ùt aquilæ juventus tua.* Imò & vilissimis animalculis hunc à Natura favorem non denegari, fatetur Peripatus, cùm serpentes, exutâ leberide, novam induere juventutem, hísce oculis videt, ac stupet. Cur ergò hujus beneficij spem homini Hebe Noverca præsciderit? absumpta fortè vis omnis per imprudentiam Ganimedis, qui pharmacum adeò salutare, à Jove mortalibus missum, serpenti propinaverit ebibendum? Et sanè lateat nos ista virtus: multa Angelicæ menti sunt cognita, quæ tamen incognita humanæ. Sed quid dico incognita? nî enim historicam fidem, uno verbulo, malignè jugules Lacon, habebis testes, qui huic veritati non modò suffragium ferent, sed ad ejus Aram & grallos, & canos, velut anathemata fidei suspendent. Monstrabit Hispania Abbatissam, anum licèt annosam, cui subitò renati dentes, comæ mutatâ canitie nigricantes, rugæ depositæ, facies florida, & rosis picta, adeò, ut inter juvenes seniorem se videns, & juniorem, præ pudore quæsiverit latebras. Et ipsa India Nestorem proferet, ter senem, & juvenem, nam post sæculi senectam ter illi refloruit juventus. Ibidem, ubi nullæ visuntur umbræ, homines annos explent centum & triginta, nec tamen induunt senectam, sed medio ævo emoriuntur. Sic constat, ante Orbis naufragium in cataclysmo, homines superâsse annos nongentos. In novo Orbe geminam Insulam detectam ajunt, uni Bonicæ, alteri Lucayæ nomen dant Incolæ, in quibus fontes est reperire, quorum aqua haurientibus restituit denuò juventam. Imò in lacu Mommonico Boreali, duas insulas aperit Natura, supra Naturam propemodum prodigiosas: nam majorem nulla ingreditur fœmina, quæ non illicò moriatur morte; experientia in animalibus quoties capta, toties confirmata. In minori verò, cui *viventium* Nomen, Mors fugit etiam invitos: sic hebetata hîc mortis spicula, ut hactenus neminem vulnerârint. Corripit tamen in-

Ps. 102. v. 5.

Sagunti. Nier. l. 8 c. 9.

Plin. l. 7. c. 2.

Petrus Chieza hist. Per. c. 41.

Nier. de miris Eur. l. 2. c. 1.

men incolas ſenectus, & turba morborum pediſſequa, quos ſi, abjectâ ſalutis ſpe, lethales judicant, cymbæ imponunt ægros, in aliam Inſulam devehendos, ut dolorum ſimul, & vitæ finem inveniant. Non commemoro arbores, quot annis ſenes, & è ſenibus juvenes: non cadavera aromatibus condita, quæ licèt putredini magìs obnoxiæ, quàm vivorum corpora, à lue tamen tabificâ ævum immune exigunt. Id ſolùm colligo cum hujus Sententiæ Ephoris, ſi fide probabili conſtat de hujus effectu virtutis, vel ſaltem non multùm abſimilis, etſi ipſa virtus nos lateat, cur illam divinare nequeat Ariolus Stygius? quæ chymæra in pharmaco, quod humidum radicale reſtauret, ſenectæ temperet ariditatem, corrupto ſucco meliorem ſufficiat, colorem crinium mutet, cæteráque ſuppleat ad tempus? equidem apertis oculis nulla video cornua, quibus Naturæ leges infringeret Hircocervus. Nec mihi oggeras, ſic vitam homini denique perpetuandam, quod jactabat Thraſo ille Ægyptius, quem pridem Galenus jam debellavit: nec, inquam, hoc mihi oggeras, nam Admeti bobus, & ipſo Aurigâ Hercule foret opus, ad extrahendam ejusmodi ſequelam. Dixi,hæc ſupplenda ad tempus: nam ſenſim ſic fatiſceret Naturæ vigor, ut reparando non ſupereſſent remedia, quod ipſum de Paradiſi pomo plerique aſſerunt Authores.

LEUC: Supereſt, ut quid tandem in hominem, animámque corpori conjunctam, Magia poſſit, pro diſcursûs complemento edoceas. *MEL:* Dabo epitomen. Senſus mille ludibrijs fallere poteſt infernalis hic Ludio: nunc enim ſpiritus excitat, phantaſticas ideas perturbat, ut videre te putes, quæ minimè vides, apertíſque oculis cæcum te fatearis. Nunc ſenſûs interni quoque commovet organa, ut variæ ſeſe levent tentationes; hinc etſi philtris cogi nequeat voluntas, poteſt tamen Alaſtor Stygius ſic turbare facultatem phantaſticam, concitare humores, inflammare interiùs membra, ut admotis tentationum illecebris, veluti totidem machinis quis laceſſitus, œſtro quodam libidinis divexetur: quòd ſi inſuper Proci ectypon continuò phantaſiæ oggerat tentator; ſi quæ digna callidè occultet; vel ſi in iſto rerum articulo, accedat Amator maleficus; ſi piſcetur in turbido,ſuetíſque artibus iteratos tentet aſſultus, quid mirum, ſi permittente Cœlo, Arx tot furijs oppugnata, tandem

lamen-

lamentabili Fato & expugnetur? potest secundò memoriæ vires vel augere, vel diminuere: nam subin adjuvat remedijs physicis, ùt Podalyrius; vel opportunâ suggestione, ùt Archimimus; vel artificio, & præceptis, ùt Archididascalus: subin ab ipso organo repellit noxia, proficua applicat, sícque roborat cerebellum, ut quàm fortiter ideas retinet, tam fideliter rursus reddat: subin contrarijs omnibus vires memoriæ atterit, Letheámque inducit oblivionem. Sed & aciem intellectûs, pari Fato, vel acuere potest, vel hebetare: si enim ex organi vitio nascatur stupor, purgando spiritus, crassos depellendo humores, cerebrum perficiendo, acumen intellectui dabit, & ex trunco ingeniosum sculpet Mercurium: contrà, si Cœlum conniveat, humorum crassitie, spirituum imminutione, antiquas facilè immittet tenebras, aut organi attritione stupidum formabit Arcadem, vel Magicis pharmacis, de potestate mentis dejectum, in morotrophij ergastula compellet. Sunt, qui suggestione celerrimâ, doceri scientias velint ab hoc Orci Magistro: sive dein formâ visibili se sistat Instructor; sive formatas in aëre ideas objiciat oculis; sive locutione etiam internâ intellectui non tam illuceat, quàm illudat. In eo convenit inter Authores, voluntatem à despotica Magiæ tyrannide semper immunem. Per objecta allici potest, non tamen trahi: per visiones phantasticas, sensúsque interni commotiones inclinari potest, non cogi: Domina est, nec nisi volens, constringitur vinculis, trahitúrque in servitutem. Imò cuncta, quæ hucusque de Magicâ potestate in medium attuli, sic intellexeris, spero, ùt illa proponit intelligenda præfixum discursui Symbolum. Dixi, & repeto illam Melliflui gnomen: latrare potest hìc Cerberus, mordere non potest nisi volentem. Constrictum tenet Molossum hunc Stygium Dextera Omnipotentis: nam *potis illa ligare potentem*: hinc, *quàm multum ille potest, tam nihil ille potest.* Patimur tentationes (*nam ita placitum est coram ipso*) sed tantas, quantas potest nostra ferre fragilitas, non quantas valet inferre Stygis potestas. Veritatis hujus certos omnes nos voluit Divina Providentia, dum non modò probis, sed etiam improbis hoc misit Autographum, manu Apostoli exaratum: *fidelis est DEUS, qui non patietur vos tentari ultra id, quod potestis: sed faciet etiam* (modò velimus) *cum tentatione proventum.* *1. Cor. 10 v. 13.*

LEUC:

LEUC: Suo, reor, id quoque calculo roborabit D. Gregorius, quem huic discursui thavmaturgum præesse jusseras Patronum. *MEL:* Non falleris: & quia sponte jam filum porrigis, dicam, quas hic Sophus in Peripato quondam, à debellata Circe, adoreas tulerit. Pontus Euxinus huic Philosopho vitam dedit, is Patriæ reddidit vitæ Fructus, famæ splendorem: natalis illius civitas, natales traxit à Cæsareo Stemmate: nam ob sitûs amœnitatem Neo - Cæsareæ nomen acquisivit à Cæsare. Jam in infante Natura suum partum obstupuit, quia thavmaturgum: nam nihil in puero vidisses puerile præter ætatem. A teneris ab ijs abhorruit, quæ deperire solet Juventus: nil equi, nil venationes, nil ludi, sive deliciæ in Gregorium poterant, quia crepundia: adeò mollem animum firmârat virtus. Sed, quod nostro tempore fors paradoxum, etiamnum Ethnicus, Nutrici geminæ consecravit Juventam, *Sapientiæ, & Castitati.* Ab his Philosophiæ subin commissus, tam felici progressu, ut quæ alijs Magistra erroris, huic Christianæ extiterit Mater Religionis. Illud legimus de illo elogium, quòd præter maculam Originalem, nil sordis attulerit ad baptismum. Quid ergò mirum, quòd à sordibus lotus, & per baptisma magìs lavatus, etiam alios lavare cœperit Christianus? Alexandriæ Ægypti frequentabat Peripatum; placebat Philosophia, sed displicebat Philosophorum vita: videbat geminam suam sperni nutricem Sapientiam, & Castitatem: videbat, & dolebat, à Philosophis, in turpi otio, non celebrari, nisi continua Sabbatha, & dies Veneris. Refutari statuit hos errores suo exemplo: sic studuit, ut citiùs Jovi fulmen, Herculi clavam, vel Homero versum subtraheres, quàm huic librum, severioris Minervæ spolium: sic studuit, ac si studeret pro omnibus: nam in hoc uno colligebat industria, quod per otium perdebat in cæteris. Sed & studio junxit virtutem: tantâ vitæ præluxit integritate, ut Alexandrini Philosophi in illo sua cernerent vitia, eò quòd cernerent in illo nullum. Sed cùm nihil proficeret vitæ exemplo, statuit rem aggredi verbo, ut esset potens, verbo simul, & opere. Acriter ille, nec sine lixivio, sæpe lavabat sordida Sophorum colloquia, moresque colloquijs sordidiores. Habuit res ista malè hos malos Philosophos: habuit pejùs, malorum Authorem, pessimum dæmonem. Fabam cudit Stygiâ Magiâ dignam,

Ex Surio.

gnam, sed quæ Talionis pœnam Authori. More suo, in docto Sophorum circulo, disputabat Gregorius: cùm ecce quarta ex Orco Furia advolat, infame Scortum, ut de scelere Innocentem infamet. Petit illa, sine fronte, à Gregorio commercij lascivi stipendium. Hìc obstupescere omnes hanc insolentem proterviam: solus Gregorius, quasi alium infamia tangeret, non moveri, pergit cœptum urgere discursum, indignum Philosopho ratus, si discurrendo cum sanis, vel verbulo ad insanam excurreret. Sed oblatrat canis maledica, magísque effrons, & strepera, pudoris pretium non jam postulat, sed majori tumultu expostulat. Tum denique indignari omnes, solus Gregorius sine motu, hæc modica Familiari suo in aurem: solve naulum molestæ soboli, ne studia turbet, doctáque perturbet colloquia. Dictum, factum: recepit illa malitiæ pretium, sed & pretij recepit malitiam: nam mox à Dæmone in pœnam pretij obsessa, liberari non potuit, nisi cantatâ palinodiâ, & quidem Exorcistâ Gregorio, qui in uno Miraculo se demonstravit multiplicem Thavmaturgum, quia nempe superiorem infamiâ, otij expugnatorem, domitorem dæmonij, & quod omnium maximum, victorem mulieris, dæmonio pejoris, quia lascivæ simul, & calumniatricis.

LEUC: Imò, nisi tuus me fallat discursus, de thavmaturgo isthoc Philosopho id jure dixerim, quod de Malachia Mellifluus: inter tot,& tanta Miracula, maximum Miraculum, quod fecit, ipse fuit. Utinam in me quoque exereret vim thavmaturgam, ut, eliminato otio, & ego, & mihi similes Sophi, essent tandem Philosophi, volo dicere, Sapientiæ Candidati! *MEL:* Modestiam probas, quia de te solus tu adeò demissè. Id tamen non possum non tibi confidere sub rosa, *Veternum, & Philtrum Philosophorum plerumque fascinum.* Sopiuntur veterno, ut Sapientiam negligant; corrumpuntur philtro, ut deserant integritatem. Hæc Hydra Magiæ biceps, quam ut debelles, Gregorio opus est, sed thavmaturgo. Age, quis fando enumeret infandas strages, ab otio nunquam non Peripato illatas? interroga, si lubet, Mellifluos, & otium dicent tentationum colluviem, summam mentis malitiam, malorum omnium sentinam, mortem animæ. Dicent Dæmonis januam, qua illicitas cogitationum illecebras, etiam purissimis mentibus instillat. Chryso-

Serm. 8. in Purif. B. V.
Idem l. 1. de Consid.

O fosto-

Hom. 16. soſtomos conſule, & otium appellabunt malitiæ non modò partem, ſed cauſam totam, omníſque mali radicem: nam, Augu-
Ser.16. ſtino Interprete, per otium accendimur ad luxuriam, animamur ad ſuperbiam, ducimur ad Mundi gloriam. Omnium,
Apud Engelgr. to. 2. in Domin. Sept. §.1. quot quot in Prytanéo aluntur Sophi emeriti, exquire ſententiam, & otium dicent Naturæ pudorem, ſentinam familiæ, hoſtem Artium, ignorantiæ Magiſtram, Genitricem inopiæ, curarum prodromam, ingenij noctem, morborum fomitem, animi lethargum, pudicitiæ peſtem, virtutis exilium, vitiorum hoſpitium, temporis tineam, dæmonum præſidium, animæ proditorem, terræ probrum, Cœli dolorem, Numinis odium, hominis vivi ſepulchrum, mortui barathrum. Quid addam exegeſi huic, ſine addito prolixæ? illud, quod addit conſtans experientia, otium eſſe luem Peripati contagioſam, Profeſſorum tormentum, Diſcipulorum excidium, quod Chriſti vineæ tot eripit Plan-
Prov.12. v.30. tas, quot plantat lolia, ſteriléſque progenerat urticas: *tranſivi per agrum hominis pigri, & ecce! totum repleverant urticæ.* Illud addo, quod addit Doctorum Angelus Aquinas, otium eſſe dia-
Bonnefons in vita 7. Martij. boli hamum, cujus tale illicium, quod omnia alia illecebrarum genera comitantur.

LEUC: Superi! quale monſtrum, Gorgoneo ſuppar, Cerberíque è ſpuma pullulans, tu mihi in otio adumbras? jam non miror in thavmaturgo Gregorio tantum otij odium: ſcivit nempe Nutricis geminæ, quam à cunabulis coluit, ſupremam perniciem, *Sapientiæ* ſcilicet, & *Caſtitatis.* Capio fœdus mirabile, quod inter ſe habent Sophorum vitia, & virtutes: quippe memini illius paræneſis, quam ipſe mihi ad Philoſophiæ meæ exordia: fuge otium, ajebas, ſi vis habere remedium contra Cupidinis tela, quæ non niſi induſtriæ clypeo repelluntur. Luxuriam ſcito ſobolem, cujus Mater eſt otium, Pater diabolus, conjugij vinculum, catena integra vitiorum. Contrà Sapientiæ ſoror eſt vitæ integritas, ambæ pro genitrice agnoſcunt Induſtriam, eámq; veluti filiæ coronant. Tam arctum eſt fœdus inter profectum in litteris, ac virtute, ut unus alterius veluti menſura, atque index characteriſtica, quæ raro fallit: nam Sophos magìs induſtrios, notavi hactenus magìs probos; & plerumque ex litteris virtutis arguo progreſſum. Hæc ex tuo ſenſu, ut videas, quantum tua verba apud me pondus, & pretium. *MEL:* Placet,

quòd

quòd ventos non pascam, si tibi loquor: & ut majus adhuc pondus addam meæ parænesi, illud tuo frequenter animo obversetur, cujus nunquam ego memini sine gemitu. En! quot non labores exhauriunt improbi, ut probos seducant? quot non molestias devorant Magiæ teterrimi Candidati, ut Pijs noceant, nullum aliud petentes Minerval, nisi multorum interitum? quot non studia insumunt pravitatis hæreticæ Baccalaurei, ut errorem in solio nutantem firment? quot non curas exantlant, Calvini Sophistæ, & Magistri Islebici Magistelli, ut pestilentiæ stabiliant cathedram? ipse Stygius Archi-Didascalus quid non tentat, ut omnes tentet? quid non molitur, ut Christi Regnum demoliatur? quid non agit, ut omnes agat in præcipitium barathri? nil tam arduum, quod non perrumpit: nil tam sanctum, quod non corrumpit: nil tam molestum, quod non suffert: nil tam humile, quod suscipere renuit Superbus, modò nostra procuret dispendia, & per nova tormenta, nostra promoveat detrimenta. Et nos Philosophi hæc impunè? stertimus, ne hostis pedicas advertamus: dormimus, ne illius turbemus vigilias: jocamur, ut ille seriò nos pervertat: tempus deperdimus, ut nundinemur pro lucro pessimam æternitatem.

LEUC: Et quod veterno tam noxio tu præscribis Alexi-Pharmacum? *MEL:* Lethale est hoc symptoma: raró prosunt remedia. Nisi enim tot otij damna aurem stertenti vellicent, frustra tonabit Jupiter, dissipare non poterit hunc veternum. Illud tamen hìc velim advertas, *Otium negotiosum* omnium pessimum. Sunt, qui *otiosis cogitationibus* animum occupant, de quibus Salomon: *solummodo hoc inveni, quòd fecerit DEUS hominem rectum, & ipse se infinitis miscuerit quæstionibus.* Sunt, qui *verbis inutilibus* tempus terunt. His verba hæc Christus, minimè otiosa. *Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicij.* Invenies qui *inutili opere* horas fallunt: honorum umbras venantur, divitiarum colligunt spinas, voluptatum siliquis inhiant: de quibus Regius Psaltes: *dormierunt somnum suum, & nihil invenerunt in manibus suis.* Videbis, qui malè agendo pretiosum tempus comburunt: & hi minùs nihilo faciunt, hoc ipso quòd aliquid faciant: minùs otiarentur, si nihil operarentur: hinc non inaniter concludit Christiano-Ethnicus Seneca, totam hominum vitam propemodum otiosam

Eccl. 7. v. 30.

Matth. 12. v. 36.

Ps. 75. v. 6.

Epist. 1. ad Lucil.

Staplet. text. 2. in Dom. Sept.

tiosam, dum ait: *Si volueris attendere, magna vitæ pars elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus.* Verbo: sicut Ephebuli, qui erigunt luteas, vilia tecta, domos; qui equitant in arundine longâ; qui muscas cum Domitiano venantur, suo sensu Capitolium fulciunt, utut nostro judicio nugentur, & otientur: ita omnes occupationes terrenæ, in quibus gloria DEI, vel Proximi, aut nostra salus non quæritur, etsi Regni negotijs, & Imperij curis annumeres, Divino oculo nugæ, Angelis somnia, Sapienti cuique inane otium videntur, & judicantur.

LEUC: Persuades, ut relegato ad umbras otio, totis viribus me Palladi consecrem: sed quia multi currunt, nec tamen accipiunt bravium, trade methodum currendi bene, volo dicere, Artem proficiendi doce in litterariâ palæstrâ. *MEL:* Docuit hanc suo exemplo D. Gregorius Thavmaturgus, dum, Castitate Duce, ac Comite, ad Sapientiæ culmen feliciter non minùs, quàm velociter est enisus. Illud tibi hìc obiter in aurem: *absque virtutis hujus amore, specialis in litteris profectus sperari nequit.* Thesis ista stat sub Ajacis clypeo, majoríque robore firmatur, quàm ut illud infringere valeat mollior Epicurus. Crede æternæ Sapientiæ id contestanti: *quoniam in malevolam animam non introibit Spiritus Sapientiæ, nec habitabit in corpore subdito peccatis.* (Sap. 1.) Crede Sapientiæ D. Interpreti, Augustino, quòd *ad veritatem percipiendam nihil æquè impediat, quàm vita libidini dedita:* (L. de ver. Rel. c. 3.) imò ejusdem crede experientiæ, ne credere cogaris tuæ: sic ille de se ipso: *exhalabantur*, ait, *nebulæ, ex limosa concupiscentia carnis, & obnubilabant cor meum, atque ingenium.* (l. 2. Conf. c. 2.) Crede rationi: nam vitales spiritus, qui nutriunt ingenij vigorem, morbo erotico corrumpuntur: hebetatur ingenium, debilitatur memoria, phantasia confunditur, judicij vigor absumitur, & debilitatur. Crede Medicinæ Oraculis, quæ docent, hoc morbo generari pallorem in genis, in fronte maciem, in corpore tabem, maniam in mente. Crede demum experientiæ: nemo hominum experientior Salomone, (Reg. 11.) & tamen sic tandem insaniît, ut *stultissimum* se ipse agnosceret, & fateretur: vis scire, qua via? nempe *depravatum est cor illius per mulieres.* Alium legimus, quem ad maniæ licentiam jam jam promoverat Cupido: huic cùm Podalirij solvissent cranium, apparuit cerebrum, imò non apparuit cerebrum, quia æstu libidinis penitùs consumptum. Vis plura? novi ego, &

utinam

utinam non novissem! qui velut Aquilæ inter suos, ingenij perspicaciâ, tenuêre primatum: sed nempe tam diu primi, quàm diu casti: ubi repudiatâ Pallade, amplexati sunt stercora; ubi Virgines exosi Musas, his sordibus se inquinârant, mox hebetari ingenium, mox totidem gradibus à litterario profectu deficere, quot se se passibus impudicitiæ imerserunt. Margarita nempe est Sapientia, sed quæ porcis non conceditur, nec in volutabro sordium reperitur.

LEUC: Si Sapientiæ Candidati tot è philtris incommoda hauriunt, oportet, ut à virtute Angelis agnatâ, totidem trahant emolumenta. *MEL:* Ita est, à contrarijs fluit hoc argumentum. Nam vitæ Puritas cerebrum, quod ingenij sedes est, temperat, spiritus vitales conservat, concupiscentiam domat, mentem tuetur serenam, sícque promptum, ac perspicax reddit ingenium. Hinc est, cur nemo faciliùs scientijs eminuerit, quàm qui simul castitate excelluit: *DEUS* enim, Augustino Interprete, *non nisi mundo corde verum sciri voluit.* Lustra, si lubet, ephemerides Scripturæ sacras, & veritatis hujus testes invenies, non tot, quin plures. Nunquid inter sacros Vates eminuit Daniel? & virginitatem fideliter coluit, & constanter. An non inter Patriarchas Joseph intelligentissimus? sed quamdiu castus: post Hymenæi Sacra conticuit sacrum hoc Ægypti Oraculum. Nónne inter Evangelistas Joannes Aquila, Paulus inter Apostolos Cherub, inter Doctores Thomas Angelus audit? sed & hi Virgines erant, & plus Puritati vitæ, quàm suæ industriæ scientiam adscripsêre. Felix, nil dubita, ibi erit studiorum successus, ubi Castimonia erit Magistra. Revelante Cœlo veritatem hanc didicit, inter Sophos illustre Nomen, Gregorius Nazianzenus: hic, etiamnum in Peripato Adolescens, dum miro scientiæ desiderio æstuaret, fluctuare cœpit, de recta Sapientiæ semita: cùm ecce! per quietem, duas sibi assistere Virgines, supra mortalem formam venustas, aspexit. Hæ subin, spectaculo hoc attonitum, adhortari: pergeret porrò non minorem Puritati, quàm litteris navare operam: *altera enim,* inquiebant, *ex nobis Sapientia, altera Castitas dicitur: missæ sumus à Domino habitare tecum, quia mundum nobis habitaculum præparâsti:* hæc ubi dixêre Sorores illæ, totam Nazianzeni mentem mox subiêre. Et quorsum ista? nisi ut ex hísce tandem intelligas, vel abjiciendam Sapientiæ spem, vel

in Soliloq.

In vita.

eam cum Caſtitatis ſtudio conjungendam. O ſi amica Sophi alerent lilia, quàm facilè ſibi Sapientiam conciliarent! Sorores ſunt Caſtitas, & Sapientia, ejusdem amant hoſpitij Societatem. Accedit, quòd mutuis quaſi obſequijs, & Puritas promovendæ Sapientiæ, & Induſtria Puritati tuendæ, certiſſimum ſit adjumentum. Niſi expertus es ipſemet, experto crede D. Laurentio Juſtiniano: hic dum ageret ætatis annum undevigeſimum (climactericum ſcilicet, quia Juventuti funeſtum ob influxus Veneris ſolitos) hic, inquam, adoleſcentiæ Fata expertus, ſic de ſe ipſo: *eram*, aït, *veſtri ſimilis, quærens æſtuanti Naturæ pacem, & tentationum victoriam, nec inveniebam, dum Virgo Sole ſplendidior, placido ſic me affatu docuit: O Juvenis, ajebat, cur pacem quærendo, per multa vagaris? quod quæris, tibi polliceor, ſi tamen me in Sponſam accipis: tum DEI Sapientiam eſſe teſtata, facilem aſſenſum obtinuit.* Aſſentire & tu mi Leucothee, Amori Sapientiæ, & caſtus eris; imò caſtus eſto, ut ſis ſapiens. Sed finio, & diſcursûs hujus epitomen tibi porrigo thavmaturgam, in D. Gregorio Thavmaturgo. Duobus verbulis ejus vita expreſſit, quod longo diſcurſu exprimere non potui hactenus: nempe Gregorio ſimiles Sophos, Thus adolere *Sapientiæ, & Caſtitati,* ut aboleant geminas Juventæ peſtes, *Veternum Magicum, & Philtrum.* En! quod ille Programma affigat Peripato, quo eliminat Otium, malorum omnium ſcaturiginem, ejúsque Sectatores Philoſophos Nominales.

Ex Vita.

PROGRAMMA
A D. Gregorio, Thavmaturgo, Animarum Zelatore, Peripato affixum,
Contra Otium,
Otiíq; Sectatores Philoſophos Nominales.

Audite pigra Cohors,
Qui licèt auribus longis,
Auditis peſſimi Auditores.
Adeſte; ſed & abeſte:

Adeſte

Adeste, Programma hoc legite,
Sed mox viam relegite.
Nam relégat illos Peripatus,
Quibus prælecta plurima,
Lectum nihil.
Superi! quales Sophi?
Quibus pulpitum pulvinar;
Lectus est Lectio;
Repetitores Rhonchi;
Auditorium dormitorium:
Professor Morpheus,
Sed sine virgulâ.
Stupescite Athenæa!
Confringe dolium Cynice:
Frustra gyras in vacuo cerebrum,
Cùm hi exhauriant Philosophiam.
Amphoram projice Cleantes,
Cùm istis merissimum merum
Ex Castali propinent Musæ:
Quibus licèt semper hæreat aqua,
Nunquam tamen navigetur in sicco.
Extingue lucernam fictilem Epictete:
Operam perdis, & oleum,
Si cum Diogene,
Omnes Philosophos invenire tu velis Sophos.
Stagirita frustra abrumpis Somnum,
Cùm hi Hesiodi
Stertendo docti, Peripatum fulciant.
Stupescant Pseudo-Philosophi,
In Necromantico Lyceo Licentiati:
Hi promptiores ad mortem,
Quàm illi ad vitam:
Avidiùs sugunt venenum,
Quàm hi veneni Antidotum:
Mille cogitant Artes,
Ut unam excogitent pereundi.
Nulli parcunt labori,

Modò

Modò nulli parcatur homini:
Omnem lapidem movent,
Ut fundamentum ponant
Pro Petra scandali,
Lapidem offensionis.
Et quid vos ad ista Endymiones?
Stertitis, & stertendo vos sternitis:
Oscitatis,
Ne hostis habeat hostem,
Et caulam Christi, securiùs devastent Lupi.
Stupescat ipsemet Lucifer
Has dormientium tenebras.
Is diu noctúque circuit *quærens, quem devoret,*
Se probat Peripateticum,
Vósque reprobat Peripateticos,
Quia stertentes.
Unus illius labor,
Ne laboretis:
Unicum ipsius negotium,
Vestrum est otium,
Nam semper vigilat, atque invigilat,
Ut dormiatis.
Sed parce labori Lucifer,
Stertendo vinces stertentes:
Nam ipsimet per otium porrigunt
Optatum tibi pulvinar.
Parce vigilijs,
Non enim opus, superseminare Zizania:
Nam ubi otio putrescunt Sophi,
Sponte nascuntur fungi.
Sed fallor!
Non stertunt, sed vigilant:
Non otiantur, sed impigrè laborant.
Incumbunt negotijs,
Quæ magis otiosa sunt otijs:
Otiantur malè, cùm nihil agunt:
Otiantur pejùs, cùm aliquid agunt,

Quia

Quia nunquam agunt,
Ad quæ agenda legibus adiguntur.
Hæc otij paradoxa proprietas,
Quòd sæpe nihil laboriosius otio :
Sæpe nihil otiosius labore.
Quàm multi diu , noctúque laborant !
Sed quia pro Mundo negotiantur,
Hinc otiantur.
Quàm multi vigilant noctes,
Et in vacuum evacuant lampades!
Meritò fatui,
Quia ignes venando fatuos,
Cum oleo operam perdunt:
Meritò fatui,
Quia splendore spurio sic se consumunt,
Ut extinctis nil suppetat,
Nisi fœtor, & fumus.
Quàm multi noctes ducunt insomnes,
Ut seducant, & seducantur !
Tantus ardor est ad interitum!
Quàm multi legunt, quæ negligenda:
Scire student, quæ meliùs nescire studerent:
Vacant studiis, quibûs utiliùs vacarent.
Quàm multi scientiæ student, non Conscientiæ,
Dum appetunt scire,
Quorum scientia parit inscitiam,
Quorum inscitia Sapientiam.
Adeò multa nescire, sæpe est sapere,
Quæ scire foret desipere,
Ut partem scientiæ sciamus
Ipsam inscitiam multorum.
Quàm multi vigilant noctes, dormiunt dies!
De die incumbunt libro,
De nocte accumbunt Libero,
Et etsi græcantes in Latio,
Non tamen Philosophi:
Etsi ambulantes frequenter,

Non tamen Peripatetici,
Minimè ſtudioſi, quia ſic ſtudioſi,
Volo dicere, otioſi.
Abſint igitur
Spuria è Peripato lolia,
Et quia otio putreſcunt,
Ociùs eradicantor.
Abſint Sophorum probra,
Ne induſtriis illorum torpedo ſit remora:
Excluduntor, & relegantor.
Vos verò
Genuina Peripati Propago,
Veſtro fervore ſupplete multorum torporem:
Veſtrâ gloriâ excitate inglorios:
Dicite Ignavis,
Cùm Dij laboribus omnia vendant,
Rudentes, & rudes
In Peripato nunquam donandos rude.

ACA-

S. Gregorius Thaumaturgus, dignus hoc nomine, quia rarum inter Sophos Alexandrinos miraculum à se otium perpetuo studio, ab aliis otii sobolem a=movit vitæ Castæ exemplo. Hinc ubi studiis immersum vincere tenta=tor non potuit, à Circe aliqua victum finxit. Sed vicit utrumque Studiis Conjuncta virtus: nam calumniatricem, à dæmone mox ob=sessam, mox liberavit, meritò Thaumaturgus, quia dæmonum ter=ror, et Stygiæ Magiæ victor. Ex Surio.

I. Melchior Gutwein sculps:

THE LIBRARY
OF THE

ACADEMIA BRUTORUM, *Seu* DISCURSUS V, *De* BRUTORUM DISCURSU.

ELANDER. Peripatetici ſumus Leucothee; hinc ambulemus. *Egrediamur in agrum, commoremur* tantiſper *in villis*: fruamur tempore. En! bucolica tibia Mantuani Coloni nos invitat: *Nunc omnis parturit arbos,* *Virgil.*
Nunc frondent Sylvæ, nunc formoſiſſimus Annus. *Ecl.3.*
Conſonat Naſonis Calliope:

Omnia nunc florent, nunc eſt nova temporis ætas, *Ovid.l.1.*
Et nova de gravido palmite gemma tumet. *Faſt.*
Et modò formatis operitur frondibus arbor,
Prodit & in ſummum ſeminis herba ſolum.
Et tepidum volucres concentibus aëra mulcent,
Ludit & in pratis, luxuriátque pecus.

LEUCOTHEUS. Et quorſum invitas me hodie? in Academiam fortè Platonicam, umbroſo nemore celebrem, Veris decore amœnam, ſuóque ſilentio Minervæ amicam, quam Cimon *Plut.* irriguis fontibus,& virentibus ambulacris in Philoſophorum gra-

tiam exornavit. *MEL:* In Academiam te ducam hodie, non illam quidem Platonicam, ſed illam, quam Pan, Paſtorum DEUS, in pratis; quam in Sylvis Diana, volucrum, ferarúmque Regina Philoſophis erexit: verbo, in *Academiam Brutorum*, Sophorum diſcurſu, atque decurſu digniſſimam. LEUC: Orexin movet Athenæum hoc novum, & paradoxum: ſed quid dicent impallentes Timæo ſuo Platones? quid in litteratis Emporijs togati Patres, ſi derelicto pluteo, Urbe egreſſos viderint, prata virentia, & amœna Sylvarum umbracula pervagari? *MEL:* Næ tu inani metu conficeris: Peripateticorum eſt ambulare: Philoſophorum eſt incolere hortos, habitare villas, & nemora, non ut otientur, ſed ut commodiùs ſtudeant; non ut dediſcant, quæ didicêre in Urbibus, ſed ut meliùs diſcant, quæ per Urbis tumultuoſa incommoda diſcere non potuêre. Oculos immerge profundiùs in Philoſophorum vivendi methodum, & videbis Democritum Abderitem ſub Platano philoſophantem: Laidem Cyrenæum non niſi docentem in hortis, quos Rex Attalus hunc in finem erexerat: cernes Palæmonem erudientem ſuos in pratis floridis, in quibus conſtructa habebant Diſcipuli ſua tuguria: obſtupeſces Tullium, non minùs Philoſophum, quàm Oratorem, Academiam ſuam erexiſſe in villis, aptâ ambulationibus porticu, & umbroſo nemore celebrem: cui pro majori commodo Marianam addidit quercum, & Tuſculanum ſeceſſum, loca diſputationibus apta, unde *quæſtiones Tuſculanæ* à diſputationis hoc Auditorio nomen traxêre, atque originem. Omitto Anaxagoras, Xenocrates, Zenones, Carneades, Chryſippos, Diogenes, Solones, & innumeros alios, qui non niſi *inter denſas, umbroſa cacumina, fagos*, & docere, & diſcere Philoſophica placita aſſueverunt.

LEUC: Convincunt me teſtimonia, trahunt exempla: ambulabimus igitur diſputando, & diſputabimus ambulando, placet hæc methodus, quæ jungit utile dulci. Et quia de Brutis diſcurrendi eſt animus, patere, ut tibi narrem Apologum, qui fortè filum noſtro diſcurſui. Habuêre ſua quondam Comitia animantes Brutæ, quorum proſpero ſucceſſu animatæ volucres, imò & muti piſces paria in ſuis Regnis indixerant. Gens quælibet, ritu quidem, & ambientium ſtudijs diviſa, uno tamen animo, Democratiæ pertæſa, proprium ſibi Monarcham deligere fixum habebat,

ratúm-

ratúmque. Cohors pennigera Regni fasces, volatu venales, præter spem Trochilo deferre debuit: inter squamigeros Thetidis Proceres Delphinus natando Sceptrum præripuit. Quadrupedes sylvarum incolæ Leonem, fortitudine cæteris præstantem, ad solium elevârunt. Sed privata, pro Gentis cujusque meliori regimine, fuêre isthæc Comitia: Oecumenica hodie celebrata refero, in quibus Cartesio, vitam Brutis neganti, unanimi calculo, diem dicunt, & velut in Conditorem injurium, læsæque Naturæ reum pronunciant: Philosophis verò, rationem denegantibus, de novo litem intendunt, ac ad summum Philosophiæ Tribunal appellant.

MEL: Cartesij causam quod spectat, decisa lis est: hunc Peripatus dudum damnavit velut Philosophiæ Schismaticum, si non Hæreticum; hoc etiam in puncto ad ipsa Bruta relegat veluti monstrum: homo non est, qui ratione non utitur, sed contra rationis apertum lumen Bruta mera dicit Automata. Cæterùm ratione careret, qui rationem Brutis adstrueret; hinc non est, cur Philosophis litem intendant: quadrupedibus Augiæ stabulum patet, non Stagiritæ Tribunal. LEUC: Accessum equidem nec petunt, nec optant: habent causæ suæ Patronos, sat magna in Peripato Nomina, quæ pro ratione Brutorum rationem totam impendunt, ac veluti pro Aris, & focis digladiantur. *MEL:* Nempe, *ut nulla sine proco fœditas, sic nulla sine Patrono fatuitas.* Cum Conimbricensibus judico, *longè à ratione abesse illum, qui rationem dat Brutis.* His si fidem adstruere dubitas, Augustinum inter Doctores Augustum interroga, & opinionem hanc damnabit, velut *hæreticam.* Quære Eximium, & nominabit *ab omni ratione alienam, & vanam:* de Rhodes dicet adeò *vesanam*, ut non tam miretur, quàm obstupescat, *non dedignari homines æquare sibi jumenta insipientia, eóque tantùm doctiores videri velle mortalibus reliquis, quò essent bestijs similiores.*

Apud Maurum l.2.q.40.
Teste Del Rio disq. Mag.l.2. q. 20.
p.2.Sum. Th. tom. 2. tr. 3. l. 1. c. 5.
Phil. Perip. l. 2. d. 2. q.5. S.5. & d. 17. q. 6. S.4. §.1.

LEUC: Ignosce, præter morem Authorum convitia refers, non rationes. Utut tuum hac in Sententia totum me fatear, Authores tamen, quorum ingenti catalogo memoriam onerare piguit, omni emotos mente si dixeris, etiam Tullium, Romanæ eloquentiæ Principem, Senecam, aliósque, quibus velut Oraculis thus adolevit Antiquitas, eodem dementiæ stigmate notabis. Et ut, pro meo candore, te nihil celem, rationes

afferunt, experientijs certis tam ponderoſas, ut niſi tribus litteris omnem hiſtoriam jugules, Tyroni minimè ſolvendas, Veterano non contemnendas exiſtimem. *MEL:* Ponderosè tu equidem, ſi Superis placet. Agedum, ſi tantus fucus veritatem tibi obvelat, removebimus larvam. In medium affer rationum momenta, videbimus, num ſuus deſit Peripato Theſeus, qui jugulet hunc Minotaurum.

Brutor. loquela. Ariſtot. Philo. Triſmeg. a *L.3.Inſt. c.20.*

LEUC: Si Voces ſunt *notæ conceptuum;* ſi Sermo eſt *Mentis Frater;* ſi Oratio *Soror Intelligentiæ*, Brutis rationem ineſſe, vel ipſa eorum loquela faciet manifeſtum. Cujusvis ſpeciei voces, à Natura conceſſas, attentiùs explora, & cum a. Lactantio deprehendes, quòd ſua ſenſa & communicent invicem, & voces ritè diſcernant. Sic Gallina invento piſo, ſuos glutiendo convocat pipiones, clamore alio ad paſtum evocat, alio congregat ſub alas, & rurſus diverſo, ſi advolet milvus, fugam jubet capeſſere: ſic agnus mille inter oves oberrans balatum Matris diſcernit, & anxiè quærenti occurrit. Cùm Æliano miraberis, quòd ſicut diverſæ hominum Nationes, ita & diverſæ animalium ſpecies diverſo Idiomate utantur: nam *rugiunt* leones, *mugiunt* boves, oves *balant*, *baubantur* canes, equi *hinniunt*, aſini *rudunt*, *barriunt* elephantes, *oncant* urſi, *ganniunt* vulpes, *ululant* lupi, *gratitat* anſer, *glociunt* gallinæ, *grunniunt* ſues, *drenſant* cygni, *clangunt* aquilæ, *pipit* paſſer, perdix *cacabat*, *coaxat* rana, *frendet* aper, panthera *caurit*, hircus *mutit*, *vagit* lepus, hirundo *trinſat*, ciconia *glocerat*, *rancent* cervi, *cucurit* gallus, *orcant* lynces, *rancant* tigrides, anas *tetrinnit*, pavo *pupillat*, veſpertilio *ſtridet*, cicada *frinnit*, corvus *crocitat*, merops *zizinulat*. Quid multis? Zoopædiæ annales luſtra, & ſexcenta occurrent loquelæ ejusmodi teſtimonia.

Pet. Greg. l. 15. de repub. c. 5. Alb. M. l. 8. de aul. c. 2. Porph. l. 3. de abſtin.

Nunc leges, ùt ad elephantis barritum, ſi fortè cecidit fallente veſtigio, certatim convolent Adjutores: ùt etiam piſcis, eluſis ſemel retibus, mox de periculo edoceat adnatantes, ut jam fruſtra quempiam illo die piſcator exſpectet. Deprehendes, ùt hirundo, non invitatum ſuo in nido hoſpitem fruſtra oppugnans, querulis vocibus mox convocet Sodales, quæ ocluſo per luteos aggeres certatim oſtiolo poſſeſſorem iniquum perpetuo carcere damnant, & puniunt: ùt paſſer effuſum in foro pabulum promulgans, ſocios ad lautas epulas ſecum invitet. Quòd ſi ſermones iſtos minùs intelligas, crediderim enimverò, nunquam

te

te Ephesum frequentâsse], ubi Apollonius Tyaneus hanc linguam publicè est interpretatus: nec audiîsse te Salomonem, a qui è suo evigilans somnio, & avium cantus, & animalium voces fertur dijudicâsse. Sed leviora sunt ista: hominum quoque linguam animalia intelligunt, & loquuntur. b Bovem certè in Bello Antiocheno dixisse referunt: *Roma cave tibi:* c alius in Antoniano urgenti se se reposuit: *non defuturum frumentum, sed homines, qui illud ederent, defuturos.* d Hyæna humanum sermonem assimilat, nomina Pastorum addiscit, quos subdolè è tugurijs evocatos necat, ac devorat. e Monedulæ, alatæ Hannonis præcones, ubique Dominum proclamârunt, ùt DEUM: Θεὸς ἐςιν ὁ Ἄννων. Sed & corvus, f Tiberium Cæsarem, in foro salutabat quotidie: hinc, ubi Fatis concessit, super stratum magnificè Thalamum, præcedente tubicine, coronis undique, floribúsque viam ornantibus, per humeros duorum Æthiopum bajulos ad rogum usque delatus est, Romano Populo ad exequias turmatim concurrente, & ingenium volucris devenerante. Quid jam dicam de elephante, animalium sagacissimo? quid de Psittacis, humanæ linguæ pene Magistris? g horum aliquis Litanias integras non raro auditus est modulari: h alius Cardinali Ascanio totum symbolum, fidelitate Ephebis ætatis nostræ invidenda, memoriter reddidit. Fuit, i qui à milvo correptus in has subitò voces erumperet: *S. Thoma ora pro nobis:* quibus veluti fulmine prostravit humi iniquum prædonem. Fuit, k qui è Regio Henrici D. palatio in Tamesin lapsus, *cymbam cymbam vel pro 20. libris* clamaverat: extractus à quodam, cùm peteret mercedem, Psittacus Regi, *date solidum nebuloni*, respondit. l Leonem Basilij Imperatoris Filium, & à carcere, & à morte liberavit ille, dum in convivio, lætis hospitibus, solus gementi similis exclamaret: ἄι Κύριε Λέον, ἄι Κύριε Λέον. m Fidelem hero, non Dominæ se se probaverat ille, qui Argum vigilem egit in absentia mariti: linceis oculis observabat hanc Isidem, cúmque aliquando cum Matronis alijs clanculùm convivaretur, redeunti Domino & fercula, & pocula prodidit; quin & ipsissima verba retulit ales garrula. n elephantem quod attinet, Indico idiomate quemdam locutum ferunt, & ad quæsita respondisse non minùs celeriter, quàm prudenter. o Ajax ille Regis Antiochi, flumen trajicere veritus, promisso gloriæ principatu, mox in fluvium

Idem.
a *Apud Tostatum ad c.3. l.3. Reg. q.11.*
b *Lud: vives in comment. in l. 4.*
c *Liv. l.24*
d *Plin. l.8. c.30.*
e *Ælianus l.14. c.30*
f *Plin. l. 10. c.43.*
g *Schott. Phl. Cur. l.7. ass.6.*
h *Balingen Zoopod. tit. Educ.*
i *Nier. l.3 c.11.*
k *Aldrov. l.2. Ornith.*
l *Cedren. in Vit. Leo.*
m *Paradoxa Phys.*
n *Christoph à Costa in hist. Ind.*
o *Plin. l.8. c. 5.*

vium ruit, palmam præripuit, relicto ad littus æmulo, qui non tam inediâ, quàm pudore amissæ Victoriæ periit. Illud mirum, *l.3.c.12.* quòd hisce verbis Nierenbergius memorat: Elephas furorem Veneris annuum non reprimit citiùs, quàm proposito per Magistrum exhortantem dedecore. *Illum animalium Regem, Sapientiâ vincentem Platones, Salomones Prudentiâ, illum ad indignas sordes, & ludibria dejici? quem hominibus, quem alijs Brutis fore sensum, si viderint Elephantem, cui thus adoleverant Druidæ, turpissima fœdari voluptate? vinceret cæca tela Cupidinis, imperaret amori, sic famâ immortalem, sic Scipionibus, sic Alexandris parem fore.* His cicurantur Bruta, utinam & mitescerent homines! *MEL:* Grates tibi dicerent Bruta, si loqui possent, tam egregiè perorâsti: sed fusiùs: hinc respondebo succinctiùs. Probant allata, Brutis inesse vocem, sed non sermonem: hic enim Stagirita teste, *solius hominis est,* utpote rationis index, & mentis Interpres. Quòd si has voces locutionem appelles, linguam eorum loqueris, quibus & Echo, & statua Alberti M. locuta dicitur, locutione scilicet analogicâ, quia à principio extrinseco proveniente. Cæterùm uti guttur variare clamores, sic eos discernere, & aures possunt: in multis accedit Ars Magica, velut in Tyaneo, non nunquam delirorum commenta, velut in Salomone.. Alijs linguam solvit humana industria; alijs phantasiæ facultas practica: sic Psittaci non garriunt, nisi sæpius inculcata: sic elephantes leniuntur verbis, non quòd sensum intelligant, sed quòd inflexionem vocum diversam, certis gestibus, blanditiisque conjunctam percipiant.

Arist.1. Polit. c.2. & 9.

LEUC: Non tantùm Sermo, sed artificiosa quoque operandi peritia Philosopho *veræ rationis* testis est, & interpres. Demus, illo carere Bruta, hanc qui negaverit, oculis caret, & quovis est Thamyra cæcus magìs. Lustra mecum, si lubet hanc Brutæ gentis Rempublicam, & omnes me Musæ oderint, si artem ullam reperias, quam non apprimè, & exactiùs subin, quàm ipsi homines, Bruta exerceant, calleántve. *Textoriam* cupis? Araneæ tela considera, & cum Plutarcho stupebis, ab hac Arachne subtilitate vinci Phrygias manus, arte ipsam Palladem superari. Pensilia Bombycis Mausolæa aspice,

6.Ethic. 4.

L. de Solert. Animal.

Ut fila legat, atque ordine ducat,
Mille legat, relegátque vias, atque Orbibus Orbes
Agglomeret, cæco donec se carcere claudat.

Hier. Vida in Bombyc.

Et fate-

Et fateberis, quòd suam huic Artifici gloriam Damascus; quòd suas prætextas Consules, & Magnates, suas trabeas Reges, & Principes debeant, gratíque adscribant. *Architectonicæ* prodigia cupis? Hirundinis, Alcyonísque nidos explora, & jurabis, ingenij vires à Dædalo hìc tandem exhaustas. Certè Stagirita dum quondam Hirundinem vidit, tam peritè temperare lutum, miscere paleas, collectam alis aquam aspergere, ore indefesso afferre materiam, sine columnis suspendere, plumeo intus stragulo molliter vestire, nidi hujus castellum inter præcipua Mundi Miracula collocare non dubitavit. Ijsdem accenset Plutarchus Alcyonis nidum; hunc enim dum videret, ex Aci spinis, mirabili artificio invicem implexis, ad instar scaphæ formatum, opus everti ab Æolo, mergíque ab irata etiam Thetide nescium: dum aspiceret ostiolum ea arte elaboratum, ut omni animali, etiam Alcyone minori, imò ipsis undis esset impervium: dum sentiret ea soliditate firmatum, ut nec saxo, nec ferro diffringi facilè posset, admiratione abreptus exclamavit: *talem quondam oculis Phœbea vidimus Arce Deli,* corneam illam arcam, sine vinculo sic coaptatam, ut inter septem Mundi Miracula reponeretur. Architectonicæ affinis est *Geometria;* hanc quoque vel ad Archimedis invidiam animalia callent: certè Alvearia apum dum attentiùs exploraret D. Ambrosius, obstupuit cellulas, hexagonas ad unam omnes, & lateribus quidem, ad Euclidis rigorem, æquales. Ælianus structuræ ordinem, uniformiter difformem, delineatum sine circino, in tenebris elaboratum sic suspexit, ut ædes Apum stramineas, magnificis utriusque Cyri Palatijs artificiô anteferre non dubitaret. Ægyptias fossas Historici celebrent, Creticos Labyrinthos Poëtæ decantent, sed formicarum castra Geometræ obstupescant. Majolus oculatus testis, dum non procul Apuliâ incidisset quondam in talem Coloniam, urbem deprehendit, ad Matheseos apices quadrangularem: tam admiranda erat (Authoris verba sunt) laterum, & angulorum delineatio, ut artificum amussi, circinóque fabricatam putares: æqualis visebatur dimensio in longum, & latum: aream in foro, & compita dividebant viæ orthogonaliter rectæ: fines ornabant horrea, portæ æqualibus inter se spatijs distinctæ, ut non ita admiratus sim ipsam Neapolim, quàm homo condidisset, sicut eam suspexi urbem, quam ratione carens animal peritè adeò

L.9. hist. c.7. l.10. c. 33.

Choeronensis l. de solert. Animal.

In 4. Georg.

L.1.c.59

Dier. Canic. Colloq. 5.

Q con-

conſtruxiſſet. *Muſicam* ſi deſideras, Alauda vincet Amphionas, OrpheosMerula, utramque ſuperabit Luſcinia, quam meritò dicas

Kircher. muſurg. tom. 1. *l.* 1. *c.* 14. *Plin.l.*10 *c.* 29. *Apud Hazar. T.*2. *hiſt. Eccleſ.*

totius harmonicæ modulationis epitomen: avis olim ob cantum tam pretioſa Romanis, ut ſervorum *illi pretia fuerint, & quidem ampliora, quàm quibus armigeri parabantur.* Alit quoq; Peruvia volucrem, colore cinereo, clangorem tubarum tantillo roſtro ſcitè adeò imitantem, ut à tubicine eam non aures, ſed ſoli oculi diſcernant. Eadem prorſus innoxia, inſtar Pyrauſtæ in flammis verſatur, nec ſine ſpectantium admiratione, non ſemel viſa eſt, prunas avidè devorare. Sed non poſſum non meminiſſe illius Muſicæ, quam Magnus Hetruriæ Dux magno olim Kirchero exhibuit. Phonaſci erant Pſittacus, & Moloſſus, & hic quidem chori præfectus: qui ubi ſonorè clavicymbalum curavit, Pſittacus, admotis mox auribus, quaſi tonum inde hauſturus pſittacare, canis, intentis in Pſittacum oculis, latrare, ac ululare, harmoniâ ridiculâ quidem, ſed ſimul ita mirabili, ut tantùm non in extaſin raperetur ipſe, ſi adfuiſſet, Arion. Sed neque *Aſtrologia* animantes deſtituit:

*L.*10.*c.* 21. *Ælianus l.*1.*c.*22. *Pierius l.* 6.

Gallos conſidera, quos nobis nocturnos Natura vigiles dedit: Sidera nôrunt, ſi Plinio fides, horáſque interdiu, & Phœbi reditum matutino cantu denunciant. Ipſæ Formicæ ſæpe Aſtra ſuſpiciunt, ventos, & imbres præſentiunt. Cynocephalus certè, dum circa Æquinoctium per intervalla horaria in ululatus magnos erumperet, Triſmegiſto ſi non Magiſter, Author ſaltem fuit, ut diem in 12. horas divideret, & horologijs ſubin ſciatericis illuſtraret. Formica Interlunio quieſcit, Plenilunio in opus incumbit, ab ejus conjunctionis die, non exit è latebris. Aries, ùt Author eſt Ælianus, per ſex hybernos menſes in lævo latere capit quietem, dextro autem incumbit in Æquinoctio verno.

Hier.vit.

Scorpiones furunt Lunâ exiſtente in Scorpio, Sole Leonis ſignum permeante febri corripiuntur Leones. *Chymicam* nôrunt apes, hánceque in melleâ florum Metamorphoſi tam utiliter, quàm indefeſsè exercent. *Artem medicam* quoque ſine Apollinis ope didicerunt Hirundines, quæ chelidoniâ; Carducles, quæ euphraſiâ; viperæ, quæ fœniculó oculos ſanant. Sciunt Perdices, & Merulæ, quæ lauri folio; Dracones, qui lactucæ ſucco annuum faſtidium purgant. Callent Cervi, qui ſagittâ vulnerati dictamno, à Phalangio læſi cancrorum eſu; corvi qui à Cameleonte infecti laurô; Elephantes, qui Oleaſtro; Ciconiæ, quæ origano

gano

gano virus inimicum depellunt. Exercent bufones, qui salivâ; Mustelæ, quæ rutâ se ad prælium armant. Sibi applicant canes, cum æstuante bile notâ herbâ sibi vomitum creant: Ursi, dum comesta fortè mandragora formicarum esu se se restituunt: imò stupidissimi Arcadiæ clitellarij, dum atra bile laborantes comedunt asplenon, splenísque finiunt tumorem. Sileo *Piscatoriam*, quam callida exercet vulpes, dum caudâ undis immersâ, admordentes cancros, pisciculósve, villoso veluti hamo, in crepidinem ejicit. Non commemoro *Venatoriam*, quam nôrunt, ad Dianæ delicias prompti semper latrantum manipuli: non *Aucupatoriam*, cujus specimen præbent Araneæ, dum muscâ in extensos casses improvidè incidente, mox ex insidijs, proruunt, retibus captam involvunt, involutam necant, enectam aufferunt, & ubi suaserit fames, depascuntur. Id silentio præterire sine injuria animalium nequeo, quòd & homines ab illis discere non erubuerint. Palamedes certè *Grammaticam* à Cadmo inventam, V & Y litteris auxit, ex Gruum volatu, quo *per nubila texitur alis* *Claud.l.7* *littera, pennarúmque notis inscribitur aër.* Non pauca *Botanicæ* arcana à Brutis didicisse fatentur Medici: ab Hippopotamo phlebotomiam, ab Iside clysteria se cognovisse chirurgi asserunt: ipsi Architalassi navis regendæ Artem à milvo, flexu caudæ iter suum per aëra dirigente, didicisse se gloriantur, *Naturâ* *L. 10.* *præmonstrante in aëre, quid in aqua fieri oporteat,* uti loquitur Plinius, *c. 10.* Naturæ celebris Encomiastes. *MEL*: Plinium Naturæ, te animalium probas Encomiasten: quid superest? nisi ut auritos etiam Arcades epomide ornes, ac in Academiam Brutorum, homines erudiendos invites. Sed falleris, aliò argumentis his navigas, quàm quò vela intendis. Bruta agere *secundùm Artem*, concedimus, quòd agant *ex Arte*, negamus, & pernegamus. Ars enim, si Doctorum Angelo credimus, est *ordinatio rationis ad finem:* quis autem Brutis adjudicabit rationis dictamen? quis cognitionem ad regulas certam, vi cujus efficiant opus utile ad finem intentum? nemo hercle, nisi Circeis præstigijs in Brutum penitùs degenerârit. Agunt igitur *secundùm Artem*, opúsque efficiunt, utut conforme regulis, non tamen elaboratum ad regulas. Casus est, naturalis instinctus, sive necessitas, quæ Artem & imitatur, & sæpe etiam superat: sic Protogenes de Arte quon- *Plin.l.11* dam desperans, qua spumam anhelantis Molossi frustra expri- *c.9.*

mere conabatur, præ indignatione projectâ in tabulam spongiâ, ad miraculum, naturalem spumam expressit, *fortunâ, casúque Naturam meliùs assequente*, ùt Author est Plinius.

LEUC: Non uno telo armata est pharetra: aliud profero, quod vel ipse suppeditat Stagirita, dum apibus, & formicis prudentiam tribuit, rationis filiam, quæ necessario vinculo connexam arguit rationem. Nec sanè immeritò; tanta enim támque rara sagacitatis edunt specimina, ut Aristomachus Solensis annos omninò 58; Philiscus verò Thasius totam propemodùm vitam in observandis earum moribus bene consumptam esse existimârit. Percipe paucula, & in minimis maxima obstupesces. Apes monarchicò reguntur Imperio, Regem à Natura ad Majestatem præ reliquis efformatum honorant, submissis in ejus conspectu aculeis: Imperia dispensanti obtemperant: domi excubijs Regem tegunt, foris comites suis præsidiis protegunt: sublevant fessum, eo considente castra metantur unanimes, aberrantem inquirunt, Colonias transferentem sequuntur, eo capto capiuntur, dilabuntur omnes eodem occiso. Quid amplius? vesparum insidias, locatis ad portam excubiis, arcent: Aranearum furta, amaro glutine, alvearibus obducto prohibent. Magnificum Regi, alia alijs, conditioni proportionata cubilia exstruunt: labores ætati conformes, habitáque virium ratione dispensant: non exeunt, nisi Cœlo sereno, nec ultra passus 60, nisi præmissis providè exploratoribus. Hæ foris legunt mellis Ambrosiam, illæ domi in ergateriis ceram conficiunt: in agris non dormiunt nisi supinæ, ne alas ros matutinus ad volandum reddat inhabiles: flante fortiùs Æolo, crura gravant lapillis, ne forsitan abripiantur. Illud mirum, quòd eodem tempore & comedant omnes, & eodem bombo veluti buccinâ, de Regio Imperio moniti, ad quietem concedant, eodémque signo ad labores denuò revocentur. Sileo alia, quæ admiratus est Vates ille laureatus, dum cecinit:

Plin. l. 11 c. 9. — *Ælianus.*

Virg. 4. Georg. v. 219. &c.

His quidam signis, atque hæc exempla secuti,
Esse apibus partem divinæ mentis, & haustus
Æthereos dixêre.

Prov. c. 6 v. 7.

Formicas quod spectat, *Imperio Democratico* regitur illarum Respublica; & quidem ad rationis leges tam exactò, ut haberent Solones ipsi quod discerent, Lycurgi, quod admirarentur. Quid enim pos-

possset esse prudentius, quàm in hypogeis servare horrea, quibus hyemis egestati prospiciant? quid rationi conformius, quàm præmordere grana tritici, ne in germen protuberent; quàm Phœbo, ventisque exponere, ne humiditate terræ corrumpantur? super omnia tamen sic in industria eminent, ut Numen ipsum illas creet Magistras, nos velit esse Discipulos: *vade ad formicam, ô piger.* Cæterùm imprudens forem, si hoc in loco silerem Elephantis prudentiam, *quo*, teste Tullio, *belluarum nulla prudentior.* Fuit, qui vas cupreum, dum à fabro malè refectum Domino reportat, mercedis locò verbera reportârit; denuò cum vase remissus, retulit refectum secundò, sed haustâ priùs aquâ sagaciter exploratum, probatúmque, ne mercedem alteram accipere cogeretur. Fuit, qui à Venatore nimiùm pressus, dentium ebur sibi ultrò excussit, humíque abjectum Venatori in prædam quæsitam cessit, prudentiùs fore ratus, si partis jacturâ se se totum servaret incolumem. Sed & cæteras animantes, ne suis defraudem encomijs, non minori prudentiâ præditas per epitomen tibi demonstro. Leo involutis unguibus ambulat, ne atterantur: vestigia in arena confundit, ne prodatur: in aprico fugit incessu gravi, & pro reverentia Majestatis lento: extra conspectum, & sylvarum latebris tectus, etiam lepores velocitate præcurrit. Cervus labente Aprili amissa cornua, difficilibus abscondit sentibus, ne tam facilè inveniantur: hinc sinistrum, medicamentis præditum, à nemine hactenus inventum asserunt: amissis cornibus in invias sylvarum latebras penetrat, noctúq; pascitur, quia inermis: dum denuò crevêre arma, soli exponit, ut citiùs durentur: crassiori pinguedine dum corpus turgescere sentit, in opaca secedit denuò, ne minùs ad fugam habilis, à Venatoribus infestetur. Grues, cùm serena favet tempestas, sinu volant lunato, surgentem ventum mox cuneato scindunt, ne rapiantur. Non dormiunt sine vigile, & ne huic sopor irrepat, uno stat pede, lapillum altero gestat, ut cadentis sono, & strepitu excitetur: Montem Taurum superaturæ, rostra calculis gravant, ne innato loquacitatis vitio se se Aquilis prodant invitæ. Boves, si fortè invadantur à fera, mox in orbem se glomerant, & cornua, ad instar valli, irruenti obvertunt: equorum contrà greges, cùm fronte se invalidos noscant, & ipsi in globum se colligunt, sed calcibus in hostem versis. Sileo sexcenta alia

Prov. l. c.

L. 1. de nativ. Deor.

Justus Lips. cent. 1. ep. 50.

Solinus l. 23.

Gallenses in Philos.

Plin. l. 9. c. 42.

Prudentiæ non vulgaris argumenta, quæ quia tibi non ignota, ſuperſedeo enarrare, ne repetitione prolixus, & prolixitate tibi fiam moleſtus. *MEL:* Ita eſt, non ignota recenſes: & ſi è Zoographis tam ſedulò corraſiſti hæc argumenta, eorum quoque legeris ſolutionem, quam & brevem, & facilem innuo. Stagiritam imprudentiæ poſtulat, quis quis veram prudentiam, *cognitioni finis, & media ad finem præordinanti*, conjunctam, ab eodem Brutis tribui judicat. Quis enim credat, Philoſophum, quem è Jovis cerebro ſibi datum, nec immeritò, adoravit Antiquitas, apibus è ſtolidiſſimo cerebro, quia bovino prognatis, carentibus corde, pulmonibus, cerebro, partibus ad diſcurſum maximè neceſſarijs prudentiam adjudicâſſe? adjudicavit utique, non tamen veram, ſed analogam, non rationis filiam, ſed ſimiam, inſtinctus nempe mirabiles, ac impetus Naturæ inſertos, *qui cùm ſint quædam derivatio Prudentiæ Increatæ*, mirum non eſt, ſi prudentiæ humanæ ſpeciem imitentur. *S. Ambr. in Hex.*

LEUC: Non me fugit, ab adverſæ partis fautoribus ſolvi multa, eludi plurima per cæcos Naturæ inſtinctus, ſed planè neſcio, quo inſtinctu: an hic clypeus Philoſopho dignus ſit, penes te judicium eſto. Id fidenter ediſſero, experientias ejusmodi multas bene, non omnes optimè, aliquas ne quidem congruè ſic explanari. Quid enim Naturæ impetus in occulta, quid in futura poſſint? & tamen Bruta *præſagire futura, revelare abſcondita, divinare occulta* eſt in confeſſo. Percipe Mantuanum Baptiſtam, de pennigera gente ſic canentem: *L. 5. Alphonſ.*

Virg. 2.

Aſtra etiam, pluviáſque docent, & certa dierum
Tempora, & annorum: ſic Ver cognoſcit Hirundo:

Aldrov. in proleg. ad ornith.
Alcyones hyemem. Ejuſdem Mantuæ laureatum Decus ſic de Ciconia: *Cum Vere rubenti candida venit avis.* Coturnices adventu ſuo, & abitu, utriusque æquinoctij tempora indicant. Authore Plinio Philomela cum æſtivo ſolſtitio colorem mutat, & vocem. Eodem teſte Hirundines, demiſſo volatu, indicant pluvias: Formicæ, dum ſuis ſe ſe cavernulis continent, præſagiunt tempeſtates: mures ruinam domûs præſentientes, tempeſtivè in aliam migrant: hinc eſt quod Hirundo quoque *Thebarum tecta ſubire negat*, utpote ſæpius capta, ab hoſtibus ſæpe vaſtata. Sed quid à profanis Scriptoribus teſtimonia veritati conquiro? dedit omni exceptione majus Jeremias, dum dixit: *l. 10. c. 29. L. 8. c. 28 L. 10. c. 23. Jer. c. 8. v. 7.*

xit: *Milvus in Cœlo cognovit tempus ſuum: turtur, & hirundo, & ciconia cuſtodierunt tempus adventûs ſui.* Dedit, Princeps Huſſiticus, dum de equo pronunciavit, *quòd procul odoretur bellum*: in quæ verba Pineda: hoc ipſum profectò eſt, quod Plinius ait: *præſentiunt pugnam*, tum etiam pugnæ ſuceeſſum, id quod non paucis exemplis eſt compertiſſimum: ſic Cæſaris equi paratas in eum præſensêre inſidias, futurámque necem, pertinaci abſtinentiâ, & quod mireris, etiam lacrymis indicârunt: ſic Principem Valentinianum, pridie quàm periret, conſuetus non admiſit Sonipes, ſed præter morem ferociens, erectis etiam pedibus repulit indignantem. Denique & ſuo calculo hoc confirmavit D. Ambroſius: *ſolent vultures, inquit, mortem hominis quibuſdam ſignis annunciare: cùm enim lacrymabile bellum acies inter ſe inſtruunt, multo vultures ſequuntur agmine, eóque ſignificant, quòd multa hominum multitudo, bello caſura ſit, futura præda vulturibus.* Sed illud pene ſuperat fidem, quod fide digniſſimus Philologorum Princeps, Juſtus Lipſius, refert de cane, quem Juſtiniano Principe Biſantij in publicum produxit Agyrta; hic annulos, à confluente populo in acervum congeſtos, jubente Domino, cuique ſuum reſtituit: eodem quærente, quinam dives, qui pauper, quæ virgo, quæ vidua, ſingulas prehensâ veſte divinavit Augur adeò felix, ut locò Apollinis Delphici eum, ſi vidiſſet, adoráſſet Antiquitas. Illud denique Miraculo propius, quod de Simia Bengalenſi, Poſteritati relictum legimus. Admirata eſt ejus Artem divinatoriam Mogorenſis Aula, dum annulum Regium, in ſinu ludentis parvuli clàm depoſitum, à Simia mox inventum, Regíque reſtitutum vidit. Sed tunc ſtupore pene obriguit, dum congeſtis in Urnam variarum Legislatorum nominibus, Simia juberetur illius nomen ſeligere, qui legem omnium optimam in Orbe tuliſſet. Illa quippe, dum modò extraheret Mahometis, modò Lycurgi, nunc Cami Japonenſis, nunc Húmoi Sinenſis Nomothetæ probroſa, Mundóque infauſta nomina, olfactu explorata mox laceravit indignans: Moyſis Iſraëlitici Ducis ſchedulam rejecit ſolummodo: ſolius Chriſti nomen, miris geſtibus adoravit, lætíſque tripudijs Chriſtianam legem profeſſa eſt optimam, Chriſtúmq; Legislatorum Legislatorem DEUM. Ejusmodi Prophetas, ſi plures aleret noſtra Religio, non indigeret Apoſtolis, ut per Orbem totum brevi temporis ſpatio propaga-

Job. c. 39. v. 25.
l. 8. c. 42.
Lipſ. epiſt. ad Belg. cent. 3. ep.
Amian. 30.
l. 5. hex. c. 23.

pagaretur. *MEL*: Saulem esse inter Prophetas, quondam fuerat paradoxum: quid dicam, si tu hirundines, equos, & simias prophetico afflatos Spiritu defendas in tuo Peripato? apage insulsa, quæ quia nimia, se se ultrò evertunt. Si argutari sic libeat, non rationem modò, sed intellectum plusquàm humanum concedas Brutis, necessum est. Nunquid enim

Nos aper auditu præcellit, aranea tactu,
Vultur odoratu, lynx visu, simia gustu?

Quis, quæso, Mortalium conficiet mel, ùt apes? quis herbas dignoscet frangendo ferro, pellendis venenis, reparandæ Juventæ idoneas, ùt picæ, mustelæ, serpentes? quis futuras pestes præsagiet, velut ciconiæ? tenendum igitur primò: quòd sicut vis plastica omnem industriam superat, ac rationem humanam, non quòd intelligat, sed quòd intelligentis DEI sit instrumentum, ita non absimile quidpiam de virtute Brutorum æstimativâ censendum est. Non inficior 2dò, vim sensitivam animalibus esse magìs subtilem, atque ideò ad elementorum influxus, præviásque qualitates percipiendas, magìs idoneam, cùm sint mentis exortes, neque sensus intellectûs ministerijs sic occupentur. Tenendum denique, non rarò occultas à Genio Stygio misceri præstigias: vidi, dum etiamnum puer Palladis merebar stipendia, equum ejusmodi, supra Pegasum occulta quæque divinantem, quem tamen ad rogos damnatum, Stygióque Alastori jugalem datum, brevì Fama vulgaverat.

Augustæ Vind.

LEUC: Non adeò tuæ me adversum Sententiæ fateor: ne tamen penitùs subscribam, mira in Brutis obstat disciplinæ capacitas, quam sine rationis adminiculo vix persuaderes, *quamvis ipse tuo Phœbus loqueretur ab ore*. In historijs scio te nec peregrinum, nec hospitem, hinc selectiora tantùm in medium affero, tuo, si lubeat, calculo enucleatiùs dijudicanda. a Quid exiguo mure videri posset ad disciplinas ineptius? & tamen, ad heri Imperium, candelam hospitibus præferre doctus est, oculato teste Magno Alberto: b Sacerdos, quem mirata est quondam Helvetia, felici prorsus Magisterio, sic instituit murem, & felem, avem, & canem, ut cymbalo convocati, illicò ad cænam se sisterent, raráque concordiâ, sumptis ex eâdem scutellâ cibis se se reficerent. c Quid elephantis mole magìs inconditum? & nihilominus visi sunt ambulare in funibus, saltitare ad nume-

a *Apud Toletum P.Claud. Frere*
b *in Theor. physic. Metaph. S.* 11. *concl.* 3.
c *Plin. l.*8. *c.* 1. 2. *&* 3.

numerum: imò & litteras quoque Romanas proboſcide belliſſimè exarare. Regem habuit India, quem docti ſunt Elephantes ſubmiſſis genibus adorare, coronam porrigere, ad inſtar cuſtodum corporis per vices in ſtatione ſuccedere, itáque vigilias agere, ut ne ad ictum quidem oculi dormitarent. Quid efferatius Leone? & tamen *longa dies homini docuit parere leones.* Certè Æliano teſte, Leones in India ſic cicurantur, ut habenâ duci, & ad venandos hinnulos, cervos, apros, ſylveſtres tauros, ac onagros, canum inſtar agi, ſine periculo, queant: ſic Hanno Carthaginenſis, primus ille jubatæ ferociæ domitor, leonem aluit, mediaſtini inſtar, vaſa portantem: Marcus Antonius, triumphos Cybeles æmulatus, indomabiles domuit, junxítque in curru effrenes, freno moderante, leones. a Quis Equis eſſe ingenium neget? ſi videret ſatellitis ſubire officia, ſubmiſſis genibus ſeſſorem recipere, nunc tela humi jacentia, nunc enſem, mordicus humo ſublatum, hero porrigere? ſi cerneret ad equitis nutus, nunc ambulare, properare ſuccuſſim, currere: nunc geſticulari, pyrrhichas agere, nunc bibere vina, nunc convivari? b nórant uti hoc ingenio Crotoniatæ, dum Sybaritarum Bucephalos, more Gentis luxui, & choreis aſſuetos, inflatis tibijs, animârunt ad ſaltus, ſícque ſeſſores his tripudijs excuſſos, hoſtili ferro ad unum omnes interemerunt. c Canibus docilitatem plusquam humanam ineſſe miratur, teſtatúrque eruditorum facilè Primas Juſtus Lipſius, dum Lovanij canem fuiſſe memorat, qui litteras collari inſertas, accepto ſigno, Bruxellam deferebat in notas ædes, eodémque die reſponſorias referebat, fideliſſimus non modò, ſed & celerrimus nuncius: dum alium vidiſſe ſe ſcribit, qui Bruxellis, corbe ſibi appenſo, & ferebat in macellum pecunias, & carnes pro pecunijs referebat: contigit, ut in reditu quondam canes alij, odore, faméque exciti, prædam ſibi depoſcerent; mox ille demiſſo in terram corbe, per gyrum ad uſque vulnera propugnare depoſitum, fugare hoſtes, dum tandem multitudine victus, & ipſe unà irruere, partémque de præda capere, ne ſaltem mercede locatæ fidei fraudaretur. Quid dicam? de pennigeræ Gentis mira capacitate? d Tabellarios alatos egêre cornices, & columbæ: Venatores leporum, vulpiúmque Aquilæ, & Milvi. e Alphonſi Regis candidiſſimus corvus venabatur nigros Neapoli: f Perdices ſibilô ſub véſperum revocatæ, ſuevêre ſocias, nondum cicures,

Ælian. l. 2. c. 4. 11 L. 17. c. 26.
a *Plin. l. 8. c. 42. Busbeq. ep. 3. leg. Turc. Scaliger.*
b *Lipſ. ep. ad Belg. cent. 3. ep. 57. Lipſius ibidem.*
c *Idem ep. ad Belg. cent. 1. ep. 44.*
d *Marthes Rex Ægypt. Æli. l. 6. de animal. l. 7. Idem l. 40. 26. apud Ind.*
e *Perottus apud Aldrov. l. 12. c. 1.*

f *Nicol. de Nicolais l. 2. navig. orient. c. 8.* domum reducere in Insula Chiu. Sileo Psittacos humanæ vocis æmulos; Picas, de quibus sufficiat illud Poëtæ: g

Pica loquax certâ Dominum te voce saluto:
Si me non videas, esse negabis avem.

g *Martial. in Xenijs.* *MEL:* Frustra fatigas ingenium, si hísce experimentis, ingenium Brutis esse contendas. Discunt, sed ut amentes, sine mente: operantur, sed velut infantes, non ex ingenio, sed ex phantastico genio: apprehendunt, non dijudicant doctrinam: agunt, non quod sciunt, sed ad quod per phantasmata pœnis, prœmiisve impressa, & suo nunc ordine excitata, determinantur. Age enim, si Brutis ejusmodi Magisterium adstruis: cur equus ad numerum saltare doctus, non etiam hinnulos instruit? capacitas igitur ista non arguit discursum, sed acquiritur virtute memoriæ, per connexionem phantasmatum, repræsentantium actiones varias, vel connexas cum objecto jucundo, quo invitantur, vel cum molesto, quo conturbantur. Quod animantium aliquæ sint cæteris sagaciores, ex nobiliori virtute phantastica provenire Philosophis est manifestum.

LEUC: Quod si mira disciplinæ capacitas in Brutis non arguit rationem, arguet forsitan Ethica, cujus vel in virtutibus observatæ, vel in vitijs neglectæ specimina, æquè ac in hominibus, passim historiæ referunt. *Superbiæ* ectypon jure dixisses Bucephalum, qui regijs tumidus phaleris non nisi Alexandrum, his spoliatus quemvis admiserat è stabulo calonem. Pavo superbiæ symbolum, pene exhibet Cœlum, dum se evolvit in gyrum, nec sine tumore, oculata caudæ ostentans syrmata, etiam Iridem contemneret, nisi pedes deprimerent tumorem. Leo quoque fastum egregiè prodit, dum hesternâ se se prædâ reficere, regiæque Majestatis in via comitem habere solitarius dedignatur: Philomelam ambitionis arguit Plinius, nam certant inter se, inquit, palámque est animosa contentio: victa finit morte non rarò vitam, spiritu priùs deficiente, quàm cantu. *Vindictam* sumpsit Elephas ille, qui à parvulo fortè lapide impetitus, dissimulatâ non nihil injuriâ, brevì ex improviso sublatum proboscide lapidem, sic in pueri frontem illisit, ut è vestigio conciderit mortuus. De canibus memoriæ proditur, quòd, commisso ad Thessalonicam cruento prælio, tantâ rabie in hostes Latinos sint debacchati, ut etiam sepulchris conditos eruerint.

L. 10. c. 29.

Lips. ep. ad Belgas cent. 1. ep. 44.

Rhodij

Rhodij 50 Molossos ante Urbem locaverant nocturnos excubitores: hi Christianos exules blandè excipere, barbaros, inauditâ ferociâ, laniatos soliti sunt trucidare. Sed nec Leo impunè læditur: *vulneratus* inquit Naturæ Encomiastes Plinius, *observatione mira percussorem novit, & in quantalibet multitudine appetit: eum verò qui telum quidem miserit, sed tamen non vulnerârit, correptum, raptúmque sternit.* Crocodili lacrymæ, velut *perfidiæ* insignes tesseræ, jam in commune proverbium abiêre: utpote quæ non alio fine funduntur, quàm ut misericordiâ motos, & in auxilium propiùs advolantes, perfidus hostis decipiat, deceptósque dilaniet. Sed & Vulpem *sua hypocrisis* dudum fecit infamem; dum esuriens tantâ calliditate in aprico se se mortuam simulat, ut allectas propiùs ad illudendum sibi aviculas, certatim capiat, rapiátque mox redivivus Impostor. *Injustitiæ* palmaris ream se se constituit Perdix, dum ex ovis, clàm furto subductis, excludit alterius pullos, adulterina Mater. Fucos, alvearia expilantes, ad restituenda damna frustra obligant apes: Coccyx dudum suspendia meruit, dum alienis ovis clanculùm devoratis, sua substituit, ut excludantur à Matre, turpi dolo deceptâ, in ejus commodum, qui non modò in alienos pullos crudelis, sed & in suos fuit immitis Noverca. Stellionem Medici *invidiæ* arguunt, utpote qui non tam fame, quàm livore adactus, detractam hyemis pellem, ipse devorat invidus, ne præsentissimum relinquat, morbo comitiali afflictis, remedium. Struthio, an *stultitiâ* se magìs infamem, vel *impietate* execrabilem reddat in Brutorum Republica, non facilè divinârim: stoliditatis certè palpabile specimen illud est, quòd quidquid tangat, lintea, ligna, lapides, continuò devoret: imò: si inconditam corporis molem levi frutice condat, existimat se latere bardum hoc animal: crudelitatem ejus notavit hominum patientissimus, dum dixit: *duratur ad filios suos, quasi non sint sui.* Vitij hujus se se socias jungunt Viperæ, & Scorpiones, venenata animalium probra; dum illæ nascentes, rupto ventre, Matrem enecant: ex istis Mater undecim scorpiones enixa, decem continuò devorat, undecimo, quasi in tanti sceleris vindictam esset superstes, & Matrem quoque continuò devorante, ut planè dubites, an Mater sit dignior talibus filijs, an filij tali Matre. Cæterùm communis fama *Salacitatis* accusat Hircos; *gulositatis* voraces Ardeas; *impudentiæ* Canes; *timiditatis* Cervos; & Le-

Æli. l. 3. c. 17. ex Theophrast.

Job. 39.

Plin. l. 10 c. 62. idem l. 11. c. 25.

Alb. M.

pores. Sed magna licèt sint animalibus vitia, non tamen minores ideò habent virtutes: *Charitatem mutuam*, totius Ethicæ facilè basin, pro viribus sustentant cervi, dum fluvium trajecturi, singulorum ordinatâ serie succedentium, sustentant capita, solo Duce erectum verticem tenente, dum ab ultimo mutatis vicibus sustentetur. Squillæ benevolam operam nisi Pinna sentiret, dudum fame jam periisset. Hæc quàm infelix suâ est cæcitate, tam felix est hoc pisciculo comite: nam stimulante fame totam aperit oris concham; pisciculos audaciùs ingressos ubi Squilla animadvertit, levi morsu dat signum Pinnæ, quæ compresso rictu, quidquid inclusit, exanimat, prædámque cum fideli socio dividit. *Pietatem* charitatis filiam coluit Mater Ciconia, quæ Francofurti nidum, flammis correptum, fortè intuita, cùm nequidquam undam, rostro allatam, in Vulcanum evomeret, tandem anxia circumvolare, ligna decerpere, denique alis desuper expansis tamdiu suffocare, dum unà cum pullis se tumularet hoc amoris incendio, veluti digno sepulchro, quia Phœnicum rogis gloriosiùs coruscante. Sed à pietate Matris minimè degenerat digna tali Parente soboles: nam teste Solino *eximia quoque inest pullis Ciconiæ* pietas; quæ tanto temporis spatio, & ipsi alunt Parentes, quantum in educationem impensum sibi gratâ memoriâ recolunt. Imò piscis, de quo Divus Ambrosius, imminente periculo natos in alvum, velut asylon, deglutiendo demittit, superato periculo egerit salvos, atque incolumes. Sed nulli pietate cedit prudentissimus Elephas: siquidem Junior, absque Lycurgi legibus, Seniorem summo colit honore, à periculis servat, in fossam fortè delapsum, injectis fruticum fascibus, tanquam per scalas extrahit fessum, senióque gravem: senior reciproca benevolentiæ studia desiderari minimè patitur: nam pullos, fluvium tranaturi, super dentium eminentias portant, juniores præmittunt, ne majorum ingressu intumescens alveus, mergat debiliores. Sed non unâ virtutis laureolâ contentus est, plures & meretur, & petit: *obedientiæ* specimen cupis? & ecce! *Elephante nihil obtemperantius*: nam *hominis imperio semel subjectus, omnia ei præbet obsequia*, si Philostrato fides est. Non minore *observantiâ* Regem suum adorant Apiculæ: de his Mantuanus Apollo:

Regem non sic Ægyptus, & ingens
Lydia, nec Populi Parthorum, aut Medus Hydaspes

Obser-

Euseb. Emiss.

Plin. l. 9. c. 42.

1580 *Casp. Schott. in Phys. Curi.*

Plin. l. 2. c. 11. l. 2. c. 5. Georg. 4.

Observant. Rege incolumi mens omnibus una est:
Ille operum custos, illum admirantur, & omnes
Circumstant fremitu denso, stipántque frequentes,
Et sæpe attollunt humeris, & corpora bello
Objectant, pulchrámque petunt per vulnera mortem.

Mansuetudinis exempla desideras? & elephantem rursus Stagirita *animalium omnium dicet mitissimum*: nam teste Plinio, *homini obvio in solitudine, & aberranti placidus demonstrare viam dicitur.* Sed luculentiùs mitem hanc indolem obstupuit Roma, dum cerneret parvulum, proboscidem petulanti stylo pungentem, subitò ab elephante correptum, jam jámque excutiendum in aëra, auditis tamen sociorum lamentis, humi depositum molliter, quasi satìs haberet, hoc metu puerilem audaciam castigâsse, ùt inquit Pierius. *Clementiam magnanimitati* conjunctam si optas, utriusque ectypon in Leone conspicies: nam Hagiographo attestante, *fortissimus bestiarum ad nullius pavet concursum;* imò clamore solo, ùt D. Basilius Author est, omnes terrefacit, multas quoque solo rugitu in vestigio sistit, atque exanimat. Sed fortitudinem tantâ tamen clementiâ temperat, ut hoc ei elogium dare non dubitet Plinius: *prostratis parcit, & ubi sævit, in viros priùs, quàm in fœminas fremit, in infantes non nisi magnâ fame. Credit Lybia intellectum precum ad Leones pervenire: captivam certè Getuliâ reducem audivi, multorum in sylvis impetum à se mitigatum alloquio, ausam dicere, se fœminam, profugam, infirmam, supplicem, animalis omnium generosissimi, cæterisque imperantis, indignam ejus gloriâ prædam. Fortitudinem* Leoninæ non imparem demiratus est olim Alexander Macedo in caninâ Albaniæ sobole, dum illam vidit, ad apros, & ursos, veluti viribus suis indignos, non sine contemptu jacere immotam, ad leones immissos, ac elephantes, veluti hostes, magnanimo robore digniores, mox surgere, horrentes corporis villos erigere, ingenti latratu intonare, demum irruere, horrifico duello lacessere, tandémque assidua rotatos vertigine solo affligere, *ad casum illorum tellure concussa*, ùt Author est Plinius. *Sedulitate* non robore præstant Bombyces: dum

L.9. hist. c.46. l.8. c. 4.

in Hier. l. 3.

Prov.30. v. 30.

D. Basilius. Hom. 9.

l.8.c.16.

Hier. vide in Bomb.

Nulli operum immunes, dum *omnes est cernere passim,*
Noctes, atque dies niti præstante labore,
Et quasi de palmâ summas contendere vires.

Quin, inquit Aldrovandus: ſunt, qui dum alios *labore vincere ſtudent, in medio opere immoriantur.* a *Continentiâ* præ reliquis ſe ſe celebres reddunt Turtures, bigamiam omnem exoſi: *Caſtitate* Apiculæ, jure à M. Varrone dictæ *aves virgineæ, Muſarúmque volucres:* b non enim *Corpora ſegnes in Venerem ſolvunt, nec fœtus nixibus edunt.* c *Simplicitate* celebrantur Columbæ, Serpentes *prudentiâ* dum aurem unam terræ affigunt, alteram caudâ ſapienter *obturant, ne exaudiant vocem venefici incantantis.* *Abnegationis* quoq; encomia retulit Leo ille Barcinonenſis, e qui, ut furioſos nimiùm iræ impetus moderaretur, tam violento ſe ſe imperio compreſſit, ut ſubitò moreretur, fortior utique dum ſe, quàm dum fortiſſima vicit animalia, proſtravítque. Sic amorem quoque cœleſtium nos docet Uranoſcopus piſcis, à juniore Tobia captus: nomen traxit ex omine; nam unicum oculum gerens, quo Cœlum ſpectat, erecto ſemper ſtat corpore, quaſi nobis oggereret illud Ovidij. f

Os homini ſublime dedit, Cœlúmque tueri
Juſſit, & erectos ad Sidera tollere vultus.

Etiam *Crucis amorem* (qui in hominibus rarus) reperiri in animalibus Author eſt Nierenbergius. g Ait ille, Avem Indicam eſſe (cui nomen *Hoitziltotlus*) exiguam corpore, ſed prudentiâ quadam incredibili præcellentem: quæ poſteaquam adoleverit, proceram arborem quærat, in qua, quoquo poteſt modo, crucifigatur: ſiquidem affixa roſtro, ex ea ſe ſuſpendit, ac per ſemeſtre ſpatium, aut jejuna, aut mortua illi adhæret, donec vitalis ej refloreat annona. h Sed *fidelitatis,* & *gratitudinis* decora ſi prætermittam, de Brutorum Ethica nihil dixi, vel parum. Speciali memoriâ celebratur canina ſpecies, quam *homini fideliſſimam* teſtatur Plinius; Lypſius verò exemplis confirmat, uterque de Brutorum Republica optimè meritus. Aluit canem Lypſij Avia, qui ab ægrotantis thalamo, vi nulla depelli poterat, diu noctúque fidelis vigil; vix illa Fatis conceſſerat, cùm ille ululans, reductâ caudâ, in hortum ſe proripit, pedibus ſcrobem leniter fodicat, ſe ſe ingerit, & ſine Domina vitæ pertæſus, pariter vivere deſiit. A Cadavere Pyrrhi cujuſdam avelli canis non potuit: cùm efferretur, is inſilire in lectum, cùm deponeretur in rogum is pariter ſe ſe ingerere, & unà cum hero fidelis victima in cineres redigi. Titio Sabino, Romæ in carcere interempto, ac in

a *Ariſt. l.9.c.7.*
b *Virg. Georg. l.4.*
c *Matth. 10.v.16.*
d *Pſ. 57. v.4. & 5.*
e *P. Nier. hiſt. Nat l.1.c.11.*
f *Meta. v. 85. l.1.c.8.*
g *L. 1. c. 8.*
h *Epiſt. ad Belg. cent. 1. ep. 44. & cent. 3. epiſt. 56.*

ac in ſcalas Gemonias projecto, canis fidus aſſecla aſtitit, tam horrendos in ululatus erumpens, ut populus turmatim afflueret, objectóque pane inconſolabilem ſolaretur: ſed ille arreptum fruſtulum cadaveris ori nequidquam admovere, in Tyberim projectum ſequi, adnatare, ſe ſe ſupponere, ac ſuſtentare fruſtra conatus, tandem cum Domino mergi, demergíque, fidelitatis inauditæ relicto etiam hominibus teſtimonio. Fuit, ùt Author eſt D. Ambroſius, qui Domini, de nocte interfecti, Parricidam, dum turbæ im̃ixtus, cadaver orto ſole accederet, incredibili rabie corriperet, proſterneret, donec ultrò Authorem cædis ſe fateretur. Illud mirabile, quod noſtri temporis celebre Nomen, Aſcetas inter, commemorat: Herum in Bacchi orgijs, more malè recepto, larvatum fortè læſerat catellus imprudens, hunc ubi detractâ mox larvâ agnoverat, inexplicabile dictu! quàm ille ejulare, adrependo veniam petere, baculum ore prehenſum offerre, & parcente nihilominus Domino, tantâ ſe ſe ipſum inediâ caſtigare, dum tandem mœrore confectus contabuerit potiùs, quàm exſpirârit. Hinc eſt, cur *Maſſaniſſa ſalutem ſuam cuſtodiâ canum vallârit*: cur *Caſpiadas turba canum non ſegniùs acres exſiliat ad lituos, pugnáſque capeſſat heriles.* Sed glorioſa latrantum veſtigia pro Viribus æmulantur animantes etiam cæteræ: quis neſcit Bucephalum, utut vulneribus prope exanguem, viribúſque exanimem priùs Fatis non ſuccubuiſſe, quàm Alexandrum è medijs hoſtibus extra teli jactum, conatu ultimo, poſuiſſet? meritus proin, ut eidem erigeretur Bucephala Civitas, glorioſum ſimul Mauſolæum, & gratitudinis regiæ monumentum. Androdus Leoni, extractâ è pede ſpinâ, dederat ſanitatem, Androdo, in circo Romano leonibus objecto, viciſſim hic reddidit ſalutem. Macario Hyænæ benefactori ophthalmico pro mercede mox obtulit ovinam pellem. Aquilam novimus, quæ in duello cum ſerpente, à meſſore liberata, mox liberavit ipſum liberatorem, hydriámque venenato potu plenam, amicâ inimicitiâ ter ab ore excuſſit: ſed ne virtutes Brutorum com̃emorans ipſe vitium periſſologiæ incurram, abrumpo; ſatìs ad intentum dixi, ſi non abundè. *MEL:* Non imprudenter præoccupas: ſat cognita fuſiùs recenſenti, aurem præbere benevolam Eutrapeliæ, vel ſi mavis, patientiæ virtus eſt. Tam multa dicenti, præcipuum excidit. Omiſiſti novum pro animalibus Cœlum, omiſiſti Orcum,

Valer. max. l. 9. c. 13.

Gellius noct. attic. l. 5. c. 14.

cum,

cum, hunc pœnam pro vitijs, illud pro virtutibus prœmium. Cur dubitas? Bruta, quæ apotheosi jam decorâsti, Olympo excludere sine injuria nequis: Ecce! quænam in avia tua te Philosophia deducat. Sive vitia probet, sive virtutes, calumniam infert, per illa Brutis, per has hominibus. Umbram igitur virtutis, & vitij, sive motiones quasdam à Natura ingenitas, quibus species stabiliter respondent, inesse Brutis dicendum est; utpote, cùm vera virtus, & vitium ijs solummodo convenire possit, qui delectu, suóque arbitrio operantur.

MEL: Falleris, si meam hanc esse asseras Philosophiam: sum interpres, non Author, ut tu sis Magister, ego Discipulus. Scio virtutem brutis tribuere sanæ mentis non esse, quia patenter falsum: sed & scio, quòd hæc omnia in cæcum naturæ instinctum refundere, non videatur esse Philosophi, quia patenter durum: age enim, Chrysippi canem considera, & videbis, ùt persequendo feram ad trivium delatus, exploratis odoratu duabus semitis, mox tertiam sit ingressus, hoc equidem, a si D. Basilio credimus, discursu syllogistico determinatus: *fera quam persequor, aut hac, aut illa, aut ista divertit parte: atqui non hac, non item illa* (cum nullum fugitivæ vestigium deprehendam) *restat ergò, illam istâ abiîsse viâ.* b Indiæ Simias attentiùs contemplare, & videbis, cum barbaris pro pecunijs ludere, in lusu victores suos civilitate minimè barbarâ ad Oenopolium invitare, iísque de parto lucro potum liberaliter solvere: & quis ista per solos naturæ impetus solvat, nisi unà dissolvere velit totum Peripatum? Actiones singulas Philosophicâ trutinâ perpende, & in Stoicum migrabo totus, nisi finem deprehendas in singulis, propter quem operantur: nisi media palpes utraque manu, quæ eligunt consequendo fini maximè opportuna. c Pro teste canem adducit Plutarchus, qui amphoræ oleariæ insidiatus, cùm superiùs angustam, nec satìs plenam intueretur, tamdiu conquisitos à se lapillos in lecythum injecit, donec assurgeret oleum, & ipse lambendo, satisfacere gulæ posset. d Cancer, ubi ostreas videt, hiante conchâ, radiantem Phœbum admittere, mox ex insidijs prorumpit, lapillô instructus, quo clanculum injecto, conchylij portam reddit sibi patentem, sícque pro libitu chelis extrahit prædam, malè custoditam, quia malè clausam. e Astutiùs more suo se se vindicat vulpes, pulices, custodes domesticos, exosa. Sensim se se undis

a *Hom. 9. in hex.*
b *P. Nier. hist. nat. l. 9. c. 44.*
c *Apud Lyps. ep. ad Belg. cent. 1: ep. 44.*
d *S. Ambr. l. 5. de op. 6. dier. c. 8.*
e *Lud. Gran. tr. de creat. Mundi c. 14.*

undis immergit capite tenus, eo fine, ut fugientes turmatim hospites florente ramô, quem ore tenet, veluti asylô, excipiat, exceptósque demergat, ut planè dubites, an ingeniosiùs sumat vindictam, an comodiùs depellat molestiam. Erinaceo jure subscribas pro lemmate, *Nil sine fine.* Hic duplicem portam latibulo præstruit, Boreæ unam, alteram obversam Austro, ut hoc flante obstruat unam, illo molestiùs tumultuante obstruat alteram: idem penui suæ in hyemem provisurus, maturis jam fructibus Pomonæ atria lustrat, ibíque per decidua se se poma volutans, onustus redit cum spolijs, totus ipse quantus quantus, spoliator simul,& spolium. Canes Ægyptij non nisi carptim, & per intervalla Nilum degustant, ne suam longiori morâ levantes sitim, Crocodilis ad fluvij crepidinem latitantibus restinguere cogantur famem. Quid dicam de Polypo? eligit ille media, non minùs apta ad se tuendum, ne præda fiat, quàm opportuna ad decipiendum, ut prædam faciat. Nam hostem cùm metuit, subtus saxa desidet tutus, eorúmque colorem sic induit, ut cum Batto in saxum obriguisse diceres: sícque pisces majores fugit, minores fallit; hos enim, velut ad saxum incautiùs adnatantes brachijs suis ceu retibus carpit, capítque. Quid de Aquila, non oculis modò, sed & ingeniô acutissima? Testudinem ut venetur, testam ad saxa allisam frangit, uti malè sensit infelix Æschylus, cujus calvitie decepta Aquila improvisum prostravit, decepítque, cùm ipse Fata decipere niteretur. Sed & Ardea Falconis insidias vitatura, *notásque paludes deserit, atque altam supra volat Ardea nubem.* Quòd si hostem superiorem se conspicit, resupino in tergora rostro, velut acuto longóque spiculo, excipit cæco impetu in se ruentem, transadigit, vincit, vel saltem non moritur inulta. De Perdice sic Stagirita: *cùm ad illius nidum accesserit quispiam, provolvit sese ante pedes venantis, sicque allicit hominem ad se capiendam, usque dum pulli effugiant: tum & ipsa avolat, revocátque prolem.* De eadem Plutarchus: *assuefacit pullos, urgente aucupe jacere supinos, injectáq; corpori glebâ velut tegumento fallere indagantes.* Quid igitur mirum, si, quòd Cosmographi asserunt, Nationes sit invenire sub Cœlo, qui in Brutis rationem colant humanâ longè majorem? quid mirum, quòd Barbarorum non nulli pro Rege recipiant Canem, ejúsq; nutibus obsequantur? quid mirum, quòd Caligula Sonipedem suum creaverit Consulem? sed pro comple-

S. Bas. in Hex. hom. 9.

Plin. l. 8. c. 10.

Idem l. 9. c. 30.

Aldrov. l. 20. c. 8. Ornith.

Virg.

l. 9. hist. c. 10.

L. de solert.

 to ser-

mento serviat stratagema, quo Simia Julij Imperatoris non ingeniosè minùs, quàm lepidè suum consecuta est finem: castaneas, calido contectas cinere, ut à foco cleperet illæsa, catum obvium arripit, mutuatísque illius pedibus, velut opportunâ fuscinulâ, cunctas harpagat indemnis, non sollicita de alieno damno, sed de suo emolumento læta, quia satiata. Jam ego te per omnem Stagiram adjuro, quid de his omnibus Philosophus sentiat, cordatâ mente edissere. Si adversæ partis Tribunal appellem, lis pridem decisa est: ex cæco ignorantiæ asylo depromentur mille instinctus, Naturæ determinantis impetus sine fine, antipathici, sympathicíque effectus sine numero, quibus, velut Ajacis clypeo, impugnantium tela non tam elidunt, quàm eludunt. Avicula, inquiunt, pro construendo nidulo colligens paleam, non cognoscit medij proportionem, sed apprehendit merissimè *nidum & paleam*, & quòd præ lapide attollat paleam, Naturæ instinctui in acceptis referat, oportet. Sed age, an modus hic arguendi Philosophum notat, qui dignus sit Athenæo? an hæc agendi methodus principium deceat, quod cognoscitivum voluit Creator? quod operationes mirabiles, si nostro non arguunt simile, saltem non notant toto Cœlo dissimile? age, an conformius hoc rationi, quòd Bruta, quæ videmus, non appetere media, nisi præcognito fine; quæ cernimus, assumere utilius medium præ minùs utili; quæ hísce oculis intuemur, discernere à noxio utile, an, inquam, conformius hoc rationi, quòd non agant, nisi per instinctus sympathicos? Superi! quæ sympathia ad famem, qua Hirundo cibum famelicis defert, nec absumit, ipsa pullis omnibus magìs famelica? qui instinctus, quo canis ad Venatoris imperium mox relinquit feram, quam priùs instinctu avidissimo persequebatur? evertatur Hercle Peripatus, pereant Athenæ, si non nisi per cæcos impetus nostra discurrit Philosophia. Impunè suis Automatis triumphare jam potest Cartesius; quis impugnabit, nisi quòd operationes nostris analogæ principium arguant proportionatum? quis propugnabit animalium vitam, nisi quòd agendi modus sine vita explicari non possit, præterquam ab ijs, qui si non vitâ, ratione saltem destitui convincuntur.

MEL: Enimverò si tam potenter, quàm ferventer, pro domo tua Cicero peroràsses, manibus, pedibúsque in tuam irem Sententiam. Sed utut non dixeris nihil, non tamen, me Judice,

dice, dixisti totum? Naturæ horres instinctus, & ego, ut fatear, aversor: quid igitur? an admittendum censes, à Brutis cognosci media, prout utilia sunt ad finem? an judicas, quòd apprehensio prævia, de medij proportione, ad judicium illa determinet comparativum? an ad Discursum, vel quod inde fluit, electionem etiam liberam medij propter finem? apage monstra Philosophiæ, quæ non nisi hæreticos post se trahunt abortus! quid sentiendum igitur? adverte animum, dum paucis tibi meam cupio perspectam mentem. Nî vehementer me fallunt illa, quæ in medium attulisti hactenus, homini in suam Sententiam non penitùs obstinato, & suadent, &, ùt reor, persuadent, etiam ab Avicula non tantùm cognosci paleam, sed & convenientiam paleæ ad talem finem: quòd autem hæc non cognoscat per judicium comparativum, dabimus adversæ parti, nec inviti: quia evincit ratio, & pene dixissem, requirit fides. Media igitur tenenda via est, ut vites Scyllam, nec tamen incidas in Charybdim. Dicendum firmiter, cognosci ab Avicula medij proportionem, non quidem judició, sed apprehensione quadam proportionatâ, qua necessariò determinetur ad appetendum hoc potiùs medium, quàm illud, ad tollendam potiùs paleam, quàm lapillum. Hoc autem modo,an in phrasi scholasticâ Bruta agant propter finem formaliter, sed imperfectè, de nomine lis est, quam ad Orbilij trutinam ventilare nec libet, nec licet.

LEUC: Beatè; nam medium tenes: utrique parti das aliquid, neutri concedis totum, felix Arbiter, quia elicis ex falso verum, & vias asperas componis in vias planas. Sed ecce! ad viæ metam nos sistit Discursus: præstò est villa, ambulationis tuæ, ùt audio, plerumque terminus. Placet situs; nec ipse, reor, Tullius hoc jure Tusculum aversaretur. Quod illi nomen? quænam origo? quis loci Mecœnas? *MEL:* Nomen *Villæ novæ* loco indidit Novitas: originem debet Philosophiæ; nam fuit Thomaso, inter Sophos illustre Nomen, qui suis studijs accommodârat sylvestre hoc Athenæum. Et quia cum nomine cultum quoque induerat D. Thomæ Angelici, etiamnum Sophi, Villam ejus honoribus consecravit, unde in hunc diem quoque audit *Villa Angelica*, ejúsque insignia, *Bos mutus*, in frontispicio visuntur. Hic Sophus illustris, ubi Fatis concessit cum tempore, hæredem loci scripsit Peripatum, cujus usibus etiamnum servit, nec

rarò Philoſophis præbet gratum in æſtu umbraculum, in curis animi levamentum. Hæc de origine loci, illius ſitum, exploratore oculo, propiùs arbitremur. En! in Orbem plantata viret, séque gyrat hæc ſylvula, & quia ambulacris umbrificis exornata, Peripateticos ad diſputandum invitat, obviæ ſemper occurrunt ferarum variæ ſpecies, quæ dum ſaltum hunc animant, Dianæ gaudia, Sophis præbent jucundos diſcurſus. Illic erecta ſunt vivaria, hìc aviaria, ſuis ornata Philoſophicis exedris, quæ virentibus arborum ramis inumbrata, tam concinnum diſputationi aperiunt Lyceum, ut nihil vel ad acuendam Ingenij vim efficacius, vel ad excitandum voluptatis ſenſum, illecebroſius fingi poſſit. Excurrit hoc nemus in pulchritudinis raræ pomarium, quod prata amœnè ridentia conjungunt Villæ. Sed & ſtriduli amnes, lymphæque cryſtallinæ, ùt vides, liquidam aſpergunt animo voluptatem: nec deſunt lacus, divitéſque piſcinæ, quæ Sophis varia in diſcurſum offerunt experimenta. Et ecce! ſtamus ad villæ hortum, in quo ſuperba ſit Chloris, ſi magìs venuſtum pro ſua Regia, petat decorem: hìc oculos recreat florum varietas, ibi alvearia Philoſophorum alliciunt diſcurſus. Verbo: non video, quòd in campis Elyſijs quidquam finxerit fabuloſa Antiquitas, quod hoc in loco non offerat ſuis Cultoribus Naturæ amœnitas.

LEUC: Si tantus foris eſt villæ lepos, quanto interiùs abundabit? Eja! ingrediamur. Quam habet porta epigraphen? *MEL:* Genio loci accommodam:

Eſte procul tetricæ, curarum tædia, larvæ:
Nam ſacra hìc regnant otia, læta quies.

En! in portæ cacumine Bos volat alatus, mutum Angelici ſchema: nam noveris, hunc Angelum in Philoſophia, dictum à Condiſcipulis *Bovem mutum*, eò quòd plura cogitaret, quàm diceret: nec diſſenſit ipſe Profeſſor Albertus Magnus, nam *Bovem mutum* eſſe aſſeruit, ad cujus mugitum, fore, ut contremiſcerent Tartara, & obſtupeſceret univerſus Orbis. Sed Stoam Angelici ingrediamur: Stoam nomino hanc ædificij Aulam, nam affixis ſymbolis refert Angelicum Herculem, Brutorum omnium Domitorem, quia affectuum Expugnatorem; verè Stoicum, quia Apathicum; Victorem Mundi, quia Victorem ſui. En! hìc Hercules profligat Hydram, cùm titione accenſo in fugam dat

fœminam: ibi domat in ira Leones, & Tigrides: hìc Arcades debellat, induſtriæ clypeo; ibi expugnat Cameleontes, demiſſionis Chriſtianæ exemplo. Hìc Epicuri aſſeclis Alvearia monſtrat hoc lemmate:

Alvear ecce! Schola eſt; ſed & eſt Apis ecce! Magiſtra:
Doctores Bruti diſcite, Bruta docent.

Ibi Formicæ ſymbolo pigros inſtruit Endymiones, affixâ Epigraphe.

Informem hac formâ pigrum Formica reformet:
Proſpiciendo famem, proſpiciendo fami.

In Aulæ fronte cernis Doctorem Angelicum, inter Bruta medium, omnium examinantem virtutes, & paradoxas ſtupentem proprietates: è Brutorum virtutibus Sophorum colligit vitia, & ut affectiones brutas domare diſcant, ſuo invitat exemplo; verè Sophus, quia appetituum Domitor, & Imperator ſui: lege ejus Imagini inciſum Elogium.

Angelum vides, & Hominem,
Quia vides Doctorem Angelicum.
Mirare Metamorphoſin!
Ex Bove muto Apicula:
Nam ex ejus cerebro tot prognatæ Apiculæ,
Ut Doctorem Mellifluum crederes,
Niſi Angelum induiſſet,
Ut dici poſſet Angelicus.
Angelus erat, antequam eſſet Doctor Angelicus:
Angelorum Diſcipulus, & pene æmulus fuit.
Ejus Ingenium nemo hactenus totum novit:
Qui omnia ſcivit, Ingenij ſui limites neſcivit.
Dixiſſes Philoſophiam illi infuſam, non acquiſitam,
Ariſtotelem didicit propemodum ſine Magiſtro,
Vix eum Ariſtoteles ſine Doctore didiciſſet.
Dubium eſt inter Sophos,
An ille plus Sapientiæ, an illi plus Sapientia debeat?
Oſtendit in Angelico, quid tota poſſet:
Implevit illius Ingenium, nec explevit.
Stupeſce hunc Bovem mutum:
Qui doctiùs ſilet, quàm omnes Sophi loquantur:

Qui ſuo ſilentio facit diſertum Orbem.
Mirare hunc Bovem mutum:
Quem in cœleſtem Zodiacum Sapientia tranſtulit,
Nam ejus pectori affixit Phœbum,
Ut ſciret impoſterum Orbis,
Solſtitium obſervandum eſſe in Tauro.
Verbo:
Mirare hunc hominem, quia Angelicum:
Cujus Theologiæ Summa, quam ſcripſit,
Eſt Philoſophiæ Summa, quam vixit.
Cujus Vita
In corpore ſupra Naturam:
Cujus Dominium
Unius in ſolidum, quia in ſe ipſum:
Cujus Dominij fructus
Eſt Concupiſcentia domita:
Cujus Dominij Gloria,
Eſt ſui ipſius Victoria:
Abi Philoſophe, ſed ita abi,
Ut poſt concupiſcentias tuas non abeas,
Sed à voluntate peſſimâ avertaris,
Et convertaris.

LEUC: Cuperem ego, ut hanc Aulam Angelicam nonnulli è Philoſophis perluſtrarent: quid putas, illis diceret Apis Angelica? *MEL:* Ne dubita, aculeum figeret: diceret, Bruta ratione carentia, ſic rationi operari conformiter, ut Philoſophi (ſat graves) rationem illis tribuere minimè dubitârint: & Philoſophos, ſat multos, ratione præditos ſic rationi operari difformiter, ut Bruta omnia rationem illis negare non formidarent. Prô pudor! exclamaret, animalia, ſi poſſent, Cœlum raperent, cùm Sophi volutentur in carne, & ſanguine. Diceret Brutis minimè brutis: luſtrate Academias, fors reperiet Elephas nonnullos Philoſophos, quibus neutiquam Prudentiæ ſalem invideat: fors amaro hinnitu uni vel alteri exprobraret Bucephalus: Ecce! trabeatus iſte in Peripato Adami Pronepos, *factus velut unus ex nobis.*
C. 11. & 35. Hæc diceret Apis Angelica. Ego ab Iſaiæ Oraculo non penitùs exemptum, reor, Peripatum, quo homines ob varia vitia

nunc vocavit *Leones, & Ursos:* nunc *Dracones, & malas bestias.* Illud pessimum, quòd sæpe superent Brutorum vitia, nec adæquent tamen virtutes. Erigite Athenæa ferina Cohors: non deerunt Discipuli, postquam Philosophis per Jobum hanc DEUS publicavit Sententiam: *Interroga jumenta, & docebunt te.* Priùs sub disciplinâ vestrâ creentur Ethici, quàm in Peripatum mittantur Philosophi: *Vade ad Formicam, ô piger!* & disce priùs industriam. Lascive, columbæ gemitus imitare, & dedisce crocitare cum corvis, & grunnire cum porcis. A Serpente prudentiam hauriant, si qui prætextati etiamnum Philosophi. Gratitudinem canum imitetur propago Stoica: *quis enim non erubescat?* exclamat os plenum Ambrosiâ, *quis non erubescat gratiam bene de se merentibus non referre, cùm videat etiam bestias refugere crimen ingratitudinis? & illæ impertitæ alimoniæ servant memoriam, tu non servas salutis acceptæ.* *Imò*, eodem teste, *omnibus animalibus innatum, salutem tueri, & cavere, quæ noceant: solus homo non prospicit æternam salutem.* Audite denique, quod in suis mox prolegomenis, uno ore, clamitent Bruta: *nolite fieri sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus. Pudeat sanè:* ùt ait Christianè Seneca: *pudeat ab exiguis animalibus nos trahere mores;* pudeat, Christianam Philosophiam, Brutorum Ethicâ indigere, qua priùs formentur à Brutis in homines, quàm in Peripato creentur Sophi.

C.1.27.

Ambr. l. 1. de offic. c. 7.

Apud Perald. t. 1. de vitijs. tr. 5. de Aced. c. 1

LEUC: Apparet sanè, quàm sit utilis Philosopho virtus, sine qua nec inter Bruta illi concessum vivere. *MEL:* Imò non utilis modò, sed necessaria unicè est Sopho virtus: tot enim alit in corpore bestias, quot numerat mentis affectiones; harum erit infame mancipium, nisi virtutis freno se probet Magistrum, si non Apathicum, saltem nostri temporis Stoicum. Virtus, quæ specifico nomine Ascetis est abnegatio, frenum injicit tumultuantibus bestijs, non exstirpat, quod esset nimium; sed domat, quod necessarium. Quid gloriosius, quàm cicuratos, & dociles domi alere Leones? quàm Elephantes habere in sua subsidia armatos semper, & ad nutum paratos? sed ejusmodi Hercules rari natant, qui titione accenso septemplicem debellent Hydram. Angelicus est, qui suo Sophos exemplo animat, non Sophos verò Apis aculeo sugillat, hoc Peripato affigens Satyricon.

SATY-

SATYRICON
ACULEATÆ APICULÆ, A SOPHO ANGELICO PERIPATO AFFIXUM, Contra Peccatores Pseudo-Peripateticos

De quibus Spiritus Sanctus:

Hi sunt, qui segregant se animales, Spiritum non habentes: secundùm Desideria sua ambulantes in impietatibus.

Ep. Judæ v. 18. 19.

Rumpe Vinculum,
Muta hactenus Natura!
Non enim sufficit murmurare bombo:
Sed obturatas Sophorum aures,
Mellito opus est vellicare aculeo.
Rumpe vinculum,
Da linguam, quæ dedisti Prudentiæ limam,
Ut illos acuam,
Qui habent linguam, non tamen limam,
Sophi irrationales.
Audite igitur, nec miremini,
Quòd Animalculum loquar:
Loquuntur plura jam Animalia;
Ipsimet scitis, cùm vos auditis.
Illud potiùs miror,
Quòd loquamini toties, ratiocinemini nunquam:
Ut meritò Bruta vos dicerent Bruta,
Vera loqui si possent:
Et homines Bruta non dicerent Bruta,
Vera loqui si vellent.

Loquar

Loquar igitur,
Ut mutos vòs inſtruam, loquentes corrigam,
Et primâ vice jam aliquid diſcatis.
Nec indigna ſum, hoc Auditorio, Pallas:
Nam illa nata ex cerebro Jovis,
Ego nata ex cerebro Bovis,
Nullo diſcrimine,
Cùm & ipſum Jovem legamus fuiſſe Bovem.
Ad vos legatam me ablegat
Brutorum Reſpublica,
Non ingratam reor,
Quia Apem cum melle, & ſine felle,
Niſi quòd fortè figam aculeum.
Ad veſtra vota, quàm ſint devota nunc referam.
Vos eſſe cupitis Bruta, & illa homines,
Ut rationis uſu veſtrum corrigant abuſum.
In comitijs audita cauſa,
Data ſuffragia, deciſa lis eſt.
Pantheræ, & Tigrides, veſtro intuitu manſuetæ,
Societatem non abnuunt:
Nam ab hominibus tam inhumanis,
Belluinam diſcent ferociam:
Poteſtis docere,
Quomodo magìs poſſint nocere.
Auriti Arcades
Suis non refragantur ſuffragijs.
Nam agnoſcunt,
A ſuo genere, vos non degeneres:
Sciunt,
Ex eodem vos trunco deſcendere,
Ex eadem Arcadia oriundos,
Ex eodem ſtipite natos.
Gaudent ſimilibus ſimiles,
Nam præter vocem nil deeſt,
Quin glorientur,
Se vobis pares, vos illis.
Sed & nefrendes,
Veſtrum non dedignantur conſortium:

T *Nam*

Nam cùm vos audiunt tam sæpe grunnire:
Cùm vos vident in volutabro tam sæpe volvi,
Mores notant Sui similes constanter.
Hinc præ stupore exclamant,
Ecce! quasi unus ex nobis!
Siliquas æstimant,
Cùm his tam avidè, vestrum repletis ventrem.
Hæc vota ceciderant ad vestra vota:
Nam cedebat hæc vobis trias,
Sua libenter subsellia in Brutorum Republica.
Sed reclamârunt cæteræ animantes:
Nam vestra horrent consortia,
Ne Bruta esse bruta dediscant,
Et ab hominibus discant, desipere infra Bruta.
Protestatur Columba,
Castóque gemitu detestatur incastos ructus.
Ipsi Corvi *cadavera deserunt,*
Et in vobis quærunt, magìs fœtentem prædam.
Elephas
Hos quoque Sophos miratur,
Quibus nullum in cerebro cerebrum;
Et tot Entia, sine Scientia,
In Peripato damnat superflua.
Formica
Increpat segnes moras,
Quibus teritis tot celeres horas,
Consumentes utile tempus,
Inutiles consumpti à tempore:
Dum tandem consumptis tot sumptibus,
Nil nisi inane Capitolium restat,
Vacuúmque Diogenis dolium,
Hac cum Epigraphe:
Nos sine fruge fruges consumere nati.
Ipsi Canes
Ingratam detestantur perfidiam:
Timéntque, ne tam crudo consortio incrudescant.
Stupescunt, quòd allatretis Nutritios,
Quòd mordeatis hospites sicuti hostes,

Quòd

Quòd dente Cynico, etiam agnitos laceretis Actæonas.

Pavo

Centum oculis vos videt cæcos,
Et tamen centum Argis magìs superbos.
Miratur,
Quòd sine syrmate tumescant pedes,
Et in fimeto erigi queant cristæ.

Equus, & Mulus

Vos cuperet Nabuchodonosores:
Nam si essetis Bruta, minùs essetis bruti:
Non enim hæc edunt, ut vomant, neque vomunt, ut edant.
Non enim hæc bibunt supra mensuram,
Multò minùs mensuram bibunt sine mensura.

Ipsæ Viperæ

Venenata hæc aversantur fœdera:
Nam à vobis ictus, nemo hactenus sapuit.
Vobis esse affectum, jam est esse infectum:
Vobiscum vivere, est vixisse.
Verbo: vos respuunt Bruta,
Quia nihil ingenij, nihil ingenui in vestro genio notant.
Hinc
Si vultis illorum Societatem,
Deponite hominum vitia, assumite Brutorum virtutes.
Antequam in Academia Brutorum sitis Magistri,
Estote priùs Discipuli:

Jumenta docebunt vos.
Estote prudentes, sicut Serpentes:
Simplices, sicut Columbæ:

Estote industrij, sicut Formicæ,
Casti, sicut Apiculæ.
Abi Viator:
Et esto Apis, si sapis:
Sat sapies,
Si infra Bruta nunquam desipies.

ARIADNE PHYSICA, *Seu* DISCURSUS VI, *De* MAGIA PHYSICA.

LEUCOTEUS. Theſeum me cupis hodie, cùm filum porrigas in Ariadne. An Minotauros fors alit Phyſica, novúmque Sophis aperit labyrinthum? *MELANDER*. Ita eſt: labyrinthum aperit Magia Phyſica, quem ingreſſi jam plures, egreſſi ſunt pauci, quia exitum ab ingreſſu mox perdidêre. Nec immeritò labyrinthum dixero hanc Philoſophiæ partem curioſiſſimam: quot enim in Cretico fallaces gyros, ancipites anfractus, viarúmque implicitas ambages quondam obſtupuit fabuloſa Antiquitas: tot in Magia Phyſica reconditos meatus, difficiles flexus, & errores prorſus inextricabiles admiratur Philoſophia. In illo à Minoe concluſus eſt Minotaurus: in hac Chymæræ ſtabulantur, & Hircocervi, Minotauris omnibus magìs mirabiles. In illo, quò magìs ad interiora hoſpites deduxit curioſa aviditas, eò magìs ſeduxit: in hac, quò profundiùs tentas anfractus, eò tentaris periculoſiùs, dum in ea *Æneid.6* ſenſim prolaberis avia, in quibus, niſi *Dædalus ipſe dolos tecti, ambagésque reſolvat, cæca regens filo veſtigia*, de exitu penitùs deſperandum. En! Magiæ Phyſicæ ſymbolum in labyrintho; cui pro lem-

S. Thomas Aquinas, etiamnum Sophus, dictq Bos mutus: ſed ubi clamare cœpit, ſic mugũt, ut obſtupeſceret univerſus Orbis. Probavit ſe bovem, ſed alatū, quia Angelicum, totúmque Cœleſtem, in cuius ſigno ſuum Phœbus ſolſtitium poſuit. Probavit ſe bovem, è cuius cerebro tot prodière apiculæ, ut quem Theologia angelicũ, Philoſophia meritò dicat Doctorem mellifluũ. Ex Surio.

G. R. del. I. M. Gutwein sculps.

THE LIBRARY
OF THE

lemmate subscribes pariter; *labor intus*: ut adeò non malè Philosophi, hanc Scientiam dicant in pugno, *reconditam Arcanorum Naturæ notitiam,* & quasi *supremum Sapientiæ creatæ apicem,* in quem, qui evasêre Minervâ propitiâ, cognoscunt mira, quæ popellus stupet, hianti ore, velut miracula. Id verò *mirum* appellat Peripatus, quod admirationem movere potest: porrò in admiratione plura concurrunt: primò quidem ignorantia causæ, vel circumstantiæ; ita intuens fortè Eclipsin, causam si ignoret, ac modum, admiratur. 2.dò Objectum solet occurrere novum, atque insolitum. 3.tiò, datur quædam mentis suspensio cum consideratione rei intentâ, ita ut ferre judicium metuat, velut magnitudine rei paradoxæ oppressa. 4.tò Supervenit inquisitio latentis causæ, qua cognitâ oritur delectatio: rara enim, & nova delectant, quia augent Scientiam. Ejusmodi subin notitiâ qui gloriantur, quæ neque in medijs, neque in fine supremo Legislatori contraria, Magi sunt, volo dicere, Naturæ silentis Aruspices, qui retro cortinam hausta attonito Orbi produnt Oracula; Magi sunt, quibus in labyrintho Naturæ pro Ariadne ingenium, pro filo eruditus servire solet discursus.

LEUC: Et talem Theseum in D. Bonaventura mihi deprædicas? *MEL:* Neutiquam talem, sed meliorem, quia veriorem. Fatetur ipsa Magia, labyrinthum Naturæ ab hoc Sopho ita detectum, ut omnia caperet, ipsum Nemo. Nam dum Magiæ resolvit mysteria, se ipsum fecit mysterium: Magiam novam in suo dedit ingenio, quia inter Naturæ Miracula ipse maximum Naturæ Miraculum. Audi, quod Ariadne Physica huic Theseo meliori Elogium.

Quod omen, putas, præsefert ille,
Cujus vel solum Nomen,
Bona spondet futura.
Imò non spondet:
Dat per se ipsum bona præsentia,
Qui sic spondet futura:
Quasi verò
Quid melius venire posset,
Cùm ipsemet jam adest præsens
Bonaventura.
Sed tamen meritò gloriatur hoc nomine,

Nam sic vitavit mala præterita,
Ut non haberet, cur timeret ventura.
Quippe tam bonam sortitus est animam,
Ut Adamus vix in eo peccaverit,
Vix ipse in Adamo.
Rediisse visus ad novum Innocentiæ Statum,
Qui veteris Adami haberet nihil.
Miraculum fuit Naturæ;
Nam quæ aliis impedimento,
Huic erat incitamento,
Quæ in cæteris lapsa,
Surrexit in Bonaventura,
Qui in Statu Naturæ lapsæ,
Statum vixit Naturæ puræ;
Imò puriùs vixit, quia sanctiùs.
Miraculum fuit Naturæ:
Nam
Mirantur ingenia omnia
Unicum illius ingenium,
Quod suffecit Scientiis omnibus,
Cùm vix illi Scientiæ omnes sufficerent.
Dixisses,
Non didicisse illum Philosophiam,
Sed habuisse innatam.
Adeò Naturæ exhausit mysteria,
Ut nullum restaret, quod exhauriret,
Præter se ipsum.
Illud Miraculo majus,
Quod bis natus, & semel solummodo mortuus.
Nam primâ vice vix natus Mundo,
Morti mox destinatus,
Sepulchrum reperisset in cunis,
Nisi Mater, quæ illum peperit Mundo,
Genuisset etiam Cœlo.
Infantem pene jam mortuum,
Vovit Religioni renasciturum,
Nî moreretur.
Factum, ratum.

Sic

Sic ſacratam meliori jam vitæ prædam
E mortis faucibus Mater eripuit,
Vera Mater,
Quæ præter vitam mortalem dedit & immortalem.
Sic cæptam ex voto vitam,
Deinceps duxit devotam:
Mori ſe credidiſſet, ſi Cælo vivere renuiſſet.
Magnetem dixiſſes,
Adeò omnis quies illi irrequieta,
Dum in portu Religionis
Tandem invenit polum.
Intravit, nec ampliùs exivit,
Nam malè exire volenti, nulla patet alia porta,
Niſi quæ ducit ad Tartara.
Intravit, nec ampliùs reſpexit;
Sed aſpiciendam venturis ad portam
Hanc reliquit Epigraphen:
Si ſperatis bona ventura,
Sequamini Bonaventuram.

LEUC: Appoſitè: ſed inferiùs audiemus te de hoc iterum: nunc naturalis Magiæ pande armarium, quo tota me curioſitas rapit. Et ecce! jam in Symbolo oſtendiſti Magnetem, in Magnete prodigium Naturæ: filum porrige cum Ariadne:

Cur trahit, & trahitur Magnes? mihi dicito cauſam:
Sidera cur ſequitur, quæ Sophus ecce! fugit?

MEL: Acu tangis difficultatem, cùm tangis acum Magneticam: hujus virtus, quàm paſſim eſt omnibus nota, tam eſt ignota: nam quidquid dicunt Sophi, divinant, & in illa plus mirantur, quàm de illa philoſophantur. *Sideritidem* à ferro, quod attrahit, appellant Sophi: *Herculeum Lapidem* alij, eò quòd ferrum, metallum rerum omnium domitrix, veluti novus Hercules ſibi faciat obſequi. *Heracleon* ab Heracleâ Patriâ alij indigitârunt. Curioſa, imò portento proxima ejus inventio, cujus gloriam Fortuna, quia cæca, caſu dedit opilioni: hic circa Heracleæ Urbis confinia, cùm pecus fortuitò duceret, derepente ſenſit pedem lapidi, ipſúmque lapidem ſoleis, liberali, ùt ſolet, ferro armatis, adhæreſcere. Obſtupuit ille, quod putabat prodigium: lapidem ſuſtu-

ſuſtulit, & inventionis honore contentus, illum tradidit Peripato dijudicandum. Et ecce! mox Philoſophica ubique fora perſtrepere, judicia judicijs certare, nullo emolumento, niſi forſan raucedinis: nam adhuc ſub Judice lis eſt, ut planè paradoxum hunc lapidem non immeritò dixeris ingeniorum cotem. Kircherus Philoſophiæ curioſæ Proto-Parens, & vel ideò præ cæteris gratus, quia plùs cæteris eruditus, multis explicat Thaumaturgam hujus lapidis indolem. Prolixioris diſcursûs dabo compendium pro diſcurſu. Aſſerit 1mò hujus lapidis Patriam, Regionem omnem; utut validiſſimos Europæ Magnetes, in Norvvegia progenerari ſit in comperto. Aſſerit 2dò hunc lapidem, Jani Bifrontis ſymbolum, quia qualitate præditum biformi, qua veluti geminâ facie contuetur geminum Polum, Auſtralem ſcilicet, & Borealem. Hinc ſi filo illum ſuſpendas, quietem non capiet, uſque dum invenerit, in plaga ſibi beneficâ, amicum Sidus. Aſſerìt 3tiò, hunc lapidem virtute prodigiosâ ſic agere per ſphæram, ut ferrum attrahat, vel ſibi ſimilem Magnetem: hanc virtutem alij in qualitate, in corpuſculorum effluvijs alij conſtituunt, idiomate pro diverſis principijs diverſo. Hinc ſi Magnes liber, & exiguus, ferrum verò grave, vel alligatum, Magnes accurret ad ferrum: ſecùs, obſequio mutuo, ferrum advolabit ad Magnetem, gratóque ſpectaculo in aëre pendulum hærebit.

LEUC: Et hoc, nî fallor, illud erit Miraculum, quod in Mahometis ſarcophago, virtute Magneticâ ſuſpenſo, obſtupeſcunt Lunaticæ Noctuæ, Turcas intelligo, qui ſuas ſic depereunt tenebras, ut etiam naturalem Philoſophiæ Lucem penitùs averſentur. *MEL*: Rectè advertis: ſunt nempe decipi faciles, quibus mira, fucato ſplendore, rutilant, velut Miracula. Cæterùm, fateor, Magnetis proprietates adeò paradoxas, ut etiam Auguſtinos in admirationem meritò traxerint: *quis enim*, exclamat, *vim iſtam lapidis non obſtupeſcat*, ſi videat, ferrum è longinquo applicatum, non tam attrahi, quàm quodam impetu rapi, ut etiam tres robuſtiſſimi Viri illud vix retinere, imò ſemel agglutinatum etiam duodecim à perpendiculo vix abſtrahere valeant? talem Magnetem vidit Lugdunum, quinque librarum pondere armatum, qui absque dubio, virum etiam cataphractum ferro, rapuiſſet in aëream extaſin, eò magìs mirabilem, quò

L. 21. de Civit. c. 4.

Schott. p. 4. Magnet. l. 3. c. 1.

quò minùs miraculosam. *Quis non obstupescat*, si videat, quòd hanc virtutem nec impediant interposita corpora, nisi ferrea forsan, quæ dissipant vim attractivam? quòd applicato Magnete, Magnes dimittat ferrum, quia minùs amicum? quòd juxtà posito adamante ferrum non modò non rapiat, sed etiam raptum dimittat? *Quis non obstupescat*, quòd Magnes attrahat Magnetem, si conjungas Polos amicos, si inimicos, repellat? quòd major in instanti adimat minori vires, quas non nisi intra tridui spatium, denuò recuperabit? quòd denique virtutem, attactu solo communicet, sic, ut attractus è chalybe annulus, attrahere quoque possit affinem, hic denuò sibi propinquum, & sic deinceps, dum tandem sine nexu connexa in aëre catenula hæreat, cui similem, nec ipse Mulciber, Dijs primum daturus specimen, fabricâsset? Illud tamen hìc obiter, velim, notes, virtutem Magneticam sat delicatam, quia amat culturam: intendi potest, atque debilitari, imò penitùs destrui. Igne deperditur vis attractiva, nam colit amoris indolem, sed sine tædis: quòd si lingulam Magnetis incurves, vel incurvatam restituas in directum, non restituisti, sed destruxisti. Contrà conservabis virtutem, si dederis libertatem se convertendi ad Polos: nam sine horum aspectu fluctuat in violento. Eandem tueberis, si panno involutum rubeo, colloces amico situ: cùm enim herbæ, è quibus hic color, supra mineras ferreas excrescant, qualitates à mineris amicas hauriunt, haustásq; veluti gratum Magneti pabulum ministrant. Nutries insuper, si servato hoc situ in limaturâ Magnetem ferreâ ponas, vel chalybeâ; nam solent ejusmodi ramenta, acceptas à Magnete vires, mutuis rursus obsequijs in illum reflectere, amicósque radios evibrare. Denique armaturâ ex geminis laminis, indurato chalybe excisis, mirum in modum corroboratur Magnetis virtus, ita, ut qui inermis, pondus se ipso majus vix sustinuerat, armatus, Bione teste, quinquagies centies se ipso grandius attrahat, attractúmque in aëre sustentet. Rationem hujus experientiæ si à Physica petas, forsitan dicet, radios è Polo Magnetis quaquaversum diffusos, in limbis chalybe armatis, omni ex parte coire denuò, sícque efficere vim unitam, quódque consequitur, fortiorem.

Nic. Bion. l.3.c.7.

LEUC: Memini, cùm adhuc aleret me Ephebéum, Magnetis operâ persæpe ludicris me recreatum spectaculis. Erat

Philosophus, quem thavmaturgæ Magorum Dyphteræ conscium suspicabar, qui in stagnante Diogenis dolio, nunc exhibebat fluitantem absque Zephyro cymbulam, sine velis volantem, sine Navarcho, & gubernaculo se se dirigentem ad Austrum, vel Aquilonem: imò adnatabant formata ex chalybe marina monstra, Delphini, & cete grandia, rostróque cymbæ Magnetico adhærebant. Nunc eodem in dolio repræsentabat Christum supra aquas euntem, & Petro periclitanti ferentem suppetias, ibi Jonam à pisce absorptum, hìc Saulem, Davidi lanceam intorquentem, sed aberrantem. Nunc horologium proferebat, ad cujus limbum, occulto Magnete instructum, suspensa filo advolabat Architæ columba, & chalybeo rostro horam, Phœbíque locum, jucundo spectaculo designabat. Sæpe in tabula rasa, veluti Martiali campo, inimicas monstrabat Pigmæorum phalangas: singuli fili ferrei frustulis, quasi totidem lanceis armati, in mutua prælia pruriebant: mox ad varium Magnetis aspectum, vel erigebant arma, vel invertebant, vel projectis in terram spiculis, fugam unanimem simulabant: nunc dextra acies furioso impetu invadebat sinistram; fugiebat ista, altera insequebatur: nunc illi cadebant victi, hi verò stabant Victores, pugnâ quidem umbratili, sed adeò paradoxâ, ut veluti portento attonitus, hianti ore, adstiterim curiosus Spectator. *MEL*: Ita est: suspendunt hæc ora rudium, & à juventute eblandiuntur gloriosum Euge: ex ephebis ubi excesseris, evanuerit, credo, juvenilis stupor. Nam debet hæc scena ludicra virtuti Magneticæ suam originem, uti & illa, quam, stylo Lucretij descriptam, refert celebre in Historia Nomen:

Fam. Strad. l. 2. prol. 6. Acad. 2.

Ergò age, si quid scire voles, qui distat, amicum,
Ad quem nulla queat pertingere epistola:

Sume geminum Orbem, Alphabeti litteris signatum, indices appone eodem Magnete armatos, unúmque tibi, alterum sibi servet planisphærium Achates.

His ita compositis, si clàm cupis alloqui amicum,
Queîs opus est ad verba notis, huc dirige ferrum:
Mira fides! longè qui distat, cernit Achates,
Nullius impulsu trepidare volubile ferrum,
Nunc huc, nunc illuc discurrere: conscius hæret,
Observátque styli ductum, sequitúrque legendo

Hinc

Hinc atque hinc elementa, quibus in verba coactis,
Quid sit opus, sentit, ferróque interprete discit.
Quin etiam, cùm stare stylum videt, ipse vicissim
Si quæ respondenda putat, simili ratione
Litterulis variè tactis rescribit amico.

LEUC: Studio, nî fallor, hoc experimentum tu stylo Poëtico; nam Pindum sapit. Nollem profectò hujus rei facere tentamen, ne cum operâ quoque oleum perderem. *MEL:* Iterum tu plura ad linguam, quam limam: tyronum nempe hoc stigma est, quòd vel cuncta præposterè negent, vel sine distinctionis judicio cunctis fidem adhibeant. Utique, nec ego caput tibi meum oppignero, quòd in quavis distantiâ, in quavis Magneticâ lingulâ hoc sibi constet experimentum; illud etiam, atque etiam assevero, experientias, historicâ fide probatas, nisi utraque manu palpari queant, mox relegare ad Utopicam Æsopi Thulem, Philosophi non esse, sed Dydimi, in suis erroribus obstinati. Quis enim neget, nisi Zeno incredulus, cui caput gyratur, magìs quàm Diogenis dolium, quis, inquam, neget, dari qualitates sympathicas, & antipathicas, è quibus tot Paradoxa Physica non tam arguunt Sophi, quàm ratione manifestâ deducunt. Noveris, quod de Hirundine marina, pisce sat noto in mari Mediterraneo, Ichtyologi referunt. Hæc enim siccata, & è Musæi tholo suspensa, vel etiam inclusa vitro, virtute sympathica convertitur ad flantem ventum, eúmque rostro, Galli instar versatilis, demonstrat. Idem spectaculum Kirchero præbuit Physa, pisciculus in oris Niliacis celebris, quem hanc ob causam Ægyptij *Deum ventorum;* alij *Magnetem Æolium* appellant. Sic Stella polaris influxu benevolo trahit acum Magneticam, vel potiùs Magnes qualitate amicâ, se se vertit ad istud Sidus, etsi ultra milliones triginta in milliaribus Germanicis distet: a sic legisse me memini, repertum quondam in Oceani littore lapillum nigrum, quem cùm levaret hospes, secutus continuò alter, ut meritò dixisses gemellum Castora, qui motus Pollucis omnes, æmulatione spontaneâ imitaretur. b Sic Heliotropium, Heleniúmque, Latinis *Enula,* orientem Phœbum, mutante capite inclinata, adorat: mox intenta continuò facie contemplatur euntem, & velut pedissequa, se gyrando, ad usque undas Hesperias comitatur. Sic Magnes attrahit ferrum, Æthiopicus lapis, quem

a D. Tausch. in Matre dolor.

b Jonst. de admir. plant. class. 5. c. 23.

Arist. c. 36. histor. animal.

Theonidem dicunt, idem antipathicâ nauseâ à se repellit. Sic Basiliscus visu necat, & sibilo: Gallinaceus animalium Regem vertit in turpem fugam. Torpedo pisciculus, manum piscatoris stupefacit: Taurus furore percitus, ficui si alligetur, mansuescit: Febrius piscis tangenti affricat febrim, sed manu missus resumit denuò afflatam luem, téque dimittit liberum. Sic deniqueBufo, palustre dedecus, venenato halitu attrahit mustelam, &, quod mireris, hiantes intrare rictus cogit gementem, & ejulantem: imò Lusciniam, innocuo cantu veris animantem delicias, solo halitu deplumat, casuram citò prædam avidis faucibus excepturus. Sicut ad arcem Ombros Oeniponto vicinam, contigisse perhibent oculati testes, qui suavi primò, sed sensim lugubri Philomelæ cantu exciti, mœstæ huic tragœdiæ intererant Spectatores. Habes in bufone mali Socij Symbolum, sat clarum est, reor, sine interprete, applicare potes, si velis. Ut nihil dicam de paradoxa Aranea, quam alit Apulia, & incolæ vulgari nomine vocant *Tarantulam*: hæc messoribus infesta, si quem inimico toxico feriit, mox deducit ad luem tabificam, solo Amphione Medico, solâ Musicâ Medicinæ locò relictâ, qua saltitare afflatus cogitur, ad usque deliquium, dum veneno, per sudorem extracto, pristinæ valetudini restituatur. a Ut nihil de *Remora* memorem, qui sesquipedalis pisciculus, tam robustæ fertur esse virtutis, ut Nepos Senecæ laureatus de illo cecinerit: *puppim retinens, auro tendente rudentes in medijs Echineis aquis.* Certè in Actiacâ pugnâ Antonij Prætoriam stitisse dicitur: imò Caij Principis quadriremen, utut remigum quadringentorum impetu incitatam, jactâ veluti anchorâ, derepente salo affixit, Spectatoribus eò magìs attonitis, quòd non nisi adhæsione externâ volantem remorata sit cursum, in navim recepta mox perdiderit vires, nec adhærendo, ulli ampliùs esse valuerit impedimento. Hæc omnia, nisi per antipathicas qualitatum proprietates, nisi per halituum, vel effluviorum virtutem sympathicam enodare velit Peripatus, erit, ut per actionem in distans causæ quærat subsidium, vel litem ad miraculosum transferat Tribunal, solenni illorum more, qui furfurem pro cerebro, pollinem pro Apolline in capite vertiginoso circumferunt.

a *S. Basil. & Ambr. Arist. l. 2 de hist. animal. c. 14. Plin. l. 32. c. 11. Lucanus.*

LEUC: Adcóne bardum alat Philosophia, qui naturæ id deneget, quod centum adstruunt experimenta? quis non videt

anti-

antipathicam litem, amicitiámque ſympathicam, ex qualitatibus primis, ſecundis, aut etiam tertijs oriri, quas innominatas nominant Authores in Peripato nominatiſſimi? quis, inquam, iſta non videt, ſi videat, quòd flores Phœbi calore hient, quòd frigore comprimantur: quòd vitis calido delectetur, & abhorreat frigidis, ideóque braſſicæ vicina pampinos contrahat, ac denique exareſcat? quis negabit ſubtilia vaporum effluvia, ſi videat, flores, & fructus, ſuccóſque alios, evaporatione nimiâ tandem flacceſcere? ſi in ſe ipſo experiatur, plus una die per hyemem, quàm quinquaginta uncias ſe exhalare? ſi metallicos halitus, cunctis animalibus ſentiat inimicos, ipſóſque è fodinis odores ijsdem eſſe peſtiferos? hæc omnia tam conteſtata Philoſopho reor, ut, epomidis locò, Midæ meritus ſit appendices, qui adeò clara auſit revocare in dubium. *MEL:* Ita eſt: & ex his facilem ſortiuntur analyſin plurimæ experientiæ, quas ad Magicum tripodem, aut actiones in diſtans, indignum Philoſopho commentum, imperiti relegant. Nam quid mirum, quòd infecto halitu lippientes, & olidæ ab hirco vetulæ ſpeculi nitorem contaminent? quòd aſpectûs ſquallore tetrico infantes terreant, vel etiam effluvijs venenatis inficiant, infectos necent? Quid mirum, quòd aſpides venenato aſpectu noceant; quòd ſerpens Ibidis pennâ ſiſtatur: quòd pennæ avium cæteræ, pennis aquilæ commixtæ abſumantur? quòd Leporis marini aſpectu enecentur nautæ? quòd fidibus lupinis, ſi agninam fortè aſſocies, hæc mox fato mirabili rumpatur, atque diſſiliat? quæ omnia antipathicæ virtuti, & qualitatibus per occulta effluvia diffuſis, neutiquam inani ratiocinio, adſcribit Philoſophia. Id tamen nolim ire inficias, ſupereſſe & alios fontes, è quibus ſat liquidò ſolvas paradoxa Magiæ naturalis Phœnomena. Eſt imprimis ſimilitudo, vel diſſimilitudo naturæ, quæ miros in creaturis parit effectus: nil enim Philoſopho magìs compertum, quàm quod *ſimile ſimili gaudeat,* quo facilè nutriri ſolet & moveri. Trahunt ex iſto fonte ſuam virtutem purgantia pharmaca; hinc Rhebarbarum, ob homogeneam cum bile indolem, diffuſa qualitate humorem hunc attrahit, attractum diſſipat, diſſipatum extenuat, ac ſibi miſcet, dum à naturâ, onus hoc recuſante, denique ſecernatur. Hinc mira Rubetæ, & Aranei odia: hic enim cùm illam conſpexerit, continuò delabitur, ſtupefacit, pungit, necátque: nec illa coram araneo, niſi per ru-

tam præmunita comparet: cujus dissidij causas si Philosophica bolide profundiùs rimeris, invenies venenum Rubetæ humido-frigidum, Aranei calido-siccum, atque aëreum, unde ex contra-
Plut.l.5. rijs hæc oriuntur bella, & lites. Hinc *Galgalus* si in ictericum
symp:c.7. defigat oculos, sibi morbum, ægro afferre dicitur sanitatem: quod ego in analogam indolem, quam cum hoc morbo habet avicula, non ad fictitios visionis radios cum Platonicis derivârim. Sed & diversitas climatum, siderúmque aspectus non rarò magica creant symptomata: latere te nequit, quòd Nisi atque Euriali, utut dissiti, sæpe simul ægrotent, simul & convalescant: quòd fratres, utut incognitos, prodat rubor, & morum sympathica indoles: quòd ipsa parentum viscera priùs testentur adesse natos, quàm oculi exploratores cognoscant. Quæ omnia, si in æqualem humorum temperiem, similésque siderum influxus retuleris, à vero multùm non aberrabis. Nec postremum Magiæ locum sibi vendicat *Imaginatio*: hæc thavmaturga naturæ soboles, non rarò mira Peripato præbet spectacula. Nunc enim istos felis præsentiâ, illos holoserici tactu, alios rosarum odore cernes exanimari: nunc videbis, quòd sola hyænæ umbrâ obmutescant subitò canes; cohorrescant oviculæ, etiam è locis dissitis conspecto lupo: imò experieris, Authore D. Ambrosio, quòd
l.7. in lupi, *si quem priores hominem viderint, vocem ei quadam naturæ vi vi-*
*Luc.c.*10 *deantur eripere: si autem homo eos viderit prior, memorentur exagitari.* Huc referes paradoxa stigmata, quæ fortuito sanguinis, aliorúmque humorum concursu, infanti non rarò imprimit phantastica Genitrix. Sic Seleucum, & omnes Seleuco progenitos anchorâ in femore aut pectore notatos legimus. Sic Augustus cynosurâ insignis ex utero prodiit, maculis eodem numero & proportione sparsis, qua stellæ polares. Sic Thariclea Æthiopiæ Regina, toto corpore candida, brachio tantùm maculâ ebenini coloris notata, hoc indicio post longa exilia Patriæ est restituta. Sic Joanni Friderico Saxoniæ Duci anno 1053 in lucem hanc prodeunti, crux flammei coloris, impressa dorso, con-
Jonst. specta est. Sic denique Jacobus Britanniæ Rex Leonem, gladi-
*fol.*477. um, & coronam secum in lucem tulit.

LEUC: Et ipse, reor, hæc improvisa symptomata tutiùs in horroris subiti stuporem quendam, quàm in oculorum fictitios radios refundet Philosophia: quamvis, ut nihil dissimulem, multa me

ta me

ta me experimenta non fugiant, quæ vel olent Thessaliam, vel Utopiam sapiunt. Quis enim, nisi levis armaturæ Philosophus, facilè credat, quòd Struthio aspectu solo foveat ova, Testudo etiam pullos, defixis in ova oculis, excludat? quòd homines sit reperire adeò Lynceos, ut etiam abdita sub terræ visceribus videant, oculis aquarum venas, ductúsque metallicos detegant: imò sub sarcophagis sita cadavera aspectu solo explorent? quòd ad Sicarij inimicam præsentiam cruorem stillent corporum cicatrices? quòd per sympathicos pulveres, aut unguenta armaria in quavis distantia curari vulnera valeant? quòd Picus per herbam, adactum nido cuneum extrahat, aliáque, quam *Æthiopidem* nominant, seris admota, mox cunctas aperiat, & diffringat? quòd denique Albertus ille Magnus duos juvenes viderit, quibus prætereuntibus sita ad latus dexterum ostia, utut clausa, virtute mirabili se se aperiebant? in his omnibus, si minùs fallat fides historica, Magia certè è naturali in Stygiam degenerabit. *MEL:* Misces quadrata rotundis, quia vera falsis, & naturalia spurijs. Philosophum te proba, & ex allatis suprà Principijs, velut lapide Lydio, discernes pretiosum à vili. Nec Struthio, nec Testudo per visum excludunt ova, nam in arenis illa sepeliunt, excoquenda per telluris calores, nec alio fine adspiciunt, quàm ut arceant nocitura. Genus illud hominum perspicax, quod Hispanis dicitur *Zahuris*, tam pellucidos habere oculos nequit, ut penetret opaca: sed venas aquæ detegunt per vapores, quos observant manè, & vesperi: ductus metallicos divinant ex herbis, nasci ibidem solitis: thesauros, atque cadavera ex tripode hauriunt profundiore, nam addunt adjuncta, quibus non potest non esse conjuncta fraus Stygia. Fluorem sanguinis, in præsentia parricidæ, qualitati antipathicæ adscribit Lucretius, dum canit:

Del. Rio disq. Mag. l. 1. c. 3. q. 4.

Theoph.

l. 3. de motu animal.

Namque homines plerumque cadunt in vulnus, & illam
Emicat in partem sanguis, unde icimur ictu:
Et si cominùs est, hostem ruber occupat horror.

Herbas illas, quas attulisti, pullulare ex fundo Stygio, ceremoniæ probant, quibus solenniter incantantur: idem judicium esto de sympathico pulvere, de hoplocrismate Stygio, de Alberti Magni gemellis, quos in suo Zodiaco numeravit probabiliùs Lucifer.

LEUC:

LEUC: Est nempe inimicus homo, qui in naturalis Magiæ plantario non raro superseminare solet Zizania. Illud me modò, precor, edoceas, quænam in homine mira operetur Natura, ut ipsemet homo illa stupescat, velut Miracula? *MEL:* Homo totius Naturæ compendium, quid mirum si sit Magiæ naturalis epitome? seligam curiosa magis, & aptiora discursui, quorum analysis physica, vel sponte fluet ex dictis, vel facilè dabitur ex dicendis. a Solus inter animalia homo fulmine non semper extinguitur, cætera illicò; hunc nempe honorem homini tribuente Naturâ, cùm tot belluæ viribus antecellant. b Nullum animal lacrymans nascitur, præter hominem, qui ante quadragesimum diem non ridet, ut videas, rara esse hominum gaudia, quorum primum tot lacrymis licitari solet Natura. c In Septentrione haud procul ab ipso Aquilonis exortu Arimaspi homines reperiuntur, uno tantùm in fronte oculo: bella cum Gryphis gerunt, auri custodibus. d In Albania nati feruntur quidam, glaucâ oculorum acie, à pueritia statim cani, quique noctu plus, quàm interdiu cernant. e Gens in Africa Psyllorum fuit, postea à Nasamonibus deleta, quæ serpentes, solo corporum odore, & sopire poterat, & fugare: agnitúsque est instar spurij, quem non subitò horrebat serpens. Imò plerosque homines inimicum serpenti virus alere Author est Plinius; f nam salivâ velut aquâ ebulliente, læduntur, ac si ea jejuni hominis fuerit, ac penetraverit fauces, illicò serpentem necat. Est tamen aliquos reperire, qui virus serpenti quoque sympathicum nutriunt. g Nam homines Ophigenes videas in Insula Cypro, qui à serpentibus lædi nequeunt: imò etiam læsos solo contactu levant: rei tam paradoxæ specimen vidit Roma, cùm ex illorum Familia Legatus, Estachon nomine, in Capitolio se stitisset: nam veritatis explorandæ gratiâ, dolio serpentibus pleno, ubi fuit immissus, mox venenata colluvies, amicis amicum blanditijs, circumlingebat. In Africa familias legimus effascinantium; nam nocent laudando: intereunt ab illis probata, arescunt arbores, emoriuntur infantes. Alios in Illyrijs, & Triballis comperimus, qui fixiore aspectu interimunt, tunc præcipuè, quando oculi præ iracundia scintillant: in alterutro equi effigiem ferunt, & in utroque geminam pupillam: id quod minimè verbis, solíve aspectui, sed contagiosis corpusculorum effluvijs est adscri-

a *Plin. l. 2. c. 54.*
b *Idem l. 7. in Proëm.*
c *Idem l. 7. c. 2.*
d *Id. l. c. 1.*
e *Idem l. c.*
f *L. c.*
g *Idem l. 28. c. 3.*
Idem l. c.

adſcribendum. Haud procul ab Orbis Urbe in Faliſcorum agro familias reperiri, teſtis eſt Plinius (Accolæ Hirpias nominant) quæ, ſacrificio Apollinis annuo, ſuper ambuſtam ligni ſtruem incedentes non aduruntur, ob quem Vulcani favorem, perpetuo Senatûs conſulto, omni Reipublicæ onere habentur immunes: quod ſi verum, vel Salamandræ frigore hos homines concretos dixeris, vel certè ab Apolline Stygio herbâ Magicâ præmunitos. Hiſpaniæ *Saludatores* non refero, qui ſalivâ, & halitu ſalutem ægris inſpirant: nec commemoro Galliæ Reges, quos ſolo contactu mederi ſtrumis demonſtrat experientia. Hæc non commemoro, inquam, quia ejusmodi paradoxa, non tam Naturæ, quàm Gratiæ gratìs datæ adſcribit Philoſophia. Illud non omittendum, quòd ad extremos Indiæ fines, circa fontem Gangis, homines Aſtomi reperiantur, qui ſolo florum odore, halitúque vivant. Quòd Natio Papuarum nigerrima ipsâ Phœbi præſentiâ excæcetur: &, quod mireris, etſi non aſpiciant lucem, modò oriente radio feriantur, ſufficit, ut híſce talpis noctem afferat diei Pater. Contrà Auguſto Cæſari, nec ipſæ tenebræ hebetaverant oculos: nam noctu æquè, ac interdiu legitur viſum retinuiſſe: hinc tantam in præſentes radiorum copiam evibrabat, ut ejus aſpectum non ſuſtinerent. Fulgurabant quoque è Reginæ Cleopatræ oculis tam amœnè ſcintillantes illecebræ, ut caperet, cogerétque amare, quos vellet: quod cùm Auguſtus timeret, non aliter, quàm depreſſis in terram oculis eam eſt allocutus. Quæ oculorum ſymptomata, ſi in diverſam temperiem, nunc felis, nunc noctuæ, nunc Aquilæ forſan analogam refundas, à veriore Phyſica ita procul non aberrabis. Imò, niſi in recenſitis Magiæ myſterijs ad individuas qualitates, vel potiùs ad qualitatum temperiem, certámque mixturam confugias, erit, ut in Peripato plura ſpectes Miracula, quàm mira, quod quàm glorioſum ſit Sophis, ipſe facilè judicabis.

L.7.c.2.

Plin.l.7.

Nier.l.8. c.1.

LEUC: Quin & *influxui Siderum*, ejusmodi virtutes in homine, non raró ſuam debere geneſin, nemo Sophus negaverit, niſi admodum malignantis Naturæ. Quis enim neſcit, quanti interſit herbas, radices, & ſemina ſub certo aſpectu Siderum proſeminare? Botanicos conſulat, vel Medicinæ luſtret herbaria, ſtupebit occultas ſanandi virtutes, proprietates mirabitur paradoxas, quæ magnam partem Planetarum aſpectui adſcribuntur.

Tam miram qualitatum temperiem si in plantis admittimus, cur similem, & è simili parem virtutem in uno, aut altero homine non admittamus? *MEL*: Dicis, quod dixi superiùs, cùm inter naturalis Magiæ principia non ultimum esse dicerem cœlestes influxus. Et quia Botanicam es ingressus, unam, & alteram tibi monstrabo plantam, cujus virtutem Magicam è terræ, climatum, Siderúmque influxu vario dijudicabis. Serpentes quernâ fronde contacti emoriuntur: viperæ fagi virgâ percussæ obstupescunt: alunt quoque herbam montes Italiæ, quæ ab equis calcata ungulas extrahit. Eryngium, herbæ genus, ori capellæ ingestum, tota sistit armenta, ut absque Tityri vigilante pedo, ovium nulla queat aufugere, vel aberrare, usque dum herba hæc thavmaturga ore denuò eximatur. Quid dicam de virtutibus herbarum medicis, quæ Oedipum jure peterent Salomonem? sed cum Salomone Magiam Botanicam sepelivit Natura, ut sciant Mortales, *contra vim mortis non esse medicamen in hortis*: ut intelligerent, non in herbis, & verbis, sed in virtute solâ consistere solidam Sapientiam. Legeris sæpius, Origanum Ciconiæ, Salviam bufoni medicamen esse contra morsus venenatos serpentis: Sideritidem herbam Aquaticis præbere pharmacum præstantissimum. Noveris, quòd lauri folium Merulis pellat anorexiam, Picis restituat sanitatem: quòd chelidonia det visum Hirundini, dictamnus fatalem Cervo extrahat sagittam: quòd Sinæ podagram, quòd calculum nesciant, quòd ab omni vaporum fuligine liberi, plantæ *Châ* referunt in acceptis. Nam hujus potus, facultate diarrheticâ, meatus nephriticos mirificè aperit, serenat cerebrum, ut Pallade plantatam hanc diceres plantam, adeò Litteratis ad continuandas vigilias non videtur nobilius, à Natura concessum pharmacum. Omitto alia, ne prolixiore cumulo non tam ornem, quàm onerem discursum.

Kircher. Mag. Med. Mathiolus.

LEUC: Oneri esse nequit discursus, si semina cumulet, apta serendo inter Eruditos discursui. Sunt multa Magiæ Botanicæ mira, quæ errore vulgi abreptus, æstimâram Miracula. Nempe me latuit hactenus, quòd tot in Naturæ thesauris vires reconditæ lateant. *MEL:* Ita est: dudum proscripsit Peripatus imperitorum hoc enthymema: causa nos latet: ergò patet fraus Stygia: nam ùt Author est Plinius, *multa sunt Naturæ Miracula incompertæ rationis, & in Naturæ Majestate penitùs abdita.* Quis enim

è tri-

è trivio Therſites non obſtupeſcat, ſi videat herbam, a. quæ Hoangrij, Imperatoris Sinici, atrium reddit mirabile, ea indole præditam, ut ſi quis malus Regiam præſumat ingredi, mox in venientem prona, inſtar ſolſequij, ſe convertat? b ſi aſpiciat plantam, cui *Thapſia* nomen, incluſam ollæ, carneis repletæ fruſtulis, ſic ea attrahere, & in maſſam conglutinare, ut niſi fractâ ollâ non eximas? c ſi videat, herbæ Valerianæ radicem, virtutis eſſe catis ita amicæ, ut odore illecti mox advolent, lambant, baſient, & mille geſtibus circumcurſantes, in læta tripudia effundantur? Quis è tonſtrina *Bagas* præ mentis extaſi non *conſiſtat*, d ſi cernat in Bengala herbam, quæ ad ſe ligna, ad Magnetis invidiam, rapiat? ita ut in Zeilano Inſula duos homines non nemo repererit, viginti paſſibus diſtantes, qui ligna, quæ tenebant manibus, retinere vix poterant, adeò violentis viribus, per plantam in medio poſitam, attracta conjungebantur. e Si cernat plantas, quæ Solis motum ſedulò æmulatæ, à prima germinis ætate incrementum uſque ad ſolſtitium ſumant, & cum Phœbo continuò creſcant: illo autem converſo, & ipſæ converſæ ad Æquinoctium uſque decreſcant, donec Solis in Auſtralem Mundum abeuntis præſentiâ deſtitutæ, veluti mœrentes langueant, & emarceſcant? f Si videat, in Inſula Quilola fruticem, qui Phœbeum Sidus ita depereat, ut oriente oriatur, & è ſomno veluti expergefactus, explicato floris decore multiplici ſalutet: occidente pariter occidat, & contractis præ mœrore folijs contabeſcat? imò ſi aſpiciat hunc ipſum florem, quòd fixo per diem intuitu, Solem comitetur pediſſequus; quòd cum Auſtrali ſe inclinet in Auſtrum, cum Boreali in Boream, hemicyclo æquatoris diurno, ad motum Solis tam artificioſè deſcripto, ut infixâ ejus centro orthogonaliter ſtipulâ, in limbo horario, non aliter, ac in Sciatherico quodam horas accuratè deſignet? contrà, quis ex Arcadiæ ſtabulo *Amphiſtides* præ ſtupore non reddatur attonitus, ſi videat florem, quem *Ghoyaulam*, ſeu lunaticam vocant Æthiopes, Phœbeo Sideri tam inimicum, ut oriente occidat, occidente exoriatur? nam Sole à meridie in occaſum paululùm declinante, ſenſim caput attollit, foliorum divitias explicat, & felicem incipit exhalare Arabiam, majore ſemper cum incremento, uſque dum ad infimum Nadir delapſus eſt Cynthius. Subin cùm noctis medium prætergreſſus, ad ortum aſpirat denuò diei

a *P. Mart. Sin. hiſt. Dec.* 1 *l.* 1. *Imp.* 3.

b *Theoph.*

c *Aſpaſ. Caram. cent.* 1. *prop.* 1.

d *Nier. cit. à Kirch. l. cit. c.* 4.

e *Kirch. l. c.*

f *Franciſc. Perezius.*

Kirch.

Pater, flos veluti indignatus, inimico adventu, ſenſim colligere folia, odorem retrahere, & clauſo pertinaciter vertice tamdiu perſiſtere, uſque dum Phœbus Olympi verticem emenſus, feſſos ad undas Heſperias, denuò dirigat jugales. Hæc omnia mox ad Magiæ præſtigias damnabit ex agaſonibus conflatum vulgus.

Lucianus Sed ejusmodi *Melitidem, aut Chorœbum me quoque putes per Deos?* Abſit, latere nequit Philoſophum Naturæ virtus, quæ per qualitates ſympathicas, vel antipathicas ejusmodi mira operatur, ad quæ imperiti hiant, velut Miracula.

LEUC: In tuam lubens concedo Sententiam; profectò lucrantur nihil, qui in Naturæ operibus, Magicum derepente Tribunal appellant. Veriſſimè dixit, qui dixit; *pigritiæ immenſæ fuit inventum, omnia in Diabolum retuliſſe, quæ non capimus.* (*Schott. thav. p. 4. l. 5.*) *MEL:* Appoſitè: habet Philoſophia geminum carcerem; unus Hæreticos, alter Morologos comprehendit. Hæreticos declarat, qui ſine fronte negant experientias, modò tectum ſtramineum ſuperent: Morologos, qui, quæ palpare utraque manu non poſſunt, ad Æaci Urnam continuò relégant. Nos cum Pſyllis inanem Auſtrum bello laceſſere nolumus: credimus credenda, ne tamen venalis ſit fides: & in Naturæ myſterijs malumus philoſophari, quàm in inſcitiæ aſylo inaniter fabulari. Pergo referre, quæ relatu digna judicaverant illi, quos necdum odit, quíque necdum odêre eruditum Peripatum. a Sinæ plantam monſtrant Æoliam, quæ monſtrat ventos: ex nodorum numero, nautæ numerant tempeſtates futuras: ex multitudine geniculorum, copiam ventorum divinant: ex ipſa nodorum à radice diſtantia, menſem tempeſtatis futuræ, non improbabili trutinâ librant, & ominantur. Roſa Sinica, arboribus innata, diebus ſingulis bis mutat colorem, nunc enim purpuram induit, nunc candorem. Provincia Huquang herbam b tibi porriget, quam ſi aquâ maceratam ſorbilles, canities defluet, atérque capillos mox tinget color: hinc *immortalitatis* nomine hanc herbam Sinæ condécorant, falsò perſuaſi, quòd, ubi crinibus color, corpori redeant Juventæ vires, & exhauſta denuò reviviſcat ætas. c Iidem Sinæ viminis genus oſtendunt, varijs uſibus opportunum. Nunc ſervit rudentium inſtar, nam pertinaciter fractioni reſiſtit; nunc munda parat ſedilia, nam immundi nil ſuſtinet; nunc gratum corporibus refrigerium præbet, æſtatis calore languen-

a *In Prov.* Quantung. *dicitur* Chiſung *Kirch. in Chin, illuſt.*

b *dicitur* Puſu *Atlas Sin.*

c *In Prov.* Quantung. *dicitur* Teng. *ibid.*

guentibus. Sed & Insulæ Maldivæ Palmæ genus ostendunt, quo veluti compendioso Naturæ armario gloriantur. Nam exterior cortex ministrat linum: interior in pocula figuratur. Racemus leviter incisus Ambrosiam stillat invidendam Superis: succus pomi abit in oleum, coquitúrque in mel & saccharum: ipse fructus fercula ministrat, sapore suavissima; folia contexta dant vestimentum, serviunt pro papyro: imò quod mireris, usurpantur pro ædium tegulis, eò quòd arceant imbres, & tempestatum injurijs resistant. Sed & hæc ipsa arbor cuncta prorsus instrumenta præbet, in rem nauticam opportuna. Truncum in malum; ramos in assamenta, clavósque; comam in vela, calycem externum in funes; coccum ipsum, quæque ex eo conficiuntur, in onera ministrat, ita, ut non sine Miraculo quodam, omnibus rebus ex semet instructa naviget Palma, eadémque discissa per hyemem ad prunas lenta ignium alimenta suppeditet: adeò in unica palma demonstrat Natura, se paucis esse contentam. Sed nec ipsam Tartariam, à Magiæ theatro Natura cupit exclusam. Nam alit herbam, è lapidibus progerminantem, quæ in ignem conjecta comburi nequit: hinc ex illa elychnium conficiunt incolæ, quod emunctorio non habet opus, nisi quod in flammis præbet Vulcanus. Sub Paulo V. Romam allatum ferunt ex Indijs florem (Granadillam nominant) quæ Christi patientis insignia, Naturæ solius scalpro, in se expressit: hujus plantæ floridus calyx toto anno protuberat fructus, aperitur oriente Sole, occidente clauditur. Denique Pineda arboris Sinicæ meminit, cujus bifida radix oppositâ omninò pollet virtute: nam fibræ orientem spectantes antidotum præbent contra venenum; spectantes occidentem, venenatam luem non modò alunt, sed & aspergunt. Aliam arborem testantur Japones, eousque ferri amicam, ut ramus ex ea avulsus, tum denuò agglutinetur, si clavo ferreo sit affixus. Imò si arbor exarescere fors videatur, scrobs ferri ejusdem radici est admovenda, ut pristino vigori, & statui restituatur. Illud mirum, pro quo fidem oppignerat Plinius, dum ait, Alexandro Macedone fortè arborem quamdam obequitante, attractum continuò, etiam reluctantem Bucephalum, quod Fatum, & Sonipedes reliqui subibant, utut animalia cætera, absque impedimento sympathicæ Remoræ præterirent.

Maff. hist. Ind. l.7.

Atlas Sin.

Nier. l. 14. hist. nat. c.10

In Salom. præv. l.3. c. 22.

L.12.c.8

LEUC: Ex Dodonæo nemore hanc esse quercum jurabunt illi, quibus volupe cum Poëtis nugari, & ad quævis naturæ mysteria, per machinas mox advehere Jovem Olympium. Confirmat hæc experientia aliam, non minùs in Peripato paradoxam: qua nempe Corylaceæ virgæ sympathicam ad metalla propensionem Authores asserunt, graviores forsitan, quàm ut quis sarcastico sibilo eos tam leviter in auras exsufflet. Si enim arbor attrahere potest sonipedem cataphractum, cur mineralia, sympathicis corpusculorum effluvijs, attrahere nequeant metallothericam virgulam, ut quis illius virtute venas metallicas detegat, ac latentes indaget thesauros? certè si quis rationum momenta, contra hanc virgulam afferri solita, ad censoriam virgulam revocet, videbit, tanti ponderis non esse, ut vel *Casum* evincant, vel Metalloscopos omnes Stygiæ Magiæ convincant. Nam certum tempus, quo nonnulli surculum enodem à corylo separant, certa verba, quæ adhibent, certos ritus, quos quidam observant, virgulæ abusum damnandum probant, non usum. Nil simile Virgularij peritiores, nisi fortè ad speciem, ut ludum faciant imperitos. Quamvis & illud Philosopho sit exploratum, non quamvis circumstantiam continuò ad Pythones Thessalos relegandam. Desinant sanè Botanici observare aspectus siderum, nam quòd *Pulegium* florescat, quòd *Ulmi* folia invertantur solstitij die, fraus erit Magiæ stygiæ; desinant Architecti observare Lunæ ætatem, ut ligna cædant; hortulani, ut semina terræ comittant; Podalirij, ut dies criticos, morbísque fatales siderum influxus evitent: desinant, inquam, nisi fœderis cum Orco initi convinci velint, per novos hósce in Peripato inquisitores. Quòd si obtendant, virgulam divinatoriam nec semper exercere virtutem; nec raro fallere, sciant, in experimento tam delicato, non difficulter intervenire obstacula, quæ effectum impediant, vel frustrentur. Nec displicere potest responsio, quæ adversarijs placet in simili. Virgulam præparatam ex alno, si instar magneticæ lingulæ, super obelo perfectè libretur, inclinatione sua prodere dicunt latentem undam, etsi, ùt fatetur Corylo-Mastix non nemo, *etsi non quovis tempore, sed ante meridiem ùt plurimùm, dum vapor est copiosior, hunc præstet effectum: meridiano autem (utpote vapore consumpto) non item: tunc enim virgulam Alninam paulò antè, à vapore* (terra exeunte,

Arist. Sect. 2. probl. 21. Gell. l. 9 c. 7.

Kirch. l. 3. magn. p. 5. c. 2.

avidé-

avidéque imbibito) *inclinatam in æquilibrio insistentem reperies.* Cæterùm, quòd virgula non inclinetur, nisi bisulca; quòd extra manus destituatur virtute, circumstantias dixerim, quarum malè negatur necessitas, hoc solo titulo, earum causa quòd ignoretur. Forsan virtutem promovet manuum calor, cùm constet, quòd eadem Corylus, non nisi calefacta se sponte gyret, infixásque asset aviculas paradoxum veru. Sed hæc ex alieno judicio, meum tuæ, ùt par est, velim sententiæ reservatum. *Kirch.*

MEL: Thesaurothericum te opinabar, tam ardenter colurnæ virgulæ declamâsti apologeticon. Quam in partem inclinet me Corylus, expedio paucis, sed pro discursu, citra litem scholasticam, ne forsan judiciô postuleris. Et imprimis virgas divinatorias, superstitiosis ritibus incantatas (ut plerumque fieri, testis est experientia) non pollere viribus, nisi dæmonis ope suffultis, ac proinde illarum usum & impium, & illicitum, est in comperto. Quid enim opus incantamentis, si naturali ope effectum præstare possent? patent igitur mille fraudes, quibus circumforanei Agyrtæ, bello naturæ schemate sese palliant; dum interea auri fuco illectos & decipiunt turpiter, & à Dæmone ipsimet turpiùs decipiuntur. Id tamen hac in Coryli lite, non possum non tribuere Neoterici cujusdam ingenio, quem eruditos inter Philosophos præprimis veneror, quòd sepositâ Magiâ stygiâ, sit verosimile, Corylaceæ virgulæ ad Mineralia inclinationem naturæ conformem, atque adeò, ejusdem beneficio, venas metallicas, ac thesauros detegi posse, ac inveniri. Audi in pugno, quod ille in palma. Hydrargyro amorem cum auro, argentóve sympathicum, experimentis contestatæ fidei, probat Schottus. Idem Hydrargyron in fodinis metallicis inveniri, Author est Honoratus Fabri: motum verò hujus Mercurij excitari calore, Hagelio est exploratum, quod nôrunt ipsimet quoq; Circulatores, qui panibus inclusum Mercurium, furni calore dum animant, miras rudi plebeculæ exhibent choreas. Denique argentum hoc vivum intra ipsas arbores nonnunquam latere testis est Magiæ Physicæ cultor Kircherus: *siquidem*, inquit, *per subterraneum æstum rarefactus Mercurius, per subtilissimas rimas, viam sibi faciens evaporando, inter roscida arborùm folia constrictus, suæ Naturæ restituitur, inter corticem arboris receptus. Hinc quædam herbæ super mineralia crescentes, dicuntur glaciare Mercurium.* En! habes præmissas

Joan. Baptist. Halden S. J. in plant. phil.

l. 3. Magnet. p. 5.

missas è Partis adversæ principijs deductas: quis igitur vitio dabit conclusionem, quæ esse verosimile inferat, Corylum Hydrargyro sic animatum, inclinatione sympathicâ, Pactoli venas detegere, proderéque thesauros, in terræ visceribus consepultos? profectò assertum confirmant ipsæ etiam circumstantiæ, quæ primâ fronte illud infirmant. Nam liquet 1mò. cur virgula, in superficie venæ metallicæ crescens, aut ex ipso terræ fundo enata cæteris præferatur. 2dò. Cur non omnes virgulæ eundem præstent effectum. 3tiò. Cur juxta aliquos, calore manuum animari virgam oporteat. Cur denique Corylo in Plenilunijs sit major virtus: siquidem tunc Cynthia, validiore dominio, ciet humores, movétque humida corpora, quale præprimis esse Hydrargyron, oculatum neminem latere potest. Non hìc allegabo Authoritatem, & fidem, quam interponunt, Viri tam pij, quàm docti, puta pijssimi, quorum multiplicem experientiam Magicæ fraudis postulare, nemo pius, doctúsq; præsumet. Hæc Author hic celebris, illud Senecæ addens, epiphonematis locò, *non à summis labris ista veniunt; habent hæ voces meæ fundamentum.*

Ep. ad Lucil.

LEUC: Exirem è horto Magiæ Botanico, nî ad limen, paradoxo spectaculo detineret me Laurus. Itáne, quod ajunt, tria sit reperire, in quæ, raro Naturæ privilegio, nullam potestatem etiam Jupiter fulminans? *MEL:* Sic autumant Physiologorum non inania Nomina: à quibus persuasum, reor, Octavianum Augustum, ut vituli marini pellem pro scuto adversus fulmina, nunquam non circumferret: Severum, ut eodem corio lecticam obtegeret: Tiberium, ut metu fulminis perculsus, subitâ Lauro se coronaret. Rationem si petas, plures in cumulum congerunt, quæ tamen fulcro antipathiæ unico innituntur. Sic enim arguunt à pari. *Vitis, Laurum, & Hederam* fatali adeò nauseâ aversatur, ut, sicubi vicinam sentiat, in adversam se torqueat partem, quantúmque potest, ab illis refugiat: experimentum dabit vas hederaceum, cui si vinum infundas, Thetidi maritatum, vinum odiô *hederæ* (remanente aquâ) effunditur illicò, hederaceo vase nequicquam liquorem profugum retinente. *Brassica* fugat *vitem*, sed & vicissim fugatur à *Cyclamino*. *Scillam* aversantur, & fugiunt lupi: herbam timent, homines terrent: ferrum, strictósque acinaces non formidant, & tamen colliso-

rum

rum lapidum ſtrepitu in fugam conjiciuntur. *Platanus*, Authore Plinio, veſpertilionibus inimica: hinc, ut à nidis illos Ciconiæ arceant, folijs Platani muniunt excelſos Lares. Aqua *ruta* decocta, conclavi aſperſa, eliminat muſcas, agítque in fugam pulices, moleſtum animal, ijs præcipuè, quos pluteo firmiùs affigit Pallas. *Fraxinum* ſic exoſus eſt Serpens, ut & horreat illius umbram, Pavonem verò ſic averſatur, ut nec vocem ſuſtineat. Cauda lupi, in præſepio ſuſpenſa, prohibet equos, ne comedant. Lyra, vulpeculæ fidibus animata, gallinas in fugam vertit: ſerpentum verò nervis armata, ipſis hominibus incutit terrorem: hinc Ziſchas quidam, hæreticâ è caula lupus, vel ſi mavis vulpes ſimul, & ſerpens, detrahendum ſibi poſt fata corium, tympano aptari juſſit, eo fine, ut Chriſtiani, quibus terrori fuerat vivens, antipathico timore perculſi, etiam à mortuo in fugam converterentur. *Elephas* ad armatam phalangem impavidus, ad nefrendis grunnitum mox terga vertit. *Hippopotamum*, & *Leonem* (im̃anem hunc hominum terrorem) unicus terret ephebulus, tædáque ſtramineâ eorum exercitum in fugam vertit. Hæc illi in medium experimenta, è quibus ad Laurum ſic ducunt denique parallelum. In híſce Naturæ myſterijs, facit antipathia quædam congenita, ſive dein per qualitates occultas, vel inimica corpuſculorum effluvia, ut hæc ab illis non modò abhorreant, ſed & refugiant. Cur igitur ſimilis cum inimicâ lauro diſcordia ineſſe fulmini nequeat? certè conſtat, è Lauro virente ſpirari halitus, qui venenatos pellunt aëris ſpiritus, ut Imperator Commodus teſtis eſt, qui Medicorum conſilio, graſſante epidemicâ lue, in ſylvas laureas ſeceſſit: ut planè non appareat, cur exhalata è Lauro virtus, fulminis vapores peſtiferos abigere nequeat, & difflare? quòd ſi mentem meam exquiras, in hypotheſi, aſſeverans id aſſero, *ſi ſtet* Lauro à Jove fulminante immunitas, totus abeo in horum ſententiam, nec illis facilè me eripient Thraces, ſævíque Getuli. Theſin quod attinet, an ſit immunis, me vadem non interpono: in hiſtorico tribunali lis agitur, circa quod diſcordes animi colliduntur: *hic ait, ille negat; neque omnibus unum eſt, quod placet: hic ſpinas colligit, ille roſas.*

apud Herod.

Petron.

LEUC: Aliò jam filum porrigit Ariadne Phyſica; in lapicidinas Magicas, in hypogea metallica nos invitat, ubi ſuis Natura divitijs ſuperbit, atque rariores abſcondit intra viſcera theſauros.

ſauros. Quid de iſtis Philoſophus ſentiat, eruditi cultor diſcurſûs? *MEL*: Lapidis naturam, ſi poſtules, mixtum Philoſophis dicitur, durum, ſæpe perfectum, nec ductile malleo, nec liquabile calore: non enim lapides per calorem liquantur, ſed calcinantur. Geneſin ex influxu ſiderum trahunt, ex halitibus ſiccis admixto humido: hinc pro halituum varietate, diſpoſitione, ſubtilitate, craſſitie, atque virtute lapides ex officina Naturæ prodeunt, magìs vel minùs mirabiles, aut pretioſi. Rariores ſeligam pro diſcurſu. *Adamas*, inter pretioſos lapides, Regium ſanè cimelion, & invictæ fortitudinis ſymbolum: nam ſub incude non frangitur, ictuum victor; ferro & igne non læditur, elementorum domitor; venena pellit, abigit metus lymphaticos, attrahit feſtucas, & paleas. Unius hirci cruor domat indomitum, ne inter creata ſolus invicti titulô glorietur. *Saphirus* colore cæruleus, Cor confortat virtute, ſplendore oculos roborat: venenis reſiſtit, & à geſtantis libidine ſordeſcit: tam contagioſa eſt lues Veneris! *Smaragdus* viridis morbum arcet caducum, viſum acuit, & *Hæmatitis* inſtar ſiſtit cruoris fluxum. *Opalus*, Carbunculi ignem, Amethiſti fulgentem purpuram, Smaragdi mare vitreum, gemmarúmque omnium radiantes in ſe complectitur colores, ut intelligas, eſſe charitatis divinæ ectypon, quæ virtutum epitome, *vinculúmque perfectionis*. *Carbunculus* ſic dictus à luce, qua rutilat carbonis inſtar accenſi, ab igne *Pyropus*, & à *rubore* Rubinus veneno reſiſtit: eadem virtute pollet Achates, vario colore, & figurâ gemma ſpectabilis. *Amethyſtum* violaceo colore illuſtrem, ajunt, reſiſtere ebrietati. *Beryllum* undæ marinæ ſimilem, mederi oculis; *Topazium* croco tinctum, melancholicis prodeſſe, & epilepticis; *Granatum* denique, colore punico imbutum, exſiccandi pollere virtute, & roborandi, apud Trapezitas eſt manifeſtum.

LEUC: Meritò dicunt hos lapides pretioſos: nam pretium quod addidit decor, adauget virtus. *MEL*: Ita eſt: eminent raritate pretioſa hæc maris ſpolia, variegato ſplendore præcellunt, licèt habeant forſitan, qui virtute Magicâ, illis teneant æquam lancem. *Smirnus* vitrum ſcindit, ùt adamas. *Phoſphorum* ex Æthnæ caminis revulſum crederes, adeò furores ſpuit ignivomos, nî liberali Thetide reſtinguatur. *Lapis lydius* Judicem agit inter metalla: Ethicis typum præbet intentionis: nam *quidquid agunt homines, intentio judicat omnes*. *Pantarba*, gemma eſt, vel

ideò

ideò pretiosa, quòd virtute magneticâ gemmas ad se trahat latentes. Clementi VII, lapillum annulo inclusum, fuisse ferunt, in quo aurea quædam macula cum Phæbo oriente oriens, & occidens cum occidente, ad solis motum sese circumgyrabat quotidie in lapillo. Non minùs mirabilem, annulo quoque inclusum, circumtulit Leo X, nam pro vario Lunæ lumine è cæruleo abibat in candidum. Thracius lapis aquâ accenditur, accensus oleô rursus restinguitur. Henrico II. Galliarum Regi, Boloniæ degenti, lapidem ex Orientali India allatum, ajunt, stupendo lumine coruscantem, nam totus veluti ardens, luce vix tolerabili, radiabat: terræ sic erat impatiens, ut eâ coopertus, sua sponte evolaret in altum: includi arte humanâ non poterat: summa in eo puritas, eximius nitor, sed figurâ inconstans, in momenta mutabilis, nec impunè poterat contrectari. Et Paraquaria gemmam exhibet, Gazophylaciô Naturæ minimè indignam, nam sexaginta diversis omninò elegantijs superbit; videres in illa, adamantem splendere, rubere carbunculum, radiare amethystum, coruscare rubinum: stupesceres in unica gemma, pomo veluti Granatensi, sic insitos à Natura, unitósque uniones omnes, ut meritò *Gemmæ admirabilis* nomine glorietur: illud insuper habet prodigij, quòd tanto impetu, tumultúque è terræ visceribus progeneretur, ut nubem, tonante Jove, dissilire crederes, quo sono admoniti incolæ, ad reperiendum hoc Naturæ cimelion turmatim se se accingunt. Et Arcadia lapides alit, non rarò hominibus pretiosiores: quos inter Asbeston, dignus hoc nomine, nam semel accensus extingui nequit. Alium monstrat, quem si stupæ superimponas, mox accendit, atque accenditur: notet hoc symbolum Juventus, séque noverit esse fœnum, & stupam, occasionem verò lapidem, decisum à petra scandali.

Cardan.

Rhod. l. 2. d. 1.

Plin. l. 33

Jonst. in admir. foss. c. 23

LEUC: Miror, quòd silentio premas annuli *horologum Jaspidem*, sic nominatum, quòd intra vitri labra manu suspensus, sua sponte se moveat, & repetito pulsu horas significet paradoxum automaton. Probavit hoc horologij genus Purpuratus aliquis Princeps, in Peripato celebris, an approbârit, non comperi. *MEL:* Approbavit sat longo tempore, totum negotium referens in motum pulsantis arteriæ, in Siderum influxus, ac causas Magiæ naturalis incognitas: sed reprobavit, quando campanulam vitream, non Hispanicis modò, sed & Italicis horis accommo-

Forer. disp. de an n. 23.

Joan. Lugo Card.

modam deprehendit: adeò etiam docti non habent chirographum, sigillô infallibilitatis munitum. Felicius Sciathericon in gleba Arabicâ accepisse se meminit Kircherus: hæc enim verissimè Heliotropia, in aquis, aut supra aquam magneticè librata, aut etiam vitreis inclusa repagulis, indissolubili fœdere sequi Cynthium videbatur: *unde*, inquit, *collegi, hunc motum non primarum qualitatum ope, sed specificâ quadam virtute, & totius substantiæ ad Solem, veluti Conservatorem suum, converti.* Illud insuper mirum, quod de Astrione lapide legimus: hic in Indijs nascitur, éstque crystallo persimilis, in medio Stellam continet, quæ instar Lunæ, quando decimam quartam attigit, relucere conspicitur. Pyriten lapidem enutrit Persia, sic dictum ab igne, nam vehementiùs illum manu si premas, referes digitos, sed cum Mutio Scævola adustos, ita Phosphori instar furores ignivomos ejaculatur, Ephestis, lapillus in Corsica celebris, si in aquam bullientem fortè projicias, refrigeratur. Non procul Carthagine lapidem est reperire, qui in æstate semper flammivomus, in hyeme aquarum scaturiginem emittit: sic & Galatia lapis, adamantis instar, est obduratus: si in ignem projicias, non modò non læditur, sed inter medias flammas frigus nativum conservat, nec incalescit. Sed quid peregrinos Trapezitas advocamus ex India? quid terræ viscera rimamur profundiùs, cùm prodigia propemodum pedibus conculcemus in calce? ab igne nigredinem trahunt corpora, calx recipit candorem. Lapides deturpat flamma, calcem purificat, illos corrumpit, hanc animat; nam ignem occultissimè nutrit, meritò viva, quia flamma Promethei, velut latente animâ, vivificata. Illud mirum, quòd cùm extinguitur, tunc accenditur: nam ut occultis ignibus careat, aquæ infunditur, vel aquâ perfunditur: & cùm antè sit frigida, inde fervescit, unde ferventia cuncta frigescunt: ergò exspirante glebâ discedens ignis, qui latebat, apparet, & velut mortua jam jacet calx frigida, quámque priùs vocabamus vivam, jam vocamus extinctam. Quid est, quod huic Miraculo addi posse videatur? & tamen additur: nam si non adhibeas aquam, sed oleum, quod major fomes est ignis, nullâ ejus perfusione fervescit. Hæc de vulgari Naturæ Miraculo, ad usque Miraculum attonitus Augustinus: qui eruditum discursum hoc epiphonemate claudit: ejusmodi prodigiosam virtutem si de lapide quodam Indico legeremus,

L. de arte magn.

L. 21. de civ. c. 4.

pro-

profectò, aut putaremus mendacium, aut certè nimiùm miraremur: quarum verò rerum ante oculos nostros quotidiana documenta versantur, non genere minùs mirabili, sed ipsa assiduitate vilescunt, ita ut ex ipsa India desierimus nonnulla mirari, quæ ad nos potuerunt miranda perduci.

LEUC: In fodinas metallicas nos Ariadne Physica jam deducit: scrutemur has cryptas Naturæ silentis, & per occultos meatus ascendamus in montium juga, ut ad valles, fontiùm varietate mirabiles, discursu denique perveniamus. *MEL:* Non abnuo, si modò hæc velis per transitum: non enim contemplari singula, sed rariora solùm aspicere permittit tempus. Metallum, ajunt, mixtum esse perfectum, liquabile igni, & ductile malleo: genesin suam debet halitibus, cooperante Siderum influxu: hinc variæ virtutes; hinc varia proprietatum pathemata. Inter omnia *Phœbi* instar eminet Aurum, colore flavum, pondere gravissimum, ipsíque indomabile Vulcano. *Mirâ* pollet virtute, nam si Chymicorum industriâ reddatur potabile, cor, sedem vitæ, confortat, recreat vires, pellit Elephantiasin, Melancholiam, aliósque morbos, sanitatis aureæ hostes, ac inimicos. Argentum, quod *Lunam metallicam* Chymici, præcellit tinnitu, juvat cerebrum, ejúsque sympthomatis calidis medetur. *Plumbum*, sive *Saturnus Chymicus*, reprimit cicatrices; in laminas ductum, lumbísque circumductum calores eroticos reprimit; obstat phlegmonæ, & continet oculorum fluxus. *Stannum*, cui pretium, & candorem dat Anglia, Jovi: *ferrum* Marti: *cuprum*, quod etymon trahit à Cypro, Veneri: *argentum* vivum ob mobilitatem Mercurio Chymici dicant, & consecrant. Metalla crescunt in mineris, quas à fodiendo dicunt *fodinas:* sunt hæ Naturæ divites Gazæ, quas sæpe Casu, sæpe Artis adminiculo reperiunt Mortales. En! signa præcipua, quæ latentes prodere thesauros solent. Ramenta metallica, quæ secum rapiunt torrentes, vicinam mineram testantur: etiam terra, quæ mox liquefacit pruinam, indicat latentes halitus, siccos & calidos, metallorum nutrices. Eosdem prodit mucor in superficie, color in folijs lividus, odor sulphureus. Sic lapides sæpe fodinæ sunt indices: nam si rutilent eorum frusta, si igne liquescant, vel emineant pondere, cave, ne teras, nam leve nil indicat tantum pondus, nil obscuri hic splendor. Imò ex lapidum, vel glebæ colore,

Plin. 24. c. 18.

ipsas etiam fossilium species divinabis: nam color viridis afflatur ab ære, ater ab argento, & auro, purpureus à pyrite, luridus à calchanto, cinereus à sulphure, ut non inaniter observat, inter Metalloscopos facilè Primas, Kircherus. Nec montes suis carent indicijs: nam vapores, qui ascendunt versus meridiem, plantarum raritas, & in partibus, utut irriguis, constans tamen sterilitas, halitus produnt metallicos; nam hi superficiem sterilem reddunt, ut scias Naturæ morem, quæ pretiosa tegere solet sub vili. Nihil addo de Corylacea virgula, quæ ad censuræ virgulam superiùs jam revocata.

LEUC: Naturam video in metallis mirabilem, in succis tamen stupesco propemodum thaumaturgam. Quid tu de pulvere pyrio? *MEL:* Nihil: nam multis nolo, paucis nequeo explicare hoc Naturæ prodigium. Illud scito; ejus vires si sensisset Antiquitas, Cyclopum malleis fabricâsset aras huic Phœnomeno, ipsúmque Vulcanum de Cœlo denuò dejecisset, ut illius locò astris insereret hoc monstrum. Habet hic pulvis à sulphure, quod facilè inflammetur; à carbone, quòd à flatu non extinguatur; à nitro, quod incredibili furore tumultuetur. Ejus vires adeò sunt paradoxæ, ut mihi Pyrotechnicus hîc loci celebris, si huic globo terrestri, quinquaginta solummodo libræ sic inseri possent, ut pulvis undique conclusus per Angelum accenderetur, haud dubiè Tellurem totam in mille partes illicò disjiciendam. Celavit Natura hoc suum arcanum, quia rarissimum, ultra sexaginta annorum sæcula, dum tandem circa annum millesimum trecentesimum, & sexagesimum illud concredidit ingenio omnium præstantissimo, ac celeberrimo, Chymico Bertoldo Schvvarz Friburgensi Brisgoiæ, quem neutiquam, prævolante judicio, ob inane nomen hìc nominatum existimes, sed ob sanctam D. Francisci (vel quod alijs præplacet) D. Benedicti familiam, cujus ille Alumnus; quæ quia antiquissima simul & celeberrima, non potuit non semper alere gloriosissimos inventores, & celeberrimos Ingeniorum Phœnices. Ad succos pertinet *Succinum*, quod paleas trahit, & pilos, si incalescat: sal Siciliæ Agrigentinus, quem igni admotum, velut in aqua liquescere asserunt, immersum aquæ, velut in ignibus crepitare: *Maltha*, quæ, si Plinio fides, bituminosus est limus, qui aquis incenditur, terrâ restinguitur, & rebus solidis facilè adhærescit. *Naphta, & Camphora*, quæ semel accensæ non

P. Barri in Hagi.

modò

modò non extinguuntur ab undis, ſed ijs potiùs nutriuntur: nôrunt hæc Pyrotechnici, qui in Vulcanalibus Orgijs, artificiali ſplendore aquas illuſtrant, dum Paradoxo connubio Mulciberum Thetidi copulant, obſtupeſcente Neptuno. Huc quoque pertinet *Asbeſton,* è quo Ars facit elychnia, nullo igne combuſtibilia; è quo chartas, & lintea confecta miramur, quæ non niſi à fuliginoſo purgata Mulcibero, candori priſtino reſtituuntur. Hujus privilegiatam virtutem homogeneæ ſimplicitati adſcribit Phyſica: nam ignis colligit homogenea, & heterogenea diſſolvit: quæ cùm in Asbeſto non invenit, eidem ſervit emolumento potiùs, quàm detrimento. Ex bitumine demum, & ſulphure aluntur potiſſimùm ſubterranei ignes, qui per *Vulcanios, ignivomósque montes,* velut per totidem caminos Stygios, exhalantur. Ejusmodi viva Inferni ſymbola, toto Orbe, diſperſit providum Numen, ut in illorum conſpectu, nos terreat Inferni umbra, ne umbras nos quondam torreat Infernus. De Æthna, ignivomo illo Siciliæ monte, ita habet Pererius: *quòd dicam de hoc montium Miraculo nobiliſſimo? qui ardet noctibus ſemper, tantóque ævo ignium materiæ ſufficit? & ut majus ſit Miraculum, nivalis eſt hybernis temporibus, egeſtúmque cinerem operit pruinis.* In monte Chymæra erumpens flamma extinguitur ingeſtâ humo, affuſa lympha accenditur. Hecla mons Jslandiæ vomit ignem, qui aquam conſumit, non verò ſtupam. In Bohemia prope Oppidum Mittelvvald, eminere mons dicitur, cujus latus unum, nivibus ſæpe pleniſſimum, dum alterum amœniſſimo Vere, florúmque lætâ varietate ſuperbit, ac gloriatur. In eadem Islandia Montes eſt reperire, quorum vertices perpetuis nivibus rigent, radices continuis ignibus exardeſcunt. Æoliæ Inſulæ jugi Vulcano exæſtuant, qui etiam in Maris medio permanet inextinctus. Sed Veſuvio nihil famoſius in faſtis hiſtoricis. Percipe, quod ille, anno Chriſti octuageſimo primo, ſpectaculum dederit ſtupenti Campaniæ. Circa Calendas Novembris in aëre vagari viſa hominum monſtra: conſecuti mox terræ motus, & audita ſubterranea quaſi tonitrua: ſubin Oceanus fremere, mugire nubila, montis cacumina, repentino fragore concuti, tum denique eructare immenſos lapides, tantámque ignis, fumíque copiam, ut ejecti cineres non modò totam devaſtârint terræ viciniam, ſed & Mare opplêverint, homines cum Brutis, cum piſcibus volucres

Coment. in Dan. l. 4.

Spondan.

cres ſepeliverint, aërem obtenebrârint, obſcuraverint Cynthium, & uſque in Africam, Syriam, Romámque ipſam veluti præcones pœnitentiæ pervolârint. Abeamus Leucothee, ab hoc Inferni veſtibulo, & damno alieno cauti ſaluti proſpiciamus.

LEUC: Rectè mones: deſcendamus ab ignivomis Montibus, & in amæna vallium properemus. *MEL*: Non abnuo: ſed in decurſu luſtrabimus fontes, quos Natura nobis offeret celebres, quia virtute magicâ memorandos. In Epiro fons viſitur, effundens lumen ſicuti aquam: nam extinctas faces, ſi in illum demerſeris, inflammat, & reaccendit. Referente Majolo datur lacus, quem accolæ *furioſum* meritò nominant: nam in horas propemodùm ſingulas colorem mutat, ſaporem variat, genuinum juvenilis inconſtantiæ ſymbolum. Alium reperiri fontem in India ferunt, cujus aquâ lucernæ ardeant. In Bajano Sinu, aquæ non ſolùm calent, ſed etiam fervent. Fons Hammonius de die frigidus, de nocte bullit, ac æſtuat. In Illyrico ſcaturit latex, qui, licèt frigidus, expanſas ſupra ſe veſtes vapore ſuo accendit. Apud Garamantas eſſe fontem, author eſt Solinus, interdiu ita frigidum, ut non bibatur, noctu ita calidum, ut non tangatur. Teſtatur Varro, eſſe in Cilicia fontem, qui bibentibus acuat ſenſum; alium verò, qui hebetet. Lynceſtis aqua, maſſici inſtar inebriat, accinente Ovidio:

Bocau. *c. 32.*

15. meta.

Lynceſtius amnis
Quem quicunque parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm ſi mera vina bibiſſet.

Contrà Clitorius, fons Arcadiæ, vini faſtidium creat, eodem Naſone teſte:

Ibidem.

Clitorio quicunque ſitim de fonte levavit,
Vina fugit, gaudétque meris abſtemius undis.

In Cappadocia amnis fluit, qui equos verſicolore maculâ pingit, non item alias animantes. Macedonibus flumen eſt, quod ovium velleri inducit candorem. Quod ſi præplaceat rufæ lanæ tinctura, gratuitus infector eſt Xanthus: ſi nigra, ad fontem ducunt Penenion: hunc enim ſi bibant Oviculæ, quæ albæ acceſſerant, recedunt nigræ. Crathis fluvius bibentium capillos electro; Sybaris auro aſſimilat. Sed & Hybernia fontem geminum monſtrat, indolis ita contrariæ, ut alter canitiem, alter juventutem perpetuam balneantium crinibus inducat. Acoſtæ ſi fides

ſi fides, Peruanos fons alluit calidus, cujus aqua duratur in rupem, & exciditur in ædificia, plusquàm marmorea: ſic in Dacia Cepuſij unda in urceos transfuſa, illicò rigeſcit in lapidem: imò ſcaturiunt fontes, qui cuncta, quæ hauriunt, mox in ſaxa obdurant. Sic in flumine Anio cadaver latronis merſum derepente obriguit, tandémque totum ad inſtar Prœti lapideum eſt extractum. Sic in lacu Velino lignum mox lapideo obducitur cortice: & in flumine Silaro non modò immerſa virgulta, ſed & folia lapideſcunt. Similis eſt Coralij Metamorphoſis teſte Ovidio: *Plin. l.7. c. 103.*

Sic & Coralium, quo primùm contigit auras *Met. 15.*
Tempore, dureſcit: mollis fuit herba ſub undis.

LEUC: Ut video, placet tibi Naſonis Calliope. Cur omittis aliorum fontium Paradoxa Poëtica?

Admotis Athamantis aquis accendere lignum *L. 15. Met.*
Narratur, minimos cùm Luna receſſit in Orbes.
Quódque magìs mirum: ſunt qui non corpora tantùm,
Verùm animos etiam valeant mutare liquores.
Cui non audita eſt obſcœnæ Salmacis unda?
Æthiopéſque lacus, quos ſi quis faucibus hauſit,
Aut furit, aut patitur mirum gravitate ſoporem.

Nunquid ejusmodi experimenta ſapiunt Metamorphoſin? quòd ſi à Bellerophontis ungula vindicare velis hos fontes, oportet Sophos ratione convincas: quæ non capiunt, non leviter credunt. *MEL:* Apparet, quòd ſis è numero illorum, quibus Authorum fides ſolâ inſcitiâ venalis; quibus naturæ vires cerebelli limitibus conſtringuntur. Age mi bone, quis te conſtituit Naturæ Syndicum, ut quæ non capis arcana, è Magiæ Hydraulia tam audacter proſcribas? quid apertius virtute ſeminis? & tamen illius intuitu totius Africæ Lumen cæcutit, ac ſtupet: *conſidera,* inquit, *virtutem grani cujuslibet ſeminis, magna quædam res eſt, & horror conſideranti.* Quid certiùs, quàm quòd eadem ex aqua tam mirabilem ſugant tot gramina varietatem, & tamen Baſilij, licèt Magni, hoc exiguum non cepêre Naturæ myſterium. Et tui ſimiles Scioli, ſolo ignorantiæ clypeo, Magiam naturalem debellent, fundamenta in experientijs ſubruant, ſusdéque vertant? Apage! Saniora de te præſumo. Illud tene, in Magiæ labyrintho dari exitum, etſi lateat Tyrones. Atque ne penitùs te *Aug. tr. 8. in Joan.* *Hom. 5. in hex.*

tùs te

tùs te filô destituam, scito virtutes fontium paradoxas è diversis, fontibus suam haurire originem. Nunc variant *ratione loci*: hinc alia aqua est fontana, alia fluviatilis, vel marina: nunc virtutem mutant admixta corpuscula, & qualitates, quas inter plurimæ nobis occultæ: hinc aliæ aquæ salubres, aliæ metalliferæ, quamvis, me Judice, hæc tota diversitas à diversis terræ meatibus, per quos desudant, ac defluunt latices, originem plerumq; trahere videatur: sic aqua marina, per occultos terræ Mæandros denique percolata, amittit salsedinem, ac in fontanam dulcem degenerat: sic quæ fluit per Auri matrices, virtutem trahit ab Auro, alia vires ab alio metallo, vel succo. Sic in mineris diversos sæpe halitus attrahit, induítque varias proprietates; sæpe calida per subterraneos ignes, sæpe frigida eodem è loco erumpit: nunc salubris, nunc noxia, prout nempe per diversos canales, & vias ad idem ostium currit, sive devehitur. Habes originem, è qua in fontes promanant virtutes adeò diversæ, ac paradoxæ. Sic levis neutiquam fidei Authores referunt, reperiri fontes, è quibus tam periculum vitæ, quàm mortis remedium propinatur: nam alij vix bibuntur, & è vestigio necant, nullius interim nec doloris Authores, nec remedij patientes. Alijs verò cum aves emortuas immiseris, extinctæ continuò reviviscunt. Apud Afros innatant pisces undis ferventibus, qui tamen simul, ac inde in frigidam transferuntur, exspirant. Ad Rheni crepidines aquæ scaturiunt dentibus infestæ; nam biennio postquam potæ sunt, omnes suis sedibus moti, luxatíque excidunt: aliæ quædam vix libantur à cervis, & ecce! cornuum ramos ac prosubulos decutiunt. Aliæ Thebis equos in rabiem agunt. Benignior illis, & mitior vis est, quæ apud Thessalos alicubi fluunt, haustu salubres: ijs enim contusa corporis ossa, si respergantur, mirâ felicitate coalescunt. Quid? quòd etiam jocando, fontes ingeniosi Miracula fundant? nam Fortunatis Insulis gemini sunt, quorum alterum, qui bibunt, sibi ipsis ludibrium fiunt, dum violento risu crepantes emoriantur, nî vicini alterius fontis remediô ebullientem cachinnum tempori compescant. Major aliquibus vis est, qui jus sibi quoddam in ipsam mentis sedem capessunt: inde fit, ut duorum fontium altero memoria obtundatur, inductáque rerum oblivione vis omnis obsolescat: altero memoriæ labentis, & lentæ species excitentur

Biderman. in Agon. l. 1. c. 7. citans Authores.

tentur, acuantúrque. Imò Clitorius amnis pravos Cupidines, aquâ virgine, feliciter extinguit: quos eosdem impuratus Bœotiæ lacus, salacibus undis, instigat.

LEUC: Illud me habet attonitum, quòd inter causas Magiæ hydraulicæ, non etiam posueris cœlestes Siderum influxus, Cynthiæ præprimis, quæ in undas habere dicitur dominium altum. Certè memini, Dodonæum fontem meridie semper deficere, mox increscere ad medium noctis, & ad conspectum Cynthiæ exuberare: tum denuò sensim decrescere. Alium legi, qui manè tepentibus manat aquis, meridie frigidus est, vespere calet, æstuat mediâ nocte, inde defervescere incipit, & sub auroram tepidior efficitur. Alios novi, qui maris æstum æmulantur; sic Gadibus bini putei stagnant, quorum unus aquâ dulci, maris æstu crescente crescit, atque decrescit: alter aquâ falsâ, contraria sumit incrementa, & decrementa. Imò juxta Larium lacum, fontem est reperire, qui singulis horis intumescit, ac detumescit. En! fontem æmulum marini æstûs, & nunquid utriusque Physicam, Lunæ influxui, Philosophia referet in acceptis? *Plin. alter. l. 4. ep. ult. ad Suram.*

MEL: Punctum tangis, cujus difficultatem, aliqui fundo carentem, alij curiositatis humanæ tumulum, nonnulli etiam mortalium scientiæ inaccessam asserere non dubitârunt. Vix Oceanus in tot diversa nominibus maria diffluit, quàm Sophi in varias sententias abeant, quarum solus Ricciolus octodecim numerat, fatetúrque, nihil hactenus excogitatum, quod implicitos hujus materiæ nodos vel dissolveret, vel eluderet. Ego paucis pro complemento discursûs. Per maris æstum intellige fluxum atq; refluxum, quo, agitatione reciprocâ, intumescere, ac detumescere solet Oceanus. Hujus motûs naturam pleriq; triplici varietate depingunt. Primum asserunt *Diurnum*, qui Lunæ periodum exactè adeò æmulatur, ut bis quotidie affluat, defluat, & juxta Cynthiæ Borealem, ac Australem ascensum sive descensum mutuo fœdere crescat, sive decrescat. Imò & retardationem Lunæ propriam observat: nam singulis diebus per tres circiter quadrantes seriùs æstu solito intumescit. Secundam motûs periodum *Menstruam* appellant, eò quòd in Novilunijs, & Plenilunijs, vehementiùs furere notetur Oceanus. Motum tertium *Annuum* nominant, quo circa solstitia minimos, circa æquinoctia plerumque maximos æstus, Nereíque tumultuantis impetus, ob- *Æstus Maris.*

ſervârunt. E quibus nemini, reor, non poteſt eſſe perſpicuum, Lunam, humidorum omnium Dominam, propinquiore ſidere, viribúſque ſpecificæ qualitatis ſic commovere Oceanum, ut in ejusmodi æſtus denique effervescat. Hæc cauſa, quàm mihi videtur accommoda, tam quoque inſufficiens judicatur. Nam *inæqualitas motûs*, qui nec ſtata tempora obſervat, nec legibus ullis conſtringitur, plura petit principia. Sed quænam illa? ſunt, qui Siderum influxus, Ventorúmque diverſos impetus aſſignant: ſunt, qui ſitum terræ, Regionum, maríſque adducunt. Illi omnium optimè, qui & Phœbo directiùs in mare agenti, elevantíque vapores, qui ipſi Oceano, qualitates Lunæ ſympathicas, aut certè ſpiritus nitroſos, ſalſugineos, volatiles, Mercuriales, ciendæ fermentationi accommodas ſuffundenti, tam paradoxam adſcribunt marini æſtûs varietatem. Sed in re adeò dubia tu à me certius nil requiras; ſi iſta curioſitatem tuam non ſatiant, Ariadnen quære, quæ certiore filo reconditas Naturæ vias tibi aperiat.

LEUC: Hìc non plus ultrà, ne cum Philoſopho Euripi vortices nos demergant. Ariadnen Phyſicam ſat jam ſecuti, pro complemento, filum quoque ab Ethica petamus. Quem illa Philoſophis labyrinthum aperit? quas implexas in labyrintho vias? Quæ myſteria? quam Ariadnen? quod filum? *MEL;* Arcanum eſt unicum, quod myſteria Phyſicæ longè exſuperat. Labyrinthus eſt mundus; ſtatus in mundo varij, variæ viæ; myſterium, Vocatio; Ariadne, Divina Numinis Providentia; deliberatio, filum. Hoc negotium Sophi primarium, quia ex hoc pendent negotia cætera: hoc illud *unum* eſt *neceſſarium*, è quo pendet præſentis vitæ felicitas, futuræ ſalus. In labyrintho Phyſico ſi rationis filum te ſubin deſtituat, modicum eſt detrimentum; in hoc ſi à via aberres, æternum diſpendium. Et ne ſolummodo verba me tibi dare exiſtimes, plus centum verbis ponderoſam audi Sententiam, qua hæc confirmat D. Gregorius, Lumen illud, quod univerſæ Eccleſiæ Nazianzum accendit. Sic

Orat. 23. ille: *Certum vitæ genus conſtituere res eſt tanti momenti, ut totius vitæ, vel rectè, vel malè traducendæ fundamentum in eo ſit poſitum.* Percipite Sophi, quot verba, tot ſignate myſteria, non veſtro ſolùm digna ingenio, ſed etiam æternâ, ſi fieri poteſt, memoriâ. Nam licèt Divina Numinis Providentia, ad unum omnes vos velit æ-

ternùm

ternùm ſalvos; licèt ſingulis Gratiarum certam paraverit ſeriem, quam ſi veſtra non turbet voluntas, infallibili filo, vos ad Cœlum deducet, non tamen quemvis per quamvis viam, vitæque ſtatum deducet. Efficaces gratias, quibuſdam paratas, ſic certo ſtatui, vitæque conditioni alligare DEUS conſuevit, ut ſi prudentis deliberationis defectu, præfixam ad Cœlum viam, vel non agnoſcant, vel agnitam amplecti negligant, ſuóque genio conformem eligant malè conſulti, in ea quidem ſalvari poterunt, infelici tamen Fato non ſalvabuntur. Nam cùm Divinæ circa ſe Providentiæ filum improvidè ruperint, permittente Cœlo, in gravia labuntur ſcelera, gratiáque finali excidunt, & quod conſequens, cœleſti Beatitudine, per ſuam culpam æternùm miſeri, ſpoliantur. Hæc Sententiæ Gregorianæ paraphraſis non è meo ingenio, ſed è Divini Spiritûs penna fluxit, dum hoc ille Sophis proverbium: *vocavi, & renuiſtis, deſpexiſtis omne conſilium meum,* *Prov.* 1. (obſerva conſilium) *ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo.* Hinc bellè D. Gregorius: *ſunt, qui, niſi omnia reliquerint,* *ad Mau-* *ſalvari apud DEUM nullatenus poſſunt.* Videndum proin, Leuco- *rit. Imp.* thee, & providendum cuilibet, ne in tam grave diſcrimen per ſuam prolabatur incuriam. Prudenter de ſtatu vitæ deliberandum, illis præcipuè, quibus præeſt togata Pallas; nam cùm ad plures ſtatus ſe reddiderint habiles, habent, cur dubitent; cur plus deliberent alijs, quos vitæ ratio, ſuâ veluti ſponte, determinat, crebra voluntatis Divinæ interpres. Inter ipſos autem Minervæ Aſſeclas, Sophi præcipuè, & inter Sophos præcipui hoc cordi ſibi ſumant negotium, ne plura talenta, quæ pro animarum ſalute acceperant, ſtrophiolo ſocordes involvant, aut, quod pejus, ad augendas opes, honores, vel profana officia, præter Numinis voluntatem, non tam utantur, quàm abutantur.

LEUC: Tantíne momenti ſit hoc negotium, ut ab illo dependeat ſalus? an ergò, te Judice, gravioris reatûs hunc argueret Themis, qui vocationis neglectæ exiſteret contemptor? *MEL:* *P. Lanci-* Hæc quæſtio altius Tribunal petit, cujus ego malim venerari, *tius S. J.* quàm arbitrari Oracula. Nec tibi ſoli in mentem venit hic ſcru- *Opuſc.* pulus: habuit Roma non abſimilem quondam Sophum, qui *Spir.* 1. Magno Societatis noſtræ Theologo, & majori Aſceſeos Magi- *to.* 1. ſtro hoc olim problema Ethicum: cujus deciſionem, ſi lubet, *in monit.* referam interpres. Dixit, Vocationem Religioſam, ſine gra- *c.* 1. *f.* 5.

viore noxâ negligi posse, eò quòd consilium sit, non præceptum. Sed addidit claususulam, quam, velim, signanter notes: esse tamen, asseruit, reperire non paucos, qui ob neglectam vocationem salute exciderent: fallor, non ob neglectam, sed ob neglectæ pedissequa scelera, quæ præviderat benignum Numen, in Mundi labyrintho hunc incursurum, si oblatum vocationis filum, vel non arriperet, vel omninò abrumperet. Hæc ille. Excepit thesin hanc Sophus, & utinam bene decisam, meliùs propugnâsset! nam cùm frequenter illi oggereret conscientia, Religionem esse periculorum omnium exterminium, curarum exilium, à Mundi turbis asylum, tranquillitatis portum, perfectioris vitæ Nutricem, Genitricem virtutis, mediorum ad salutem armamentarium, thesaurum Evangelij absconditum, Margaritam, omnibus Mundi thesauris magìs pretiosam, Mortis beatæ prodromam, certam salutis anchoram, beatitudinis arrham: hanc totam anacæphaleosin rejecit verbô, Lacon despoticus: *non teneor.* Cùm mentem pungeret vel invito Apis mellifluæ nota polythesis: *in Religione homo vivit puriùs, cadit rariùs, surgit velociùs, incedit cautiùs, irroratur frequentiùs, quiescit securiùs, moritur confidentiùs, purgatur citiùs, remuneratur copiosiùs:* hanc ille Phrasiologiam dictatorio mactavit trisyllabo: *non teneor, Consilium est Vocatio, non Præceptum.* Sic diu elusit Ariadnen Divinam, ignarus, quòd cum Superis nemo hactenus luserit impunè, quin tandem ipsemet miserè deluderetur. Philosophiæ condecoratus laureolâ, vocationem sibi ex genio, ùt amat contingere, fabricavit: Parentibus arbitris, Consiliarijs carne, & Mundo, Suasoribus amicis. Hinc qui Romæ jam repudiâsset sacram Prudentiam, profanam juris in Maceratensi Academiâ quæsivit. Sed quæ à Juvene, in negotio summo sic inconstanti, sperari possit constantia? qui Romæ trinsabat cum Cygnis, Maceratæ crocitabat cum corvis: qui Romæ nutriebatur in croceis, Maceratæ amplexatus est stercora; nam Juris Prudentiam est quidem professus, sed frequentavit stultitiam, desertâ Pallade, infame scortum. Sed sine æmulis huic proco diu esse non licuit: nam habent hoc Lycea Cupidinis, ut nunquam desint Rivales. Hinc cùm nocte quadam, Cynthiam suam adiret hic Latmius, à Rivali subitò confossus, concidit infelix: &, quod mireris, concidit ante portam illius Domûs Religiosæ, quam intrare, DEO vocan-

Bernard. hom. de quærent. bon. Margar. ep. 7.

vocante, neglexerat. Confessarium petiit, sed non obtinuit, priùs ad Tribunal evocatus Divinæ Justitiæ, quàm se sistere poterat reum ad aras Misericordiæ, toties despectæ, & irritatæ. En! Epitaphium, in Fato subito extemporaneum.

Jacet Hìc Juris Consultus,
Malè consultus,
Quia divina neglexit consilia,
Secutus humana.
Jus illi tribuit divina Justitia:
Nam jacet ad portam,
Ad quam stare sæpius debuisset.
Jacet ad limina,
Quæ ingredi cùm debuit, noluit,
Quæ ingredi ubi voluit, jam non valuit.
Extra portam
Frustra vocavit Conscientiæ Arbitrum,
Quem Conscientiæ Arbiter frustra vocaverat toties
Intra portam.
Mortuus est, qualis vixit:
Ab amore sauciatus in vita,
Ob amorem vulneratus in morte,
Eodem vulnere, quo vixit,
Vixit.
In uno cadavere
Mirare
Funestum hoc anagrammaticon.
Hìc jacet Procus,
Cujus corpus *cùm fuerit* porcus,
Ejus Sepulchrum jam erit orcus.
Abi,
Et lege affixam huic portæ epigraphen.
Hæc porta æternitatis,
Qua apertâ qui ingredi nolunt ad vitam,
Eâdem clausâ ingredi cogentur
Ad mortem.

LEUC:

LEUC: Casum funestum! lamentabilem vocationis desertæ sortem! Negotij hujus momentum quàm pauci penetrant, quàm multi penetrare recusant? *MEL:* Ita est: hæc inimici est stropha, ut nullum negotium majoribus perturbet dolis, quàm quod maximum, nempe negotium negotiorum. Nunc mentem occupat per crepundia, ut otiosis hisce negotijs fluat ætas, & effluat tempus deliberandi de tempore; horum tessera: *nolite solliciti esse in crastinum.* Nunc mille obstaculis impedit, ne assumatur; vel satagit, ut differatur, aut assumptum denuò interrumpatur: identidem menti ingerit, *quid opus electione? pluribus vijs venitur Romam.* Nunc negotium turbat assumptum, ut peragatur pro forma, & sine forma; multi incipiunt, & pauci finiunt: hi horrent Divinæ Voluntatis revelatam notitiam, illi expectant per angelos revelandam. Nunc constantiam infringere nititur: per amicos suadet, ut exequi differant; per Parentes, ut negligant; per malos Socios, ut sese reddant indignos. Imò postquam jam ad aratrum misère manum, laborat, ut respiciant retrò. En quot negotijs, hoc unum negotium Dæmon turbare satagat, ut vel ab hoste colligas grande momentum! Sed hoc fatum est Juventutis, nullibi errare frequentiùs, quàm in via vocationis, ubi nemo errat, nisi toto cœlo aberret. Utinam non toties testatum hoc nobis facerent tristissimi Annales! è quibus unicum in Toletano Philosopho exemplum cape. Huic, neglectæ vocationis reo, cùm in agone naufrago, frustra obtruderetur pœnitentiæ tabula, clamantibus in Cœlum Amicis: *Fiant aures tuæ intendentes!* subitò Crucifixi effigies, resolutis de cruce brachijs obturare visa est aures, hancq; emittere horrendam vocem: *Vocavi, & renuisti; ego quoque in interitu tuo ridebo, & subsannabo.* Sub quibus verbis infelicem Sophus efflavit animam. Satìs est Leucothee: domum abi, & hujus sententiæ lege paraphrasin, quam ad demortui tumbam affixit D. Bonaventura.

SAR-

SARCASTICON
IRRITATI SPRETIQUE NUMINIS,
AD PHILOSOPHOS VOCATIONIS DIVINÆ CONTEMPTORES.

Vocavi, & renuiſtis: ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo.

Prov. I. v. 24. &c.

Quis clamor inſolitus
Huc ab imo ad Summa?
Quæ lamenta, inter tormenta,
Ex ære fuſa flagellant Sidera?
Quinam hi miſeri,
Qui Miſerere *hoc intonant,*
Precantúrque jam de Profundis?
Intelligo:
Tranſiêre Bacchanalia vitæ:
Hinc
Lamentationem Mors incipit,
In Die Cinerum.
Itáne vos illi,
Qui poſtulatis auxilia,
Oblata toties, nec poſtulata?
Qui ploratis, & opem jam imploratis,
Exploſam toties, nec deploratam?
Fruſtra eſt:
Si peteretis hanc ſeriò, non peteretis tam ſerò:
Obdurâſtis mentem, rebelles Lumini:
Hinc
Obturatæ aures contempto Numini.
Fruſtra eſt:
Vocavi, & renuiſtis. *Prov. I. t.*
Extendi manum, nec aſpexiſtis:
Dedi conſilium, & deſpexiſtis:

Accendi lumen, & fuit extinctum:
Porrexi filum, & fuit neglectum.
Vocavi, nec respondistis:
Exspirâstis, quæ inspiravi:
Amavi, & amando clamavi:
Sprevistis amorem, non curâstis clamorem.
Frequenter flabam
In sibilo auræ tenuis.
3. Reg. 19.v.12. *Sed exsufflâstis auram, sibilum exsibilâstis.*
Nec rarò intonui de Cœlo Dominus,
In spiritu vehementi.
Act. 2. v. 2. *Sed sine spiritu recepistis hunc Spiritum,*
Abiîtque Ventus in ventum.
Vocavi, & renuistis:
Misi Prophetas, & lapidâstis;
Corde lapideo Cœlestes opes dilapidâstis,
Veri lapides offensionis.
Vocavi monstrando viam,
Sed deviâstis in avia:
Aperui Sidera, & clausistis:
Clausi Tartara, & aperuistis.
Vocavi, & respondistis,
Sed tamen voto non respondistis,
Dum dixistis, infrunitum illud:
Non serviam.
At ecce!
Jer. 2. *Mea frustrando vota, frustrâstis vestra:*
Mihi non serviendo, serviîstis peccato:
Nunquam magìs servi, quàm ubi liberi.
v. 20. *Nam*
Non serviendo servitutem Servorum DEI,
Induistis servitutem Mancipiorum Diaboli.
Clamavi:
Jugum meum suave, & leve:
Sed reclamâstis,
Jugum non induamus:
Jud. 19. *Quia*
v. 22. Filij Belial, id est, absque jugo.

Sed

Sed non induendo jugum ſuaviſſimum,
Induiſtis jugum graviſſimum,
Quia jugum triplex pro unico.
Impoſuit Caro
Jugum ferreum ſupra cervices veſtras.
Mundus aggravavit,
Dæmon addidit ſuper jugum. Deut. 28.
Caro vos cecidit flagellis, v. 48.
Scorpionibus *Mundus*, 3. Reg.
Dæmon utrisque. 12.
Vocavi, & revocavi,
Vos à via Iniquitatis:
Oſtendi Semitam Veritatis:
Sed elegiſtis viam,
Quæ viſa *in initio* juſta,
Cujus noviſſima vos deduxêre ad Mortem. Prov. 14.
Hinc errâſtis, v. 12.
Et toto Cælo ſic aberrâſtis.
Nunc in veſtro interitu rideo,
Nunc ſubſanno.
Vocanti repoſuiſtis ſolenne illud;
Non teneor:
Invocantibus jam redit Echo reciproca;
Non teneor.
Veſtrum Nolle
Recuſavit opem oblatam:
Hinc noſtrum Nolle
Jam recuſat petitam.
En!
Quàm veſtrum non teneor
Vos in mortis anguſtijs teneat:
Quàm veſtrum Nolle
Impediat jam noſtrum Velle.
Cùm aderat facultas, deerat voluntas,
Cùm adeſt voluntas, jam deeſt facultas:
Hiſteron Proteron,
Eſtis nunc indigi, ſed indigni.
Fletis damna, ſed ego indemnis rideo:

In unicâ Vocationis Gratiâ,
Perditam fletis Gratiarum Iliadem.
Per unicum Nolle corruptum,
Jam abruptum Providentiæ filum:
Nam
Qui vocati, fuistis prædestinati,
Sic refragati, estis jam reprobati.
Nunc ploratis rem deploratam:
Ridentur lacrymæ, quia steriles.
Frustra clamatis,
Ubi conclamata sunt omnia:
Frustra speratis,
Ubi salus est desperata.
Nunquid dixi? Mors docebit sapere,
Sed Phryges.
Nunquid clamavi, dixique, clamate:
Secùs
Clamabitis, & non exaudiam,
Exsurgetis manè, nec me ampliùs invenietis.
Prov. 1. v. 28. *Sed risistis monentem,*
Ut vos monitos jam meritò rideam.
Nunc gemitis inter tormenta,
Meóque risu vestri jam strident dentes.
Ululantes plangitis,
Sed subsannantem non angitis:
Gemitus rideo, ululatus subsanno.
Nam
Curavimus Babylonem, & non est sanata,
Hinc meritò jam subsannata.
Contemptores meos contemno,
Neglectus negligo jam negligentes,
Ut risus, qui fuit culpa, Culpæ quoque sit pœna.
Risistis Augurium,
Impletum jam plorate Oraculum:
Vocavi, & renuistis:
Ego quoque in interitu vestro ridebo,
Et subsannabo.

OEDIPUS

S. Bonaventura, Sophus mirabilis, quia Seraphicus; nam à puero Religioni devotus, Philosophiam non nisi Seraphicam audire voluit: audiit Parisiis, tantâ ingenij famâ, ut Magiæ Physicæ mira, ad miraculum usque resolveret; ipse naturæ miraculum, de cuius indole Alensis, ejus tunc temporis Professor: Hic est verus Israëlita, in quem nec adamus videtur peccâsse. Ex Surio.

G.R. del. I. M. Gutwein sculps. a.V.

THE LIBRARY
OF THE

OEDIPUS PHYSICUS, *Seu* DISCURSUS VII, DE MONSTRIS.

LEUCOTHEUS. Quæ tu monstra hodie, Sphingi affinia? quem Oedipum in Scenam producis, ut in hoc Physicæ Theatro Choragum agat, ac monstroso lepóre plenam, det Auditoribus Sophis catastrophen? *MELANDER*. Oedipum propono Physicum, qui Philosophiæ monstra sic detegat, ut habeat Gentilis Antiquitas, quod æmuletur, non glorietur. Hunc nobis suppeditat Prytaneum illud, Antiquitatis gloriâ celeberrimum, Ordinem S. Benedicti intelligo, è quo tot rutilant Scientiæ Sidera, ut Orbem illuminent universum. Dedit hæc nobis Familia, ter Benedicta, in Microcosmo Divum Sylvestrum; dat in Megacosmo Hermannum: ille nos docuit sapere, quia bene mori; iste nos docebit discurrere, eò majore paradoxo, quòd sit *contractus*. Audi, quam de hoc Oedipo legamus synopsin vitæ mirabilem. Oedipum voco, *à monstroso pedum tumore*, qui illi sic omnem usum ademerat, ut in corpore haberet ergastulum; in pedum, manuúmque arthritide catenas. Accessit, quòd membrorum stupor, & ipsam hebetârit ingenii aciem, ut qui corpore paralyticus, cerebro apoplecticus, ex toto esset monstrosum hominis portentum. Sed in tam vili conchylio thesaurus latuit, omni gemmâ nobilior, anima sci-

licet, vel ideò ſpecioſa, quòd ſpecioſæ Virgini ex aſſe eſſet devota. Hanc ille coluit Matrem, ut qui Naturam, immitem adeò eſt expertus Novercam. Accidit, ut coram Divinæ Matris imagine, filialis eiusdem affectus in hæc verba quondam erumperet: *En! Specioſa filium ſpurium, quia monſtrum.* Paucis verbis paraphraſin addidêre lacrymæ, energiam repetiti ſingultus: audiît benigna Mater, formáque viſibili ſolata eſt miſerum Clientem. Imò, ut in ſpes meliores erigeret, copiam afflicto fecit, ſtatueret ipſe ſecum, an mallet membrorum uſu, quàm ingenij pollere acumine. Non diu dubio eſſe licuit, quia Philoſopho: maluit cum Doctis ſapere in noſocomio, quàm cum indoctis vegetus vivere in morotrophio. Dictum, factum: ad Palladem reverſus, aliam invenit, & illa alium. Nam obſtupuit metamorphoſin, cùm vidit, quòd ex priore trunco tam citò Mercurius: Therſiten putavit, & invenit Vlyſſen, qui in difficultatibus ſummis neſciret difficultatem; qui Philoſophiæ monſtra & Hircocervos tam felix detegeret; cui nihil non ſcitum, quodcunque dictum eſt ſcibile; qui in deformi capite ſcientiarum omnium gereret encyclopædiam. Verbô, obſtupuêre illum omnes, velut Ingenij monſtrum: nec ipſe Hermannus in ſeſe agnoſcebat Hermannum: hinc beneficij memor, ut Sapientiæ Sedi perſolveret Minerval, Tres odas *Salve,* & *Ave Regina* unà cum hymno *Alma* in laudem Magiſtræ compoſuit, quod cœleſte melos in hunc diem Parthenia Odea animat, ac exornat. Quid tu ad iſta?

LEUC: Amatorem Parthenium amo; monſtrum Ingenij admiror; Oedipum in noſtra Philoſophia redivivum veneror. Sphinx deeſt, quam tamen, ſi per te licet, inter monſtra Philoſophica proferam. Sunt ſua Phyſicæ paradoxa, quæ cùm nuper ænigmaticâ cortinâ legerem involuta, deſperâſſem de vita Tyro Philoſophus, ſi eádem conditione, qua Thebanis olim viatoribus, illorum mihi ſtetiſſet ſolutio. Et quia opportunè nunc Oedipum offers, age precor illius interpretem; placent ænigmata facta, placebunt magìs ſoluta. *MEL:* Non me habes invitum: pro diſcurſu propone magìs ſelecta, quæ minus prolixitatis, plus habent jucunditatis.

LEUC: Percipe Philoſophicam Muſam, primúmque in Muſa Sphingis oraculum.

Eſt

Est animal Physicæ, Magnum simul atque pusillum:
Vix aliquid majus, vix minus orbis habet.

MEL: Hominem notas, qui modò natus de ſtirpe Enacim, in Giganteam aſſurgit molem: modò è Mirmydonum gente, ad compendioſam formicæ ſynopſin membra contrahit deformis Nanus. Multa finxit fabuloſa Antiquitas de Typhæis centimanis: quibus *gemini, dirâ ceu luce, cometæ immanes ardent oculi, deformiáque amplo ora patent rictu.* Multa de tricorpore Monſtro Geryonis: de Caco, qui *Aventinæ timor, & infamia Sylvæ, Nec leve finitimis, hoſpitibúsque malum.* Multa de Cyclopibus, Polyphemis, Enceladis, monſtris horrendis, informibus, vultu qui *sidera pulſant, quibus coma plurima torvos prominet in vultus, humeróſq; ut lucus obumbrat.* multa inquam, de ejusmodi monſtris fabuloſa Antiquitas, quibus per Gigantomachiam, ſuperiniectis invicem montibus, in ipſa Sidera tentavit aſſultum, ac è Cœleſti Capitolio fugavit imbelles Deos. Ut tamen è fabuloſo cortice veritatis nucleum eruamus, illud eſt in confeſſo, in orbe dari ejusmodi effectus naturæ raros, qui à Philoſopho *prævaricationes, & peccata Naturæ;* ab alijs *degeneres à ſolita diſpoſitione ſubſtantiæ:* ab alijs ob nominis etymon, quo inſolita *monſtrare, monſtrarique* cupimus, recepto jam nomine, *Monſtra* indigitantur. Horum, quia variæ cauſæ, mira quoque reperitur varietas. Nonnunquam redundat materia matrix, vel virtus plaſtica: hinc Goliati prodeunt, atque Samſones, vel alij de genere Giganteo, quibus comparati nos pumili meritò videremur locuſtæ. Noveris, quòd in Inſula Creta, per terræ motum diſrupto monte, inventum ſit ſcheleton, cujus ſtatura ſex & quadraginta cubitos ſuperabat. Nec Maximinum Imperatorem fuiſſe Nanum oportet, quem uxoris armillâ annuli locò non ſemel uſum, hiſtoriæ perhibent. Ex eadem ſtirpe fuerit, reor, *Jesbi-benob, cujus ferrum haſtæ trecentas uncias appendebat.* Narrat Philoſtratus, Neronis ætate Romam Gigantis dentem allàtum, qui pedis menſuram non æquârit modò, ſed ſuperârit. Quòd ſi Thomæ Fazello fides, ad radicem montis, quem Ericem Sicilia nominat, effoſſum fortè cadaver, cujus pars anterior cranij modiorum aliquot menſuram in ſe complexa: aliud in Mazareno agro à cæmentarijs erutum, cujus caput Diogenis dolium referebat, molares verò dentes ſinguli, quinque unciarum pondere appendebantur.

Ovid. l. 1. fast.

Idem l. 13. Metam.

1. *Reg.* 17 *v.* 4.

In vit. Apollon.

De reb. Sic. l. 1. *Dec.* 1. *c.* 6. *an.* 1342.

bantur. Imò eodem Authore, Gigantem inventum legimus, cujus corpus ducentis cubitis vix bene poterat redigi in mensu-
l.15. de Civ.c.9. ram. Denique Hipponense oraculum nefas hìc præterire. Vidi, inquit, non ipse solus, sed alij mecum, in littore Uticensi molarem hominis dentem, tam vastæ molis, ut ex illo centum alios, nostris æquales, non difficulter Artifex excidisset. E quibus, reor, cuivis Philosopho sat manifestum, Gigantum genesin
Pined. soli Nasonis adscribere cerebro, vel *insignis* esse *stultitiæ*, vel *im-*
Del Rio. *pudentis proterviæ*, ùt notant minimè vulgares Sophi.

LEUC: Ut video, etiam cùm peccat Natura, se nobis præbet mirabilem: in eo utique felix, quòd monstra illius admiremur monstrata, & ipsos in pretio numeremus abortus. Apparet hoc in Pygmæis, quos velut rara cimelia enutriunt Aulæ:
Del, Rio. l.2.disq. q.5. hinc Patres est invenire, vel monstra Parentum potiùs, qui ejusmodi abortus non modò cupiunt, sed medicamentis quoque procurant. *MEL:* Hæc auri est sacra fames: quamvis non soli Parentes, sed & ipsa sæpe peccet Natura, dum vel materiæ, vel virtutis plasticæ defectu, ejusmodi Pumiliones edit in lucem, quos sine perspicilijs in lucem editos vix deprehendas. Meminit Nicephorus, homunionis cujusdam, qui annos natus viginti quinque, perdicis magnitudinem non superârit. Cubitalem masculum, eúmque senem, Psittaci caveâ inclusum vidit quondam Italia Cardano teste. Aldrovandus Bononiæ vidisse Nanum se asserit, qui 30 unciarum altitudinem non superavit. Duos pedes Pygmæus Augusti; pedem & duos palmos staturâ æquaverat Nanus Juliæ, Augusti Neptis. Pumilio item fuerit Menestratus ille, in quem Ausonius sub nomine Faustuli hunc in modum jocatur.

Faustulus insidens formicæ, ùt magno Elephanto,
Decidit &c. heu cecidit non aliter Phaëton!

Philetam noveris, de tribu levi nepotulum, qui plumbeis soleis munire calceolos debuit, ne fortè vento abriperetur. Primas tamen in Microcosmi subsellijs sibi meritò vendicant trecenti illi, & sexaginta quatuor Duculi, quos anno salutis 1276, ipsa Luce Christo patienti sacrâ, Margaretha, Comitis Hollandiæ filia,
Apud Lud. Vives. uno eodémque partu enixa scribitur. Res fidem Philosophicam superaret, nisi pondus adderet ipsa Antiquitate veneranda Authoritas. Epitaphium hujus Matronæ historiographi referunt,

quod

quod totam hanc pumilionum cohortem, in una pelvi, veluti cunis exceptam, in eadem, baptiſterij inſtar, ſacro fonte ablutam, ac paulò pòſt in illa ipſa, tanquam ſarcophago, ſepultam, ſtupendæ parvitatis prodigio conteſtatur. Quid jam dicam de Pygmæorum formidabili Gente, *quorum tota cohors pede non eſt altior uno?* *Satyr.* 13
ùt non ſine ſale in illos ludit Satyricus. Certè à membrorum epitome Scriptura illos vocat *Pygmæos*: à ſtatura *cubitales* homu- *Ezech.*
los Stagirita: à trium ſpithamarum longitudine *Spithamæos* Plini- *c.* 27.
us: à cavernulis, quas habitant, *Troglódytas* Incolæ appellant. *v.* 11.
Patriam ſi indagas, Scythiam, Thraciámque incolunt: non nunquam Nili oſtia pervagantur: imò & in Indijs caſtra metatos legimus. Pugnant cum gruibus, ſata vaſtantibus; pro veſtibus ſerviunt illis capilli, barbáque ad talos uſque profuſa, qua involvuntur. Arietes equorum locò uſurpant: ſagittas peritiſſimè evibrant in ſcopum, ideóque tria illorum millia Indorum Regi, pro excubijs ſervire perhibent: venantur lepores, vulpéſque, ſed corvis, milvíſque venaticis, non Moloſſis. Percipe, quàm ſtylo arguto ſugillet hos pugiles, hæcque Myrmidonum deſcribat *Sat.* 13.
prælia Juvenalis:

Ad ſubitas Thracum volucres, nubémque ſonoram,
Pigmæus parvis currit Bellator in armis,
Mox impar hoſti, raptúsque per aëra curvis
Unguibus, à ſæva fertur grue &c.

Ita Satyricus, more ſuo, cum grano ſalis. Sed Stylo Attico alius luſit in infauſtos hos pugiles, dum in occiſorum exequijs, hoc affixit Epitaphium Caſtro Doloris.

Siſte Viator!
Magnam hìc ſpectas cladem in hominibus parvulis,
Vix homines fuêre, quia ſuo nomine breviores;
Homulorum fragmenta potiùs, quàm homines.
Hoc unum aſpice ſceleton:
Vix notabis membra in membris,
Pes eſt, ubi eſt caput, unde incipit, eò deſinit:
Lineam in puncto diceres, punctum in linea.
Cineres ſpectare ſi cupis, preme anhelitum,
Afflatu unico difflabis omnes.
Cecidêre hìc ultrò,

Nam lædi vix potuêre, vel lædere:
Adeò nec onus fuêre, nec oneri.
Vocem edere poterant,
Ut quos audiîsses sine tubo acustico,
Sine telescopio vix vidisses.
Irasci poterant:
Nam etsi parvæ scintillæ, magna excitabant incendia,
Piperati Masculi, sinapis grana parva quidem, sed prava.
Sunt, qui affirment Ledeo ex ovo genitos;
Sunt, qui ridiculos Æsopici montis partus asserant:
Utrumque falsò,
Nam his homulis compositi mures, montes sunt.
Alij Myrmidoniâ putant formicâ natos:
Sed nihil secius:
Grandiores habent Formicæ partus,
Sola istorum Genitrix, concepto fœtu, non tumuit,
Neque cùm peperit, se Matrem sensit:
Adeò compendiosa fuit Natura,
Dum ad ostentandum Ingenium, hos homulos in epitomen traxit.
Tantæ his Viris vires,
Ut nec Formica Callicratis, illis æquo Marte certaret.
Illud malum, quòd nihil agere poterant:
Sed simul bonum, quòd pariter nil poterant pati:
Contra ignem, & ferrum muniti pugiles, quia minuti.
Sed nec suspendio poterant enecari,
Nisi Arachne forsitan fuisset carnifex, & laqueus filum.
Hinc vitam diu exegerant,
Quia Morti sæpius inobservati,
Quæ in certiora plerumque collineat.
Nec uno stratagemate vicêre suos Victores:
Cùm omnia explorarent, à nemine explorati,
Mars ipse, impositis perspicilijs, observare non poterat,
An sedeant, stent, vel jaccant compendiosi hi velites,
Nam tetigêre planum in puncto.
Nunc Corvis invecti imminebant, non eminebant:
Nunc rhedis impositi imponebant spectantibus non spectati:
Nam proceriores Aurigas ipsa sensit Myrmecidis quadriga.
Sæpe capti per aciculæ foramen denuò elabebantur:

Sæpe

Sæpe vinculis constricti, ferrum non ruperant, & tamen eruperant,
Ipsis apparitoribus non apparentes.
Sæpe lustrabant ultrò, citróque hostium acies,
Tuti, quia parvitate tecti exploratores.
Sed quid multis de modico?
Magnas etsi clades intulerint, exiguam retulêre,
Utut retulerint totalem.
Hìc igitur jacent in pulvere hi pulvisculi,
Uno omnes sepulti in piperis Mausolæo.
Abi Viator, sat spectâsti has Democriti atomos,
Entitatulas Philosophiæ diminutas,
Mathematica Puncta, Arithmeticum Nihil.
Vis, doceam verbulo, quid sit parvus homo?
Magnum malum.

LEUC: Sinamus quiescere, in sua urnulâ hos parvulos Manes, ne sub cinere excitentur scintillæ, & effervescant denuò ollulæ. Alterum jam Monstrum profero è Physicæ latebris: quo illud nomine appellem, hæreo; quibus verborum coloribus ectypon illi statuam, subsisto. Fallor, an Hippocentauros, & fabulosos è Pindo Satyros contemplor? verbo: Hominem video, non tamen Hominem, sed *semivirúmque bovem, semibovémque virum.* Quid illud? *MEL:* Naturæ, à Natura degenerantis, abortus notas: parit hanc in Natura confusionem Sexûs, seminísq; confusio, quæ monstrorum Genitrix indubitata. Sic bello Marsico Alcippe peperit Elephantem: alia apud Helvetos Leonem; a quædam Papiæ Catum: b Infelix alia Brixiæ Molossum. Sic Augustæ Vindelicorum, mulier, eodem partu, enixa primò caput humanum, membranis involutum; mox serpentem bipedem; denique setis horrentem Porcum. c Illud fidem propemodum superat, cujus tamen tota testis est Lusitania: Mulierem nempe, in quadam Insula desertam, à grandi Simio in hospitium deductam, variísque frugum bellarijs recreatam, demum infami stupro compressam, duos Simios progenerâsse. Contigit, ut post annorum aliquot servitutem nefandam, in Lusitana navi libertatem repererit: vix vela facientem superveniens conspexit Simius, cùm ecce! inconditis gestibus, fremitibúsque fugitivam Conjugem revocare, mox celerrimo cursu

Del Rio disq.Mag. l.2. c.14.
a *Anno 1278.*
b 1471.
c *Idem l. c. & alij.*

afferre geminam prolem, Matri ostendere, minari, unum post alterum mari demergere, denique & ipse furens, se in undas dare præcipitem, támque diu persequi fugitivam, dum ab Oceano victus, incœstos ignes, unà cum vita tandem extinxit. Sunt, qui Reges Gothicos ex Urso, & nobili virgine; Pegusianos, & Sianitas à Molosso, & Muliere originem duxisse autument. Imò fidem nobis facit, eruditos inter Philosophos celebre Nomen, è Vacca, & nefario homine (non ægrè ferat humanum genus, quòd hoc nomine compellem monstrum, quovis Bruto monstrosum magìs) prodiisse partum verè humanum, qui sacro latice tinctus, etiam pietatis stillas à Nutricibus suxit, hoc tamen stigmate materno, quòd propensiones aleret vitulinas, pervagandi prata, herbísque satiandi belluinam ingluviem. Quibus monstris ut sine monstro physicum horoscopum statuas, sciendum, ex fera, & homine, hominem non prodire, sed hominis duntaxat larvam: nam tanta perfectio superat ferinum semen, ùt uno ore fatentur Sophi. Imò nec ex duplici specie unquam prodit perfectè analoga, sed mixta quædam, humano capite, corpore Simio, qualem apud Andinos, Simijs familiares, natam perhibet historica fides. Cæterùm Dæmonis operam, vel certè præstigias non rarò suspicor intervenire: nam hominem nasci à Vacca inter Sophos ἀδύνατον: hinc, reor, Vaccæ à vento turgidæ suppositum à Dæmone infantem, eo oculorum ludibrio, ut nasci à bestia videretur: quo subin errore implantata infanti persuasio, se Vaccæ filium, ex qua putatæ Matris propensiones haurire potuit, Authore Phantaso. Illud non omittendum, ejusmodi monstra non nunquam nasci, Divina Nemesi Parentum scelera ulciscente: sic Frisij in occipite nascuntur caudati ob S. Bonifacij necem: Anglorum quidam ferino corpore, & simili cum appendice, eò quòd Divi Thomæ sonipedi caudam per ludibrium abscidissent: sic Nobili cuidam festos dies Dianæ studijs profananti, natam legimus prolem, canino rictu, & auribus, Molossi instar, flaccis, atque dependulis. Sed & aliam Xantippem, pauperculæ cuidam injuriosam, in foro Julicensi effudisse filium memorant, septem capitibus monstrosum: Hydram dixisses, novo Herculi debellandam, nisi membra, hominis latere quidpiam, demonstrâssent.

Del Rio l. c.

Petrus Chiez.

Kempius l. 2. de orig. Fris. c. 21. Polyd. Virg. hist. Ang. l. 13. Th. Cantip. l. 2. de Apibus. Scarlat. de monstris ad an. 1625.

LEUC: Evolvi Scholiographum a nuper, qui comentatur in Stagiritam: is ait, monstratum in Gallia quondam mon-

a *Niphus in Arist.*

strum,

ſtrum, quod duo corpora in umbilico ſic adunabat, ut raro amicitiæ ſymbolo, cor unum dixiſſes, an & animam unam, ſub philoſophico Judice ſudat problema. Quid tu ad iſta? *MEL.* Stagiritam ſi conſulas, ex uno, vel gemino corde litem decidet: aliter ſacra Sorbonæ Themis, nam vel geminam animam huic monſtro addixit, vel geminum ſaltem baptiſma in dubio adjudicavit. Certè non abſimilis portenti, gemina fronte, quatuor pedibus, manibúſque monſtroſi, meminit Albertus, re & nomine Magnus, quod duplici animâ informatum, effectus ad oculum diverſi non probârunt modò, ſed demonſtrârunt. Nam dextero præ iracundia turbido, ſerenâ fronte pacificus alter: illo Democritum agente, Heraclitum agebat iſte, & triſtitiæ lacrymis alterius gaudia demergebat. Imò mortuo uno, ſupervixit non nihil alterum monſtrum, & diutiùs ſupervixiſſet, niſi cadaveris agnati fœtor, eodem fato, in tumulum conjeciſſet. Hoc Naturæ prodigium obſtupuit in inferijs Libitina, affixítque ſepulchrali lapidi hoc epitaphium.

Hìc jacent duo homines,
Et unum corpus.
Simul nati, & pene ſimul denati,
Diverſo tamen horoſcopo:
Nam
Nil illis conjunctius vixit,
Nil illis ſejunctius vixit.
Cor unum habebant,
Et tamen cordis affectibus diſſidebant,
En!
Licèt Cœlum non capiat
Plutonem, & Jovem,
Idem corpus tamen capit mortem, & vitam:
Abi Viator: & mirare,
Hominem mortuum, & ſimul vivum:
Par impar, diſſimile ſimile:
In unitate binarium,
In binario unitatem,
Sphingem Oedipo dignam,
Quia monſtrum.

gemino huic Naturæ prodigio addo minora, quæ tamen non minùs curiosam sui petunt memoriam. Africa homines producit Polyphemo non impares, quia Monoculos, & Cinocephalos. Scythia Incolas alit, quibus aurium appendices tam grandes, ut *Plin. l.4. c.3.* totum corpus velent, ac contegant. Imò aliquibus, quos Tutanuchos nominant, tam liberali ulnâ protendit aures Natura, *Solinus c.30.* ut sex viri sub illis, velut tegumento commodo, latere possint. Sed & Antiochia Constantino Magno Faunum obtulit, seu ho- *Nier.l.8 c.8.* minem silvestrem: in qualem evasisse, reor, infantem illum, de quo Cardanus, qui in Silva depositus, nutritúsque ferino lacte ferarum indolem suxit, ac hirto vultu, ungues, & caudam ad instar belluæ produxit: en! quanti referat educari inter feras, vel homines feros! Ipsa India à Monstris quæsivit gloriam, dum Augusto Cæsari, muneris locò, obtulit adolescentem, qui sine humeris, manibúsque tubas inflavit, sagittas ex arcu vibravit, ac omnia manuum officia, pedibus peritissimè obivit. Illud mirum, quòd Antiquitatis figmenta veritate superet Natura: nam anno 1621, in urbe Aquitaniæ, quam vulgus Bajonam dicit, natum infantem legimus, cæteris membris bene compositum, multis tamen oculis per totum corpus apparentibus, quot nec Argus prætulit, nec Pavo explicat in syrmate superbo. Septem annos posteà Olyssipone editum ferunt mirabilius adhuc monstrum, nempe armati similitudinem referens: variæ enim carnis, & cutis appendices, ac figuræ militarem in infante habitum repræsentârant, ut neque ocreæ, neque galea desideraretur. Illud non omittendum, ejusmodi abortus non rarò iræ Divinæ interpretes, *An. 338.* & calamitatum esse prodromos feciales. Sic infans duplici ore, quatuor oculis, geminatâ dentium serie, Antiochenæ Ecclesiæ *A. 1496.* schismata: aliud monstrum ad Tyberim deprehensum, humano corpore, capite asinino, manibus, pedibúsque, animalia varia referentibus, Novatorum nostri temporis hæreses præfiguravit. *A. 1233.* Sic denique in Epiro puer duplici corpore, uno humano, altero canino Albaniæ clades; sic aliud portentum ad Danubij ripam, *A. 1577.* prope Budam, facie hominem, auribus arcadem, inferiori parte taurum repræsentans, paulò post secutas calamitates toti Hungariæ præsignavit. De Androgynis nil attinet dicere, quia loquimur Juventuti. Illud scito, dari monstra, sexum, quæ claudunt utrumque. Ejusmodi à se visum, asserit Hieronymus Montius,

tius, quod ubi in pluribus liberis ſe ſe Matrem probâſſet, in alijs, mutato ſexu, Patrem ſe demonſtravit.

LEUC: Prodit jam aliud monſtrum ex Augiæ ſtabulo portentoſum, de quo Sphinx Philoſophica:

Diſſimilis Patri, & Matri, diverſa figura,
Confuſi generis, generi non apta propago,
Ex alijs naſcor, nec per me naſcitur ullus.

Et quid ad iſta Oedipus? *MEL:* Ex Africa hæc monſtra profers, è qua, teſte Philoſopho, *ſemper aliquid novi.* Nam non in hominibus modò, ſed etiam Brutis, Naturæ errores, prodigijs ſuppares, à nobis ſuſpici, teſtis eſt frequens experientia. Primas hìc obtinent monſtra tertiæ ſpeciei, quæ in Mulis, & Leopardis quotidie oculis uſurpamus: ſic canes Indicos Alexandro oblatos legimus, qui de cane, & Tygride, aut de cane, & lupo prodière Lyciſcæ: Heſiodus deſcribit monſtrum, quod *antè Leo, retróque Draco, mediúmque Capella:* imò nec Helicone omninò ebrius, deſpumavit Naſo hoc paradoxon:

Quæq; Chimera jugum, medijs in partibus hircum,
Pectus, & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.

Nam referunt juxta Phaſin, fluvium Colchorum, naſci Tragelaphos, ſpecie cervos, barbâ tamen, villíſque armorum hircos, ut adeò verum ſit, non omnes hircocervos Philoſophis impoſſibiles. Sic in Necippi paſcuis Leonem ab Ove progenitum, Ælianus eſt Author. Illud quoque animal attonitam habuit Africam, in cujus dorſo duæ lineæ procurrebant colore flavo, deſinentes in aurem, & oculum, licèt modico intervallo quatuor inſuper aures, & oculi apparerent: pedes illi multiplices, qui ſic recurvum cingebant corpus, ut in quamcunque partem vellet, ſe commodè volveret. Non diſſimile huic alterum viſum eſt, quadriceps, capitibus ſic in ordinem locatis, ut quatuor Mundi plagas reſpicerent. Quid jam dicam de monſtris, quæ tam mira, & varia alit Oceanus, ut monſtrorum Proto-Parens meritò appelletur. Nullum propemodum animal nutriunt ſylvæ, nullum educat aër, quod non abortivum in piſcem formet monſtroſa Thetys. Stupeſceres in hac prodigioſâ Neptuni Regiâ amphibiorum innumeras ſpecies, quæ terrâ, maríque vitam vivunt humidam ſimul, & ſiccam. Nunc audires canum marinorum latratus, Porcorum grunnitus, Bocæ mugitus: nunc vide-

Rav. Textor.

in var. hiſt.

Scarlat. de monſtris.

Idem

videres natitantes vulpes, & lepores, equos, & asinos, leones, atque dracones: jam oculos subirent pisces humanâ facie prædití teste Fulgoso, imò Mulieribus similes, Authore Cardano, ut jam Tritones, & Sirenes fabulosis minimè fastis liceat annumerare. Denique spectares attonitus Cete grandia, quæ pedes sexcentos longa, trecentos lata, veluti natitantes in Oceano Insulæ, miro spectaculo, navigantium oculos perstringunt.

Plin.

LEUC: Adverte animum; En! aliud monstrum in Physicæ Theatrum producit Sphinx Philosophica. Componitur illud ex duabus particulis, *Ita,* & *Non,* Vulpanseri agnatis, & proprijs: si quæras, an sit planta, vel animal, dicam, *Ita,* & *Non*, aut si mavis utrumq; simul, & neutrum. Si indages, an sentiat, vel an sensu destituatur, affirmabo, simúlq; negabo, & genuinis coloribus, totam monstri delineavero naturam. *MEL: Plantanimalia* notas, quæ Sophis in Hellade *Zoophyta* nominantur. a Talia dicunt *Spongiam*, quæ nisi subitò avellatur à saxo, se contrahit, cruorémq; emittit, quem si homo olfecerit, suffocatur. b Talia sunt *Ostrea*, & *Urticæ marinæ*, quæ si pungantur, sensûs indicia produnt. Huc spectat arbor illa in Insula Cymbubum, cujus resectas frondes ambulare asserunt. Ex horum quoque stirpe est arbor illa, quam incolæ *pudicam* compellant, eò quòd, accedente quocunque, ramos illicò contrahat, recedente denuò expandat. Huic affinis est herba, quàm Brasili *vivam*, alij *noli me tangere* appellant, eò quòd & ipsa, attractis folijs, hominis contactum refugiat. Ab hoc pudore, Juventuti vel maximè invidendo, non abludit *Herba mimosa,* quæ manu admotâ marcescit illicò, remotâ pristinum recuperat virorem. Eandem indolem æmulatur *Planta*, quæ ad manûs appulsum flaccescit illicò, & veluti ejus tactum aversans languida demittit comas, quæ vel [illegible]eò Magnano *sensitiva* est appellata. Sentiat hunc sensum Juventus, quæ sæpe minùs sensitiva, multum haberet, quod à plantis ejusmodi disceret. Ad Zoophytorum classem pertinet fructus ille marinus, quem Troglodytæ ab elegantia ad parandas inaures, *Catablepharon* nominant. Hic timet suum decorem, capíque se sentit; ac proinde, quamprimùm insidias advertit, instar cornu induratur, ut etiam ferri aciem hebetet: quòd si insidijs circumventus, inopino ictu fors opprimatur, illicò colorem mutat, ac se transformat in lapidem. Sed & index illa, quam Palæstina *Baaram* appellat, non

a *Nier. in hist. nat.*
b *Scaliger. exerc. 112.*
c *Nic. de comit. in Prov. Podiferiana.*
Plin. l. 13. cap. ult.

non ita captu facilis perhibetur: nam celeri fugâ insequentium conatum eludit, nec anteà sisti potest, quàm excrementitio quodam humore perfundatur. Denique in Zoophytorum Republicâ primas sibi facilè vendicat planta illa, quam ob formam ovinam Montis Caspij accolæ, *Agnum* appellant: hæc quinque palmos alta, caput, aures, & oculos, Agni ectypon refert ad unguem: pelle lanificâ subtilissimâ tegitur: sanguinem alit, & carnis locò materiam, cancrorum substantiæ similem: radicem ad umbilicum demittit, & tamdiu vivere deprehenditur, dum, depastis circa se herbis, inopiâ pabuli denique arescat: tanta illi est suavitas, ut lupos invitet, magnúmque rapaci gulæ præbeat irritamentum. Et quam his monstris tu sedem dabis in Brutorum, plantarúmque comitijs? res ista dudum delata ad Philosophiæ Tribunal, à me tam leviter non decidetur. Sunt, qui argumento etymologico contenti, Zoophyta illa proclamant, hoc est, *animalia simul, & plantas*, adeóque volunt, ut cùm utriusque speciei dotibus gaudeant, etiam utramque participent Naturam. Sunt, qui neutràm illis adjudicant speciem, sed quandam mediam cudunt, qualem diluculum habere cernimus, diem inter, & noctem. Sunt, qui illa ad solas plantas ablegant, ac analogico animalis nomine, atque effigie jubent esse contenta. Fugam illam humani contactûs in antipathicam refundunt virtutem, qua halitus, spirituúmque effluvia aversantur: quale odium vitem inter, & brassicam quotidiè experimur. Lanam *Agni Tartarici* similem ajunt, fructûs Persici albæ lanugini, cruorem succo sanguineo, qui stillat ex malo punico dissecto: pulpam analogam esse volunt pulpæ, quam nutriunt uvæ nigræ, è quibus pariter vinum stillat cruori simillimum. Figuram quod attinet, & aliæ plantæ avium, & hominis formam non raro præseferunt; herbas autem quod videatur depascere, ex eo provenit, quòd succum copiosiùs attrahat, cujus defectu vicinæ plantæ marcescunt, & emoriuntur. Sunt denique, qui ad animalium dignitatem Zoophyta elevent: nam Sententiæ primæ Patronis chymæræ cornua opponunt, eò quòd *vivens sensitivum simul, & insensitivum* in unam consarcinent Naturam. Sed nec cæteris accedunt, eò quòd monstra hæc non modò *vivant*, sed etiam *sentiant*: nam cùm punguntur, se contrahunt, & teste Majolo, *Agnus Tartaricus* non modò, belluarum more, herbis se se propriè pascit, sed

Surius in Coment. 1504.

& radicem, pabulo per os excepto, ſuſtentat. Quòd autem ſenſu tactûs ſolummodo polleant; quòd è ſemine plantæ ducant originem paradoxa hæc animalia, probat cæteris minùs perfecta, non autem è ſpecie ſenſitivâ eliminat. Nunquid enim, ex arborum putri, prorepunt Hiberniæ anates? nunquid è multis fruticibus animalcula pullulant, quæ paulatim à ramis decidunt, ac in reptilia, vel volatilia mirabilis formæ degenerant, id quod non ſemel in Sicilia ſe vidiſſe, aſſerit Schottus, teſtis fide digniſſimus, quia oculatus. Hæc illi: tu ſenti, quod lubet: nam

Thaum. p. 4. l. 4. c. 2

Hor. Perſius.

Millia quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum,
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.

LEUC: Capio fundamentum, quo malè nixi Sophorum nonnulli, ſic ceſpitare denique cœperant, ut plantis paſſim omnibus, ſenſum *obtuſum* ſaltem, & *dormientem* concederent, ac intra Brutorum ſubſellia, utut inferiora paululùm, collocarent. Lubeat, precor, temporis fallendi gratiâ, percipere inanem Campanellæ ſtridorem, quo in Philoſophico Regno tumultum ciet hic ſtreperus Philoſophaſter. Plantæ omnes nullo diſcrimine, ſunt animalia, totis pulmonibus inclamat: nam *appetitu* pollent, & quod conſequitur, *cognitione*, & *ſenſu*. Quem enim latet implacabile odium, quo *Vitis Braſſicam* refugit, ut juxtà plantari nolit? quem fugit fatalis inimicitia, qua *Oliva*, & *Caules* inter ſeſe adeò diſſident, ut juxtà ſeri nequaquam ſuſtineant? ſic, Dioſcoride teſte, *Quercus* exoſam adeò habet *Nucem juglandem*, ut juxta illam conſita extabeſcat. Sic *Arundinis*, & *Filicis* tanta diſcordia, ut una alteram enecet: nam perit filix, quam paulò copioſior circumſtat arundo, & pari Fato evaneſcit arundo, quam multa filix in orbem cingit. Imò fert Fama, radicem filicis contuſam arundinea ſpicula, corpori infixa, ejicere: & ſi filice vomeri impoſitâ, aretur campus, nullam arundinem progerminare. Contrà, quem fugit amor ille mutuus, quo *Vitis* proſequitur *Ulmum*, teſte Satyrico; *ſtratus humi palmes viduas deſiderat Ulmos!* quis ignorat amicitiæ fœdus, *Myrtum* inter, & *Olivam*, *Olivam*, & *Ficum*? ſic hedera adrepit ad arbores, eáſq; amico complexu ſtringit. Sic Allium depereunt roſæ, & in ejus conſortio acuunt odorem. Sic *Scilla*, Theophraſto Authore, amica eſt omnibus; nam quidquid illi adplantaverit Olitor, in ejus ſocietate citiùs creſcit, & germinat. Neque hìc juvat commemorare, quòd plantæ æquè, ac Bruta

Juven. Sat. 8.

noxia

noxia fugiant, utilia prosequantur. Sic *Hedera* parietem ruiturum non minùs providè, quàm tempestivè perhibetur deserere. Sic cucumeres ad terræ humorem, quo affluentiùs irrigentur, perreptant: & oleum, quo perfusi emoriuntur, usque adeò horrent, ut eo supposito recurventur. Non opus est pluribus demonstrare, quòd animalium more, lætentur *foliorum ortu;* tristentur *foliorum defluxu;* quod *delectentur* pluviâ, & explicent frondes; ardente Cœlo *lugeant, & contabescant.* Sileo, quòd *progenerent* vermes, quos in Ocymo ocyùs obstupesces: quòd utrumque numerent sexum, quem in Ulmo videbis, & Vite, quæ, Plinio teste, *etiam Populis nubere* comprobantur. Hæ, inquam, sileo, quæ pro sua domo non inaniter in medium afferrent plantæ, si loqui possent. Ita contra communem sensum herbis sensum vendicare se putat hic insensatus caulium, olerúmque Syndicus, ac Patronus. Sed quid existimas, an sat gravia hæc rationum momenta, ut judicij lancem sic ab æquilibrio Veritatis deflectant? *Anaxag.*

MEL: Profectò de ejusmodi Ephoris non inaniter Varro: *Ægrotum neminem somniare quidquam, quod non à quopiam Philosopho asseratur.* Audi, quàm aculeatis censuris hanc configat Sententiam, in Hipponensi Peripato, Augustinus: dum eam vocat *errorem sacrilegum, impietatem rusticanam, magisque ligneam, quàm sint ipsæ arbores, quibus patrocinatur.* Et Hercle argumenta hæc sic sunt futilia, ut penè pudeat in his Apinis, tricísque tricari pluribus. Duobus verbulis cape solutionem Laconicam. Appetunt plantæ, appetitu nempe innato: amant, & aversantur proprietate analogâ, quam veriore vocabulo, per antipathicam, sympathicámque virtutem exprimit Philosophia. Plura, qui velit, etiam inanimata animabit novus Prometheus, cùm & lapides tendant, simili amore, ad centrum, & ignis aspersione fontis leviter perstrictus, mox irascatur, factámque injuriam insolenti strepitu protestetur. Sic etiam plantæ refugiunt noxia, multò sanè cautiùs, quàm Campanella: cur ergò non animâ viliore contentus, plantis assignat rationalem, ut cum Manichæis, ex decerpto fructu, vel arboris folio, homicidij reos nos criminetur? nempe propinquitate suâ, vel invicem auferunt, vel communicant succos, utiles, noxiósve: hinc illæ societate hac crescunt, aliæ exarescunt. Quòd autem affectus quoque plantis attribuat,

mirum est, quòd ad has nugas ipsa prata non *rideant*, Zephyríque *exsibilent* inanem Sophum: quasi verò fucatas ejusmodi verborum metaphoras non aversaretur Peripatus, qui linguâ Philosophicâ scapham scapham appellat. Illud ridiculum, quòd ob vermium genesin plantas velit esse sensatas: bellum argumentum, carioso Philosopho dignum, quo facilè probaret, sensu pollere sibi similem arboris cariosæ truncum. Quòd si denique quis tam pingui foret Minervâ, ut sexum plantis adstrueret, is profectò non alio, quàm Avicennæ argumento dedocendus esset suum errorem, *forétque illi* (ùt loquitur nostri temporis Author celebris) *non modò ostendendus, sed etiam impingendus Aristotelis baculus, eóque procul à Philosophiæ pomœrijs arcendus.*

LEUC: Debellâsti Hydræ hujus monstrosum caput: sed mox alia, Lernæo Fato, repullulant. En! novum monstrum prorepit, ex pluribus monstris compositum. Vivit, nec tamen vivit: nam figurâ sæpe animal refert, licèt viscera sint illi duro excisa Caucaso, & veluti visâ Gorgone lapideum rigescat corpus. *MEL:* Aufer ænigmaticum corticem, & videbis, lapides denotari, quorum figurâ variâ non nulli malè persuasi, vitam illis tribuere non dubitârunt. Sic enim ajunt: in lacu Mansfeldio reperire est saxa, quæ piscium, ranarum, aliorúmq; reptilium formas præseferunt, non artis, sed naturæ opus. Imò terra, ùt observat Pontanus, sicut foris admirabili florum varietate, semetipsam pulcherrimè exornat: sic in visceribus, gemmarum lapidúmq; coloribus, & multiplici in ijs effigie, videtur quodammodo oblectari, & placere sibi: cernuntur enim in lapidibus similitudines expressæ stellarum, liliorum, montium, convallium, arbusculorum, fluminum, piscium, & Jumentorum. Sic Mercatus Solem in Achate tam graphicè expressum circumtulit, ut artem omnem visus sit superâsse. Alium habuisse legimus Anselmum Boëtium, qui in circulum formatus, *effigiem Episcopi cum mitra* retulerit.* Venetijs Achatem se vidisse asserit Albertus Magnus, cui Natura humanum caput, regio ornatum diademate insculpsit. Achati huic non absimilis est Porphyrites, Romæ visendus, cui citra Artificis operam Romani Pontificis vultus, consuetúmq; capitis Ornamentum insculptum cernitur. Alium Porphyritem in templo Bergamensi reperiri memorat Fulgosus, qui serpentem in orbes convolutum itidem naturâ exhibeat.

Vol.3.p. 1. Progym. 15.

Majolus.

beat. Eodem teste in agro Placentino effoditur lapis Alabastrites, mortui hominis calvariam referens. Scripto reliquit Cardanus, in Onyche quodam Coloniensi duorum Juvenum capita, & serpentem, Naturæ penicillo, expressa spectari: eodem Authore marmoris frustum barbati senis, seu Pauli primi Eremitæ, referebat nativum Ectypon. In agro Badensi lusorias tesseras erui, notum est etiam lippis. In Regno Chilensi Jaspidem effossum referunt Annales, cui Imago Deiparæ, brachio infantem Christum gestantis, à natura bellissimè insculpta visitur: sic in quadam Peruviæ valle (*Petaguelem* dictâ) stagnum est reperire, venustis lapidibus visendum, quorum singuli crucis effigiem in superficie præseferunt. Illud mirum, quòd Achates, opificium solius Naturæ, in Regis Pyrrhi annulo Apollinem cum cythara, Musas cum insignibus proprijs scitê effinxerit: si cantum addidisses & sonum, fuisset verè ibi Parnassus, nec in rupe, sed gemmâ. Hæc Naturæ stupenda opera si Casui tribuas, sapies Atomismum, & insigniter vel hoc ipso desipies: si animam adstruas, figuræ consimilem, philosophaberis ad sensum, dabísq; causam Physico Naturæ scalpro dignissimam. Ita illi, an potiùs somnient, an delirent, incertum. Quasi verò ex subtili hac methodo argutandi non pari jure deduceres, & caules & silices hominibus suppares, eò quòd figuram humanam spuriâ non raro affectatione præseferant. Ita Embricæ eradicata est *Fraxinus*, in cujus trunco dissecto integra militum agmina apparuêre: nunquid tympanotribas, & signiferos his Authoribus progenuit arbor? sed abeste præposteri Cadmea è stirpe Nepotes: è silicibus prodiîstis, qui silices sic transformatis in homines. Abeste insani Ægyptiaca de Tribu Asseclæ, quibus volupe parem furorem furere, de quo Satyricus: *Porrum, & Cepe nefas violare, ac frangere morsu*: eò quòd Numen ipsis inesse crederent: quam Gentis insaniam idem ipse sugillat non sine splene sarcastico, dum ait: *O Sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis Numina!*

Cornel. Hazar. l.

Idem.

A. 1592. in Coll. Hieron.

Juv. l. 5. Sat. 15. v. 10.

LEUC: Sentire caudices paradoxum; animari saxa, vitam vivere lapides, monstrum est: sed necdum tale, ut non monstrosius quidpiam, è Physicæ latebris producant Sophi. Adeò faciles sunt abortus, cùm concipiunt emotæ mentis phantasmata; cùm fœtum nutriunt cerebelli non excocti deliria: cùm Patrem se offert error, Matrem, quodlibet sentiendi libido. En

monstrum! ad quod aures erigant Midæ, & quo oculos pascat Euclionum avara cohors. Plantas cernis; sed minimè plantas, quia metallicas: metalla cernis, sed minimè metalla, quia plantarum instar viventia: verbô plantas cernis, sed aureas & argenteas, Chymæram utique pretiosam, quia deauratam. In Peripato me versari, credebam hactenus, sed video Pindum, quia video arborem, quam Phœbei Flamines cum pomis aureis celebrant, in nemore Elysio sitam, ac Deæ Proserpinæ dicatam, hoc inter alia maximè prodigio insignem, quòd ramo uno ejusmodi avulso *non deficit alter Aureus, & simili frondescit virga metallo.* Video Pindum, quia video Hesperidum hortos pomis auriferis consitos, *quæq; vigili sunt custodita Dracone* mala aurea. Quid tu ad ista? *MEL:* Te assero decipi vehementer, si non nisi in fabulosis Parnassi jugis, aureas plantas progerminare tibi persuadeas. Et in Peripato detexêre Campos Elysios antiqui Democriti, Recentiores Cardani, ac Campanellæ, fabulosa neutiquam Nomina, sed quæ æternam sui memoriam, litteris aureis expressam, consignârunt Posteritati. Percipe, quàm splendidis fulcris Thesin hanc auream solident novi in Philosophia Chrysologi. Metalla, inquiunt, Genesin habent plantis analogam: perinde crescunt, ac nutriuntur: quin & venis abundant, porísque, veluti totidem destinatis nutritioni organis, ac instrumentis. Sed ab illo petendum Oraculum, cui refragari sine piaculo nemo Philosophus potest. Testis est Stagirita in Cypro prope Tirrhiam reperiri metallum, quod Incolæ in frusta dissectum sementis instar per agros disseminent: id terrâ imbribus irrigatâ paulatim augeri, progerminare, ac ubi culmen excrevit æneum, ab indigenis meti, colligíque segetem ipsi Marti invidendam, quia ferream. Sed audiamus ipsa hujus Oraculi verba, quæ solo pondere hanc Sententiam fulciant: *circa Philippos Macedoniæ,* inquit, *metalla asserunt, quorum etiam frusta augentur, aurúmque producunt, quod est omnibus perspicuum.* Idem paulò inferiùs; *dicunt in Pieria Macedoniæ incertam quamdam auri copiam ab antiquis Regibus fuisse defossam, atque quatuor existentibus foveis, ex una ad palmi magnitudinem excrevisse.* Authoritati tantæ si quid addi potest, addunt Authores, non tot, quin plures, quibus fidem negare quid aliud esset, quàm fundamenta historiæ cuncta, perfrictâ fronte, subruere? Testis est omni exceptione major Petrus Martyr, Cothoi Hispaniolæ

Virg. l. 6. Æneid.

L. admir. audit. c. 41.

In Sum. Ind.

niolæ Insulæ Provinciâ aurum, fruticum more, è terra crescere, & vitis instar serpere propter arborum radices. Hoc ipsum spectaculum nobis exhibet Natura apud Firmium Urbem, ubi juxta vites capreoli verè aurei surgunt, & ex ijs moneta cuditur, Crœsis omnibus invidenda, id quod ex oculatis testibus se didicisse tradit Fulgosus. Confirmat id ipsum Scaliger: in Hungaria *exire aurum è Terræ solo, quasi germinans, filamenti specie.* Pannoniæ nihil cedit Germania, siquidem Alexander ab Alexandro est Author, in Germania citeriore vites juxta Danubium, totâ hyeme insepultas, sæpe in æstate pampinos aureos progerminare. Id ipsum Authoritate suâ roborat Albertus Magnus, qui aurum inter dentes humani capitis inventum, effossúmque hominis cranium aureâ scrobe plenum, testis est locupletissimus. Alberto Magno accedit Albertus minor, qui in vestigio Bohemiæ piæ, sic testatum reliquit. *Illud in metallis est admirandum, quòd aurum, & argentum in Bohemia sæpius è terra in altum virgarum, & culmorum instar excreverit.* Sic fodinam Kuttenbergensem à Monacho detectam, & ab ejus habitu ita nominatam asserit. Sic Rudolphi II. Cæsaris ætate, in Pragensi vicinia Messorum aliquem, inter spicas alias culmum aureum demessuisse, idem ipse fide historicâ refert, ac contestatur, Quis igitur ibit inficias, aurum nutriri, & crescere? quis operationibus adeò contestatis vegetativam animam deneget? certè cui virgas aureas non persuadet tanta Authoritas, næ ille censoriam meretur virgulam, aut illam Midæ, quæ longas denotat appendices. Ita Dictatores isti, qui veluti de triumpho jam securi, quadrigas aureas in Capitolium dirigunt.

l. 1. c. 6. Exer. 102.

P. Chanowski.

LEUC: Sed quid ad ista Peripatus? an argenteas segetes, aureásque aristas è Philosophico fundo, suâ sponte, excrescere asseverabit? *MEL: Nimis credulam,* ùt ait Seneca, *Philosophorum Nationem* existimat, qui ævi sui, & sæculi securus nimiùm, talia eruditis, tanquam horti sui peponibus, loqui non veretur. Animari metalla, & vivere, nemo sibi persuaserit, nisi qui, Fato Pythagoræ Stoico, omnia somnia credit esse Oracula. Non è Terræ fundo, sed è Philosophorum quorundam cerebro succrescunt hæ aureæ Mundo segetes, quas sine invidia, illi ipsi Authores metant, ac in horrea colligant. Argumenta, quæ oggerunt, plus habent splendoris, minus soliditatis: adeò non omne,

ne, quod ſplendet, aurum eſt, præcipuè, ſi ſoliditate Veritatis deſtituatur. Auri Geneſis neutiquam viventi analoga, ſed illi potiùs, qua ignis generat ignem: nutritur, & creſcit, minimè tamen ab interiori principio, vel alimento intus ſuſcepto, ſed ſolâ additione materiæ: venas alunt metalla, ſed non niſi ſpurias, & metaphoricas: poros ſi habent (quos auro denegat Scaliger) foramina veriùs diceres, quæ ex defectu agentis cauſæ relinquuntur per accidens. Coacervata Authoritas, ſi vera refert (id quod fors novâ indigeret Authoritate) probat creſcere, imò augeri potiùs metalla, ſed incrementis merè extrinſecis per appoſitos vapores, & exhalationes idoneas. Sed nec figura culmorum animam probat, niſi animare velis tot lapides, formis varijs longè magìs præſtantes: ſuam igitur figura trahit originem, quòd halitus, è quibus metalla concreſcunt, meatibus, per quos tranſeunt, ſeſe accommodent. Ea, quæ afferunt ex Stagirita, parum firmant theſin invalidam: nam liber ille non agnoſcitur Stagiritæ Canonicus, ſed poſthumus, qui Theophraſto Patre lucem aſpexit: & etſi genuinus foret Philoſophi partus, nihil ille decideret, ſed relata referret: nam utitur phraſi hiſtoricâ: *aſſerunt, dicunt.* Pari umbone retundes reliqua ſpicula; nam probant extra mineram aucta Metalla, non animata. Illud obſervat Scaliger, in cranio, vel capite hominis *aurum, vel natum, vel generatum credere, puerilis eſſe dementiæ. Equidem*, ait, *ſic defoſſum puto, ut impoſtura hæc Miraculo foret naturalium rerum ignaris: fortè ambitioſus nebulo id caverat teſtamento.* Illud hìc ad calcem obſervo: Aureas ſegetes eandem mereri fidem, quam aureæ Poëtarum grandines ſibi depoſcunt. Certè
Athen. Luernium Celtarum Regem, ut auræ popularis meſſem colligeret,
l.4.c.13. rhedâ per Subditorum agros invectum, ac aliquot auri, argentíque modios proſeminâſſe legimus: auream tamen ſegetem ſuccreviſſe non legimus, neque credimus: quòd ſi id credat Democritus aliquis, vel Campanella, haud erit ampliùs difficultas, ut ſibi perſuadeant Cadmeam meſſem, quæ ex oſſea vipereorum dentium ſemente armatas hominum ſtitit Phalanges, canente Ovidio: *Glebæ cœpere moveri:*

Primáque de ſulcis acies apparuit haſtæ:
Tegmina mox capitum, picto nutantia cono:
Mox humeri, pectúſque, oneratáque brachia telis,
Exiſtunt; creſcitque ſeges clypeata virorum.

LEUC:

LEUC: Si ejusmodi Sophis abundaret Peripatus, non haberet Sphinx Philoſophica, cur monſtra ex Africæ ſpelæis huc advocaret. Superarent omnia monſtra hi Sophi, quia *Philoſophi irrationales*, & in *Peripato Poëtæ*. Sed cum Naſone ad Pontum hos relegamus Moroſophos, ut ſuas ibidem excoquant Metamorphoſes: nobis in hoc Orbis Theatro veriora monſtra exhibebit Natura. *MEL:* Abundè. Aërem ſuſpice, & videbis volucre portentum, quod, anno â reparatâ Salute milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo octavo, in Hiſpania glande trajectum perhibent, in fronte oculo humano, capite, ac mugitu bovino, caudâ in duos veluti enſes diſſectâ, ac pectore loricato ſpectabile. In aquam oculos demerge, & in flumine Viſtula ſtupebis piſcem, captum anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo tertio, qui caput inſtar hominis carneum oſtentabat, caudam è dorſo projiciebat inſtar Draconis, uno pede Aquilam, altero Leonem imitabatur. Terram curioſo oculo luſtra, & ſexcenta mox occurrent Naturæ prodigia. Quid mirabilius, quàm *Vitulo-cervus?* & tamen ejusmodi animal, vitulino corpore, ac pedibus cervinis Romæ ſpectandum dedit Annus ſupra milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimus quartus. Quid ſtupendum magìs, quàm *Pyrus puerpera?* & tamen Pyrus hujusmodi, fructum notabilis magnitudinis, humanâ facie inſignitum, enixa, Stutgardiæ Anno 1644. Sereniſſimos etiam oculos in ſe convertit. Sed & Plinius ſcribit, vidiſſe ſe arborem juxta Tiburtes Tullias, omni genere pomorum onuſtam; alio ramo nucibus, alio baccis, alio vite, fico, pyro, pomorúmque diverſis generibus gravidam. Imò eſt nobis Author à Porta, viſam à ſe arborem, quæ non diverſi tantùm generis fructus protulerit, ſed & diſcolores, majores alios, alios odore magìs præſtantes; diverſis quoque qualitatibus præditos, hominum, & animalium faciem præferentes: cortice verò ipſius arboris flores, roſásq; progerminante. Quid magìs inſolitum, quàm *levitas gravis, & levis gravitas?* & tamen illam experimur in ligno quodam ficûs Ægyptiæ, quod in aquis illicò mergitur; & quod eſt mirabilius, cùm in imo aliquamdiu latuit, inde ad aquæ ſuperficiem rurſus emergit, quando madefactum debuit humoris pondere prægravari. Hanc nobis monſtrat Aſphaltites lacus, pomis Sodomiticis celebris; hic tantæ eſt levitatis, ut etiam graviſſima, in eum projecta fluitent; nec quis-

Mercur. Germ. Valentini Piſtoris.

P. Barri in Hagi.

Joſ. l. 5. de Bell. Jud. c. 5.

quam demergi, ne de industria quidem, facilè potest, cujus rei experimentum in Juvenibus, natandi inscijs, quin & vinctis post terga manibus cepit, & obstupuit Vespasianus. Nihil item mergit Pythias: contrà omnia, etiam paleas, atque navigia absorbet, ac haurit Sylias. Quid monstrosius, quàm *Rupes ambulans?* & tamen juxta Harpasa, oppidum Asiæ, stat cautes horrenda, uno, si Plinio credimus, digito mobilis, quæ tamen, si toto corpore impellatur, resistit. Sileo alia monstra, inter quæ petra illa in Nymphæo, è qua prosilit flamma, quæ accenditur pluvijs: non commemoro geminos montes, quorum uni hæc indoles, ut ferrum omne trahat, alteri, ut respuat: itaque si sint clavi in calceamento, in altero avelli non possint, in altero non sisti: hæc, inquam, non commemoro, ne in monstrosam longitudinem crescat discursus.

Plin.

LEUC: Mentem meam si consulas, non absterret, sed in monstris delectat longitudo monstrosa. Quid enim jucundius, quàm videre Anguem Americanum, incolis *tarcauhcoatl*, seu stupidum, qui solo halitu attrahit cervos, éstque molis adeò stupendæ, ut aliquando Indi, iter facientes, illi insederint, rati arboris esse truncatæ molem, nec agnoverint instabilem hanc & terrificam sedem, usque dum, angue sensim præterlabente, territi surrexêre? quid admiratione dignius, quàm contemplari *ficum Indicam*, quomodo ex unico stipite sic ramos suos diffundat, ut suo pondere curvati, annuo spatio, terræ denuò infigantur, nováque agant radices? quomodo succrescentes ex surculis surculi, opere quodam Topiario, sic in orbem cingant suam Parentem, tot filijs, nepotibúsque frondosis fœcundam, ut ad bina stadia porrectum sylvæ theatrum aperiant, cujus umbra aliquot hominum millia æstate se contegant, & delectentur? imò memini, me legisse, juxta montem Ætnam tam exoticæ magnitudinis castaneas reperiri, ut intra corticem, integer pecorum grex, tanquam in caula, commodè concluderetur. Alterius meminit Josephus à Costa, quæ textori præbebat textrinam: in cujus quoque concavum octo equitibus patebat aditus, & regressus absque impedimento: hem, quanta moles ex semine tantillo! Sic arbor quædam à Sinis *Ciennien*, seu *mille annorum* appellata, tantæ est vastitatis, ut sub unico ejus ramo ducentæ oves se contegant. Miratur Plinius illius arboris magnitudinem, quæ ex-

P. Nier. Hist. nat. l. 12. c. 17
Car. Clusius l. 1. Exot. c. 1.
Plin. l. 12 c. 5.
Kircher. Chin. Illustr. l. 4.
Hist. Ind. c. 30.
l. 16. c. 40.

cava-

cavata cymbam præbere solet triginta prædonibus in Germania. Obstupescit *Platanum* illam in Lycia, quæ domicilium octoginta pedum, nemoroso vertice refert, in quo novemdecim hospites, toros præbente fronde, non semel jucundo epulo se recreârunt. Nec illæ *spicæ*, in Æthiopiæ Insula, Nilo circumflua, à Nanis facilè vellicandæ, quæ integrum equitem, camelo insidentem tegunt, fructu adeò ubere, ut semina terræ mandata, non modò centuplum, sed trecentuplum afferant. Ex quibus omnibus haud obscurè mihi licet colligere, Naturam in magnis, quàm in parvis magìs mirabilem, & Artificium majus in animalibus, quàm animalculis elucere. Quid tu ad ista? an tuo quoque suffragio meam mentem confirmas? *MEL*: Duobus verbulis problema decidis, ab Hugone de S. Victore quondam propositum, quod acutissima Sophorum ingenia non semel jam fatigavit. Mihi sanè non liquet, inquit Pierius, inter eruditos Philosophos minimè postremus, mirarine debeam magìs dentes apri, an tineæ? alas Gryphis, an Cyniphis? caput Equi, an Locustæ? crura Elephantis, an Culicis? Aquilam, an Formicam? certè in tuam sententiam non concedit Stagirita, non Augustinus, duo Luminaria magna in Orbe Peripatetico, quorum primus disertè edixit, *plurimum habere admirationis, quæ molis minimum*: alter verò asseruit, se plus stupescere Muscæ volantis velocitatem, quàm bestiæ gradientis magnitudinem; magìs Formicarum opera, quàm Camelorum. Neque partibus tuis accedit, Naturæ Scrutator Plinius, cujus jam olim erat judicium, nusquam magìs eminere Naturæ Dædalæ Artificium, quàm in animalculis obvijs, & pusillis. In magnis siquidem corporibus, inquit ille, facilis officina se offert, tractabiliore materia: at in parvis quæ ratio, quanta vis, quæ perfectio prorsus inextricabilis? nam ut de vilissimis dicam, ubi tot sensus in culice locavit Natura? ubi gustum, vel odoratum inseruit? ubi truculentam vocem ingeneravit? qua subtilitate pennas annexuit? rostrum, quo ingenio acuit, ut veluti fistula sorbillet, veluti spiculum fodicet? mirentur alij Elephantorum humeros, Taurorum colla, Tigridum rapinas, Leonum jubas: ego Naturam miror, nusquam majorem, quàm in minimis, quia in compendio totam: ita Plinius. Quòd si microscopio explorare singula oculatiùs potuisset, quàm in extasin non abiîsset hic Sophus? si cum Cornæo, in pulice vidisset

Idem l.12.c.1.

Comment. in Dan. l. 3. in c. 3.

l.9. Hist. animal. c.7. l.22. de Civit. c.24. l.11. Hist. Nat. c.2.

Rhinocerotis cornua, septem articulis distincta; si proboscidem, elephantiacâ vix minorem; si oculos crystallino humore pellucidos, si binas aures, si motum sistoles, sanguinísque in venis cursum; si in capite, totóque corpore squammas, sub squammis alas membraneas: si denique in dorso setas, pedésq; ingentibus uncis armatos, ad instar Gryphis Tartarei: næ ille cum colonis Unckensibus exclamâsset, *Monstrum horrendum, informe!* & veluti ad Harpyam Stygiam cohorruisset. Quòd si internas quoque partes, anatomiâ subtiliore, licuisset inspicere, si officinas vitæ mirabiles, cor, hepar, cerebrum, venulas, nervulos subtilissimè diffusos citra confusionem; si tenellas artuum juncturas; si totam capitis, corporísque faberrimam fabricam, symmetriam, ac proportiones innumeras, quarum aliquot millia, Sophorum judiciô, in uno culice Angelici Intellectûs acies intuetur, si, inquam, hæc omnia licuisset inspicere, næ ille unicum pulicem centum Elephantibus, Naturæ Artificio, centies prætulisset. Quid jam dicam de mirabili indole, cui hoc elogium Stagirita: *magìs in minori genere, quàm in majori intelligentiæ rationes conspici.* Agnovit id ipsum Tertullianus, dum dixit: *Maximum Artificem de industria minutiora animalia ingenijs, ac virtutibus ampliâsse.* Nec Sapientissimus inter Sapientes dissentit: *Tria sunt minima Terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus: Formica, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi: Lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum: Regem locusta non habet, & egreditur per turmas suas: Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus Regum.* Quid dicam de *Gratia*, quæ Nazianzeno teste *parvis est comes?* quid de prudentia, quam in Apibus Aristomachus ille Solinensis duo de sexaginta annis sedulò contemplatus, multa se egisse, párque operæ pretium retulisse existimavit? certè fuit, a qui Formicarum subterranea Castra formosæ Neapoli præferret: b fuit, qui Scarabæi dotes exactiùs rimatus, illi postponeret Aquilam: c & ipse Lipsius, à musca volante neutiquam inaniter raptus in extasin, exclamaret: *mihi certò persuadeo, si quis perfectam, unius muscæ notitiam posset adipisci, pluris eum hanc notitiam æstimaturum, quàm omnes Regum opes, honores, atque delicias.* Quòd si vires in animalibus magnis opponas, viribus oppono parvorum ingenium: rectè non nemo: *ingenio pollet, cui vim Natura negavit.* Testis sanè Vulpecula, quæ Authore Cornelio, astutior Leone; canis,

L.9. hist. c.7.

L.1. contra Marcion. c.14

Prov. 30 v.24. &c

a *Sim. Majolus Epis. Vultur. Dier. Canic. coll. 7*

b *Aldrov. de ins. l.4. c. 3.*

c *l. 1. de Provid. Num. 41 in c. 1. prov. 4.*

Canis, qui ſagacior Arcade; Simia, quæ ſolertior quovis Tauro. Imò & valentiſſimæ belluæ non raró herbam minimis porrigunt: ſic Crocodilus fugatur ab Ichneumone; Aſinus ab Acanthide; ab Aranea Bufo. Quanta machina eſt Elephas? at qui ad armatas phalanges ſtat imperterritus, ad muris conſpectum trepidat, & vel ad unius porcelli grunnitum in fugam vertitur. Robore & animi, & corporis cæteris beſtijs præfertur Leo, qui tamen pavet ad Galli cantum, & vel minimo culice in Meſopotamia vincitur: quid? quod & Aquilæ, Avium Reginæ, tantus non ſit à fulmine triſulco terror, ut non etiam Scarabæus eidem congredi præſumat: nempe ut verè non minùs, quàm hilariter canit Author Hilariorum: *Angelin. Gazæ. Tit. 3.*

Ea parvulorum eſt indoles, ut corpore
Sit animus ollis grandior pedes decem.

Ut nihil dicam, Civitates, ac Gentes integras à minutis animalibus deletas, Sic à Cuniculis ſuffoſſum legimus in Hiſpania Oppidum; à Talpis in Theſſalia, à Ranis civitatem in Gallia pulſam; à Locuſtis in Africa; ex Gyaro Cycladum Inſula fugatos à muribus incolas, in Italia deletas à ſerpentibus Amyclas. Ut nihil commemorem, *Teſtudini* munitum adeò eſſe tergus, ut illi proterendo nullius equi, vel elephantis ſufficiat planta: *Remoram* integras ſiſtere in curſu naves: *Muſculum* piſcem, grandium Cetorum eſſe ducem, & Gubernatorem: è quibus omnibus facilè colliges, etiam minimis magnas vires, majores viribus iras, Artificium Naturæ maximum, ùt neutiquam poëticè Vates ille, qui cecinit: *eſſe in tenuibus, & puſillis reculis laudem Optimique, Maximique maximam.* *Idem l. c.*

LEUC: Capio, cur idem corporis fabricam, animíque dotes altiùs rimatus in minimis, tandem exclamârit: *O ùt relucet Magnus in parvis DEUS!* hinc in tui reverentiam, id dabo lubens, Naturam in minimis maximam eſſe artificem. Sed eſt aliud problema, quod dudum fatigavit curioſa Sophorum Ingenia: an nempe Bruta magnitudinis terminum habeant, & parvitatis? nullum habere contendit Paulus Venetus: & ecce! quo rationum ſplendore is ſuam Theſin illuſtret. Crocodilus, inquit, tamdiu creſcit, quàm vivit: Formicas Indicas magnitudine vulpes excedere, Herodotus Author eſt: quatuor cubitos emetiri locuſtas in quibuſdam Indiæ partibus, teſtatur Plinius, quarum *l. 1. phyſ. c. 4. in Thal. l. 3. l. 9. c. 3.*

l.8. c.12. crura exſiccata ſerrarum uſum incolis præbeant. Eodem teſte, Dracones Indici cervos deglutiunt, taurósque integros: ſeptuaginta pedes exceſſit ille, quem Alexander Macedo offendit in India, cujus oculi Macedonicos clypeos adæquârant. Imò ſub belli Punici tempora, ſerpentem 120. pedes longum, ad flumen *Plin. l.c. c.13.&c.* Bagradam, Romanæ Militiæ Archiſtrategus baliſtis, tormentíſque, Oppidi inſtar, oppugnavit, & expugnavit. Balænas Maris Indici quatuor Jugerûm eſſe; Priſtes ducenûm cubitorum; *l.9.c.3. 30.* Anguillas Gangeticas trecenûm pedum; Cete ſexcentos pedes longa, trecentos ſexaginta lata, in flumen Arabiæ intrâſſe, Po- *l.23.c.1.* ſteritati teſtatum reliquit Plinius. De Balænis Aquilonaribus a ſic Olaus Magnus: a harum ſceleton amplæ domûs ſpeciem præ- *l.21.c.16* bet: ſupernè confectis feneſtris, diſpoſitis hinc inde cubiculis, portis etiam fabrefactis, clausíſque per ipſius piſcis maxillas, tantæ Familiæ inhabitantis commodo, ut etiam pecoribus, equíſq; ſeparata non deſint ſtabula. At inhabitantibus accidit quiddam mirabile: quicunque enim ſub hoc Naturæ potiùs, quàm artis tecto obdormîerit, perpetuis inſomnijs vexatur, ſéque maritimis jactari procellis, & huc, atque illuc per pelagus evagari exiſtib mat. Adeò per auxeſin minimè locutum, reor, Albertum M. b *L. 24.* dum vidiſſe ſe piſcem, aſſerit, cujus ſola oculi fovea viginti hoc minum fuerit capax: c neque Auguſtinum, dum Carthagine Ce- *Ep. 49. Leon.p.2* ti oſſa, Miraculi causâ, proſtitiſſe affirmat, inter quæ ſola coſta, in orbem flexa, haud ægrè equeſtrem hominem pertranſeund tem admiſiſſet. d Imò Dionyſius Geographus affirmat, viſas in *Apud Perer. e l.4. in Dan. hom.7. in hex. apud Perer. l.c* Oceano Balænas ſublimium montium ſpeciem referentes, quæque integras naves cum vectoribus abſorbuerint. Et ne fortè iſta commentis annumeres, fidem facit D. Baſilius, e & Theodoretus, eſſe Balænarum nonnullas, ſquammis obtectâ cute craſſitie cubitali, conchis, oſtreis, herbíſque marinis deſuper enatis, adeò ut, cùm dorſum Oceano efferunt, ingentis Inſulæ ſpeciem *In Vita apud Sur. Tom.6.* nautis exhibeant. In ejusmodi vivum littus S. Maclovium Britanniæ Epiſcopum exſcendiſſe, ſacrúmque Feſto Paſchatis dixiſſe legimus, dum tandem cōmoveri animata moles, ventilare caudam, erigere caput, & hiantes rictus oſtentare, navim integram abſorpturos, quàm facilè frixam poteſt puer fabam, ùt ſcitè ludit Gazæus, niſi Maclovij preces tantum periculum avertiſſent. *l.10.c.1.* Quid jam memorem de Brutis? memorat Aldrovandus, in Æthio-

thiopia Aquilas reperiri tam fortes, ut bovem, vel etiam equum integrum pedibus in ſublime abripiant. Idem aſſerit in Onocrotalo puerulum Æthiopem quondam inventum: Aquilæ avem ſimilem alit Inſula, ultra Madagaſcar ſita, magnitudinis tam monſtroſæ, ut alarum pennæ ad 12. paſſus excurrant; roboríſq; adeò portentoſi, ut Elephantem capiat, raptúmque in ſublime, cum impetu in terram dejiciat, quò occiſi carnibus veſci poſſit *MEL:* Satìs eſt; nam ſimili monſtrorum congerie, diſcurſum probas ſine magnitudinis termino, non verò Bruta. Nam quòd animalium quæpiam, à termino ſpeciei præfixo, vel magìs recedant, vel minùs ad illum accedant, id contigit præter Naturæ intentum, & ordinem. Sæpe deficit, ſæpe abundat materia, à generante ſuppeditata: non nunquam ab extrinſeco provenit defectus: ſic Catelli Melitenſes (Veneris, non Dianæ illicia) quia vino aduſto lactati, & excocti in ollulis, in monſtroſam adeò epitomen coaleſcunt. Certè ſi Ariæ Montano fides, animalium ſpecies, ultra 175. Arcam non incoluerant, & tamen non niſi ſex reperire eſt equo majores, paucos æquales, ùt apud Philologos eſt in comperto. Avium ſpecies Gesnerus, & Aldrovandus centum quinquaginta & octo enumerant, & tamen, Cornelio teſte, paucæ majores Cygnis, pleræque minores. Accedit, quòd in monſtroſâ nimiùm mole, operationes ipſa Natura invalidas redderet: fac enim muſca creſcat in Elephantem? quomodo volabit? fac, Elephas ſe ſe dilatet in Caucaſum, quomodo movebitur? fac centum leucis cerebrum diſtet à corde, quomodo communicabit vitales ſpiritus? profectò ſi mille paraſangis os diſtaret à ſtomacho, ſi aliquot dierum intercapedine, cibus per fauces deberet peregrinari, fame periret paſtum etiam animal, ùt bellè advertit Maurus, Paraphraſtes, ſi ullus alius, de Stagirita optimè meritus.

l.19.c.2. *Paul. Ven.l.3. c.40. vocatur* Ruc.

l. de Arca

in c. 6. Gen.

l.3.q.31.

LEUC: Enimverò & ego reor, magnitudinis terminum animalibus adſtruendum, ſi tamen adſtruas maximum, nec ipſo Globo terraqueo minorem: En! quale monſtrum in ſcenam protrahat Sphinx Philoſophica: Gigantes Nani ſunt, pumiliones Enceladi, ſi huic portento æquiparentur, adeò ſi reſpirat, ventos, & tempeſtates exſpirat; ſi ſe movet, contremiſcit Tellus; ſi ſe conturbat, collidit muros, & ædificia; ſi furit, proſternit nemora, montes ſolo æquat, & turres; ſi aperit fauces, dehiſcit

Urbes

Urbes, & Oppida, ſi deglutit, areſcunt flumina; ſi eructat, vomit diluvia, morbos, ſterilitates, & peſtilentias: & quid ad monſtrum hoc Oedipus Phyſicus? *MEL:* Tremeret, niſi foret Philoſophus, qui in Peripato aſſuevit monſtris. Gigantum Parentem graphicè deſcripſiſti hac apodixi; Tellurem, ejúsque motus deſignat hoc Hieroglyphicum ſchema, quod per effectus bellè Sphinx adumbravit. Penicillum, reor, mutuavit è Köplero quodam, aut Campanella, qui non modò calorem, & frigus vivere aſſerit, ſed etiam terram *Animal* eſſe contendit, & quidem *rationale*, cujus pili ſunt nemora, quod ubi conſpicit Aſtrorum ſitus, tremit, & ſe conturbat, è pulmonibus eructat ventos, furit, & ſuis hiatibus abſorbet cuncta. En! Morologorum in Peripato ſomnia: ſed nos imitabimur jam Homerum, & ex Enniorum ejusmodi fæcibus aurum colligamus. Innumeras clades à Terræ motibus Mundo allatas, nemo neſcit, niſi qui vel ipſum neſcit Hiſtoriæ nomen: clamant è tumulis, quos vivos ſepeliît terra, & integra Regna ſolo æquata aſſerunt, triſti hoc Epitaphio, arenæ inſcripto: *Hic ubi Troja ſtetit, triſtes modò cernis ariſtas.* Certè magnos ingeniorum motus excitârunt hi terræ motus: adeò difficilè eſt, rebus etiam certis, ſuam ſtatuere cauſam, ac phyſicam geneſin! Dæmonibus hos motus adſcribit Bodinus, ſed humaniùs philoſopharetur, ſi ſine Dæmone. Stagirita illos attribuit ſubterraneis ventis, vel ſpiritibus accenſis, & concitatis: utramque cauſam ſimul adſtruit Maurus, Philoſopho dignus Interpres: illi omnium optimè, qui hujus phœnomeni geneſin deducunt ex aëris concitati, ac in terræ gurguſtijs intercepti violentia: ex affluxu ſpirituum, & exhalationum, quæ ſe è catadupis ſubterraneis levant: nec non ex ignium copia, qui in pyrotechnicis hypogeis coarctati, exitum quærunt, ac collecto impetu tentant eruptionem: è quibus jam ſponte ſequitur terræ motus, quem eſſe *concuſſionem à copioſo halitu, ſpiritu, & igne, viſceribus terræ incluſo, ac viam per vim ſibi aperiente factam,* unanimi calculo tenet Philoſophia. Analogiam præbent cuniculi bellici, in quibus ſi pulverem pyrium accendat Mulciber, terram quatit, turréſque evertit, ac propugnacula. Confirmant hoc ipſum Spiritus, in aëre tumultuantes, qui non raró cuncta disjiciunt, & in Oceano creant ſæviſſimas tempeſtates. Sed hæc ſolummodo ſymbola, quæ ſpectaculo velut umbratili, nobis exhibent

Rudolphi II. Mathem.

hibent ſtrages, à Terræ motibus Terræ illatas. Nunc enim dehiſcit, nunc ſubſidit, & integras vorat Urbes: ſic anno 1509. tredecim hominum millia ejuſmodi caſu ſepulta: ſic eodem ſæculo Olyſſipone mille, & quingenta ædificia funditùs everſa: ſic anno 1570. Ferraria fere tota corruit: imò ante Principatum Tiberij duodecim Urbes Aſiæ Terræ motu ſic tumulatæ, ut ne quidem veſtigium ſui reliquerint. Illud optimum in his malis, quòd ſigna præmittant non raro prodroma, quibus admoniti, malo prævenire poſſumus, antequam præveniamur. Si ſulphurei halitus aërem turbent, vel inficiant fœtore aquam: ſi inſolita animalcula prodeant, fugiántque interna Terræ tumultuantis jurgia: ſi undæ ſponte ebulliant, vel audiantur inteſtini tumultus, ſibi timeant Regiones, præſertim montoſæ, & occultis obſitæ cavernis, aut etiam propiores Oceano: nam proximus vel jam nutat, vel jam ardet Ucalegon. Sed fugiamus hæc periculoſa confinia, ne cum Plinio ſeniore, ſcrutantes Veſuvij penetralia, eruditæ curioſitatis pœnas demus, flammíſque erumpentibus abſumamur.

Rhodes. Anno 1531.

LEUC: Monſtra fugimus, & fugiendo in monſtra incidimus. En! quod tibi ænigma Sphinx Philoſophica.

Oedipe! ſunt gemini, quibus eſt contraria prorſus
Natura, humores, Ingeniique vigor:
Diſſimiles genijs, ſtudijs ſunt atque talentis:
Diſpar vox, geſtus, lumina, forma, color.
Unius aſpectus, moréſque haud ſuſtinet alter:
Jungere ſi cupias, hic fugit, ille fugat.
Diverſis gaudent ſocijs, contraria nutrix
Utriſque, affectus Antipathia regit.
Verbo: vix quidquam toto magè diſpar in Orbe,
Horum Naturâ tu variante putes:
Et tamen hanc geminam Mater parit unica prolem,
Et proles prolem gignit & ipſa parem.

Profectò ſi ænigmatis virtus obſcuritas, non eſt, cur Sphingem vituperes. Id ingenuè fateor, quòd ſi me Veterum convivia hoſpitem habere vellent, & Oedipum, ſalſi poculi hauſtu ignorantiam deberem luere, atque eluere. *MEL:* Democritum, & Heraclitum repræſentat hoc ectypon, vel ſi mavis *Riſum & Fletum.*

Utriusque proprietates Physicâ expende trutinâ, & salsa pocula hauriam ad fundum, nisi graphicis utrumque coloribus expressum notes. *Gemini* sunt ejusdem Animæ filij, quibus nil similius, nil dissimilius. Uterque *Motus* est *diaphragmatis, cordis, ac corporis:* sed quàm diversus? Risus *delectationem* habet pedissequam: Fletus *dolorem:* illius objecta *res novæ, exoticæ, ludicræ,* seu *turpes sine dolore,* ùt phrasis habet Aristotelica: hujus *tristes, & doloriferæ.* Ille *cor dilatat,* hic *constringit:* & nihilominùs proles adeò diversæ easdem generant filias, nempe *Lacrymas.* Illud animadversione dignissimum, duplicem esse fontem, è quo stillant Democriti lacrymæ: nunc ab affectu interno lætitiæ profluunt, quem excitant sales Plauti, aut objecta quædam ridicula: sic Philomenem Sophum asini, ficus decerpentis intuitu; Zeuxidem verò ob Vetulam, quam fœdissimam pinxerat, risu extinctum legimus. Sic Dionysius I. Tyrannus, & Sophocles Poëta, præ risu, & gaudio vitæ rupêre stamina: iste, quòd decantatæ tragœdiæ palmam præ alijs retulisset: ille, quòd in orgijs evasisset Victor. Sed & notus est risus Sardonicus, quo filij Saturno immolabant Parentes, 70. annorum senio confectos: ita ut & ipsi ultimam lineam, veluti malorum omnium terminum, fictis saltem cahinnis, ludicri transilirent. Nunc risum promovet extrinseca corporis agitatio: sic rident, qui titillantur: sic vulnerati in diaphragmate, teste Philosopho, risu intereunt. Sic herba quædam Sardiniæ, sumpta in cibum: alia apud Bactros sumpta in potum, risum movet fatalem: nam rident, usque dum crepent. Sic araneæ in Cambyzena, in Apulia Phalangij, quos mordent, necant, sed Fato mirabili, nam ridentes excipit morosus Charon, transvehítque ad Stygem, si minùs lætos, ad minimùm cachinnantes. Sed non ubique risus in usu, & pretio: rari natitant Lycurgi, qui *Cachinno* erigunt Aras, & templa ædificant. In Atheniensi Peripato sic interdictum fuerat risu, ut qui se se probâsset Democritum, illicò fuisset proscriptus. Nunquam in vitâ risêre Catones censorij, Crassi, Socrates, aliáque severioris Minervæ prototypa: contrà multi flevêre Heracliti; quin & ipsa Sapientia increata risisse nunquam, flevisse sæpius legitur. Sororem Sorori demortuæ, sanguineis etiam lacrymis, celebrâsse funebria, Authores referunt probatæ fidei: adeò in lacrymarum valle usitatum est flere, ut arescentibus oculis, etiam venæ cruorem sufficiant.

Laërtius.

Pomponius Mela.

Zenodotus.

Plin. l. 24 c. 17.

Strabo l. 11.

Scarlat.

Drexel. in aurifod. Del Rio.

ciant. Tyrannum unicum produnt historiæ, qui primò sermonem, deinde nutus, demum & lacrymas vetabat, non ignarus, sat miseros fore mortales, si etiam suas deflere miserias prohiberentur. Hactenus Oedipus Physicus: quòd si Ethicum explorares, ænigma solverem per emblema. Phœbum Sphingi proponerem, qui sic intra nubes hæreret absconditus, ut ex una parte demitteret pluvias, ex altera Terram serenâ fronte exhilararet: lem̃a apponerem: *pluit, atque serenat.* Mox clariorem ænigmati annecterem solutionem, illis Scripturæ verbis: *Testimonium Conscientiæ:* Nam

Drexel. l.c..

2. Cor. 1. v. 12.

Si bona ridebis, si Mens malè conscia flebis:
Mirum! uno dolor, & gaudia fonte fluunt.

LEUC: Bene habet: solventi præmium dabit Sphinx Philosophica. Modò satìs monstrorum est: sat excussimus Physicæ latebras, & Chimæris, ac Hippocentauris purgatum, reor, Philosophicum theriotropheum. *MEL:* Næ tu leviter tibi satisfacis, tyronum more: vix inspexisti hos saltus, & debellata, primo intuitu, credis Naturæ monstra. Quid si Stagirita tibi obijceret, ùt quondam Platoni, illud adynaton: *sursum flumina*? si indagaret, quo pacto aqua gravis è maris fundo ascendat ad juga montium, unde suam fontes ex alto delabentes originem? an adscriberes collectis pluvijs, nivibúsq; ? an vaporoso aëri, vel aquis, in hydrophylacijs montium per ignes subterraneos extenuatis, ac elevatis? vel an tribueres maris fluxui, quod jugi motu trudit, novóque impetu superintrudit undas undis, dum denique per montium spiracula extrudantur? quid si tibi opponeret paradoxum illud: *Vivens à non vivente?* si prope Anconam tibi ostenderet prodigiosos pisces è petra enatos? si Augustoduni, in saxi medio bufonem inventum, uti & in petra diffissa serpentem vivum? si in Scotia, Insulísque Hebridibus tibi monstraret anates è folijs arborum in mare deciduis, aut etiam anseres è putridis navium frustis enatos? Certè talem anatem habuisse se asserit Aldrovandus, fuisséque dimidiâ corporis parte avem, reliquâ folium arboris. Quòd si, inquam, ejusmodi naturæ monstra tibi opponeret, an Panspermiam admitteres cum Anaxagora animatam? si oggereret tibi *Metamorphosin physicam*, qua cicadæ Brasiliæ in viventia vegetativa, lumbrici in papiliones: qua aves quædam Sinenses in gratissimi saporis pisces sensim degenerant? an ad analysin

Fulgos. l. 1. c. 6.

dictæ Hoangicoyu.

lysin

lysin sponte nascentium, & ad Prothei formas accidentales solùm confugeres? sed plura sileo, quia omitterc plurima cogit exundans copia. Unicum præterire monstrum hic foret nefas: alit portentum Philosophia, quod Hircocervum meritò diceres, nisi foret possibile: facies hominem probat, cæterâ canem, & fœdum ex hara porcum: quid illud?

LEUC: Nabuchodonosores, reor, aut Hippocentauros, & Satyros pro solutione petis, jam decantata Orbi portenta: sed quia Davum me nôsti, Oedipum hìc non exspectes. Age, quòd egeras hactenus, & ænigma, quod involvisti monstroso cortice, jam evolve. *MEL:* Hominem-brutum designo, vel si mavis Philosophum irrationalem; *hominem* dico, quia humanâ præditum facie; *brutum*, quia belluinis moribus depravatum. *Philosophum* assero, quia ratione pollet: *Irrationalem*, quia sine ratione vivere demonstratur. Verbô spurius est, quia *abortus in ortu*, quem Mater repudiat, utpote *dissimilem alijs*. Vide symbolum, & lege Oraculum.

Degenerans à Matre Sophus, quia Virgine, monstrum est:
Puriùs hinc vive, & spurius esse time.

Sophos illos intelligo, qui à Sapientiæ Sede, Matre sua, ita degenerant, ut Illam vel ament tepidè, vel colant frigidè, vel parum satagant demereri. Illos intellige, qui parvi faciunt Maternos favores, non curant auxilia, omittunt obsequia: qui Matrem vocant, sed verbo; Dominam dicunt, sed sine honoris tributo; Patronam sperant, sed præsumptionis pleno vitæ mendacio. Illos intelligo, qui probant se filios, sed degeneres; qui monstrant se servos, sed infideles; qui Clientes se exhibent, sed indevotos, & negligentes; qui ad speciem cultores, sed factis sunt contemptores; qui pro forma Sodales, sed nominales; qui quæ verbis dicunt, operibus contradicunt. Paucis: illos intelligo, qui loquuntur linguam Matri contrariam; vitam vivunt ex toto oppositam, mores monstrant spurios, nec nisi inani Clientis nomine gloriantur. His ego, audiente Mundo, palàm annuncio, quòd sint perniciosa in Peripato lolia; quòd Juventutis pestes; Studiosorum monstra; quòd in Minervæ palæstra retrogradi, in vitijs Errones, Cœli influxibus destituti, datíque in sensum reprobum, ac desideria infruniti cordis: quòd æternæ reprobationis stigma, jam fronti inustum, circumferant, quòd ipsorum salus re-

dacta sit *ad impossibile*, interitus *ad necessarium*, id quod mille testimonijs D. Bernardi, Antonini, Bonaventuræ, Bernardini, Gregorij, Petri Damiani, centúmque alij confirmant. Omnium ore, & nomine loquentem audi D. Anselmum; *sicut ô Beatissima, omnis à te despectus, necesse est, ut intereat: ita omnis à te respectus impossibile est, ut pereat.* Habes apostrophen auream, Virgine aureâ dignam, cui vel verbulum addere, phrasiologiæ vitium meritò censeretur, **In Orat. ad B. V.**

LEUC: Ut video, à Matre Virgine esse *dilectum, & electum, ab Illa despectum,* & esse *rejectum* synonymῶς accipiunt Ecclesiæ Lumina: & quod tantæ prærogativæ est fundamentum? *MEL:* Bonorum omnium Largitor DEUS. Nam si consulas Scripturæ sacræ Interpretes, in hac Numinis Providentia, nullam de Cœlo gratiam obtinemus Mortales, nisi per Illam, quæ dicitur Gratiarum Mater. Hæc enim constituta à DEO est a *Thesauraria Gratiarum*, cujus Officium, teste Chrysostomo, Gratias dispensare: b *ideò enim præelecta est ab æterno, ut quem DEUS non potest salvare per suam Justitiam, Illa per suam salvet Misericordiam.* c Hæc *Mediatrix* à Cœlo electa, per quam, d veluti *collum transfundens* recipiamus Divinæ fluenta Gratiæ: *cùm nemo sit, qui salvus fiat, nisi per Mariam, nemo, qui liberetur à malis, nisi per Mariam,* teste Mellifluo. Hæc data nobis Patrona: *DEUS enim*, ùt rursus docet Bernardus, *totius Boni plenitudinem nos habere voluit per Mariam, ut proinde, si quid Spei in nobis est, si quid Gratiæ, si quid Salutis, ab ea noverimus redundare.* Imò Ipsamet offert se Advocatam; nam ùt advertit Idiota: *est Advocata nostra apud Filium, sicut Filius apud Patrem, imò apud Patrem, & Filium procurat negotia, & petitiones nostras.* Et quid multis? *vocatur Regina Misericordiæ, quia Divinæ Pietatis abyssum, cui vult, quando vult, & quomodo vult, creditur aperire, ut quivis enormis peccator non pereat, cui Sancta Sanctorum Patrocinij sui suffragia præstat.*

a *S. Petr. Damasc.*
b *Hom. de prærog. B. V.*
c *S. Ephrē.*
d *S. Hier. Hom. de Zona.*
Ser. de aquæ ductu.
Bern. super Salve Reg.

LEUC: Si ita habet, verissimè dixit Richardus à S. Laurentio: *inventâ Mariâ inveniri omne Bonum*: nec immeritò nos adhortatur Doctor Mellifluus: *votis omnibus veneremur Mariam, quia sic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam.* *MEL:* Meritò nos adhortatur: si enim nos non moveret cultûs Mariani necessitas, permovere deberet ejusdem utilitas, & honestas: nam bellè denuò Mellifluus Virginis Encomiastes: *non deest Mariæ potestas,* *l. 2. p. 1.*

teſtas, quia Mater Omnipotentiæ, nec impetrandi induſtria, quia Mater eſt Sapientiæ, nec voluntas, quia Mater eſt Miſericordiæ. Utique potens ſit Illa, oportet, a *quæ accedit, ad thronum DEI non ſolùm rogans, ſed & imperans, Domina, non ancilla*: potens ſit Illa oportet, b *cui data eſt omnis poteſtas in Cælo, & in Terra, ut quidquid voluerit, efficere valeat.* Potens ſit Illa, oportet, de qua Doctor Eximius: c *ſi cogitatione fingamus B. V. aliquid poſtulare, totámque cæleſtem Curiam illi reſiſtere (ſicut apud Danielem unus Angelus alteri reſiſtebat) potentior eſſet, majóriſque efficaciæ, & valoris apud DEUM Virginis, quàm reliquorum omnium Sanctorum Oratio.* Bene igitur Apis Melliflua: d *tantummodo velis, & nequaquam ſalvi eſſe non poterimus.* At fortè non volet Mater hæc potentiſſima? ſed reponit idem Orator Mellifluus: *ſileat Miſericordiam tuam ô Beata! quicunque Te in ſuis neceſſitatibus invocatam ſibi meminit defuiſſe.* Nempe *nulla Creatura æquè prona eſt ad benefaciendum, ac Deipara*, ùt loquitur Richardus de S. Victore: nempe e *amat nos Illa amore invincibili*, & quid mirum, quòd f *non ſolùm ſupplicantes exaudiat, ſed etiam ſupplicare volentium preces præveniat?* quid mirum, quòd auxilia negante Filio, Mater non rarò ſuccurrat? nam ùt Nicephorus teſtis eſt: g *multa petuntur à DEO, nec obtinentur: multa petuntur à Matre, & obtinentur: non quia potior, ſed quia DEUS decrevit eam ſic honorare.*

LEUC: Ita eſt, ſic honoretur, quam DEUS cupit ſic honorari. Colant alij Dominam propter neceſſitatem: ament alij Patronam propter utilitatem: ego amabo, & colam Matrem, ob Dignitatem: ſic honoretur, quam DEUS voluit ſic honorare. *MEL*: Equidem bellè: flammam alis, Deiparâ dignam, ſi non amas, niſi quia eſt digna. Sed quis fando explicet, quouſque ſe extendat hæc dignitas? nam *quanta ſit* dignitatis *Mariæ ſpecies, qui dedit ſpeciem, ſolus novit: hoc ſoli pervium Creatori, ſed nulli cognitum Creaturæ*, inquit, Richardus à S. Laurentio. Quòd ſi tamen in umbra hunc ſplendorem immenſum contemplari deſideras, inſpice, quam tibi, obſcurâ quaſi in camerâ, exhibeant ſpeciem SS. Patres. Videbis jam ab æterno, è Creaturis omnibus præelectam, ut eſſet Filia Divini Patris, ut Mater Divini Filij, ut Spiritûs Sancti Sponſa, totiúſque Sacrarium Trinitatis: quæ dignitas tanta eſt, Bernardino teſte, *ut ſoli DEO conſideranda reſervetur*: & quid putas, poſſit eſſe ſublimius? cernes, quòd poſt Chriſtum,

ante

a *Petrus Dam. ſer. 1. de Nat. B. V.*
b *S. Ant. de Coron. B. V.*
c *Tom. 2. p. 3. diſp. 23.*
d *Serm. de Nat. B. V.*
Ser. 4. de Aſſumpt.
e *Petrus Dam. ſer. 1. de Nat.*
f *Conc. Baſil. in inſt. feſt.*
de laud. B. V.
l. 9. de laud. V.
t. 2. ſer. 5. a. 3. c. 1.

ante omnem Creaturam in mente DEI fuerit prædestinata, ad imaginem bonitatis illius, velut *Sol alter minor:* quòd prærcdempta, tanquam primus fructus Redemptionis, *solum opus Incarnationis Divinæ, factáq; Generi humano salutis causa:* quid cogitari possit excelsius? videbis, in tempore sine labe conceptum *inter spinas hoc Lilium,* primóque instanti, rationis usū, cáque favorum cœlestium plenitudine condecoratum, ut *Gratia dignitati Maternitatis Divinæ fuerit proportionata,* Authore Angelico: cui fundamento Eximius noster superstruit *fundamenta ejus in montibus sanctis,* talem nempe Gratiarum, gratam facientium, cumulum, qui non modò superet Gratias omnes Creaturæ ulli, utut Seraphicæ, unquam collatas, sed (quod alijs præplacet) ipsi etiam collectioni Creaturarum, in mensurâ conveniente Divinæ Matri, quam inter, & *alios DEI Servos infinitum discrimen,* teste Bonaventura; ut adeò in *illo instanti conceptionis plùs cæteris Sanctis à DEO amata sit,* ùt notat Mellifluus Virginis Encomiastes: & quid dici posset pro dignitate Deiparæ gloriosius? Stupesceres in Justitia originali sic præservatam, *ut major sub DEO puritas non possit intelligi:* sic instantaneo meritorum augmento, ad eum perfectionis apicem enisam, ut esset virtutum omnium *opus, quod solus Opifex supergreditur:* ut esset immensus Gratiarum Oceanus, eâ Sanctitatis sublimitate, quæ meritis creaturas simul omnes transscenderet, distantiâ prorsus ineffabili, solíque DEO comprehensibili: nam oportuit, Bernardino Interprete, *elevari Virginem ad quamdam, ut ita dicam, quasi æqualitatem Divinam per quamdam Infinitatem meritorum, & Gratiarum, fierique Divinam:* & quid ad laudem Deiparæ dici possit divinius? quid si dicam Matrem Partheniam, si Incarnati Verbi per 30. annos Discipulam, Divinæ Vitæ oculatam testem, Redemptionis humanæ factam sub Cruce Cooperatricem, omnium Mysteriorum fidei Arbitram? Si cùm Eximio addam *plùs à DEO amatam, quàm reliquos Sanctos omnes?* si plùs amantem, quàm amare possit Ecclesia militans, & triumphans? quid enim mirum, *si præ omnibus diligatur, quæ præ omnibus est dilecta?* ut bellè notat Doctor Seraphicus. Quid si adjungam, tot ab illa *elicitos charitatis actus, ut eorum multitudo, cum numero omnium Sanctorum conferri possit?* Si denique dicam, præ immenso Divini Amoris æstu elanguentem, & mortuam, cum corpore in Cœlos assumptam, coronatam Angelorum Reginam, constitutam Cœli, Mundíque totius Domi-

Bernardin. Ildephonsus Irenæus.

3.p.q.7. a. 10.

Pinnam. de Corde B.V. Cons. 3.

Ansel. l. de concept.V. Pet. Damian. ser. 1. de Nativ. V. Ser. 61. A. 1.

Bonav. Suarez.

Dominam, si dicam Ecclesiæ Militantis Patronam, Reorum Refugium, humani Generis Advocatam, tot miraculis superexcelsam, ac in DEO, & per DEUM ita Omnipotentem, ut nullus unquam, eandem invocans, sit derelictus: nullus, in illam sperans, damnatus; nullus eandem derelinquens salvatus? Verbo: si dicam, tot prærogativis ineffabilibus condecoratam, eóque in gloriæ solio supra omnes Creaturas tam eminente collocatam, ut altitudo propemodum infinita, à nullo Intellectu Creato sit perceptibilis, sed à sola Mente Divina comprehendi possit? si inquam, hæc dicam, quid dixi ad dignitatem DEIparæ? pudet, quòd dicendo minora, minus dixerim, quàm nihil. Ne igitur mirare Leucothee? Quòd Ecclesiæ Lumina non inveniant terminos, cùm loquuntur de dignitate illius, quæ omnem superat terminum. BelleD.Basilius: a *qui omnia illustria, & gloriosa cum laude, gravitérque dixerit de Te O Virgo, nunquam à Veritatis scopo aberraverit, & tamen dignitatis tuæ magnitudinem nulla unquam oratione exæquabit.* Nam *totum tenes in plenitudine, quod alij Sancti tenent in parte,* ùt ait D. Bonaventura. b *Quidquid igitur citra Deum, incomparabile est Mariæ,* c nam *nemo æqualis est illi, nemo major, nisi solus DEUS:* c quæ meritò dicitur, *incomprehensibilitatis Divinæ Summa.* Hinc *taceat, & contremiscat omnis Creatura, nec audeat aspicere tantæ dignitatis immensitatem*, ùt bene nos admonet Purpuratus ille Virginis Amator, Petrus Damianus. e

LEUC: Enimverò stupesco totus hoc Filio DEI simillimum Ectypon, *per quamdam quasi infinitatem Gratiarum, & perfectionum* à DEO elaboratum, uti loquitur B.Bernardinus. Et ego adorarem ùt Deam, nisi fides Divina obstaret, sicut quondam Doctori Gentium scripsisse legitur Dionysius ab Areopago cognominatus. f *MEL:* Latriam DEO, Hyperduliam Deiparæ debitam docet fides. Divinam Matrem ama, & cole: nunquam amabis sat dignè; nunquam coles sufficienter: nam g *honor impensus Matri redundat in Filium:* h *cujus gloriam cum Matre non tam communem dixerim, quàm eandem.* Illud pro discursûs epitome, velim, notes, i *quòd B. V. tantam habuerit Gratiam, quantam Creatura pura recipere potuit:* k *id quod enim vel paucis Mortalium constat esse collatum, fas certè non est suspicari, tantæ Virgini fuisse negatum*, ùt ait Partheniæ dignitatis Assertor Mellifluus, Abbas Clarevallensis. In id jam incumbendum tibi Leucothee, ut Matrem colas, sed cultu,

a *deSeleuc. or. in Assumpt.*
b *Rich. à S. Laur. l.4 de laud. B. V.*
c *Idiota l.1. de B. V.*
d *Andreas di Candia Orat. de Assumpt.*
e *Ser. de Assumpt.*
f *Cartag. l.2. hom. 5.*
g *Hier. ad Eustoch.*
h *Ber. de laud. B. T.*
i *Bonav. in 1. dist. 44.*
k *Epist. ad Lugdun.*

cultu, qui decet filium, imitando nempe Matris virtutes. Præprimis tamen ſectare illas, quas ſectatus D. Hermannus, Puritatem, & Sapientiam: hæc Juventutis Academicæ decora, quæ & ardenter Virgo cupit, & cupita Clientibus facilè elargitur: *Ipſa enim eſt Virgo, & Virginum amans: pura eſt, & purorum amans: quoniam ſi corporis, & animi Caſtitatem coluerimus, ipſius gratiam adipiſcemur,* ùt habet promiſſio Damaſcena ſuóq; exemplo confirmat D. Hermannus. Illud Patronus hic Juventuti inculcat, ne à Matre unquam degeneret, & fiat Monſtrum: talem monſtrat ſe Matrem, quales monſtramus nos filios: percipe Marianum Oraculum: *Or. de dorm. V.*

Optima Mater ero, tu Filius optimus eſto:
Ut mihi natus eris, ſic tibi Mater ero.

Ex quibus colliges Theſin illam: *quicunque glorificaverit me, glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Hoc experti ſunt apud Jeremiam infelices illi, dum lamentationem hanc intonant: *ex eo tempore, quo ceſſavimus ſacrificare Reginæ Cœli, & libare ei libamina, indigemus omnibus, & gladio, ac fame conſumpti ſumus.* Huic Juventutis miſeriæ, ut præcaveret D. Hermannus, hoc anathéma ad Aram Virginis ſuſpendit, Juventuti Academicæ, tot periculis cinctæ, opportuna obtenturus auxilia: lege, & tuo râtum habe ſuffragio. *1. Reg. 2.*

ANATHÉMA
AD ARAM B. V. SUSPENSUM, A S. HERMANNO CONTRACTO,
CONTRA MONSTRA, ATQUE PERICULA ACADEMICÆ JUVENTUTIS, IN HOC MUNDI OCEANO NAUFRAGÆ.
Ex Voto.

Domina Maris, & Cœli!
Quid enim niſi vota ſuperſunt!
Ah! reſpice, & ne deſpice miſeram:
Mergetur in Alto, niſi opem citò feras ab alto.

Heu!
Quot cymbam unicam cingunt pericula!
Cùm sufficeret unicum, ut una sæpius periret.
En!
Armat se se totus Infernus, ut exarmet inermem:
Totas vires in invalidam exerit:
Struuntur tot machinæ in malè cautam,
Tot stratagemata cuduntur in malè providam:
Imperitam oppugnant tot in bello periti.
Iniquo Marte:
Nam ratis unica Piratis centum est meta:
Tantæ molis est perdere
Sponte pronam ad interitum Juventutem!
Quocunque se vertit,
Ubique pericula, auxilium nullibi.
Mille mortes vitam unicam cingunt,
Conspirant omnia, ut exspiret.
Nunc tumultuatur affectuum ventosa Cohors:
Non enim valet frena injicere imbellis Juventæ Æolia.
Nunc ipse Hippotades furorem furit ventorum,
Impetúmque adjuvat impetus Juventutis.
Quid ergò mirum,
Quòd in Juventutis amœno vere tot tempestates?
Quòd sub frontis serenitate rara malacia?
Quòd constanter fluctuet inconstans cymba?
Quid mirum?
Quòd, ubi tanta est Vanitas,
Leviter se se levent procellæ?
Quæ cymbam, superbo tumore, ad Sidera elevant,
Ut eandem ad Tartara profundiùs deturbent.
Quid mirum,
Quòd in Euripo Juventæ, tot fluxus, atque refluxus,
Quos influxu pessimo causatur Cynthia,
Et quò magìs sympathica,
Eò majores in ipsis humoribus accendit æstus.
Quid dicam de monstris?
Quæ quò minùs monstrosa, eò magìs Juventuti illudunt:
Socios Ulyssis intelligo, turpiter perversos,

Quia

Quia in porcos, Circeâ fraude, dudum conversos,
Ut Fato simili Socios pervertant.
Quid de Sirenibus?
Quæ quò magìs formosæ, eò magìs monstrosæ?
Quæ blandâ crudelitate dum recreant, mortem creant,
Quæ per ipsum Pæana intonant tristem Lessum.
Quid de Scylla, atque Charybdi?
Occasiones intelligo, in quibus tot Juventæ casus,
Et Innocentiæ tam frequens occasus.
Quid de vadis tentationum,
Quas Juvenes tam rarò evadunt?
Quid de Remora? quid de Torpedine?
Dum hæc stupefacit remiges, illa remoratur remos.
Neutra expedit, utraque impedit salutis cursum.
Quid de Piratis, Mundo, Carne, & Dæmone?
Qui centum Syrtibus magìs funesti,
Funeribus replent Charontis cymbam.
Rapto vivunt hi Ditis Velites,
Nunquam magìs injusti, quàm cùm ita jus sibi tribuunt.
Tunc habent optimè, cùm alij pessimè,
Juventæ miserijs beantur, illius ditantur pauperie,
Et morte vivunt.
Infesto per hos prædones Oceano
Rari natitant Jasones,
Qui aureum salvant Innocentiæ vellus:
Rari adolescunt Adolescentes,
Ubi vitam inter & mortem tantùm unica tabula,
Ubi parati semper sunt Vespillones,
Et apertus immenso tumulo semper hiat Oceanus.
Accedit tantis periculis
Navis ipsa summum periculum;
Quid enim periculosius,
Quàm ubi malus ipse est pessimus, quia infirmus?
Ubi vela eò pejora, quò magìs turgida?
Ubi Nauclerus improvidus?
Ubi Gubernaculi Rector, multiplici indigeret Rectore?
Quid in ruinam possit esse proclivius,
Quàm cùm sentina gravata vitijs?

Cùm remiges rebelles, quia liberi?
Cùm commeatui præsidet Prodigalitas?
Cùm rei nauticæ curam ipsa habet Incuria?
Quid naufragio possit esse propinquius?
Quàm ubi Juventus, quæ vehitur, adulta vitijs?
Ubi tantilli tanti jam peccatores?
Ipsa malitiâ teneram supplente ætatem?
Verbo:
Ubique pericula, auxilium nullibi:
In hoc Oceano nulla Insula fortunata,
Nullum hìc Promontorium bonæ spei.
Si oculos elevas, ruunt de Cœlo fulmina:
Si demittas vultus, dehiscunt fluctus:
Si circumspicias, terrent Monstra,
Quocunque te vertas, mille instant mortis pericula.
Quid igitur Domina Maris, & Cœli!
Quid nisi Vota supersunt?
Tu sola superes spei Anchora,
Stella Maris!
Memento, quòd non auditum à sæculo,
A te quemquam in isto Sæculo derelictum.
Succurre!
Opem maturent ipsa discrimina,
Sitque spes major in rebus maximè desperatis.
Impera Ventis, & Mari, nam potes,
Quæ potes in Illum omnia, qui potest omnia in Creaturas.
Illud certum,
Quòd Duce hac Maris Stellâ,
Felici Sidere navigârit hactenus Juventus.
Hoc Sidus si se subtraheret, jure vela contraheres:
Nam demergent te maria, nî opem ferat Maria:
Istam non suffragari, in illis est naufragari.
Hoc unum notet Juventus:
Quòd ab hoc Sidere esse respectum, sit esse electum:
Quòd ab illo esse despectum, sit esse rejectum.
S. Anselmus. Nam à Maria respectus impossibile est, ut pereat:
A Maria despectus, necesse est, ut intereat.

TECHNO-

S. Hermannus, ob monstrosa Corporis speciem cognomen=
to contractus, cúm et ingenij vitiô laboraret, apud
Deiparam, de natura sibi noverca questus, optionem ob=
tinuit, qua vel corporis, vel ingenij infirmitate ociùs
liberaretur: elegit posterius, quia Sophus; hinc tantâ
subitò ingenij felicitate excelluit, ut Philiæ monstra,
nullo negotio debellaret, ipse in monstroso corpore,
novum ingenij monstrum. Ex Calend: Bened:

G. Rogg del: I. Melchior Gutwein sculpsit

THE LIBRARY
OF THE

TECHNOPHYLACIUM PHYSICUM, *Seu* DISCURSUS VIII, *De* MAGIA ARTIFICIALI.

EUCOTHEUS. Alterum ex D. Dominici Familia Heroëm profers, Angelico ſupparem, quia Angelici Magiſtrum, Albertum Magnum. Et appoſitè reor; nam hìc Loci ſe quoque Magnum oſtendit, & ſcientiâ, & virtute, cujus monumentum grande quotidie oculis uſurpamus. *MELANDER*. Ita eſt; & eò quidem lubentiùs affero, quia Philoſophi noſtri temporis illuſtre eſt Ectypon, utpote ſcientiâ Magus, virtute Magnus, imò Maximus. Lucem, quam Lavinga Suevorum Alberto dedit natalem, is virtute reddidit magìs illuſtrem. Sed Magni nomen ab illa hæreditavit, quæ dicitur Magna, utpote cui magna fecit, qui Potens eſt: in huius clientelam jam ſe dederat parvulus, ut ſub illius umbra adoleſceret in grandem Heroëm: nec illum ſpes ſua fefellit: nam Cœli Regina ſpectabilis Alberto facta, juſſit illum inire Heroum palæſtram, caſtra D. Dominici, ad quæ ocyùs transfugit, nunquam magìs Deiparæ fidus, quàm cùm Mundo ſic fuit perfidus. Sed, quæ Juventu-

tis sunt Fata, ubi indolem ad Philosophiæ studia tardiorem advertit, pene stationem suam Tyro deseruit. Imò jam fugam paranti, & scalas admoventi, Cœli scala Virgo se se objecit, útque animos Clienti faceret, inter scientias omnes optionem facere jussit. Elegit ille Philosophiam, & quam elegit, obtinuit: ne tamen sibi hanc adscriberet, repetituram se dona sua, triennio ante mortem Virgo edixit. Itaque Albertus ille, nuper omnium risus, per omnium ora nunc volare, Doctórque in pluribus Academijs, Fama Nominis Orbem implere; imò Parisijs Philosophiam prælegere tantâ Auditorum frequentiâ, & concursu, ut Academiæ angustiæ jam non caperent tam Magnum Doctorem, adeóque in publico foro erecta sit cathedra, quod forum Alberti Magni, etiamnum hodie appellatur. Et verò tantâ eminuit Philosophiæ scientiâ, & sagacitate in rimandis Naturæ Misterijs, & præprimis dexteritate tantâ in elaborandis Magiæ Artisticæ machinis, ac inventis, ut apud imperitos, cognomento publico, audiret *Magus*. Confirmavit errorem vulgi duplex metamorphosis mechanica, quo novus hic Physicæ Dædalus, se se Mundo celebrem reddidit, & stupendum. Primam monstravit Coloniæ, cùm anno supra millesimum ducentesimum quadragesimo septimo Wilhelmus, recens electus Rex Romanorum, ex Hollandia redux hanc Urbem solenni ingressu condecoraret. Nam & ipse excepturus hunc Serenissimum Hospitem, apparatu Philosophico Aulam exhibuit, in Aula hortum, 16. Januarij eo florum vernantium ornatu, fructuúmque varietate mirabilem, ut obstupesceret Princeps in Januario Majum, crederétque, Coloniæ se videre hortos Alcinoi, in quibus ipsa Hyems, vernanti veste florida, tam mirabiliter superbiret. Alteram exhibuit in metallina statua, quam eo artificio elaboravit, ut manu tacta cum homine loqueretur. Fefellit Magia tam paradoxa non modò vulgum, sed & ipsum Angelicum, etiamnum Tyronem Sophum, de quo Fama est, quòd ex pia quondam inscitiâ hoc ipsum opus destruxerit, à suo subin Magistro his verbis exceptus: *Fili, 30. annorum opus momento unico destruxisti.* Hæc & similia Magiæ Artificialis portenta, Albertum meritò *Magnum* effecerant, ut non mireris, quod de illo Trithemius: *Mundum Alberto similem non habuisse.* Id ipsum confirmat Elogium, ejus Obelisco honoris, Parisijs publicè erecto, incisum.

Inclytus Albertus, doctissimus, atque disertus
Quadrivium docuit, ac totum scibile scivit.

Sed & lege, quod huic Elogio Elogium non nemo subscripsit Stylo Attico.

Siste Viator,
Et paucis lege hoc grande Elogium,
Cœlestis fuit Philosophus,
Et maximi Doctoris magnus Magister.
Problema est,
An Discipulus hoc major Magistro,
An Magister hoc major Discipulo?
Decides bene, si dixeris,
Utrumque scivisse omnia, neutrum plura.
Hoc mirabilius in Alberto,
Quòd rudis ætate primâ, ac ultimâ,
Quòd momento doctus, momento indoctus.
Quòd omnia simul didicerit, simúlque dedidicerit:
Bene usus Scientijs, commodatis ad tempus;
Ubi septingentis voluminibus Orbem implevit;
Satìs unus omnibus Bibliothecis,
Sibi ipsi vix fuit satìs.
Non facilè est dicere, quid Albertus nesciverit:
Nulla opinio etiam falsa fefellit Albertum,
Modum posuit artibus curiosis, ne ultra pergerent,
Petierat à Virgine, ne falli posset, addidit illa, ne falleret.
Denique dum ex Cathedra dictat non tam verba, quàm Oracula,
Obmutuit subitò hoc Orbis Oraculum:
Et cujus memoria Sapientiæ promptuarium erat,
Id unum tunc meminit, se nihil amplius meminisse:
Unum est, quod oblivisci non potuit, nomen Mariæ:
Scivit illud antequam aliquid disceret,
Scivit illud, postquam dedidicit omnia,
Prima hæc vox erupit Infanti, ultima Seni.
Nec tamen mutum Alberti silentium fuit:
Albertus mutus adhuc Orbis erat Magister,
Dum docuit, omne donum Scientiæ esse de sursum
A Matre Luminum.
Eruditus, & ignarus Miraculum fuit,

Nec

Nec minore prodigio amisit Scientias, quàm accepit:
Beatus, quòd amisâ Scientiâ
Retinuerit saltem Virtutes.
Abi Viator,
Et cum Alberto sic satage esse doctus,
Ut etiam indoctus Cœlo sis satìs doctus,
Quia sanctus.

LEUC: Doctrinâ geminâ me instruit hoc in Peripato grande Sidus: nempe, sic studendum nostri temporis Sopho, ut evadat Scientiâ Magus, Virtute magnus. Utrumque doce, nam potes: sícque pande Magiæ hujus armaria, ut inter Physicæ mira, patrare discam Miracula, inter quæ erit maximum, nî fallor, si discam doctus simul esse, & sanctus. *MEL:* Probantur vota, & quia mea simul, ac tua, deesse illis, neque velim, nec possim. Technophylacium hoc physicum, si lubet, ingredere, dabit Philosophia, quod mireris in Arte, ut supremum agnoscas, & colas Artificem. En! in parva epitome magna Orbis Miracula, & cunctis Miraculis majores Antiquitatis Artifices; non credebant se satìs posteritati fore mirabiles, nisi exhaurirent Orientis opes, & pene destruerent Regna, ut in Regnis sat sumptuosè surgerent humanæ Artis portenta. Hic Ctasiphon erexit Dianæ Ephesinæ Templum, cujus fundamenta contusi carbones, & lanæ vellera, quam centum viginti septem columnis totidem Reges fulciverant, cui exstruendo etsi tota Asia manum admoverit, tamen post ducentos viginti annos vix manum ultimam potuit admovere. Ibi viginti quinque cubitis alta se se levant Artemisiæ Mausolæa, quibus istam Mors insculpsit Epigraphen.

Propert. l. 3.

Nec Mausolæi dives Fortuna sepulchri,
Mortis ab extrema conditione vacat.

Sed & Colossum Rhodium ostendit Chares, cujus digiti majores statuis, qui etiam jacens, Miraculo Orbi fuisse dicitur. Jovis Olympici simulacrum monstrat Phidias, ut videas, in hoc DEO nil boni fuisse præter materiam, atque Authoris manum. Ibi visuntur Obelisci Ægyptij, qui quadringentis, octoginta cubitis alto vertice Sidera feriunt: hìc se attollunt Pyramides, tam vastæ molis, ut earundem unica, viginti annis vix bene erecta, totam exhauserit Ægyptum. Nam ubi à Rege Cleope tantùm in

Herod. in Euterp.

rapha-

raphanos, cepas, & allia, quibus Artifices veſcebantur in exſtruenda hac mole, mille ſupra octingenta auri talenta jam fuiſſent conſumpta, ad eas incitas Regem ſenſim redegêre im̃enſi ſumptus, ut proſtituere Filiam, quam formoſiſſimam habebat, pro conquirendis ærario paterno ſubſidijs, denique ſit coactus: adeò dum famam nominis ſuperbi quærunt, quærendo per ſcelera plerumq; perdunt. Sed Miraculis Orbis annumeravit quoque Antiquitas Babylonios muros, quinquaginta latos, ducentis verò cubitis altos: Semiramidis hortos, in aëre penſiles: Turrim illam in Pharo lucentem, octingentis auri talentis, in navigantium ſolamen erectam à Ptolemæo, Artifice Soſtratâ. Ut non commemorem Labyrinthos Cretenſes Authore Dædalo; *hic labor ille domûs, & inextricabilis error*: non Thebas Ægyptias, de quibus Satyricus: *Ecce! Vetus Thebæ centum jacet obruta portis*: non Amphitheatra Domitiani, de quibus Vates Romanus: *Plinius, Herodot.* *Virg.* *Juv.* *Marti.*

Omnis Cæſareo cedat labor Amphitheatro,
Unum pro cunctis Fama loquatur opus.

Ut nihil dicam de aurea Neronis Regia, quæ inſtar Theatri, nunc monſtrabat ſtagna cum piſcibus, nunc ſylvas cum omni genere ferarum: ibi exhibebat ſidereos tractus, ſic manu Artifice elaboratos, ut illos argenteæ volucres permearent: hìc in ſolarijs *Sphengitem* lapidem oſtentabat, quo veluti radiante Phœbo, nox in exilium pulſa, diem Aulæ perpetuum relinquebat. Ut nihil loquar de Solymæis palatijs; de Solis Regia, quæ

Sublimibus alta Columnis,
Clara micante auro, flammáſque imitante Pyropo: *Ovid. Metam. l. 2.*
Cujus ebur nitidum, faſtigia ſumma tegebat:
Argenti bifores radjabant lumine valvæ:
Materiam ſuperabat opus: nam Mulciber illic
Æquora cælarat, medias cingentia terras,
Terrarúmque Orbem, Cælúmque, quod im̃inet Orbi.

LEUC: Magnificam oſtendis Artem in Magnis; fors tamen eſt adhuc major in parvis: nam ſi ea eſt Artis indoles, quæ Naturæ, majori gloriæ ducit utraque, ſi ad Conditoris veſtigia, *in minimis maxima* eſſe queat. Equidem me quod attinet, non tam miror Coloſſos Rhodios, quàm nuci incluſam Homeri Iliadem: non tam eductas in Cœlum Pyramides, quàm Myrmecidis cùm quadrigam, tum navem; illam equis, hanc remis, velíſque in-

ſtructam, utramque adeò exilem, ut illam Muſca, hanc verò Apicula alis ſuis contegere, penitúſque abſcondere potuerit. *MEL:* Non invitus tuæ ſubſcribo Sententiæ, cui jam dudum ſubſcripſit Carolus V. Maximus Imperator, qui Gandavi non tam ingentia illa Pomœria, quàm parvulas illas machinas eſt demiratus, quibus illum non ſemel recreavit Jannellus Turrianus, illius temporis Archimedes. Nam ſæpe in menſa, compendioſâ veluti Matris palæſtrâ, exhibuit armatos exercitus, qui cum tubis, & tympanis ſtupenda ſine ſanguine fingebant prælia. Nunc paſſerculos ligneos monſtrabat volantes, & revolantes: nunc molas ferreas, ſuâ ſponte verſatiles produxit, tantæ ſubtilitatis, ut omnes manicâ occultaret, etſi tantum tritici quotidie molerent, quantum octo hominibus in dies ſingulos alendis, abundè ſufficeret. Mirentur alij Epéi equum, Machinam Trojæ fatalem; magìs me rapit ſculptus in gemma annuli Phaëton, quatuor equis invectus, diſtinctè adeò, ut ſingulorum equorum frena, dentes, ac pedes ſedecim facilè notaverit oculus, etſi crura bene articulata crus pulicis non exceſſiſſent: magìs me rapit Rheda illa, quatuor equis inſtructa, quam Artifex quidam Helvetus, Ludovico XIII. Galliarum Regi obtulit, tantâ exilitate, ut unguis magnitudinem totum opus non ſuperaret. Obſtupeſcant alij Memphin, in centum quinquaginta ſtadia protenſam, ego miror cerasi nucleum, in formam corbis elaboratum, in quo quindecim teſſerarum paria, ſuis punctulis affabrè diſtincta, continebantur: ego miror denarioli illius orbiculum, in quo ſymbolum Apoſtolorum, unà cum Evangelio D. Joannis, ſubtiliſſimo calamo exaratum, legit Clemens VII. Pontifex Romanus. Sed quid Artis prodigia è longinquo conquirimus, cùm domeſtica propemodum vileſcant? quid communius, quàm ciceris grano incluſos cernere cyathos plùs quàm centum, eóſque ſingulos, rotatili anſulâ, infra cuppam inſtructos? quid obvium magìs, quàm videre Chriſtum è Cruce pendulum, unà cum Longini, equo inſidentis, haſtámque vibrantis effigie, anſerino calamo incluſum? hæc quia ſæpius viſa, pretium deperdunt, non Artem: quæ ſi vidiſſet Callicrates, ſua minima maximis non prætuliſſet, ſed velut noſtris minora minimis contempſiſſet.

Strada Dec. 1. l. 1. ad an. 1557.

Hadrian. Jun.

Franc. Alumaus.

LEUC: Enimverò demonſtras, quòd ſicut in conchylijs gemmæ, ita in parva quandoque pixide, magna latere ſoleant.

Nem-

Nempe *Ars Simia est Naturæ*, utraque *mira in minimis, imò tota.* *MEL:* E Philosophi Tripode hoc hausisti Oraculum, cujus veritatem Magia Technica sexcentis facit experientijs manifestam. Quid in Natura mirabilius Cœlo, & cursu Siderum? & tamen hæc omnia in Archimedis unicâ sphærâ Ars tanto prodigio est imitata, ut omnes omnium Siderum motus, intricatos cursus, eclypses, phases, aliáque Astronomiæ Phœnomena exactissimè repræsentaret, nullo discrimine, nisi quod Natura in imenso Cœli hemisphærio, Archimedes in parvo sphæræ hemicyclo; quod illa è longinquo obscuriùs, hic in propinquo clariùs exhiberet: imò multo discrimine; nam cùm Naturam in Cœlo suppleant Intelligentiæ, rotando Sidera, in Archimedis sphæra solo artificio regantur. Quid in Naturæ Theatro magìs stupendum, quàm meteora cœlestia? & tamen Ars humana si minùs assequi potest Naturam, saltem ingeniosiùs imitatur. Fulmina, atque tonitrua refert in pulvere pyrio, intra bombardam accenso: in auro fulminante, in fistulis, quibus Aurifabri momento solvunt metalla, & denique in globulis, aquâ nitrosâ refertis, & hermeticè clausis, qui carbonibus impositi, terribili mox fragore dissiliunt? quid communius Iride, per siphones in aëre formatâ? quid Archimimis est usitatius, quàm ex tholo ferreo artificialem demittere pluviam, quæ, ubi inferiùs frigidior aura per folles cietur, mox crepitantem condensatur in grandinem? Et quia in pluvias incidi, quas præter Naturæ ordinem effundit cœlestis Amphora, curiosâ digniores memoriâ legimus sequentes. Anno Salutis 1510. in Lombardia lapidibus pluisse, quorum unicum 120. libris appensum, Regíque Franciæ monstratum, Cardanus est Author. Ferreæ pluviæ meminit Plinius, aureæ Ammianus: sanguine, lacte, cinere, frumento, ranis, muribus pluisse, passim referunt alij: celebris est quoque vitulus Avicennæ; imò & vetula, quam Mantuæ, anno prioris sæculi decimo octavo, per aërem portatam, in campo denique, non procul à fœnisecis depositam legimus. Ubi illud, velim, advertas, quod Patrem Fabri, Virum Eruditionis laude honoratum, non immeritò advertit: nimirum Ephemerides sæpe, eâ licentiâ, vel auxesi conscriptas, ut Physici non raro cum Chymæris, velut novi Bellerophontes, magno labore, nullo fructu congrediantur. Subin Ars Magica ejusmodi format Joves Aquarios: non nunquam

Cic. disp. Tuscul.

venti, similibus Orbi spectaculis illudunt. Sic rapuit Aquilo lotricem illam Mantuanam, ut ostenderet, inter tot Sagas saltem semel volâsse unicam innocentem. Sic in Mazovia tectum domui ereptum, post quatuor milliaria Polonica terris denuò est restitutum: aliud Antvverpiæ, ventorum impetu, sublatum in aëra, mox non laxatis trabibus, in terram denuò depositum legimus. Quid ergò mirum, quòd & vituli, saxa, cineres, flores, ventorum alis volantes, ex aëre velut per pluvias decidant. Meminit Cardanus, se Apennium quondam profectum, à flante ferociùs Austro spoliatum pileo: junge Cardano sexcentos Comites, quibus pileos, subito impetu, abripiant venti, & in remotiores campos, aut villas deportent: nunquid hiantibus buccis attoniti Incolæ, pileorum imbrem spectabunt, sibíque Jovem propitium gratulabuntur? Cæterùm pluviæ, quæ videntur sanguineæ, sive lacteæ, vapores sunt, minio, vel rubricâ tincti, aut cretaceæ exhalationes: hinc in Armenia, quod minio abundat, rubras aliquando nives decidere, Eustachius Author est. Ad meteora pertinent illi, qui sine Arte fatidici, veridicíque, ipsis Astrologis futura prædicunt, infallibili plerumque Horoscopo: talis erat Rex Angliæ Henricus, hoc nomine Septimus: quem cùm Ardelio spargeret, Fatis breviter concessurum, is illi hoc problema serenâ fronte: an ex Astris tibi jam notum, ubinam imminentia Christi nascentis Festa sis transacturus? hærenti, subintulit: adeóque ego Artis tuæ te ipso peritior; nam scio, te futurum in turri Londinensi, móxque ad hæc ergastula jussit infaustum abripi. Ferociùs nugatorem similem tractavit Joannes Galeacius Dux Mediolani, nam cùm ei Astrologaster maturam mortem prædiceret, sibíque ipsi mitiores Parcas polliceretur, hominis ridens stoliditatem, Fata illius præcepit laqueo abbreviari. Lepidiùs ille Princeps Germaniæ, inter duos Astrologos Arbitrum egit, & Judicem: nam venatum egresso, serena omnia Astrologus est auguratus; sed Principi mox occurrit agricola, qui pluviam ei imminere magnis vocibus significavit: & pluit certè, cùm

Laudat Aratorem Princeps, illúmque docere
Astra, sed Astrologum sumere rastra jubet.

LEUC: Argutè: sic vulpinandum cum vulpibus; sic Arte Ars ipsamet emendanda. Docuisti Cœli Phœnomena, Artis ingenio

ingeniô adumbrata: an paria de Brutis ſpecimina, in tuo viſenda Technophylacio? *MEL*: Quid dubitas? En! hìc volantes Archytæ columbas: En! Dædali Aquilas, aliáque gentis pennigeræ Ectypa, eo Artificio ſculpta, ut Plato de ijſdem ſit ſolitus dicere: *Artefacta Dædali, niſi clavis, vinculiſque forent affixa ſtylobatis, avolarent.* En! Regiomontani mirabilem muſcam, quam Dædalus iſte ex ferro ſic fabrefecit, ut ab Artificis manu ſponte avolans, ad omnium convivarum orbes, calicéſque diverteret, & indidem, ceu feſſa, poſtliminio ad herilem manum revolare, poſitíſque alis requiêſſe condiſceret. Ejuſdem Aquilam aſpice, Carolo V. Norinbergam adventanti, volantem obviàm, ac ad Urbis uſque portam, humanitate mirabili deducentem. Hìc cerne Cochleas, & Teſtudines, quæ, quamquam è ferro factæ, nullo tamen vitæ indicio caruêre: ſed prominulis cervicibus, & pedum palmulis, ſcienter è ſcuti tegmine prolatis, terram ultrò, citróque perambulârunt; & ſicubi obex occurrebat, priùs ſanè quàm in illum impingerentur, tempori divertere, retróque cedere, nullo Rectoris imperio conſueverunt. Ibi Artis Phidiacæ vide toreuma clarum: de quo Poëta: *piſces aſpicis? adde aquam, natabunt.* Sed & Mentoris contemplare Lacertam, de qua idem Martialis: *inſerta phialæ, Mentoris manu ducta, Lacerta vivit, & timetur argentum.* Imò non modò bruta, ſed & homines æmulatur Ars hominum fere, plusquàm humana. Memnonis ſtatuam ignorare non potes, quæ Phœbi orientis percuſſa radio, humanis vocibus eſt allocuta amicum Sidus: nec Dædali ſtatuas, ultrò, citróque diſcurſantes: nec triremem illam, Carolo V. Pariſijs oblatam, quam remiges pretioſi, quia argentei, impellebant, ſiſtebant, & pro libitu agebant retrò. Et illa ſtatua laudabat ſuum Artificem, quam Artificiô tubi acuſtici loquentem, oculos moventem, & linguam, anno elapſi ſæculi octuageſimo ſeptimo Regi Angliæ, 24. millium florenorum pretiô oblatam legimus. Nec æneum horologium illud, ab obvio quovis Cyclope, reor, elaboratum, quod Carolo M. transmiſſum à Calipha, priusquam pulſaret horas, duodecim equites emittebat, qui totidem claudebant feneſtras, ut horis ſingulis monſtrarent non tam ſibi, quàm mortalibus omnibus vigilandum. Et illa machina probârat ſcalprum manu Phydiæ non indignum, quæ exhibebat Thronum, in Throno Imperatorem

Plin.

Bidermannus.

Idem.

(Constantinum Magnum) repentè sublatum ad Sidera, rugientibus Leonibus æneis, quibus sustentabatur; & accinentibus aviculis, quas arboris æreæ ramis Ars plusquàm Dædala affigebat. Hæ statuæ excogitatæ ad luxum, ad luctum aliæ, quas, Perillo Artifice, Tyrannorum ingenia invenêre: talis erat Habidis Spartani, quæ amplexu fatali sic stringebat suos Amasios, ut cùm vita halitum exspirarent. Talis erat Fenellæ Reginæ, dexterâ præferens pomum aureum, & quidem gemmis consertum, ut esset majoris ad mala Fata illicij. Nam gratum oculis, fatale manibus hoc erat spectaculum, in Regis Scotiæ perniciem excogitatum: vix enim tetigisses hoc malum perfidiæ pessimum, cùm illicò densus telorum imber erupisset ex statua, téque centum vulneribus obrutum, exturbâsset priùs è vita, quàm vitæ periculum advertisses. Bellum Hercle voluptatis transitoriæ Ectypon, quod dum suaviter allicit, turpiter decipit, dúmque porrigit pomum, vitam surripit, & Paradysum, Authore Mellifluo.

LEUC: Non infelici scalpro Ars imitatur Bruta, & Homines: an minore prodigio fors laborabit in plantis? *MEL*: Minimè gentium: specimen profert Regina Saba, quæ quondam
Paolett. ser. 16. de S. Joan. Bapt. exploratura Salomonis prudentiam, eidem obtulit geminos florum fasces, quorum unum Natura, alterum ad Naturæ invidiam sic formaverat manus Artificis, ut nec Salomonis oculi repererint discrimen. Sed oculos supplevit Sapientia plùs quàm humana, dum sagaci judicio tulit judicium, litémque diremit, adductâ Apiculâ, quæ per multiplices gyros, & ipsa dubia, tandem in naturali florum manipulo mellilega resedit. Alterum speci-
l.6.c.1. men dat Inca Garcilasso, Princeps è Regum Familia oriundus, qui narrat in Regijs Peruviæ hortis, cùm etiamnum rerum potirentur Majores sui, densas ex aureis, argenteísque herbis, atque arboribus stetisse sylvas; quin & ipsas horti areolas, ejusmodi floribus superbiîsse, ut per muros quoque Regiæ domûs frondes aureæ, ad instar hederæ, serperent. Verùm, ùt discertè fatetur, nequaquam hoc Naturæ vegetantis, sed Artis encausticæ erat opus, quæ adeò scitè has plantas elaborârat, ut etiam colore à veris stirpibus non differrent, sed & cortex, & folia, fructúsque Naturam, raro Artis prodigio, æmularentur. Sed ejusmodi Paradoxa Artis theamata sine fine in medium afferre posset sanctissimus ille Sophus juxtà, ac Martyr, Severinus Boëtius, qui secre-

tioris

tioris Philosophiæ, ac Matheseos operâ, non semel effecerat, ut ipsa Chloris non dignosceret flores veros à fictis; ut metalla mugirent, serpentes æenei sibilarent, simulatæ aviculæ canerent, æreíque homines in aëre buccinarentur, adeò ut apud rudem plebeculam audîerit Magus, cùm tamen non esset nisi Magister artificialis Magiæ, verus Philosophus, quia sanctus.

LEUC: Est hoc nempe Cerdonum stigma, *ut quæcunque ignorant, blasphement.* *S. Judas.* *MEL;* Imò est hæc sophorum characteristica, posse suspendere popelli ora, & ludum facere indoctos. Si Melis adipe capillos illinas Idiotæ, expergefactus stupebit se ex Juvene canum, cum Poëta exclamans: *O nox, quàm longa es, quæ facis una Senem.* Si manum lini oleô illinas, liquatum sine dolore tractabis plumbum; sulphurísque accensi fumo Thersitem dealbabis Æthiopem. Sed quis in numerum cogat innumera Magiæ hujus prodigia, quæ passim referunt curiosioris Philosophiæ Cultores? Ars potest pro libitu mutare colores: sic visa quondam lilia nigra, corvi candidi, Cygníque corvis omnibus *Eustadij* nigriores: potest accendere nivem, & glaciem, efformare ignes *in horto* in aquis ardentes, in aëre prorsus innoxios: potest efficere, ut *Episc.* surdi percipiant Musicam, ova discurrant in orbitam, res visæ absque Gygis annulo, dispareant, oculísque subitò eripiantur. *P. Schottus.* Potest cum Archimede, per specula caustica, incendere hostium classes, etiam dissitas: per mirabiles machinas, & paradoxos telorum imbres sic dissipare inimica obsidentium agmina, ut non contra homines, sed contra Deos Olympum ipsum se impugnare existiment: potest, *quamvis molem quibuslibet movere viribus,* & prodigiosæ trochleæ beneficiò ingentes attrahere onerarias: imò si extra Tellurem locum assignes, quo pedem figat, ipsum glo- *PP. Gallens.* bum Terraqueum loco poterit dimovere. Potest cum illo Artifice Tiberij Cæsaris vitro dare temperiem flexilem, ut jam non fragiles phialæ, in terram allisæ, intumescant solummodo, & contusæ malleo complanentur; Artifex mori jussus à Cæsare, ne aurea præ vitreis hominibus vilescant. Potest lucernas fabricare inextinguibiles, meritò illustres, quia perenni lumine illustratas: *l. 21. de* sic Africanæ Ecclesiæ Lumen inextinguibile, Augustinus testis est, *Civ. c. 6.* lucernam ejusmodi in fano Veneris olim inventam, quæ, oleo nunquam absumpto, mille, & ampliùs annos, jugi lumine, exæquârat. Ubi adjungit Ludovicus Vives, eruto quondam con-

dito-

ditorio, candelam esse repertam, quam supra annos mille, & quingentos arsisse inscriptio prodidisset, sed in manus acceptam mox in pulverem minutissimum solutam. Non absimile quidpiam perhibet Fortunius Licetus de lampade Tulliæ, Ciceronis Filiæ, quæ reperta sub Paulo III. annos circiter mille quingentos nonaginta tres, inconsumpto pabulo duravit, sed aëre ventilata, momento citiùs, defecit. Potest denique, quod fieri posse negabant plùs quàm viginti jam sæcula, potest, inquam, efficere *perpetuum Mobile, Motúmq;*, in quo architectando tota Antiquitas, toto Ingeniorum motu, jam desudârat. Fuêre, qui cum Geometriæ, Staticæ, & Hydrauliæ operam, ac etiam oleum in ungendis tot rotis jam consumpsissent, hunc motum ad impossibile reduxerunt: dum denique P. Antonius Martini, Matheseos in Collegio Romano Professor, anno millesimo sexcentesimo quadragesimo, horologium Hydraulicum, cujus figuram, & machinam hìc describere instituti nostri non est, publicæ concertationi exposuit, cum hac inscriptione: *Motus perpetuus diu desideratus, conquisitus diu, non possibilis modò, sed facilis, & ad praxin reducibilis.* Subinde, cùm hydraulico huic horologio nonnullæ difficultates, superandæ tamen objicerentur, P. Stanislaus Solski, ejusdem Religionis, ac studij Assecla, & ipse post aliquot annos, in illud Archimedis εὕρηκα prorupit, situlis ita coaptatis, ut aquam è puteo, alternis sine quiete motibus, attraxerint, cui machinæ sequentem titulum inscripsit Author: *Machina motûs perpetui Artificialis, quæ semel concitata ad motum, se ipsa perpetuò movetur, sine ullo adminiculo externo.* De cujus ipsius Machinæ architecto, non nemo Philosophus, *inventum,* ait, *hoc Sæculo nostro, qui metas à Natura, ùt videbatur, Arti præscriptas sit transgressus; repertum Columbum, qui centrum jam non consistentiæ, sed motûs indefectibilis in hoc ovo contumaci detexerit.*

Schott. in tech. Cur. l. 10.

LEUC: Mira refers, quæ plùs quàm multa prodigia stupescet rudior in foro tribus: adeò Ars thavmaturga lipporum oculos non raró ludit, cerebróque inerudito illudit! *MEL:* Imò non imperitos solummodo, sed & Artis peritos, ac peritissimos Ars ipsa lusit, eò gratiore spectaculo, quò magis imitata Naturam, ut Artem non agnoscerent ipsimet Artis Magistri. Notæ tibi sunt uvæ, quas penicillo tam felici Zeuxes expresserat, ut ad eas decerpendas certatim advolarent aviculæ. Sed adhuc notius tibi erit Parrhasij linteum, tam affabrè Naturæ assimilatum, ut Zeuxes ipse

ipſe à tabula id remoturus, hoc Artis prodigio, non ſine rubore ſe ſenſerit deceptum. Zeuxis aves, Parrhaſius decepit Artificem, ſed artem ipſam propemodum fefellit Apelles, dum Protogenis lineæ ſuperaddidit ultimam lineam, eo ſubtilitatis prodigio, ut ipſam oculorum aciem propemodum fugeret: & nunquid oſtendit diei ſuæ ſuffeciſſe hanc lineam? hinc legimus, tam fuiſſe induſtrium, ut nulla eidem dies ſine linea elaberetur: tam peritum, ut in ergaterio ſuo hoſpites haberet Alexandros, Artis prædicatores: tam celebrem, ut iidem edicto publico vetarent, ne ab alio pingerentur: tam denique inimitabilem, ut Cois inceptum opus, cùm morte præventus imperfectum relinqueret, repertus ſit nemo, qui ultimam eidem manum imponere præſumpſiſſet. Illud de hoc Artifice Fama ſpargit, quòd inito cum Æmulis ſuis certamine in efformando ſonipede, cùm Judices aurô corruptos, veluti cæcos de coloribus judicare notâſſet, ad Brutorum provocârit Tribunal: nec infelici eventu; nam quadrupedes à ſingulis depicti, cùm in orcheſtra equis oſtenderentur, Apellis tantùm ſonipedi adhinnivêre. Sed & Zeuxes non uno ſpecimine ſe fecit Orbi mirabilem: imò mirabilem & ſibi ipſi ſe reddidit, dum pictæ Penelopi hanc ipſe epigraphen: *inviſurum faciliùs Zoilum, quàm imitaturum.* Hinc tanti habuit ſua opera, ut dono daret, non venderet, ratus, nullum pretium unquam fore condignum. Accidit tamen, ut ubi ephebulum pinxiſſet, ferentem uvas, móxque advolarent Aviculæ, operi ſuo iratus dixerit: laudant uvas Aviculæ, ſed vituperant Juvenem; hic enim, ſi aſſequeretur Naturam, aves non advolarent. Peritiùs egit Timantes, cùm ipſam Naturam fefellit, novóque ſtratagemate ſuperavit. Nam in Iphigenia, Aris immolandâ, cùm Patris dolorem dignè non poſſet exprimere, velavit vultum, ratus nunquam magìs ſe expreſſiſſe Naturam, quàm cùm dignè non poſſe exprimi oſtendiſſet. Ariſtidis Thebani manum non affero; ſufficit, tanti fuiſſe æſtimatam ab Attalo, ut unicum ejusdem opus centum talentis licitatum eſſe perhibeatur.

Plin. l. 35. c. 10. 11.

LEUC: Arti pictoriæ Aras alij erigant, ego Orphei cytharam, in Technophylacio Palladi ſuſpenſam veneror. Percipe, quo illam ænigmate adumbret Sphinx Philoſophica.

Muta arbor fueram, quæ nunc modulórque, canóque,
Vita mihi ſic Mors, Mors mihi Vita fuit.

Invida viventi mihi quam Natura negârat,
Post obitum felix addidit Ars animam,

MEL: Musicam tangis, inter Artis miracula facilè Reginam. Nec frustra *Clavim cordium* dixêre clavi-chordium Musæ, adeò thavmaturgâ pollet virtute. Orpheus est, qui humanis affectibus sic dominatur, ut non æquè facilè inclinationes hominem prodant, ac cùm sonus, per aures ingressus, totum hominem, ad tactam cytharam convocat. Tunc enim arrectis mox auribus immotus assidebit Melancholicus, modò ad devotionem, modò ad rerum omnium contemptum, ad tristitiam denique profundissimam delabetur. Phlegmaticus subridebit primò, mox uno aut altero generosioris massici cyatho faciet intervalla, denique etiam in placidum se claudent lumina somnum. Sanguineis contrà prurient in saltum pedes, accinent ipsi, & ad communem lætitiam obvios quoslibet convocabunt. Cholerici denique, & ipsi de gravitate sua paululùm remittent, censores agent, ac postliminiò repedabunt ad sua. Bene Musicam hoc decoravit elogio Vates ille, dum cecinit:

Musica turbatas animas, ægrúmque dolorem
Sola levat, meritò Divûm Hominúmq; voluptas,
Qua sine nil jucundum animis, nec amabile quidquam,
Ad cujus numeros Superi vertuntur, & Orbis.

Rationem horum refundit Physica in unionem illam arctissimam, qua anima corpori colligatur: hinc illi effectus sympathici, quibus anima, utut spiritualis tota, nunc patiente corpore patitur, nunc cum lætante lætatur. Organo nempe pnevmatico non absimilis homo est, in illo si tangas claves, ut vocant, dant sonitum fistulæ; in hoc si moveas sensus, anima conformi symptomate cooperatur. Unde non difficulter intelliges, qua ratione Davidis cythara è turbulento Saule expulerit Sathanam; id enim si virtute directâ contigisse existimes, hallucinaberis: quid enim Musica non habenti aures? sed harmonia hæc potiùs Saulis temperiem, furore penitùs conturbatam, ad quemdam redegerat ordinem, sícque Stygium hospitem, qui non piscatur, nisi in turbido, domicilio deturbavit. Intelliges, qua ratione a Micheas, & Eliseus Spiritum Propheticum per modulos Musicos excitârint: Lucius Sylla animi motus sedaverit: b Democritus Clytemnestram in Castitate firmârit: qua ratione Theodoricus

a 4. Reg. c. 3.
b Homer. Odyss. 3.

Rex

Rex ad domandos Barbaros: c Cyrus ad animandos Martiali furore milites Musicâ usus sit: qua ratione d Legislatores per Musicam Juventuti instillaverint leges, Græci contrà, ac Arcadij ferinam indolem induerint, ab eo tempore, quo à Musica discessêre. Intelliges, qua ratione Pythagoras adolescentem quemdam Taurommeum, insano amoris œstro percitum, spondeo personante reddiderit tranquillum: qua Theophrastus commotos animi fluctus, Orionis cytharâ, solitus sit ad pristinam revocare malaciam: qua Terpander seditionem Lacedæmoniorum sedaverit: Empedocles Juvenis sanguinolentum furorem represserit: qua Theodosius, ob dirutam Uxoris statuam in Antiochenos vindictam spirans, inter epulas sic cantu sit delinitus, ut non modò pepercerit, sed etiam ingemuerit: in causa nempe sunt spiritus, quibus veluti administris Anima operatur: hi enim, cùm subtilissimi sint, & sanguineus veluti vapor, adeóque facilè mobiles, aëre harmonicè concitato mox similiter animantur, quam concitationem advertens anima, pro vario spirituum motu, varios quoque induit affectus. Intelliges denique, quomodo, referente Kirchero, sæpe pestem, Lycantropiam, aliásque infirmitates ab ægris depulerit Musica, medicina eò magìs optata, quò minùs amara. Vitales siquidem spiritus, statim atque sonos acutos, aërémque celeriter commoventes percipiunt, motum illum, ejúsque rhythmum facilè imitantur, tandémque redditi celeriores, calidiores, phantasiam de malo, animæ molestam, avertunt, exhilarant, humores noxios dissipant, vapores tetros attenuant, mitigant, quibus morbi procreabantur.

c *Cic. l. 2. de leg.*

d *Æli. l. 2. de var. hist.*

Plut. de Mus.

S.Gallens

Phonurg. l. 2. sect. 2. c. 2.

LEUC: Quæ ad Apollinis Lyram suspensa prostat ex vitro machina? quid sibi purpureus, in pellucido hoc tubo liquor? *MEL;* Thermometrum vides, instrumentum non minùs, quàm cythara, Apollinis dignum genio, atque ingenio: nam cythara affectus animi librat, Thermometrum frigoris, & caloris incrementa mensurat; invento adeò paradoxo, ut si illud vidisset Antiquitas, purpuratam Thetidem, in hoc throno vitreo mobilem, thure, & victimis adorâsset. Arti suos debet Natales, quos ab erudito Drebellij cerebro hausisse ferunt: perfectiorem subinde manum imposuêre Ottones Gericke Magdeburgi, Kircheri Romæ, Academici Lyncei Florentiæ, ut adeò vix sit Scientia, quæ non speciale commodum traxerit ab hoc divino propemodum

invento. Exinde enim Astrologia desumit peculiares cœlestium corporum influxus, Geographia climatum Naturam, Optica aëris refractiones, Medicina liquorum, & salium comixtionem ad debitum frigoris, ac caloris temperamentum, Chimia statum cujusque rei eliquandæ terminum, & Physica denique colligit caloris, & frigoris incrementa, & decrementa. Nam si apertum inferiori ex parte sit Thermoscopium, crescente calore decrescet liquor, utpote qui aperto ostiolo facilè tunc cedet aëri, per calorem se extendenti. Contrà, si utrobique clausum sit orificium, invalescente calore ascendet liquor, séque extendendo sursum protrudet aërem, quia viribus debiliorem. Quòd si manus superiori ex parte calefaciat vitrum, rarefacto aëri cedet liquor, eò faciliùs, quo nativo frigore magìs est condensatus. Ubi vides, experientiam adeò paradoxam refundi in corpora nunc per rarefactionem extensa, nunc per condensationem compressa. Quòd si ulteriùs à Physicæ Cultore petas, qua ratione id ipsum contingat, hærebit paululùm, mox contractis humeris reponet; sunt, qui aquæ per calorem elevatæ, & ob frigus denuò subsidentis hanc causam allegant, quòd nempe liquor ab agente extrinseco calefactus apertis meatibus tenuiores halitus, & intrusa corpuscula per vitri poros recipiat, & frigore constrictus eosdem denuò repellat. Sunt, qui ad ubicationes majores, vel minores confugiunt, quibus volunt corpora rarescere, vel condensari non per intus suscepta, vel ejecta corpuscula, sed per easdem materiæ partes, ob alteratum temperamentum, jam magìs extensas, jam magìs contractas. Utramque Sententiam veritatis quodam splendore illustrant, ita tamen, ut suæ non desint tenebræ his lucidis intervallis. Hi luctantur cum punctis inflatis, vel saltem indivisibilibus, quæ in Ente materiali exigerent modum existendi definitivum, ùt habet phrasis scholastica: nec non cum materia, quæ modò spatium occuparet majus citra replicationem, modò minus citra compenetrationem. Illis obstat multitudo pororum in vitro, aditúsque non ita facilis per tormenta metallica; copia ignis in pulvere pyrio, vel saltem defectus materiæ tantæ heterogeneæ: imò obstat ipsa aura ætherea, quæ videtur subtiliùs conficta, quàm probata solidiùs. Quidquid sit, me vadem non interpono: fortè duos inter litigantes gaudebis tertius, si dicas, rarefactionem non raro fieri utroque modo, quo scili-

cet

cet corpus exigens ubicationem majorem ſe ſe dilatet, ſicque dilatatum intromittat corpuſcula, ſenſim ſine ſenſu, per omnes corporis rarefacti partes intruſa.

LEUC: Alia è Regione machina ſe ſe oculis ingerit, priori non multùm diſſimilis, ut in hoc Artis technophylacio gemellos meritò credam, Caſtora, & Pollucem. *MEL:* Barometrum vides, quod ab Authore tubum Torricellianum appellant. Hunc inter Artis Miracula putes Prophetam, vel ſi mavis cœleſtem Mercurium, qui Diphtheræ cœleſtis arcana Mortalibus prænunciet Augur ſimul, atque Interpres: nam hic Hydrargyrus ad altitudinem certam ſuſpenſus, per varias aſcensûs, & deſcensûs viciſſitudines, alijs inſtantem tempeſtatis mutationem, alijs externi aëris gravitatem, univerſis ampliſſimam diſcurrendi materiam demonſtrat: inventum vix non divinum, cujus experimentum non ſolummodo Sereniſſimos Uladislai IV. Regis oculos in Polonia, Purpuratorum Principum in Italia, & Illuſtriſſimorum quorumvis hominum in Gallia ad jucundam ſui contemplationem pertraxit, ſed quod teſte Schotto multorum ingenia, & calamos excitavit, ut effectuum tam mirabilium cauſas & indagarent, & inventas publico conſignarent. Porrò præcipua hujus experimenti Phœnomena ſunt, quòd quantumcunq; longus, latúsque ſit tubulus, Mercurius ad altitudinem 27. digitorum deſcendat. Si in ſtagnante Hydrargyro vitrum inclines, aſcendet ad connaturalem ſibi menſuram: ſi tubulus 27. digitos æquet, nil de Hydrargyro defluet. Si in loco colloces ſublimiore, majorem altitudinem capiet in valle, quàm monte: denique ſi in Muſæo hoc inſtrumenrum ſuſpendas; deſcenſu nubila, aſcenſu venturam ſerenitatem prænunciabit: quorum omnium ſi analyſin phyſicam à Philoſophia exquiras, committes Sophos cum Sophis, & hoc pomo Diſcordiæ innumeras movebis lites. Clamabunt aliqui, ſe ex delabente Mercurio vacuum jam demonſtrâſſe ad oculum: ſed clamant in vacuum; nam ſolidiùs illi, qui vacuum hoc partim ſubtiliſſimo aëre, lateralibus vitri poris adhærente, aut ſuccedente, partim exhalationibus Mercurialibus occupant. Alij cuncta Phœnomena in metum vacui, ſat audacter, & ſine metu rejiciunt: ſed rejiciuntur ab illis, qui Mercurium æqualiter ſuſpenſum, per aëris gravitatem, & preſſionem illius elaſticam explicant: nam cùm columna aëris ſtagnanti

In Tech. cur.

Mercurio incumbat, trudátque deorsum, hoc ipso ex istorum Sententia, Mercurialem columnam in æquilibrio suspensam tenet. Et sic eruitur ratio physica, cur æqualis in diversis tubulis altitudo Mercurij: quia nempe idem ubique æquilibrium tenet inter columnam aëream, quæ premendo suspendit Mercurialem. Quòd æquilibrium, si ascendendo montem, breviore aëris columna mutes, mox descendet aliquantùm Mercurius, si in Recipiente per extractum aërem omninò tollas, defluet totus. Sic flante Boreâ, Cœlóque sereno altiùs ascendit Mercurius, quàm flante Austro, Cælóque pluvio, eò quòd Cœlo pluvio aër sit levior, quàm sereno, Burgundis si fides est. Quòd si Cœlum ad speciem quidem serenum, sensim tamen se disponat ad pluvias, eluctantur sursum innumeri halitus, in imbres denuò resolvendi: hinc est, cur minuatur aliquantulum aëris pressio, & Mercurius descendere observetur: contrà Cœlo pluvio, sed ad serenitatem sese exhilarante, minor est vaporum ascendentium copia: unde aëri vis major elastica, ut adeò Mercurius ascendere compellatur. Prætereo hìc centum experimenta, quàm mirabilia visu, tam difficilia explicatu, quibus in Artis Technophylacio videas, duo marmora lævigata, sic cohærentia invicem, ut divelli vix amplius valeant: quibus stupescas Thetidem, naturali gravitate non obstante, in altissimos montes sponte eluctantem, si nempe canales, aquâ repletos, sic colloces, ut pars anterior maneat immersa stagno, posterior descendat in campos, stagno profundiores: quibus denique mireris in tubis apertis, & aquâ turgidis, modò superius orificium digito claudas, nec quidem guttam effluere; hæc & similia paradoxa prætereo, non quod ratio me destituat physica, sed in angustias contractum tempus. Si ex ijs quæ attulimus hactenus, non possis colligere horum analysin, Authores consule, qui ad famosos vacui metus (asylon, ùt ipsi asserunt, Philosopho indignum) meticulosi confugiunt neutiquam, sed per gravitatem aëris, vímque elasticam ejusmodi experimentis magis congruam physicam statuunt, applaudente ipso, ùt putant, Philosopho: tantùm abest, ut è Peripato ob id existiment se relegandos.

LEUC. Ostendisti hactenus mira, sed (quod maximè miror) tot inter mira non ostendisti maximè mirum, Lapidem Philosophicum. An tuum fortè Technophylacium Stagiritæ pauperi

peri consecratum, quòd hoc Artis prodigio careat? *MEL:* Necdum tibi revelata Artis Secreta omnia: quod ultimum, optimum. En! Philosophicum Lapidem, per quem Sophi intelligunt pulverem, aut tincturam quamdam, qua modica auri quantitas augetur in magnam, vel disposita alieni mineralis materia in solidum aurum converti potest. De meliore hac Midæ virgula sic nostri temporis Vates: *Augurellus l. de Chrysop. ad Leon. X.*

Ipsius ut tenui projectâ parte, per undas
Æquoris (argentum si vivum tum foret æquor)
Omne vel immensum verti mare posset in aurum.

Ut adeò mirum non sit, quòd pretiosum hunc lapidem, gemmis omnibus anteponendum, multi secretioris Naturæ sigillum, & virtutem auriferam, seminali viventium virtuti similem, nuncupârint. De modo hujus thaumatopæi lapidis conficiendi non convenit inter Authores: alius alium pro genio in Ingenio, vel furnis Chimicis excoquit, ut inter tot modos Ars ista sit sine modo: adeò incertum ipsum Chrysurgiæ est fundamentum. Artis hujus Natales dicunt æque incertos: sunt, qui ceras illius à Protoplasto deducant; Authorem alij statuunt Salomonem; alij ad fabulas convertuntur, ejúsque genesin ab Aureo vellere, pomísq; Hesperidum desumunt, artémque in Pandoræ poculo mortalibus propinatam poëtantur. Omnium optimè Conimbricenses, dum inquiunt: *Auri sacra fames, ut aurum inveniret, Chimiam excogitavit, artem Naturæ vel æmulam, vel invidam:* dum *aurum progignere studet, quod in sola sede Manium quæri solet,* ùt ait Plinius; quódque, ut ijdem Conimbricenses loquuntur, *Terra à se progenitum gremio cohibet, ne, si pariat, non tam aurum fundat, quàm venenum luxuriæ, & avaritiæ.* *l. 2. Phys. c. 1. q. 7.* *l. 33.*

LEUC: Quis ergò tibi de Chrysopæia famosissima sensus? an è Peripato Veritatis, ad fabulosas Utopiæ Insulas relegandam censes? *MEL:* Minimè: si suffragium meum exquiras, illorum accedo Sententiæ, qui per Alchimiam Chrysurgicam aurum effici posse, neutiquam spurium, opinantur. Sic enim arguo: potest Ars non viliora modò metalla, sed ipsum quoque argentum & augere, & de novo producere, Authore Stengelio, qui ait: *Argentum ex argento vivo nuperrimè factum, atque Aurifabrorum examinatum judicio, probatúmque in manibus nostris fuit.* Potest Platanum in Oleam vertere, & cadavera in statuas salis: imò potest, *Disp. de bon. Art. in Spec. Herod.*

appli-

applicando activa passivis, ùt phrasis habet scholastica, extra uterum generare viventia: sic ex putrescente materia producit lumbricos, ex luto ranas, ex terra Niliacis undis irrigatâ mures, canente Ovidio: *Eodem corpore sæpe altera pars vivit, rudis est pars altera Tellus.* Potest generare ex asinino stercore scarabæos, dignam isthoc Parente sobolem: ex herba Basilica scorpiones, ex elixatura anatis bufones, ex equis vespas, ex mulis fucos, ex cerebro bovino apes, teste Virgilio: *quòque delectos, mactatos obrue tauros (cognita res usu) de putri viscere passim florigeræ nascuntur Apes.* Potest ex furnis Ægyptijs integros educere pullorum greges: potest ex ligno procreare vermes: sic maris fluctibus delatam asserunt trabem in Buthquaniam, qua per serram divisâ, ingens vermium agmen proruperit, quorum alij rudes, alij aliquantulum formati: imò & eruperant aves, è quibus aliæ adhuc implumes, aliæ plumis instructæ. Potest denique ex varia seminum permixtione proferre fructus, & arbores prorsus mirabiles, & paradoxas: sic in Creta ferunt, quocunque loco terram moves, gigni Cupressum: in Rhodo Aspalatum, in Babylonia Palmam, in Macedonia Petroselinum, in Libano Cedrum, in Ponto Absynthium, Athenis Oleam. Quæ omnia, cùm Artis ingeniô, atque industriâ effici valeant, non video, cur aurum superet Magisterium Artis. Erit saltem Intellectus Angelicus, quem Alchimia latere nequeat, ut adeò nec *forma*, nec *materia*, nec ipse *operandi modus* thavmaturgum videatur exigere brachium Omnipotentis.

Hector Boëth. in hist. Scot. A. 1490.

LEUC: Nî me fallunt, quæ hísce auribus non rarò hausi in eruditis Sophorum circulis, fuêre non pauci, qui aurum à se vel alijs confectum, fide authenticâ, contestantur, quos omnes, & singulos vel erroris vel fraudis arguere, res foret plena incautæ nimiùm temeritatis. *MEL:* Appositè loqueris, quia ad scopum: est hæc ipsa Authoritas, quæ in mea me firmat certiorem Sententiâ. Nolim hìc afferre in medium Aurum Caligulæ ex Arsenico confectum; Arnoldi Villanovani aureas Virgulas, Raymundi Lulli rosas, & nummos Auri puri, & Obryzi, Hetruriæ clavum mediâ parte ferreum, & mediâ aureum, Gregorij Friderici Electoris Moguntini novos aureos, quibus puriores ipsi monetarum Præfecti se nunquam vidisse affirmârunt: sed illud reticendum non est, quod Germaniæ Ephemerides Medico-Physice ad

ce ad

cæ ad annum 1670. observatione decima septima referunt: nempe cùm in publica Disputatione Cornelius Martinus Antvverpiensis contra Philosophicum lapidem in Academicâ Juliâ acriter insurgeret, quemdam ex Auditorum coronâ prodeuntem, allato opportunè plumbo, certam tincturam injecisse, & ex illo metallo aurum, cum omnium admiratione generatum, adhuc calidum porrexisse Cornelio his verbis: *solve mihi hunc syllogismum:* quare cùm Cornelius oblato auro non posset resistere, suam saltem Sententiam in Alchimiæ favorem mutâsse legitur. Similis tincturæ grano Ferdinandus III. gloriosæ Memoriæ Imperator tres Hydrargyri libras Pragæ in aurum conversas vidit, & inde aureum numisma excudi jussit, hac epigraphe: *Divina Metamorphosis* exhibita Pragæ 15. Januar. 1648. in præsentia S. Cæsar. Majestatis Ferdinandi III. Imò Auhor est eruditissimus Anglus de Morcy, Rupertum Principem Palatinum anno 1662. Britanniæ Regi insignem auri massam obtulisse, qualem Oeniponti, in Tyrolis Metropoli, Alchimistæ confecerint. Plura non addo: sufficiat epiphonema, quod addit Magicus Philosophiæ Cultor: *tot diversorum,* inquit, *hac super re testimonia extant, ut nulli credere, procacis animi videatur, atque perfricatæ frontis,* *Del Rio disq. l. 1. c. 5. q. 1. Sect. 4.*

LEUC An igitur Chrysurgiam non modò possibilem, sed & facilem in tuo Peripato judicas, cùm illam à tot, & tantis cultam, nec inutili studio excultam toties fatearis? *MEL:* Equidem sicut omnibus fidem non denego, sic nec adhibeo singulis: cùm constet, fraudes non raró plurimas intervenisse, eò quòd multi auro supposito, spurióque decepti, non tam retulerint Midæ virgulam, quàm appendices. Illud potiùs in Orbem declamo, Chrysopæiam, utut possibilem, difficillimam tamen, & maximè operosam, atque in praxi penitùs rejiciendam. Testor Alchimistas innumeros, qui præter noxium fumum nil retulêre, nisi inane nihil, Poëta ludente, & illudente:

Condidit ex nihilo DEUS omnia: contrà
Tu facis ex toto, Cotta Chimista, nihil.

Testor immensos labores, quos cum dispendio salutis, in re mille difficultatibus implexâ, ac erroribus mille obnoxiâ non nisi inaniter consumpsêre, cavillante Satyrico:

Chimicus ex auro non aurum fecit Alanus:
Aurum ex non auro non potuit facere.

Testor denique pretiosissimam Chrysurgorum paupertatem, qua distillatis divitijs nil denique aliud recepêre, nisi inane marsupij vacuum, juxta illud Epigrammatici:

Rem decoxit iners Chimicus, dum decoquit aurum,
Et bona dilapidat plurima pro lapide.

Joan. 22. in Extrav. Sileo tot exemplis contestata ludibria, quibus *spondent, quas non exhibent divitias, pauperes Alchimistæ*: alios ditare prætendunt, dum alios séque ipsos exhauriant: hinc Leoni X. cùm Agyrta quidam, Artis Chimicæ librum de auro conficiendo porrigeret, munúsque non mediocre exspectaret, Pontifex sagacissimus, vanitati hominis illusurus, crumenam pecunijs vacuam, muneris locò, reddidit, asserens, non sine risu despotico, cùm Chrysopæjam nôsset, præter crumenam illi nil ampliùs defuturum. Non *Monachij 1591. Stutgard. 1597.* affero sexcentas fraudes, quibus postquam lusêre alios hi fumivenduli Impostores, denique & ipsi miserrimè delusi finiêre vitam, Fato planè aureo, quia in patibulis deauratis non semel excepto, ut cuilibet pateret, post vitam tam auream, non posse non sequi mortem in conspectu hominum æqualiter pretiosam.

LEUC: Si ita est, præplacet Stagirita pauper, quàm Philosophico superbus lapide, quo non augentur, sed potiùs auctæ dilapidantur opes. Artem hanc malè asseris Chrysopæiam; non enim docet aurum conficere, sed confectum in furnis annihilare. Verbô, displicet Chrysurgia, tot fraudibus stipata, tot periculis cincta, tot difficultatibus implexa, tot ludibrijs profanata, tot infortunijs obnoxia: displicet Chimía, qua eliquantur aurei montes, coquuntur fumi, & tandem prodit inane nihil. Meliorem doce jam Chrysopæjam, cui suam utiliùs operam consecret, temporis moderni Sophus. *MEL*: Hanc docet Albertus virtute meritò Magnus: Artem docet, qua ex quolibet efficias quodlibet, ex lapidibus aurum, ex luto gemmas, & trunco Mercurium. Symbolum aspice: *quod libet, ecce! licèt: in manibus tuis sunt sortes*: Nam

Rebus in humanis Ars summa Intentio: *cuncta*
Ex nihilo, è cunctis efficit illa nihil.

Hæc Intentio Christianæ vitæ *unicum* est *necessarium*: hæc Mysterium nostri temporis Philosophiæ: hæc Magiæ Artificialis arcanum est paradoxum: hæc meæ, quam tradidi hactenus, doctrinæ epitome, ut nempe efficere discas *ex nihilo aliquid, ex aliquo*

melius,

melius, ex meliore optimum. Leucothee! in manibus tuis sortes: multa agis per diem: nunc enim necessario permittis te Morpheo, nunc frugali accumbere prandio cogeris: nunc Palladi impendis operam: nunc domi te negotia detinent; nunc Sophus disputas, nunc ambulas Peripateticus: nunc Athenæa frequentas, nunc amicorum colloquijs animum relevas, nunc honestâ mentis distractione te recreas: En! quàm multa agas per diem, & tamen nihil agis per diem, nisi intentionis Artificio, ex hoc nihilo efficere aliquid allabores: *quod enim bona intentione non facis, non tibi proderit,* Augustino Interprete. Hæc intentio operum anima, hæc est illa Evangelij lucerna, qua lucente cuncta sunt lucida; hæc ille oculus Sponsæ, quo vulneravit cœlestem Sponsum; hæc ille Thesaurus, quem demoliri nequit ærugo, & tinea. Sine hac intentione, qui colligit, dispergit; non thesaurizat, sed dilapidat, lux ipsa sunt tenebræ, optima pessima, & Divino oculo penitùs execranda, juxta illud Malachiæ: *maledicam benedictionibus vestris, & maledicam illis: ecce! ego projiciam vobis brachium, & dispergam super vultum vestrum stercus solennitatum vestrarum.*

Sup. Matth.

c.2. v.2.

LEUC: Novum, ùt videò, Ars ista præbet Philosophicum lapidem, tribus parabilem verbis: *propter te Domine:* & quid possit esse facilius? imò lapidem adeò thavmaturgum, ut opera lutea momento inauret, ac immensum operetur gloriæ pondus: & quid optari possit præstantius? *MEL;* Nihil: & tamen (quæ Fata constanter misera Juventutis) & tamen, etsi nihil hac Arte facilius, faciliùs nihil à Sophis negligitur: etsi nihil hoc lapide pretiosius, oscitantiùs nihil hoc ipso lapide usurpatur. Hæc Stropha Dæmonis, *stulto labore consumere Juventutem*: hoc stratagema, ut *illi eruat oculos dextros, ponátque opprobrium in universo Israël.* Superi! quis suæ iniquus adeò Faber Fortunæ, ut auri locò colligeret scoriam, & neglecto tritico, inferret horreo urticas? quis felicitatis suæ hostis adeò juratus, ut à Dijs oblatam, & quidem absque Midæ incommodo, virgulam vel accipere nollet, vel acceptâ uti negligeret? & tamen, licèt *omnia vilia cum charitate factâ fiant aurea, atque divina,* teste D. Anselmo, tamen Charitatem negligimus, & uti aureâ Intentionis virgulâ recusamus. Absit Leucothee! à Philosopho nostri temporis tam perniciosa socordia: absit, ut auri spurij decoctores plùs laborent

Exod. 18. *v.* 18.

1. *Reg.* 11. *v.* 2.

pro fumo, quàm nos pro Cœlo; plùs illi inhient vanitati, quàm
Drex. in Amussi. æternæ nos veritati. Sequamur amussim, quam nobis præbet Asceta aureus, dum ait: *sicut si quis haberet virgam, quæ lapides in aurum converteret, omnem diligentiam in hac virga custodienda, & usurpanda adhiberet: ita cùm similem effectum bona Intentio habeat, omnésque actiones nostras aureas efficiat, & meritorias, meritò ad singulas est extendenda.* Imitemur exemplum Zeuxidis, cui solennis hæc in operibus tessera: *pingo æternitati.* Denique insistamus vestigijs, *l.2. Pædag. c.4.* quæ nobis relinquunt Puellæ Antiquitatis: de his Author est Clemens ab Alexandria, quòd in calceamentorum suorum soleis ferrent notas, quas velut certa amoris symbola, ubicunque irent, terræ impressa, suísque legenda Amasijs post se relinquerent. Quod illæ in amore profano, nos imitemur in amore Divino. Imprimamus pedum vestigijs, operibus nempe quotidianis, varias virtutum notas, amoris præcipuè, ut Divinum Sponsum in odorem unguentorum trahamus, sícque curramus constanter, ut tandem bravium teneamus feliciter. Satìs est Leucothee! & plùs quàm satìs: nam Sapienti pauca. Antequam divellamur, lege hæc Privilegia, quæ D. Albertus M. de hac mirabili amoris Chrysurgia Peripato affixit.

PRIVILEGIA ACADEMICA A S. ALBERTO, M.

Magiæ Artificialis Magistro, Amoris Divini Jussu Peripato appensa.

Huc citò advola pennis instructa Cohors,
Propago Peripati alata,
Virtutis, & scientiæ pennis huc advola:
Assueta legibus lege hæc Privilegia
Academicæ Libertatis.

1.Tim.1. v.9.

Privilegium primum.

Justo lex non est posita.

Cessant leges, ubi Justitia vitæ legalis;

Nec

Nec opus est regulis,
Ubi per se jam regularis est vita,
Et ad rationis normam recta, atque directa.
Hoc privilegium summum,
Sic sine legibus vivere, ac si constrictus legibus viveres:
Sic exigere vitam,
Ut tua vita sit legum norma,
Non leges vitæ reformandæ sint forma.
Quære à Cynicis, quid ex Philosophia didicerint?
Dicent:
Sponte facere, quod alij faciunt per legum metum.
Quære ex Aristippis, reponent:
Si omnes leges intereant, æqualiter vivere.
Privilegiata nempe Sophorum est vita,
Quia tam diu privata legibus, quàm diu est supra leges:
Quàm diu in vitæ licentia, vivit sine licentia:
Quàm diu in libertate spontaneis se ligat vinculis.
Quòd si hoc vitæ genus in prædicamentis non numeres,
Privilegium summum, privilegio vitæ carere:
Nam
A vitiorum vinculis liberum, præservabunt te legum vincula,
Hæc libertatis summa libertas, non esse liberam,
Quia nunquam est sanctiùs libera,
Quàm ubi legibus exactiùs vivit adstricta.
Nempe
Hoc privilegium privilegiorum,
Sic vivere
Ut privilegia non sint legum vulnera, sed firmamenta.

Privilegium Secundum. *Eccles.*
Da Illi honorem secundùm meritum. 10. v. 31.
Nil magìs honore dignum Philosopho,
Si tamen Philosophi habeat Nomen, & Omen,
Nec sectetur solummodo Nominales.
Nil Sopho sublimius,
Si vivit vitam, quam profitetur,
Nec ijs, quæ dicit, moribus contradicat.
Magnificè cuncti de Philosopho sentient,

 Si de

Si de se sentiat demissè:
Si scientiâ turgeat, nec tamen tumeat:
Si in plenitudine vacuum sentiat,
Séque dicat esse inanem.
Sed
Nullum in Peripato privilegium ijs,
Qui privilegijs abutuntur:
Qui à nomine quærunt honorem,
Licèt Nomen ab ijs trahat ruborem:
Qui titulo gloriantur, quem vitâ obscurant:
Cùm erubescit epomis,
Quòd esse debeat tegumentum inscitiæ,
Suúmque ornare cogatur invita probrum.
Non adorantur Platones,
Quibus prætexta vix bene tegit lanuginem:
Cùm Licentiatos creat Vitæ licentia,
Privilegiatum Altare
Non habet Honos.

Privilegium tertium.

Ad Rom. 8. v. 28. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.
Hoc Privilegium veri Philosophi,
Sancta Chrysopæja.
Hæc Intentionis bonæ permissa est illi Magia,
Cujus Scientia verior, praxis utilior,
Copiosior fructus, gloriosior quæstus.
Abite Alchimistæ,
Aureæ Fortunæ inanes Mystæ,
Chrysurgiæ amantes, verè amentes,
Mortales sordidi fœtente fumo,
Impostores, splendidi inani fuco.
Spe Crœsi, re Iri,
Quorum divitiæ in Lunæ concavo,
Quorum Artem inertem comitari solet egestas.
Ite!
Displicet Alchimia,.
Quam Midam ne quidem Dij docere poterant sine mulcta.
Ite!
Auréos fumos Diti vendite Divites.

Ser-

Servient pro pomis Tantaleis,
Quæ ludere dicuntur avaram famem.
Ite!
Cum Philosophico lapide,
Quem compactum ex Chimicis comentis, non elementis,
Nimiúmq; divitem Aristoteles pauper ignorat.
Meliorem lapidem nostri temporis nutrit Philosophia,
Tincturam auri, animam operum Intentionem.
Hac quidquid tangis, mox auro tingis,
Sentísq; Virgulam Midæ,
Quam finxit antiqua Vanitas,
Et veram monstrat jam nova Veritas,
Imò
Dum actus mutat, ne sint humani,
Agentes mutat, ut sint Divini;
Nam hujus Artis periti,
Sunt sicut Dij, & Filij excelsi omnes.

HY-

HYDRA NOSTRI TEMPORIS, SEU DISCURSUS ULTIMUS De Libertate Indifferentiæ, etiam in Statu Naturæ lapſæ.

EUCOTHEUS. Monſtra reſumis denuò, quæ debellata ſuperiùs à Philoſophico Hercule exiſtimâram. Et unde hæc Hydra, quæ quinque capitibus monſtroſa, ultimam Mundo minatur perniciem? *MELANDER.* Ex Lerna Janſenianâ prorupit hæc Orbi peſtis, ut obſtupeſcerent noſtra tempora, in unico monſtroſo Partu omnes omnium Sæculorum abortus. LEUC: Tantæne Furijs ultricibus iræ, ut in ipſo Orbe Catholico pravitatis Hæreticæ progignant monſtra? ut è caula Chriſti producant Lupos, Janſenios intelligo, qui Eccleſiæ Matri tam lamentabilem minentur cladem? *MEL:* Ita eſt: & eò quidem magìs funeſtam, quia ſæviunt Lupi ſub veſtimentis ovium; quia Iprenſi pedo dilatatus, diúque ſub Mitra tectus, & ſtabilitus hic error. Leucothee! ea vivimus tempora, quibus tam occultis ſerpit cuniculis peſtis Janſeniana; quibus tam terribiles Eccleſiæ aſſultus minatur hæreſis, ut vix non ruituram diceres, niſi Petræ ſtaret innixa, de qua dudum procla-

S. Albertus Philosophiæ laureolâ, ab ipsa Sapientiæ sede condecoratus, gemino prodigio Peripatum illustravit; nam ob artificialem Magiam, qua etiam statuas fecit disertas, habitus est vulgò Magus: ob eandem virtutis studio sublimatam, ab Ecclesia dictus cognomento Magnus: Verum Philosophi nostri temporis ectypon, quia Scientiâ Magus, virtute Magnus. Ex fast: Mar: 16. Nov.

G. Rogg del: I. Melchior Gutwein sculpsit.

THE LIBRARY
OF THE
[illegible]

clamavit æterna Veritas: *non prævalebunt.* Tam calamitosa vivimus tempora, quibus ex erroribus errores, ex hæresibus quinque mox centum, & plures repullulant hæreses; crudelissimæ, quia sæviunt tectæ sub larva pietatis; periculosissimæ, quia non ab hostibus, sed Ecclesiæ pullis excogitantur. Quid multis? ea vivimus tempora, quibus si à triumphante Ecclesia rursus ad militantem descenderet primus Christi Vicarius, quid faceret? quod semper in vivis fecerat, faceret: lacrymaretur nempe ad Galli Janseniani cantum; cui, qui non collacrymaretur, pius non est, sed alit viscera, duro excisa Caucaso, & si non gemit, ululat cum lupis.

LEUC: Superi! quo tu terrore mentem meam percellis? quale Monstrum in Physicum hoc Theatrum inducis, quod non tantùm Peripato, sed universo Orbi sit formidandum? Age! mihíque paucis da rudem notitiam, ne Megacosmum discursu jam pervagatus, id ignorem, quod nôrunt eruditi omnes; ne minùs horream, quod pij omnes, unanimi calculo, execrantur. *MEL*: Si plura non petas, quàm rudem notitiam, dabo pro complemento biennalis cursûs, atque discursûs: quia erudito Philosopho non modò proficuam judico, sed necessariam. Vidit Catholicæ Fidei infesta semper Impietas, Petri naviculam, jam ultra Sæculum fortunato gloriari cursu: vidit, vel reductas à Lutheri hara multas Oviculas, vel saltem in Indijs, per innumera trophæa, illatas denuò suppleri clades: vidit, & ùt solet, infremuit. Hinc nova consilia agitans, decrevit renovare antiquas strages, & ùt faciliùs vinceret, superseminare Zizania statuit non nisi optimo tritico vel immixta, vel tecta: imò, ut eò gloriosiùs triumpharet, ea superseminare constituit in agro fertilissimo Galliæ, quia nunquam non Christianissimo. Et quia ad stratagema hoc impium Ministro fuerat opus, indagare decrevit, sat ambitiosum, ut vellet; sat pervicacem, ut posset audere facinus, ad quod ipsimet Herostrati cohorruissent. Invenit nihilominùs hominem (adeò nunquam desunt in sua damna Mortales!) hominem eò magìs idoneum, quò sagaciori præcellentem Ingenio, atque dignitate Ecclesiasticâ præfulgentem, Jansenium nempe, Iprensem Episcopum. *In Ep. ad*
Nec cætera defuisse illi talenta, testis est Præsul D. Germani, *Chau-*
familiaris olim Jansenij, è cujus penna fluxit hoc testimonium: *monteum*
non vidisse se hominem arrogantiùs superbum, qui opiniones

ſuas adoraret impenſiùs, alienas verò vilipenderet proterviùs: hinc eſt, quòd Societatem JESU ambiens, ſed repulſam paſſus, in vindictæ partem, ad evertendam ejus doctrinam Auguſtinum ſuum (lacrymis Eccleſiæ maternis digniſſimum, quia Hæreticum) elucubraverit, privatæ æmulationi per innumerorum animorum perniciem litaturus. Hic proin Auguſtinus vix lucem aſpexit, cùm declaratus eſt ſibi diſſimilis, quia ſpurius, & ex quinque monſtris conflatus Hæreſeos abortus. Quinque propoſitiones intelligo, in Orbe Catholico famoſas, & etiamnum à Jovis Romani fulmine fumoſas, quarum ſecunda, cæterarum ſpuria Mater, in ſtatu Naturæ lapſæ talem gratiam aſtruit, *cui nunquam reſiſtitur,* ac proinde homini libertatem denegat indifferentiæ. Videbatur Orbi jam proſtratum à Romano Hercule monſtrum: ſed videbatur ſolummodo: nam habuit Podalyrios, clanculum emiſſos ab Orco, qui ſpumâ è Cerberi faucibus deſumptâ, ſanare inſtiterant tam crudum vulnus. Fuêre, qui negârant damnatum Auguſtinum Janſenij, eò quòd liber cenſuræ virgulæ non ſit ſubjectus: alij aſſerebant, condemnationis Bullam non niſi in capite, & calce Janſenij memorem, methodo minimè *deciſivâ,* ſed *narrativâ,* adeóque propoſitiones non niſi in genere, ſenſúque, ùt loquimur, naturali, à quocunque proferantur, eſſe percuſſas Apoſtolico fulmine. Fuêre, qui negarent propoſitiones damnatas (ſi primam excipias, & quidem à contextu ſuo avulſam) in Auguſtino Janſenij de verbo eſſe contentas, ſed unicam in illo tradi Gratiam de ſe efficacem. Fuêre denique, qui negarent, ſenſum, quem continent propoſitiones fulminatæ, in Auguſtino Janſenij reperiri, eò quòd mitiores mereatur Interpretes tantus Author: & hoc *Factum Janſenianum* appellant: cui cùm contrariam videant Eccleſiæ deciſionem, illud ſolùm oggamniunt, ab Eccleſia in *Factis non revelatis* plus non exigi, niſi reverentiam, habendam Bullæ, quod ipſi facerent, & quæſtionem juris, quod attineret, Apoſtolico Culmini caput penitùs inclinarent. Hæc illi, in ſuo ſenſu ſat abundantes, firmitérque perſuaſi, hoc diſtinctionum clypeo, jam pridem pertuſo, Janſenium tectum, Janſenij Fautores tutos, invincibili ſtare ſub Lauro. Imò fuit ex illis Queſnellus, cui Protervia firmiori chalybe armârat frontem, qui in ſua ſupra novum Teſtamentum paraphraſi, Magiſtri errores, eâ ſubtilitate diſſeminavit, ut ex quinque plùs

quàm

quàm centum damnata lolia repullularent: adeò una nocte se multiplicant, & crescunt fungi! sed & isti, Veritate Magistrâ, detecti, & condemnati; Falsitate verò Pseudo-Philosopha malè defensi, pejùs propugnati, dum denique eò vesaniæ delaberetur obstinata in suo errore Hæresis, ut à Romana Sede, Veritatis Interprete, ad Concilium provocaret, pessimè consulta, quòd malæ causæ plures peteret Judices, & vindicativæ Justitiæ Administros. En! quàm in publicum denique, Hæresis Janseniana eruperit, quæ non nisi in Jesuitarum latere cerebro, à Partis adversæ Ephoris spargebatur.

LEUC Statuisti huic Monstro horoscopum, qui me latuit hactenus. Sed quis erit Alcides, qui ejusmodi Hydram, plùs quàm Giganteo robore debellet? *MEL:* Hunc non alit Peripatus, sed Prytaneum illud, quod incolunt Justini, & Augustini. Si Philosophicam sphæram fas esset transgredi, Augustinum opponerem Augustino, verum spurio, Catholicum Hæretico: & nullus dubito, quin huic Hydræ contundi posset monstrosum caput. Sed Philosophi Philosophos sequimur; à Justino Philosopho Herculeam petemus clavam. De hoc Sanctissimo Martyre Annales produnt, quòd, licèt Philosophus, Catholicæ tamen Fidei acerrimus extiterit defensor, & vindex: nunc enim illam propugnaverat verbo, nunc confirmârat exemplo, nunc hostes sic confutaverat scripto, ut hoc illi statueretur elogium, nullam fuisse sui temporis hæresin, quam calamo non debellâsset. Inter alias doctrinæ pestes, invaluisse tunc legimus errorem illum, quo quidam Simonis Magi spurius Pronepos ausus est dicere: *nil suis hominem posse viribus, sed per solam gratiam vincere, efficique beatum.* En! thesin, cujus Jansenius infelix Echo: dum sic adauget gratiæ vires, ut homini adimat libertatem. Et quo putas Philosophico telo impugnaverit doctrinam in Peripato tam paradoxam? nunquid opposuerit sensum communem, experientiâ manifestâ suffultam, quo, etiam in statu Naturæ lapsæ, plurima quotidiè facimus, quæ tamen liberè omittere poteramus? objecerit, sublata hac libertate, deliberationes fore nugatorias, futilia præcepta, vana consilia, inania præmia, atque supplicia? dixerit, sic DEUM ipsum crudelissimum fore Tyrannum, & omnis peccati Authorem? quæ omnia quàm

Theologicis scitis cohæreant, viderint illi, ad quos meritò appellat inferius Philosophiæ Tribunal.

LEUC: Jam non miror, cur Ecclesia rursum renovet preces, & calidissima, quibus Cœlum quondam fatigaverat, suspiria repetat: *à Dialectica Augustini libera nos Domine.* *MEL:* Ita est: adoravit Ecclesia Augustinum Theologum, sed & formidavit Augustinum Philosophum: venerata est Augustinum Christi, sed & execrata est Augustinum Manichæi. Ita sensit primitiva olim Ecclesia, & ita sentit hodiedum adulta. Adorat etiamnum Augustinum Christi, sed & execratur Augustinum Jansenij. At quid ego vituperiis prosequor, quem tot elogijs alij prosequuntur? Innocens est, novus hic Augustini Pronepos, & de Theologia optimè meritus, dum DEO eripit misericordiam, Christo Redemptionis gloriam, Ecclesiæ Authoritatem, Fidelibus spem, Viatoribus gratiam, Naturæ Arbitrij libertatem. Innocens est, & de Philosophia quoque optimè meritus, dum Naturæ arcana linguâ profanat vernaculâ, ut in Peripato jam discurrant, & garriant, jam philosophentur, & fabulentur plures Sophæ, quàm Sophi: dum muliebres acus mutat in calamos, colos in sceptra, quibus creet dignas hoc Promotore Magistras: dum epomide ornat amicas, doctorali annulo Sponsas: dum tot erigit Athenæa, quot Gynæcea: verbo, dum scientiæ sacræ margaritas projicit ante porcos, quia ante Margaretas, & Margaritas. Et hæc sunt Jansenij & Asseclarum præclara, si Superis placet, in Academias merita, hæc nostri temporis probra, hæc Theologiæ ludibria, hæc Philosophiæ profanatæ dedecora.

LEUC: Et quid nos ad ista? an subiatis humeris sileamus? an hianti ore spectabimus Augustinum Jansenij, sic inter Helenas philosophantem? *MEL:* Minimè Gentium mi Leucothee! in Academia vivimus, quam meritò propugnaculum diceres Jansenio semper invictum. Fuit hactenus hic illi honos, ut Promontorium esset Germaniæ, quod non modò sisteret, sed & retunderet Hæresis novellæ fluctus. Hæc gloriosa conamina, & ego adjuvarem hodie lubens, nisi angustiæ temporis metam cursui, & discursui ponerent, ipsáque abstraheret me reverentia, ne alienæ messi temerariam immittam falcem.

LEUC: An ergò exhausta Philosophi pharetra? an nullum suppetat Peripato telum, quo jugulet hunc nostri temporis Minotau-

notaurum? age, ad Dialecticam trutinam propositiones Jansenij revoca, & pro biennalis discursûs epilogo discute per discursum, *qualem post factas hactenus à Jansenio præmissas, Friburgensis Peripatus finalem ei, hoc tempore, præsagiat conclusionem?* *MEL:* Augurem me cupis, qui ex Peripatetico tripode per vaticinia compleam Philosophiam. Sit igitur, & ultimis votis non refragabor; sed quia Philosophum hactenus egi, & Ethicum, ad cotem Philosophico - moralem examinabo præmissas Jansenij, ut ex illis suâ veluti sponte fluat conclusio, quam novitiæ Hæresi non difficulter præsagire potest Peripatus. Et primò quidem, latere neminem potest, modò primis labijs Philosophiæ placita degustârit, conclusionis bonæ, sive malæ indicia à præmissis desumi, quæ nisi certis sint innixa principijs, pessimam omineris sequelam, necessum est. Sic teste Philosopho ex meris negativis quid sequitur, nisi inane nihil? ex meris particularibus, nisi connexio spuria? ex pluribus, quàm fas est, terminis, nisi conclusio pessima? Jam percipe præmissas, quas in suâ Dialecticâ morali malè ponit, pejùs defendit larvatus iste Sophista Augustinus Jansenij. Percipe, quot terminos, tot nullis terminis circumscriptos errores: quot propositiones, tot ex ipsa Cerberi spumâ coctas, denuóque recoctas Hæreses. *Præcepta DEI,* inquit, *hominibus etiam justis non sunt possibilia: interiori Gratiæ in statu Naturæ lapsæ non resistitur, nec resisti potest: ad merendum, vel demerendum non requiritur libertas indifferentiæ: Christus non est pro omnibus mortuus.* En! præmissas, negativas ad unam omnes, & qualem ex hísce Peripatus præsagiat conclusionem? heteroclito scilicet Authoris ingenio dignam, quia pessimam. Quid enim melius speres à præmissis, quæ negant, quidquid sancti habet Olympus, quidquid boni hic Mundus? quæ negant, quidquid Mortalibus est proficuum, Christo honorificum? quidquid DEO est gloriosum? quis credere possit sacrilega cerebri aberrantis deliria, furiosas Jansenij, Gallô ebrij, extases? æterno Numini denegat misericordiam, dum ait, post Adami lapsum plerósque à DEO creari, eum in finem, ne sua desint ignibus æternùm arsuris alimenta: & quid DEO affingi possit crudelius? Christo denegat Bonitatem, dum ait, eum præcipere, quæ servari non possunt, nec sublevare sub intolerabili corruentes jugo, sed æternis mactare supplicijs: & quid vel à Tyranno exspectare posses immanius? Mortalibus denegat spem, dum ait

ſollicitus pro Inferno Epiſcopus, Barbaros, vel ſi qui ſuis immoriuntur ſceleribus, ſine omni præſidio relictos, quo clauſum ad Cœli delicias aditum, rurſus ſibi aperiant miſeri: & quid cogitari poſſit truculentum magis? non commemoro alios in híſce negativis contentos errores, quibus Chriſti patientis amorem crudelitatis accuſat, quia reprobis denegatum: quibus Naturam ipſam crudelibus conſtringit neceſſitatis vinculis: quibus mortales in deſperationis barathrum præcipitat laureatus iſte Orci Magiſter: non refero centum alia, quia horret animus cogitare, quæ Janſenius in híſce negativis non erubuit fingere. Ego certè revulſos crediſſemInferos,& Furiarum catervas ex Orco erupiſſe,quæ deceptis hominum mentibus,per tot atrocia novæ Sophiſticæ figmenta illuderent. Sed maneant ſepulta in ſuis tenebris Tartara, vincit Janſenius impietate Inferos, crudelitate vincit Furiarum catervas: tam atrocia enim,vel ipſi non potuiſſent Inferi, vel erubuiſſent Furiæ fingere: vincit, dum per negativas adeò crudeles, adimit DEO Juſtitiam, Naturæ libertatem, Mortalibus fiduciæ anchoram: vincit, dum à Redemptore apertam, denuò occludit ſalutis januam, ut quà latè poteſt, recludat anguſta nimiùm, pro ſuo Zelo, Tartarorum ergaſtula. Ite jam Adæ infelices Poſteri, mandatorum jugum excutite: Tyrannus eſt, qui lapſis Naturæ viribus intolerabile, non niſi ad veſtrum id vobis dedit interitum. In veſtris ſordibus ſordeſcite peccatores, peccâſtis, ſed quis contra torrentem, deſtitutam remis propellet naviculam? *Victrix eſt timor, cui lapſa nequit Natura reſiſtere:* prolapſi eſtis, ſed ſtare quis poterit, nullo fultus Gratiæ Divinæ auxilio? *favor cœleſtis defuit, quo ſine ruatis, neceſſum eſt.* Abſtergite lacrymas pœnitentes: nam quid inani vos fruſtra luctu conſumitis? fors lacrymando Gratiam recuperare confiditis? fruſtra eſt: *peccanti nil remanet, niſi ſuperba egeſtas, ſegnis indigentia, impotentia generalis ad omne bonum.* Orando vos cupitis à lapſu eripere? fruſtra eſt: *Oratio impij novum peccatum eſt, & quod DEUS illi concedit, novum eſt in peccantem ſupplicium.* Gemitibus flectere cupitis DEI miſericordiam? fruſtra eſt; ſuevit illa *à Judæo exigere legem*, qua jubet ſurgere, *licèt in ſua lapſum impotentia relinquat.* Forſan à Redemptore ſperatis auxilium? fruſtra eſt: *pro peccatoribus is non eſt mortuus.* Ergò abſtergite lacrymas, deſperate, Servator crudelis eſt, qui ſuo excluſos pectore, dudum neceſſarijs

vos

vos destituit redemptionis suæ auxilijs: ruite securi in omnis generis scelera Mortales, fatalis necessitas est, quæ per victricem vos eruet Gratiam, qua sine non potestis resistere. DEUM immortalem! quæ hæc horrenda Sophistæ hujus, cuncta negantis insania? potuítne furor eousque adigere hominem, rationis compotem, ut, quidquid boni habet Natura, susdéque verteret? Catholicum, ut quidquid sanctum habet Olympus, conculcaret? Episcopum, ut quidquid Numen habet Divini, destrueret? prô immensum ingenij, vertiginem semel passi, barathrum! & tamen, quis non obstupescat? & tamen ex hísce negativis pessimam conclusionem defendunt Mystæ; quibusvis Mauris nigriora propugnant Ingenia; ipsæ dilatant Ecclesiæ Mithræ: & tamen his præmissis tantus habetur honos, ut erroneæ ne videantur, errâsse proclametur Ecclesia: & tamen tanta huic doctrinæ, vel ab ancillulis habetur fides, ut sepositâ colo scholasticis pium quemque fatigent jurgijs. Plaude igitur Janseni, tanta tui est Ingenij Gloria, ut strangulaveris Naturæ vocem pro libertate clamantem, quo Mundi silentis ora in tua aperires encomia: tantus in laude amor, ut omnes desipere debeant, Jansenius ut possit sapere: tantus in laudis amore furor, ut nec DEUS esse bonus jam possit, dum sine hoc Jansenius nequit haberi ingeniosus.

LEUC: Si minùs potenter, tam ferventer saltem peroras, ut non ausus sim hactenus interrumpere loquentis filum: habes me totum, nec ego ex negativis hísce felicem Jansenianæ hæresi auguror conclusionem. An nullum ampliùs in hísce præmissis errorem notas? *MFL:* Maximum: nam universalis nulla, particulares sunt omnes: & qualem ex hísce Peripatus præsagiat conclusionem? dicam, ex negativis pessimam, ex particularibus pessimâ pejorem. Percipe: *aliqua*, ait, *præcepta* hominibus etiam justis sunt impossibilia: *aliqui* tantùm à Christo redempti: ad merendum, vel demerendum sufficit *aliqua* tantùm libertas. En! jam tertiam particularem, cùm duæ sufficiant ad pessimam conclusionem. Sed quid ego dico particulares? Erro, sunt universales, quia continent propemodum universos errores; quia in particularibus hísce sunt universæ omnium fere temporum hæreses. Gallinaceum, non Gallum, hìc se monstrat Jansenius, dum Gallinacei in morem, putrefacta dudum ex hæresum sordibus corradit

radit dogmata, quibus corruptum ſaginet ſtomachum Helluo, non alijs, quàm hiſce fœtentibus Augiæ dignus cupedijs. Gallinaceus, ſi famæ fides eſt, tam venenatam coquit ex corrupta humorum colluvie maſſam, ut ætate provectior ovum dicatur excludere, è quo fimi caloribus excocto, tandem Baſiliſcus erumpat, monſtrum venenatâ lue peſtiferum, & integris ſæpe Regnis pernicioſum. Janſenium ſi ſpectes, magìs exitialem ſtupebis in monſtro fœcunditatem. Tam venenatam quippe ex corruptis doctrinæ ſordibus congeſſit colluviem, ut caneſcente jam ſenio (tantæ molis erat parturire monſtrum, Orbis Chriſtiani excidio deſtinatum!) ovum effuderit, ex quo non error particularis, ſed quinque; ex quinque mox plùs, quàm centum prodiêre hæreſes, velut totidem Baſiliſci, venenô peſtilentiores, quia furunt in animos; horrore crudeliores, quia toti Chriſtiano Orbi luem minitantur contagioſam. Revolve mecum, ſiquidem ſine horrore potes, revolve triſtiſſima tempora, quibus ſuam traxêre originem hæreſes, & videbis Orci ſolenne prodigium, ut quod per Pythagoram finxit fabuloſa Antiquitas, id in hæreſum metempſychoſi verum effecerit præſtigiatrix impietas. Videbis, me luculentam Janſenio inferre calumniam, dum ejus hæreſin appello novitiam, utpote quæ jam primis temporibus profeſſa, concluſionem ſuam vidit ab orbe Catholico exterminatam. Doctrinam excogitaverat, fœcundus ille Hæreticorum Proto-Parens Simon Magus, ex qua duo illius Aſſeclæ mox varias deduxêre præmiſſas, quibus ceras ſuæ originis debent præmiſſæ Janſenij. Dixi, quòd jam ibi proclamata ſit *Gratia victrix* cum detrimento libertatis: & ecce! præmiſſam Janſenij impiam, quæ jam tum peſſimam poſt ſe traxerat concluſionem. Crocitaverat alter, quem Cerinthum hiſtoriæ nominant, ingens à D. Petro commiſſum flagitium, quòd ad Gentes deſcenderit: *non enim Chriſtum pro omnibus etiam Infidelibus mortuum.* En! particularem Janſenij, ex qua concluſio ſequitur univerſaliter falſa, impia, & ſcandaloſa. Sed quid ego in particulari me errore detineo? dixi univerſas propemodum hæreſes in ſe continent particulares Janſenij. Quid enim? Simones ſcimus impiè Divinam licitatos Gratiam: Janſenium videmus pro Gratia liberum vendidiſſe arbitrium, nundinatorem magìs ſceleſtum, quia & DEO, & libertati humanæ injurium. Arios in Divinum Filium ſcimus

ſacri-

ſacrilegos; in totam verò Trinitatem Janſenium: cùm Patrem facit injuſtum, quia præcipientem impoſſibilia: Filium immitem, quia non pro omnibus mortuum: Perſonarum acceptatorem Spiritum ſanctum, quia non omnibus neceſſaria conferentem auxilia. Manichæum delirâſſe ſcimus in mali principio; inſanire videmus Janſenium, cùm DEUM facit mali Principium. Pelagium ſcimus per Naturæ vires tollere Gratiæ neceſſitatem; novimus Janſenium per Gratiæ neceſſitatem tollere Naturæ vires, & libertatem. Lutherum novimus per fidem eliminare fidem; Janſenium per Gratiam in hominibus deſtruere Gratiam, ſimul & fidem. Calvino ſcimus eaſdem quidem eſſe cum Janſenio præmiſſas, Diſcipulum tamen, in Arte videmus Superiorem Magiſtro, quia arguatur ſubtiliùs, cùm inauditâ hypocriſi ſuas concordare jactitat cum Eccleſiæ doctrinâ præmiſſas. En! quàm in una Janſenii hæreſi univerſas propemodum, quas unquam Orcus evomuit, repullulare cernimus hæreſes.

LEUC: Habent, ùt video, quòd triumphent Tartara, tam peritum nacta in Janſenio Sophiſtam, qui quos diviſim reliqui, in unum omnes collegit fallacias, ut unus perderet univerſos. Habet, quòd plaudat Hæreſum ingenioſa Parens: nam edidit Partum, heteroclito Ingenio ſuo digniſſimum, quia continentem omnes Ingeniorum abortus. Attigit Gloriæ verticem, dum per Gratiæ ipſius dominium, jam Inferorum ſtabilivit Imperium: dum pro gentilitio ſcuto Iprenſem exhibet Infulam; pro inſignibus tot epomides Sophorum. Habet, cur gaudeat ſcelerum nutrix Impietas: nam fixit Gloriæ ſuæ columnas cum Hercule, dum ſe ipsâ jam major, ſub ſpecioſo gloriatur pietatis ſchemate: dum in Chriſtianiſſimo Regno, ſuum, tanto cum plauſu, firmare tentavit ſolium: dum eodem robore, quo toties impugnata, jam ipſam oppugnare præſumpſit Eccleſiam. Quid putas, ad hos ſceleſtos auſus cogitaverint Clodovæi, Ludovici, Philippi auguſti cineres, quorum in exantlandis pro fide laboribus, viva etiamnum viget in poſteritate memoria. Quos ſenſus habuerint Ludovici Magni maximi Manes, quo ſtante jacuit, quo jacente, erigere ſe ſe tentavit Janſenij Lernæa peſtis: ad cujus inferias mox intonuit Hæreſis funeſtum Patriæ afflictæ Leſſum. *MEL:* Intonuit: ſed quæ Regni hujus nobiliſſimi Gloria, fruſtra intonuit: tripudiârunt Janſenij Aſſeclæ ad Patriæ

luctus, jubilârunt ad Majorum lamenta, vitiosis cumulârunt præmissis præmissas: gloriati sunt Sophistæ sacrilegi, sed frustra sunt gloriati: faxim, vertet Sors brevì vices, iísque infaustam hoc tandem tempore dabit conclusionem. Quid enim mitius præsagire queat Peripatus, dum præter jam dictos errores, quatuor quoque terminis Jansenianæ vitiantur præmissæ? quatuor terminos continent, dum continent Episcopos quatuor appellantes: vitium si cupis, est *appellatio*, qua medius doctrinæ novellæ terminus jam ab uno appellat ad aliud, à Pontifice ad Concilium, ab Ecclesia dispersâ ad congregatam. Vitium hoc debet Jansenius, non minùs vitiosis in Arte Magistris Pelagio, atque Luthero (prô quanta nomina, gloriosis illustriora incendijs, quàm à fumante Herostratus Epheso! prô quantos Heroas, Gigantum Soboles, quorum in oppugnando Jove Romano temerariam, & inauditam ferociam sera stupescit Posteritas) his debet hoc vitium, jam in elapsis Sæculis à Christiano Peripato detectum, & condemnatum. Appellavit cum suis Pelagius, petiîtque *Concilium legitimè congregatum in loco securo*: eosdem terminos usurpat Jansenius in suis Asseclis posthumus: & quid mirum, si Discipulus juret in sui verba Magistri? Lutherus inauditâ Proterviâ calamum strinxit in ipsum Pontificem: in eundem non unum, sed plures calamos stringunt Jansenij Asseclæ, nunquam magìs acuti, quàm si calamos in Pontificem acuunt. Lutherus, sub specioso titulo pietatis, pro Veritatis defensione, Ecclesiæ utilitate, nec sine debitâ simulatæ mentis submissione, à Leonis Bulla ad futurum appellavit Concilium: ijsdem titulis, ijsdem terminis appellant Quatuor-Viri Galliæ protestantis: & quid mirum, quòd idem vitium, eodem anathematis stigmate, sit fulminatum? Sed quid ego vitij accuso præmissas, à tot Sophis, ingenij Gloriâ celeberrimis, approbatas? sat habet Authoritatis Hæretica pravitas, ut Bullam *Unigenitus* neget esse fidei regulam; ut ostendi sibi vitium petat ab illa Sede, quam novo appellationis vitio convitiatur esse fallibilem. Sat habet discretionis Janseniana astutia, dum Pontificis Bullas, nescio, quo forsan præoccupatæ mentis dictatas Spiritu, non temerè recipit, sed ad virgulam priùs censoriam revocat, ne tumultu Privilegijs præjudicante, Gallicana turbetur Ecclesia. Innocens est palliata Christiano Zelo Impietas, dum prudentis silentij cautelâ sic temperat cum pietate

mali-

malitiam, illa ne tumultuosiùs vincat, hæc ne eum præjudicio suo velociùs supprimatur. Injustè vapulat ab erudito Orbe, dum errores nutrire dicitur, quos non nisi fanatica in somnijs fingunt Jesuitarum ingenia, suisque excoquunt delirantes capitibus. Ita est, innocua patitur, dum à Molinæ calumnijs Quesnelli dogmata vindicat; dum præmissas suo calculo probat, à quibus Philosophia Orbis Catholici, conclusionem deducit, non nisi pessimam, scandalosam, sacrilegam, & hoc tandem tempore è Galliæ finibus eliminandam.

LEUC: Non vanum, reor, est omen, quod è præmissis tam vitiosis Jansenianæ Hæresi præsagire possit Friburgensis Peripatus. Sed vitioso jam more faciet circulum, & à Philosophico tripode ad altius provocabit Tribunal. *MEL*: Frustra provocat: ad Theologicum si appellet, dudum illius conclusio, nigro notata est anathematis calculo. Si à Facultate Juridicâ Sententiam petat, dicet illa è præmissis, quæ contra Jus Divinum DEO denegant Bonitatem: quæ Ecclesiæ Authoritatem contra Jus positivum: quæ contra Jus Gentium Mortalibus spem: quæ contra Jus Naturale, Naturæ denegant libertatem: è talibus dicent præmissis conclusionem non posse sequi, nisi scandalosam Superis, ipsísque Inferis execrandam. Quòd si agonizans Jansenius à Facultate Medicâ omen exquirat, dicet illa, morbum ab ipso ægroto nunquam agnitum, jam esse fatalem, & infaustam necessariò post se trahere clausulam. Sed & si ipsam Historiam consulat, legere poterit similes in Hugonotis præmissas, quibus Rex ille Magnus, mox in Regiminis sui exordio, fatalem dedit epilogum. Denique his ipsis in circumstantijs, æquè infaustam illi præsagit Catastrophen Astrosophia divinior, dum coronam exhibet conjunctam Cruci, volo dicere, novum Regem novo Pontifici. Percipe, quàm non ex vano tripode hoc fluat augurium, postquam Mercurius hanc Parisijs attulit nuper epitomen declarationis, à Ludovico XV. in Acatholicos editæ. Ludovicus XV. gloriosissima majorum vestigia æmulaturus, decreta omnia, à Ludovico XIV. gloriosæ memoriæ, contra re- *7. Jun.*
formatæ Religionis Asseclas sancita, renovat, confirmat, atque 1724.
omnimodæ executioni dari imperat, gravissimis pœnis in transgressores constitutis. Unde quicunque aliam, à Religione Romanâ, Ecclesiam profiteretur, si Mas ad transtra perpetua, si Fœ-

mina ad æternos carceres sciret se condemnandam: Sacramenta Baptismi, Matrimonij &c. si peterentur à Reformatis, imposterum per solos Ecclesiæ Romanæ Presbyteros administranda: pari modo solæ nutrices Catholicæ Heterodoxorum susciperent Filios, alerentque. A suspectis de Fide, Filios ad Regiones exteras non mittendos, nec nuptui deinceps tradendos, sed potiùs Catholicis Parochis in Fide erudiendos frequenter sisterent. Denique Patres familias, si quæ legibus hisce experirentur contraria, Magistratui ocyùs referenda scirent, ut omni severitate in peccantes, ex Regio mandato, animadverti possit. Hæc Fama de gloriosis initijs illius Monarchæ, cui pro elogio jure subscriberes illud Claudiani: *Primordia tanta vix pauci meruêre Senes.* Sed quid ego illi elogium, cujus gloriosa omina, jam sibi spondent Encomiasten universum Orbem. Nil igitur superest, quàm ut novellæ Hæresi conclusione pessimâ propediem exspiranti, epilogi locò hoc Epitaphium statuat Friburgensis Peripatus.

EPITAPHIUM
Hæresi Jansenianæ à Friburgensi Peripato statutum.

Sat vixit
Quæ vivere nunquam debuit nova Doctrina,
Idcircò falsa, quia de DEO nova:
Nam
Nil Divinum potest esse novum,
DEUS ipse esset falsus, si possec esse novus.
De Natura pura minùs sanè,
De Natura lapsa minùs rectè sensit Jansenius.
Post calumnias Naturæ, non pepercit Gratiæ,
Ut negaret sufficientem, finxit inutilem,
Ut destrueret efficacem, finxit crudelem:
Ut everteret liberum arbitrium; reddidit captivum:
Ut corrumperet bona opera, corrupit merita,
Ut excusaret peccatum, fecit necessarium,

Ut redderet Christum odiosum, negavit pro omnibus mortuum.
Volitavit aliquamdiu nova Doctrina,
Per ora indoctorum virorum, & doctarum mulierum,
Rapuit illos novitas, & istas levitas:
Fefellit omnes nomen Augustini, etiam falsi:
Nemo sub eo Magistro errare timuit,
Cujus ipsum etiam Nomen credebatur expers erroris.
Fecit Augustinus fidem, etiam dum fefellit:
Placuit sub eo nomine falsitas, sub quo displicere debuerat.
Post aliquam admirationem
Vocata ad examen nova Doctrina,
Deprehensa est
Dehonestare Naturam cum injuria Creatoris:
Dedecorare gratiam cum opprobrio Servatoris,
Excusare peccatum necessitate peccandi;
Extingere amorem Virtutis difficultate meriti:
Creare odium DEO homini, dum ait, incarnatum pro paucis.
Pronuntiavit hanc Doctrinam
Nocentem Innocentius X.
Damnavit Augustinum falsum, reveritus Verum:
Et quinque censuris
Plusquam quinque vitia in præmissis confixit.
Nec tamen siluit damnata doctrina,
Transivit à jure ad factum,
Tótque nodis novam doctrinam implicuit,
Ut Gordij viderentur:
Vidit hos Innocentij successor,
Dúmque eos Petri ense dissecuit,
Alexander fuit.
Sed præmissas Doctrinæ malas, peioribus cumulavit Quesnellus.
Post detecta vitia, novum vitium addidit
Appellationis.
Nec pertimuit fulmina, quia tantùm Clementis.
Fortius jam parat Monarcha parvulus,
Avo Maximo Major,
Si plùs quàm 100. *monstra uno potest edictô prosternere.*
Si sic-est:
Erit conclusio, quales præmissæ

Hæ fatales Discipulis, illa Magistro:
Ortus Ludovici XIV. erit occasus Jansenij:
A cujus tumulo abi Lector, & ora:
Non tantùm à Logica
Sed totâ Philosophiâ Augustini Jansenij,
Libera nos Domine.

PARADOXA PHYSICA
Ex Peripatetico nostri Temporis Extracta.

1. *Sine mendacio Logicus mentiendi Artem dicit esse Virtutem.* 2. *Solus Intellectus præter omnia potest facere aliquid.* 3. *Solus Logicus nullâ re per se, & substantialiter indiget.* 4. *Logicus etsi omnia sciat, nescit ultra sextum prædicandi modum.* 5. *Perfectus Philosophus non scit plura, quàm incipiens Logicus.* 6. *Sine contradictione Logicus idem scit, & simul nescit.* 7. *Plus scit, qui novit rem unam, quàm qui omnes.* 8. *Etsi Logicus sciat omnes Scientias, etsi sciat omnia, etiam secretissimas hominum cogitationes, tamen totum cùm sciat, scit ex omnibus nihil.* 9. *Datur in Physica aliquid, quod non est aliquid, nec tamen nihil.* 10. *Totus homo non vivit.* 10. *Potest subjectum plùs esse calidum, quin habeat plus caloris, quàm minùs calidum.* 11. *Duo per additionem tertij fiunt unum.* 12. *Etsi non detur Metempsichosis, tamen sine peccato Philosophico Physicus diceret, Petrum formaliter converti in asinum.* 13. *Vulgo, non Philosophis dolor, vel mors est violenta.* Solvuntur ex Parergis, aliísque Thesibus Philosophicis. 14. *In nostris principijs faber manibus mutilatus, potest esse optimus Artifex.* 15. *Vitam, & mortem simul stare in eodem corpore mirum est, non Miraculum.* 16. *Non malè Protagoras dubitavit, an idem possit esse, vel non esse: non enim omnis Hircocervus Philosophis est impossibilis.* 17 *Plantas vesci alijs plantis, Philosophis indubitatum.* 18. *Etiam imbelles non raro fortissimis fortiores.* 19. *Plantæ nonnullis hominibus magìs verecundæ.* 20. *Alit fontem Physica, ex quo fluunt tristitia, simul atque lætitia.* 21. *Aureæ plantæ, Vitulo-cervi, Pyrus puerpera, levitas gravis, & levis gravitas, Rupes ambulans, aliáque Paradoxa, non transcendunt Physicæ Tribunal.* Ex Oedipo Physico.

22. *Da-*

22. *Datur in Logica nostri Temporis Professor, qui optimè docet, etsi nihil distinguat.* 23, *Datur in Physica aliquid, quod si malum lætificat, si bonum, contristat.* Ex Virgula Morphei. 24. *Atheum, & Brutum substantialiter non differre, patet ad hominem.* 25. *Etiam abscisso capite Philosophum vivere, & philosophari, non est Miraculum.* Ex flamma Promethei. 26. *DEO nihil notius Sophis, nihil ignotius.* Ex Sphinge Philosophicâ. 27. *Quò minus est cor humanum, eò esse majus Anatomici ad oculum demonstrant.* 28, *Nil in Mundo fortius esse re maximè imbelli, & fluxâ, Propositio est, Philosophis (Utinam non multis!) experimentaliter nota.* Ex Colosso Mystico. 29. *Duos distantes colloqui posse, quin stans in intermedio quidquam audiat, tantùm rudibus est Paradoxum.* 30. *Saxa loqui posse, & homines ibi, ubi non sunt, nihil mirum in Physica.* Ex Scylla, atque Charybdi. 31, *Solis Philosophis hæc Propositio propria:* loquere, ut videam te. 32. *Clavim cordis non rarò Philosophis commodatam à Numine, soli non Philosophi in dubium revocant.* Ex Momi Fenestra. 32. *DEUS est ubique, alicubi, & nullibi.* 33. *Tempus nec est in tempore, nec in instanti.* 34. *Magìs explicat æternitatem, qui dicit, quid non sit, quàm qui dicit, quid sit.* 35. *Non malè dicit, qui dicit Infernum angustum simul & amplum.* Ex Jano Bifronte. 36. *Duo nunquam vident eandem Iridem: imò nec idem semper videt eandem.* 37. *Non omnis ignis urit.* 38. *Non omnis flamma per aquam extingui potest.* Ex Atlante Philosophico. 39, *Multa mira mirabiliora Miraculis, præsertim Vulgo.* 40. *In annos plures perferre inediam, vel protrahere somnum: ex stupido reddi doctum, & vicissim: excitare ventos, & tempestates: reddi insensibilem in tormentis: invulnerabilem in prælijs: invisibilem in fuga, & quæ sunt alia, mira solummodo sunt, nec nisi rudibus dicuntur Miracula.* Ex Virgula Pharaonis, & Circe Philosophica. 41. *Datur in Philosophia Medicus, prorsus indoctus, qui nec scribere valet, nec legere, imò nec loqui, & tamen optimè curat.* 42. *Datur in Philosophia rei incertissimæ certissimus Propheta, Astrologis doctior, licèt indoctus.* 43. *Apollonium Tyaneum Brutorum linguas intellexisse, & Ephesi docuisse verum non est, sed verosimile.* 44. *Multa falsa probabiliora veris, patet ex Discursu Brutorum.* 45. *Bruta, ad speciem hominibus prudentiora, pro Beneficijs gratiora, Simios divinantes, Elephantes proboscide scribentes, Leones mansuetos, Equos famulos, Tabellarios volantes, & quæ sunt similia Paradoxa, non mirantur Philosophi, sed Imperiti.* Ex Academia Brutorum. 46. *Juvenem posse fieri Senem, & Senem*

Juve-

Juvenem, Naturæ vires non superat, nec captum Philosophorum. 47. *Sine Miraculo potest quis rapi in extasin, & hærere in aëre suspensus.* 48. *Solo odore hominem vivere posse, est valde probabile.* 49. *Etsi color consistat in luce, tamen in tenebris videri posse, est clarum.* 50. *Ignem aquâ accendi, & nutriri testis est experientia.* 51. *Etiam seposita Magia stygia thesauros inveniri posse per Corylum, probabile est.* 52. *Ficus fortior tauro ferociente.* Ex Ariadne Physica. 53. *Non malè in nostris Principiis Anaxagoras negavit nivem esse albam, saltem omnem, & semper.* Ex Parergis & Technophylacio Phys. 54. *Musica non rarò optima in animi, & corporis morbis medicina.* 55. *Musicam non rarò utilem esse exorcismum contra Dæmonem, ratione naturali probari potest.* 56. *Negationes vident Philosophi, & ùt pulcherrimas admirantur.* Ex Technophylacio Phys. & Colosso Mystico. 57. *Gravia sursum, levia deorsum*: ex eodem, & OedipoPhys. 58. *Datur in Physica aliquid minus majus majore.* 59. *Non implicat musca ferrea volans.* 60. *Hominibus & pileis pluere, paradoxum, non tamen miraculum.* 61. *Astrologiæ imperiti, magìs Veridici non rarò Augures, ipsis Astrologis.* 62. *Quævis moles quibusvis moveri viribus potest ab artis peritis.* 63. *Sicut Natura, ita & Ars, Naturæ simia major in par, vis, quàm magnis: utraq; in minimis maxima.* 64. *Aristoteli pauperi ex Philosophia nil remanet nisi pretiosa paupertas.* Et Technophylacio Physico.

AXIOMATA ETHICA
E Peripatetico nostri Temporis extracta.

1. *QUidquid agis, præter salutis negotium, amissum puta.* 2. *Melior est humilis rusticus, quàm superbus Philosophus.* 3. *Scientia, quæ præ virtute despicitur, per virtutem meliùs recuperatur.* 4. *Scientia sine virtute plus nocet, quàm prodest.* Ex Discursu 1. primæ Partis, *seu* Microcosmi. 5. *Duo sunt fines hominis, malus, & bonus: in alterutro te esse necesse est.* 7. *Si peccare vis, quære, ubi te DEUS non videat, & fac, quod vis.* 9. *Quid prodest, si quis Catholicè credat, & gentiliter vivat.* 8. *Totum te exigit, qui totum te fecit.* Ex Discursu 2. Micr. de DEO. 8. *Nil in te magni præter animam: hanc servare, vel perdere, est omnia servâsse, vel perdidisse.* 10. *Quid prodest homini, si Mundum universum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?*

11. *Quis*

11. *Quis furor est, viles à nobis haberi animas, quas etiam Diabolus putat esse pretiosas?* Ex Discursu 3. de anima in Micr. 12. *Hostem odisse si cupis, corpus oderis: nullum isto salubrius odium, nullus hostis est pejor.* 13. *Momentaneum, quod delectat, æternum quod cruciat.* 14. *Periisse semel, æternum est.* 15. *Momento, quo peccas, pereunt merita, clauditur Cœlum, aperitur Infernus: tanta eligis pro tantillo!* Ex Discursu 4. Micr. de anima. 16. *DEUS ubique auris est, & oculus.* 17. *Pro tot reus quisque est, quot quis traxerit ad reatum.* 18. *Quoties audis, à malis perverti bonos? cur experiri mavis, quàm credere?* 19. *Aures, & oculi, animæ scopuli: tot periêre, quorum damno sapere possis, si velis.* Ex Discursu 5. de aure, & oculo. 20. *A momento pendet æternitas.* 21. *Fixum sit, nunquam in eo statu vivere, in quo non auderes mori: securius est, perire non posse, quàm juxta periculum non periisse.* 22. *Ubicunque ceciderit arbor, ibi erit: felix, si ad Austrum: infelix, si ad Aquilonem.* 23. *Christiano crastinum non est.* 24. *Mors Echo vitæ: malè mori nequit, qui vixit bene: vix potest mori bene, qui vixit malè.* Ex Discursu 6. de somno, & somnio. 25. *Væ! etiam laudabili vitæ hominum, si remotâ discutias misericordia.* 26. *Ibi non quæretur, quàm bene dixeris, sed quàm bene vixeris.* 27. *Cùm ad peccatum tentaris, cogita: fors hoc erit ultimum, quo numerum compleam: Judicia DEI abyssus multa.* 28. *Si stares ad Divinum Tribunal, quid cuperes? fac ergò nunc, quod solatio tibi poterit esse tunc.* Ex Discursu 7. & 8. de Physiog. 29. *O longa Æternitas! quid non faciendum tibi, æternum ut sis beatus? quid non patiendum tibi, æternum ne sis damnatus?* 30. *Nihil grave timenti, aut speranti æterna.* 31. *Si tentaris, quære: an autem potero habitare cum igne devorante?* 32. *Si tibi adesset damnata ex Orco anima: quid putas, diceret? id ipsum dic tibi, & fac, quod olim factum fuisse velles.* 33. *Æternitati thesauriza, quidquid collegeris aliud, auferes nihil.* 34. *Nulla satis magna securitas, ubi periclitatur Æternitas.* 35. *Omnis jactura reparabilis in hac vita præter tempus.* Ex Discursu 9. Micr. de tempore, & æternitate. 36. *Si labor terret, merces invitet.* 37. *Ad bonum opus alliceris? cogita: forsan huic alligata prædestinatio: nemo cognovit sensum Domini.* 38. *Dignum est, ut qui in omnibus te amat, in omnibus amantem redames DEUM.* Ex Discursu 1. Megac. de Mundo cœlesti. 39. *omnia uti vult DEUS, tu quoque velis: velle meliùs non potes: nec à summè Bono venire malum potest.* 40. *Ut nihil patiaris, in tua non est potestate: pati aliquid debes: tantùm cura, ne sine merito patiaris.* Ex Discursu 2. Megac. de Mag. Astrol. 41. *Tantum permittitur Dæmon tentare, quantum prodest.* 42. *Spera in DEO, qui & juvare vult, quia bonus: scit, quia sapiens: valet, quia Omnipotens.* Ex Discursu 4. & 5. Megac. de Mag. Diab. 43. *Si terram diligis, terra es: si temporalia, transi-*

transibis cum tempore: si DEUM (prope dixerim) DEUS es. 44. *Avis ne avolet, tenetur filo: anima, ne ad DEUM se levet, ab unica ligatur affectione: hæc licet modica, tenet tamen, nec à modico retinet profectu.* Ex Discursu 6. Megac. de Brutis. 45. *Mundus, & caro vocant te, & sequeris: vocat te Veritas, & non sequeris: ausculta Veritati, ut non audias vanitatem.* 46. *Vocationis Gratia Gratiarum Iliadem continet: vide, quot Gratias in unica Gratia negligas.* Ex Discursu 7. Meg. Ariad. Phys. 47. *Si Mariam amaveris, omnipotens eris.* 48. *Nunquam malè peribit, qui Mariæ devotus extiterit. S. Ign. M.* 49. *DEUS cor, & non substantiam pensat: nec cogitat, quantum, sed ex quanto quis operetur. S. Bonavent.* Ex Discursu 8. de Mag. Artific. 50. *Quid non faciunt mali, ut bonos pervertant? inficiari non potes, laborosiùs illi fatigantur pro Orco, quàm tu pro Cœlo.* Ex Discursu ult. contra Jansenium.

ORDO DISCURSUUM, *SECUNDÆ PARTIS.* *SEU* MEGACOSMI.

I.

ATlas Philosophicus, *seu* Discursus Primus, *de Mundo cœlesti.* Patronus. *S. Ignatius Loyola, Fundator Societatis JEsu.* Doctrina Ethica: *de modo à Creaturis ascendendi ad Creatorem.* Epiphonema Atticum. *Enthusiasmus D. Ignatij Loyolæ, novæ Authoris Philosophiæ, in qua plùs amatur, quàm disputatur.*

II.

DIphthera Jovis, *sive* Discursus Secundus, *de Magia Astrologica.* Patronus. *D. Severinus Boëtius:* Doctrina Ethica: *de fortitudine animi in adversis.* Epiphonema Atticum: *Horoscopus descendens Severini Boëtij, de glorioso ejusdem Fato contra Fatum erectus à Philosophia consolante.*

III.

VIrgula Pharaonis, *seu* Discursus Tertius, *de Magia Diabolica in genere.* Patronus, *S. Cyprianus Philosophus, & Magus, ex Mago Martyr.* Doctrina Ethica: *de modo resistendi tentationibus.* Epiphonema Atticum. *Protrepticon D. Cypriani Mago-Philosophi, ad Juventutem Academicam, pro conservanda Innocentia, contra hostiles assultus.*

IV. Circe

IV.

CIrce Philoſophica, *ſive* Diſcurſus Quartus, *de Magia Diabolica in ſpecie.* Patronus. *S. Gregorius Thaumaturgus Philoſophus, Dæmonum Victor.* Doctrina Ethica: *de Sapientiæ, & Caſtitatis ſtudio contra otium.* Epiphonema Atticum: *Programma à D. Gregorio Thaumaturgo, animarum Zelatore, Peripato affixum, contra otium, otiiq; Sectatores Philoſophos Nominales.*

V.

ACademia Brutorum, *ſeu* Diſcurſus Quintus, *de Brutorum Diſcurſu.* Patronus. *S. Thomas Aquinas Philoſophus.* Doctrina Ethica: *de paſſionum Dominio.* Epiphonema Atticum. *Satyricon aculeatæ apiculæ, à Sopho Angelico Peripato affixum, contra Peccatores Pſeudo-Peripateticos.*

VI.

ARiadne Phyſica, *ſeu* Diſcurſus Sextus, *de Magia Phyſica.* Patronus. *S. Bonaventura Philoſophus.* Doctrina Ethica: *de Negotio Vocationis.* Epiphonema Atticum. *Sarcaſticon irritati, ſpretique Numinis ad Philoſophos Vocationis Divinæ contemptores.*

VII.

OEdipus Phyſicus, *ſeu* Diſcurſus Septimus *de Monſtris.* Patronus. *S. Hermannus contractus ex Ordine S. Benedicti.* Doctrina Ethica. *De cultu, & amore Beatiſſimæ Virginis Mariæ, Studioſorum Patronæ.* Epiphonema Atticum. Anathema &c.

VIII.

TEchnophylacium Phyſicum, *ſeu* Diſcurſus Octavus, *de Magia artificiali,* Patronus. *S. Albertus Magnus Philoſophus.* Doctrina Ethica. *De Bono bonæ Intentionis.* Epiphonema Atticum: *Privilegia Academica à S. Alberto M. Magiæ artificialis Magiſtro, amoris Divini Juſſu Peripato appenſa.*

IX.

HYdra noſtri temporis, *ſeu* Diſcurſus Ultimus *de libertate indifferentiæ, etiam in ſtatu Naturæ lapſæ.* Patronus. *S. Juſtinus Philoſophus Mart.* Doctrina Dialectica: *qualem poſt factas hactenus à Janſenio Præmiſſas Friburgenſis Peripatus finalem ei, hoc tempore, præſagiat Concluſionem.* Epiphonema Articum: *Epitaphium ad urnam Novellæ Hæreſis ab antiquo Philoſopho Juſtino Martyre, affixum.*

In-

Index Secundæ Partis.

A.

Astro-

D.

E.

F.

exten-

N.

O.

P.

Simon

Z.

* * *

FINIS.

Errata emendanda.

Seluciæ.	lege	Seleuciæ. 30. lin. 10.	
cæpit.	-	cepit 63. l. 22.	
Suis	-	tuis. 36. l. 24.	
Trithen	-	Trithem. 71. in citat.	
Anditotum	-	antidotum. 74. l. 9	
Magarum	-	Magorum. 88. l. ult.	
immisso	-	immissa. 90. l. 50.	
obnoxiæ	-	obnoxia. 102. l. 6.	
Si quæ digna callidè.	-	Si quæ digna amore exaggeret, quæ indigna callidè occultet. lin. 102. circa fin.	
Henrici D.	lege	Henrici VIII. 119. l. 25.	
aufferunt.	-	auferunt. 123. l. 13.	
MEL.	-	LEUC. 136. l. 10.	
animatum	-	animatam. 168. l. 3.	
asbeston.	-	asbestos. 171. l. 25. & 175. l. 5.	
corysacea	-	corylacea. 174. l. 9.	
Brisgojæ	-	Brisgojo. 174. l. 28.	
falsa	-	Salsa. 179. l. 4. Dicurs. VI. Ariad. Phys.	
hæ	-	hæc. 195. l. 11.	
Scrobe	-	Scobe. 199. l. 13.	

